DISCEPTATIONES
FORENSES CRIMINALES
Ad Reorum Defensam,

Imprimatur.

Si placet Eminentiss. & Reuerendiss. Domino meo Cardinali Episcopo Maceraten.
Amicus Panicus Protho. Apost. & Maceratæ Præpositus.

Imprimatur.

Antonius Franciscus Pellicanus Vicarius Gen.

Hieronymus Spinuccius Phil. ac Sacræ Theol. D. & S. Officij Reuis. vidit, & approbat. Imprimatur.

Imprimatur.

Fr. Thomas Maria de Ortonouo Lector, & Vicarius S. Officij Maceratæ.

FORENSES CRIMINALES
AD REORVM DEFENSAM,
AVCTORE

A Sancto Seuerino, à perillustri verò, & vetustissima Arimini Vrbe Oriundo I. V. D. & Prothonotario Apostolico.

Nitent pariter in fine tria aurea Consilia pro dictis Reis defendendis diligentissimè elucubrata.

EX TYPOGRAPHIA IO. BAPTISTÆ BONOMI.
CVM LICENTIA DD. SVPERIORVM.

Eminentiſsimo, ac Reuerendiſsimo D.

HIERONYMO VIDONO S. R. E. CARDINALI

Ampliſsimo.

ALMONTES CIAZZIVS.

VM aduch adoleſcentiæ finibus detentus (EMINENTISSIME PRINCEPS) humanarum litterarum ſpatia decurtiſſem, animum naturali quadam inductione ad iuriſperitiam inclinare ſenſi; in qua diuturna verſatus diligentia, antequam in Iuris prudentium numerum adoptarer, dedi non vulgare meæ ſpecimen eruditionis, publicè diſputando hic in Vrbe Sancti Seuerini, quaſi in aperto virtutum Theatro, ſpectante Illuſtriſſimo D. Laurentio Campegio, Dutiæ Comite, qui honoribus indies ſublimioribus auctus, ſuæque familiæ veteres fulgores nouis claritudinibus locupletiores efficiens, huiuſce, per id temporis, Reipublicæ gubernacula moderabatur. Hic ingenita poſtmodum humanitate fretus, cui equidem, quantum eſt plurimum, debeo; cum me Sextodecimo Idus Maij. M. DC. [illegible]XIX. doctoratus lautea decoraſſet, effecit, vt propenſiori deſiderio ad eam me Iuriſprudentiæ partem referrem, quæ noſcit criminum cauſas, quaq; non raro ſum vſus pro Reis depellendi cauſa criminis: Non enim profectò aut quaſdam auſtrales ſtellas, quæ nobis perpetuò deliteſcunt, mihi imitandas decreui, aut nonnullorum nauiculatorum propoſui perſequenda veſtigia, in portu, qui ſemper anchora proiecta conſiſtunt; Sed egreſſus, carbaſa

ventis

ventis tradere minimè pertimescens, vidi scopulosas cotes perdifficiles salebrarum aditus penetraui, neque ratem è vastissimo salo reuocandam censui, donec tuæ sinu benignitatis susceptus conquisitas in locum Xenioli merces obtulisse fas fuerit; quibus, & patrocinij possessionem inirem, & meæ erga te voluntati aliqua ex parte responderem. Et quoniam non parum apud te gratiæ, quæ olim munuscula obtuli, mihi collegisse cognoui, hæsitandum non fuit in cognoscendo, quem præcipuè maiorum elucubrationum mearum in præsentia Patronum eligerem, ac vindicem: Tua enim mihi semper obuia grauitas, tua authoritas, tuique erga me simulacrum amoris hæsitationem planè omnem sustulerunt, sublatamq; gaudeo quam vehementer, ac lætor; mecum enim actum esset iniquè, si mearum vigiliarum hunc fætum, quem lambendo penè factus Vrsa, efformaui, Disceptationes (inquam) forenses criminales ad Reorum defensam, & tuo nomini dicandas, & tuæ authoritatis in clientelam non transmisissem. Vnde enim vtilius ad oblectationem legentium, vnde opportunius ad theoninam rabiem depellendam, opem sibi comparare valerent, quam ex vite siquidem, ac ex Arce, quæ Illustrissimæ Vidonorum familiæ insignia extant, tuarumque virtutum, humanitatis scilicet, ac fortitudinis testimonia produnt? Vel à quo certius sibi patrocinium precarentur meæ Reorum Defensiones, quæ cum alios tueantur, se ipsas, fateor, tueri non posse, nisi tuam clientelam, & propugnationem adoptarent? Et tandem cuius è dignitate, sapientiæq; fulgore sibi lumen aliquod delibarent, nisi à tua dignitate, multiplicibusq; tuæ sapientiæ radijs claritatem sibi mutuarentur, ac lumen? Multos enim tibi dignitate pares, sapientia neminem conspicimus, quæ radijs lucidissimis totum terrarum orbem perfundens, ità cæterorum faculas infuscat, veluti fons luminis, & origo, suo in hoc Emisphaerium ex ortu, cœlum, ac terras flammarum luce conuestiens, quę lucent in cœlo, lumina decolorat. Hæc enim libero, apertoq; cœlo diffusa in omnium oculos incurrens, quantopere, & à puero pietatem colueris, verecundiam seruaueris, ac temperantiam, omnemq; vitæ ac morum integritatem dilexeris indicauit. Hæc te Piceni prouinciæ, atque apostolicæ Cameræ clericatus à Paulo Quinto fœlicissimæ recordationis Pontifice, ac deinde à Sanctissimo D. N. Vrbano Octauo Flaminiæ, nec non successiuis gradationibus generalis Erarij præfecturæ regimina, magna quidem, ac perdifficilia munia demandata, obeuntem, virum egregium, æqui seruantissimum, virtutumq; omnium exemplar declarauit. Hęc te fecit consuli grauissimis in rebus suspici tuarum nomine virtutum, ac venerari apud eos quoq;, qui te de facie minimè noscentes, famam dumtaxat tuam, iam per orbem citis alis euagantem, acceperant. Hęc nacta denique Theatrum in orbe antiquæ maiestatis, & gloriæ domicilio, eas egit optimè partes, quæ d. Summo Pontifice Vrbano Octauo sedente tibi purpuram maturarunt. Incredibile verò dictu videtur, quantum tibi authoritatis hoc præclarissimo Vrbani testimonio accesserit, quantumq; splendoris tuæ Illustrissimæ familiæ insignibus, tuoq; fratri Illustrissimo D. Cæsari Marchioni meritissimo purpura ista, quam tua tibi merita pepererunt addiderit: Sed quia tuarum, oblatam mihi segetem, laudum aggredi, nec epistolæ, nec mei ingenij opis esse prospicio, alijs conscribendorum pro tua dignitate, panegirticorum, curam derelinquens, hoc vnum adiungam, tuas me semper vir-

tutes

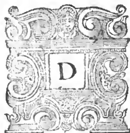
tutes innumeras micantissimis astrorum luminibus comparasse, quibus veluti gratissimam istius sacræ purpuræ Auroram successisse conspeximus ità solem illum Auroræ isti successurum, erit aliquando conspicere. Accipe igitur (Eminentissime Princeps) hunc liberum tuo nomini nuncupatum quasi propensionis erga te meæ testimonium, meque in Sacratissima tuarum Ædium penetralia introferri, atque ad aram tuæ sapientiæ, cum tenuitatis meæ donario, accedere nè graueris. Benè vale, & meæ vigiliæ, qualescunque sint, te, si quando grauioribus negocijs expeditum, & à curis omnibus feriatum, offendent, aditum ad te facilem habeant. Sancti Seuerini die 20. Mensis Septembris. M. DC. XXX.

Illustribus Admodum DD.

ARIMINENSIBVS

Almontes Ciazzius.

VM in huius mei operis lemmate me ab Vrbe vestra fœcundissima virorum parente oriundum appello, mihi quodamodo veluti lunæ quæ in fimo Cælorum orbe conuertitur, contigisse prospicio; illa siquidem non suo, ego pariter alieno lumine magis, ac magis enitescere gestio, si modo alienus à me vester, quem mihi vendicare studeo. splendor censendus videbitur, cum profectò parente Ioanne Antonio vestræ Ciuitatis patritio me genitum sentiam, patronosque admodum Reuerendum D. Oratium olim Cathedralis Ecclesiæ Santæ Columbæ canonicum, nec non D. Vincentium D. Antonij Mariæ patrem habuerim e Ciazziorum familia quæ plures istorum Optimatum de Ciuitatis certè Consilio procerum familias cognatione complectitur, Dominorum nempè Comitum Bandorum, atque Ricciardellorum; nec non Dominorum de Belmontibus, de Bencijs, de Pauonijs, de Battaglinis, de Secundis, de Cimis, de Lalijs, de Gallis, &c. quamuis hæc Sancti Seuerini Ciuitas diem mihi natalem ediderit quæ quidem vetustioris Septempedę parietinis noua quasi Fenix rediuiua, eximiaque Illustrissimi D. Ascanij Sperelli nobilissimi Assisiensis d. Ciuitatis Antistitis, nec non Perillustris, ac Reuerendissimi D. Francisci eius nepotis Episcopi coadiutoris charitate suffulta, me sacerdotio, pluribusque Ecclesiasticis Beneficijs auctum inter plurimos, quibus gloriatur, enumerat: Nec quidem ab re Sperella siquidem familia, cui me ad dictum profiteor, ea est (inquam) quæ per innumeros annorum cursus ingenuorum, ac nobilissimorum serie non intermissa virorum præclarissima, quibus semper munia demandata fuere vberrima semper extitit procreatrix, ac parens, è quibus Illustrem admodum D. Sperellum tali nomine secundum genitoris, atque Aui in vtroque iure Virorum quidem insignium clariora secutum vestigia silentio minimè prætereundum duco, qui singulis ferè Ciuitatibus Vmbriæ istiusque Flaminiæ Prouinciæ, nomine sub Gubernatoris magnificentissimè præfuit, qui operosa pluries negocia apud Imperatorem Carolum Quintum benè, fœliciterque confecit; qui denique sex liberos suscepit eosque ità egregijs artibus erudiuit, vt toga singuli, non minus quàm armis natales suos illustriores effecerint, quos inter Illustrissimus D. Ascanius Episcopali hodie dignitate conspicuus, veluti quidem inter sidera Phebus cæteris omnibus magis elucescit, & emicat. Me igitur tanti Præsulis benignitate complexum, munificentia cumulatum protectione defensum nè queso, & vos dedignemini vestrum ciuem Arimino oriundum suscipere, eoque me complecti amore, quo filios consueuistis, ac si minus vlla vobis fiet dignitatis accessio à vestra nihilominus gloria minimè alienum censebitur, si meæ originis primordia, temporum obliuione demersa, viuentium, ac posterorum memoriæ referenda curabitis. Valete. Sancti Seuerini die 20. Mensis Septembris. 1630.

INDEX

INDEX
DISCEPTATIONVM CRIMINALIVM ad Reorum Defensam.

a De

INDEX

Locupletissimus rerum, sententiarum, rationum, iurium, atq; casuum criminalium ad Reorum defensam in hoc opere contentorum alphabetico ordine digestus.

Arbi-

INDEX.

B

C

Causa

Con-

b Con-

Con-

INDEX.

Con-

INDEX.

D

Ex

E

Fal.

Fama

Famæ

Homi-

Indi-

INDEX.

alijs

Ini-

Iudex

L

M

d Manda-

Metus

d 2 Mone-

Mulie-

N

Poenam

ad tor-

Q

Socius

T

quibus

vide-

Testes

Testes

Testis,

Tortura

V

Vulne-

FINIS.

DISCEP-

DISCEPTATIONES
FORENSES CRIMINALES
AD REORVM DEFENSAM.

Summarium.

1 *Iudex christianus maiorem honorem adipiscitur ex absolutione Rei, quam ex condemnatione.*
2 *Iudex maleficiorum qui anhelat ad condemnationem valde est reprehendendus.*
3 *Iudex in humaniorem partem inclinare debet.*
4 *Iudex testium dicta coadunare debet, & vt excludatur delictum strictam debet facere interpretationem*
5 *Iudex qui est manu promptus in puniendo, dicitur crudelis.*
6 *Iudex omnia cautè facere debet, quod enim incautè factum est, cautè euitandum est.*
7 *Iudex cum dolore, & inuitus trahi debet ad pœnam.*
8 *Iudex si glorietur in morte hominis, homicida est, vbi alias minister Dei dicitur.*
9 *Iustitia vera habet compassionem.*
10 *Iudex minorando pœnam mortis non peccat.*
11 *Iudex in criminalibus promptior esse debet ad absoluendum quam ad condemnadum.*
12 *Iudex sponte sua, debet defendere innocentiam Rei.*
13 *Iudex iustius peccat in absoluẽdo, quam in condẽnando.*
14 *Iudex debet esse sollicitus de anima Rei condemnati.*
15 *Iudex, cum in terris sit minister Dei, debet conformare iudicium suum cum iudicio Dei.*
16 *Deus non fallit per præsumptionem.*
17 *Iudex debet sequi veritatem & ipsam summopere inuare, & ad lucem perducere.*
18 *Iudex non debet Reum condemnare ad mortem ex præsumptionibus*
19 *Præsumptiones non reddunt rem claram ad exequendã sententiam capitalem.*
20 *Iudex non debet iudicare secundum apparentiam extrinsecam.*
21 *Iudex in dubijs potius contra Fiscum, quam contra Reũ pronunciare debet*
22 *Iudices, qui legitimis non extantibus inditijs torturam infligunt, reprehendendi sunt.*
23 *Tortura à Iudice vsitatus, & debitus modus, & non periculosus est tenendus.*
24 *Iudex christianus sẽper quærere debet vt Reus saluus sit.*
25 *Opinio benignior in criminalibus semper est tenenda.*
26 *Opinionem, quæ in non delictum souat, & quæ magis æquitati, quam rigori fauet. Iudex sequi debet.*
27 *Opinio etiam dubia, quæ faciat pro euitatione pœnæ, est amplectenda.*
28 *Opiniones quando sunt duæ quarum vna fisci est communis & seuerior; altera Aduocati non communis; & mitior; fisci opinio communis est relinquenda, & non communis, & mitior Aduocati amplectenda.*
29 *Pœna in puniendis delictis semper est eligenda minor.*
30 *Probationum conflictu seu concursu semper præfertur fauorabilis, & postponitur odiosa.*
31 *Probatio illa attenditur, quæ excludit delictum.*
32 *Probationes duæ quando essent fauorabiles, præualet magis fauorabilis.*
33 *Probationum conflictu illa attenditur quæ stat pro Reo.*
34 *Probationum conflictu Reus per Iudicem absolui debet.*
35 *Probatio non plena totaliter ità offuscat, & obumbrat probationem Accusatoris, & Curiæ, quod necessariò sequi debet absolutio.*
36 *Probatio inferior, dubia, & imperfecta pro Reo sufficit ad ipsius absolutionem, & fisci confundit probationem.*
37 *Probatio inferior, dubia, & imperfecta fisci non potest elidere liquidam probationem Rei.*
38 *Probatio fisci quando redditur dubia ex probationibus Rei, Reus non potest damnari, sed absolui debet.*
39 *Testes deponentes in specie, præferuntur testibus deponentibus in genere.*
40 *Probatio obscurior, & incerta in dubio illa præualet, quæ stat pro defensione Rei.*
41 *Probationum conflictu, seu concursu, quando discerni non potest, quæ nam sint verisimiliores, & potentiores hinc inde, tunc pronunciandum est pro Reo.*
42 *Probationes quando sunt pares hinc inde, tunc se confundunt, & quæ sunt pro Reo attenduntur.*
43 *Probatio Rei tunc maxime attenditur, quando habet iunctam aliquam præsumptionem.*
44 *Probationis fides ex coniecturis augetur.*
45 *Probationes in criminalibus ad fauorem Rei, etiam post conclusum in causa attenduntur.*
46 *Testium conflictu, seu concursu illi præferuntur qui deponũt pro Reo excludendo delictũ, non autẽ testes fisci.*

47 Testibus minus dignis, & minus idoneis Rei creditur plus quam dignioribus fisci.
48 Testes Rei præferuntur testibus fisci, quia deponunt magis verisimilia, cum habeãt iuris præsumptionem pro se.
49. Testes Rei habent præsumptionem naturalem pro se.
50 Naturæ præsumptio neminem delinquere velle.
51 Maleficium omne pugnat contra naturam.
52 Testium concursu præferuntur qui sunt plures numero.
53 Testes pauciores præferuntur ad fauorem Rei.
54 Testis vnicus pro defensione Rei sufficit, & a mortis pœna excusat.
55 Frater, & Domesticus admittuntur fauore defensionis.
56 Testes quando hinc inde sunt pares numero, testes Rei præferuntur.
57 Negatiua quando est vaga, & improbabilis, magis creditur testibus fisci, quam Rei.
58 Negatiua quando est coarctata ad certum locum, & tempus, tunc ita creditur testibus negantibus, sicut affirmantibus.
59 Negatiua quando est coarctata ad certum locum, & tempus, creditur testibus pluribus numero, vel dignioribus.
60 Testibus negantibus tantum creditur, quantum affirmantibus, quando testes deponant actum fieri non potuisse, quin ipsi vidissent.
61 Testibus quod plus credatur affirmantibus, quam negantibus, non procedit in criminalibus.
62 Testibus negantibus fauore defensionis magis creditur, quam affirmantibus contra ipsam.
63 Negatiua quando cadit in sensum testis sicut affirmatiua, ita creditur negantibus, sicut affirmantibus.
64 Testium dicta ad fauorem Rei semper sunt iuuanda.
65 Testium dicta debent interpretari, ne videantur captiosa.

DISCEPTATIO I.

De pia Iudicis iustitia erga Reum.

NEMINI mirum esset debet, si ego
in hoc meo nouiter elucubrato Tra-
ctatu rationes, DD. authoritates, &
iura solum ad Reorũ defensam addu-
xerim; quoniam, cum sim Sacerdo-
tali dignitate insignitus, alias contrarias ra-
tiones, DD. authoritates, & iura contra
dd. misellos Reos Fisco à me non esse sug-
gerenda putaui. Et de hoc Iudices crimina-
les me taxare, seù reprehendere non debent;
quia illud mihi in animum semper induxi,
1 quod quilibet christianus Iudex maiorē ho-
norem adipiscitur ex absolutione, quam ex
condemnatione. Paul. de Castr. cons. 291, vi-
sa Inquisitione in 3. vol. in fin. Hinc Petr.
2 de Anchar. cons. 25 inuehitur contra Iudices
maleficiorum, qui anhelant ad cōdemnatio-
3 nem: Et iure optimo quidem, tū quia Iudex
in humaniorem partem inclinare debet, nē-
pè in absoluendum Reum, & non in torquē
dum, seu condemnandum, Alex. cōl. 19. n. 1.
Alciat. tract. de præsumpt. reg. 3. præsum. 39
Abb. c. afferte gladiū de præsumpt. Vulpell
4 quest. 47. n. 6. tum etiā, quia coadiuuare te-
netur testium dicta, & vt excludatur delicti
strictam debet facere interpretationem. Bald
in c. ius gentium. §. quod ferè. ff. de pact. & in
l. Imperator. col. 3. ff. de stat. hom. Gram. cōs.
5 33. num. 9. nanq; Iudex, qui est manu prom-
ptus in puniendo, crudelis dicitur: Et ideo
omnia prius cautè considerare debet; quod
6 enim incautè factum est, cautè euitandū est
c. 1 & fin. de sacra non reiter. Boss. tit. de fa-
7 uor. defens. num. 1. Immo cum dolore, & in-
uitus trahi debet ad pœnam. 23. q. 5. quasi
per tot. maximè in c. milites, & in c. cum
minister. Ità per Ioan. Fabr. in Rubr. instit.
de publ. Iud. Boss. d. tit. de fauor defens. nu. 1.
8 Ratio est, quia si glorietur in morte hominis,
homicida est, vbi alias minister Dei dicitur.
Vt per d. Ioan. Fabr. vbi supra Angel. ibi. cum
9 vera iustitia habeat compassionem. Vt ait
Gregor. 45. distin. c. vera iustitia. Refert, &
sequitur Aret. cons. 164. col. pen. in fin. Nec
Iudex aliter dicere debet, quoniam minoran-
10 do pœnam mortis non peccat. Sfor. Odd.
tract. de restit. in integr. par. 2. q. 81. n. 37. seq.
Onded. cons 99. nu. 48. seqq. vbi pluribus, &
11 validissimis affirmat rationibus. Et ideò in
criminalibus promptior esse debet ad absol-
uendum, quam ad condemnandum, quia
12 tunc censetur dignus maiori honore. Boss. d.
tit. de fauor. defens. num. 6. vnde sponte sua
debet semper defēdere innocentiā Rei. Boss.
tit. de litteris Principis. n. 4. Et id facere potest
nemine instante. Idem Boss. d. tit. de fauor.
defens. n. 6. & de hoc dubium habere non de-
13 bet; tum quia iustius peccat in absoluendo,
quam in condemnando Bal. cons. 515. in fin.
vol. 5. Tum etiā quia debet esse sollicitus de
14 anima Rei condemnati; & qua diligentia
vti debeat vide Boss. tit. de execut. sent. n. 21.
15 Immo dicitur, quod in discussione causæ,
cum in terris sit minister Dei, debet confor-
mare iudicium suum cum iudicio Dei c. 1. de
16 re iudic. lib. 6. sed Deus non fallit per præsū-
ptionem c. nouit. de offic. delegat. Ità & Iudex
17 debet sequi veritatem, & ipsam summopere
iuuare, & ad lucem perducere, Castrens. cons.
380. in princ. vol. 1. & non condemnare ad
mortem ex præsumptionibus, quæ non red-
18 dunt rem claram, vt requiritur ad exequen-
19 dam sententiam capitalem. Nanq; iudicare
secundum apparentiam extrinsecam non est
20 tutum. vt scribit Caualcan. in tract. de Brach.
regio.

regio. in verb. iudicare secundm apparentiã
21 extrinsecam. Et illud est ipsi semper menti
tenendum, quod in dubijs potius contra Fiscum, quam contra Rẽ pronunciare debet Vital. in princ. sui operis malef. vbi egregie admodum ponit ea, quæ ad Iudicem incumbunt, quãdo iudicat.l. Arrianus ff.de actio. & obligatio.& in l.non puto ff.de iure Fisci. De qua tamẽ l.nõ puto vide Alex.in l.1.ff.solut. matrim.& Dec.in Reg.in ambiguis pro dote ff.de reg.iur. Et idem quod d.l.Arrianus,vult etiam Text. in c. Domino Guerra 5. promptiores in tit.hic finitur l.Cõtrad.inci.cõsuet. Regni.& capitul.ex literis de probat.Boss.d. tit.de fauor.defens.n.1.Quæ cum ità sint, vehementer sũt reprehendendi illi crudeles, &
22 sanguinarij Iudices, qui vt vanam, & inanẽ nescio quam gloriam aucupentur,legitimis nõ extantibus inditijs, præsertim torturam, atq; noua tormentorũ genera contra eius, & fas misellis infligunt Reis, ità vt præ seuitia aut dd.Rei deficiant in tortura, aut membra rumpantur, ità vt in perpetuũ reddãtur inutiles; quos etiam grauiter reprehẽdit Anton
23 Gomez.tom.3.variar.resolui.c.13.n.5. Vsitatum ergo & debitum modũ,& non periculosum in tormentis retineant. Et christia-
24 nus Iudex habeat illa Iuris consulti verba sẽper in mẽte in l quęstionis modũ ff.de quęst. Itaq; quæst onẽ habere oportet, vt seruus saluus sit vel innocentiæ, vel supplicio: quod rectè quoq; admonuit Panorm. in c. cum in contemplatione q 3.num.4.extra de reg.iur. Caueãt igitur dd.crudeles,& sanguinarij Iudices,caueant quęso,nè dum iniustè misellorũ Reorum corpora per tormenta iudicando excruciati mandant, proprias animas post mortem excruciandas ad pœnas iustè mandent æternas.

Et Fiscus piam hanc meam opinionẽ, seù sententiã haud egrè,molesteq; ferre, & mihi irasci non debet ; quoniam iuxta veros iuris tramitès quilibet bonus,& christianus Iudex quãdo inter Aduocatũ Rei, & Fiscũ ipsũ super aliqua criminali causa disceptatur, ac variæ,& diuersæ ab ipsis corã d.Iudic.DD.afferũtur opiniones,authoritates,& rationes nẽpè ab Aduocato,quæ tendunt ad absolutionẽ,& à Fisco quæ tendunt ad pœnã; æquio
25 res, ac benigniores Aduocati debet amplecti opiniones,& rationes l.proximè de his,quæ in testa.delen.quæ magis æquitati,quã rigori fauẽt.l.in omnibus.l.sẽper in obscuris. vbi
26 Dec.de reg.iur.Ias.in l.1.col.4.ff.de legib. & quæ in non delictis sonant. l. merito ff. pro soc.Vulpell.conf.123.num.12. Immo quæ-
27 libet Aduocati opinio pro Reo,etiam dubia, quæ faciat pro euitatione pœnæ, ab ipso est amplectenda l. benignus ff. de legibus cum vulg.nec nõ quãdo inter Aduocatũ,& Fiscũ
28 duæ sunt opiniones,quarum vna fisci est cõmunis, & seuerior. Altera Aduocati nõ cõmunis, & mitior ; tunc ab eodem et opinio communis,& seuerior Fisci est relinquenda; & non cõmunis,& mitior Aduocati amplectẽda. Vt benè,& doctè tradit Rolan. à valle cõs.51.n.44.vol.1.& cõs.64.nu.31.vol.a & optima ratione quidem, quia conflictu, seù concursu opinionum DD. in puniendis delictis est semper animaduertẽdum,quod pœ-
29 na mitior est eligenda. Ita eleganter scribit Bal.in c.de causis.n.15.de offic.delegat. Et id procedit,quamuis contra eam aliquando iudicatum fuerit,cum vel imperitè,vel dolo id potius euenire potuerit,quã pro rei veritate. Vt post multos,quos allegat,ostẽdit Menoc. cons.59.n.8. seq.lib. 1. Ita pariter dicendum
30 est in probationum conflictu, seù concursu, quia illa probatio præfertur,quæ est fauorabilis,& postponitur odiosa. Barbat.cons.39.
31 col.a.vers & adduco quod voluit Bal, cum attendatur,quæ excludit delictum. Ful-
32 gos.cons.198.col.a.Gram.cons.ciuil.69. Et vbi duæ essent fauorabiles, præualet magis
33 fauorabilis. Barbat. d. cons. 39 idest illa attenditur, quæ magis facit pro Reo. Alber.l. Titię Testores col.2.de legat.primo Boer.de, cis.4a.in fin. Ruyn. cõs.145.vol.5.n.7. Bal. Rubr. de controuers. Et id dicitur, quando aliqui in eadẽ causa probant pro Reo,& alij
34 contra Barbat.d.cons.39.quia tunc Reus per Iudicem absolui debet. Bal. Rub. de controuers.inuestit.in fin. Cæterũ dato etiam quod
35 ad fauorem Rei esset probatio non plena totaliter ; tamen ità offuscaret,& obumbraret probationem Accusatoris , & Curiæ , quod necessariò sequi deberet absolutio . Ias. post Bart.in l.non solum.§.sciendum.col.a.de noo op.nunciat.vers.a.cõclusio Bart. Corn.cons.
36 134.vol.4. col. fin. quod etiam procederet , quamuis esset inferior,dubia,& imperfecta ; Ratio est , quia in criminalibus probatio Rei dubia,& imperfecta non solum offuscat, & obnubilat d. probationem Fisci,& Curiæ sed etiam ipsam confundit. Bos. tit. de con-
37 uict.n.60. Id quod facere nõ potest probatio inferior, dubia,& imperfecta Fisci, quæ non potest elidere liquidam probationem Rei.Ita

38 Bal.post Cyn.in l.de re.C.de donat.āte nupt.
Qua quidem ex re quando probatio Fisci ex
probationibus Rēi redditur dubia, Reus non
potest damnari, sed absolui debet, Alex cōs.
39 15.vol.1.nu.9. Et est celebre dictum Innoc.
in c.auditis, de præsumpt. quod testes depo-
nentes in specie præferuntur deponentibus
in genere. Verum ne ab ordine exprimendi
probationem recedatur; dicitur quod in du-
bio probatio, quando est etiam obscurior, &
40 incerta inter Fiscum, & Reum, illa præua-
let, quæ stat pro defensione Rei, Alex.cons.
76. & cons. 109. in 1. Ias.in d.l. non solum.
Claud.vulg.l.vt vim, Aym.cons.2.num.16.
41 Vulpell. cons.97. nu.5. Immò quando non
potest discerni, quæ probationes sint verisi-
miliores, & potentiores hinc inde, tunc etiam
42 pronunciandum est ad fauorem Rei, Alex.
cons.24. vol.2.nu. 28. Sed si sint pares hinc
inde, tunc inuicem se confundunt, & quæ
sunt pro Reo attenduntur. Brun.tract.de in-
dit.in 8.q.principali. Alex.cons.30.vol.7.n.
12.Ioan.de Anic.cons.137.nu.29.Ratio est,
quia (vt dictum est) inter probationes illa
attenditur, quæ tendit ad exclusionem deli-
43 cti. Fulgos. cons. 198. Gram. d. cons. ciuil.
59. num. 7 Et maxime quando est ei aliqua
præsumptio iuncta. Ita Bal.in l.si duo patro-
ni,in lect.antiq.ff.de iureiur. Alex,cons.236.
vol.2. Idem Bald.in l.fin.C.comm.vel.epist.
44 Vbi quod probationis fides ex coniecturis
augetur, & quæ habet meliores coniecturas,
vincit, quamuis post conclusum in causa;
cum probationes in criminalibus ad fauo-
45 rem Rei etiam tunc admittantur. Bart. post
illum Text.in l.Diui Fratres ff.de pœn. Idem
Bart.in l.si accusationibus,col.vlt.C.de accu
sat. Et hæc de conflictu, seu concursu opi-
nionum, & probationum pro nunc dixisse
sufficiant, quoniam vt melius appareat,quod
semper est defendendus Reus, dicendum est
etiam de conflictu, seu concursu testium; in
46 quo quidem illi pariter præferuntur, qui
deponunt pro Reo excludendo delictum,
non autem testes Fisci. Foe'yn. in c. cum P.
Manconella, in fin. de accusat. Ruyn.cons.
158. num.14. vol.5. Barbat.d.cons.39.vol.
2.vers.& adduco quod voluit Bal.vol.1.Vbi
47 quod plus creditur duobus laicis dicentibus
quem non deliquisse certo loco, & tempo-
re, quam duobus Clericis dicentibus eum de-
liquisse certo loco, & tempore; quamuis
laici sint minus digni, & minus idonei. Fœ-
lyn. in d. c. cum P. Manconella. Ruyn.

d. cons. 158. Glos. in c. Clerici. 81.distin.
48 Nec minus, quia deponunt magis verisimi-
lia, cùm habeat iuris præsumptionem pro se
Ioan.de Plat.l.quæcunq;.ad fin.C.de apoch.
49 publ.lib.10. Et cū eis concurrat quoq; præ-
sumptio Naturæ. Ruyn. cons. 67. vol. 1. in
princ. Quæ iuris, & Naturæ præsumptio di-
50 ctat neminem delinquere velle.Bal.c.cum in
51 iuuentute. de præsumpt. Vbi subdit, quod
omne maleficium pugnat cōtra naturam. Et
ideo iure optimo quidem testes deponentes
52 ad fauorem Rei præferuntur testibus deponē-
tibus ad fauorē Fisci.Et id maxime procedit
quando sunt plures numero. c. in nostra. de
53 test.l.ob carmen.§.fin.ff.eo.tit.Quinimò præ
feruntur,etiam si essent pauciores. Bal. l. te-
stium; col. pen.C.de test.cū vnicus testis su-
fficiat pro defensione Rei, & à pœna mortis
54 excuset. Vt bene probat Auchar.cons..285.
Claud.in repet.l.vt vim ff.de iust.& iur.Egid
tit. de fauor.defens. n. 2. etiam quod non sit
omnino idoneus, & id fauore defensionis,
55 pro qua etiam frater, & domesticus admit-
tuntur,Vt late congerunt Dec.& Ias.in d.l.Vt
vim.Vulpell.cons.66.n.8.nam testes Rei mi-
nus idonei, & minus digni præferūtur testi-
bus Fisci (Vt supra dictum est) ex quo stat
pro Reo.Foe'yn.in d. c. cum P. Manconella
in fin. de accusat. Et ideo Iudex promptior
esse debet in absoluendo, quam in condem-
nādo(Vt pariter dictum est)Abb.in c.ex lit-
teris col.3.& ibi Foe'yn.c.2 in vlt notab.de-
probat. Ratio est,quia iura promptiora sunt
absoluere,quam condemnare (Vt quoq; di-
ctum est) De probat.c. ex litteris. de fid. in-
strum.& c.inter dilectos.sed dato quod testes
56 Rei nō essēt plures numero, sed hinc inde es-
sēt pares, adhuc testes Rei præferuntur,& il-
lis magis credendū,qui sunt digniores. Dec.
57 cons. 342. n. 2. Nec obstat; quod testes Rei
deponant negatiuam,& ideo magis sint cre-
dēda cōtraria; quia id habet locū, quādo ne-
58 gatiua est vaga, & improbabilis; sed quādo
est coarctata ad certū locū,& tēpus, tunc ita
creditur testibus negantibus, sicut affirmāti-
bus Abb.c. in nostra in fin. de test. Vbi etiam
59 Aret.col. 2. Et ideo eo casu creditur testibus
vel pluribus numero, vel dignioribus secūdū
regulam ordinatam testium.Bal.c. 1 ad fin.
in content.inter me,& Dominum.deportion.
60 fœud. Ruyn.d. cons.145.col.1.n.5. Immò
tantum creditur testibus negantibus,quantū
affirmantibus,quando testes deponunt,actū
fieri non potuisse,quin ipsi vidissent.Glos.in
§.si

§.si verò absint in verb.& vidisse Auth de he
red.& falcid. Fœ'yn: d. c.in nostra col. 3.de
61 test.Tamen in omni casu Regula, quod plus
credatur testibus affirmantibus, quam negan
tibus non procedit in criminalibus. Rolan. l.
1.§.fin.num.9. de verb,obligat. Fœ'yn.d.ca.
62 cum P.Manconella in fin.de accusat. Quin-
mò in criminalibus fauore defensionis magis
creditur negantibus, quam affirmantibus se-
cundum communem opinionem l. in illa. in
fin.de verb.obligat.Rom.in d.l.1 §.fin.nu.9.
eo.tit.Fœlyn.d.c.cum P.Manconella lal.cōs.
63 167.vol.4.col.pen. verum quando negatiua
cadit in sensum testis,sicut affirmatiua,ità cre
ditur negantibus, sicut affirmantibus. Imol.
Abb.& Fœlyn.col.3.c.3.loco de probA.bb.
c.bonæ memoriæ el primo col.5. de elect.di-
cens,quod ea ratione tātum creditur testibus di-
centibus v.g. Petrum habuisse pileum in ca-
pite,quantum dicentibus non habuisse. Sed
quid multa? omissis his, illud est mihi dicen-
dum,quod Iudex,vt iustius,atq;securius pro
cedat in criminalibus, omninò menti tenere
64 debet, quod testiū dicta ad fauorē Rei sēper
sunt iuuanda.Bal.l.de quibus.col.fi.de leg.&
debēt interpretari,nè videātur captiosa.Hinc
est,quod si testis v.g. dicat aliquid actū præ-
65 sentibus Petro,& Paulo,deinde dicat,nullos
fuisse præsentes,intelligitur illis exceptis, de
quibus deposuit Tradit.alber.l.non erit n.3.
ff. de iureiur. Angel. l. ex militari. ff. de test.
milit.

SVMMARIVM.

1 *Inditia legitima ātecedere debēt,ātequā instigatur tortura*
2 *Inditia debent esse benè probata.*
3 *Diffamatio inquisiti adesse debet vt possit infligi tortura.*
4 *Inditia debent esse à iure approbata, vel saltem communi voto a magnis DD. recepta.*
5 *Inditia leuia non sufficiunt ad torturam etiam in atrocissimis,in occultis & difficilis probationis.*
6 *Inditia debent esse talia.vt delictum vix denegari possit.*
7 *Inditia vt afficiant,per duos testes sunt probandā.*
8 *Inditia non debent esse à maleficio remota.*
9 *Inditia vt probentur,non sufficit vnicus testis*
10 *Testis vnicus facit solum quale quale inditium*
11 *Inditia vt probentur duo requiruntur testes.*
12 *Inditia per plures testes probata, si non sint contestes de loco & tempore alicui non præiudicant*
13 *Testes nō contestes de loco, & tempore in inditijs remotis dicuntur singulares & nullum pariunt inditium*
14 *Testes duo quorum vnus de vno inditio remoto deponit, alter de alio etsi contestes de loco, & tempore non coniunguntur.*
15 *Testes dicti non coniunguntur ad faciendum, vnum inditium perfectum.*
16 *Testes duo deponentes super vno inditio, & non super pluribus non probant*
17 *Domestici ob fortum factum in domo non sufficiunt ad torturam, quia est vnum inditium tantum a maleficio remotum.*
18 *Inditium quando est adeò remotum, vt ex illo nihil inferatur,non afficit*
19 *Socius criminis probans inditium non attenditur.*
20 *Negatio quando est rei illius, cuius affirmatio non est in consideratione,non preiudicat.*
21 *Tortura tunc potest infligi, quando suspectus est Reus & multis argumentis, tamen multa alia requiruntur.*
22 *Inditia singula sunt plenè probanda per duos testes contestes de loco & tempore idoneos.*
23 *Testes debent esse contestes de loco & tempore, & non singulares.*
24 *Testis vnius singularis dictum debilitat dictum alterius.*
25 *Testes deponentes de diuersis locis, & temporibus dicuntur singulares & non sunt attendendi.*
26 *Inditium remotum à maleficio debet concludenter probari per duos testes contestes*
27 *Testes contestes debent esse idonei, & omni exceptione maiores.*
28 *Testibus non omni exceptione maioribus, vt v.g. sunt vilis & pauper non adhibetur tanta fides.*
29 *Testibus non omni exceptione maioribus non adhibetur tanta fides in inditijs remotis,& in circūstantijs delicti.*
30 *Inditia ad torturam debent esse magna, certa,clara, propinqua, probabilia, vrgentia; non leuia,equiuoca & perfunctoria.*
31 *Inditia dicta debent constare esse talia per probationes non autem per præsumptiones, coniecturas &c.*
32 *Inditia debent esse talia quod verisimile sit, delictum fuisse commissum ab illo,contra quem inquiritur.*
33 *Immo debent esse talia, vt iudici nil aliud desit quam delinquentis confessio.*
34 *Inditia debent esse talia, vt cadant in consideratione intellectus omnibus sapientibus.*
35 *Inditia quando non sunt talia non est locus torturæ*
36 *Inditia omnia non sufficiunt ad torturam*
37 *Testis de visu, vt sufficiat ad torturam, debet esse omni exceptione maior.*
38 *Testis de visu,licet præferatur omnibus alijs testibus, tamen de per se nō est idoneus, sed alia cōcurrere debēt.*
39 *Oculi & manus sæpe falluntur.*
40 *Testis de auditu à deliquente quando, & quibus conditionibus admittatur.*
41 *Inditia perfecta in genere suo iunguntur ad faciendum vnum inditium ad torturam.*
42 *Inditia imperfecta quamuis mille, non possunt vnum inditium perfectum facere.*
43 *Perfectū ex pluribus imperfectis resultare non potest.*
44 *Inditia imperfecta, quamuis probata, non faciunt inditium perfectum.*
45 *Testes singulares nullum faciunt inditium.*
46 *Inditia legitima etiam in crimine hæresis, & in quibus vis exceptis & atrocissimis requiruntur.*
47 *Inditiorū copia est dāda Reo ad faciēdas suas defensiones.*
48 *Iudex ante torturam pronunciare & declarare debet ad eam esse deueniendum.*
49 *Testes examinati ante specialem inquisitionem nullum faciunt inditium.*
50 *Inditiorū copia debet dari Reo post negationē & excusationē.*

51 Testes non examinantur ante specialem inquisitionem.
52 Inditiorum copia est danda parti petenti.
53 Inditiorum copia datur Reo de inditijs legitime habitis, & tempore congruo.
54 Testes examinati Reo non citato, nisi repetantur, ipsi non praeiudicant.
55 Tortura nō potest infligi Reo, antequā formetur Inquisitio ex inditijs habitis per dicta testium.
56 Confessio emanata ex tortura indebitè data non valet.
57 Testes examinati super generali inquisitione non faciunt inditium ad torturam
58 Inditiorum copia est danda Reo post litem contestatam super speciali inquisitione.
59 Inditiorum copia est danda Reo etiamsi esset timor subornationis, & ex officio procederetur
60 Inditiorum copia etiam in crimine haeresis ante torturam Reo est danda cum dilatione ad ea diluenda.
61 Circumstantiae delictorum sunt tacendae. & supplimendae, ex quibus Reus posset venire in cognitionem testium.
62 Inditiorum copia minori, & idiotis offerri debet.
63 Inditiorum copia minori, & idiotis est danda etiam ipsis, non petentibus.
64 Inditiorum copia est danda quibuscūq; alijs, & doctis. & litteratis etiam ipsis non petentibus.
65 Defensio est de iure naturali. & tolli non potest.
66 Defensiones Rei Iudex tenetur ex officio querere, & supplere
67 Inditiorum copias Iudex concedere debet Reo non petenti etiam idiotae
68 Defensio Rei etiā non allegata per Iudicē inquirenda est.
69 Inditium non est adeo indubitatum quin aduersus illud probari possit contrarium
70 Defensionibus Inquisitus semper est audiendus. antequā ponatur ad questionem.
71 Inditiorum copia satis dicitur denegata, quādo nō datur etiam non petita, quia Iudex tenetur dare ex officio.
72 Inditiorum copia potest denegari quando constat in actis Inquisitos esse insignes latrones.
73 Latro famosus vt quis dici possit nō sufficit, quod p testes probetur, nisi in specie constet de eius latrocinio.
74 Inditia debent esse plura.
75 Inditium vnum non sufficit ad torturam, nec etiam in crimine haeresis.
76 Inditia ad torturam etiam in crimine haeresis non debent esse leuia obliqua, & remota.
77 Inditia singula magna. clara, certa, verisimilia & vrgētia in genere suo perfecta simul collecta nō ad torturam, sed ad inquirendum tantum sufficiunt.
78 Ad Torturam licet Iudex in aliquo casu enormi debeat esse promptior, non tamen debet illam inferre non stantibus legitimis inditijs.
79 Tortura per inditia simul collecta potest inferri, quando inculpatus esset delinquens non autem quando non constat, quod ipse deliquit
80 Inditium nè sufficiat ad torturam eliditur quando quis v g dicit se non fuisse vulneratum ab inquisito.
81 Inditium eliditur, quando Reus habet aliqua inditia ad sui fauorem.
82 Inditiū eliditur qn̄ passus furtū dicit factū esse ipso volēte.
83 Inditium eliditur quando v.g quis produxit testes, & dicit illis nolle vti in praeiudicium partis.
84 Inditiū eliditur per praesumptionē. seu inditiū contrariū.
85 Inditia leuia ēt in causa heresis non sufficiūt ad torturam.
86 Tortura vt de nouo dari possit. noua debent superuenire inditia primis euidentiora, & fortiora.
87 Tortura non repetitur. quando testes nō inducūt nouum inditiū, sed inducunt nouā probationem veteris inditij.
88 Tortura non repetitur ex dictis eorundem testium.
89 Tortura non repetitur ex succedētibus nouis inditij qn̄ testes variant à praecedenti dicto, & circa diem
90 Tortura vt repeti possit duo copulatiue cōcurrere debēt.
91 Inditia noua quae dicantur.
92 Tormenta quando repetuntur sine nouis inditijs, Iudices non habent Deum prae oculis, neq; leges.
93 Inditium nouum non dicitur dictum socij criminis.
94 Socij criminis dictum nec inditium facit ad inquirendum.
95 Tortura repeti non potest qn̄ noua non adsunt inditia.
96 Tortura tūc repeti potest. qn̄ inditia sūt euidētiora primis.
97 Tortura repetitur, quando noua superuenerunt inditia, & sunt validiora primis.
98 Tortura repetitur, quando Reus confessus est, & postea variauit ç quia negauit.
99 Tortura quando repeti possit nouis non superuenientibus inditijs
100 Tortura non repetitur, quando Reus nihil confessus fuit in prima tortura.
101 Tortura indistinctè potest repeti, quando prima tortura fuit lenis, & minus competenter data.
102 Tortus leuiter non habetur pro torto.
103 Tormentum dicitur dolor corporis, & magna afflictio.
104 Tortus semel competenter non debet iterum torqueri, nisi noua superueniant inditia.
105 Torturae repetitio debet esse moderata.
106 Tortura quando Iudex excessit modum pro habendis complicibus, vel inditijs poena minoranda est.
107 Torturae repetitione est habenda ratio inditiorum, & robusticitatis corporis Inquisiti.
108 Testes omni exceptione maiores, & benè concludentes requiruntur ad torturam.
109 Testes illi dicuntur omni exceptione maiores, quibus nihil prorsus potest opponi.
110 Testes omni exceptione maiores sicut requiruntur ad cōdemnandum, ità etiam ad torquendum,
111 Testes quod sint omni exceptione maiores necessariò articulari, & probari debet.
112 Testes plures quando non sunt omni exceptione maiores loco vnius habētur & solū ad inquirēdū faciūt inditiū.
113 Inditia etiam indubitata sufficiunt tantum ad condemnationem pecuniariam.
114 Inditia non sunt adeò indubitata, quin quandam sollicitam recipiant dubitationem.
115 Inditia indubitata, quae dicantur.
116 Inditia indubitata non sufficiunt ad torturam.
117 Inditia indubitata in causis criminalibus non sufficiunt ad condemnationem.
118 Inditia indubitata nō sufficiūt ad poenā criminis ordinariā.
119 Poena criminis ordinaria imponitur quando extant probationes luce meridiana clariores.
120 Occultis versatur iudicium Dei.
121 Conuicto ex inditijs vehementissimis, & luce meridiana clarioribus poena minuitur, & temperatur,
122 Ex Inditijs ēt violentibus. & indubitatis nemo in criminalibus diffinitiuè damnari debet,
123 Inditia a fisco nō debet praetēdi nō fuisse sufficiēter purgata

124 In-

124 *Inditia, si prætendatur à fisco, non fuisse sufficienter purgata, Reus pœna tantum pecuniaria tenetur.*
125 *Inditia ad torturam debent esse verisimilia.*
126 *Inditia siue probationes pro Reo sufficiunt leuiores.*
127 *Inditia & præsumptiones quælibet ad torturam, seù ad condemnationem non sufficiunt.*
128 *Inditia sicut ad condemnandum debent esse luce meridiana clariora, ita etiam ad torquendum.*
129 *Verisimilitudo non est ipsa veritas, sed signum, seù aliquale simile veritati.*
130 *Verisimilitudo facit inditiũ ad inquirendum, seù ad capturam, non autem ad torturam.*
131 *Testes debent deponere directè super maleficio, non autẽ super inditio ad maleficium vt sufficiant ad torturam.*
132 *Inditia ad torturam requiruntur ita verisimilia, & probabilia, quod sola Rei confessio deesse videatur.*
133 *Verisimilitudo constare debet per probationes non autẽ per præsumptiones & coniecturas, &c.*
134 *Causa grauis, quæ mouerit Reum ad delinquendum, vt tortura infligi possit præcedere debet.*
135 *Causa à Iudice omnino perquiri debet.*
136 *Delictum probari debet per testes, non autem per verisimilitudines, præsumptiones, coniecturas &c.*
137 *Verisimilitudines, præsumptiones, coniecturæ &c. non sufficiunt ad torquendum, seù condemnandum, nisi quando lex disponit.*
138 *Verisimilitudines, præsumptiones, coniecturæ, &c. probant in genere, non in specie*
139 *Delictum debet concludenter probari.*
140 *Iudicium Iudicis debet conformari cum iudicio Dei.*
141 *Per verisimilitudines præsumptiones coniecturas, &c. Deus non fallit.*
142 *Ex verisimilitudinibus, præsũptionibus coniecturis, &c. Iudex non debet condemnare ad mortem, sed debet sequi veritatem.*
143 *Verisimilitudines, præsumptiones, coniecturæ, &c. non reddunt rem claram ad torquendum, vt requiritur*
144 *Iudicare secundũ apparentiam extrinsecam non est tutũ.*
145 *Facta non præsumuntur, sed probanda sunt.*
146 *Verisimilitudo, seù præsumptio aut coniectura &c est minus quam inditium, quod requiritur ad torturam*
147 *Inditium quodlibet est plene probandum per duos testes contestes de loco, & tempore:*
148 *Inditium quamuis dicatur probatum per duos testes, tamen tu lex indistinctè Reum torquere non debet, nisi verisimilia deponant.*
149 *Conditia bona personæ excludit præsumptionem resultantem ex inditijs.*
150 *Conditia bona personæ excludit præsumptionem furti.*
151 *Probatio semiplena, vt infligatur tortura, debet remanere ad fauorem Curiæ post sublatas probationes, & præsumptiones Rei.*
152 *Inditia, ad torturam sufficiant, debent continere semiplenã probationẽ ab aliquo nõ offuscatam, neq. elisam.*
153 *De inditio ad torturam, vbi loquitur, intelligitur de semiplena probatione.*
154 *Inditium est minus, quam semiplena probatio.*
155 *Probatia semiplena quæ dicatur.*
156 *Testis munus non est iudicare, sed quod oculis vidit deponere.*
157 *Testis debet videre actũ oculis corporeis.*
158 *Testis debet necessariò concludere, & non præsumptiuè deponere.*
159 *Testis debet deponere quæ certitudinaliter nouit.*
160 *Testis in criminalibus debet deponere de facto cõsummato, & non sufficit quod deponat de circumstantijs delicti.*
161 *Testis deponens super circumstantijs vel accessorijs, aut appenditijs delicti non facit inditiũ ad torturam.*
162 *Probatio semi plena est præsumptio causata ex dicto boni viri quæ fortiter mouet animum Iudicis ad aliquid credendum seù discredendum*
163 *Probatio semiplena oritur ex dicta seù depositione testis omni exceptione maioris.*
164 *Probatia semiplena non oritur ex inditijs remotis.*
165 *Delicti certitudo constare debet per probationes non aũt per presũptiones, coniecturas verisimilitudines &c.*
166 *Inditia omnia non sufficiunt ad torturam, sed illa debẽt esse talia quod non solum crimen tangant, sed quod omnino verisimile sit delictum fuisse commissum ab illo, contra quem inquiritur.*
167 *Inditium non est probatio, quæ requiritur ad torquendũ seù condemnandum.*
168 *Inditium est signũ alicuius maleficij ad veritatẽ habendã.*
169 *Inditium est pars probationis.*
170 *Inditium est species probationis.*
171 *Inditium est minima præsumptio boni viri animum Iudicis mouens ad aliquid credendum, seù discredendũ.*
172 *Inditium est minus quam semiplena probatio.*
173 *Signum indicat, sed non probat identitatem facti.*
174 *Delictum constare debet per probationes, & non per præsumptiones, & coniecturas. &c.*
175 *Probationi pars non dicitur totalis, integra, plena, & perfecta probatio.*
176 *Perfectum non potest oriri ex imperfecto.*
177 *Species probationis non sufficit ad torturam.*
178 *Genus quando, remouetur, remouetur etiam quælibet eius species*
179 *Præsumptio boni viri non sufficit ad torturam.*
180 *Præsumptio sufficit tantum ad pœna pecuniariam, seù ad capturam.*
181 *Inditium cum sit minus quam semiplena probatio, non sufficit ad torturã, quia ad minus requiritur semiplena.*
182 *De inditio ad torturam sufficienti DD intelligunt de semiplena probatione, vt dictum est.*
183 *Probationem semiplena non faciunt inditia, sed testis omni exceptione maior.*
184 *Testis debet deponere per visum, vel aliũ sẽsum corporeũ.*
185 *Testis vnicus, vt faciat plenam probationẽ cum iuramẽto suppletorio, intelligitur in causis modicis, & summarijs tantum.*
186 *Testis vnicus de maleficio deponens non facit semiplenam probationem nisi alia concurrant adminicula.*
187 *Testis vnicus non sufficit da torturam, nisi tria cappulatiuè concurrant.*
188 *Probatio semiplena non sufficit ad torturam, sed plusq; semiplena requiritur.*
189 *Inditium dupplex est, nempè semiplenum, & Dubitatũ; Aliud plenum, & Indubitatum.*
190 *Inditium semiplenum, & Dubitatũ cum alijs adminiculis dirigit Iudicem in viam questionis habendæ.*
191 *Inditium plenum, & indubitatum dirigit Iudicem in viam condemnationis.*
192 *Inditia debent esse tam clara, certa, & verisimilia, quod sola Rei confessio desit.*

193 *Indi-*

193 *Inditia vbi militant hinc inde nempè inter Curiam, & Reum, cessat questio.*

194 *Inditium aliquod quando adest, quod contradicit intentioni Curiæ, Reus non est torquendus.*

195 *Inditium vnum pro Reo tollit omnia alia inditia, ex quibus Reus torqueri possit.*

196 *Inditia animi quando extant pro Reo, cessant præsumptiones quæ inducunt crimen.*

197 *Inditium animi quale sit.*

198 *Inditium vnum tollit aliud, & confundit.*

199 *Probationes Rei quando sunt verisimiliores, & verè proximiores, præualere debent.*

200 *Præsumptiones plures Rei vincunt pauciores Fisci.*

201 *Præsumptiones Rei, quando sunt potentiores superant debiliores fisci.*

202 *Præsũptiones Fisci quñ sunt fundatæ super non verisimili, & pugnãt cõtra naturã, tollunt omnẽ opinionẽ delicti.*

203 *Probationes existentes hinc inde, & si discerni non possit, quæ sint potentiores tunc pronunciandum est pro Reo*

204 *Probationes quando sunt pares, tunc inuicem se confundunt & quæ sunt pro Reo attenduntur.*

205 *Præsũptio illa attenditur, quæ tẽdit ad exclusionẽ delicti*

206 *Arbitrium liberum si habeat Iudex in procedendo in criminalibus, quomodo ipso vti debeat.*

207 *Arbitrium si habeat Iudex procedendi ad tormenta, quale inditium habere debeat.*

208 *Arbitrium non supplet defectum inditij, vbi nullum validum extat inditium.*

209 *In arbitrio Iudicis est questio facti, nõ antẽ iuris authoritas*

210 *Inditia non potest formare Iudex ex sua ceruice, sed debet habere inditia à iure approbata.*

211 *Inditia quæ, & qualia esse debeant.*

212 *Arbitrium liberum quamuis habeat Iudex, non tamen potest Reo infligere torturam ad libitum suum.*

213 *Iudex illud potest, quod honestè potest, & illud potest quod de iure potest.*

214 *Arbitrio Iudicis quando aliquid à lege, vel ab homine commissum est, quid facere debeat Iudex.*

215 *Ex arbitrio volens Iudex ex aliqua causa recedere à regula iuris cõis, causã exprimere, & declarare debet.*

216 *Inditia non pro probatione, sed pro quadam specie probationis habentur.*

DISCEPTATIO II.
De Inditijs.

1 TOrtura vt infligi possit, necesse est, ꝙ co-
pulatiuè infrascripta omnia cõcurrant.
Primò quod legitima antecedãt inditia l.mi-
lites vers.oportet.C.de quæst.Bos.tit.de in-
dit.& cõsiderat.ante tort.n.1.& 132.nec nõ
2 ꝙ sint benè ꝓbata Marſ.in prac.crim. §.dili-
gẽter & in l.1.§.eidẽ.ff.de quæst.& est cõnis
opinio, vt attestatur Io:de Amic.cons.127.n.
10.vbi verè addit, ꝙlibet indiciũ, seù admini-
culũ ꝑ duos testes esse probãdũ.Idẽ tenuit iã
ãte Bart.in l.fin.n.7.ff.de quæst.& Clar.§.fin.
q.22. Director. Inquisi.3.par.pag.mih.593.
cõm.110.Secundò ꝙ vltra inditia adsit Inqui-
3 siti diffamatio.Abb.in ãtiq.c.grauis de oppo
sit.Fœlyn.l fin.C.famil.hercisc. tradit Andr.
de Isernia in Cõstit. Regni.si dãna clãdestina
col.2. Gram.cõs.15.n.5. Tamẽ d.diffamatio
si nõ præcesserit ante formatam inquisitionẽ,
omnia inde secuta non tenent.c. qualiter, &
quando el 2. de accusat. c. inquisitionis, eo.
tit.Hippol. §. constante n, 12. & debet pro-
bari in specie.Cartar.de execut, Sent.Capto
bãnito n.248. Tertio quod inditia sint à iure
4 approbata, vel saltim communi voto à ma-
gnis DD.recepta, cum ex alijs inditijs, inter
quæ leuia, & remota computantur, nemo tor
queri debeat. Director Inquisit.3.p.pag.mihi
5 593.comm.110.Et id procedit etiam in deli-
cto atrocissimo, occulto, & difficilis probatio
nis.Bos.tit.de ind.n.177.post Bart.quẽ alleg.
Rol.cõs.12 n.89.li.3.Hyp.Rimin.cõs.88.n.
52.li.1.& cõs.361.n.32.seq.li.3. Osac.Deci.
6 Pedamõ.79.n.55.vbi ꝙ debẽt esse talia, vt de
lictũ vix denegari possit Foller.in pract.crim.
7 in verb ꝙ suffocauit vxorẽ n.58. Et probati
debẽt ꝑ testes idoneos aliàs nõ sufficiũt. Fari-
8 nac.de indit.q.37.n.32. Quartò ꝙ inditia nõ
sint à maleficio remota Bal.cõs.515.n.2.vol.
5.Glos.d.l.fin. C.famil.hercisc.Bertaz.cõs.60
vbi de cõmuni opinione.Gram.cons.3.n.18.
9 vbi testatur de magis cõi.Et ad ipsa ꝓbãda nõ
sufficit vnicus testis, qui facit solũ quale indi-
tiũ.Bos.tit.de indit.& cõsiderãte tort.n.19.
10 sed duo requirũtur.Glos.in d.l.fin.in ver.vel
inditijs.C.fami.hercisc.Carter.in pract.in.2.
11 tract.de indit.& tort.§.12.inditiũ.n.4 Bertaz.
cõs.1:6.n.18.Ratio est, quia regula cõmunis
est, nõ esse à tortura incohãdũ l.1.ff.de quæst.
tradit Thomas de Piparata Bononiẽ Bartolo
vetustior tract.de fama n.58.Zasius cons.19.
n.31.li.1.& de cõi testatur Clar.§.fi.q.64.vers.
12 dixi ẽt. Immò quãuis ꝑ plures testes ꝓbata,
si nõ sint cõtestes de loco, & tẽpore haud ali-
cui præiudicare possũt; quoniã in inditijs re-
13 motis à delicto testes nõ cõtestes de loco, &
tẽpore dicũtur singulares, & ideò nullũ pa-
riũt inditiũ.Et qñ duo testes, quorũ vnus de
14 vno inditio remoto deponit, alter de alio; cũ
de loco tẽpore cõtestes, nõ cõiungũtur ad fa
15 ciendum inditium perfectũ Bos. d.tit. de in-
16 dit, & consid. ãte tort.n.20.Et dato ẽt ꝙ ãbo
deponãt suꝑ vnico inditio, & nõ suꝑ plui-
bus, nõ probant. Grã.d.cõs.3. n.18. Brunor.
in suo vnico cons. nu.12.vbi de cõi, & ꝙ ista
opinio nullã habet cõtrarietatẽ. Bart.in l.fin.
ff.de quæst.Bos.tit.de indi.nu.5.71. & est cõis
opinio Burs.cõs.316.n.23.Bõbin.cõs.47.n.3.
Gra. vot.34. nu. 16.ex magis cõmuni quod
quidem

quidem fieret, si ex hoc solo, quod v.g. ob
furtum factū in domo Domestici, torquerē
tur, quia est vnum solum inditium remotum
à maleficio, & ideo non sufficiunt ad torturā
Glos. in d.l fin. in verb. vel inditijs. C. famil.
hæcisc. d.l. fin. ff. de quæst. Corad in pract. in
tit. de negat. crimin. & torment. c. 1. n. 8. Bal.
d. cons. 515. vol. vlt. ad fin. Director Inquisit.
3. par. pag. mihi 424 comm. 110. Et maxime
quando non est plenè probatum. Tradit. Innoc.
c. sicut. de simon. Paris. de Put. cōs. 2. n 9.
vol. 4. Ioan. Andr. c. vt officiū. lib. 1. de heret.
in sexto. Oldrad. cōs. 220. Fœlin. c. litteras. n.
22. Immò etiam nihil refert, quamuis sit pro-
18 batum. Imol. d. l. fin. C. famil. hæcisc. & ma-
xime quando est adeò remotum, vt ex illo
19 nihil inferatur. Bal. cons. 229. Hyppol. cons.
20. vel est probatum ex dictis sociorum cri-
minis. Cacheran. cons. 110. vol. 2. Gram. vol.
6. col. pen. Boer. d. Decis. 163. col. fin. Nec
mendacium, quod v.g. luxit in coquina, non
autem in Camera, cum non sit super de-
licto. Vt benè adnotat Blanc. in d. l. fin. nu.
263. Carrer. in pract. n. 119. Vbi de cōmuni.
Idq; eo magis dici debet quando negatio est
rei illius, cuius affirmatio non est in conside-
20 ratione Vt per Mars. cons. 51. num. 67 Quarè
21 vt aliqui DD. dicunt, tunc solū ad torturam
est deueniendum, cum suspectus est Reus, &
multis argumētis vrgetur. Director. Inquisit.
3. par. pag. mihi 593. comm. 110. Tamen
multa alia sūt necessaria. DD. & omnes. in d.
l. fin. ff. de quæst. Gand. de malef. tit. de quæst.
vers. sed quæro quid si reperitur. Paris. de
Put. de syndic. Constit. Prouinc. March. G.
22 A. & præcipue necesse est, quod singula indi-
tia plenè probentur, nempe per duos testes
contestes de loco, & tempore idoneos. Glos.
cōmuniter approbata, & Bal. in d. l. vlt. C. fa-
mil. hæcisc. Clar. q. 22. in princ. Vbi quod
ista opinio non solum est communis, sed
etiam, quod nullam habet difficultatem, seù
contrarietatem. Ioseph. Ludouis. in suis com-
mun. opin. conclus. 45. vers. inditium autem
remotum Boss. tit. de indit. ante tortu. n. 37.
Bertazz. cons. 60. n. 8. lib. 1. Vbi de commu-
ni. Blanc. de indit. n. 206. Natt. cons. 6. n. 7. &
cons. 42. n. 6. Vbi de communi. Immol. l. fin.
ff. de hæred. instit. Vulpell. cōs 99. n. 7. Ioan.
de Amic. cons. 127. n. 10. Bertaz. cons. 251. n.
33. & cons. 559. Mars. § plurium. n. 93. Bart.
& cæteri. in d. l. vlt. ff. de quæst. Hyppol. in
pract § diligenter. Afflict. cap. 1. §. Sacramen-
ta, de coniuct. rec. feu. March. Blanc. tract.
de indit. num. 46. tom. 15. Debent (in-
quam) esse contestes de loco, & tempore,
& non singulares, ad tradit per Farinac. q.
37. num. 15. Vbi hanc communem opi-
nionem ex multis refert, & sequitur; Vel
23 ad minus debent esse contestes de tempo-
re, quia non contestes de tempore. Vt quia
v.g. vnus dicit vidisse de mense Septembris,
& alius de mense Octobris, cum sint singu-
lares, non afficiunt, c. bone, & c. cum dile-
24 ctus, de elect. Ratio est, quia dictum vnius
singularis debilitat dictum alterius. Tradit
Bal. l. de quibus, col. antepen. vers. sed nun-
25 quid si testis ff. de legib. Et dicuntur singu-
lares, & non sunt attendendi, eo quia depo-
nunt de diuersis locis, & temporibus. Car-
rer. in pract. tract 2. de indit. §. septimum in-
ditium. num. 8. Foller. in pract. in verb. Etsi
confitebuntur, part. 2. nu. 2. Viui. opin. 138.
n 6. Bursatt. cons. 166. n. 20. seqq. lib. 2. Vbi
26 de communi. Ratio est, quia inditium remo-
tum à maleficio debet concludenter probari
27 per duos testes contestes, qui debent esse
idonei, & omni exceptione maiores. Gratt.
cons. 59. n. 34. vol. 2. Gomez tit. de delict. c.
28 13. nu. 18. seq. quoniam testibus non omni
exceptione maioribus, vt v. g. sunt vilis, &
pauper, non adhibetur tanta fides. Vt post
Bart. quem allegat, ostendit Natt. cons. 666.
29 in 2. Quod procedit quoq; nō solum, quoad
inditia remota, sed etiā quoad circumstantias
delicti. Surd. cons. 132. n. 45. vol. 2. cum alijs
adductis per Peguer. cons. 205. nu. 17 vol. 2.
30 Quintò quod inditia sint magna, certa, cla-
ra, propinqua, probabilia, vrgentia; non au-
tem leuia, equiuoca, & perfunctoria; sed gra-
31 uia, & (vt aiunt) luce meridiana clariora;
quæ debēt cōstare esse talia per probationes;
non autem per præsumptiones, suspiciones,
cōiecturas, &c. Immo debent esse talia, quod
32 omninò verisimile sit, delictum fuisse patra-
tum ab illo, contra quem inquiritur. Ita An-
gel. in l. cum conditionaliter C. de quæst.
Quod dicit esse notandum à Criminalistis,
refert, & sequitur Veronen. cons. crim. 39
33 n. 38. Intantum quod Iudex sit non solum
quasi certus de delinquente; sed vt nil aliud
sibi desit, quam eius delinquentis confessio.
Text. est in l. 1. in princ. ff. de quæst. & in l.
milites §. oportet. C. de quæst. Bal. cons. 259
nu. 4. vol. 1. & cons. 515. n. 4. lib. 5. Bal. in l.
1. n. 10. & ibi Ias. nu. 3. vers. quintò mirabi-
liter limita. C. de seru. fugit. Anan. cons.
19. num. 2. verb. intellige tribus concurren-
tibus

tibus

tibus ff. de priuileg. credit. Corn. conf. 101. n. 3. vol. 2. Ay n. conf. 6. n. 12. conf. 9. n. 11. conf. 99. n. 1. Soc. Iun. conf. 6. incip. Viso, & diligenter. n. 8 vol. 4. conf. 39. n. 55. vol. 2. Farinac. quest. 37. n. 8. Idem conf. 37. n. 23. Immo debent esse talia, vt vix possit denegari delictum. Osasc. Decis. 79. n. 55. Nec non debent
34 esse talia, quod cadant in consideratione intellectus omnibus sapientibus, & quod sola
35 Rei cōfessio deesse videatur. Alex. conf. 133. vol. 7. n. 11. seq. Ioan. de Amic. d. conf. 137. n. 27. Et quando non sunt talia, non est locus
36 torturæ. Bal. d. conf. 515 ad fin. vol. 5. Vnde non oīa inditia sufficiunt ad torturam. Sexiò
37 quod adsit testis aut de visu, qui sit omni exceptione maior. Plot. in l. si quando. n. 879. C. vnde vi. Aym. cōf. 6 n. 12. Bart. in l. admonendi. ff. de iureiur. late Gram conf. 26. n. 48. Bal. conf. 41. n. 8. lib. 5. Idem Bal. in l. sciant
38 cuncti. C. de probat. Immò d. testis, de visu, licet præferatur omnibus alijs testibus. Ita Bal. in Rub. C. ad l. Aquil. Axor. in summ. eo tit. tamen non est idoneus testis. Ratio est, quia
39 oculus, & manus sæpe falluntur. c. nec aliqua 27. quest. 1. Franc. March. decis. 678 quem refert Baiard. ad Clar. quest. 4. n. 7. Vnde vt faciat inditium ad torturam, alia concurrere debent inditia. Ias. post alios d. l. admonendi. col. 46. ver. 10. n. 186. in fin. de iureiur. Mars. in pract. §. diligenter. n. 5. Alex. conf. 89. viso. n. 9. seq. vol. 3. Farinac. cōf. 65. n. 41. Nempè alia quatuor, idest quod dictus testis (vt alias dictum est) sit omni exceptione maior. Glos. in l. maritus. ff. de quest.. Bart. in l. 1. § Idē Cornelio. ff. eo. tit. Gram. conf. 1. in princ. & dicit Aym. d. conf. 6. n. 12. Rolan. à Valle communē dicens. d. conf. 37. n. 3. & 10 Itē quod alia inditia, seù adminicula cōcurrant (vt pariter dictū est) Itē quod immediatè, & directè deponat de maleficio, & nō de inditio ad maleficiū (vt alias dictū est) Item quod in sua depositione concludat, prout necessariò conclu
40 dere debet Fœl. c quoties. n. 7. de test. Gram. conf. 65. n. 8. Aut cū ipso alius adsit testis de auditu à delinquēte omni pariter exceptione maior, quāuis Farinac. addat, quod tortura, potest ēt infligi, qñ adest inimicitia capitalis, v. g. cū offenso: Fama, quæ debet probari, cū ortum habere debeat ab honestis, & probis viris; stricta amicitia, seù continua conuersatio, ità vt præsumatur, quod verisimile sit, quod fuerit commissum delictum. Farinac. quæst. 43. Verum (vt mea sententia fert) secus est, quia, cum sint inditia remota à delicto, non sufficiunt ad torturā; prout inferius
41 dicetur. Septimò quod inditia sint perfecta in genere suo; nam quādo sūt imperfecta, nō non iunguntur ad faciendum vnum inditiū ad torturam. Ita Brunor. in suo vnico conf. n. 79. vers. vlterius obiectum. Mars. conf. 20. nu 47. Nec facit si dicatur per Fiscum, quod possunt iungi; quoniam secus est; cum iungantur solum, quando sunt perfecta. Alex. conf. 13. nu. 19. vers. & ideo, lib. 1. & conf. 180. num. 6. lib 2. & conf. 24. col 14. vol. 2. Brun. de indit. quest. 2. primæ par. n. 6. Alex. in infinit. conf. relatis per Caball. casu 200.
42 num. 139. Immo quamuis essent mille, non possunt vnum inditium perfectū facere. Hyppol. d. conf. 20. n. 48. & conf 88. nu. 22 post
43 alios quos allegat. Ratio est, quia ex pluribus imperfectis non potest vnum perfectum resultare l. 1. C. minor. tutel. Galeat. Maluaticen. conf. 110. n. 10. lib. 1. conf. crim. Mars. conf. 20. nu. 47. Gabriel conf. 143. in princ. Ias. in l. admonendi, nu. 253. ff. de iureiuran. Thesaur. decis. 23. nu. 11. Laurent. ab Ora conf. 60. n. 64. lib. 2. conf. crim. diuers. Aym. de antiq. temp. testis qui d. in lib. officialis, n. 17. & 19. Natt. conf. 298 nu 10. lib. 2. Et
44 id quamuis per duos testes probata. Hyppol. conf. 118 n. 18. vol. 1. & conf. 4. num. 10. vol. 1. Monticell. Burr. c. licet, de test. Bal. in l. si quis ex argentarijs §. 1. ff. de eden. cum alijs infinitis adductis per Mars. conf. 18. n. 18. & conf. 29. n. 2. lib. 1. l. 2. § 1. ff. de excusat.
45 tuto. Et maximè quando testes sunt singulares; cum nullum faciant inditium. Ità In-
46 noc. in d. c. sicut de Simon. Vbi ait id procedere etiam in crimine hæresis; quia etiam in occultis delictis, & in criminibus exceptis requiruntur inditia legitima, & perfecta. Osasc. decis. Pedamon. 79. n. 55. Vbi quod debent esse talia, vt vix possit denegari delictum. Octauo quod inditiorum copia detur Reo, vt possit facere suas defensiones, & nō solum est danda; sed etiam requiritur, vt antea ad hoc vt Iudex ad torturā deuenire possit, fiat
47 per ipsū pronūciatio, seù declaratio, q̄ deueniendū est ad torturā; cū inditia in termino Reo assignato nō sint purgata. Hipp. late cōf.
48 18. n. 14. & cōf. 19. n. 2 & in pract. §. nūc videndū, in princ. & de iure non potest denegari. Card. c. qualiter, & qñ el secūdo de accusat. Bart. in l. vnius. §. cogniturum, & l. fin. ff. de
49 quæst. Ias. conf. 175. col. fin. lib. 1. Verū benè debet aduertere d. Iudex, qđ testes, qui fuerūt examinati ante specialē Inquisitionē, nullum

faciunt

faciũt inditiũ,& ideò dicit Caccialupus in l.is apud quẽ C. de eden. quod inditiorũ copia
50 debet dari Reo post negationẽ, & excusationẽ,vt colligitur ex mẽte Bart.in l.quæstio ff. de quæst. in prin. Ratio est,quia testes debẽt examinari post negatam inquisitionem, ex quibus fiant inditia ; nec ea , quæ pro Curiæ informatione ante perquisiuit, & inuenit,Curia debet manifestare secundum Angel. de Peru. qui fuit magnus practicus in l. fin. de quæst.quod & rectè intuenti sensit idem Bart.
51 qui non vult testes examinari ante specialẽ
52 Inquisitionem. Et dum subdit inditiorum copiam esse dandam parti petenti, debet intelligi de inditijs legitime habitis,& tempore cõgruo,idest post specialem Inquisitionem, &
53 excusationem Inquisiti: nam examinati ante dd.testes,& ipso Reo non citato,sibi nõ præ-
54 iudicant,nisi repetantur post litem cõ estatam, & parte præsente,vel citata. Vt per Bart.d.l. fin.C.de quest. & per Bald.in addit. ad spec. tit. de senten. in fin.de quo etiam per Bald.in c.ad petitionem de accus. & Ang.in Repetit. l.si vacantia.C.de bon.vacan.lib 10 hæc ille ad de Ang.de Aret.idem velle tract. malef.in Glos. fama publica. n 12. col.fin.in verb. & aduersus. Ex quibus apparet,quod hodie ma
55 lè factũ Iudices secundũ Brun. qui antequã forment Inquisitionẽ ex indicijs habitis per dicta testium ponunt quem ad torturam, &
56 sic possunt teneri in sindicatu, & confessio, quæ sequeretur ex tali tortura non valeret, etiamsi perseueraret in ea. Per l.maritus ff de quest.cum sit habita non præcedentibus legi-
57 timis inditijs. Et illud quoq; animaduettere debet d. Iudex, quod testes examinati super generali Inquisitione non faciunt inditium contra diffamatum de delicto, vt deueniri valeat ad torturam super processu specialis Inquisitionis, vt ex supradictis apparet.Bart. in d.l.fin. ff.de quæst.quia tales testes examinati ipso Reo non citato nec contradictore
58 existente non præiudicant. l. si quoniam C. de test. vnde debebunt tales testes examinari post litem contestatam super speciali Inquisitione. Per l. si quis adulterij de adul. quare
59 omninò dicendum, quod d. Inditiorum copia est danda Reo post specialem Inquisitionem, & est danda, etiamsi esset timor subornationis,& male audiret, & ex officio procederetur.Boss.tit.de indit.& cõsiderat.ante tor-
60 turam. numero75. Et est danda ante torturam cum dilatione ad dd. inditia diluenda Clar.in pract.q.49. Gomez. tom.3.varia resolut.c.13. num. 21. Boss.tit.eo.num.74.Immo est danda illi,qui argueretur maximi delicti,vt in crimine læsę maiestatis,Boss.tit.eo. num.77.nec nõ in crimine hęresis Paris.cons. 2.num.155.num.4. Clar.lib.5. sent §. fin.q. 49.Vulpell.cons.21.num.3.seq. sed tacendæ
61 sunt,& supprimendæ illę circumstantiæ, ex quibus posset Reus venire in cognitionem testium, siue accusatorum. Director. Inquisit. par.3.q 75.& quales sint dd. circumstantiæ, ibidem notantur. Iu enim natura æquum est, & multis legibus comprobatur d. l. vnius §. cognitum ff.de quest.Boss.tit.de indit.Bart. in l.fin.num.8.de quest. Brun. tract de indit. q 5.2.p.n.51. Blanc.d.l fin.ver.4 præmitto. num.3 Nouell.tract.de defens.cap.an inditia danda sint.num.4. Vulpell.d. cons.21.nu.1. Card.d.c.qualiter,& quando el 2.de accusat. Bart.d.l.vnius & l.fin.ff.de quæst. Ias. consil.
62 175.col.fin.l.1.Iu.ò d. Inditiorum copia minori,vel Idiotis offerri debet Mars.§.nunc videndũ.Brun.d.tract.de indit.col 49 Vulpell.
63 cons.34.num.6.Et est danda etiam ipsis non petentibus. Vt per plura iura & authoritates comprobat Mars.d.§.nunc videndum nu.13. seq. Bursatt.cons.201.num.72.vers.insuper dico vol.2.Bertaz.conf.474. num.15. lib.2.
64 Item est danda quoq; quibuscunq; alijs, & doctis,& litteratis etiam nõ petentibus.Mars. d §.nunc videndum,quem sequitur Vulpell. d. cons. 34.num.6. Foller. in pract. crim. in verb.datur copia capitulorum num.1. in fin. Bursatt.d.cons.201.nu.72.vers.insuper dico.
65 vol.2. Ratio est,quia defensio est de iure naturali,quæ tolli non potest,& habemus Bullam Pauli III.58.in ordine Bullarij vers.captũ verò, vbi quod ante torturam Reo debet
66 dari inditiorum copia. Et si Iudex tenetur ex officio Rei defensiones querere,& supplere.l.si nõ defendantur.ff.de pœn.cum alijs per Mars.in d.§.nunc videndum num.7.tan-
67 to magis debet concedere inditiorum copias
68 Reo non petenti,& maxime Idiotę:Ratio est quia defensio Rei etiam non allegata per Iudicem inquirenda est.d.l.si non defendantur, ff. de pœa. Nec sufficit,quod d. Iudex dicat, quod contra d. Reum adsunt inditia indubi-
69 tata ; cum nullum inditium sit adeo indubitatum,quin aduersus illud possit probari con
70 trarium.Boer.decis.165.num.1. Debet itaq; audiri inquisitus in suis defensionibus,antequã ponatur ad quæstionem.l.2.ff.de appellat.nõ
71 recip. Nanq; inditiorum copia satis dicitur denegata,quando non datur,etiam quod nõ

sit

sit petita; quoniam Iudex tenetur dare ex officio. Mars. in pract. d. § nūc vidēdū. Simon. de Peti cons. 102. nu. 15. Foller. in pract. in verb. Detur copia capitulorum nu. 1. in fin.
72 Sed tunc benè potest denegari, quando constaret in actis, Inquisitum esse insignem latronem. l. 3. § si ad diem ff. de re milit. Bart. cons. 47. lib. 1. Boss. tit. de indit. num. 76. & tit. de
73 Inquisit. n. 29. in fin. Vbi quod quis dicatur, latro famosus nō sufficit quod p testes sit ꝓbatum, nisi in specie cōstet de eius latrocinio Paris. de Syndic. vers. tortus. c. 10. nu. 4. seqq. Dixit Barbat. cons. 47. nu. 1. Nono, quod in-
74 ditia sint plura. Boss. tit. de tortura test nu. 1.
75 Mars. in l. pen. ff. de quæst. quoniam ind itium vnum nō sufficit ad torturam. Bart. cons. 336. num. 1. vol. 3. Marc'Anton. Eugen. cons. 27. nu. 20. vbi testatur de commun. Barbat. cōs. 336. n. 1. vol. 3. nec dissentit Alex. cōs. 77. nu. 12. lib. 3. nec etiam sufficit in crimine hęresis.
76 Director. Inquisit. 3. par. pag. mihi 592. Decimo quod inditia non sint leuia; quoniam ob leuia, remota, & obliqua torqueri quis minimè potest. Glos. in l. fin. in verb. vel inditijs. C. famil. hęrcisc. quam sequuntur omnes d. l. fin. ff. de quæst. Corrad. in pract. tit. de negat. crim. & torment. cap. 1. in n. 8. Baldus. cons. 515. vol. vlt. ad fin. Et quamuis dicatur, quod si sunt plura, tamen simul iuncta ad torturam sufficere debent per Regulam, quod quæ non prosunt singula, multa collecta iuuant Glos. in l. cum fimus. C. de agric. & censit. lib. 11. quia d. Regula procedit in ciuilibus, non autem in criminalibus. Mars. cōs. 20. num. 48. Brunor. in suo vnico cons. n. 79.
77 Attamen inditia singula non leuia, obliqua, remota, sed quidem magna, clara, certa, verisimilia, & vrgentia; quando ideò sunt in
78 genere suo perfecta, licet ad torturam nō sufficiant, tamen simul collecta sufficiunt ad inquirendum; secus quando sunt in suo genere imperfecta, quia tunc (vt dictum est) non possunt iungi ad faciendum vnum inditium perfectum. Alex. cons. 15. n. 19. lib. 1. & cons. 180. num. 6. lib. 2. Mars. cons. 20. nu. 50. cum seqq. Nec dicendum est ex quo sumus in delicto enormi, Inquisitus potest torqueri ad eruendam veritatem, etiā quod contra eum non extent inditia ità plena, vt in alijs delictis exigerentur. Vt in terminis tradunt Rolan. cons. 7. num. 1. nu. 5. seqq. Brunor. d. suo vnico cons. nu. 1. & 8. Respondetur, quod li-
79 cet Iudex in tali casu debeat esse promptior ad torturam; non tamen debet illam inferre

nō obstātibus legitimis inditijs. Rolan. d. cōs. 7. num. 38. 39. & seqq. Vlterius d. Regula procedit, quando inculpatus esset delinquens, nō autem quando non constat deliquisse. Mars. cons. 74. n. 34. seq. Cacheran. alios citans dec. 79. nu. 14. Cæterum illud est considerandum a Iudice, quod Inditium, nè sufficiat ad torturam, eliditur, quando quis dicit verbi gratia se non fuisse vulneratum ab Inquisito.
80 Boss. tit. de indit. & consideratione ante torturam. numer. 84. Eliditur, quando Reus
81 habet ad sui fauorem aliqua inditia. Boss. d.
82 tit. num. 86. Eliditur, quando v. g. passus furtum dicit factum esse ipso volente. Boss. d. tit.
83 num. 88. Eliditur, quando v. g. quis produxit testes, dicit illis nolle vti, scilicet, quoad
84 præiudicium partis. Boss. d. tit. num. 89. Eliditur per præsumptionem, & inditium contra-
85 rium. Boss. d. tit. num. 90. verum vt ad rēredeamus, dicitur, quod ob inditia leuia etiam in causa hęresis quemadmodum nemo est capiendus, nęc carcerandus iuxta veriorem sen-
86 tentiam, ità nemo est torquendus. Director. Inquisit. 3. pa. pag. mihi 597. com. 110. col. 1. Vndecimo. q noua supueniant inditia, vt de nouo possit dari tortura, quæ debent esse eui-
87 dentiora, & fortiora primis. Et quando testes non inducunt nouum inditium, sed nouā probationem veteris inditij ad repetendam
88 torturam, non sufficiunt, quoniam non repetitur tortura ex dictis eorundem testium; cum debeant esse maiora, & vrgentiora illis, quæ
89 aliàs debent regulariter sufficere ad torquendum Reum. Clar. q. 64. vers. vltimò notandū est propè fin. vbi de communi testatur. Nec
90 etiam repetitur ex succedentibus nouis inditijs, quando testes variant à precedenti dicto & circa diē. Boss. tit. de tort. n. 47. Nec quoq; repetitur, nisi duo coppulatiuè cōcurrāt Pri-
91 mo, q dd. noua superueniāt inditia. Decimo secundo, quod tortus in fortitudine corporis, animiq; durauerit. l. vnius. §. 1. ff. de quæst. Et inditia noua secundum Alex. cons. 5. nu. 1. Franc. Cason. tract. de torment. cap. 14. Aret. in tract. malef. in Glos. in verb. fama
92 publica. col. 23. in verb. quero. quæ dicantur sunt ea, quæ non tantum sunt euidentiora, & fortiora primis, sed differunt à pręcedentibus specie, & substantia Clar. q. 64. vers. vltimò videndum est propè fin. v. g. prima inditia erant de mala fama Rei, vel quod erat inimicus, &c. superuenit postea vnus testis, qui dicit vidisse aliquē percutere, vel dicit cū gladio euaginato: Talia enim inditia dicuntur

noua

nouas;quia prioribus differunt specie,& substantia:Quod debet notari à Criminalistis,nè currant.Et dd.inditia sunt noua,siuè procedat ex eius dicto,qui torquetur;siue aliunde. Vt not.in l.per hanc.C.de tēpor.appell.& tradit. Cason.præcitato loco. Director. Inquisit.3.
92 par.pag.mihi.484.comm.39.vol.1.& Cyn. in l.fin.ff.de quest.dicit,ꝙ Iudices repetentes tormenta sine dd. nouis inditijs non habent Deum præ oculis, nec ēt leges. nec dissentit Marf. in l.repeti.ff.de quest.n.6. Vbi testatur
93 de cōi.Tamē inditiū nouum nō dicitur dictū socij criminis.Dec.cōs.189.n.9.Vbi testatur de cōi.Fulgos.cōs.136.col.pen.vers.nouissi-
94 mè verò.Vbi nec ad inquirēdū facit inditiū, quem refert, & sequitur Natt.cons.18.n.14. Quibus suprad.ctis oibus huiusmodi datur
95 dubium, An Tortura repeti possit,qñ tortus negat, & in negatione perseuerat; dicitur,ꝙ aut nulla sunt inditia de nouo, & tunc quæ-
96 stio non potest repeti ; aut inditia sunt de nouo euidentiora primis, & tunc potest repeti. & ita concordant d. l. repeti. in princ. ff. de quæst.&c d.l.vnius.§.1 ff. de quæst. secundū Iacob.de Aret.& Cyn.in l.fin.C.de quæst.&
97 Ruyn.& Bart.in d.l.vnius.ff.eo.tit.Ego autē ita distinguo, videlicet, aut tortus ex primis inditijs fuit competēter tortus,aut minus cōpetenter, & leuiter. Primò casu aut noua superuenerunt inditia, & validiora primis, & repetitur quæstio secundū omnes.Per Text.
98 in d.l.vnius.§ 1. Aut æqualiter primis, vel minora;& tūc aut in prima tortura Reus cōfessus est,& postea variauit,quia negauit; & tunc propter noua inditia, dūmodo de iure valida ad torturam, quæstio repetitur; quia principaliter secunda inditia non sunt purgata propter primā torturā,in qua corpus,animusq; non durauit, quia confessus fuit,licet post recessum à tortura diffiteatur;& ita vno modo potest intelligi d.l.repeti.ff. de quæst.
99 Et hoc casu fortè ēt sine nouis inditijs potest repeti tortura;quoniam ex illa prima cōfessione ēt reuocata videtur fieri nouū inditiū, quod sufficit ad torturam repetendam. Vt vi-
100 detur velle Bal.in l.in bonæ fidei. C.de iureiur.in 3.col.Aut.nihil confessus in prima tortura,& tunc nō repetitur.per d.l.Diuus.§.1. nisi prima,& secūda inditia essent multū vrgētia,& manifesta.Vt dixit Bart.in d.l.vnius
101 §.1.Si verò prima tortura fuit leuis,&minus cōpetenter data,& tūc indistinctè possit repeti,& ità ēt potest intelligi d.§.1. Ad quod ēt facit ꝙ not.Bal. in l.2.C.quor.appell.non re.
102 quod si aliquis fuit leuiter tortus,nō habetur pro torto, sicut leuis febricula nō dr̄ febris l.
103 ob quę vitia.ff.de edil.edict. §.fin. Tormētū .n.dicitur dolor corporis,& magna afflictio, Vt not.Ioan.Andr. in nouella,in c. cū in contēplatione.de reg.iur.secundū eū. Et secūdū hanc distinctionē intelligo ꝙ dixit ibi.Bal. ꝙ si tormenta sunt plenè imposita, nō possunt repeti nisi ex nouis inditijs,& quod idē dixit
104 in l. 1.C.de cōfess. Vbi dixit,quod semel tortus cōpetenter non debet iterū torqueri, nisi noua superuenerint inditia.Et hæc puto vera de iure, licet consuetudo seruet contrarium, vt sanguinarij Iudices multum inseruiant in torquendo,& repetendo pluries,licet minus iuridicè, & malè factū sit. Verò quomodo-
105 cunq; res se se habeat,torture tñ repetitio debet esse moderata per mediam horā sine cōpedibus,& quassu chordæ.Cartar.in tract.de execut.sent.capto bannito.c.2.n.68.& 90.in
106 fin.Franc.Personal.de indit.n.9.in fin.Vbi ꝙ isto casu tutius est Reū mitius torquere,quā plus.Et quando Iudex excessit modū in torquendo Reū pro habendis cōplicibus,vel inditijs, pœna minoranda est. Ità fuit seruatū
107 tēpore Pij V. in causa cuiusdā Iulij piscium venditoris, qui cum esset condēnatus ad triremes,cōposuit cū Fisco: Ratio est,quia torturæ repetitione non solum (vt dictum est) inditiorū ratio haberi debet,sed ēt robusticitatis corporis Inquisiti. Vt adnotarunt Gandin. Rubr. de quæst. & torment.n.4. & 20. Bursatt. cons.201.n.86. vol.2.Vbi de cōi te-
108 statur. Duodecimo quod adsint testes omni exceptione maiores,luce meridiana clariores idonei,legales,inuulnerabiles,& optimè cōcludentes.l.qui vltimò.in fin.ff.de pœn. quā allegat Bart.in l.cūctos populos, & declarat ibi Ial.n.51.in fin.Farinac. q.37.n.58. & q. 56.n.121.Mantua.cons.67.n.37. seq. Dec. cons.189.col.1.seq.Marf.cons.63.n.13.seq. Glos.&Bart.in l.maritus.n.1.ff.de quæst.Idē Bart.in l.1.§.Idem Cornelio.ff.eo.tit.Gram. cons.1.in princ. Aym.cons. 6.n.12. Rolan. à Valle cōmunem dicens cons.37.n.3.& 10 Plot.in l.si qñ.n.879.Bal.cons.259. n.5. lib. 1.Crauett.cons. 99.n.4. lib. 1. Ruyn. ex cōi cons. 147.n.3. lib.5.cum alijs. Vt per Clar. lib.5.sent.q.21.vers.vnus testis.Quod procedit etiā in occultis, & difficilis probationis. Clar. q. 64. vers. dixi ēt.in fin. Rolan. cons. 361.vol.3.Vbi reddit rationē;quia (vt dictū est)quanto crimen est grauis,& atrocius,tāto inditia debent esse grauiora, & vrgētiora

109 c. Vbi periculū. de elect. in sexto. Et illi dicuntur omni exceptione maiores, quibus nihil potest opponi, & superant omnem et friuolā exceptionē, & nullam pœnitus patiuntur maculā: Immo vndiq; sunt inuulnerabiles alias secus. l. 1. §. idem Cornelio. l. maritus. Vbi Glos. in verb. illicitè. in fin. ff. de quæst. Clar. q. 21. vers. vnus testis. Vbi grauiter reprehendit Iudices, qui de facili ex depositionibus in
110 habilium testium reos torquent. Vbi attestatur de cōi: Ratio est, quia sicut ad condēnandum Reū requiruntur testes omni exceptione maiores. l. sciant cuncti. vers. testium idoneorum. C. de probat. Mars. §. diligenter. n. 8 Foller. post alios, quos allegat cons. 76. n. 2. lib. 2. inter cōs. crim. diuers. Bal in l. fin. col. 2. n. 5. verb. quædam est probatio maior. C. de probat. Dec. cons. 429. n. 12. Mascard. de probat. conclus. 459. n. 6 & 9. lib. 2. cōclus. 496. n. 9. lib. 3. conclus. 1360. n. 4. Farinac. q. 61. n. 22. Ita et ad torquendum (vt dictum est) Immo debent esse tales, quod nō solum nullam et minimam patiatur exceptionem; sed etiam quod sola Rei confessio deesse videatur. Alex. cons. 133. n. 11. seq. vol. 7. necnon debent eorum depositionibus crimen tangere. Glos. in c. 1. de confess. ob illam dictionē aliæ, quæ est relatiua, & repræsentatiua eius-
111 dem qualitatis. Glos. in l. quidam Delegatus in verb. amicis. ff. de reb. dub. Et ꝙ sint tales articulati, & probari debet de necessitate, alias probatio non releuat; quia lex hoc præsumit. Vbert. Zuccard. l. fin. n. 83. C. de edict. Diu. Adrian. Tollen. Alciat. de præsumpt. in tertia reg. præsumpt. secunda vers. & idē puto. Dec. c. dilecti. col. 6. n. 14. de appellat. Pa-
112 ris. cōs. 152. vol. 4. n. 7. Et qn̄ plures testes nō sunt omni exceptione maiores, loco vnius habentur; tn̄ ad inquirendum, & non ad torquendum, & condemnandū faciunt inditiū. Ita Prob. ad Ioan. Monac. in c. 1. n. 3. de test. in sexto. Caualcan. cons. 110. n. 5. seq. Alex. cons. 128. n. 2. lib. 2. Ob eamq; rē omninò dicitur, ꝙ tam ad torquendum quā ad condēnandum homini requiruntur testes; & non sufficiunt inditia et indubitata, quæ secundū
113 Boss. tit. de conuict. n. 35. sufficiunt tātum ad condemnationē pecuniariam: Ratio est, quia inditia non sunt adeò indubitata, quin quan
114 dā sollicitam recipiant dubitationem. Boss. d. tit. num. 45. Seu quin aduersus illa probari possit contrarium. Boer. decis. 165. num. 1.
115 Et inditia indubitata illa dicuntur secūdum DD. vbicunq; ex qualitate, & multitudine inditiorum inducitur veritas oculis Iudicis, sicut clara lux ostendit veritatem oculis corporeis: Aut sunt talia, quæ inducunt quasi notorium; vel manifestè ponunt factum ante oculos Iudicis; siue sunt talia, quod ponūt rē ante oculos Iudicis ita clarè, vt nō sit possibile, ꝙ res aliter se habeat. Clar. in §. fin. q. 20. in fin. & alios quos cumulat Farinac. q. 86. n. 67. Datur exēplum in eo, qui intrauit in domum mulieris, auditus fuit d. mulieris clamor, visus fuit ille, qui intrauit domum exire cum gladio sanguinolento, & mulier in facie vulnerata: Aliqui DD. dicunt, ꝙ ex istis inditijs facto proximis, & in facto intrinsecis Reus dānari potest, & hanc adducunt rationem, quoniam natura non repugnat, vt præsumatur, ipsum vulnerasse, & dicunt, ꝙ qn̄ non sunt talia, nō potest deueniri ad condēnationē, sed ad torturā. Io. Andr. ad spec. tit. de probat. §. fin. in Addit. Ego verò sequor
116 opinionē Boss. qui dicit, ꝙ ex inditijs et indubitatis non potest quis torqueri; sed benè potest ad pœnam pecuniariā damnari; quoniā quis dānari non potest criminaliter ex præsumptionibus, seu inditijs indubitatis. Vt per plures authoritates ostendit Boer. decis. 164. per totā. Mars. § diligenter. n. 152. Dec. cons.
117 175. n. 8. vers. præterea, qui dicit, quod ex inditijs indubitatis in causis criminalibus condemnatio secundum cōmunē opinionē fieri non potest secundum Bal. & Imol. quos allegat. Et illa opinio, ꝙ ex inditijs indubitatis peruenīri possit ad condēnatiōnē, procedit in inditijs, & præsumptionibus adeò indubitatis, vt rem ponat ante oculos de visu, nempè quod quis visus fuerit exire v. g. de domo cū gladio sanguinolento, vbi repertus fuit mortuus, & alia similia. Vt latè ostendit Brunor.
118 tract. de indit. & tortu. 5. q. 1. n. 4. seq. Tamē ego iudico etiam in tali casu, quem non posse pœna criminis ordinaria damnari. Veronen. cons. 6. num. 11. & cons. 32. num. 21. Bal. & alij in l. eius ff. de testam. § 1. Boer. d. decis. 164. per totam. Gram. decis. 42. loquens in proprijs terminis homicidæ, qui ex inditijs vrgentissimis, & indubitatis fuit
119 transmissus ad triremes: Ratio est, quia pœna criminis ordinaria imponitur, quando extant probationes luce meridiana clariores;
120 & Iudex damnare, seu torquere debet per similes probationes; quia in occultis versatur
121 iudicium Dei. Immo etiam conuicto ex inditijs:

ditijs vehementiſſimis, & luce meridiana cla-
rioribus pœna minuitur, & temperatur. Ità
Boer.d.deciſ.164.num.6. Gram.d.deciſ. 42.
n.1.Clar.q.20.verſ.ſcias tamen. Ioan.Andr.
in Addit.ad ſpec.tit.de probat.§.fin. Vbi pro
inditijs indubitatis Iudex non poteſt impone
122 re pœnam ordinariam criminis: Ratio eſt,
quia ex inditijs etiam vehementiſſimis, indu-
bitatis, ſeù violẽtiſſimis (vt dictum eſt) nemo
in criminalibus diffinitiuè damnari debet.
Gand.tract. malef. Rubr.de præſumptio, &
indit. indubitatis, & Boer. latiſſimè d. deciſ.
164.incip.Alia inſuper. Quod etiam in Tri-
bunali Sãctę Inquiſitionis obſeruari dicit D.
Campegius apud Zanchin.c.11.vel doctrinã
hanc: Quod intelligitur pœna criminis ordina
ria, ſed alia mitiori arbitrio Iudicis.Boer.d.de
ciſ.164.n.5.ſeqq.Director.Inquiſit.a.par.pag
mihi 380.comm.80.n.1. Et quãdo pœna eſt
arbitraria, & extraordinaria ſemper debet in-
telligi, non de corporali, ſed de pecuniaria, vt
123 alias dictum eſt. Decimo tertio, quod pro
parte fiſci non pretendatur, non fuiſſe inditia
ſufficienter purgata; quia ſi pretendatur fuiſſe
ſufficienter purgata, Reus nec torqueri, nec
pœna criminis ordinaria damnari poteſt; ſed
quidem pœna pecuniaria, vel aliã non corpo
rali, etiamſi inditia eſſent vrgentiſſima, & in-
124 dubitata. Ioan. Andr.in Addit.ad ſpec.tit.de
probat.§.videndũ.Gand. d.tract.malef.tit.de
præſumpt.& indit.n.1.& 9. Vbi quod omnes
DD.tempore ſuo ità tenuerunt, refert, & ſe-
quitur Caſtrens.conſ. 197. col.vlt. Cœpoll.
125 cõſ.32.n.20. Decimo quarto quod inditia
ſint veriſimilia; nam quando tendunt contra
veriſimilitudinem, fortiora, & vrgentiora eſſe
debent, quã alias exigerentur. Abb.c.quia ve-
riſimile.de præſumpt.Alex.l.ſi extraneis in 4.
notab.ff.de condit.ob cauſ.Dec.cõſ.175.col.
5. Ioan.de Platea in l.1.C.ſi propt.inimic.cre
at.tact.fuerit.Et ità in terminis ſcribit Gram.
126 cõſ.crim.63. col.fin.n.12. Et è cõuerſo pro
defenſione Rei probationes, ſeù inditia leuio
ra ſufficiunt. Aym. conſ. 75. n. 12. Itaq; vt
quis torqueri poſſit requirĩ, quod inditia, ſint
adeò veriſimilia, & proxima delicto, quod nõ
127 ex quibuſcunq: præſũptionibus, & inditijs
poteſt deueniri ad cõdẽnationẽ, ſeù ad tortu-
ram. Menoch.q.94.n.2.& q.97.n. 16.lib. 1.
128 de præſũpt Farinac.conſ.75.n.104. Ratio eſt
quia ſicut ad cõdẽnandũ inditia debẽt eſſe lu
ce meridiana clariora, ità debent eſſe ad tor-
quendũ. Vbi ꝙ ſola Rei confeſſio deſit. Alex.
conſ.133.n.11.ſeq.vol.7. Et quamuis ꝑ Cra
uett.conſ.75.n.2.& conſ.135.dicatur, quod
129 in probationibus delictorum multum attẽ-
ditur veriſimilitudo; tñ cum d. veriſimilitudo
130 nõ ſit ipſa veritas, ſed ſignũ, ſeù aliquale ſi-
mile veritati, facit tantũ inditiũ ad inquiren-
131 dũ, ſeù ad capturam, nõ autẽ ad torquẽdũ;
tũ ẽt quia ad torquendũ; requiruntur teſtes,
qui directè deponãt ſuper maleficio, & nõ ſu
per inditio ad maleficiũ. Bal.in l.fin.C. famil.
hærciſc.l.fin.ff.de quæſt.Alex conſ.5.n.1. cõſ.
11.in 4.Vulpell.cõſ.35.n.6.Dec.c.3.loco.n.
132 15. de probat. Gram. vot.22. Itẽ requiritur,
quod inditia ſĩt ità veriſimilia, & probabilia,
vt cadãt in cõſideratione intellectus omnibus
ſapientibus, & quod ſola Rei confeſſio deeſſe
videatur. Alex.cõſ.133.vol.7.n.11.ſeq. Ioã.
de Amic.conſ.137.n.22. Item requiritur, ꝙ
de dicta veriſimilitudine conſtet per probatiõ
nes, non autem per præſumptiones, & conie-
cturas. Bal.conſ.78.n.3. & quod cõcurrat diſ-
famatio. Marſ.in l.repeti.num.19.ad fin.ff.de
134 quæſt. Maſcard.de ꝓbat.lib.1.cõcluſ.35.n.
18. nec nõ ꝙ cauſa grauis ꝓceſſerit, quę Reũ
mouerit ad delinquẽdũ. Bal.in c.1.per Gloſ.de
135 confeſſ. Vbi quod Iudex omninò perquire
re debet cauſam v.g. offenſionis; nec diſſentit.
Gram.vot.3.n.7.Aym.d.cõſ.75.n.17. in fin.
136 Item requiritur, quod maleficium probetur
ꝑ teſtes; quia nũquã reperitur in iure ſcriptũ,
137 ꝙ veriſimilitudines, præſũptiones, coniectu-
rę &c. in omnibus caſibus ſufficiãt ad condẽ-
nandũ, ſeù torquẽdũ, niſi ſolũ quãdo lex ipſa
expreſsè diſponit, dd. veriſimilitudines, pręſũ
ptiones, & coniecturas &c. haberi loco pro-
bationis. Alex.l.licet.de legat.primo. Marſ.in
138 l.fin.n.4.ad l. Cornel. de ſicar. & Rubr. de
probat.n.113.ſeq. Ratio eſt, quia probatio de
licti per veriſimilitudines, præſumptiones, &
coniecturas dicitur probatio in genere; & ta-
men probatio, vt faciat inditium ad torturã,
debet eſſe in ſpeciè; ideſt delictum debet pro-
bari per teſtes omni exceptione maiores, alias
nõ dicitur probatum. Not.c.cum oporteat.de
accuſat. Caſon.de indit.tract.2.n.2.& 5. ſeq.
Bart.conſ.65.num.2. Nec ab re videri debet,
quia debet concludenter probari. Crauett.
139 conſ. 21. nume. 4. Vbi adducit concor-
dantes. Item requiritur, quod delictum pro-
betur per dd. teſtes, non autem per veriſimili-
tudines, præſumptiones, & coniecturas, quia
140 Iudicis iudicium debet conformari cum iudi-
141 cio Dei.c.de re iudic.lib.6. ſed Deus non fal-
lit ꝑ præſũptiones, veriſimilitudines, & conie
cturas, nec ẽt quauis aliã de cauſa. c.nouit. de

142 offic. delegat. Ità & Iudex debet sequi veritatem, & non querere condemnare ad mortem ex præsumptionibus, verisimilitudini-
143 bus &c. quæ non reddunt rem claram, vt
144 requiritur ad torquendum, & ad exequendam sententiam capitalem; & ideò iudicare secundum apparentiam exstrinsecam non est tutum. Vt scribit Caualcan. in tract. de brachio Regio in verb. iudicare secundum appa-
145 rentiam extrinsecam. Item requiritur quod probetur per testes; quia presumptio, verisimilitudo, coniectura &c. non currunt, quando delictum consistit in facto; quia facta non præsumuntur, sed probanda sunt. l. in bello. §. facta. ff. de capt. Item requiritur, quod probetur per testes, quia verisimilitudo, seu presumptio &c. est minus quam inditium, quod re-
146 quiritur ad torturam. Ità ostendit Alex. cons. 89. col. 1. vers. restat ergò: Quarè ex verisimilitudine &c. nemo torqueri potest. Natt. cons. 362. num. 2. vbi ait hanc esse communem opinionem scribentium in vtroq;
147 iure. Item requiritur, quod inditium quodlibet plenè probetur per duos testes contestes de loco, & tempore idoneos. Ità refert Bal. in l. fin. C. famil. hærcisc. Brun. tract. de indit. & tortu. q. 1. primæ par. Glos. quæ reputatur singularis in d. l. fin. ff. de quæst. Ità etiā voluit Innoc. in c. sicut. de Simon. Vbi dicit, quod leuia inditia sufficiunt ad probandum quem hereticum; tamen oportet illa plenè
148 probari per duos testes idoneos. Et licet dicatur, quod ad probandum inditium requiruntur duo testes; tamen non propter hoc Iudex indistinctè Reum torquere debet, nisi etiam illi duo testes verisimilia deponant. Vt v.g. factum est furtum in aliquo loco, probant duo testes, quod viderunt de d. loco exire Petrum habentem aliquid sub mantello; si istè Petrus esset magnus mercator, aut vir alicuius dignitatis, & authoritatis, siue bonæ conditionis, & famæ, quem, non esset verisimile, fecisse d. furtum, non poterit ex hoc torqueri. Ità declarat Angel. in l. milites per illum Text. ff. de quæst. refert, & sequitur Angel. de Aret. in Addit. ad opus maleficiorū super Glos. in verb. fama publica. super verb.
149 quero principaliter. Dicit enim Angel. quod conditio bona personæ excludit præsumptionem resultantem ex inditijs; & ideò opus est, quod alia concurrant inditia. Brun. tract. de indit. & tortu. q. 1. primæ par. Et ideò dicit, quod illud portare sub mantello aliquid facit inditium verisimilitudinis, quod portās aliquid sub mantello commiserit furtum. Tamen bona conditio personæ portantis tale quid sub mantello excludit præsumptionem resultantem ex d. inditio: Sicq; omninò dicendum est, quod verisimilitudines, præsumptiones, & coniecturæ non sufficiunt ad torturā.

Quæ, & qualia inditia sint, & dicantur sufficientia ad torturam, & quæ non.

Verum vt melius intelligatur, quando Reo iuridicè debeat, & possit dari tortura, infrascripta reperiuntur, nempè quod solus testis omni exceptione maior ad ipsam infligendā sufficit, qui tamen deponat directè super maleficio, & non super inditio ad maleficium; non autem secundum Bal. cons. 515. num. 2. vol. 5. Glos. in d. l. fin. C. famil. hercisc. Bertazz. cons. 60. vbi de communi. Gram. cons. 3. Olasc. decis. pedamon. 79. n. 55. sufficiunt inditia, præsertim leuia, obliqua, persuntoria, & a crimine remota; vt v.g. Absentia, seù discessus à patria, accessus ad mulieres impudicas; acclamatio, seù vociferatio propter aduētum furis, accusatio, seù querela data, admonitio facta à superiore, vel ab amico, adunatio hominum, sollicitatio ad malum, affinitas, seù consanquinitas cum delinquente, allocutio secreta etiam facta ad aures, altercatio facta cum aliquo, colloquium, seù amor cum muliere, amicitia cum delinquente, amplexus mulieris, apertura domus, ostij, seù capsæ; armorum delatio, armata facta in campanea tribus nō concurrentibus, assistentia in delicto, associatio delinquentis, attentatum, cadauer repertum iuxta domum alicuius, carceratio, chorea cohabitatio cum delinquente, clamor mulieris, condemnatio de aliquo delicto, conditio mala personæ, cōquestio de aliquo dāno, consilium, consuetudo, seù practica, contumacia, contumelia, conuenticula, conuersatio cū malis, cōuiuia, correctio, criminis inculpatio, osculū, seù deosculatio, deuiatio mulieris nō causa discessus, diffamatio, dona, seù munera, dormitio, emptio alicuius rei, euaginatio ensis, falsa moneta reperta apud aliquem, fama mala, famis necessitas, familiaritas, fisionomia mala, formido, fuga, gaudium de malo alterius, pregnantia mulieris, iactantia, improperatio, seù improperium; opprobrium, imputatio delicti, inflammatio in natura puelle, ingressus in domum alicuius, inimicitia, iniuria, inopia, insidiæ, instigatio, iocus, ira, lamentatio, lis, litteræ amatoriæ,

amatotiæ, locus indecens, maledicentia, mamillarum tactus, mendacium in Reo, mendicitas, metus, minæ, moleſtiâ, mutatio nominis, neceſſitas, obliuio, obſtetricis dictũ, occultatio rei, odiũ auxiliũ, pallor, paupertas, pecunia, expẽſę factę vltra ſolitũ, peritorũ iudiciũ, periuriũ in Inquiſito, pollutio extra vas naturale, affectus, poſtribulũ, preludia, ſeù ꝑparatoria ad coitum, vel ad amorem, preſumptio, coniectura, proditio, pudor, receptatio alicuius in domo, recognitio hominis ad vocem, aſſiſtentia in rixa, ſalutationes, ſeù colloquia non facta ſecundum ſolitum, ſciſſio veſtium, ſermo incertus, ſeruitus, ſocietas, ſolus cum ſola, terror, timor, titubatio, tractatus ſimplex tribus non concurrentibus, tranſactio, tranſitus per aliquem locum, vacillatio, variatio in Reo, venditio rerum, de-rebatarum, venenum, ſeù arma exiſtentia in domo, verba iniurioſa, ſeù minatoria, verecundia, veſtium ſimilitudo, vicinitas, vindicta, vira mala; verba blanda, & laſciua dicta amaſiæ, & alia huiuſmodi &c. Nec quidem ab re videri debet; quoniam ad torturam infligendam inditia debent eſſe magna, certa, clara, propinqua, probabilia, & vrgentia Gloſ. in l. fin. in verb. vel inditijs C. famil. hercisc. quam ſequuntur omnes in l. fin. ff. de queſt. Corrad. in ptact. tit. de negat. crim. & torment. nu. 26. Vbi ampliat id procedere etiam in crimine hereſis tam priuilegiato. Et vt melius intelligatur, dicetur, quod debent eſſe talia, vt ex ipſis ad fauorem Curiæ poſt ſublatas probationes, & præſumptiones Rei ſemiplena remaneat probatio; cum, vt inditia ad torturam ſufficiant, debeant facere, & continere d. ſemiplenam probationem ab aliquo non offuſcatam, neq; eliſam Alex. conſ. 89. n. 9. vol. 3. Proh. in c. cum quis de ſent excom.
153 in ſexſto n. 7. Mantua conſ. 251. nu. 15. Et licet per aliquos Iudices dicatur, quod inditium ſufficit ad torturam; tamen ne errent benè cõſiderẽt queſò iura, ac DD. authoritates, quia ſecus eſt nam vbi dicitur de inditio ad torturam, illud intelligitur ſemper de ſemiplena probatione. Vt egregiè declarat ſoc. Iun. conſ. 39. vol. 2. num. 57. Ratio eſt, quia verè inditia non pro probatione, ſed pro quadam ſpecie probationis habẽtur. Calep. de Calep.
154 conſ. 52. nu. 33. ſeq. diuerſ. lib. 1. Et d. ſemiplena probatio non poteſt oriri ab inditijs; ſed ab vnico teſte, ideſt ab homine fide digno, ac omni exceptione maiori deponente per viſum, vel alium ſenſum corporeum proprium, & non alienum aliquod delictũ fuiſſe commiſſum Menoch. de præſumpt. q. 89. n. 7 Franc. Caſon. tract. de indit. in ſuis qq. cap. 6. Rubr. De non torquendo per inditia, niſi legitimè probata n. 8. Teſtes nanq; munus non
155 eſt iudicare, ſed quod oculis vidit deponere & teſtimonium ferre Bart. in l. quod tamen §. ſi arbiter. ff. de aibitt. Curt. Iun. poſt multos quos recenſet latè conſ. 165. num. 17. illis accedit Dec. conſ. 459. num. 10. & conſ. 469. n. 9. Paris conſ. 104. num. 37. lib. 1. quia debet videre actum occullis corporeis, cum non ſuf
156 ficiat v. g. quod voces audierit. l. ſi vnus cũ ibi not. C. de teſtam. Immò nec etiam ſufficit d. vnicus teſtis quam vis de viſu, ſed etiam requiritur, quod in eo infraſcripta omnia exiſtant: nempè quod ſit omni exceptione maior Bart. in d. l. maritus ff. de queſt. in l. fin. C. famil. hercisc. & in l. admonendi ff. de iureiur. vbi etiã per Bal. & per eundem in ſuo notab. conſ. quod incipit ſtatutum prouidetur. Et quod d. teſtis ſit omni exceptione maior, per Fiſcũ articulari, & probari debet Vbert Zuccard. in l. fin. nu. 83. C. de edict. Diu. Adriani tollen. Dec. c. dilecti col. 6. num. 14. de appellat. Item quod vltra eius dictum alia concurrant adminicula Iaſ. poſt alios in d. l. admonendi col. 46. nu. 186. in fin. de iureiur Marſ. §. diligenter num. 5. Alex. conſ. 89. nu. 9. ſeq. vol. 3. Farinac. conſ. 65. num 41. Item quod tria, vel quatuor copulatiue concurrant, prout eſt videre in hac Diſcept. ſub. nu. 187. Item quod contra ipſum nulla contraria vrgeat coniectura Bal. in l. 2. C. quor. appell. non recip. Caſon. d. tract. de indit. Rubr. de indit. per viſum. c. 1. nu. 5. Item quod reddat rationem, quomodo vidit. Cratt. tract. de teſt. num. 175. & 352. Iaſ. l. ſi non ſpeciali C. de teſtam. Gram. conſ. 58. num. 1. quoniam teſtium munus eſt, ꝯ oculis viderunt teſtificari Bart. in d. l. ꝯ tamẽ § ſi arbiter. ff. de aibitr. Itẽ
157 quod benè, & clarè concludat, & non præſumptiuè deponat c. in pręſentia de probat. l. non hoc C. vnde cognat. Abb. in c. audiris col. 4. de pręſcript. l. neq; natales C. de probat. Bertian. conſ. 91. num. 3. vbi quod teſtis debet neceſſariò concludere Gram. conſ. 65. num. 8. in ciuil. in c. quoties num. 7. de teſt vide diſcept. 192. ſub. num. 67 & non præſumptiuè deponere Bert. & alij in l. ſi qñ in fi. C. vnde vi. Marc. d. conſ. 63. num. 33. l. teſtium. C. de teſt. Bertrand. conſ. 147. num. 3. vol. 3.
158 Item quod deponat, quæ certitudinaliter

nouit c.relatum q.2.c.testes 3 q 8. Fœlyn.c.
quoties nu.7.de test.Rot.decis. Paleotr. 67c,
in prin 3.par.nouiter impressæ Nouell.tract.
de test.num.164.Hyppol.cõs.4. num.9.vol.
159 1.Corn.conf.151.vol.1.nu.3. Item quod
deponat de facto consumato, quoniam non
sufficit,quod deponat de circumstantijs deli-
cti,siue de inditijs remotis Boss.tit. de cõuict.
num.21.Clar.q.21.vers. mendacium Rolan.
d.cons.3.n.53 vol.3.namq; testes deponen-
160 tes super circumstantijs,seù accessorijs,vel
161 appendicibus delicti, & non super delicto,
seù facto consumato non faciunt inditium
ad torturam Clar.d q.21, Roland. d.cons.3.
v g. Testis examinatus dicit Reum habuisse
aliquem gladium, quando insecutus fuit Pe-
trum,& non dicens vidisse ipsum cum d.gla-
dio percusisse,non facit inditium ad torturã;
quoniam ex hoc dicto non resultat semiple-
na probatio ad delictum,vt requiritur in cri-
minalibus,vt ipse Reus subijci possit torturæ
Clar.in §.fin.q.62.in princ.Quod autem non
162 resultet huiusmodi semiplena probatio,col
ligitur ex eo, quod inditium semiplenum
secũdũ Bal, in l, ea quidem nu.4.de accus. est
præsumptio causata ex dicto boni viri quæ
fortiter mouet animum Iudicis ad aliquid cre
dendum,seù discredendum (vt dictum est)&
163 Bal. sequuntur omnes Criminalistè, Ideò
vt menti semper ab omnibus teneatur, iterũ
dicitur,quod ad faciendam semiplenam pro-
barionem de necessitate præcisa requiritur
dictum, seù depositio testis omni exceptione
maioris,deponentis per visum,vel alium sen-
sum corporeum,& non sufficiunt inditia Me
noch.vt supra Franc.Cason d. tract.de indit.
164 Immò requiritur etiam, quod supradicta
alia concurrant adminicula, seù requisita,
alias facit inditium tantum Boss. tit. de indit.
& considerat. ante tortu, num. 6. non autem
semiplenam probationem,quæ ad minus re-
quiritur, vt possit infligi tortura Clar. §. fin.
q.62.in princ.Quinimò nec etiam d.semiple-
na probatio sufficit,nisi sit pariter confirmata
alijs adminiculis; quia secundum Bal, in d.
l.ea quidem num. 4. de accus.cum semiplena
probatio sit solum præsumptio, quæ mouet
fortiter animũ Iudicis, Ideò requiritur plus-
quam semiplena. Vt latè per Boer. post mul-
tos Decis.85.num.4.Et quæ dicatur plusquã
semiplena; probatio vide infra in hac Discept.
sub nu. 188.sicq; clarè apparet, quod nullo
modo sufficiũt inditia, & maximè, remota:
165 Et optima ratione quidem,quia vt possit
infligi tortura de facti veritate, idest de certi-
tudine delicti commissi liquidè cõstare debet
per probationes,idest per testes omni excep-
tione maiores Ariminen. in Addit.ad Angel.
de malef.in verb.& fama publica num. 108.
in fin.non autem per præsumptiones, conie-
cturas,imaginationes, suspiciones, & verisi-
militudines Bal. cons. 78. vol.3. Immò nec
etiam per inditia indubitata,quamuis nullam
habeant difficultatem, quin delictum fuerit
commissum. Ratio est,quia inditia indubita-
ta ad pœnam pecuniariam tantum sufficiunt
Boss.tit.de conuict. num. 35. nec ab re, quia
nullũ inditiũ est adeò indubitatũ,quin aduer
sus illud possit probari cõtrariũ. Boer. decis.
165.n.1, Et dato,& nõ cõcesso,q̃ sufficiãt,ta
mẽ debẽt esse talia, quod nõ solum nullã ha-
beant difficultatem etiam minimam Boss. tit.
de indit. ante tortu, num. 37. Ber az. cons.
60,num,8.lib.1,vbi de comuni,sed etiã opus
est,vt crimen tangant Glos.in c.1.de confess.
ob illam dictionem Aliæ, quæ est relatiua,&
repræsentatiua eiusdem qualitatis Glos. in l.
quidã relegatus in verb.amicis ff, de reb.dub.
Vide plura in Discept. 192. num. 52. seqq.
166 Et ideò haud mirum, si dicatur, quod non
omnia inditia sufficiunt ad torturam, quoniã
illa debent esse talia,quod crimen tangant vt
dictum est & quod omninò verisimile sit,de-
lictum fuisse commissum ab illo, contra quẽ
inquiritur Angel.l.cõditionaliter C.de quęst.
vbi dicit esse notandum à criminalistis, quem
refert,& sequitur Veronen.cons.39. nu.38.
Et quia inditia, & maximè remota non tan-
gunt crimen;sed solum testes; ideò inditium
167 non est probatio,quæ requiritur ad torquẽ
dum,seù condemnandũ;sed (vt aliqui DD.
dicunt) est solum signum alicuius maleficij
ad veritatem habendam Gand. tract. malef.
sub Rubr.de præsũpt. & indit.Ioan. Andr.in
addit.ad spec. in tit.de probat. § fin. in verb.
168 Itẽ per inditia.Itaq;si est signũ,non est pro-
batio,& ob id nõ potest infligi tortura Aliqui
alij dicunt, quod inditiũ est pars probationis
169 d. Gãd.in d.tract.sub. Rubr. quæ precedere
debeant questionem in verb. quæ, & qualia
esse debeant ista inditia Aliqui alij dicunt,
170 quod est species probationis. Per not. per
171 .Bal.in l. fin. C. de probat. Aliqui dicunt,
quod est minima præsumptio boni viri ani-
mum Iudicis fortiter mouens (vt dictum est)
ad aliquid credendum, seù discredendũ Bal.
172 in Rubr.C.de probat. Aliquì dicunt, quod
est, minus quam semiplena probatio Bart.
in

in l. 2. ff. de excusat. tuto & idem dicit Bal. in l. cũ probatio ff. de probat. in Addit. suis, dicens nulibi clarius id probari, quam in illa le-
173 ge. Si itaq; d. inditium est signum alicuius malefici; non potest dici probatio; quia signum indicat, non probat identitatem facti
174 Vt post Bart. & alios tradit Crauett. cons. 169. num. 4. Et tamen (vt dictum est) de delicto commisso constare debet per probationes, non autem per signa, inditia, præsumptiones, coniecturas, suspiciones, & imaginationes Bal. d. cons 78. vol. 3. si est pars probatio
175 nis, non potest dici totalis, integra, plena, & perfecta probatio, sed quidem imperfecta, ideò non sufficit ad torturam; quia ex imper-
176 fecto non potest oriri perfectum Aym. de antiq tempor. vers. testis quid. in lib. officialis
177 nu. 17. & 19. si est species probationis non
178 sufficit ad torturam; nam ex quo remouetur genus, remouetur quoq; quælibet eius spe
179 cies C. de vsur. re. iu. ff. de fund. instru. l. fũdi si est minima ꝓsũptio boni viri, non sufficit, quia ꝓsũptio sufficit tantũ ad pœnã pecunia
180 riam, seũ ad capturam Boss. tit. de conuict.
181 num. 35. & tit. de indit. num. 180. Si est minus quam semiplena probatiò, non sufficit quia ad minus requiritur semiplena Clar. in §. fin. d. q. 62. in princ. quamuis Bal. in d. l. ea quidem dicat, quod nec etiam semiplena sufficit, nisi etiam sit probata alijs adminiculis (vt dictum est) quæ cum ità sint, Iudices cri-
182 minales, nè errent, animaduertant quesò, quod quando DD. loquuntur de inditio sufficienti ad torturam; illud nimirum (vt dictũ est) intelligunt de semiplena probatione, & non de minus quam semiplena vt doctè, & egregiè declarat. Idẽ Soc. Iun. d. cõs. 39. n 57.
183 vol. 2. quam nullo modo faciunt inditia, sed quidem vnicus testis fide dignus, & omni
184 exceptione maior d. l. qui vltimò in fin. ff. de pœn. Farinac. q. 37. nu. 58. & q. 56. nu. 121. Dec. cons. 189. col. 1. seq. Et illi dicũtur omni exceptione maiores, quibus nihil prorsus potest opponi, & superant etiam omnem friuolam exceptionem, & vndiq; sunt inuulnerabiles l. 1. § Idem Cornelio l. maritus Vbi Glos. in verb. illicitè in fin. ff. de quæst. Clar. q. 21. vers. vnus testis Et nè dicantur omni exceptione maiores, sufficit quilibet defectus ẽt minimus, aut in personis, aut in dictis Mascard. de ꝓbat. in præfatione lib. 1. q. 6. n. 6. seq. lib. 2. Ias. in l. si quis col. 1. ff. si quis caut. Et licet in l. admonendi de iureiur cũ ibi not. dicatur, prout etiam dicit Alex. cons. 53. num. 5. seq. lib. 1. Castrens. cons. 143. in fin. quod vnicu-
185 s testis facit semiplenam probationem, & potest deferri iuramentum in supplementũ plenè probationis; tamen intelligitur tantum in causis modicis, & summarijs vt not. Ias. in d. l. admonendi col. 96. vbi idem dicit de fam. Maranta in 4 par. 5. distin. nu. 191. pag. mihi 184 Immò vt dictum est nec vnicus testis fa-
186 cit semiplenam probationem, nec inditium ad torturam Bart. & alij in d. l. fin. C. de quest. Clar. in pract. crim. § fin. q. 22. vers. breuiter Boss. tit. de indit. & considerat. ante tortu. n. 6. quamuis etiam in tortura deposuerit; sed facit solum quale inditium. Idem Boss. d. tit. num. 19. Ratio est, quia vox vnius, vox nullius Boss. tit. de opposit. contra test. Et est etiam singularis l. iusiurandi C. de test. c. veniens in fin. c. licet in fin. eo tit. Et id quamuis deponat de ipso maleficio, & actu proximo, & immediato delicti, nisi sit omni exceptione maior Bart. in d. l. maritus num. 1. ff. de quæst. Bal. cõs. 259. num. 5. lib. 1. Crauett. cons 99 num. 4. lib. 1. Ruyn. ex comuni cons. 147. num. 3. & 5. tamen ex mea sententia id habet locum quando cum ipso alia concurrunt adminicula; & præcipuè tria coppu-
187 latiuè, quia tunc secundum DD. facit semiplenam probationem. Primò quod d. testis (vt pluries dictum est) sit omni exceptione maior Plot. in d. l. si quando num. 879. C. vnde vi Aym. d. cons. 6. nu. 12. Secundò quod deponat directè, & immediatè super maleficio, & non super inditio ad maleficium (vt dictum est) Bart. in d. l. fin. C. famil. hercisc. ff. de quæst. Alex. cons. 5. nu. 1. cons. 11. nu. 4. Dec. c. 3. loco num. 15 de probat. Gram. vot. 22. Vulpell. cons. 35. nu. 6. Tertio quod alia concurrant adminicula, (vt pariter dictum est) cum de per se non sufficiat Ias. post alios in d. l. admonendi col. 46. num. 186. in fin. ff. de iureiur Marc. in pract. d §. diligenter Alex. d. cons. 89. viso num. 19. seq. vol. 4. quæ cum ità se se habeant, omnino dicendum est, quod ad torquendum Reum nec etiam sufficit semiplena probatio sed necessariò requiritur plus
188 quam semiplena; quæ nemirum est, quando duo adsunt testes, vnus integer, alter non: vel alia adsunt inditia cum vno teste idoneo Vt latè per Boer. post multos decis. 85. num. 4. Iosep. ludouis. decis. 100. num. 4. seqq. Nec ab re videri debet, quia Inditium dupplex est,
189 nempè semiplenum, & dubitatum, & istud dirigit Iudicem in viam questionis habendæ cum alijs adminiculis Aliud est plenum, & in-

indubitatum,& istud dirigit iudicem in viam
condẽnationis. Ex Primò quis nunquã dã-
190 natur l. absentem in princ. ff. de pœn.quia
191 sanctius est,impunitum facinus nocentis re
linquere,quam innocentes condemnare. Vt
ibi dicit Text. Ex Secundò verò quis potest
& debet condemnari. Vt l.si qui C.de adult.
& l.finali C. de probat. & habetur in l. licet
impera t. ff.de legat. primò quibussic stanti-
bus concluditur, quod sicut ad condemnan-
dum probationes debent esse luce meridiana
clariores; ità debent esse inditia ad torquen-
dum emanata tamen ad depositiones testium
192 idoneorum. Immò (vt dictum est) debent
esse tam clara, certa, & verisimilia,quod sola
Rei confessio desit Alex d.conf. 133. nu. 11.
seq.vol.7.Ioan.de Amic.conf. 137.num. 27.
193 Et vbi hinc inde nempè inter Curiam, &
Reum militant inditia cessat questio Mars. in
pract. §. diligenter num. 190. maxime quando
194 Reus habet aliquod inditium pro se Alex.
conf. 180. vol. 2. num 8. seq. quoniam stante
aliquo inditio, quod contradicit intentioni
Curiæ, Reus torqueri minimè potest Boer.d.
195 decis. 165. in fin. Vbi quod ità pluries fuit
iudicatum. Et vnum Inditium pro Reo tollit
omnia inditia, ex quibus Reus torqueri po-
196 test Ias.in l.fin. in fi.C.cõmun.delegat.Et si-
gnanter vbi pro Reo extant inditia animi,
cessant præsumptiones, quæ inducunt crimẽ.
197 Bal. conf. 425. lib. 5. Et animi inditium di-
citur v. g. quando Reus spontè se in carceri-
bus constituit; nam denotat, d. Reũ non ha-
buisse animum ad crimen, nec illud commi-
sisse. Apparentibus igitur hinc inde inditijs,
198 & probationibus Fisci,& Rei, Curiæ intẽ-
tio confunditur,& est locus absolutioni Rei;
quia vnum inditium tollit aliud, & illud cõ-
fundit l.Diuus & ibi Bart.ff.de integr. restit.
199 Et vna præsumptio aliam pellit.c.accedens
de crim.fals. Et probationes Rei,quãdo sunt
verisimiliores,& verè proximiores, vt facile
ex illarum discursu comprehenditur, preua-
lere debent Ruyn. tract. de indit. in 7. q.
principali nu. 11. Paris.conf. 153.vol.4.n.33.
200 Immò præsumptiones plures Rei vincunt
pauciores Fisci c. illud de præsumpt. Alex.
201 conf.88.vol.7.Bello. conf. 10. num.4. Et
quando sunt potentiores superant contrarias
202 debiliores Soccin.Iun.conf.36.nu.7.vol.2.
Et maximè quando præsumptiones fisci sunt
fundatæ super non verisimili, & pugnat con-
tra naturam, tollunt omnem opinionem de-
licti. Ità Bal. in l. cum qui. C. de Episc. &
203 Cler. Quinimò in conflictu probationum
(vt aliàs dictum est) hinc inde, etiamsi di-
scerni non possit, quæ sint potentiores, di-
citur quod tũc præsumẽdũ est pro Reo Alex.
204 conf.24.vol.2.n.28.Et si illæ sũt pares tũc
inuicem se confundunt,& quæ sunt pro Reo
attenduntur Brun.tract.de indi.& tortu.q.8.
principali num. 11. Alex.conf.30. vol. 7.nu.
12. Et inter præsumptiones illa attenditur,
205 quæ tendit ad exclusionem delicti Fulgos.
conf.198.col.2.Gram.conf.ciuil 59.Ioan.de
Amic.conf.53.nu.7. Quibus quoq; additur,
quod Iudex pro eius posse animaduertere de
bet in infligenda tortura ex inditijs; quoniã
licet etiam ex facultate sibi concessa in pro-
206 cedendo in criminalibus liberum haberet
arbitrium; prout Bart. in l.seruum quoq; §.
publicè propè fin.ff.de procurat. Natt.conf.
594.num.14. & Gand. tit. de quæst. & tor-
207 ment. num.41. Tamen debet habere indi-
tium, per quod eius animus moueatur, quod
inculpatus sit torquendus, & non alias. Ra-
208 tio est, quia arbitrium non supplet defe-
ctum inditij, vbi nullum validum extat indi-
209 tium. Et in arbitrio Iudicantis est quæstio
facti, non autem iuris authoritas l. ordine §.
1.ff.de municip.Hyppol. l. quæstionis nu.9.
ff.de quæst.Cœpol.conf. crim. 14. num. 20.
Gram.conf.30.num.21.Riminal. conf. 301.
num.46.vol.4. Vbi acerrimè defendit hanc
opinionem. Et d. Iudex eius arbitrium de-
bet regulare à dispositione legum; ideò non
210 potest formare inditia ex sua ceruice; sed
211 debet habere inditia à iure approbata Mars.
d.§.diligenter num. 30. Crauett. in pract. §.
quæ, & qualia esse debeant inditia num.4.&
10. Osasc. decis. Pedamon.79.nu.13. & 57.
Vbi attestatur de comuni opinione Rolan.
conf.3.num.37.vol.3.Franc.Personal.de in-
dit.& tortu.num.11.in fin.Nec valet,si dica-
212 tur,quod Iudex,quando habet liberum ar-
bitriũ, potest infligere torturã ad libitũ suum,
quia dicitur quod illud potest quod honestè po-
test 22.q.2. faciat homo & ff. cõd.Inst. filius
213 & l.nepos de verb.signif.Et illud dicitur pos
se quod de iure potest. In Clẽ.sæpè de verb.
signif.in verb.poterit iuncta Glos. de præbẽ.
c.significatum de vot.& vot.redempt.magnę
de elect.cum non liceat lib.6. Hæc Card. Za-
bar.in d.Clem. Nec id mirum esse debet,quia
Iudicis arbitrio quando à lege, vel ab homi-
214 ne aliquid commissum est, id vtiq; intelli-
gitur, dumodo procedat secundum terminos
iuris,æquitatis,& sic iusta causa suadente l.1.
ff.de

ff.de vsur.c.iudicet ille. vers.bonus Iudex. 3. q.7.Mars.sing.397. incip. arbitriû. Menoch. de arbitrar.q.lib.1.q.9.nu.3. seq.& q.77.nu. 1. Et quando Iudex ex aliqua causa vult recedere à regula iuris comunis propter arbitrium sibi concessum à lege, siue à Principe, debet d.causam exprimere, & declarare. Foelyn.in c.1.post num.50.vers.& prædictis adde.de constit.& in c.cum ordinem.post num. 8.vers.benè facit. de rescript. Abb. & communiter omnes in c. sicut. de re iudic. Riminal. cons.483.num.13.seq & ibi Mandos in addit.& cons.499.nu.3. Et sic quando concessum est Iudici liberum arbitrium, puto quod ad torturam non sufficiunt inditia, sed sicut ad condemnandum requiruntur testes omni exceptione maiores, ità etiam ad torquêdum
6 (vt pluries dictum est) Ratio est, quia inditia non pro probatione, sed pro quadam specie probationis habentur Calep.de Calep. cons.52.num.33.seq.diuers.lib.1. Et hæc pro nunc in tali casu sufficiant, in cuius declaratione pluries iura, & DD. authoritates mihi opus fuit repetere, ad hoc solum vt sciatur, quod non inditia, sed testes tantum sufficiunt ad torturam.

SVMMARIVM.

1 *Tortura non est arbitraria Iudici quoad illationem ipsius, sed quoad tempus, & quoad modum.*

2 *Arbitrium regulatur secundum leges, & debet esse iuri, aequitati & rationi consonum.*

3 *Arbitrio Iudex vti debet in aliquibus leuibus, non autẽ in causa capitali.*

4 *Tortura est subsidium extremum ad inueniendã veritatẽ*

5 *Tortura non infligitur nõ expectatis prius probationibus*

6 *Practica, seù stylus Tribunalium non seruatur, quando est contra ius.*

7 *Inditia non esse sufficientia ad torturam, Iudex arbitrari debet.*

8 *Opinio benignior in criminalibus semper est tenenda.*

9 *Arbitrio Iudicis sunt commissa, quæ in facto consistunt, non autem quæ in authoritate iuris.*

10 *Tortura quando non est infligenda iure nõ potest infligi,*

11 *Inditia propriè non dicuntur arbitraria.*

12 *Iudicis iniuria quicquid manat, iniustum est.*

13 *Ius ex iniuria Iudicis nasci non potest.*

14 *Inditia ad torturam debent esse propinqua, probabilia, magna, certa, clara, nõ autem leuia, persunctoria, obliqua, & remota.*

15 *Inditia legitima ad torturam etiam in atrocissimis delictis. & difficilis probationis requiruntur.*

16 *Criminis atrocitas non facit, vt Reus torqueri possit legitimis non extantibus inditijs.*

17 *Criminis atrocitas. Iudicem mouere non debet, etiam in quolibet grauissimo crimine.*

18 *Crimen quanto est grauius, & atrocius, tanto inditia debent esse grauiora & atrociora.*

19 *Tortura vt infligi possit, à Iudice iuris ordo, & solemnitates seruari debent.*

20 *Iudici licet iura transgredi in puniendo, non autem in procedendo.*

21 *Defensionis facultas nemini est deneganda.*

22 *Lex quæ non dicit, nec Iudex dicere debet.*

23 *Iudex sine lege procedere non potest.*

24 *Iudices maleficiorum dicuntur crudeles, qui varijs, artibus. modis, & instrumentis in torquendis Reis vtuntur.*

25 *Tortura Iudicis arbitrio est refrenanda, atq; moderãda.*

26 *Tortura excessiuè data operatur, quod inditia principalis delicti sint purgata.*

27 *Tortus si moriatur in tormentis ob seuitiam, Iudex tanquam homicida decapitari debet.*

28 *Tormentorum noua genera non sunt à Iudice excogitanda.*

29 *Iudex artibus impijs se exaltare cupiens confundit suam bonam famam apud bonos.*

30 *Tormentorum noua genera excogitare carnificum est potius, & crudelium, quam Iurisconsultorum, & theologorum.*

31 *Tormentis vsitatus, debitus, & benignus modus, & non inconsuetus, & periculosus est tenendus.*

32 *Tortura est res fragilis, incerta, & periculosa, & quæ veritatem fallit.*

33 *Tortura plerunq; cogit ad mentiendum.*

34 *Torturæ non semper est adhibenda fides.*

35 *Tortura multa vi, & metu dicere cogit, quæ non sunt vera.*

36 *Tortura est grauissima pœna.*

37 *Tortura est magnus dolor corporis, & magna aflictio.*

38 *Torturæ pœna maior est quam abscissio vtriusq; manus.*

39 *Torturæ dolor etiam innocentes mentiri facit.*

40 *Tortura non potest infligi quando venit imponenda pœna pecuniaria vel exilij.*

41 *Tortura non potest infligi, nisi veniat imponenda pœna corporalis.*

42 *Tortura non infligitur, etiam quando delictum est grauissimum nisi in his, quæ grauissimam causam habent.*

43 *Tortura vt infligi possit, singula inditia sint plenè probanda, idest per duos testes contestes de loco & tempore idoneos, & fide dignos.*

44 *Tortura vt infligi possit, necesse est, vt accusator postulet Reum torqueri.*

45 *Defectus quilibet, seù macula, aut exceptio etiam minima in dicto, vel in persona testis impedit torturæ effectum.*

46 *Tortura non potest infligi nisi considerata prius qualitate testis, an sit fide dignus.*

47 *Tortura vt infligatur debet testis deponere directè super maleficio, & non super inditio ad maleficium.*

48 *Tortura non infligitur odio, vel alia iniusta prætentione.*

49 *Tortura non infligitur etiamsi confessio facta sit seruatis seruandis.*

50 *Tortura non potest infligi cum protestatione, quod sint saluæ probationes.*

51 *Tortura non potest infligi cum protestatione, quod infertur sine præiudicio contumacialis sententia.*

52 *Tortura non infligitur cum protestatione citra præiudicium confessatorum.*

53 *Tortura non infligitur cum protestatione, quod Index* non

non intendit torquere super conuictis.

54 *Tortura non potest infligi, nisi in subsidium, & probationis defectum.*

55 *Tortura non potest infligi, postquam Reus commedit.*

56 *Tortura non potest infligi pro leuibus inditijs, & pro re parui momenti.*

57 *Tortura non infligitur nisi praecedat formatio inquisitionis, litis contestatio, repetitio testium parte citata, & publicatio processus.*

58 *Præsumptiones suspiciones, imaginationes, & coniecturæ non sufficiunt ad torturam, sed ad capturam tantum.*

59 *Tortura vt infligi possit requiruntur testes omni exceptione maiores, & concludentes.*

60 *Tortura non infligitur, nisi ex numero testium, vel ex eorum qualitate, vel ex persona Rei appareat testes non mentiri.*

61 *Tortura non potest infligi, quando quis ciuiliter egit.*

62 *Tortura quãdo alicui datur, & in tortura dicit aliquid contra alium, non propter hoc ille alius est torquendus.*

63. *Tortura non parit torturam.*

64 *Tortura non est inditium, sed purgat inditium.*

DISCEPTATIO III.

De Tortura.

1 CRiminalistę valdè errare mihi videntur,
quando dicunt, quod tortura est arbitraria Iudici, quasi velint inferre his verbis, quod iure, & liberè possunt seruire in eos: quod nimirum secus est; quia tortura non est aliter arbitraria Iudici, sed dicitur sic per vulgatum quendam dicendi modum. Et quamuis Bart. in l. vnicus. §. Reus. ff. de quest. Alex. cons. 5. nu. 4. lib. 1. Ioan. de Amic. cons. 37. num. 4. Boer. decis. 163. num. 10. Gram. cons. 1. num. 25. Mars. in l. repeti. num. 6. ff. de quęst. Mantua. cons. 208. num. 2. Boss. tit. de tortu. num. 42. Curt. sen. cons. 59. num. 9. Aym. cons. 288. num. 7. Soc. cons. 54. nu. 14. lib. 3. dicant, quod Tortura est arbitraria Iudici; tamen intelligitur & quoad tempus, puta vel per mediam horam, vel per horam &c. & quoad modum, nempè an funiculus vltra torturam debeat concuti ferula &c. prout fieri solet in atrocissimis delictis: Nec non etiam intelligitur, quando inter DD. in aliquo casu diuersæ sunt opiniones; idest quando aliqui dicunt, quod Reo potest infligi tortura, & alij dicunt, quod non; nam tunc potest Iudex se adherere illorum opinioni, cui magis vult, & ipsi placet: Quo verò ad illationem ipsius non est arbitraria; quia non potest Iudex ipsam inferre ad libitum suæ voluntatis: Ratio est, quia tortura, cum sit quid facti est in potestate legis, non autem in arbitrio Iudicis. l. 1. & 2. ff. ad Tur-

2 pill. l. ordine. ad Municc. Et arbitrium regu-
latur secundum leges, & debet esse iuri, æqui
tati, & rationi consonum. Rom. cons. 376. n.
7. Alex. cons. 217. num. 5. lib. 1. Immò debet
3 regulari secundum ius commune, & circa
aliqua leuia, non autem in causa capitali, &
quando dubitatur, an sit infligenda d. tortu-
ra, & ità tenent communiter DD. vt attesta-
tur Albert. in 3. par. statuti. q. 32. nu. 1. refert,
& sequitur Clar. q. 21. vers. arbitrio, & balia.
& q. 64. vers. dixi etiam. Vbi ait, quod Iu-
dices cauere debent, nè pretextu arbitrij pro
cedant ad tormenta sine legitimis inditijs,
prout de iure requiritur. l. milites. §. oportet.
4 C. de quest. Ratio est, quia tortura est subsi-
dium extremum ad inueniendam veritatem;
quamuis hodie de mala sanguinariorum quo
rundam Iudicum prætensa consuetudine fa-
cilè non expectatis alijs probationibus ad
torturam protinus accedatur, in quo grauis-
5 simè erratur. Angel. l. fin. num. 4. C. de quest.
Boer. d. decis. 163. incip. An per torturam. nu.
1. Mars. in l. 1. nu. 7. de quæst. Vbi de comu-
ni, & Panormit. in d. c. cum in contemplatio-
ne. q. 2. de reg. iur. Et quamuis nonnulli Iu-
dices dicant, quod de stylo, seù practica ali-
ter seruari viderũt in pluribus Tribunalibus;
6 tamen Iudex christianus huiusmodi stylum,
seù practicam seruare non debet. Text. est in
l. sed licet. ff. de offic. Præsid. Vbi habetur,
quod non id quod fit Romæ, sed quod de
iure fieri debet, seruandum est. Bertaz. cons.
225. post num. 19. lib. 1. & cons. 556. nu. 10.
7 seq. in fin. lib. 2. Et Iudex semper arbitrari
debet, inditia non esse sufficientia ad tortu-
8 ram. Cacheran. decis. 79. num. 58. seq. cum in
criminalibus semper sit tenenda opinio be-
nignior. l. interpretatione. ff. de pœn. Cache-
ran. decis. 80. num. 8. Et hoc procedit etiamsi
9 Iudex haberet liberum arbitrium nam tali ar
bitrio commissa sunt, quę in facto consistũt,
non autem quæ in authoritate iuris. Simon.
de Petis cons. 202. num. 2. Vbi plura in his
terminis adducit. Ex quibus igitur infertur,
10 quod d. Tortura non est arbitraria Iudici; sed
benè inditia sunt arbitraria; quia quando nõ
est infligenda iure non potest infligi; cum ad
ipsam infligendam legitima debeant præce-
dere inditia, & probata. d. l. milites. vers. opor
tet. C. de quæst. Brun. de indit. & tortu. q. 9. n.
16. Boss. tit. de indit. & considerat. ante tortu.
11 nu. 1. & 132. Immò nec etiam inditia pro-
priè possunt dici arbitraria; cum ipsa quoq;
debeant esse legitima ad torquendũ. Rolan.

d. cons.

12 d.consf.7.num.38. seq. lib.1. Et quicquid ex
iniuria Iudicis manat, iniustum est, & iniu-
stitia causæ permanet in eius effectu: non
13 enim ex iniuria ius nasci potest. Glos. & cæ-
teri in l.pen. ff.de quæst. & in c. cum in con-
templatione.de reg.iur. Hyppol.in pract. §.
2.quæstio.Simanc. Enchirid.de torment.tit.
14 52.num.34. Immo dd. inditia debent esse
propinqua.probabilia, certa, & clara; cum
ob remota leuia, & obliqua Reus torqueri
minimè possit.Glos.in l.fin.in verb.vel indi-
tijs. C.famil. hercisc. quam sequuntur om-
nes in l.fin. ff de quæst. Corrad. in pract. tit.
de negat.crim.& torment.num.26. Vbi am-
pliat id procedere etiam in crimine heresis
tam priuilegiato, & Cason. in tract. de tor-
15 ment.c.1.num. 8. legitima (inquit) tortura
requirit inditia, etiam in atrocissimis delictis,
& difficilis probationis; quoniam nec atroci-
16 tas criminis, nec probationis difficultas face-
re possunt, vt sine ipsis Inquisitus torqueri
possit. Foller. in pract. crim. in verb. Quod
suffocauit vxorem. num.58. Hyppol. Rimi-
nal. consl.89. num.57. lib.1. & latius cons.
17 361.num.32.seq. lib.3. Cum criminis atro-
citas Iudicem mouere non debeat etiam in
quolibet grauissimo crimine. Rolan. d.cons.
7.num.38. vol.1. & cons.12.num.89.lib.3.
18 quoniam quanto crimen est grauius, & atro-
cius tanto inditia debent esse grauiora,
clariora, & vrgentiora. c. Vbi periculum.
de elect. in sexto. Rolan. d. cons. 361.
num.32.vol.3. Nec valet, si dicatur per ali-
19 quos Iudices, quod delictis atrocissimi licet
Iudici iura transgredi; quia etiam in simili-
bus ad infligendam torturam tam iuris or-
do, & sollemnitas ab ipsis seruari debent,
quam etiam legitima debent præcedere indi
tia. Foller.in d.pract.crim.in verb.Quod suf-
focauit vxorem. num. 53. & 58 lib. 1. Et
20 quando dicitur, quod licet Iudici iura trans-
gredi, intelligitur in puniendo, non aut in
procedendo, vbi est dubium, an Reus com-
miserit delictum, an non.Foller.in pract.vbi
supra.num.57. Boss.tit.de for. compet. nu.
56. Gabriel lib.7. conclus. 1. num. 38. Ro-
lan. d.cons.7.num.42. lib.1. & cons.12.nu.
72. lib.3.& est communis òpinio, vt attesta-
tur Mascard.de probat.conclus.137.num.5.
21 lib.1. Ratio est, quia Defensionis facultas
nemini est deneganda; cum iniquum sit inau
ditum hominem torquere, seu condemnare.
Clem. pastoralis.de re iudic.de causa posses-
sio.l.defensionis facultas. C.de iure fisci.lib.
10. Immo (vt quidam Iurisperitus non inep
tè dixit) defensionis facultas nec etiam Dia-
bolo esset deneganda. Simanc. in Adnotat.
in Zanchinū.c.3.Quod cum ità sit, malè dici-
22 tur, quod tortura est arbitrària Iudici: Et
ideò quilibet christianus Iudex pro eius sa-
pientia, & dignitate, quæ lex non dicit, nec
ipse dicere debet. l. seruum. vers. non dixit
23 Prætor. ff.de acquiren.hæredit.cum sine lege
procedere non possit. Argum. l. illam. C. de
collat.l.quid verò. §. pœna grauior.ff.de his,
24 qui not.infam. Vbi Barr. & alij. Qua quidem
ex re benè, & misericorditer a Brun. tit. de
indit. & tortu.his formalibus verbis 2. q. 2.
par.num.5.seq. reprehenduntur illi crudelis-
simi maleficiorum Iudices, qui multis, va-
rijsq; modis, atque instrumentis in torquen-
dis Reis vtuntur. Aliqui (inquit ipse) immit-
tunt aquam per nares, in qua etiam nonnulli
imponunt calcem obstructo ore bibentis;
quod genus torturæ, vt ipse audiuisse dicit,
est periculosum, ne ex eo suffocetur tortus:
Quidā ponunt tax illud in osso pedis, quod
vulgariter dicitur osso pazzo: Quidam po-
nunt musconem in ventre, siue in vmbilico,
& desuper ponunt ciatum ab includendum
illum, nè possit egredi: Quidam torquent cū
lingua caprina, & hoc modo, quia lauant pe
des torquendi cum aqua benè salita, & liga-
to torquendo super scanno faciunt, quod ca-
pra cum lingua lambat plantas pedum, quod
libēter facit propter auiditatem Salis; Et di-
cit audiuisse, quod istud est durissimum tor-
mentum, & sine periculo: Quidam torquent
immittendo virgas inter digitos manus strin
gendo cum cordula: Quidam vtuntur corda
ligatis manibus post terga; quod genus tor-
turæ communiter est in vsu, & vnusquisque
Prætor ex publico habet tale instrumentum
(vt videmus vbiq; & istud est à consuetu-
tudine communiter approbatum, & etiam
de iure. Vt l.nulli. C.ad l.Iul. maiest. Verum
in isto quoque maxima debet adhiberi dili-
gentia; cum etiam homini tortura à quoquo
25 humanissimo Iudice sit semper pro eius ar-
bitrio referenda, & moderatè danda. l.quo-
ties. de naufra. lib. 11. Ità dicit Bal. in l. data
opera. C.qui accus.non poss.Boss.tit.de tor-
tu. num. 27. & 46. Alias multa solent peri-
26 cula accidere: Nam quando exceditur mo-
dus in inferenda d. tortura, nempè quod da-
tur excessiua, operatur, quod inditia princi-
palis delicti sint purgata. Farinac. de indit.
q.46.num.28. in fin. Vbi adducit rationem;
quia

quia tunc Reus non iure torquetur: Quidam
insuper ligãt solum vnam manũ ad funem,
& sinunt sic pendere super terram, & dicit
quoq; d.Brun. audiuisse, quod dantur etiam
detento ad commedendum carnes multum
salitæ, & denegant potum: Quidam lauant
pedes torquendi, & plantas inungunt cum
larido porcino, & ligato torquendo super
scanno faciunt, vt plantæ pedum vergent
versus ignem validum, & sic iuxta ignem si-
nunt permanere: De modis autem, & instru-
mentis aliquibus torquendi crudeliter ponit
Bal. in l. 1.C.de man.seruo. Vbi dicit per illũ
27 Text. in verb. laniauerit: Nota, ꝙ cõtra Iudi
ces, qui scindunt alicui carnes, vt confiteatur
crimen, si moriatur tortus in tormentis, Iu-
dex iste debet decapitari tãquã homicida, &
Angel. in l.nemo carcerẽ.C. de exact. tribut.
lib. 10. dicit, quod not. Text. contra Iudices
crudeles, qui propter delectationem inue-
28 niunt nouas tormentorũ species. Hi enim (vt
d.Brun.dicit) appellantur Iudices irati, cru-
deles, atq; peruersi, & ratione peruersitatis
Dominus confundet eos, quia sunt perpe-
tuo ignorantes: Sapientes verò talia abhor-
rent, & virtutum illuminatione scientiæ for-
29 mam propagãt. Reliqui verò artibus impijs
se exaltare dicentes confundunt eorum fa-
mam apud bonos, & graues incessanter
inquinantes. Et id maxime cõstat per Anton.
Gomez. qui tom. 3. varia resolut. c. 13. n. 5.
grauiter eos reprehendit: Et ego dicta noua
tormentorũ genera excogitare nullo modo
30 laudo, quia carnificum est potius, & crude-
lium, quã Iuris consultorum, & Theologo-
rum. Director. Inquisit. 3. par. pag. mihi 483.
comm. 39. & pag. 593. comm. 110. Visitatus
31 ergo, debitus, & benignus modus, & non in-
consuetus, & periculosus in tormentis est te-
nendus. Director. Inquisit. 3. par. pag. mihi
483. comm. 110. Et christianus Iudex ha-
beat illa Iurisconsulti verba ante oculos in l.
quæstionis modum. ff. de quæst. Vbi itaq;
quæstionem habere oportet, vt seruus saluus
sit vel innocentiæ, vel supplicio; Quod rectè
quoq; admonuit Panormit. in d.c.cum in cõ-
templatione. q. 3. n. 4. extra de reg. iur. Dire-
ctor. Inquisit. 3. par. pag. mihi 593. cõm. 110.
32 Et id optima ratione quidem, quoniam tor
tura est res fragilis, incerta, & periculosa, &
quæ sępissimè veritatem fallat. Ex Vulpiano
in l. 1. §. in causa Tributorum. vers. quæstioni.
ff. de quæst. huiusmodi sunt verba desumpta;
Quæstioni fidem non semper, nec tamen
vnquam habendam Constitutionibus decla-
ratur: Etenim est res fragilis, & periculosa,
& quæ veritatem fallat; nam pleriq; patien-
tia, siue duritia tormentorum ità tormenta
contemnunt, vt exprimi ab eis veritas nullo
modo possit: Alij tanta sunt impatientia, vt
quod vis mẽtiri, quam pati tormenta velint:
Itaq; fit, vt etiam vario modo fateantur, vt
non tantum se, verũ ẽt alios comminentur.
Director. Inqnisit. 3. par. pag. mihi 483. cõm.
39. Et Clar. q. 64. vers. multi innocentes &c.
dixit, quod tortura est res fragilis, atq; peri-
culosa, & quæ veritatem fallat; cum aliqui
sint tantę impetiantię, vt mentiri potius, quã
33 pati tormenta velint: Vnde multi innocentes
ob tormenta fassi condemnati fuerunt, quo-
34 niam d. tortura plerunq; cogit ad mẽtiendũ.
d.l. 1. §. in causa. ff. de quæst. Et ideò torturę
35 non semper est adhibenda fides, quia multa
vi, & metu dicere cogit, quę non sunt vera.
d.l. 1. ff. de quæst. Diuus quoq; Augustinus
dolenda esse ait iudicia hominũ de homini-
bus, cum quispiam torquetur, & cum quæ-
ritur verum sit innocẽs, cruciatur, & innocẽs,
luit pro incerto Scelere certissimas pœ-
nas. Demum Rethores multa dicunt contra
tormenta. d.l. 1. §. quæstioni. ff. de quest. d.D.
Augustinus lib. 19. de Ciuitate Dei c. 6. Cic.
in Partitionibus. c. 2. Rethoricorum. Aristot.
Rethorico: ad Alexandrum .c. de quest. Si-
manc. Enchirid. tit. 52. de torment. num. 1.
Nec ab re videri debet; quoniam tortura est
36 grauissima pœna. Gram. vot. 15. num. 10.
etiam, Bos. tit. de tortu. num. 14. dicit,
quod est magnus dolor corporis, & magna
37 afflictio: Immo maior est pœna torturę, quã
abscissio vtriusq; manus. Auth. vt nul. Iud. §.
38 fin. Paris. de Put. in tract. de scindic. in verb.
tortura. c. 15. Bos. tit. de tortu. nu. 12. & 14.
& tit. de examin. Reorum. num. 14. Muscatel.
39 in pract. crim. pag. mihi 261. num. 136. Vn-
de haud mirum, si torturę dolor etiam inno-
centes mentiri facit. Vulpell. cons. 27. nu.
& Farinac. q. 42. 92. num. 9. & 14. Vbi dicit
quod in criminalibus, in quibus esset impo-
40 nenda pœna pecuniaria, vel exilij nõ pote-
dari tortura etiam in delictis reiteratis, vt il
per eum. num. 10. ac etiam quod extarent
inditia. Clar. d.q. 64. vers. præterea debe
Bursatt. cons. 368. nu. 34. vol. 4. Gomez. va-
ria. resolut. tom 3. c. 13. & cons. 95. n. 17. P
guet. decis. 16. per totam. Bos. tit. de indi
num. 92. Cartar. in. pract. Reorum interroga
lib. 4. c. 1. n. 17. seqq. Ratio est quia absurd
est,

est, quod ordinatum ad vnum finem non reguletur iuxta naturam illius finis. contra Text. in l. etsi non fint. § pecuniamus. ff. de aur. & argent. ligat. Crauett. cons. 137. num. 10. & 12. Nec etiam potest dari d. tortura, quando pœna relegationem non excedit. Muscatell. pag. mihi 111, num. 29. Immo non potest dari, quando pœna stellionatus, idest pœna non corporis afflictiua imponitur. Oldrad. cons. 74. Vbi quod isto casu imponitur pœna parua. Cæterum illud ab omnibus Iudicibus criminalibus est omninò animaduertendum, quod vltra supradicta non potest infligi Tortura alijs pluri-
41 bus de causis prout infra. Primo non potest infligi, nisi veniat imponenda pœna corporalis. l. edictum, & l. Diuus, & ibi Bart. &
42 Alex. ff. de quæst. Secundo non potest infligi, etiam quādo delictum est grauissimum, nisi in his, quæ grauissimam causam habent, & probationes efficaciores sunt. l. vlt. C. de
43 probat. Dec. cons. 429. num. 9. seq. Tertio non potest infligi, quamuis Reus suspectus sit, & argumentis verisimilibus vrgeatur, nisi alia multa concurrant scilicet vt inditia singula plenè probentur; idest per duos testes contestes de loco, & tempore idoneos, & fide dignos. Affl. d. c. 1. §. sacramenta. de consue. rec. feu. Marc. Blanc. tract. de indit. num. 46. tom. 15. Franc. c. 1. col. 1. vers. & intellige. Bart. & cæteri in l. vlt. ff. de quæst. Hippol. in pract. §. diligenter. Glos. communiter approbata in d. l. vlt. C. famil. herciscic. Simanc. Enchirid. de torment. tit. 52.
44 num. 6. Quarto non potest infligi, nisi accusator postulet, Reum torqueri. l. de minore. ff. de quæst. l. quicunque. C. de seru. fugit. Simanc. Enchirid. d. tit. 52. num. 5.
45 Quinto non potest infligi, quando in teste aliquis reperitur defectus, aut macula, siue exceptio; quia quilibet defectus, aut macula, seu exceptio etiam minima aut in dicto, aut in persona testis impedit torturæ effectum. Clar. post alios q. 21. vers. vnus testis, & q. 22. vers. vnum tamen. Rolan. d. cons. 7. num. 3. & 10. & cons. 24. num. 2. lib. 1. Bal. cons. 427. lib. 5. Menoch. de præsumpt. q. 89. num. 2. l. 1. §. idem Cornelio. l. marius. Vbi Glos. in verb. illicitè. in fin. ff.
46 de quæst. Sexto non potest infligi, nisi prius Iudex considerauerit, & perquisiuerit, an testes sint fide digni, vel si fortè natura varij sint, si leues, si cum ignominia, si spe, si metu, si iracundia, si misericordia impulsi, si premio, si gratia adducti testimonia perhibuerint. Item ipsorum conditionem, dignitatem, diuitias, paupertatem amicitiam, inimicitiam; sexum, ætatem, numerum, & id genus alia; ut his omnibus benè perpensis possit deliberare quānta fides sit ipsis adhibenda l. 2. cum seqq. ff. de quæst. Simanc.
47 Enchirid. tit. 35. num. 17. Septimo non potest infligi, quando testis dictæ non deponit super maleficio, sed super inditio ad maleficium. Bal. l. fin. C. famil. hercisc. l. fin. C. de quæst. Alex. cons. 5. num. 1. cons. 11. nu. 4. Dec. c. tertio loco. num. 15. de probat. Gram. vot. 22. Vulpell. cons. 35. num. 6.
48 Octauo non potest infligi odio vel aliqua iniusta prætensione, aliter Iudex punitur, ac si indebitè torqueret Reum. Bart. in l. Cornelia. ff. ad l. Cornel. de Sicar. Patif. de Put. in tract. de Scindic. in verb. tortura, c. 12. An si officialis. num. 2. vers. Bartolus autem, & post Bart. & Angel. de malef. Brun. tract. de indit. & tortu. 2. par. q. 5. num. 20. vers. vide etiam. Roundinell. de Scyndic. num.
49 258. Farinac. q. 37. num. 114. Nono non potest infligi, etiam quod Confessio facta sit seruatis seruandis ab his, qui non possunt torqueri. Boss. tit. de indit. ante tortu.
50 num. 120. Decimo nec etiam potest infligi cum protestatione, quod sint saluæ probationes, nisi cum de atrocissimo crimine tractatur. Afflict. super Constit. Neapol. lib. 1. num. 27. Didac. lib. pract. qq. c. 23. num. 6. vers. prima conclusio. Vulpell. cons. 4 num.
51 9. Vndecimo non potest infligi cum protestatione, quod inseruit sine præiudicio contumacialis sententiæ, & rei iudicatæ; quia ista protestatio est contraria facto. Tradit. Ias. l. 2. col. 45. C. de iur. Emphiteo.
52 Duodecimo non potest infligi cum protestatione citra præiudicium confessatorum quia Iudex sic protestans nihil facit; cum pariter huiusmodi protestatio sit contraria facto. Not. c. cum M. Ferrariensis. de
53 Constit. Ias. d. l. 2. Decimotertio non potest infligi cum protestatione, quod ipse Iudex non intendit torquere super conuictis; quoniam huiusmodi protestatio est vana, & nihil operatur, quando Reus in tormentis interogatur super delicto proprio. Boss. tit. de confess. num. 19. & 29.
54 Gram. decis. 96. num. 2. Decimoquarto

C Non

Non potest infligi nisi in subsidium, & probationis defectum iuxta cōmunem praxim], de qua in l. Diuus Pius. ff. de quest. Bal. Albe. l. obseruare. C. quor. appell. non recip. Canstrens. in l. si quis in hoc genus. C. de
55 Episc. & Cler. Vulpell. cons. 4. num. 13. Decimoquinto, Non potest infligi, postquam Reus commedit, sed Iudex expectare debet per horas octo, nè euertatur stomachus, & vouendo patiatur. Scripsit Clar. d. q. 64. vers.
56 de certa tortura. Vbi ita de consuetudine atte statur seruari. Boss. tit. de indit. & considerat. ante tortu. num. 92. Decimosexto, Non potest infligi pro leuibus delictis. & pro re parui momenti; sed pro grauibus. l. leuia. ff. de accusat. Bart. l. leuia. ff. de iureiur. Brun. tract. de indit. in princ. Iodoc. Brug. tit. de crim. traden. tortu. num. 4. Capic. Decis. 126. Aym. cons. 41. Vulpell. cons. 24. num. 13. & cons. 33.
57 num. 7. siue vti Reus, siue vti testis fuerit examinatus. Boss. tit. de tortu. test. num. 8. Decimoseptimo. Non potest infligi, nisi præcedat formatio Inquisitionis, litis contestatio, repetitio testium parte citata, & publicatio processus. Boss. tit. de indit. & cōsiderat. ante tor-
58 tu. nu. 126. Decimo octauo, Non potest infligi per præsumptiones, suspiciones, imaginationes, coniecturas, &c. Sed inditia de necessitate requiruntur per testes omni exceptione maiores probata, qui deponant concludenter per vnum ex quinq; sentibus Dec. cons. 189. col. 1. seq. tradit. Bart. l. 1. cum ibi not. ff. de quest. not. l. milites. & in l. fin. C. eo. tit. Boss. post alios quos allegat tit. de indit.
59 num. 180. Vbi ait præsumptiones, suspiciones, coniecturæ, &c. in criminalibus sufficiunt ad capturam tantum, & non ad reliqua, quāuis sint violentæ. Innoc. & alij in c. quia verisimile. de præsumpt. Bal. in l. fin. In vlt. col. C. de probat. Ratio est, quia probationes etiā in iudicijs enormium delictorum, vt assassinij, &c. debent esse liquidissimæ, & apertæ. l. in testamento. ff. de condit. & demonstrat. quem Text. singularem affirmat Bal. in c. 1. qualiter Dominus à propriet. priuet. nempè emanatæ per testes omni exceptione maiores. l. qui vltimò in fin. ff. de pœn. quam allegat Bart. in l. cunctos populos, & declarat ibi Ias. num. 51. in fin. Mantua. cons. 67. num. 37. seq. Mars. cons. 63. num. 13. seq. Ariminen. in Addit. ad Angel. de malef. in verb. & fama publica. num. 108. in fin. Vbi secundum Bal. quem allegat in l. 3. §. eiusdem. ff. de test. Farinac. q. 37. num. 59.

60 & q. 56. num. 121. Decimonono, Non pote[st] infligi, nisi ex numero testium, vel ex coru[m] qualitate, vel ex persona Rei appareat test[es] non mentiri. Aret. c. cùm P. Manconella. c[ol.] 5. propè med. de accus. Per Text. in fidei f[a-]
61 uorem. §. fin. de heret. in sexto. Vigesimo Nō potest infligi, quando quis ciuiliter egi[t.] Boss. tit. de indit. & considerat. ante tortu. [num.]
62 98. Vigesimoprimo, Nō potest infligi, quando v. g. alicui datur tortura, & in tortura di[-] cit aliquid contra alium, non propter hoc
63 ille alius est torquendus. Tiraquell. caus. 6. Ratio est, quia tortura non parit torturam, siu[e] non sufficit pro inditio ad torturam, sed requiritur etiam alia præsūmptio. Salyc. in l. fin. C. de accusat. Boss. tit. de indit. ad tor-
64 tu. num. 160. Alex. cons. 89. lib. 3. Mars. cōs. 2. num. 28. Boer. decis. 319. num. 1. Et absurdum esset dicere, quod tortura est inditium ad torturam; quia non est inditium, sed pu[r]gat inditium. Rolan. à Vall. cons. 16. nu. 17. lib. 1. Clar. q. 21. vers. sed. & vers. seqq. Bertaz. cons. crim. 39. num. 13. & cons. 234. nu. 1. seq. lib. 1. & in specie Boss. tit. de indit. & considerat. ante tortu. in fin.

SVMMARIVM.

1 *Laicus contra Sacerdotem, seu clericū, aut Monachum, siue alios religiosos homines testimonium ferre non potest.*
2 *Laicum contra Clericum censura Sacrorum Canonum in causa criminali in testem non admittit.*
3 *Crimina excepta sunt tria, nempè hæresis, læsæ maiestatis, & Simoniæ.*
4 *Laicus contra Sacerdotem, Clericum, &c. ad testificandum perpetuò est inhabilis.*
5 *Laicus quamis examinatus contra Clericum, seu Sacerdotem nullum parit inditium.*
6 *Laicus Clericum, Sacerdotem, aliosq; religiosos homines reuerentia prosequi debet.*
7 *Sacerdos Dei legatione fungitur.*
8 *Laicus ob generalem, & antiquam inimicitiam, quæ intercedit inter laicos, & Clericos, nullū parit inditium.*
9 *Laici Clericis sunt infesti.*
10 *Clericus sicut contra laicum testimonium ferre nō potest, sic laicus contra Clericum.*
11 *Laicus nec contra Clericum primæ tonsuræ testimonium ferre potest.*
12 *Laicus contra Sacerdotē nullum parit inditium, etiamsi fuisset confrontatus, ad ipsum torquendum.*
13 *Sacerdotij dignitas non mediocrem in criminalibus defacit præsumptionem exclusiuam delicti.*
14 *Præsumptio iuris dicitur liquidissima probatio.*
15 *Laicus non est par Clerico gradu, & dignitate.*
16 *Sacerdos præponitur Magistratibus.*

17 *Testis, qui ob reuerentiam à testificando repellitur, examinatus nullum parit inditium.*
18 *Testis, qui de iure repellitur, nullum parit inditium.*
19 *Laicus contra Sacerdotem deponens debet esse idoneus, ac omni exceptione maior.*
20 *Laicus contra Sacerdotem deponens non debet in aliquo vacillare.*
21 *Laicus testis contra Sacerdotem à macula manifesta animæ, & corporis abesse debet.*
22 *Tortura Clerico, seù Sacerdoti rarius, ac mitius est infligenda.*
23 *Sacerdos etiam in crimine hæresis, nisi sit infamatus, licet alia concurrant inditia, non est torquendus.*
24 *Præsbiter etiam in quolibet grauissimo crimine, nisi vrgentissima adsint inditia non torquetur.*
25 *Sacerdoti vacillanti in testimonio ferendo non potest infligi tortura.*

DISCEPTATIO IIII.

De Teste Laico contra Sacerdotem, Clericum, Monachum, aliosq; Religiosos homines.

1 SAcerdoti, Clerico, Monacho, alijsq; Religiosis hominibus ad depositionem testis laici Tortura infligi non potest, quoniam laicus contra eos testimonium ferre non valet, & si ferat non probat. Text. in c. de cætero. ext. de test. De cætero inquit Text. laicos in accusationem, & in testimonium contra Sacerdotes, seu Clericos in causa cri-
2 minali non esse aliquatenus admittendos Censura Sacrorum Canonum manifestius edocet. Et hoc verum est, præterquam in cri-
3 minibus exceptis, quæ tria sunt hæresis, læsæ Maiestatis, & simoniæ. De Simon. c. tanta. & 2. q. 7. c. Sacerdotes, & c. oues. 15. q. 3. c. sanè ex Glos. c. cum P. Manconella.
4 de accusa. Ratio est, quia contra eos perpetuò sunt inhabiles. Ioan. Andr. in Summario Anan. num. 1. Bal. in Summario. Abb. num. 1. Fœlin. & Aret. in Summario Monticell. in suo Reperto. test. Verb. laicus contra Clericum. fol. 47. col. 1. vers. 2. seq. Mascard. de probat. lib. 2. conclus. 962. num. 1. Et ità cantat etiam Constitutio Pij Quinti in Bullario. par. 2. fol. 937. & subintrat Dis-
5 positio Sixti Quinti 6. in ordine, de qua in Bullario. par. 2. fol. 375. Et ideò quamuis etiam examinati, & veritas aliter haberi non possit, nullum vnquam ad torturam facere possunt inditium. Fœlyn. in c. cum dilecti. num. 10. seq. de accusat. Riminal. cons. 361. num. 9. & 45. lib. 3. Mars. sing. 197. post
6 med. Et hoc tribus quidem de causis. Prima causa est propter reuerentiam, quam laicus debet Clerico, & maximè Sacerdoti, qui Dei
7 legatione fungitur. c. accusati. in fin. 2. q. 7. c. quis dubitet. & c. duo sunt. 96. distin. Secun-
8 da causa est propter generalē, & antiquā inimicitiam, quæ intercedit inter laicos, & Clericos. Boss. in tit. de opposit. contra test.
9 num. 91. cum laici sint Clericis infecti. c. laici. &c. laicus. 2. q. 7. Text. in c. clericis. de immū.
10 eccles. lib. 6. Tertia causa est, quia sicut Clericus contra laicum testimonium ferre non potest, ità ratione æqualitatis seruandæ non potest laicus contra Clericum, & multo minus contra Sacerdotem. Oldrad. cons. 145. num. 3. Vbi de communi. Clar. q. 24. vers. præterea quero. Vbi de communi. Farinac. cons. 78. num. 8. & in prax. crim. tit. de opposit. contra person. q. 61. num. 98. seq.
11 Nec etiam contra Clericos primæ tonsuræ. Text. in d. c. de cætero. in verb. Clericum. ext. de test. iuncto c. clericos. & ibi Glos. in verb. Psalmistas. 22. distin. Fœlin. in d. c. de cætero. in princ. vers. & procedit etiam. Mascard. de probat. lib. 2. conclus. 962. num. 1. lib. 3. conclus. 1358. num. 45. Farinac. d. q. num. 101. sed d. laicus in criminibus difficilis probationis, quando ideo sit omni exceptione maior, admittitur contra Clericum primæ tonsuræ; non autem contra Sacerdotem; quia in causa criminali contra ip-
12 sum nullum parit inditium, etiam si fuisset confrontatus ad ipsum torquendum c. testimonium. 11 q. 1. c. veniens. de test. Spec. tit. de test. §. 1. vers. Item quod est laicus. Mars. §. expedita. num. 80. Et id duplici ratione. Prima ratio est, quia Sacerdotij dignitas, siue
13 ordo non mediocrē in criminalibus de se facit præsumptionem exclusiuam delicti, ex quo habet pro se iuris præsumptionem, & volens probare contrarium, clariores, & lucidiores debent deducere probationes. Dec. cons. 175. num. 5. Cæphal. cons. 138. num.
14 18. lib. 1. Et hæc iuris præsumptio dicitur liquidissima probatio. l. licet Imperator. & ibi Alex. & Ias. de legat. primo Glos. in l. Tutor petitus. C. de petit. tuto. In tantum quod Reo ad reportandam victoriam sufficit probatio per similem præsumptionem. Angel. in l. 1. 2. notab. C. de testam. Fœlin. Rubr.
15 de probat. col. 2. secunda ratio est., quia laicus non est par. Clerico, & præcipuè
16 Sacerdoti gradu, & dignitate; & ob id iure optimo d. Sacerdos præponitur Magistratibus. l. 1. §. 1. ff. de iust. &

17 iur. Et ista ratio respicit reuerentiam, qua laicus non tantum Sacerdotem, sed etiam clericum prosequi debet. Tradit Aret. d. c. de cætero. de test. Et vbi quis repellitur ob reuerentiam à testificando, examinatus nullum parit inditium Allegatur Test. in l. 1 §. Diuus el primo. ff. de quest. sequitur Dec. c. Ali

18 Clerici. n. 67. de test. Immo quando de iure repellitur, prout in huiusmodi casu nullũ tacit inditium, quamuis cum tortura deposuerit. Aym. consl. 66. num. 55. & 57. Fœ yn. d. c. cum dilecti. num. 10. seq. de accus. Hyppol. d. consl. 361. num. 9. & 45. lib. 3. Gran. consl. 45. num. 22. in fin. Cuephal. consl. 65. nu. 27. lib. 1. Burlatt. cõs. 135. n. 2. Vbi attestatur de communi; qui scripserunt id procedere etiã in crimine occulto, graui vel alias in casu, in quo per alios veritas haberi nõ potest. Vltra

19 quod laicus deponens cõtra Sacerdotem nõ solum debet esse idoneus, ac omni exceptione maior. c. accusatio Episcoporũ. 2. q. 7. Ve-

20 rum ẽt nõ debet in aliquo vacillare. Immo à macula manifesta animæ, & corporis debet

21 abesse, aliàs repellitur. Abb. c. 1. n. 4. de except. sed dato ꝙ ad depositionẽ laici sacerdos, Clericus, Monachus, & alijs Religiosi

22 homines in aliquo graui, & enormi casu veniant torquendi; tamen tortura mitius, ac rarius est ipsis infligenda; tum propter periculũ excummunicationis, si forte modus excedatur, tum etiam propter reuerentiam religioni debitam, præcipue sacerdoti ob dignitatem Sacerdotalẽ, qua est decoratus. Simanc. Enchirid. de torment. num. 25. Hugo Archid. Præpost. in c. illi, qui. 5. q. 5. Siluester in Sũm. in verb. Inquisitio. 2. § 9. Ioan. Bernard. in pract. c. 117. nisi tamen delicti enormitas, & inditiorum grauitas acriorem torturam infligendã suaderet. Simanc. de Cathol. Instit. tit. 65. nu. 50. Director. Inquisit. 3. par. pag. mihi 595. comm. 100. Immo ad depositionẽ laici d. Clericus, & præcipue Sacerdos etiam

23 in crimine heresis, nisi sit infamatus, licet alia concurrant inditia, non est torquendus. Abb. antiq. in c grauis. de deposit. Vt refert idem Panormit. num. 6. vers. nota viterius. Et hæc Sententia communi multorum insignium Iurisconsultorum voto recepta est, quos refert, & sequitur Diaz. in pract. crim. canon. c. 117. Idem in Regula 125. incip. confessus de crimine. in 3. sublimitatione, Id quod latissime probat Carrer. in pract. crim. num. 161. Director. Inquisit. 3. par.

24 pag. mihi 596. comm. 110. Immo Presbiter non torquetur etiam in quolibet grauissimo crimine, nisi inditia valdè vrgeant, quia vrgentissima esse debent. l. presbiteri. C. de Episc. & Cler. c. presbiteri. p. 5. q. fin. Abb. c. cum in contemplatione. de reg. iur. Alex. ad Bart. l. fin. ff. de quest. Fœlyn. d. c. veniens. 2. de test. Vulpell. consl. 35. num. 9. Nec mirum videri debet, quia contra Sacerdotes, clericos, &c. cautissime, & circumspectissime procedendũ est; quoniam tanta est ipsorum dignitas, quod etiam ipsis testibus vacillantibus in testimonio fe-

25 rendo nullo modo potest infligi tortura, sed alias de falso est imponenda pœna. Vt l. præsbiteri. C. de Episc. & Cler. secundum Bart. licet ergo Clericus testis vacillet in testimonio, non tamen torquetur. Quid autẽ sit de iure canonico Bal. in d. l. præsbiteri remittit ad notata 6. q. 1. Præsbiteri el secundo, & per Archid. 161. Et vide, ẽt per Imol. in c. quoniam contra falsã. de probat. & melius in c. cum in contemplatione. de reg. iur. Et plenius per Paulum de Eliaza. in c. grauis. de deposi. Fallit tamen in crimine heresis, & læsæ maiestatis. Brur. tract. de indit. & tortu. q. 4. secundæ par. num. 24.

SVMMARIVM.

1 *Doctores, & Aduocati de cõsuetudine torqueri nõ possũt.*
2 *Torturæ subijci non possunt in dignitate posit.*
3 *Iudices, milites, Decuriones, filij, & nepotes nõ torquẽtur.*
4 *Doctores sunt vere nobiles.*
5 *Doctoratus est dignitas.*
6 *Doctores propria fulgent dignitate, quia sunt persona valde digna.*
7 *Consuetudo quod Doctores torqueantur, non valet.*
8 *Doctores, & Aduocati in quibus casibus torquentur.*
9 *Consuetudo existens in aliquo loco, quod Doctores torqueantur, non valet Ratio.*
10 *Doctorem si Iudex torqueat, consuetudine nõ excusatur.*
11 *Doctoris priuilegia etiam in criminibus exceptis, & grauibus procedunt.*
12 *Doctoris priuilegia etiam Aduocatis conceduntur.*
13 *Aduocationis officio nihil fere dignius.*
14 *Aduocati militibus comparantur.*
15 *Doctores nec de iure nec de cõsuetudine torqueri possũt.*
16 *Consuetudo inducens, quod personæ priuilegiatæ, præterquam in casibus expressis, torqueantur, non valet.*
17 *Doctoribus aliquid attestantibus creditur.*
18 *Doctoris qualitas multum operatur.*
19 *Ex Doctoris dicto insurgit bona fides.*
20 *Doctoris domus est oraculum Ciuitatis.*
21 *Doctor magistratum gerens secundum Platonem secundas post Deos habet gloriæ & honoris sedes.*
22 *Inditia contra Doctorem debent esse grauiora, quam in alijs non Doctoribus.*
23 *Doctor nõ habẽs cõtra se inditia probabilia, & ex probabilibus argumẽtis orta torqueri nõ põt quauis de causa.*

Indi-

Inditia leuia ad liberam, & honesti gradus personam torquendam non sufficiunt.
Inditia debent esse adeò clara, vt Iudex sit ferè certus, vt qui equuleo supponitur, delictum perpetrauerit.
Doctor absq; venia in ius vocari non potest.
Doctor pro delatione armorum capturari non potest.
Doctores legum & aliarum scientiarum capi, ad Iudicem trahi, aut quouis alio modo vexari non possunt.

DISCEPTATIO V.

De Doctore, & Aduocato non torquendis.

1 DOctori, & Aduocato de consuetudine tortura infligi non potest; quamuis aliqui Iurisperiti aliter sentire videãtur. Boss. tit. de indit. & considerat. ante tortu. n. 111. Vbi de communi. Rom. Paris. de Put. de Scin dic. verb. Doctor. Carten. Petr. Duenas reg. 190. 4. amplia. Vbi pariter de communi testatur. Clar. §. fin. q. 64. vers. quero an Docto res in prax Alciat. conf. 20. num. 19. tom. 2.
2 lib. 7. Vulpell. cons 141. num. 10. Ratio est, quia cum sint in dignitate positi, torturæ subijci non possunt. Vt Diuo Marco Aurelio testantur Diocletian. & Maximilian. AA. in l. Diuo Marco. C. de quest. Vulpell. cons. 83. num 11. & 13. Boss. d. tit. de indit. & cõsiderat. ante tortu. n. 110. Et patet ex not. per Bart. in l. 1. C. de digni. lib. 12. Ad idem facit l. nullus. C. ad l. Iul. maiest. ibi aut digni-
3 tatis à cõtrario sexu; prout. sũt v. g. eminentissimi Iudices, milites, Decuriones, & filij, & nepotes. prędictorum. nè aliqua macula eos aspergat: Vt de eo l. milites. & l. Decuriones. ff. de Decurio. l. fin. Et non possunt torqueri siue vti Rei, siue vti testes examinentur. Boss. tit. de tortu. test. num. 8. Clar. d. q. 64 §. fin. vers. itẽ quęro nunquid. Odofred. l. omnes. C. de Decurio. lib. 10. Vbi in dignitate positi non torquentur. nõ distincto in qua dignitate positi sint Vnde dicit ibi Bart. no. quod Decuriones, & alij positi in
4 dignitate non torqueantur: Sed Doctores non Solum sunt in dignitate positi, sed sunt etiam verè nobiles. Cyn. in l. prouidendum. ex eo Text. C. de postul. Alex. cons. 94. in pri. & cons. 213. lib. 6. Rip. l. Centurio. n. 15.
5 de vulg. & pupill. Ratio est, quia Doctoratus est dignitas. Bart. in l. fin. C. de Iude. Abb. Dec. in c. proposuisti. in fin. de probat. Vul-
6 pell. d. cons. 141. num. 4. Et ideò Doctores propria fulgent dignitate, quia sunt personę valdè dignę. Bal. in l. fœmine de Senat. Idẽ Bal. in l. parabolanos. C. de Episc. & Cler. Vnde ob id, quamuis etiam in officio, pręturę, vel alibi delinquant, non possunt torqueri. Boss. d. tit. de indit. & considerat. ante tortu. num. 116. Verum Odofred. secundum Brun. factis hinc inde argumentis soluit pro prima parte, quod sit verum, quod de iure non possunt torqueri; Sed de consuetudine, quę est legis interpres benè torquetur secũdum eum, & ità etiam dicit Paul. de liaza. in d. c. grauis. de deposit. Angel. de Aret. in tract. de malef. in Glos. in verb. fama publica. col. 21. in verb. 6. quero: Tamen ego legi aliquos modernos Iurisperitos tenere nun-
7 quam vidisse talem cõsuetudinẽ obseruari; & ità puto tenendum in iudicando, & consulendo etiam stante d. consuetudine, quę de
8 iure non valet. Prædicta autem limita in crimine læsę maiestatis. vt l. de minore. 2. tamẽ. ff. de quest. l. nullus. C. eo. tit. vide ẽt per Aret. in tract. malef. in Glos. in verb. Ch'hai tradito la tua patria. Item in crimine proditionis. l. desertore. §. his qui ad hostes. & l. proditores. ff. de milit. Item in crimine hæresis. Director. inquisit. par. 3. pag. mihi 483. cõm. 34. Idem videtur in crimine simoniæ. Dixit Glos. in l. nullus. per Text. in l. si quendam. C. de Episc. & Cler. ibi ad instar publici criminis, & læse maiestatis accusatione propositã in gradu Sacerdotij tradatur. Idẽ esset dicẽdum in maleficijs, & Mathematicis, & alijs similibus, de quibus loquitur. l. & si excepta. C. de malc. & ma. Adde idem esse in crimine falsi. Vt l. si quis Decurio. C. de fals. Idem in priuato carcere. vide de his duobus in d. l. excepta. in Glos. 2. d. l. de minore. 1. respõso. ff. eo. l. ex liber. §. 1. ff. eo. & de re milit. d. l. desertores. & d. l. proditores. Et quoniam supra dictum est, quod aliqui DD. dicunt quod de consuetudine non seruatur, prout ego etiam dico, quod positi in dignitate non torqueantur; immò aliqui alij dicunt, quod Bononiæ viderunt seruare contrariũ: Quero
9 posito quod constaret de tali consuetudine in aliquo loco, an illa valeret, & esset seruanda? dic quod non secundũ Bart. in l. omnes Iudices. C. de Decur. lib. 10. Et ita refert, & sequitur Berta. in suo Repert. in verb. Tortura, qui loquitur de militibus, & idem tenet ludouic. in singul. primi anni 371. quod incipit milites, & DD. quod refert, & sequitur August. de Arimin. in addit. ad tract. Aret. malef. in Glos. in verb. fama publica. in verb. sexto quero: Ratio est, quia non id quod fit Romæ, sed quod de iure fieri debet seruandum est. Text. in l. sed licet. ff. de offic Præsid.

C 3 Bertaz.

Bertaz. conf. 225. post num. 19. lib. 1. & conf. 556. num. 10. in fin. seq. lib. 2. vbi declarat d. consuetudinem nō esse seruandam; prout etiam dicit Farinac. q. 43. n. 124. preterquā in casibus à iure expressis (vt dictum
10 est) Et si Iudex Doctorem torqueat, consuetudine non excusatur. Ias. in l. de quibus. n. 66. ff. de legib. Alciat. in terminis conf. 19. in fin. lib. 6. quoniā Doctoris dignitas est tanta, quod ipsius priuilegia etiam in criminibus
11 exceptis, & grauibus procedunt. Vulpell. d. conf. 141. num. 51. quamuis actu non legat. d. conf. num. 8. Et vt eius dignitas magis elu-
12 cescat, dicitur, quod ipsius priuilegia conceduntur etiam Aduocatis. Quid enim dignius
13 aduocationis officio? Quod peregrinum negocium ad suas transfert molestias, vt laboribus subueniat alterius. Vt dicebat Cassiod. & refert Rip. l. Centurio. de vulg. & pupill. num. 16. Militant nanq; causarum patroni, qui gloriosæ vocis munimine confisi laborantium spem, honorem, vitam, & personas defendunt. Vt leo, & Anteminus Impp. rescripserunt in l. Aduocati. Vbi Bal. & Salyc. C. de aduocat. diu. iud. tit. Vbi aduocati mi-
14 litibus æquiparantur. l. milites. C. de quest. Vbi Cyn. Ob eamq; rem meritò dicitur, q Doctor nec de iure, nec de consuetudine po
15 test torqueri. De iuris subtilitate, seu solemnitate non potest torqueri. l. aduocati de aduocat. diuer. iud. De consuetudine etiam non
16 potest torqueri; nanq; Cōsuetudo inducens, quod personæ priuilegiatæ torqueantur, & maxime Doctores, non valet. Text. est in l. omnes Iudices, & hoc ibi voluit Bart. C. de Decur. lib 9. Nec mirum esse debet, quia sūt tantæ dignitatis, nobilitatis, & authoritatis, quod ipsis aliquid attestantibus creditur.
17 tenet Bart. in Repert. l. de quibus. col. 2. vers. 4. principaliter quæritur. ff. de quibus. Ias. conf. 189. col. pen. vers. tamen cum in casu
18 nostro: Ratio est, quia Doctoris qualitas multum operatur. Argum. c. nisi essent. de præben. Natt. conf. 218. nu. 14. Nec est no-
19 uum, quod Doctori credatur; quia ex eius dicto insurgit bona fides. Ità Bal. in c. sanctorum; vers. & dico vnius. de prescript. Aret.
20 conf. 102. col. pen. vers. & ideò dicit Bart. Et eius domus est oraculū Ciuitatis secun-
21 dum Cic. lib. 2. de Oratore; quia ciues de rebus suis incerti per eum clari redduntur. Vulpell. d. conf. 141. num. 7. vnde iure quidem Doctor, qui publici muneris magistratum gerit post secundas gloriæ, & honoris

fædes habet. Vt dicebat Plato lib. 6. de legib. Et ob id quando casu aliquis Doctor repe-
22 ritur inquisitus, inditia contra eum debent esse grauiora quam in alijs non Doctoribus. Marc' Anton. Eugen. conf. 141. in princ Baiard. ad Clar. q. 64. num. 63. Vbi quod
23 sola Confessio desit. Immò d. Doctor, quando contra se non habet inditia probabilia, & ex probabilibus argumentis orta totqueri non potest quauis de causa; quoniam le-
24 uia inditia ad liberam, & honesti gradus personam torquendam non sufficiunt. Vt Deocletian. & Maximia. Impp. rescripserunt. l. milites. C. de quest. Ità (vt dictum est) quod sola cōfessio desit. Alex. conf. 133. n. 10. lib.
25 7. Et adeò clara, vt Iudex sit ferè certus, vt qui equuleo supponitur, delictum perpetrauerit. Vt sæpe dicere solebat Aym. conf. 6. & 99. Cyn. l. 1. & ibi Bart. C. de aduoc. diuers. Iud. tit. 2. Et ideò omnino dicitur, quod Doctor ob magnam dignitatē, & excellentiam
26 non solum non potest torqueri; sed absq; venia nec etiam in ius vocari. Bart. in l. si liber. de in ius vocan. Alciat. lib. 1. de verb. signif. fol. mihi 16. vers. propter excellentiā. Petr. Ienaurderinus tract. de Doctor. priui-
27 leg. 2. par. in princ. Nec et ꝑ delatione armorū potest capturari, quia habet priuilegium. Bart. in l. magistros. C. de nobilit. Tiraquell. de nobilit. c. 20. n. 68. in fin. Fælyn. Rubr. de magistr. col. 2. Bonincont. de Curiil. in tract. de nobilit. in 5. par. n. 72. seqq. quē refert, & sequitur Baiard. ad Clar. q. 82. n. 77. Immò
28 prout Brun. secundum mentem Odofred. tract. de indit. & tortu. cuius verba sunt infrascripta, Doctores legum, & aliarum sciētiarum personaliter capi, ad Iudicem trahi, aut quouis modo vexari non possunt. Et sic familia Gubernatoris non debet eos pro armis scrutari secundum eum ibi facit vltra d. Odofred. l. omnes. C. de decur. lib. 10.

SVMMARIVM.

1 *Testis singularis non probat.*
2 *Testis singularis deponens de actu particulari nō probat.*
3 *Testis singularis deponens de actu vniuersali non probat.*
4 *Testes singulares quamuis honesti non probant, licet agatur de proprio facto.*
5 *Testes singulares non probant etiam in crimine heresis.*
6 *Singularitas vbi est ibi est varietas, & contrarietas.*
7 *Singularitas arguit dolum, & falsitatem.*
8 *Testi vnico credere est contra ius diuinum & humanum.*
9 *Singularitas testium diuidit, & lacerat testimonia.*
10 *Testes vario modo loquentes auferunt verum sensum suarum.*

rum depositionum.

11 *Testis singularis non potest supplere alium singularem:*

12 *Testibus singularibus lege diuina, pontificia, & cæsarea nullo modo credi potest.*

13 *Testes singulares etiam mille tantum probant, quantum vnus.*

14 *Testium singularium numerus non supplet exceptionem singularitatis.*

15 *Testes singulares prorsus diuersi, etiamsi plures sint, pro vno solo habentur.*

16 *Testes plures singulares minus probant, quam vnus.*

17 *Testis vnus singularis debilitat dictum alterius.*

18 *Testes singulares minus probant, quam vnus non singularis.*

19 *Testes singulares non admittuntur ad probandum quid in specie, idest contra personam alicuius, sed in genere, idest ad inquirendum,*

20 *Testes singulares quamuis mille nullum pariunt inditium.*

21 *Testes singulares circa idem factum dicuntur contrarij.*

22 *Testes singulares ad probandum crimen hæresis non admittuntur.*

23 *Testibus prorsus singularibus quis nō probatur hæreticus*

24 *Testes singulares etiam cum infamia non sufficiunt ad condemnationem.*

25 *Probationes in criminalibus debent esse luce meridiana clariores.*

26 *Testes singulares etiam cum infamia ad condemnandum coniungi non possunt.*

27 *Fama mala est inditium debile, & à crimine remotum, & si coniungatur cum alijs indicijs, non facit semiplenam probationem.*

28 *Testes singulares non coniunguntur, quando conantur diuersas probationum species afferre.*

29 *Testes singulares cum fama non sufficiunt ad probandam hæresim.*

30 *Testes singulares ambigui, quando eorum depositiones sunt super diuersa confessione, iungi non possunt cum confessione superioris testis.*

31 *Purgatio canonica indicitur delato ratione infamiæ.*

32 *Abiuratio indicitur ratione vehementis suspicionis, quæ consurgit ex dictis testium.*

33 *Infamia licet sit legitimè probata, & adsit testis singularis non propterea condemnantur Reus.*

34 *Imperfectis pluribus non consurgit vna perfecta probatio.*

35 *Testes singulares non sufficiunt ad probandum quem hæreticum in genere.*

36 *Homo generalis non venit sub oculos, sed specialis.*

37 *Indiuiduū, siue forma genus esse non potest, & Probatio in genere non habetur in consideratione.*

38 *Testes singulares etiam repetiti, & formiter examinati super diuersis indicijs non pariūt inditiū ad torturam.*

39 *Probationum diuersæ species in criminalibus non coniunguntur.*

40 *Testes singulares etiam in causa hæresis non probant Ratio.*

41 *Testes non omni exceptione maiores nec in causa hæresis inditium faciunt ad torturam.*

42 *Testis etiam de visu debet esse omni exceptione maior.*

43 *Testis vnus de visu facit inditium, quando non resistunt aliæ circumstantiæ in contrarium.*

44 *Conditio bona personæ excludit præsumptionem resultantem ex indicijs.*

45 *Testes singulares potest quis in crimine hæresis contra se pluribus modis habere.*

46 *Testes pluribus modis dicuntur singulares.*

47 *Testes singulares loco, & tempore diuersi, & discordes, quamuis de eadem hæresi deponant, non probant.*

48 *Testes singulares de loco, & tempore cadit singularitas diuersificatiua.*

49 *Testes diuersi, & discordes in loco, & tempore videntur loqui de actibus diuersis.*

50 *Temporis diuersitas diuersitatem factorum, seù actuum inducit, & reddit testes singulares.*

51 *Testium singularium vocibus aliquem condemnare periculosum est.*

52 *Testes singulares de diuersis temporibus etiam mille non probant.*

53 *Testis singularis si deponat de vno actu, alter singularis de alio, non probant.*

54 *Testes singulares deponentes de diuersis confessionibus diuersis temporibus factis non probant factum, neq; inditium.*

55 *Testes singulares deponentes de inditio remoto non faciunt inditium ad torturam. Ratio.*

56 *Testis singularis dictum non probat, nec adiuuat dictum alterius singularis.*

57 *Diuersis pluribus non consurgit vnum integrale.*

58 *Perfectum non oritur ex pluribus imperfectis.*

59 *Probationes plures imperfectæ ad plenam probationem non coniunguntur.*

60 *Testium singularium dicta non dicuntur dilucidæ, claræ, integræ, & apertæ probationes.*

61 *Conuictus non dicitur, qui non habet contra se testes idoneos & per omnia contestes.*

62 *Testes singulares, quando sunt varij, & diuersi, plenam probationem non faciunt.*

DISCEPTATIO VI.

De Teste Singulari.

1 AD depositionem testis singularis Inquisito non potest infligi Tortura; quoniam non probat. Vulg. Text. in c. in omni negotio. de test. c. cum dilecti. de Elect. l. iusiurandi. C. de. test. c. veniens. in fin. eo. tit. Boer. decis. 142. num. 2. seq. Hyppol. cons. 57. num. 27. Clar. q. 53. vers. dixi etiam. Vbi testatur de communi, & vsu recepta opinione. Vulpell. cons. 19. num. 1. Glos. & ibi Bart. l. ob carmen. §. fin in verb. assistit. ff. de test. Anton. Gabriel tit. de test. conclus. 2. num. 17. 20. & 41. vers. cōtrarium. Vbi ampliat, etiam quod agatur de probando quid
a in genere, & de probando actum vniuersalem; quia qua ratione testes singulares deponentes de actu particulari non probant, quoniam deponunt de diuersis actibus, & in eodem actu non sunt contestes; adeo quod probatio remanet imperfecta, l. vbi numerus

rus

3 rus. ff. de test. Eadem etiam ratione non probant actum vniuersalem. Glos. in c. nihilo minus. in verb. similis. in fin. 3. q. 11. Bal. in d. l. ob carmen. §. si testes. in lectura antiqua:
4 Quod etiam locum habet; quamuis dd. testes essent personæ honestæ, & ageretur de facto proprio. Ità Dec. cons. 510. num. 2. Mars. in pract. §. diligenter. num. 39. & Innoc. in c.
5 sicut. de Simon. ampliat etiam id procedere in crimine hæresis; quia etiam in delictis occultis, & in criminibus exceptis requiruntur
6 inditia legitima. Ofasc. decis. Pedamon. 79. num. 55. Vbi quod debent esse talia, vt delictum vix denegari possit; Ratio est, quia vbi est singularitas, ibi est varietas, & contrarietas, quia quilibet est solus. Bal. Rubr. de controuers. inuestit. num. 2. Aym. cons. 41. num.
7 7. Vltra quod ex singularitate arguitur dolus, & falsitas. Bal. d. l. iusiurandi. col. 3. num. 4. vers. deinde nota rationem. C. de test. & maximè quando tractatur de honore conseruando, & de bona fama acquirenda. Castrens. in l. 2. §. si absens. ff. si ex noxal. caus.
8 agant. Dec. cons. 56. num. 4. Crauett. cons. 73. num. 30. & contra ius diuinum, & humanum est quod credatur dicto vnius tantum. Ità Bal. cons. 406. lib. 1. Aym. post alios,
9 quos allegat. cons. 75. num. 5. Alia quoq; adest ratio, quoniam singularitas testium lacerat testimonia, & diuidit ea; quia omne diuisum dicitur laceratum, & ideò nullum facit inditium. Ità Bal. cons. 25. col. 1. in fin. lib.
10 3. Crauett. cons. 41. in fin. & hac de causa, quia testes vario modo loquentes auferunt verum sẽsum suarum depositionum. Fœlyn.
11 in princ. Glos. super Prohem. Decretal. & ideo vnus non potest supplere alium. Mars. singul. 554. vers. sed ista omnia limita. Aym. cons. 9. num. 12. Rolan. cons. 98. num. 34. lib.
12 4. Immo & lege diuina ità esse statutũ, quod nullo modo credatur testibus singularibus, ignorat nemo. Deuteron. c. 19. Non stabit testis vnus cõtra aliquem, quicquid illi peccati aut facinoris fecerit; sed in ore duorum, vel trium stabit omne verbum. Matthei c. 18. Et id lex Pontificia, & Cæsarea comprobarunt. d. c. in omni negocio. & c. licet. in fin. de test. d. l. iusiurãdi. C. de test. Huic ergo regulæ stãdũ est, donec de exceptione, & fallentia constet. Barr. in l. 2. num. 1. ff. si quis in ius voc. non ierit. Dec. in l. 1. num. 17. ff. de reg.
13 iur. Menoch. cons. 98. num. 13. lib. 1. Immo omninò dicitur, quod testes singulares etiam mille tantum probant, quantum vnus; quia
14 numerus non supplet hanc exceptionem singularitatis. Bal. in d. l. iusiurandi. num. 4. vers. deinde nota rationem. C. de test. Fœlyn. in c. licet ex quadam. num. 2. col. 3. vers. vnde tantum probant mille. exr. eo. Dec. in c. licet causam. num. 61. de probat. Ias. in l. admonendi. num. 256. & ibi etiam Caccialupus post numerum 84. ff. de iureiuran. Alex. cons. 21. num. 2. lib. 4. Farinac. q. 64.
15 num. 37. Nec mirum esse debet, quia testes singulares prorsus diuersi, & si plures sint, pro vno solo habentur; quoniam vnus dumtaxat de re qualibet testificatur. d. c. nihilominus. 3. q. 9. Bal. in d. l. iusiurandi. C. de test. Dec. cons. 649. Simanc. Enchirid. tit. 37. de
16 test. singul. num. 3. Immo testes plures singulares minus probant, quam vnus. Bal. in l. de quibus. col. antepen. vers. sed nunquid testis.
17 ff. de legib. Vbi quo ad testes singulares, vnus debilitat dictum alterius; nec dissentit Dec. cons. 534. n. 11. seq. Immo etiam minus pro-
18 bant quam vnus testis non singularis. Ioan. Crott. in tract. de test. par. 7. n. 318. vers. notate. Et quamuis aliqui DD. dicant, testes singulares admitti ad probandum quid in genere; tamen quando agitur de probando quid
19 in specie; idest contra personam alicuius, exiguntur testes cõtestes non aũt singulares. latè Fœlyn. d. c. licet ex quadam. col. pen. in fin. de test. Ratio est, quia testes singulares, quãuis
20 mille nullum (vt dictum est) pariunt inditiũ d. l. iusiurandi & ibi Bal. C. de test. d. c. licet causam. Vbi not. omnes. de probat. Ioseph. ludouisius decis. 9. n. 7. spec. in tit. de inquisit. §. nunc videndũ. Bal. in d. l. iusiurandi. C. de test. c. bone & c. cum dilectus. de elect. Quod procedit, etiam si negetur de probando actũ vniuersalem, quia deficit numerus. Vt per plures authoritates ostendit Natt. cons. 274. n. 16. seq. Alia quoq; adest ratio; quoniam
21 testes singulares circa idem factum dicuntur contrarij. Vt per Alex. cons. 21. col. 2. lib. 4. quem refert, & sequitur Crauett. cons. 9. n. 18. quod procedit etiam in crimine hæresis
22 tam priuilegiato; nanq; dd. testes ad probandum crimen heresis non admittuntur; & in isto crimine scripserunt. Alex. cons. 72. n. 1. & 7. Baiard. ad Clar. § Blasphemia. n. 14. quoniam testibus prorsus singularibus quis non
23 probatur hereticus. Bal. cons. 394. lib. 2. Salyc. in l. testium. C. de test. Alex. d. cons. 72. lib. 1. Dec. d. c. licet causã. de probat. Simãc. Enchirid. tit. 37. De test. n. 5. Immo per dd.
24 testes cum infamia quis condẽnari minime potest

potest. Eymeric.3. par. q. 72. èxt. de test. c.
tam litteris. cum in criminalibus probatio-
nes debeant esse luce meridiana clariores.l.
sciant cuncti. C.de probat. Director. Inqui-
sit.2.par. pag.mihi 205.num.5.Quinimo dd.
5 testes nec etiam cum infamia ad ipsum con-
demnandum coniungi possunt, quia fama
mala est inditium debile, & à crimine remo-
7 tum, & si cõiungatur cũ alijs inditijs,aut se-
miplenis pbationibus in criminalibus, vtiq;
semiplenã nõ facit probationem. Director.
Inquisit.3.par. pag. mihi 621. comm. 121.
8 col.1. prout nec sunt coniungendi, quando
conantur diuersas probationum species af-
ferre.Bart.&ibi Hyppol.l.1.§.Idẽ Cornelio.
in fin.ff.de quest.Dec.d.c.cum causam.num.
14.seq. de probat.Vbi ait.id fieri non debere
presertim in criminalibus.Bart.in l. si quis ex
argentarijs.§.1.de eden. & ibi omnes com-
muniter.Rip.in d.l. admonẽdi.de iureiuran.
9 num.209. Simanc. Enchirid. tit.34. de pro-
bat. Ratio est, quia testes singulares cũ fama
non sufficiunt ad probandam heresim. Ioan.
de ligna.& Matthe.in Clem.1.& 2.de heret.
Ioan.Andr.& Domin.in c. Vt officium. eo.
tit. lib.6. Gonsald. de heret. §. 12. Simanc.
30 Enchirid.tit 34.De probat.num.2.Et eo ma
gis dd. test. etiam ambigui, quando eorum
depositiones sunt super diuersa confessione
iungi non possunt cum confessione superio-
ris testis. Gabriel. cons. 90.num. 17. lib. 2.
Afflict.decis.364.num. 2.seq. Cæphal. cons.
163.num. 23. Franc. Curt. Pap. in tract. de
test.conclus.47.num.94.Quod procedit etiã
si ambæ confessiones essent factæ parte præ-
sente. Ias. in d.l. admonendi.num. 256. ff.de
iureiur.Bertaz.cons.452.num.18.lib.2.Mas-
31 card.de probat. conclus.347.n.55.Tamẽ in-
dicatur delato purgatio ratione infamiæ; &
32 Abiuratio ratione vehementis suspicionis,
quæ consurgit ex dictis testium. Guid. Ful-
cod. in 14.q.de illis 15. quas fecit ad Inqui-
sitores. Archid.in c. Vt officium.in §. rerum
super vers.testium. Ioan.Andr. in d. c.Vt of-
ficium.in princ. vers.Certum est autem. Bal.
in d.l. ob carmen. §.fin. ff. de test. Zabar. in
Clem. 1.§. verum. de hæret. Corrad. Brun.
lib. 4. de hæret. Placius Rubius in alle-
gat. de hæresi. §. 12. Repert. Inquisit.
verb. Testis. §. An in causa hæresis.
Albertin. in tract.de agnoscen. assert. q. 34.
num.9. Clar. in pract.crim. §.fin.q.53.vers.
dixi etiam. Simanc. de cathol. Instit. tit.51.
num.3. & tit.64. num.61. Boer. decis.342.
Mars. cons. 109. Paris. cons. 102. lib. 4. 5.
Thom.2.2.q.70.art.2.EtSotus lib.5.de iust.
33 & iur.q.7.art.2.Et quamuis d.Infamia sit le-
gitimè probata, & adsit d.testis singularis,
non propterea condemnabitur Reus; quo-
34 niam in criminalibus ex pluribus imperfe-
ctis probationibus nõ cõsurgit vna perfecta,
& integra probatio. Glos.in c.veniens. 1.in
verb.illorum. Et ibidem Anton. de Butr. &
alij èxt. de test. Mars in Rubr. C. de probat.
Clar. in pract.§.63. vers.tu scis: tamen extra
ordinem punitur ex communi sententia.Di-
rector. Inquisit. 3.par. pag. mihi 615.q.72.
35 col.2. & pag. 617.col.1. Cæterum duo sunt
omninò animaduertẽda. Primum quod per
testes singulares nemo probatur hæreticus
in genere. Director.inquisit.3.par.pag.mihi
617. comm.121.col.2. Vbi plura exmpla
36 omninò sunt videnda, vt etiam in pag.618.
Nam homo generalis sub oculos non venit,
37 Sed quidem specialis. Vt Seneca inquit
Epistola 59. Indiuiduum, siue forma genus
esse non potest.Et vt Alciat. ait, probatio in
genere non habetur in consideratione.lib.10.
Parergon.c. 16. confert l. si peculium. ff. de
manu. testa. Titelmanus lib.1.de Dialecticæ
38 consideratione.c.7.Simanc. Enchirid.tit.37.
de test.num.7. Secundum quod testes singu-
lares deponentes super diuersis inditijs nullo
modo inditium pariunt ad torturam;etiamsi
essent repetiti, & formiter examinati. Boss.
39 tit.de indit.num.20.Ratio est,quia in crimi-
nalibus diuersæ probationum species non
coniunguntur. Bart. & alij l.1.§ idem Cor-
40 nelio.in fin.ff. de quæst. Dec.d.c.cũ causam.
num. 15. de probat. Tamen mihi videtur,
quod etiam in causa hæresis testibus singu-
laribus nulla prorsus est adhibenda fides;
quia dd.testes dicuntur diuisi, & lacerati, &
ideò non probant. Ità Bal.d.cons. 25.col.1.
in fin. lib.3. Et cur. in d.hæresis causa, & in
quolibet alio grauissimo crimine non sit cre-
dendum testibus singularibus,pulcra à Soto
traditur ratio lib. 5. de iust. & iur.q.7.art.2.
Nam cum Reus, inquit, sit suæ vitæ, & bo-
norum possessor,& melior sit conditio pos-
sidentis, vnius actoris affirmatio non puta-
tur sufficiens ad pellendum ipsum de sua
possessione: Alij hanc rationem adducunt,
quod si in alijs criminibus testes singulares
non probant,multo minus probabunt in cri-
mine hæresis, & eo magis quando non sunt
41 omni exceptione maiores, qui haud indi-
tium faciunt ad torturã etiam in criminibus
exceptis.

exceptis Boss.tit.de indit. & considerat.ante tortur.num. 197. Marf.in pract.§.diligenter. num.6.& consl. 102.num. 11. & cons. 78. num. 14.Gram.consl.66.num. 3.cum in ipsis vberiores desiderentur probationes. Si quis ergo vnum tantum testem singularem habeat contra se, propter dictum eius non condemnabitur, sed torquebitur. si testis ille fuerit omni exceptione maior. Director. Inquisit.q.61.Et si nihil confiteatur, vbi sufficienter tortus fuerit, absoluetur. Director
42 Inquisit.3. par.pag.mihi 616. comm. 121. col.2. Immo quando est de visu, debet etiam esse omni exceptione maior. Vt dixit Bart. in l. maritus. ff.de quest.in l.fin. C. famil. hercisc. in d.l.admonēdi.ff.de iurciur. Vbi ēt per Bal.& per eundē in suo Notab.cōs.quod incipit, statutum prouidetur. Vbi optime do-
43 cet, quomodo cognoscatur testis omni exceptione maior. Item intellige, quod vnus testis facit inditium de visu, quando aliæ circumstantiæ non resistunt in contrarium. secundū Bal. in l. 2. C.quor.appellat.non recip. allegando Io. in c. cum in contemplatione. de Reg.iur.in sexto in Nouella; quod dicit esse notabile, puta in furto; quia ille, qui fuit visus exire, vel pecuniam expendere, esset qui-
44 dam magnus Mercator; nam conditio bona personæ excludit præsumptionem resultantem ex inditijs; Ideò tunc æquitas est, vt alia inditia concurrant in contrarium. Angel. in l. milites.C.de quest. Brun. tract. de indit. & tortu. q. 2. primæ par. nam quando non est omni exceptione maior, non facit inditium ad torturam. Bart. in d. l. maritus. ff. de quest.

45 Verum animaduertatur quæso, quia in crimine heresis potest quis contra se pluribus modis habere testes singulares. Primò cum duo, vel plures testes deponunt de pluribus heresibus. Item diuersis locis, & temporibus. Vt cum vnus dicit audiuisse lutherum negātem Purgatorium Mense Maio. Alius verò dicit audiuisse eundem lutherum negantem potestatem Summi Pontificis mense Aprilis. Secundo potest habere duos, vel plures testes singulares contra se de eadem, siue de eisdem heresibus deponentes; tamen discordant de loco, & tempore. Vt si duo, vel plures testes omni exceptione maiores ita se se habeant, Vt vnus dicat se audiuisse lutherum nudius tertius in platea dixisse summum Pontificem non esse caput Ecclesiæ; Alius verò dicat, se nudius quartus in scholis audiuisse eundem Papam ita non esse caput Ecclesiæ Director.Inquisit.3.par. pag.mihi 617. col
46 1.comm.121. Verū illud in primis, sciendi est quod testes pluribus modis dicuntur singulares. Primo si diuersimodè deponunt, nō respectu sensus recipiendi id, super quo depo nunt, sed respectu subiecti, vel obiecti, super quo deponunt. Abb. in c.bonæ memoriæ. el primo de elect. Corn.cōs.238.n.7.lib.4. Hyp pol Riminal.cons.7.num 14. lib. 1. Farinac. q.64.num. 27. Secundo si testis singularis in sua depositione contestem per omnia non habet idest alium testem, qui in depositione facta secum concordet. secundum Papien. in for.oppos.contra test. vers. sunt etiam singulares. num. 1.quem refert, & sequitur Pēgna Director. Inquisit. par. 3. pag. mihi 616. comm. 121.col. 1.& 2. Farinac. d.q.64.num. 28. Tertio si deponit de diuerso loco, & tempore, & tunc vti singularis à testificando repellitur. Bal. cons. 39. col. 2. lib.4. Aym.post concordantes, quos allegat. cons. 151. num. 12. c.cum dilectus.de elect.
47 c.cum causam.de probat. Immo testes singulares loco, & tempore diuersi, & discordes, quamuis de eadem heresi, seu heresibus deponant, tamen singulares sunt, & ideo non probant; nec etiam ex talium dictis ad pœnam criminis ordinariam est accedendum:
48 Nullus enim dubitabit, quin in hos testes cadat singularitas diuersificatiua. Vt plenè pro
49 bat Crauett. in tract. de antiq. tem. p. par. 4. num. 157. nam ex qua diuersi sunt in loco, & tempore, videntur omninò loqui de acti-
50 bus diuersis: Diuersitas autem temporis, diuersitatem factorum, seu actuum inducit, & per consequens reddit testes singulares. Ità Anton. de Butr. & communiter DD. in d.c. cum causam. de test. Cyn. in l. testium.q.6.& ibidem Bal.C.de test. Abb. in d. c.nihilominus.3.q.9. Abb.cons.98. incip.proponitur. §. quia testes.lib.4. Anchar.cons.64.incip.in causa, Idem cons. 147.incip. super alia. Paul. Castren.cons. 137. incip.in causa, quæ vertitur coram Domino Vicario in fin.lib.2. Ias. cons. 131. lib. 1. & alij propè infiniti. Et hanc ipsam sententiam apertissimè probare videtur. Text.in d.c.Nihilominus.3.q.9.Vbi de hac re ferè differens Leo Papa ita Sancitum: Nec eorum voces tanquam plurium admittuntur, quos temporum quidem diuersitas simul interfuisse prohibuit, hæc ibi. Et facit Text.in c. de parentela. el secundo 35. q.6. Placius Rubius in allegat. in materia de
51 hæresi. §.12. incip. restat modo. Ex quibus omni-

omnibus consequitur, periculosū esse ad voces talium testium singularium quempiam condemnare: Et Susannæ exemplum Daniellis.c.13.satis esse ostēdit: Singulares esse censendos nec propterea fidem eis non esse adhibendam. Ità etiam Ioan. Roias tract. de
52 hæret.assert.6.num. 145. Director.Inquisit. ibidem: Ratio est, quia etiam testes singulares de diuersis temporibus etiā si essent mille, non probant. Viu.de cōmun. opin. in verb. singularis. Quarto si vnus testis singularis
53 deponat de vno actu, alter de alio, non probat, nec in criminalibus admitti debet: Clar. q.3.vers. dixi etiam. Bertaz.conf.273.num. 5.seq. vbi alios refert, & conf.452.num.16. seq.lib.2. Vbi de magis communi, & veriori, sicut restatur etiam Pegna Director.Inquisit. 3. par. comm.121. vers.postremò. Quinto si
54 dd. testes singulares deponant de confessionibus diuersis temporibus factis, non sunt habendi in consideratione. d.l. iusiurandi. C. de test. Vbi Bal. col. 3. num. 4. Et dd. testes non solum non probant factum, Sed nec etiam inditium. Fulgos. conf. 236. col. vlt. Bossitit.de indit.num. 23. Brunor. à Sole in suo vnico consf. crim. num. 128. Vbi hanc
55 opinionem non habere contradictionem. Et quando deponunt de vno inditio remoto, nullo modo inditium faciūt ad torturam; ad quam inferendam inditia debent esse luce meridiana clariora, sicut ad condemnandum (vt aliàs dictum est) Mantua.conf.67. num. 37. seq. Quod etiam habet locum in occultis, & difficilis probationis. Clar. d. q. 64. vers.dixi etiam in fin. Rolan.conf.361.num. 32.vol.3. Vbi reddit rationem; quia quanto crimen est grauius, & atrocius; tanto inditia debent esse grauiora, vrgētiora, & vehementiora. c. Vbi periculum. de elect. in sexto
56 Nec valet, si dicatur, quod testes singulares tunc probant, quando vnius dictum adiuuat dictum alterius. Gabriel conclus. 2.num.35. & 57. de test. Item quando ad eundem finē tendunt, & fide digni sunt, & verisimilia deponunt, sub prætextu quod tunc potest Iudex fidem integram adhibere illis; sub prætextu etiam quod eius arbitrio relinquitur, quantàm fidem testibus præstare debeat. l.3. §.1. & d.l.ob carmen.§.vlt.ff.de test. Paul.in d.l. admonendi. ff.de iureiur. Brun. de indit. col.3. Soc.conf. 163. Curt. Iun. conf. 106. Aym.conf.79. Hyppol.singul.114.& in l.1. §.ad quæstionem. ff. de quæst. Tiraquell. de pœn.caus.51. nū.106. Siluanus conf.36. Itē quando concordant in dictis, & sunt coneodes in eorum absentia. Fœlyn.in c.cum Ioannes.num. 49. vers.sed quid isti quem secuti fuerunt Crauett.conf.56.num.17. vers. non obstat. Menoch.de arbitrar. casu 105. num. 10.vers.nec hoc loco. Item quando de rebus connexis, & affinibus deponunt, & quę quodamodo ad eundem finem tendunt, sub prætextu quod quamuis integram fidem non faciant; tñ plusquā dimidiam, seù plusquā semiplenam faciunt probationem. Bal. in d. c. licet causam.de probat. Fœlyn.in d.c. licet ex quadam.de test. Dec.conf. 650. Aym. d. conf. 35. seq. Quoniam (vt mea Sententia fert.) testibus pluribus singularibus quam duobus, quamuis probatis, & idoneis, & ad idem tendentibus qui conuincitur, contra ipsum nō deuenitur ad pœnam criminis ordinariam imponendam. Idq; duabus de cau-
57 sis. Prima causa est, quia ex pluribus diuersis nunquā cōsurgit integrale. l.sancimus.§ si quis autem. C.de donat.l. vsuræ. C.de vsur.
58 Et plura imperfecta non faciunt vnum perfectum l. vnica. C.qui ma. tutelæ se excus.
59 Secunda causa est, quia probationes in sua specie imperfectę in criminalibus ad plenam probationem non coniunguntur. Glos. singularis in verb.illorum.in c. veniens. el Primo de test. Bart.in l.si quis ex argentarijs. §. 1.ff. de eden. Albertin.tract.de agnoscen. assert.q.21.num. 21. & alij. Et hæc est communis oppinio, Simanc. Enchirid. tit. 34. n.3.& Roias tract.de heret.par.2.assert.6. n. 147. Idem sancitum fuit in Conc. Bitterrensi. c.11. Idem in Conf. Harbonensi.c.23. Et cōfert singulare illud, & obseruatione dignissimum Guidonis Fulgodij in Consultationibus ad Inquisitores. q.15.num. 17. Vbi de proposita facti specie loquens ait. Et nisi testes plene, & plane in omnibus concordauerint, melius est vobis purgationem indicere,
60 vel differre sententiam, quam damnare. Nāque clarum est testium singularium dicta secundum regulas iuris non posse dici dilucidas, claras, integras, & apertas probationes.
61 Huc spectat.c.1.2.q.1.cuius verba sūt. Nos in quenquā sententiam ferre non possumus, nisi aut conuictum, aut sponte confessum. Conuictus dici non potest, qui nō habet cōtra se testes idoneos, & per omnia contestes, & conformes, Et hanc sententiam sequuntur viri insignes Caiet.apud.S.Thom.2.2.q. 70.art.2. Sotus lib.5.de iust.& iur.q.7.art.2. ad Primum argumentum. Ioan. Roias tract. de hæ-

de hæret. par. 2. assert. 6, num. 146. seq. Et
quid sit obseruandum hoc casu cõtra Reum
Vide Director. Inquisit. 3. par. pag. mihi 619.
62 seq. comm. 121. col. 1. & 2. Verum quando
testes singulares sunt varij, atque diuersi ple-
nam probationem non faciunt; nisi duo sal-
tem eorum concordes sint. d. c. licet causam.
de probar. c. licet vniuersis: de test. Lupus al-
legat. de hæresi. xi. Albertin. in c. 1. de hæ-
resi lib. 6 q. 16. Paris. cons. 2. lib. 4. Simanc.
Enchirid. tit. 37. de test. singul. num. 1.

SVMMARIVM.

1 *Infames in criminalibus ad præsumptionem faciendam tantum seù ad inquirendum admittuntur.*
2 *Testes ad torquendum debent esse omni exceptione maiores.*
3 *Testes quando non sunt omni exceptione maiores inditium non faciunt ad furmandam Inquisitionem.*
4 *Crimen quanto est grauius, & atrocius, tanto probationes debent esse grauiores, & vrgentiores.*
5 *Testis carere debet omni infamiæ suspicione, & macula.*
6 *Testis ob notam infamiæ à testificando repellitur.*
7 *Infamis siue in ciuilibus, siue in criminalibus à testimonio repellitur.*
8 *Infami nullo moda est credendum.*
9 *Testimonij fundamentum est fides.*
10 *Infamis caret fide, cum eius status sit maculatus iuris dispositione.*
11 *Infamis alios iuuare non potest, quia nemo dat, quod non habet.*
12 *Infamis nullum parit inditium, quamuis in tortura emanauerit.*
13 *Infamia in criminalibus non purgatur per torturam, sed quidem in ciuilibus.*
14 *Infames, & testes non omni exceptione maiores admittuntur in subsidium, id est ad inquirendum, quando veritas aliter haberi non potest.*
15 *Delicta difficilis probationis quæ dicantur.*
16 *Infames solummodo præsumptionem faciunt.*
17 *Infames non admittuntur sine tortura.*
18 *Infamibus sine tortura nõ creditur etiam ad inquirendum.*
19 *Infames quamuis in subsidium admittantur, non tamen sunt omni exceptione maiores, nec pariunt inditium ad torturam, sed ad inquirendum tantum.*
20 *Infamibus semper detrahendum est de eorum fide propter ipsorum inhabilitatem. Ratio.*
21 *Testes quando à testimonio repelluntur, repelluntur etiam quod veritas aliter haberi non possit.*
22 *Testes quando repelluntur, nec inditium faciũt, quamuis in tortura deposuerint.*
23 *Testes ad testificandum inhabiles. quando aliqua ratione admittuntur, nõ sunt per se sufficiẽtes ad torturam.*
24 *Infames quamuis admittantur in criminibus difficilis probationis, & quoniã veritas aliter haberi nõ potest, tamen non admittuntur super adminiculis dd. criminum.*
25 *Infames tam infamia iuris, quam infamia facti non admittuntur sine tortura.*
26 *Infamia facti tollitur per solum Deum.*
27 *Infames, & inhabiles testes, quando admittuntur in subsidium in occultis, & difficilis probationis, admittuntur, quando agitur ciuiliter; secus si criminaliter.*
28 *Testes omni exceptione maiores qui dicantur.*
29 *Mulieribus plenè non creditur in criminalibus.*
30 *Testes nè dicantur omni exceptione maiores sufficit quilibet defectus, qualibet macula &c.*
31 *Infames quamuis plures non supplentur numero, sed omnes à testimonio repelluntur.*
32 *Supplementum non recipit, quod nihil est.*
33 *Testis supplens inhabilitatem alterius debet esse omni exceptione maior.*
34 *Perfectum non potest oriri ex pluribus imperfectis in sua specie.*
35 *Testium inhabilium numerus suppletur in ciuilibus tantum, non autem in criminalibus.*
36 *Infames, qui omnino à testimonio repelluntur, non supplentur numero.*
37 *Testes quando plures patiuntur exceptiones, non admittuntur vt integri.*
38 *Testes quando plura commiserunt delicta, non faciunt inditium ad torturam; quamuis eorum dicta in tortura ratificauerint.*
39 *Tortura supplet vnum tantum defectum, & non duos, vel plures.*
40 *Infamis quando quis dici possit.*

DISCEPTATIO VII.

De Teste Infami.

1 INquisitus non potest torqueri ad dicta,
seu depositiones testium infamium, quia
Infames, quando in criminalibus admittun-
tur ad testificandum, semper intelliguntur ad-
mitti ad præsumptionem faciendam tãtum,
seù ad inquirendum, id est ad assumendas in-
2 formationes; non autem ad torquendum;
cum testes ad torquendũ debeãt esse omni
exceptione maiores, luce meridiana clario-
res, integri, indubitati, legales, idonei, incõ-
futabiles, inuulnerabiles, & qui prorsus nul-
lam etiam minimam patiantur maculam,
seù defectũ, aut exceptionem. l. qui vltimo.
in fin. ff. de pœn. quam allegat Bart. in l. cun-
ctos populos. & declarat ibi Ias. num. 5.
Farinac. q. 43. num. 115. & q. 56. num. 121.
Soc. Iun. de reg. 425. in 1. fallent. Mant. cons.
67. num. 37. seq. Mars. cons. 63. nu. 13. seq.
Bal. in Marg. vers. inditium, & cons. 41. in 5.
num. 8. Alex. cons. 14. num. 2. lib. 3. & cons.
18. num. 3. lib. 2. Ruyn. cons. 14. num. 3.
lib. 5. Boss. tit. de indit. & considerat. ante
tortu. num. 10. Prob. ad Ioan. Monac. in c.
1. n. 3. & 6. de test. Calcan. cons. 110. num. 5.
seq.

seq. Alex.cons.128.num.2.lib.2. Et quando non sunt omni excepr.maiores, & fide digni nec ad formandam Inquisitionem faciunt inditium.c. qualiter & quando.el 2.Farinac. d.q.56. num. 188. quod procedit etiam in occultis, & difficilis probationis. Clar.q.64. vers.dixi etiam in fin. Rolan.cõs.361.vol.3.
4 Vbi reddit rationem, quia quanto crimen est grauius & atrocius, tãto probationes debent esse grauiores, & vrgentiores.c. vbi periculum de elect. in Sexto. Ratio est quia
5 infamis non solum non potest esse testis in criminalibus; cum testis carere debeat omni infamiæ suspicione & macula. De excepr. c.1.Baragot.tract.de probat.nu.79. tom.13.
6 sed etiam à testimonio repellitur propter notam infamiæ. Bal. c.testimonium.num.1. de test.2.q.7. c. testes.3. q.5.c. si quis conuictus.c. præterea. de test. cogen. Anchar.d.c. præterea.l.Athletas.§.1.ff.de infam.Aufred.
7 tract.de test.num.63. Et quidem infames siue in ciuilibus siue in criminalibus semper à testimonio repelluntur.l.3. §. lege Iulia.ff.de test. l. infamem. ff. de publ. iudic. Aym. cons. 179. post numer. 3. vers. quia in ciuilibus. Farinac. in prax. crim. tit. de indit.& tortu.q.43.num. 13. Nec mirum esse debet, si à testimonio repellantur, quia ipsis
8 nullo modo est credendum: nanq; funda-
9 mentum testimonij est fides, & infamis caret
10 fide, cum eius status sit maculatus iuris dispositione.l.iusta.ff.de manu.vindit. Abb. c.
11 testimonium.sub num. 6. Fœlyn. sub. num. 10.de test. sicq; dicitur, quod nullo modo iuuare possunt, quia nemo dat, quod non habet. Immò quoq;dicitur, quod infames
12 nullum prorsus pariunt inditium; quamuis in tortura emanauerint.l. 1.ff.de his, qui not. infam. & d. l. Athletas. & in l.furti. §. mandati.ff.de testam. Dixit.Barbat.tract.de test. d.c.testimonium.par.2.num.15.vers. & ideò
13 Bart. quoniam infamia in criminalibus non purgatur per torturam, sed quidem in ciuilibus. Dec.cons. 189.num.10.ad fin.Rolan. cons.94.num. 17.& cons.95. nu.15.seq.vol. 4. Vbi attestatur de communi.Honded.cõs. 106.n.25. Vbi plures alios refert concordã-
14 tes.Farinac.q.45.n.23. Et quando admittuntur, admittuntur solum in subsidium; quãdo veritas aliter haberi non potest, nempè quãdo delictum est de per se, & de sui natura occultum, & difficilis probationis ratione loci, in quo est commissum; vt puta, si agatur de commisso in Eremo, in nemore, in mõte, aut in loco secreto. Farinac.tit. de opposit. cõtra person.q.62.n.55. in quibus locis alij testes
15 nõ interuenerunt, nec interuenire potuerunt, prout est Coniuratio, conspiratio, heresis, adulterium, & his similia delicta difficilis probationis; quia his casibus admittuntur testes, quamuis non sint omni exceptione
16 maiores; sed solum in subsidium (vt dictum est) idest ad inquirendum tantum, nempè ad assumendas informationes; cum solum præsumptionem faciant. d. l. qui vltimò in fin.ff.de poen. Farinac. d.q.56. num.121.sed tamen non admittuntur sine tortura. c. illi, qui.5.q.5. Cœpoll.cons.61.col.2. Menoch. de arbitrar.q.474.num. 50.seq. Text.in l. ob
17 carmen. §. si ea rei conditio. ff. de test. cuius verba sunt hæc: si ea Rei conditio sit, vbi arenarium testem, vel similem personam admittere cogimur, sine tormentis eius testimonio credendum non est. Et ibi hoc not. Bal.in summario. Alber. in vers. ad testimonium autem. Odofred. in princ. Fulgos. in summario. Glos. in l. 3. §. lex Iulia. in verb. palam. vers. Item falli contra pariter infamem. ff. de test. Bal. in l. non solum.col.2.in princ.vers.& idem est, & idem facit generalem conclusionem, esse scilicet torquendos eos omnes.C.ad l.Iul.de adult. Text. in c.3. §. si ea Rei conditio. 4 q. 3. de test. & ibi Glos.in verb.arenarium.Farinac.q.79.num.
18 23. quoniam etiam in tali casu nec ad inquirendum sine tortura crederetur. eis. Immò quamuis huiusmodi testes inhabiles ad-
19 mittantur in subsidium in occultis, in exceptis, & in delicto, vbi aliter veritas haberi non potest, ex quo alij habiles haberi non potuerunt; tamen non sunt integre fidei, & omni exceptione maiores nec pariunt inditium ad torturam, sed ad inquirendum tantum (vt dictum est) Boss.tit. de indit.n. 105. 166. 177. Franc.c. 1.numer. 4. de test. in Sexto Riminal. cons. 361.num.9. & 45. lib.3.Alex.cons.64.col.2.vers.& etiam dicit vol.1.& cons.11.col.2. Rolan. cons. 24.nu. 66.69.lib.1. Nam semper est detrahendum de eorum fide propter eorum inhabilitatem Boss.tit.de indit.num.165.ad fin.& nu. 177. vers. non tamen credas. Et quod faciant tantum inditium ad inquirendum; Ratio est
20 euidens;quia perfectũ non potest oriri ex imperfecto. Aym. de antiq. temp.in verb.testis quicquid. in lib. officialis. n.17.& 19. Natt. cons. 198.n.10.lib.2.Gabriel tit.de test.conclus.7.num.8.lib.1.Rolan.cons.98.num.34.

Bertaz. conf. 28. num. 3. & conf. 234. num. 1. lib. 1. Vbi de communi opinione testatur. Marf. fing. 477. Dec. conf. 133. vol.
21 4. Gram. conf. 45. Et illud est omninò menti tenendum, quod testes quando à testificando repelluntur, vt certè repelluntur infames, repelluntur etiam quod veritas aliter haberi non possit Foelyn. cum c. dilecti. num. 10. seq. de accusat. Hyppol.
22 d. conf. 361. num. 9 & 45. lib. 3. Ratio est, quia quando repelluntur, inditium non faciunt, quamuis cum tortura deposuerint. Aym. conf. 66. num. 55. & 57. Gram. conf. 45. num. 22 in fin. Caephal. conf. 65. num. 27. seq. lib. 1. Bursatt. conf. 135. num. 2. Vbi attestatur de communi. Vbi scripserunt id procedere etiam in crimine occulto, graui, vel aliàs in casu, in quò per aliòs veritas haberi non potest. Est etiam semper menti tenendum, quod huiusmodi testes ad testificandum inhabiles, quando aliqua ratio
23 ne admittuntur, non sunt per se sufficientes ad torturam. Bosf. tit. de indit. & considerat. ante tortu. num. 150. Immò ét quamuis in
24 dd. criminibus admittantur; non tamen admittuntur super adminiculis dd. criminum. Bart. in l. quaestionibus. ff. ad l. Iul. maiest. allegat. Text. in c. per tuas. Ibi non alia etiam adminicula suffragentur. De si-
25 mon. Farinac. d. q. 56. num. 72. Et dd. testes infames tam infamia iuris non solum non admittuntur sine tortura. Alber. in d. l. ob carmen. §. si ea Rei conditio. ff. de test. Aret. in d. c. testimonium num. 28. col. mihi 8. post princ. vers. & ideò aequo foedere, sed nec etiam infamia facti. d. Alber. in d. l. ob carmen. verb. si verò est infamis. Fulgos. vers. quia infames. Bal. in l. Praesbiteri. vers. licet ergò infames. C. de Episc. & Cler. Bart. in tra-
26 ct. d. test. par. 2. num. 47. ad fin. vers. Adde etiam. Et d. infamia facti tollitur per solum Deum. Glos. in c. ex tuarum in verb.
27 absoluas. De purgat. canon. Polyant. in verb. Infamia. Vltra quod testes inhabiles, quando admittuntur ad probandum crimen occultum, & difficilis probationis, admittuntur, quando agitur ciuiliter; secus si criminaliter; cum in criminalibus requirantur testes omni exceptione maiores. Bursatt. communem dicens
28 conf. 216. num. 39. Et illi dicuntur quidem omni exceptione maiores, quibus nihil potest opponi, & superant etiam omnem friuolam exceptionem, & nullam prorsus maculam patiuntur; quinimò & vndique sunt inuulnerabiles, aliàs secus. l. 1. § Idem Cornelio. l. maritus. Vbi Glos. in verb illicitè. in fin. ff. de quaest. Clar. q. 21. vers vnus testis. Vbi reprahendit Iudices, qui de facili ex depositione testis inhabilis Reos torquent. Vbi attestatur de cõmuni. Alex. conf. 180. vol. 6. col. 2. Gram. conf. ciuil. 59. n. 17. & conf. 35. num. 35. Soc. Iun. conf. 39 vol. 2. num. 59. Bart. in d. l. maritus. ff. de quaest. Glos. in § Item verborum. Instit. de inutil. stipulat. Crott. tract. de test. num. 10. Paris. conf. 152. vol. 4. num 6. Coepoll. conf. 32. num. 2. seq. Loquens in proprijs terminis.
29. Bursatt. conf. 20. num. 22. lib. 1. Vbi quòd mulieribus plenè non creditur in criminalibus ob magnitudinem praeiudicij. Caephal. conf. 233. num. 23. lib. 2. Bal. in l. fin. num.
30 5. verb. Quaedam est probatio maior. Et nè testes dicantur omni exceptione maiores (vt aliàs dictum est) sufficit quilibet defectus etiam minimus, quaelibet macula, & quaelibet exceptio aut in dicto, aut in persona ipsius. Vt post multos, quos allegat, scribit Mascard. de probat. lib. 1. in praefatione. q. 6. num. 68. seq. Et lib. 2. conclus. 855. num. 10. Aret. in c. litteris. col. 6. vers. Sed quaeritur. de test. Ias. in l. si quis. col. 1. ff. Si quis caut.
31 Et illud est potissimum animaduertendum, quod testes infames, quamuis plures, tamen non supplentur numero, nec probationem faciunt, sed omnes à testificando repelluntur. Gram. decis. 11. num. 2. Becc.
32 conf. 85 num. 19. lib. 1. Ratio est, quia quod nihil est, supplementum non recipit. l. S d si manente. ff. depraecar. Rolan. conf. 16. num. 18. vol. 1. Bursatt. conf. 28. num. 3. & conf. 234. num. 1. lib. 1. Vbi attestatur de communi. Marf. singul. 477. Dec. conf. 133. vol. 4. Farinac. conf. 6. num. 19. Gram. d. decis 11. num. 2. Natt. conf. 298. num. 10. lib. x. Gabriel tit. de test. conclus. 7. num. 8. lib. 1. Rolan. conf. 98.
33 num. 34. Franc. Becc. d. conf. 85. num. 19. lib. 1. Immo testis supplens inhabilitatem alterius eius dicto, requiritur, vt sit non solum integer, sed etiam praestantissimae fidei, & omni exceptione maior. Aym. conf. 99 num. 10. Gabriel tit. de test. conclus. 5. num. 7. seq. lib. 1. Franc. Becc. d. conf. 85. num. 20. Corr. conf. 172. num. 2. Additur quoque quod ex pluribus imperfectis in sua specie non potest

vnum

vnum perfectum resultare. l. 1. C. minor. tu-
tel. Nec mirum, quia testes infames, quan-
do admittuntur, non admittuntur vt integri.
Butr. cons. 24. in fin. Alciat. reg. 1. præsum-
pt. 39. num. 5. Boss. tit. de indit. num. 176.
Additur pariter, quod testium inhabilium
35 numerus, quando dicitur supplere defectum
procedit in ciuilibus tantum, non autem in
criminalibus. Ias. in Auth. si verò contige-
rit. num. 6. C. de iud. Marf. singul. 477. vers.
limita tamen, & cons. 109. num. 11. lib. 2.
36 Bursatt. cons. 32. num. 13. lib. 3. Idque pro-
cedit eo magis, quando sunt infames, qui
omnino à testificando repelluntur; quoniã
tunc non possunt ex numero aliorum sup-
pleri. Dixerunt Gram. d. decis. 11. num. 2.
37 Natt. d. cons. 298. num. 10. lib. 2. Et maximè
quando dd. testes plures patiuntur excep-
38 tiones. Gram. cons. 45. num. 24. Siue plura
commiserunt delicta; quia tunc non faciunt
inditium ad torturam; quamuis eorum dicta
in tortura ratificauerint. Marf. singul. 200. &
cons. 74. num. 23. Vbi plures allegat, & at-
testatur de communi opinione, & cons.
39 239. num. 42. Quæ nimirum tortura purgat
vnum tantummodo defectum, & non duos,
40 vel plures. Bonac. in commun. opin. par. 1.
vers. Socio criminis non creditur. Denique
dicere non est prætermittendum, quod quis
ob aliquod prætensum delictum non habe-
tur infamis; quoniam vt talis habeatur, re-
quiritur eius propria oris confessio, vel Iudi-
cis sententia, vel quod depræhensus fuerit
in fragranti, aut composuerit eius malam
conscientiam. l. quid. §. ex compromisso. ff.
de his, qui not. infam. l. palam. ff. de rit. nupt.
Anc. Ana. cons. 199. Gram. vot. 30. num. 25.
post alios quos allegat.

SVMMARIVM.

1 *Socius criminis non admittitur in testem contra consocium, nec cum adminiculis facit inditium ad torturam, sed ad inquirendum tantum.*

2 *Testis vbi in totum repellitur à iure, adminicula non reddunt eum habilem, & admittendum.*

3 *Inditia seu adminicula sunt v. g. testis de auditu testis de visu, qui sit omni exceptione maior, inimicitia cũ offenso, & alia plura.*

4 *Inditia debent esse propinqua, & nõ remota.*

5 *Inditia singula debent plenè probari per duos testes contestes, & idoneos.*

6 *Socij criminis nominatio succedit loco accusatoris.*

7 *Accusator, seu Denunciator nec in leuibus delictis admittitur in testem.*

8 *Delicta aliunde sunt probanda, quam ex denunciatione socij criminis.*

9 *Moribundus licet mentiri non præsumatur, & esse immemor salutis æternæ; tamen nõ præsumitur esse S. Ioannes Baptista, seu Euangelista.*

10 *Moribundus non semper præsumitur dicere verum in mortis articulo.*

11 *Socius criminis in mortis articulo facit solum quale quale inditium, seu aliqualem præsumptionem.*

12 *Testis, qui vltrò se offert examini, suspectus à iure reputatur.*

13 *Socij criminis nominatio suspecta censetur, quando fuit spontè facta.*

14 *Socij criminis nominatio, vt faciat inditium ad inquirendum quæ requirat.*

15 *Socij criminis nominatio non facit inditium ad inquirendum, nec sufficit ad transmittendam Inquisitionem.*

16 *Socius criminis, cum sit infamis ob delictum commissum, nõ facit inditium ad torturã.*

17 *Socius criminis, si faceret inditiũ, esset testis in causa propria; quod esse nequit.*

18 *Accusator, & testis nemo esse potest in causa propria.*

19 *Socius criminis licet admittatur in testẽ in exceptis; tamẽ nõ est omni exceptione maior.*

20 *Socius criminis vt faciat inditiũ ad torturã, octo copulatiuè cõcurrere debent requisita.*

21 *Socius criminis, quamuis aliàs sit omni exceptione maior. & concurrant dd. octo requisita tamen cum talibus inditijs, & præsumptionibus non ad torturam, sed ad inquirendum tantum sufficit.*

22 *Socius criminis licet cum talibus inditijs, seu præsumptionibus in exceptis faceret inditium ad torturam, duo alia requirerentur requisita.*

23 *Inditia, & præsumptiones ad torturam debent crimen tangere.*

24 *Socius criminis admittitur in subsidiũ quando cũ ipso sunt alij plures, & non periuri.*

25 *Socius criminis ob delictum patratum effectus est infamis, & periurus.*

26 *Consocius, quando probatur, ipsum esse bonæ conditionis, & famæ, omnem sinistram opinionem perdit.*

27 *Socius criminis, cũ sit infamis, & in exceptis facit solum quale quale inditiũ, seu præsum-*

 ptionem

ptionem ad inquirendum tantum.

28 *Socius criminis, quamuis consocius esset mala fama, & malæ conditionis facit inditium, ad inquirendum tantum.*

29 *Tortura nõ sufficit pro inditio ad torturam, idest non purit torturam.*

30 *Tortura non est inditium ad torturam; sed purgat inditium.*

31 *Socij criminis dictum in tormentis etiam in exceptis non ad torturam, sed ad inquirendum tantum facit inditium.*

32 *Confessio de se cõtra alium creditur ad inquirendum tantum Vide etiam post num. 42. & num. 74.*

33 *Testis vnus deponẽs de ipso maleficio, & actu proximo, & immediato, nisi sit omni exceptione maior, non facit inditium ad torturam.*

34 *Socius criminis contra consocium nullum parit inditium.*

35 *Socius criminis in crimine hæresis non facit inditium ad torturam, sed qualem qualẽ præsumptionem, & ei non creditur sine tormento.*

36 *Socio criminis, quando dicitur quod creditur, intelligitur in socio criminis non inhabili.*

37 *Inditia ad delictum singula sunt plenè probanda etiam in crimine læsæ maiestatis.*

38 *Inditia aliunde sunt probanda quam ex dictis sociorum criminis.*

39 *Socius criminis tortus in caput Consocij non est audiendus.*

40 *Turpitudinem suam allegans à testificando repellitur.*

41 *Mulieri dicenti se fuisse ab aliquo carnaliter cognitam, non creditur.*

42 *Socius criminis quando admittitur, seù plures admittuntur, intelligitur ad præsumptionem tantum.*

43 *Socius criminis, quando plures patitur defectus, nullo modo admittitur in testem ad inquirendum etiam in atrocissimis delictis.*

44 *Socio criminis, qui plures patitur defectus non creditur cum tortura, nec inditium ad inquirendum facit.*

45 *Socius criminis varius, quamuis cum tortura admittatur, tamen non facit inditium ad inquirendum.*

46 *Socius criminis varius, atque contrarius dicitur etiam periurus.*

47 *Socij criminis dictum varium licet admittatur cum tortura saltim concurrentibus alijs adminiculis, tamen ob varietatem non facit inditium ad torturam.*

48 *Verisimilitudines debent esse tanto potentiores, quanto tortura auget fidem contrariæ depositionis.*

49 *Reus si primo examinatus negauerit delicti, & complices, vel co-fessus de se delictum, interogatus de cõplicibus illos reticuerit: si postea sponte vel per torturam variando a prima depositione cõsocios nominauerit non facit inditium ad torturã propter periurium.*

50 *Periurium non purgatur per torturam.*

51 *Periurus nec inditium facit ad inquirendũ.*

52 *Periurus non potest esse testis maximè quãdo est varius, & sibi ipsi contrarius, nec in casibus exceptis admittitur, nec facit inditium ad torturam, nec ad inquirendum, etiam quod cum tortura deposuerit, vel suum dictum confirmauerit in ea.*

53 *Periurij vitium non purgatur per torturam, quamuis consuetudo extet in contrarium.*

54 *Consuetudine quauis in contrarium non obstante, Iudices criminales in vrbe tenentur seruare ius commune in omnibus occurrentijs.*

55 *Iudices criminales in Vrbe sub prætextu cuiusuis consuetudinis non debẽt recedere à iure communi.*

56 *Consuetudo non praualet aduersus constitutionem Principis.*

57 *Consuetudo, cum sit correctoria, non inducitur, nisi appareat illam in contradictorio iudicio fuisse obtentam.*

58 *Socius criminis, quamuis alias bona fama, dignitatis, & etiam dignitatis clericalis, & Sacerdotalis non facit inditium ad torturam & maximè contra consocium bonæ famæ.*

59 *Fama bona tollit inditium resultans contra Reum ex dicto socij criminis.*

60 *Consuetudo non est seruanda quod socius criminis faciat inditium contra Consocium.*

61 *Consuetudo non est seruanda quod Consocius torqueatur ad dictum socij criminis.*

62 *Socius potest torqueri in caput consocij, vel ad eius faciem ad tollendam eius maculam; & id vt possit admitti contra consocium aliàs non admittitur.*

63 *Socius criminis quamuis deponat de facto proprio, & alias sit omni exceptione maior, non admittitur in testem contra consocium, quando habet admixtum factum*

factum ipsius Consocij.

64 *Socius criminis non admittitur contra consocium, quamuis suum dictum confirmauerit in tortura.*

65 *Infamia non purgatur in criminalibus per torturam, sed quidem in ciuilibus.*

66 *Infamia, quando dicitur, quod purgatur, per torturam, intelligitur de illa tantum Socij criminis. quæ resultat ex eo, quod se facit socium criminis, & non de infamia aliorum defectuum, nempè mendacij, periurij, &c.*

67 *Socij criminis quamuis plures nullum faciunt inditium contra consocium.*

68 *Numerus non supplet defectum testis vt admitti debeat in testimonium.*

69 *Testes, qui à testimonio repelluntur, non possunt ex numero aliorum testium suppleri.*

70 *Testes plures inhabiles non faciunt inditium ad torturam, cum vna sit tantum qualitas inditij.*

71 *Socij criminis nominatio, quando fuit facta ad suggestionem siue suggestiuam Iudicis interogationem. nullum parit inditium.*

72 *Processus fabricatus per suggestionem, vel per suggestiuam interogationem Iudicis, totus est nullus.*

73 *Socius criminis regulariter de consocijs interogari non potest.*

74 *Mandatarius contra mandantem non facit inditium ad torturam.*

75 *Secretum amici vnusquisq; tenetur celare, tã de lege naturali, quam diuina.*

76 *Interogandi modus circa Reos qualis esse debeat.*

77 *Interogatus de se confessus de alijs socijs, & ipse confitetur, facit inditiũ ad inquirẽdum tantum quãdo contra eos nulla esset legitima præsumptio.*

78 *Socij criminis exculpationi standum est.*

DISCEPTATIO VIII.

De Socio criminis.

1 CONsocio ad solam Socij criminis nominationem non potest infligi tortura. Itã singulariter dicit Alex. conf. 415. incip. quoniam abundè. Marf. in tract. de quæst. fol. 13. num. 8. & Salyc. in l. fin. ad fin. C. de accusat. & Imol. in c. de confess. & Guid. de Suza. in tract. de indit. & tortu. num. 5. & 45. Boer. decis. 319. num. 4. Angel. Aret. de malef. in tit. de quæst. & tortu. num. 16. seq. quoniam Socius criminis neq; in legibus delictis admittitur in testem contra consocium. Not. l. ea quidem. C. de accusat.
2 D. Campeg. tract. de test. reg. 103. in princ. & per totam. Nec eius nominatio etiam in criminibus exceptis, quamuis fuerit adminiculata, facit inditium ad torturã, sed solum ad inquirendum: nam vbi testis in totum repellitur, & non admittitur à iure, vt Socius criminis adminicula, non reddunt eum habilem, & admittendum. Bal. in l. falsas. num. 3. C. de furt. Angel. in l. si quis ex argentarijs.
3 §. cogentur. num. 16. ff. de eden. Et hæc adminicula, siue indicia cum nominatione d. Socij criminis sunt infrascripta; videlicet testis de auditu, testis de visu, qui sit omni exceptione maior, inimicitia cum ostenso; fama quæ debet probari, cum ortũ habere debeat à bonis, & honestis viris, stricta, & assidua conuersatio, ita vt præsumatur, quod verisimile sit, quod fuerit commissum delictum; allocutio secreta ad aures, & incontinenti facta, quod sit commissum delictum. Farinac. q. 43. num. 152. 153. 155. 165. 168.
4 169. 170. 171. 175. 176. Et ista inditia debent esse propinqua, & non remota; prout
5 ibi num. 159. Et debent singula plenè probari per duos testes idoneos. Simanc. Enchirid. tit. 52. de torment. num. 6. Nec mirum videri debet, si d. nominatio non facit inditium ad torturam; quia socius criminis, quan
6 do spontè reuelat aliorum delicta, talis reuelatio succedit loco accusationis, & tantum
7 probat, quantum Denunciatio. Bal. & Angel. in l. etsi certus. ff. ad Syllan. Ità in indiuiduo scribit Osasc. decis. Pedamon. 79. nu.
8 7. & 76. Et istæ Denunciationes redduntur suspectæ, & non præiudicant; quia aliunde delicta sunt probanda. Ruyn. cons. 146. n. 1. vol. 5. Per Text. in l. non omnes. §. fin. de re milit. quem Text. in proposito ponderat Boss. tit. de opposit. contra test. num. 21. Ratio est, quia de se confesso non creditur contra alium. c. 1. de confess. Id quod procedit, etiamsi in mortis articulo deposuisset. Rolan. cons. 16. in fin. & cons. 173. vol. 1. Vbi quod
9 ità fuit iudicatum; licet morti proximus, vel moribundus mentiri non præsumatur, & immemor esse salutis æternæ. Text. in l. fin. C. ad l. Iul. Repetund. & in c. Sancimus, 1. q. 7. Glos. in l. 1. C. de fals. caus. deiec. Bal. c. 25. vol. 1. & cons. 162. num. 4. in fin. vol. 2. quoniam morti proximus non præsumitur esse S. Ioan. Baptista, vel Euangelista; & sic nõ semper præsumitur dicere verum. Bal.

in tit. de pace Constan. in verb. Vassalli. el
10 primo in vsib. fœud. Et quatenus præsumatur quis dicere verum in mortis articulo, id non habet locum, quando agitur de præiudicio tertij. Bart. in l. si quis. §. si quis moriens. ff. ad Sillan. Menoch. cons. 39. num. 44. & 68. vol. 1. Farinac. q. 43. num. 28. &
11 30. Et licet socius criminis in mortis articulo possit interrogari de consocijs; tamen facit solum quale quale inditiũ. Bols. tit. de indit. & considerat. ante tortu. num. 185. seù aliqualem præsumptionem Boer. decis. 319. n. 4. Bols. d. tit. num. 183. Namq; nominatio taliter facta suspecta à iure reputatur. Salyc. in d. l. fin. Gram. cons. 21. col. 3. & cons. 66. & decis. 18. num. 10. seq. Ruyn. cons. 186. vol. 1. Bal. de Peru. de indit. c. 2.
12 num. 3. prout pariter à iure suspectus reputatur testis, qui vltrò se offert examini. l. post legatum. §. his verò. ff. de his, quib. vt indign.
13 Bols. tit. de opposit. contra test. num. 21. Et maximè censetur suspecta d. nominatio,
14 quoniã spontè fuit facta. num. 670. Mars. cons. 2. num 41. Et ideo vt faciat quoq; inditium ad inquirendum, requiritur, vt non solum verisimile sit, illum in suo dicto non mentiri. Dixit notabiliter Aret. c. P. Manconella. col. 7. de accusat. Hyppol. sing. 396. Osas. cõs. 64. num. 4. Cartar. tract. de execut. sent. capto bannito. c. fin. nu. n. 74. Sed etiam vt d. Socius criminis sit alias omni exceptione maior. Glos. & ibi DD. l. fin. C. de accusat.
15 Imo nec ad inquirendum facit inditium, nec etiam sufficit ad formandam, & transmittendam Inquisitionem. Vt cantat Constitutio Pij Quinti contra condemnatos. Dec. cons. 189. num 9. Vbi de comuni Clar. q. 21. vers. si verò queris. Bertaz. cons. 462. num. 6. seq. lib. 2. quoniam ineptum est dicere, quod socius criminis, cum sit infamis ob delictum commissum, possit dici testis omni
16 exceptione maior & quod solus admittatur, & faciat inditium præsertim ad torturam. l. 1. §. Diuus Antonius. ff. de quæst. not. in l. quoniam liberi. C. de quæst. Hyppol. cons.
17 74. num. 4. vol. 1. quoniam sequeretur absurdum, nempè quod esset testis in causa propria, quod esse non potest. l. nullus. ff. de test.
18 l. omnibus. C. eo. tit. Bart. in l. lex Cornelia. ff. de iureiur. Iura enim abhorrent, quod quis in causa propria sit accusator, & testis. Glos. in l. is, qui in iudicio. ff. de accusat. Gand. in tract. malef. Rubr. qui accus. poss. Mars. cons. 33. num. 3. seq. Tiber. Decian. cons. 83. num. 16. vol. 3. Quod procedit e-
19 tiam in casibus exceptis; in quibus licet admittatur, non tamen reputatur omni exceptione maior. Paris. cons. 151. num. 10. lib. 4. Dec. cons. 189. num. 9. Vbi testatur de communi. Et tandem (vt aliqui DD. dicunt) vt faciat inditium ad torturam, non solum re-
20 quiritur, vt sit omni exceptione maior; Sed etiam octo requisita concurrere debent, quæ cumulat Carrer. in sua prax. crim. in l. obseruare. num. 122. & num. 172. per totum. Et hoc est, quod voluit Aym. cons. 178. num. 3.
21 Sed (vt mea sententia fert) talis nominatio socij criminis, quamuis alias sit omni exceptione maior, & concurrant dd. octo requisita; tamen cum talibus inditijs, & præsumptionibus non ad torturam; sed ad inquirendum, idest ad assumendas informationes solummodo sufficit. Dec. cons. 18. post num. 63. lib. 1. Ludou. Peguer. decis. crim. 5. n. 30. Ruyn. cons. 146. vol. 1. Bal. de Peru. de in-
22 dit. c. 2. num. 3. Sed dato, & non concesso quod cum dictis adminiculis, seù præsumptionibus d. Nominatio faceret in exceptis inditium ad torturam; tamen omninò dicitur, quod duo requirerentur. Primo quod dd. præsumptiones (vt tradit Glos. in d. c. de confess.) tangerent crimen; ob illam dictionem, aliæ, quæ est relatiua, & repræsentatiua eiusdem qualitatis. Glos. in l. quidam rele-
23 gatus. in verb. amicis. ff. de reb. dub. Sola enim nominatio socij criminis facit tãtum inditium ad inquirendum, non autem ad torquendum. secundum Bal. & Angel. in d. l. etsi certus. ff. ad Sillan. Nec obstat, si dicatur, q
24 socius criminis admittitur in subsidium, quia id procedit, quando sunt plures, & non sunt periuri. Ità Bal. in d. l. quoniam liberi. C. de test. Butr. in c. tertio loco. de probat. Alex. cõs. 64. lib. 1. Vbi dicit, quod tunc non potest dici, deponere in subsidium, etiam quod in suo dicto perseuerauerit vsque ad mortem. Secundo quod denominatio adeo sit verisimilis, vt Iudex certò credat nominantem non mentiri. Iuxta Text. in l. sicuti, & ibi Bal. in Summario. C. de quæst. & melius in c. in fidei fauorem. de hæret. in sexto Mars. in pract. §. diligenter. num. 60. in fin. & sing. 396. ad fin. Gram. cons 35. num. 49. Rolan. cons. 73. nu. 25. & 37. Dec. d. cons. 18. lib. 3. conclus. 1311. num. 5. seq. Honded. cons. 100. num. 17. Farinac. d. q. 43. nu. 177. Quæ nimirum in d. socij criminis nominatione deduci non potest, quando alius testis nõ adest, qui pro-

bet

25 bet delictum; Nec à qualitate d. socij crimi-
nis resultat d. præsumptio, quod non men-
tiatur, cum ob delictum patratum sit effectus
26 infamis, & periurus: Nec ex qualitate perso-
næ consocij nominari, quando probatur ip-
sum esse bonæ conditionis, & famæ: Quæ sa-
nè probatio omnem aliam sinistram præsum
ptionem elidit. Paris. d. cons. 163. num. 16.
lib. 4. Riminal. Iun. d. cons. 290. nu 3. lib. 3.
Aym. cons. 178. num. 3. lib. 2. post Glos. d. l.
27 fin. C. de accusat. Et quod socius criminis
cum sit infamis, & ideo inhabilis ad testifi-
candum; etiam in exceptis faciat solum ali-
qualem præsumptionem, seù inditium ad in-
quirendum tantum. Tradit Clar. d. q. 21. vers.
Sed quid in criminibus exceptis. Carter. in
sua prax. crim. §. octauum inditium. num. 10.
& 16. Et id quamuis eius nominatio sit sana
ta per torturam. Glos. d. l. fin. C. de accusat.
Alex. cons. 39. lib. 3. col. 2. Dec. cons. 189.
col. 4. num. 7. Abb. c. 1. num. 10. de confess.
Et hanc esse communem opinionem testatur
Carrer. in sua prax. crim. d. l. obseruare. num.
122. vers. octauum inditium. Clar. d. q. 21.
28 vers. dictum socij criminis, & ibi Baiard. nu.
23. seq. Quod procedit, etiamsi persona
nominata alias esset malæ conditionis, & fa-
mæ; Tradit Gram. cons. 35. & cons. 21. col. 2.
29 in fin. Et id optima ratione quidem, quia tor
tura nõ sufficit pro inditio ad torturam, idest
non parit torturam. Salyc. in d. l. fin. C. de
accusat. Alex. cons. 89. num. 2. lib 3. & cons.
128. col. 1. in fin. lib. 4. Mars. cons. 2. num.
28. vers. 15. nu. 5. Boer. ex communi d. decis.
319. num. 1. Rolan. à Valle cons. 16. num.
17. lib. 1. Clar. d. q. 21. vers. sed; & vers. seqq.
Bertazz. cons. crim. 39. nu. 13. & cons. 234.
num. 1. seq. lib. 1. & in specie Boss. tit. de in-
dit. & considerat. ante tortu. num. 160. Nec
ab re videri debet; quia absurdum est dicere,
quod tortura sit inditium ad torturam, nam
30 non est inditium, sed purgat inditium. Salyc.
d. l. fin. C. de accusat. Alex. Mars. Boer. Clar.
Bertaz. & Boss. vt supra. Et quod socij cri-
minis dictum in tormentis etiam in excep-
tis pariat tantum inditium ad inquirendum,
& non ad torturam tradit Dec. d. cons. 89.
31 lib. 3. col. 2. in fin. Immo vt pariat indi-
tium, requiritur, quod verisimile sit, d. so-
cium criminis in suo dicto non mentiri (vt
supra dictum est) & attenditur dictum veri-
similius; quamuis sit factum in tormentis.
Soc. cons. 253. & 256. Immo socij dictum
etiam quod esset per torturam sanatum, &
in eo persisteret, & essemus in casibus in qui-
bus, quis de socijs interogari posset; prout
regulariter non potest. Vt est Text. in d. l. fin.
C. de accusat: Vtiq; contra consocium no-
minatum inditium non faceret ad torturam.
Dixit Gand. in suo tract. malef. in Rubr. de
quæst. & torment. §. restat autem. vers. sed
quem nunquid, quem refert, & sequitur
Hyppol. cons. 22. num. 23. & Bal. in d. l. quo-
niam liberi. num. 2. C. de test. vbi quod non
creditur testibus de se confessis contra alium.
d. c. 1. de confess. c. memini. 15. q 2. spec. tit.
de test. §. 1. vers. Item quod est Socius crimi-
nis. num. 37. Paris. cons. 52. num. 4 & 15.
Bal. cons. 95. lib. 1. Mars. in l. si forrè. num.
15. seq. ad l. Cornel de Sicar. Soc. reg. 425. in
princ. Mascard. de probat. conclus. 466. n. 1.
32 & cõclus 1311. num. 1. Farinac. q. 43. num.
8. Per d. l. fin. C. de accusat. Sed solum ad in-
quirendum (vt dictum est) Tradit Gram.
cons. 61. post numerum 1. Nat. d. cons. 298.
num. 9. in fin. Salyc. post Glos. d. l. fin. C. de
test. & Alex. d. cons. 89. lib. 3. col. 2. & per
Angel. tract. malef. vers. fama publica. &
vers. quæro an particeps criminis, post Abb.
in c. èxt. de confess. & Aug. & Rom. in l. etsi
certus. ff. ad Sillan. Vt per Bart. & Salyc. in d.
l. quoniam liberi. C. de rapt. & hanc esse cõ-
munem opinionem DD. attestatur Carrer.
in sua pract. in d. l. obseruare. num. 22.
vers. octauum inditium. num. 15. Ratio est,
33 quia si testis vnus deponens de ipso malefi-
cio, & actu proximo, & immediato delicti
inditium non facit ad torturam, nisi sit omni
exceptione maior. Bart. in l. maritus. num. 1.
ff. de quæst. Bal. cons. 259. num. 5. lib. 1 Cra-
uett. cons. 99. num. 4. lib. 1. Ruyn. ex cõmuni
cons. 147. num. 3. & 5. cum alijs. Clar. lib. 5.
sent. q. 21. vers. vnus testis: Ità nec socius
criminis facit inditium ad torturam: cum,
34 per supradicta non sit omni exceptione ma-
ior. Alià quoq; adest ratio, quia particeps
criminis nullum contra consocium facit in-
ditium. Hippol. in proprijs terminis sodo-
miæ cons. 28. col. fin. Paris. d. cons. 163. num.
10. vol. 4. etiam in crimine hæresis tam pri-
uilegiato; quamuis qualis qualis inde præ-
sumptio oriatur Boer. d. decis. 319. incip. so-
cius criminis. Ioan. de Anan. cons. 59. incip.
visa inquisitione. Gram. decis. 28. incip. Ma-
gnificus Ioanes. num. 14. Director. inquisit.
35 3. par. pag. mihi 599. Immo ei non creditur
sine tormentis. Clar. in pract. §. fin. q. 21. vers.
scias enim. alias fidẽ non faceret; Cum enim
(inquit)

(inquit) ex proprio delicto effectus sit infamis, non debet admitti in testem sine tortura. Mars. cons. 109. Director. Inquisi. 3. par. pag. mihi 604. comm. 113. col. 2. Et illud est omninò sciendum, quod socius criminis, & excommunicatus, licet in aliarum probationum defectum possit in causa hæresis perhibere testimonium, tamen ei plena non est adhibenda fides, nisi ex numero, & verisimilibus cōiecturis, ex Reorum, & Testium qualitate, atque ex alijs circumstantijs falsa dicere non præsumatur. c. in fidei. de hæret. lib. sexto Gonzal. de hæret. q. 13. Albertin. de assert. q. 34. Corasius lib. miscella. c. 20. Simāc. Enchirid. tit. 35. de test. num. 17. Et an ei sit credendum sine tortura Vide d. Simanc. ibidem num. 18. Et quando dicitur, quod in ca-
36 sibus priuilegiatis aliquantulum sit credendum, illud intelligitur in socio criminis non inhabili, vel alias non infame ex alio delicto Boer. d. decis. 119. Brun. de indit. & tortu. par. 1. q. 3. num. 24. seq. Gram. vot. 34. nu. 9. Carrer. in pract. in 2. tract. de indit. §. octauum inditium. num. 10. seq. Idque eo magis, quando nulla concurrunt adminicula, quo casu inculpatio prædicta non facit, vt quis torqueri possit. Gram. d. decis. 28. num. 17. Nec
37 obstat, si dicatur, quod d. socius criminis vi concurrente fidem facit; quia talis vis probari debet: nam adminicula ad delictum inferentia plenè sunt probanda, etiam in crimine lesæ maiestatis. Tradit Innoc. in c. sicut de
38 Simon. Et aliunde sunt probanda, quam ex dictis sociorum criminis. Calcan. cons. 110. col. a. Immo quamuis socius criminis fuisset
39 tortus in caput consocij; adhuc dicitur, quod non est audiendus, cum alleget turpitudinē
40 suam. c. inter dilectos. de donat. Hyppol. in terminis Sodomiæ. d. cons. 28. col. fin. prout
41 in simili nec mulieri creditur dicenti se ab aliquo fuisse carnaliter cognitam. Alex. d. cons.
42 157. in princ. col. 5. Et quando per DD. dicitur, quod vnus, vel plures admittuntur tam in ciuilibus, quam in criminalibus intelligitur quoad præsumptionem faciendam tantum; cum testes ad probandum (vt dictum est toties) debeant esse omni exceptione maiores Soc. de reg. 425. in 1. fallent. Farinac. q. 43. num. 115. Nec etiam ei recepto creditur. Text. in d. l. quoniam liberi; ibi si socij, & participes criminis nō dicantur. Et ibi præcipuè Salyc. num. 3. C. de test. & in c. personas, ext. de test. & in c. veniens, ibi eo, quo ille, qui eodem erat infectus crimine, inde contra eum testificari non posse, nulli de se confesso aduersus alium in eodem crimine sit credendum. ext. eod. & in c. 1. de confess. Ibi de reatu proprio confitentis periculosa confessio non est aduersus quemlibet admittenda. Et in c. memini. 15. q. 2. cuius verba satis clara sunt; dum ibi dicitur. Nemini præterquam in crimine læsæ maiestatis de se confesso credi potest super crimen alienum; quoniam eius, atque omnis Rei confessio periculosa est, & admitti aduersus quemlibet non debet. ita etiam tenet Spec. tit. de test. §. 1. vers. Item quod est socius criminis. num. 37. Paris. cons. 92. num. 15. vol. 4. Bal. cons. 95. regula. lib. 1. Mars. in d. l. si fortè. num. 15. seq. ad l. Cornel. de Sicar. Soc. reg. 425. in princ. Mascard. de probat. lib. 1. conclus. 466. num. 1. & conclus. 1311. num. 2. Farinac. d.
43 q. 43. num. 8. Quæ supradicta omnia maximè procedunt, quando socius criminis est infamis, criminosus, & plures patitur exceptiones, & defectus: vt puta quia est vilis, abiectus, pauper, minor, luxor, vel alias inhabilis; quia tunc nec etiam in exceptis facit inditium ad torturam: Immo nec etiam ad inquirendum etiam in casu, in quo veritas aliter haberi non potest, etiam in crimine læsæ maiestatis, etiam cum tortura, etiam quod infamia aliunde probetur, quam per sententiam, aut confessionem ipsius Rei; ac etiam quod defectus sint tantummodo duo. Mars. singul. 200. & cons. 74. num. 23. seq. & cons. 66. num. 4. & cons. 38. num. 9. & cons. 70. num. 7. in fin. seq. Vbi num. 9. loquitur etiam in casu, in quo veritas aliter haberi non potest. Carter. in pract. in 2. tract. de indit. & tortu. §. octauum inditium. num. 23. Farinac. cons. 79. num. 1. Foller. in pract. crim. in pri. par. 3. par. principalis. vers. Etsi confitebuntur. num. 102. ad med. vers. & licet in casibus exceptis. &c. & in fin. numeri. vers. & nota vlterius. Aym. cons. 6. num. 55. seq. Boer. d. decis. 319. post numerum 3. Gig. de crim. læs. maiest. lib. 2. tit. quomodo & per quos crim. læs. maiest. prob. q. 7. seq. Vbi loquitur in crimine læsæ maiest. & reddit rationem. Natt. cons. 298. num. 6. seq. lib. 2. Vbi reddit rationem, & ampliat etiam quod infamia sit probata aliunde quam per sententiam, aut confessionem Socij criminis. Rolan. d. cons. 16. num. 20. seq. vol. 1. Vbi de socio criminis abiecto, & paupere. Et cons. 37. num. 24. & 27. seq. eod. vol. 1. vbi de socio criminis minore, & paupere. Et cons. 3. num.

num. 51. vol. 3. & cons. 57. num. 38. seq. vol. 4. Vbi latè, & præsertim de socio criminis luxore. Menoch. de arbitrar. 99. lib. 2. casu 474. num. 54. Hieron. de Monte. q. 16. num. 22. Bursatt. cons. 69. num. 23. Vbi plures allegar, & testatur de communi. Et cons. 239. num. 42. Vbi pariter de communi: Et ampliat etiam, quod deponat cum tortura; cum tortura suppleat solumodo vnum defectum, quod & antea dixerat in cõs. 192. num. 21. seq. & cons. 201. num. 57. & cons. 275. num. 19. Vbi quod isto casu nec etiam sufficit ad inquirendum. Bonacoss. in cõmun. opin. par. 1. vers. Socio criminis non creditur fol. mihi 152. col. 4. vbi etiam de communi opin. De qua laurent. Hirochu. in suis commun. opin. cent. 4. conclus. 40. Io. Maria Munticell. reg. crim. 4. num. 41. Bertaz. d. cons. 61. num. 16. seq. lib. 1. Vbi de socio criminis minore & paupere. Et cons. 39. num. 14. & cons. 333. num. 3. & cons. 556. ante numerum 13. Osasc. cons. 64. num. 30. Mascard. de probat. lib. 1. conclus. 462. num. 25. Vbi loquitur de crimine læsæ maiestatis, & lib. 3. conclus. 13. num. 15. iuncto. num. 41. Vbi etiam de socio criminis minore, & paupere faciunt, quæ scribit Farinac. in prax. crim. tit. de indit. & tortu. q. 43. num. 122. Vbi in socio criminis habilitato per statutum ad testificandum. Hondedeus cons. 100. num. 37. Vbi ampliat etiam quod depositio emanauerit in tortura; & ibidem num. 22. seq.
44 Vbi ampliat etiam ad inquirendum, & alijs relatis testatur de communi. Ad cuius comprobationem videndi sunt plures concordantes relati per Baiard. in pract. q. 24 num. 129. quo in loco licet idem Baiardus testetur consuetudine seruari omnes testes, seù socios criminis cum tortura admitti, etiam quod mille paterentur exceptiones, seù defectus, ac etiam ad faciendum inditium. ex Bois. quem allegat in tit. de indit. num. 156. & Clar. in pract. d. q. 21. vers. scias tamen; qui tamen non loquitur in socio criminis patiente plures defectus; sed in socio criminis periuro. Farinac. tamen in prax. crim. tit. de indit. & tortu. d. q. 43. num. 178. testatur in socio criminis patiente plures defectus nunquam vidisse in Vrbe, quod fuerit ad torturam deuentum, nisi vltra inculpationem, & nominationem socij criminis concurrerent alia, quæ de per se facerent inditium. Et in c. Sancimus. de test. Vbi de socio criminis vili, qui pro validitate sui dicti, non admittitur in testem in causa ardua, & capitali. Barb. cons. 65. lib. 4. Gram. cons. 1. num. 62. Bois. tit. de indit. & considerat. ante tortu. num. 151. non requiritur, quod aliàs sit omni exceptione maior. Alex. cons. 238. vol. 6. in princ. Vulgata Glos. in § si verò absint. in verb. substãtiam. In Auth. de hered. & falcid. Vulpel. cons. 99. num. 17. Alex. cons. 237. vol. 6. in princ. Bal. in l. etiam. col. 1. in fin. C. de test. Dec. cons. 310. num. 5. Ioan. de Amic. cons. 87. num. 8. seq. vbi quod talis testis, pœnitus repellitur; & in indiuiduo scribit Rolan. cõs. 24. num. 64. seqq. Bal. in l. fin. col. pen. in 4. q. C. de Edict. Diu. Adrian. tollen. Alex. post alios, quos allegat cons. 507. vol. 6. in princ. quia cum sit vilis non dicitur idoneus testis. Bal. in d. l. etiam. in fin. col 1. de test. & d. Bal. in Auth. si dicatur, col. fin. C. de test. & in l. milites. C. de quæst. Gram. decis. 11. num. 4.
45 Cæteris his omissis illud omnino est in huius modi materia animaduertendum, quod Socius criminis, quando etiam est varius quamuis cum tortura admittatur, nec ad inquirendum facit inditium, & id ratione iuramenti, quod est indiuisibile. Abb. in c. testimoniũ. de test. Gram. cons. 1. num. 61. seqq. Rolan.
46 cons. 57. num. 15. Nec ab re videri debet, quia socius criminis varius, atq; contrarius in suis depositionibus dicitur etiam periurus secundum communem opinionem. Bursatt. cons. 275. num. 5. Dec. cons. 189. num. 8. Natt. cons. 298. num. 7. in fin. Immo socij
47 criminis dictum licet regulariter admittatur cum tortura saltim concurrentibus alijs inditijs, seù adminiculis. Vt latè Boer. decis. 319. vol. 3. in princ. & num. 4. par. 2. Tamen si est varium, licet præualeat, & magis stetur dicto cum tortura; tamen ex varietate fides diminuitur, vt inditium ad torturam non faciat. Vt per Gram. vot. 6 & vot. 34. Mars.
48 cons. 74. lib. 1. Accedat, quod isto casu verisimilitudines debent esse tanto potentiores, quanto ipsa tortura auget fidem contrariæ depositionis. Gram. vot. 3. num. 7.
49 Aym. cons. 75. num. 17. in fin. Obeamq; rẽ si Reus primo examinatus negauerit delictũ, ac etiam complices; vel confessus de se delictum, interogatus de complicibus illos reticuerit: si postea iterum interogatus, vel tortus spontè, vel per torturam variando à prima depositione socios nominauerit: Vtiq; talis nominatio non facit inditiũ ad torturam contra nominatos propter defectum

periurij. Carrer. in pract. crim. in 2.tract.de indic. & tortu. §. octauum inditium num. 18.Gram.vot. 34.post numerum decimum seq. Dec. conf. 189. num. 8. Natt. d. conf. 298.num.7.in fin.seq. & num.22.in fin. col. 2.& conf.37 num.15.in fin. iūcto.num.28. seq. & conf. 234. num. 9. seq. eo lib. 1.
50 Cæphal. conf. 233. num. 14. seq. & conf. 234.num.9. seq.lib.2.Nanq; periurium non purgatur per torturam. Gram. d. vot. 34.
51 Dec. d. conf. 189. Vbi quod dictum periuri nec etiam facit inditium ad inquirendum. Nec dissentit Bal. conf. 471. lib .2. & conf.
52 138.lib.3. Bertaz.conf.559 num.8.Farinac. q.43.num.185.seq. Ratio est,quia in periuro non cadit testimonium aliquod deficiente fundamento, quod est iuramētum. Crauett. in indiuiduo. conf. 6. num. 46. Et maximè quando periurus est varius, & sibi contrarius. Bursatt. conf. 275.num. 5. nec in casibus exceptis admittitur, nec inditium facit ad torturam. Monticell. de reg. crim.4.nu. 32.& 41. Rolan.conf.16.num.9.seq.vol.1. Bertaz.d.conf.39.num.14. & conf.40.num. 12. & conf. 61. num. 10. Menoch. de præsumpt. lib. 1. q. 89. num. 74. Nec etiam ad inquirendum. Monticell. d. reg. 4. post numerum 33. Rolan. ibidem etiam quod cum tortura deposuerit, siue suum dictum confirmauerit in ea. Et conf. 73. num. 6.seqq. & num. 18. seq. eodem vol. 1. Et conf. 94. num. 20.seq. & conf. 57. num. 15. lib.4. & conf. 98.num.21.eodem vol.4. Dec.d.conf. 189. num. 10.seq. Cæphal. conf.204.num. 32. & conf. 203. num. 6. seq. lib. 2.laurent. Hirocu.in suis commun. opin.cent.4.cōclus. 39. num. 5. Honded. conf. 100.num.29.& 38.num.7.in fin. Bertaz.conf. 341.num.27. Vbi post multos concordantes ait, quod
53 isto casu non facit inditium ad inquirendum. Nec facit, si dicatur, quod cōtrarium seruatur de cōsuetudine, nempè,quod periurij vitium purgatur per torturam etiam in
54 criminalibus: Respondetur quod Iudices criminales in Vrbe tenētur,& debent in omnibus occurrentijs seruare ius commune. Vt in Bulla fere: Pauli tertij legitur ad fauorem carceratorum edita, & confirmata à
55 Santissimo Paulo Quinto in Reformatione Tribunalium. De iure communi periurus testis in criminalibus nec cum tortura admittitur; ideò quando quid est Sancitum à Principe nulla resultat consuetudo aduersus eius Constitutionem. Vt per Sot. de iust.

& iur.q.7.art.2.col.2. in fin.not.in l.si mihi, & tibi de legat. secundo Ruyn. conf. 13.nu. 12. lib. 2. & conf.30.num.1. lib. 5. Quod co
56 magis dici debet in casu isto, quia asserta Consuetudo, cum sit correctoria, non inducitur, nisi appareat, illam in contradictorio iudicio fuisse obtentam. Vt not. omnes. in
57 l.de quibus.ff.de legb. Insuper dicitur,quod non solum d. socius criminis, sed quilibet alius socius criminis, quamuis aliàs bonæ famæ, dignitatis, & etiam dignitatis clericalis, & sacerdotalis non facit inditium ad torturam; prout in socio criminis clerico scripsit Abb. in c.1. in 2. notab. ext. de confess. Gram.conf.21.num.3. & conf.35. post numerum 25. Boer.d.decil. 219 post numerum 3.vers.quinimo etiam. Bertaz.conf.61. num.16.lib.1.& conf. 341.num.24.lib.2. & conf.559.num 5.eodem vol.2.Bursatt.conf. 275. post numerum 18. lib. 2. Mascard. de probat.d. conclus. 1311.num. 15.l. 4. C. de quæst. c. vlt. 15.q. 3. Hyppol §.diligenter. Blanc.in l.vlt.ff.de quæst. num.3 9 Farinac. d.q. 43. num. 24. Ratio est, quia post delictum efficitur infamis (vt dictum est) &
58 criminosus. Et maximè contra nominatum, qui sit bonæ conditionis, & famæ; quoniam bona fama tollit inditium resultans contra eum ex dicto Socij criminis. Carrer. in pract. crim. in 2. tract. de indit. & tortu. §. octauum inditium. num. 13. seq. soc. lun. conf 39.num.66.lib.2. Mascard. de probat. lib.3.d.conclus.1311. Honded. d.conf.100. num.4.& 20. Gram. d.conf.21.num.10. & conf.35 num.49.& 75 seq. & conf.61.nu. 1.& conf.70. num.7. Vbi loquitur etiam in dicto duorum Sociorum criminis. Et decis.
59 28.num.17.Paris.d.conf.151.num.13.lib.4. Et quamuis aliqui DD. dixerint, quod de consuetudine Reus consocius ad dictum
60 Socij criminis torqueri potest, & debet; tamen huiusmodi cōsuetudo non est seruanda. Per Text.in l.sed licet.ff.de offic. Præsid. Vbi habetur, quod non quod fit Romæ; sed quod de iure fieri debet, seruandum est. Rolan. in terminis conf.94. num. 21.vol.4. Bertaz.conf.225.post numerum 19 1 b.1. & conf. 556.num.10. in fin seq. lib.2. Vbi declarat d.consuetudinem torquendi Reos habere locum in diffamatis: sed hanc consuetudinem non probat Farinac. d. q. 43. num. 124 præterquam in casibus à iure permissis.
61 Potest benè, & debet, vt nonnulli DD. dicunt, torqueri ille, qui se facit socium criminis

minis si non fuerit tortus in caput consocij nominati, vel ad eius faciem speciali tortura ad tollendam eius maculam, aliter non admittitur contra d. consocium nominatum; nec afficit; nec sufficit prima tortura, in qua fassus fuit. Alber.l.vlt.C.de accusat. Fulgos. cons. 137. Boss. tit. de mandat. ad homic. num. 31. Vulpel. cons. 30. num. 7.& cons. 85.nu.8. Clar.d.q.21.vers. quæro nunquid. in fin. Hyeron de Monte q. 16. num. 22. Vbi de communi testatur. Clar. q. 45. vers. cæterum si Reus. Boer.d.decis. 319. num. 4. Marſ. in pract.§. diligenter. num. 61. Blanc. de indit. num. 380. Farinac. cons. 38. num.
62 10. Et dicunt, quod speciali tortura ad faciem consocij torqueri debet. Boer. d. decis. 319. Clar. d. q. 21. vers. quæro nunquid. in fin. quia alias non tortus à testificando repellitur. l. ob carmen. §. si ea Rei conditio. ff. de test. Clar. d. q. 21. vers. scias autem; & dicit ibi seruari Mediolani; Et ità seruari in Vrbe Romana testatur Farinac. d. tract. de indit. q. 43. num. 139. Immo dicunt, quod non admittitur etiam cum tortura, nisi aliàs sit omni exceptione maior. Glos. & DD. l. fin. C. de accusat. Farinac. d. q. 43. nu. 1. seq.
63 Nec facit, quod deponat de facto proprio, quia non admittitur ad testificandum, quando habet admixtum factum partis. Zuccard. in l. fin. num. 293. C. de Edit. Diu. Adrian. Tollen Immo dicitur, quod quamuis sit omni exceptione maior, nec etiam admittitur, nec eius dictum attendi debet, quando consocium non à principio, sed in vltimis suis constitutis nominauit. Natt. cons. 298. num.7.seq. Dec. cons. 89. nu. 8 Bertaz. cons. 28 & cons. 39. num. 13. lib. 1. Verum Cals. super cons. Burgund. fol. 44. post numerum, 14 Et Simanc. de hæres. c. 62. num.
64 6. contrarium tenent, quibus ego libenter ascribo, & omninò dico, quod quamuis socius criminis suum dictum confirmauerit in tortura; tamen d. consocium Inquisitum non afficit; cum ex proprio delicto effectus fuerit infamis; & eius infamia non purgatur
65 per torturam in causis criminalibus; sed quidem in ciuilibus. Dec. cons. 189. num. 10. ad fin. Rolan. cons. 94. num 17. & cons 95. num. 15. seq. vol. 4 Vbi attestatur de communi. Honded. cons. 106. num. 29. Vbi alios plures concordantes refert. Farinac. d. q. 45. num. 23. Ratio est, quia huiusmodi infamia facti tollitur per solum Deum. Glos. in c. ex tuarum. in verb. absoluas. de purgat. canon.

66 Polyant. in verb. infamia. Sed dato & non concesso quod purgaret infamiam; tamen solum purgaret illam infamiam quæ resultat ex eo, quod quis se facit socium criminis; non autem purgat infamiam aliorum defectuum; nempè ætatis, mendacij, vilitatis, paupertatis, periurij, inimicitiæ, odij &c. Crauetr. cons. 6. num. 16. 47. 48. 54. seq. lib. 1. Rolan. cons. 3. Bursatt. cons. 192. num. 22. lib. 2. & cons. 20. num. 61. cons. 79. num. 11. lib. 1. cons. 201. num. 67. lib. 2. Tob. Noni. cons. 99. num. 5. seq. Vltra quod purgat vnum tantummodo defectum, & non duos, vel plures. Bursatt. d. cons. 192. num. 21. seq. & cons. 201. num. 57. & cons. 275. num. 19. Claud. ad Bertaz. col. 71. ad Eram. H. Farinac. d. q. 43. num. 178. circa med. &
67 cons. 79. num. 10. Nec facit, si dicatur, quod Socij criminis, quando sunt plures, faciunt inditium ad torturam; quia quamuis sint plures, tamen non faciunt contra consocium nominatum d. inditium. Et hæc opinio est communis, & vera; nanq; absurdum est dicere, quod quis conuincatur ex dictis infamium, & criminosorum; cum de iure propter eorum inhabilitatem non admittatur; etsi admittuntur in aliquibus casibus exceptis; non tamen sunt omni exceptione ma-
68 iores, nec plenam faciunt fidem; quoniam numerus non supplet defectum testis, qui omninò admitti debeat. Natt. cons. 289. num. 10. Farinac. d. q. 43. num. 39. & id etiam quamuis sint plures inhabiles, & criminosi: nanq; quod nihil est, supplementum non recipit, l. sed si maneat. ff. de precar. Et ex pluribus imperfectis in sua specie non potest vnum perfectum resultare. l. 1. C qui
69 minor. tutel. Et ideò si testes à testimonio repelluntur, non possunt ex numero aliorum testium eorum dicta suppleri. Gram. decis. 11. num. 2. Natt. cons. 298. num. 10 lib. 2. Gabriel. tit. de test. conclus. 7. num. 8. lib. 1.
70 Rolan. cons. 98. num. 34. Immo dicitur, quod quamuis plures, nec etiam faciunt inditium ad torturam; cum vna tantum sit qualitas inditij. d. l. fin. C. de accusat. Bal. d. l. quoniam liberi. num. 2. C. de test. Gram. d. cons. 61. post numerum 1. Vbi dicit, quod si plures sint confitentes, nihil probant, nisi ad inquirendum. Natt. cons. 289. n. 9. in fin.
71 Et maximè quando d. nominatio fuit facta ad suggestionem siue interrogationem Iudicis. Sed caueant Iudices, vt abstineant ab hac suggestiua interogatione, nè proprias animas

animas perdant, & alios indebite vexent:
72 Nam quando processus fuit fabricatus per suggestionem, vel per suggestiuam interogationem contra aliquem, totus est nullus. Clar.in pract. §. fin.q. 21. vers. retenta igitur. ad fin. Conrad. in pract. in tit.de negat.crim. & torment.post num. 23. vers.quando socius criminis.fol. mihi 293. col. 2. Mascard.
73 de probat. lib. 3. conclus. 1311. num. 29. & 40. Farinac.d.q.43.num.132. Ratio est, quia socius criminis de cōsocijs regulariter interogari nō potest, & maxime quādo v.g.mādatum factum à mandante ipsi mandatario continet in se aliquid turpe, vel delictum; quoniam tunc, cum acceptando mandatarius illud mandatum à mandante efficitur criminosus, & infamis. Ideò dictus Mandatarius repellitur à testimonio, nec inditium
74 facit ad torturam. Marf.in pract. §. diligenter num.37. seq. Paris. cons. 151. post num. 6. vol.4. Io. Maria Monticell.reg.crim. 5. post num. 15. Rolan.cons.75.num. 16.lib. 1. Farinac. q. 44. num. 4. Et intelligitur, quando mandatarius socius criminis veniat, vt accusator. Idem Farinac.ibidem nu. 9. seq.d.l. fin. in fin. C.de accusat. ibi cum veteris iuris auctoritas de se cōfessus nec interogari quidem de aliorum conscientia sinat. Nemo igitur de proprio crimine confitentem super conscientia scrutetur aliena. l.repeti. ff.de quæst. ibi qui de se confessus est in caput aliorum non torquebitur. c. 1. de confess. ibi cum secundum vtriusq; iuris statuta de se confessi super aliorum conscientijs interogari non debeant. c. memini. 15. q. 5. Ibi nemini de se confesso super aliorum crimen credi oportet. Gandin. tit. de quæst. & torment. num. 16. ad med. vers. nam regulariter. Guid. de Siozar. in tract. de indit. & tortu. num. 51. vers. regulariter de proprio scelere confessus. Angel. de malef. in verb. quod tamen, quod publica prece. post numerum 21. vers. & sit non fuit interogandus, & vers. ibi autem delicta. Marf. l. 1. §. Diuus Antonius per illum Text. ante numerum 1. & 2. ff. de quæst. Gram. decis. 28. num. 9. in fin. vers. cum regulariter. Brun. de indit. & tortu. par. 1. q. 3. num. 19. vers. ad primum respondeo, quod regulariter. Paris. d.cons. 151. num. 8. lib. 4. Boss.tit. de indit. & considerat. ante tortu. num. 44. vers. Et hæc est regula. Rolan. cons. 73. num. 5. vers. per regulam, quæ habet. col. 1. Monticell. reg. 4. num. 1. Anton. Gomez. varia. resolut. tom. 3. c. 12. Rubr. de probat. delictorum. num. 14. vers. non verò in alijs. Vbi testatur de communi opinione, de qua etiam testatur Ioan. de Amic. cons. 27. num. 1. quem refert, & sequitur Clar. in pract. §. fin. d. q. 21. vers. dictum socij criminis in princ. Mascard. de probat. lib. 3. d. conclus. 1311. num. 1. Ratio est, quia tam de lege naturali, quam de lege diuina vnusquisq; tenetur cælare
75 secretum sui amici. Ludouic. Peguer. decis. crim. 5. num. 1. iuncto num. 4. quem refert, & sequitur Farinac. d. q. 43. num. 3. Et ne à Iudice in interogandis Reis committatur,
76 seù fiat suggestio, dicitur, quod interogandi modus, qualis esse debeat. not. Glos. in. l. si prius. ad Sillan. & Cyn. in l. fin. de accus. quæ debet fieri generaliter, non descēdendo ad speciem, & ad nominationem certæ personæ; quia si ad speciem descenderetur, non esset quærere, sed potius suggerere, quod fieri non debet. l. 1. §. quæ quæstione. ff. de quæst. quod intellexit, nisi contra aliquem in specie sit legitima præsumptio. Vt sentit Glos. 3. in d. l. fin. ff. ad exhib. & facit l. 1. C. de quæst. secundum Bart. in d.l. fin. nam tunc specialiter poterit de al quo interogari, & faciet inditium sua confessio. Vbi autem
77 quis de se confessus interrogatur de alijs socijs, & ille confitetur contra aliquem, contra quē nulla esset legitima præsumptio, vel interogatur in casu à iure non permisso, tunc faciet solum inditium ad inquirendum contra nominatum. Et ità intelligo dictum Oldradi, quem Bal. refert, & sequitur in l. si certum in princ. ad Sillan. Vbi etiam per Angel. & creditur quantum ad inquirendum, sed non quantum ad torquendum, & puniendum secundum eos ibi, & ità dicit Dom. de Sancto Gemi. quem ibi sequitur Capra c. Clericos. de sent. excomm. in sexto Denique quando ante, vel post d. nominationem
78 socij criminis succedat exculpatio ipsius Socij, d. exculpationi standum est, & ipsi est omninò credendum. Gram. decis. 56. nu. 11. Hyppol. cons. 61. num. 35. seqq. Glos. notab. l. pen. C. de fideicomm. prout excusatur v.g. Mandans, si mandatarius dixerit commisisse homicidium ob propriam inimicitiam, & non de mandato alterius. Dixit Bal. c. 1. §. iniuria. col. 8. vers. quæro si Titius. de pac. ricram. firman.

SVMMARIVM.

1 *Periurus tam in criminalibus, quam in ciuilibus, & tam in exceptis quam in non exceptis nullum facit inditium.*

2 *Periurus quamuis examinatus nullum parit inditium.*

3 *Periurium tollit omnem fidem in teste.*

4 *Periurus vna vice amplius ad testimonium non admittitur etiam peracta pœnitentia.*

5 *Periurus semel sẽper præsumitur periurus, & nullam fidem facit.*

6 *Periurus licet emendatus in secundò examine, licet ẽt absolutus, quia non est idoneus testis ad testificandum non admittitur.*

7 *Veritas caret in periuro, quia debet eſse pura, & simplex.*

8 *Iuramentum qui semel violauit, semper manet in eo suspicio periurij.*

9 *Periurus semel iterum, atq; iterum falsum iuraturus præsumitur.*

10 *Legis auxilium frustra implorat, qui in legem committit.*

11 *Periurus etiam in causa hæresis à testificando repellitur.*

12 *Periurus est infamis.*

13 *Periurus velut falsus est puniendus.*

14 *Periurus qualiter admittatur in causa hæresis.*

15 *Periuri dicto vt fides habeatur, neceſſariò inditia, & coniectura concurrere debent*

16 *Periurus non est sine tortura admittendus in testem, si inditia, & coniectura non concurrant.*

17 *Periurium quando nemini nocet, nec est aptũ ad nocendum non punitur periurus.*

18 *Periurus quando quis dicatur.*

19 *Periurus nec ad inquirendũ est admittẽdus.*

20 *Periurus quando se facit Socium criminis, nec ad inquirendum facit inditium.*

21 *Periuri dictum nec etiam sufficit ad capturã.*

22 *Periurus nec ad formandam Inquisitionem sufficit, quia periurus à testificando repellitur omni iure*

23 *Periurium non sanatur per tormentum sibillorum. nec per torturam purgatur.*

24 *Tormentum sibillorum non suffragatur in criminalibus.*

25 *In Periurio non cadit testimonium deficiente fundamento quod est iuramentum.*

26 *Iuramentum est fundamentum testimonij.*

27 *Periurus quis eſse potest tam si in tortura, quam si extra deponat.*

28 *Iuramenti religio nulla considerari potest vbi adest periurum.*

29 *Fidelis qui non est Deo, non potest eſse fidelis hominibus.*

30 *Periurus etiam tortus non admittitur in testem.*

31 *Periurij infamia non purgatur per tormẽta.*

32 *Iudices criminales tenentur in omnibus occurentijs seruare ius commune.*

33 *Consuetudo non præualet contra id, quod sancitum est à Principibus.*

34 *Consuetudo, cum sit correctoria, non inducitur, nisi appareat fuiſſe obtentam in contradictorio iudicio.*

35 *Periurium habet locum in teste, non autem in principali Inquisito periuro.*

36 *Principalis inquisitus potest deierare, mendacia proferre, & impune veritatem abnegare.*

37 *Periurium in principali accusato habet Deũ tantum vltorem.*

38 *Sanguinem suum vnicuiq; licet redimere quoquo modo.*

39 *Prædicta puto vera, quando venit imponenda pœna sanguinis.*

40 *Testis est suspectus de falso, si querelanti seu principali contradixerit.*

41 *Principalis, seù querelantis aſsertioni magis creditur quam testis contrariũ deponẽtis.*

42 *Principalis, & testis non poſſunt ad concordiam reduci.*

43 *Testes examinati antequam principales non dicuntur periuri, quia non tenentur detegere turpitudinem suam.*

DISCEPTATIO IX.

De Teste Periuro.

1 AD depositionem testis in eius examine periuri Inquisito nõ potest infligi tortura; quoniam periurus tam in criminalibus quam in ciuilibus; & tam in exceptis, quã in non exceptis non solum omni iure à testificãdo repellitur. Bos. tit. de inquisit. n. 45. Etiãsi cum tortura deposuerit. Dec. cõs. 189. col. 6. vers. nõ obstat, ꝙ infamia. Aym. cõs 6. n. 16. Mascard. de ꝓbat. cõclus. 1168. n. 7. Sed ẽtsi examinatus nullũ ꝓrsus parit inditiũ. Glos. in c. ꝑ tuas in verb. adulteri. ext. de simõ. Gig. de crim. læs. maiest. prob. q. 11. n. 1. cum alijs & c. si quis cõuictus & in c. paruuli. 22. q. 5. c. quicũq; 6. q. 1. c. ex par. & ibi Glos. in verb. de periurio. Vbi Abb. n. 3. & Fœlyn. n. 4. de

E test.

tit.de inquisit.nu.46. Tamen ex mea senten-
tia nec etiam ad inquirendum est admitten-
19 dus; prout in c.sicut in nobis.de test. Alciat.
tract. de praesumpt. reg. 11. praes. 10.& cons.
20 19. lib.7.num. 8. Et maximè quando vltra
periurium, & variationem vocum criminis
se facit.l.fin.de accus.Guigliel in Spec.tit.de
test.vers. Item item quod est socius.Bero.q.
21 58.in princ. Immò nec etiam ad capturam.
Alciat.de praesumpt.reg.3.praes.10. Caephal.
cons.233.n.5. & 8. vol.2. Rolan cons. 95.
num.21.lib.4. Mascard. de probat. conclus.
22 1169.num.6.Farinac.q.56.num.189. Im-
mò nec etiam ad formandam Inquisitionem
Rolan.cons.16.num.9. Caephal.d.cons.nu.
4.Farinac.d.q.nu.5.& 188. Gram. vot. 34.
num.10.seq. Dec.cons.189.nu.8.Natt.cons.
298.num.7.in fin.Bertaz. cons.34.num. 27.
vol.2. Vbi quod nec ad inquirendum;quia
periurus omni iure à testificando repellitur
(vt supra dictum est) Boss.tit.de opposit.nu.
23 45. Immò etiam quod magis est eius dictũ,
sine periurium non solum non potest sanari,
seu purgari per tormentum sibillorum; quia
d.tormentum non suffragatur in criminali-
24 bus. Ità Dec.cons.189.n.8. Gram. d. vot.
34.num.10.Bertaz.cons.34.n.num.27. Vbi
quod non facit inditium ad inquirendum;
quoniam d.tormentum non purgat periuri-
um.Aym.d. cons. sed ad inducendum tantũ
in viam Inquisitionis formandae. Boss.tit. de
inquisit.num.42.nec dissentit Bal.cons.471.
lib.2.& cons.138.lib.3.verum nec etiam sa-
nari potest per torturam, quae est maius tor-
mentum.Gram.d. vot.34. post.num. 10.seq.
Dec.d.cons.Natt.cons.298.num.7.seq. Ber-
taz.d.cons. Crauett.cõs.6.n.46 Fab.Turrett.
cõs.9.n.24. Vbi alios cumulat.& cons.201.
25 num.65.vol.2. Et hac ratione quidem quia
in periuro non cadit testimonium aliquod
deficiente fundamento, quod est iuramen-
26 tum. Ità in indiuiduo scribit Crauett. d.
27 cons.6.num.46. Alia quoq; adest ratio,quia
stante periurio eadem videtur ratio, siue de-
ponat in tortura, siue extra ipsam; nam vbi
est periurium, iuramenti religio nulla in eo
28 considerari potest.l. ob carmen. §. penult.ff.
de test.§.si verò in Auth.eo.tit.Aym.in cons.
6.num.16.47.seq.Rolan. cons. 16.num.11.
& cons.95.num.5.seq.lib.4.Vbi de commu-
ni.Mascard.de probat.conclus.1168.nu. 12.
& 15.Dec.d.cons.189.nu.13.Caephal.cons.
234.num.18.seq.Ruyn.cons.146.num.2.&
4.lib.5.Farinac.q.56.num.194. Idem cons.
20.num. 3.l. qui falsa, vel varia. ff.de test.
Bart.quem allegat. Aym.d.cons.6.num. 15
29 Ratio est, quia qui est infidelis Deo, homi-
nibus fidelis esse nõ potest.Bal.in c.cum Ioan
nes.de fid.instrum.Franc. Curt.cons.53.col.
30 3.quod procedit, etiamsi fuerit tortus. Vt
per Ruyn.d.cons.num.4.Crauett.d.cons.6.
num.16.& 46.seq.Gram.vot.6.num.16 Al-
ciat.in tract.praesumpt.10. Dec. d.cons.189.
lactatus sum.col.6. vers. ad dictum Corradi
31 dicentis; quod infamia periurij in crimi-
nalibus non purgatur per torturam.Soc.cõs.
39.perspectus.num.54.vol.2.Vbi ampliat,si
poenitentiam egerit.Imol.in d.c.testimonium
num.11.seq.et ibi Barbar.de test. Et licet per
aliquos DD. dicatur, de Consuetudine in
Vrbe seruari contrarium; respondetur (vt
alias dictum est) quod Iudices criminales
32 tenentur,& debent in omnibus occurrentijs
seruare Ius commune. Vt in Bulla fe: re:
Pauli III. legitur ad fauorem carceratorum
edita; & confirmata à fe. me. Pauli Quinti
in Reformatione Tribunalium. Idcò quid
est sancitum à Principibus, nulla praeualet
consuetudo aduersus eorum Constitutiones
33 Vt per Sot.de iust.& iur.q.7.art. 2.col. 2. in
fin.Not.in l.si mihi, & tibi de legat. secundo
Ruyn.cons.13.num.12.lib.2.& cons. 30.n.
34 1.lib 5. Et asserta consuetudo, cum sit cor-
rectoria, non inducitur, nisi appareat,illam
in contradictorio iudicio fuisse obtentam.
Vt not.omnes in l.de quibus.ff.de legib. Vl-
tra quod non quod fit Romae sed quod fieri
debet seruandum est. Text.in l. sed licet. ff.
35 de offic.Praesid.Bertaz.cons.225. post num.
19.lib.1.& cons.556.num.10.in fin.quae su-
pradicta omnia solumodo locũ habent in te-
ste periuro non autem in Principali inquisi-
to periuro; qui nimirum accusatus de cri-
mine, respondens Inquisitioni cum iuramẽ-
to contra veritatem; vt eius v.g. turpitudi-
nem tegat, vel vt saluet vitam suam, non
punitur de periurio; nanq; potest hoc
36 facere; cum possit d. principalis quando-
cumq; deierare, & veritatem abnegare im-
punè: puta si quis respondendo Inquisitioni
verũ ab initio cũ iuramẽto abnegauerit, licet
postea fateatur, vel testibus cõuincatur, nõ
habetur pro piuro,nec de hoc punitur. Alex.
l.1.in Add.ad Bart.ff.de his,qui ãte sẽt.mort.
sci.cõsci.Neuiz. in sua sylua nupt. lib.3. nu.
43.Boss.tit.de periuris.n.3.Vulpell. cõs.102.
n.12. quoniã periuriũ in principali accusato
37 habet Deum tãtummodo vltorẽ;& alia poena

DISCEPTATIO X.

De Testibus de Vniuersitate.

PRælato, seù Rectori alicuius parochialis Ecclesiæ non potest infligi tortura ad depositiones testium de aliqua Vniuersitate ad ipsius fauorem examinatorum. Et quamuis dicatur, quod dd. testes admittuntur ad testificandum contra d. Prælatum eius nomine accusatum in ijs, quæ respiciunt d. Vniuersitatis commodum, & vtilitatem: prout Farinac. q. 60. nu. 517. Fœlyn. in c. insuper num. 6. vers. secus si effectus vtilitatis; & ibi etiam Abb. num. 2. col. 2. vers. si verò non singulariter. Henric. Boic. num. 13. Dec. num. 19. ext. de test. Bal. in l. in tantum §. Vniuersitatis. num. 1. col. 2. vers. quæ sunt, quæ possunt. Bal. ibidem. in prima lectura in prin. ff. de rerum diuis. Salyc. in l. parentes num. 7. vers. aut his, quæ aguntur: Tamen secundũ aliquos DD. admittuntur, & probant, quãdo d. Vniuersitas est magna, & dd. testes non sunt inimici, & maleuoli d. Prælato, nec vllum ex eorum depositionibus reportant cõmodum, seù vtilitatem. Ità Bart. in d. l. in tantum. § Vniuersitatis. ff. de rerum diuis. nu. 1. col. 2. vers. aut non spectat principaliter
1 Alex. cons. 68. num. 14. lib. 2. Cæterum ex mea sententia ad fauorem d. Vniuersitatis siue magnæ, siue paruæ dd. testes ad testificandum contra d. Prælatum non admittuntur in pluribus casibus: Nempè quando tractatur de ijs, quæ singulorum commodum seù vtilitatem respiciunt. d. Bart. in d. l. in tantum, & ibidem Bal. in secunda lectu. Abb. n. 7. vers. aut Vniuersitatis. Angel. in l. omnibus n. 2. vers. aut respicit singulos. C. eo. Fœlyn. in c. cum à nobis. nu 5. in 4. Fallent. in princ. Abb. num. 2. col. 2. ad med. vers. si verò quæritur. Farinac. d. q. 60. num. 495. seq. Fulgos. ff. de in ius voc. l. in ius vocare. §. qui manumittitur. num. 1. Fœlyn. c. insuper. de test. nu.
2 4. Capic. decis. 152. num. 4. Item quando præsumitur magna affectio in causa propter annexam commoditatem: Vt puta quando agitur de acquirenda iurisditione, de paucis, & similibus. scripsit Bal. videri c. cum nuncius. ante numero primo quem refert & sequitur Fœlyn. d. c. insuper. sub num. 5. Cœpoll. tract. de seruit. iur. pascen. num. 18. Di-
3 dac. Couar. lib. pract. quæst. c. 18. nu. 4. Item quando vel omnes de Vniuersitate agunt, vel omnes procuratorem, aut Scindicum constituerunt; quia tunc is, qui in mandato procuræ comprehensus est pro sua Vniuersitate, testimoniũ ferre non potest. Plot. de in lit. iuran. §. 4. num. 26. vers. maximè; quẽ sequitur Aldobrandin. in Addit. ad Dec. in c. tertiò loco. num. 4. littera D. vers. Adde tu. Bertaz. cons. 178. nu. 6. lib. 1. Rolan. cons.
4 72. num. 17. lib. 2. Item quando d. Vniuersitas contra ipsum litem habuit, & maximè quando testes deposuerunt pro d. Vniuersitate. Vt per Glos. in c. super prudentia in verb. Stefani. 14. q. 2. Abb. in d. c. insuper. n. 4. de test. cum agatur de eorum interesse etiã particulari. Crott. tract. de test. num. 131. D. Campeg. reg. 99. in 2. fallent. Vbi quod ità
5 omnes DD. concludunt. Item quando dd. testes plures patiuntur exceptiones, seù defectus, puta quia sunt inimici, accusatores, varij, inter se discordes, pauperes, viles, luxores, abiecti, vel aliàs criminosi. c. cum nun-
6 cius. Vbi et not. Ioan. Andr. nu. 2. Butr. n. 2. de test. Item quando d. Vniuersitas est parua, & agitur de ipsius interesse. Fœlyn. in d. c. insuper. nu. 4. vers. tertiò norab. & ibi Dec. num. 9. de test. Bellon. cons. 63. Vbi de communi. Et ista opinio est etiam æquissima in causa ciuili. Capic. d. decis. 152. num. 4. seq.
7 Ratio est, quia dd. testes deponentes pro d. Vniuersitate dicuntur deponere in causa propria, cum agatur de eorum interesse quod
8 maximè procedit, quando v. g. d. Vniuersitas est paruum Castrum, nempè quod numerus hominum ipsius ascendit v. g. ad centum capita familiarum tantum: Ratio est, quia illi de ipsius corpore cadunt in nomen
9 domesticorum, & cohabitantium. Abb. d. c. insuper. n. 4. vers. sed restringenda est eorum opinio, & ibi Fœlyn. num. 4. in fin. de test. Butr. d. c. cum nuncius. nu. 4. eo. tit. Mascard. de probat. lib. 1. conclus. 295. num. 14. & lib. 3. conclus. 14. nu. 9. Farinac. d. q. 60. nu. 518. qui omnes à testimonio repelluntur. c. in litteris de test. l. etiam C. eo. tit. Alber. de Malet. tract. de test. c. 2. nu. 54. Nouell. tract. de test.
10 num. 5. Fœlyn. d. c. in litteris num. 1. Et ista inhabilitas paruæ Vniuersitatis est adeo efficax, quod nec per torturam suppletur. Mars. per illum Text. in l. 1. §. præterea in princ. ff. de quæst. cum alijs adductis per Bertaz. cons. 251. num. 14.

42 *Varietas quando non est super negocio principali, de quo agitur, nihil refert.*

43 *Testes debent esse contestes super negocio principali, & super loco, & tempore.*

44 *Testes varij atq; discordes super negocio principali, à testificando repelluntur.*

45 *Testes varij non dicuntur, quando per obliuionem vel ignorantiam, vel alium errorem variant nec puniuntur.*

46 *Testes varij non dicuntur, quando in continenti se corrigunt, allegando iustam causam erroris.*

47 *Testes possunt spontè sua reuerti, vt addant, vel se corrigant incontinenti, sed non ex interuallo.*

48 *Testes varij debent probare causam erroris, aliàs puniuntur de falso.*

49 *Testibus an licitum sit variare, antequam discedant à Iudice.*

50 *Testis varius, & vnicus, & non integer nullum facit inditium, quando non fuit tortus.*

51 *Testis varius, atq; contrarius in suis depositionibus dicitur etiam periurus, & ipsi non creditur, quãuis cũ tortura deposuerit.*

52 *Periurium non purgatur, per torturam.*

53 *Testis sibi ipsi varius, atq; contrarius nullam fidem facit.*

54 *Testis varietas, atq; contrarietas nullo modo sanari potest.*

55 *Testis sibi ipsi varius, atq; contrarius in loco, & tempore non probat.*

56 *Testes non probant, quando sunt sibi ipsis varij, atq; contrarij de solo loco, vbi fuit commissum delictum.*

57 *Testis quando est sibi ipsi varius atq; contrarius in vno examine ab eo, quod dixerat in alio, non probat.*

58 *Testis sibi varius, atq; contrarius in aliqua parte, in totum reputatur varius, atq; contrarius, & nihil probat.*

59 *Tortura quando quis variat à primo dicto, eius variatio non dicitur sanata per torturam.*

DISCEPTATIO XI.

De Teste Vario.

1 OB testis varij depositionem Inquisito non potest infligi tortura. l. qui falsa vel varia ff. de test. Gram· vot. 31. num. 18. seq. post alios, quos allegat, & post Fœlyn. tradit. Monticell. in Repert. de test. in verb. impugnatur testis, quia varius. vers. testes
2 vario modo loquentes; quia testis varius nõ solum nullam fidem facit. c. cum tu. cum ibi not. de test. Crott. tract. de test. n. 331. sed nec ẽt vllo eius dicto est standum. Capic. de-
3 cil. 142. num. 7. Ità Boss. tit. de tortu. test. nu. 37. Et melius tit. de opposit. contra test. nu. 18. vers. quid modo. Et maximè quando est varius & vnicus. Dec. cons. 175. col. 2. & cons. 189. n. 8. Boss. d. tit. de tortu. test. nu. 17. Et deponit quoq; de diuersa specie delicti: nanq; vti varius à testificando repellitur. d. l. qui falsa, vel varia. Ratio est, quia testis vario modo loquens aufert verum sensum suæ depositionis. Vt per Fœlin. quẽ allegat.
4 tradit Monticell. vt supra. Nec mirum videri debet, quia testis varietas operatur, vt per Iudicem non possit deueniri ad aliquam
5 sententiam, seù decretum præiudiciale. Tradit Hyppol. §. diligenter. num. 75. refert, & sequitur Alex. Siyat. cons. 117. num. 45. inter cons. crim. diuers. lib. 2. præsertim ad torturam, maximè quando cum varietate ad
6 est periurium etiam in exceptis. Bursatt. cons. 275. num. 5. Dec. d. cons. 189. Et testis varius dicitur, non qui contraria deponit, sed qui diuerso modo dicit. Farinac. q. 66. nu. 8.
7 Vel quando vna vice dicit vnum, & alia vice aliud. Item dicitur varius, quando v. g.
8 vnus dicit delinquentem esse de barba nigra, alius de barba castanei coloris. Vel aliquis
9 in primò eius examine dicit aliquid audiuisse in platea, & in secundò dicit non recordari, si dicto tempore ibi permanebat delin-
10 quens: quoniam mendaces debent esse memores; & eo magis si suspicio subsit de testimonio falso. Fœlyn. in c. cũ in tua de test.
11 Boer. decis. 108. Vulpell. cons. 71. nu. 4. Aut discordat circa tempus, & locum. Bart. in l. eos, qui nu. 5. ff. de fals Paris. de Put. in tract. de scindic. in verb. tortura. c. 5. num. 10. Bur-
12 satt. cons. 20. num. 21. Vbi testatur de communi opinione. Rolan. cons. 3. nu. 4. seù vnus dicit aliquẽ dormisse duabus vicibus cũ aliqua muliere, alius dicit quinq; vicibus: siue
13 vnus dicit delictũ fuisse commissum die lunę
14 alius diè sabbati. Vel vnus dicit fuisse commissum iam tribus annis, & alius iam quinq;
15 annis, qui sunt mendaces, & singulares. Aut vnus in primò eius examine dicit delictum fuisse commissum iam octo, vel decem mensibus; & in secundo iam quinq; vel sex.
16 Seù vnus dicit in primò examine extraxisse frumentum extra statum Ecclesiæ de mense Augusti; & in Repetitione dicit de mense

quando testes sunt varij, atq; discordes super negocio principali: Vt quia v.g. vnus dicit vidisse Inquisitum percussisse in spatula, & alius in brachio, à testificando repelluntur. d.
45 l. qui falsa, vel varia. ff. de test. Verum testes non dicuntur varij; tum quãdo per obliuionem, vel ignorantiam, aut per alium errorẽ variant; nec vnquam puniuntur. §. si verò quidem. Auth. de test. Tum etiam si in con-
46 tinenti se corrigunt, allegando iustam causã erroris; & ita Iudici videatur. Bos. d. tit. de
47 tortu. test. num. 23. Et testes possunt spontè sua reuerti, vt addat, vel se corrigat inconti-
48 nenti, sed non ex interuallo. Tamen probare debent causam erroris, aliàs vti varij puniuntur de falso. Bos. tit. de publicat. process. num. 28. quoniam testibus licitum est
49 variare, antequam recedant à Iudice. Bos.
50 eo. tit. num. 29. Tandem dicitur, quod testis varius, & vnicus, & non integer nullum facit inditium, quando non fuit tortus. Not. l. ob carmen. §. si ea Rei conditio. ff. de test.
51 Bos. tit. de partu suppos. n. 19. Immo et dicitur, quod testis varius, atq; contrarius in suis depositionibus dicitur etiam periurus secundũ cõmunem oppinionẽ. Bursatt. cons. 275. num. 5. Farinac. q. 43. num. 18. & 185. seq. Et ideo ipsi non creditur. Ruyn. cons. 146. lib. 5. Dec. cons. 189. Aym. cons. 6. Rolan. cons. 16. in princ. Cephal. cons. 223. in 2. Vulpell. cons. 27. num. 1, quamuis etiam cũ tortura deposuerit, quo-
52 niam tortura non purgat periurium. Dec. d. cons. 189. col. 6. vers. nec obstat, quod infamia quem secuti fuerunt Crauett. cons. 6. num. 16. Bursatt. cons. 201. num. 6. vol. 2. Fab. Turrett. cons. 9. vbi alios cumulat.
53 Quod præcipue habet locum, quando testis est sibi ipsi varius, atq; contrarius in suis depositionibus; quia tunc vti diuisus,
54 & laceratus secundum Bal. cons. 25. col. 1. lib. 3. non probat; nec non etiam, quia eius varietas, atq; contrarietas nullo modo sanari potest. Ità Bart. in d. l. eos. C. de fals. Butr. in c. cum tu. de test. Alex. in l. inter stipulantem. col. 4. de verb. obligat. Crott. tract. de test. num. 327. ideò non probat. d. l. qui falsa, vel varia. ff. de test. Farinac. q. 66.
55 num. 13. Nec etiam probat, quando est sibi ipsi varius, atq; contrarius in loco, & tempore. Farinac. d. q. num. 20. Immo quoq;
56 testes non probant, quando sibi ipsis sunt varij, atq; contrarij de solo loco, Vbi prætenditur patratum delictum; quia sunt similes testibus Susannæ. Glos. & DD. in d. l. testium, C. de test. Soc. Iun. cons. 86. num. 23. & cons. 88. num. 26. vol. 2. Alex. cons. 116. col. 1. vol. 1. Et si testium contrarietas à Iudice est ponderanda in circumstantijs, & tollit fidem illorum. Ruy. cons. 149. num. 27. seq. & cons. 150. num. 9. vol. 5. quanto
57 magis quando contrarietas est super cardine negocij? Deniq; testis non probat, quando est sibi ipsi varius, atq; contrarius in vno examine ab eo, quod dixerat in alio. Cœpoll. cons. 61. Dec. c. per tuas, in fin. de probat. Boer. decis. 108. Vulpell. cons. 95. num. 8. Butr. c. nihil obstat. de verb. significat. Ratio est, quia testis sibi varius, atq; contrarius in
58 aliqua parte in totum reputatur varius, atq; contrarius, & nihil probat. Farinac. d. q. 66.
59 num. 19. Nec valet, si per fiscum dicatur, quod d. variatio fuit sanata per torturam seù tormẽtum sibillorum ei inflictum; nam quando quis ob tormenta variat à primo dicto nullum parit inditium ob defectum periurij. Gram. vot. 34. n. 10. seq. Dec. d. cons. 189. n. 8. per totum. Bertaz. cons. 341. num. 27. vol. 2. Vbi ait, quod isto casu nec ad inquirendum parit inditium.

SVMMARIVM.

1 *Variatio; siue vacillatio Rei in eius depositione nullũ sibi ad torturã facit indit ium.*
2 *Inditiũ vnũ nõ causat, vt quis torqueri possit.*
3 *Variatio, seù vacillatio vnũ est tãtũ inditiũ.*
4 *Inditia remota non sufficiunt ad torturam.*
5 *Variatio, mendacium pallor, titubatio trepidatio, & id genus aliud quæ corã Iudice fiunt, nullum ad torturã pariũt indiũum, sed quandam faciunt suspicionem.*
6 *Variatio, vacillatio. mendacium &c. vt sufficiant ad torturam debent esse circa substantialia delicti, de quo quæritur.*
7 *Variatio, & obliuio Rei de aliquibus circumstantijs, vt V.g. de tempore, nihil refert.*
8 *Variatio. vacillatio, mendacium &c de per se non sufficiunt ad torturam, sed requiritur, vt Reus sit suspectus V. g. de hæresi, vel infamatus, quod commiserit crimen, de quo vacillat.*
9 *Variatio. vacillatio &c. licet forsã aliquando testi; tamen Reo nullam ad torturam pariunt inditium. Vide infra num. 13.*
10 *Reus citra metũ periurij, & mendacij videtur posse variare, & mendacia proferre.*
11 *Sanguinem suum vnicuiq; licet redimere*

quoquo

quoquo modo.

12 *Reus varians, seu vacillans in depositionibus nullum ad torturam sibi facit inditiũ Vide etiam num 9. & x.*

13 *Iudicis præsentia inducit metum.*

14 *Iudicis vultus iratus dicitur terribilis.*

15 *Iudicij locus dicitur terribilis.*

16 *Variatio, mendacium, pallor, &c sunt inditia remota.*

17 *Variatio, mendacium, verecundia, timor, periculi magnitudo, rei nouitas, Iudicis authoritas, ira, dolor, recordatio futura infamia, & cæteræ animi perturbationes rationem impediunt, vt et sapientissimi viri perturbentur, & aliena loquantur.*

18 *Varietas in rustico, seu simplici homine, & ignaro non præsumitur dolosa.*

DISCEPTATIO XII.

De Varietate, seu variatione Rei.

1 REO varianti, seu vacillanti in sua depositione etiam in causa hæresis tortura non potest infligi; cum variatio, seu vacil-
2 latio nullum sibi faciat inditium: nec ab re videri debet; quoniam propter vnum tantũ inditium, & maximè à crimine remotum ne-
3 mo est torquendus; & d. variatio vnum est inditium, & satis videtur à crimine remotũ:
4 Vnde omninò dicendum est, variationem, & vacillationem non facere inditium ad torturam. Et hanc sententiam vocat communẽ Carrer. in pract. crim. num. 119. vers. secun-
5 dum inditium est. Vbi asserit solã variationem, aut mendacium, vel pallorem, titubationem, trepidationem, & id genus aliud, quæ coram Iudice fiunt, non facere inditium ad torturam; sed quandam suspicionem; cũ sint inditia remota. Idẽ tenet Marsi. in pract. crim. §. diligenter. idem cons. 51. Gram. decis. 34. incip. in præsenti. Ioan. de Amic. cõs. 134. & alij, quos ibi Carrer. Nanque vltra variationem alia concurrere debere videtur:
6 nempè quod d. variatio, vacillatio, mendacium, &c. committantur circa substantialia delicti, de quo queritur. Ita tradit valdè singulariter, & meo iudicio verè Paris. de Put. in tract. de scindic. in verb. Tortura. el primo versic. viso de inditijs, quẽ sequitur Carrer. in pract. crim. num. 119. versic. Vbi addit Solam varietatem non facere inditium, nisi alia concurrant; hos refert Clar. in pract.
7 crim. §. fin §. 21. vers. mendaciũ: Nam quãdo Reus variat, seu nõ recordatur de aliquibus circumstantijs, vt v.g. de tempore, nihil interest, Ita ad litteram dixit Bal. l. 2. in finali-
8 bus verbis. C. de donat. ante nupt. Rursus præter variationem, & mendacium necesse est, quod alia signa delicti commissi à vacillante interueniant. Vt puta quia v. g. Reus alias suspectus est de hæresi, vel infamatus, quod id crimen commiserit, de quo interogatus vacillat. Ita Clar. præcitato loco. Simanc. de Cathol. Instit. tit. 65. num. 33. Et hanc sententiam ita explicatã appellat Plot. in Repetit. l. si quando. num. 88. Et ideò sola variatio, pallor, titubatio, mendacium,
9 &c. nisi & quæ tradidimus cocurrant, nullo modo ad torturam sufficiunt. Tamen licet variatio, mendacium, &c. forsan in teste contra ipsum faciat inditium ad torturam; secus verò dicitur in Reo, qui citra metum periurij, vel mendacij videtur posse variare,
10 & mendacia proferre. Carrer. post alios, quos allegat, dicit, hoc communiter teneri. in l. obseruare. in princ. num. 119. vers. secundum inditium est mendacium, & variatio. fol. 25. Mars. cons. 51. num. 70. Gram. vot. 30. num. 16. & cons. 21. num. 29. Paris. in d. l. obseruare reddit rationem; quia Reus potest variare, & mendacia proferre propter sui salutem. Idem scripserunt Andr. de Iserma in Constit. Regni, si damna. in tit. de homic. col. 10. vers. Item nota, & ibi Affli-
11 cit. in 14. notab. vers. sed quæro. Et id optima ratione censetur permissum; quoniam (vt alias dictum est) vnicuiq; licet sanguinem suum redimere quoquo modo, . l. 1. & ibi Bart. ff. de bon. eorum, qui ante sent. 51. mort. consci. se fert, & sequitur Curt. Iun. in Repet. l. admonendi. num. 260. ff. de iureiur. Ioan. Ingens l. 3. §. subuenitur. num. 115. seq. ff. ad Sillan. soc.
12 Iun. cons. 38. seqq. Et Reus varians, seu vacillans in depositionibus nullum sibi ad torturam facit inditium; & hanc sententiam vocat communem Carrer. in pract. crim. nu. 119. vers. secundum inditium, Vbi asserit solam variationẽ, mendacium, pallorẽ, titubationem, trepidationem, & illud genus huiusmodi, quæ coram Iudice fiunt (vt dictum
13 est) non facere inditium ad torturam: Ratio est, quia Iudicis præsentia inducit metũ:
14 Aym. cons. 49. n. 1. Cæphal. cons. 34. n. 51. lib. 1. Et Iudicis vultus iratus, & Iudicij lo-
15 cus dicitur terribilis; adeò vt nesciat quandoq; Reus, quid respondeat. Mars. in pract. §. diligenter. num. 98. Vulpell. cons. 27. n. 6. vol.

16 vol. 1. Clar. q. 21. vers. Cæterum, sed quandam suspicionem (vt pariter dictum est) cũ talia sint inditia remota. Idẽ tenet Mars. cõs.
17 51. Gram. decis. 34. incip. in præsenti. Ioan. de Amic. cons. 134. & alij. Alia quoq; adest ratio, quia variatio; vacillatio, mendacium, verecundia, timor, periculi magnitudo, rei nouitas, Iudicis authoritas, ira, dolor, recordatio futuræ infamiæ, & cæteræ animi perturbationes ita sæpè rationem impediunt, & perturbant, vt etiam sapientissimi viri aliena
18 loquantur. Cæterum varietas in rustico, aut in homine simplici, & ignaro non præsumitur dolosa, sed censetur prouenisse ob eius simplicitatem. Angel. in §. & licet. num. 15. in Auth. de test. & Ias. in l. si quis id quod. n. 32. Itẽ si rusticus. ff. de iurisdict. omn. Iud.

SVMMARIVM.

1 *Mẽdaciũ ẽtsi esset probatũ per testes fide dignos, nõ facit inditiũ ad torturã. Vide n. 3.*

2 *Reus citra metum periurij, vel mendacij potest variare, contraria deponere, & mendacia proferre ad sui salutem.*

3 *Reus respondens inquisitioni contra veritatẽ non tenetur de periurio.*

4 *Mendaciũ est maxima præsumptio Rei, sed d. præsumptio non sufficit ad torturam.*

5 *Mendacium nudum sine alijs inditijs non sufficit ad Reum torquendum.*

6 *Mendacium in principali etiam aliquo adminiculo coniunctum non parit inditium ad torturam; quamuis d. principalis fuerit conuictus.*

7 *Mendacium in principali, quia non infert delictum, ideò ipsi non nocet, & maximè quando principalis habet aliquod inditiũ pro se.*

8 *Comparitio seu constitutio spontanea Rei in carceribus maximum præstat Rei innocentiæ inditium.*

9 *Mendacium quod quis dicat, non præsumitur de iure: sed benè quod dicat veritatẽ.*

10 *Mendacium in teste maximum facit inditium ad torturam quando ideo est in substantialibus ipsum delictum tangentibus.*

11 *Mendacium in appenditibus, siue accidentalibus, aut extrinsecis non parit inditiũ ad torturam.*

12 *Mendacium quia est inditium à delicto remotũ probari debet per duos testes cõtestes de loco, & tempore, idoneos, etiamsi sit inexcusabile.*

13 *Mendaciũ si Reus dixerit, nõ potest torqueri.*

14 *Mendacium quando neminem lædit, censetur nugatorium, & sine pœna*

15 *Mendacium quando nihil operatur, non est in consideratione.*

DISCEPTATIO XIII.

De Mendacio Rei.

1 MEndacium in Reo secundum veram, & communem opinionem nullum cõtra ipsum ad torturam parit inditium, ẽtsi esset probatũ per testes fide dignos. Vt post alios tradit Innoc. in c. causam matrimonij. de test. cogen. Put. tract. de scindic. §. viso de indit. indubitat. num. 4. seqq. Gram. vot. 30. num. 16. & cons. crim. 21. num. 29. & cons. 59. num. 8. Carrer. in l. obseruare. nu. 119. C. quor. appellat. non recip. vers. communiter aũt tenetur. Mars. cons. 15. n. 15. & cons. 51. n. 70. Andr. de Iserma in Constit. Regni. si damna. tit. de homic. col. 10. vers. Item nota. Foller. in pract. crim. in verb. Item quod Sororem venenauit. Ioan. de Amic. cons. 134. num. 3. Et idem Paul. de Put. ibi reddit rationem; quia potest Reus citra pœnam
2 periurij, & mendacij variare, contraria deponere, deierare, & mendacia proferre ad sui salutem. l. nemo. ff. de except. l. 1. ff. de bo. eorum. Gram. d. vot. 30. Vbi quod ista est communis opinio: Ratio est, quia nemo debet se ipsum prodere. c. non dico ibi. de pœnit. distin. 1. Carrer. post alios, quos allegat in d. l. obseruare. in princ. num. 119. vers. secundum inditium est mendacium, & variatio. fol. 25. Et id optima ratione censetur permissum; quia vnicuiq; sanguinem suum (vt aliàs dictum est) redimenti hoc in iure ignoscendum est l. 1. & ibi Bart. ff. de bo. eorum, qui ant. sent. sibi mortem consci. quem refert, & sequitur Curt. Iun. in repet. l. admonendi. num. 260. seq. ff. de iureiur. Ioan. Igneus l. 3. §. subuenitur. num. 115. seq. ff. ad Sillan. Soc. Iun. cons. 38. num. 5. seqq. Idem scripserunt Ander. de Iserma in d. Constit. Regni. si damna. in tit. de homic. col. 10. vers. Item nota, & ibi Afflict. in. 14. notab. vers. sed quæro. Et ideò
3 Reus respondens Inquisitioni contra veritatem nõ punitur de periurio. Alex. in Apostill. ad Bart. l. 1. ff. de bon. eorum. Et quod
4 mendaciũ non sufficiat ad torturam, clarè demonstratur, ex dicto Bart. in l. fin. ff. de quest. Vbi quod mendacium est maxima præsum-

ptio contra Reum. At præsumptio est minus quam inditium, quod requiritur ad torturã. Ita ostendit Alex.cons.89.col.1. vers. restat
5 ergò.lib.3. Vnde ex nudo mẽdacio sine alijs adminiculis non potest torqueri Reus. Natt. cons.362. num.6. Vbi ait hanc esse communem scribentium opinionem in vtroq; iure. Franc. Personal. in tract. de indit. num.96.
6 Vbi testatur de magis communi opinione. Immo dicitur, quod quamuis mendacium esset coniunctum cum aliquo adminiculo; tamen nihil refert; quoniã in principali mendacium ad torturam nullum parit inditium. Vt per Carrer. Gram. Paris. & alios vt supra. Idq; dicitur etiam, quamuis Inquisitus de ipso fuerit conuictus. Horat.lut.cõs.161.n.36. seq.inter cons. crim. diuers. lib.1. laurent.ab Oua cons.60.num.51.lib.2.inter cons.crim. Ratio est, quia nõ infert delictũ, ideò nõ no-
7 cet. Bertaz.cons.59. n.6. Sed dato & nõ concesso quod mendaciũ aliquãdo inditiũ faceret ad torturã; illud tamẽ cessat, quando inquisitus habet aliquod verisimile, vel aliquod inditiũ innocentiæ pro se. Vt v.g. quoniã spontè comparuit, vel spontè se constituit in carcere, & similia; quia vires mendacij eneruantur, & ex eo Reus non torquetur. Vt Paris. de Put. tract. de Scindic. in c. incip. visis. de indit. col.1. & in verb. tortura. c.5.
8 n.4. Bertaz. cons.60. nu.16. lib.1. Ideo cessat præsumptio, quæ surgeret ex varietate, & mendacio: Nanq; d. spontanea constitutio in carceribus maximum præstat eius innocentiæ inditium. Corn. cons.198. vol.4. n.25. Veronen.cons.crim.31.vol.4. Mars.§.
9 diligenter.num.208. Gram. cons.61. nu.4. Additur etiam, quod de iure nemo præsumitur dicere mendacium, sed quisq; præsumitur dicere veritatem. l.labeo. ff.de suppellect. legat. Bertaz.cons.449. num.43.lib.2. Secus tamen est in teste, qui omni procul dubio ob
10 mendacium maximum contra se facit inditium ad torturam. Verum d. inditium cessat, quando mendacium non est in substantialibus tangentibus ipsum delictum principale, de quo agitur; sed est solum super appendi-
11 cibus, quæ dicuntur accidentalia, seù accidentia, siue extrinseca, vel qualitates; puta si super consanguinitate, inimicitia, & similibus; vel super uestibus, vel aeris serenitate; super quibus interogari non debet. Guigliel. in spec.tit.de test. §. Iam de interogatorijs ad articulos eos examinari decet. Vulpell.cons. 138. num. 10. nam tunc non parit inditium ad torturam. Bart. in l.eos. col.3. ff.de fals. Alex.cons.105. vol.2. nu.7. Aym. cons.48. num.3. Bois. post alios tit.de indit.& considerat. ante tortu.num.36. vers. & tale mendacium. Mars.cons.15. num.15. Clar.§.fin.
12 q.2. vers.mendacium propè fin. Vltra quod, cum sit inditium remotum à maleficio; non solum probari debet per duos testes contestes de loco, & tempore idoneos. Tob.cons. 99. nu.15. 20. & 22. Bursatt.cons.20.ñ.21.
13 Vbi ait id procedere, etiamsi esset inexcusabile; sed etiam qui ipsum dixit, nullo modo potest torqueri. Mars.loquens in fortioribus terminis cons.51. num.67. seqq. nec distinguunt Laurent.ab Oua cons.60.num.51. Horat. Lut.cons.161.num.36.seqq. diuers.criminal. lib.1. & maximè quando neminem
14 lædit; quoniam censetur nugatorium, & sine pœna, & ideo non est attendendum. latè Alex. cons.145. lib.6. Salyc.in Auth.contra qui propriam. q.1. C. de non num. pec. l.2. §. aduersus. ff. nè quid in hoc public. Salyc. d. Auth. q.5. Vbi quod mendacium, ex quo alius non læditur, dicitur nugatorium, & sine pœna. Mars. d.cons. 15. & cons. 51.nu.67. Horat.lut.d.cons.61.num.36. cum alijs adductis per Bertaz. cons. 222. num.4. seq.
15 Ratio est, quia mendacium, quando nihil operatur, non est in consideratione. Mars. loquens in fortioribus terminis d. cons. 51. Bertaz. cons. 59. num.6. seq. Vbi adducit concordãtes. Hyppol.cõs.51.n.67. col.pen.

SVMMARIVM.

1 *Testis de auditu non solũ non probat, sed nec aliquam præsumptionem facit, & nu.26.*

2 *Testis de auditu nullum ad inquirendum parit inditium, & num.26.*

3 *Testis de auditu non est verè testis, sed improprius.*

4 *Testis debet deponere per vnum ex quinque sensibus proprium, non alienum.*

5 *Testiũ munus non est iudicare, sed quod oculis vidit testimonium ferre.*

6 *Testi affirmanti quod verè non scit, non est credendum.*

7 *Veritas per auditũ non precipitur, sed quædam veritatis relatio.*

8 *Testi non creditur ex auditu ab alio sine iuramento eius, à quo processit relatio.*

9 *Testi dicenti audiuisse à diuersis authoribus non creditur.*

10 *Testi non creditur, quando possunt haberi testes, à quibus audiuit.*

Testis

11 *Testis debet nominare eos à quibus audiuit.*
12 *Testis debet naminare personas, à quibus audiuit etiam non interogatus.*
13 *Testis non nominãs personas, à quibus audiuit, nihil facit.*
14 *Testis quamuis nominet personas, à quibus audiuit, non est locus torturæ.*
15 *Fama sola non sufficit ad torturam.*
16 *Fama causa, ex qua orta fuit fama, à teste deponi debet.*
17 *Testis deponere debet, quod ità credit, prout audiuit.*
18 *Testis de necessitate præcisa concludere debet.*
19 *Testis de auditu non potest dici testis.*
20 *Sermones ab alijs relati nullam prorsus faciunt fidem.*
21 *Testes duo de diuerso loco & tempore, seù de auditu à diuersis non coniunguntur ad faciendum inditium ad torturam.*
22 *Testis deponens audiuisse à principali, seù à parte non probat.*
23 *Testis de auditu non rogatus sed fortuitus in præiudicium alterius non probat.*
24 *Testis debet rogatus audiuisse.*
25 *Testi de auditu auditus minus creditur, quã illi à quo audiuit.*
26 *Testis de auditu non plus probat, quam ille à quo audiuit.*

DISCEPTATIO XIV.

De Teste de auditu.

1 TOrtura non potest infligi Inquisito ad depositionem testis de auditu; quia d. testis non solum non probat, sed nec præsumptionem aliquam facit. c. licet ex quadam. Vbi Abb. de test. Dec. cons. 82. num. 1. c. per inquisitionem. ext. de elect. & c. cum in nostris. in fin. ext. de test. & in Auth. de hered. & falcid. §. si verò absit. col. 1. l. testium. ff. de test. Rolan. cons. 24. num. 86. lib. 1. & cons. 144. num. 24. lib. 2. Menoch. cons. 98. num. 55. lib. 1. Mars. cons. 20. num. 5. & 10. Glos. & ibi Bart. l. 2. §. Idem labeo. ff. de aqua plu. arcen. Ias. cons. 22. in fin. lib. 1. Bos. tit. de opposit.
2 contra test. num. 42. Immo nec etiam in criminalibus vllum ad inquirendum parit inditium. Menoch. d. cons. 98. num. 55. Bertaz. cons. 49. num. 11. & cons. crim. 244. num. 4. Rolan. d. cons. 24. num. 86. lib. 1. d. l. testium. C. de test. Vbi omnes tradunt. d. c. licet ex quadam. de test. c. tua nos. de consanguinit. & affinit. & c. in primis. 2. q. 1. per quos canones ità defendendo consuluit Mars. d. cons. 20. num. 5. & cons. 41. num. 8. & hoc in specie dixit cons. 76. num. 21. & cons. 88. num. 9. & expressius cons. 126. num. 3. Rolan. d. cons. 24. num. 86. seq. Vbi reddit rationem. lib. 1. Cæphal. cons. 204. num. 3. Bertaz. cons. 3. num. 20. & cons. 92. num. 9. lib. 1. & cons. 251. num. 37. & cons.
3 278. num. 12. & cons. 296. & cons. 491. num. 11. lib. 2. Ratio videtur præcipua, quia testis de auditu non est verè testis, sed improprius, & præter, & contra regulam, & formam iuris. Vt post antiquiores firmat Abb. in d. c. licet ex quadam. 2. notab. ideo
4 non probat. Et huius rationis plures sunt rationes; tum quia testes deponere debet per vnum ex quinque sensibus proprium non alienum. c. testes. 3. q. 9. Bart. in tract. de test. num. 12. Abb. in c. tam litteris. vers. & est ratio. de test. Ias. cons. 167. num. 9. in fin. lib. 4. Franc. Cason. tract. de indit. in suis qq. c. 6. Rubr. De non torquendo per inditia
5 nisi legitimè probata. num. 8. Et id quia testium munus non est iudicare, sed quod oculis viderit testimonium ferre. Bart. & alij l. quod tamen. §. si arbiter. ff. de arbitr. latè Curt. Iun. cons. 165. num. 17. Crauett.
6 cons. 249. num. 4. Vbi non esse credendum testi affirmanti, quod verè non scit: Tum
7 etiam quia per auditum non veritas, sed quædam veritatis relatio percipitur: Ideo testi rationem sui dicti reddenti ex auditu al-
8 terius sine iuramento eius, à quo processit hæc relatio, non creditur. Bart. in l. si cui equa. §. Idem labeo. de aqua plu. arcen.
9 Et maximè quando dicit se audiuisse à diuersis authoribus. Glos. in d. c. licet ex quadam. in ver. ab vno. vers. Item si plures sint testes. Ibiq; Abb. n. 9. D. Campeg. de test. reg. 206. in 7. fallent. Gabr. eo. tit. conclus. 3. n. 12. Cæphal. cons. 250. n. 24. lib. 2. Mascard. de probat. conclus. 104. n. 12. seqq. Et eo magis non creditur, quando
10 possunt haberi testes, à quibus dicere audiuit. Crauett. post Aret. quem allegat. tract. de antiq. temp. particul. vlt. primæ par. prin-
11 cipalis. Itaque necessariò nominare debet eos à quibus audiuit. Natt. cons. 170. num. 5. lib. 1. & cons. 245. num. 1. lib. 2. qui
12 alios quamplures recenset authores. Etsi non inte-

13 interogatus. Rolan.d.conf.24.num.86.lib.1.
Menoch.conf.89.num.55. Et non nominans
à quibus dici audiuit, nihil facit. Natt. d.
conf.170.num.5.lib.1.& conf.24.n.1. lib. 2.
14 Immò quamuis in eius depositione nominet
personas a quibus audiuit, Inquisitum com-
misisse delictum, non est locus torturæ; quia
15 alia adminicula concurrere debent; nam fa-
16 ma sola non sufficit ad torturam. Clar.q.31.
vers. fama sola. Crott.conf.33.num.3. Qui-
nimò testis deponere debet de causa ex qua
17 orta fuit fama. Tradit Gram. vot. 34. Im-
mò deponere debet, quod ità credit, prout
audiuit. Neuiz. conf. 78. num. 18. Bofs. d.
tit. de opposit. contra test. num. 42. post
Capram conf. 156. num. 7. col. 2. Corn.
conf.62.num.12.lib. 1. Natt. d. conf. 170.
num. 7. qui eiusdem sententiæ citat. Butr.
& Aret. c. quoties ex illo Textu. de test. Ra-
18 tio est, quia testis de necessitate præcisa
concludere debet. c. in præsentia de probat.
l. non hec. C. vnde cognat. cum alijs adductis
19 per Bertrand.conf.114.num.5. lib. 2. Aliàs
testis de auditu non potest dici testis. Abb.d.
c. tam litteris. vers. nam talis. num. 5. & ibi
etiam Fœlyn. num. 2. ante fin. & ibi etiam
20 Abb.num.7. eo. tit. Et optima ratione qui-
dem; nam auditiones, siue sermones ab alijs
relati nullam faciunt fidem; quia qui dicunt,
quæ ab alijs audierunt, non ipsi testes sunt,
sed aliorū afferunt voces. Simanc. Enchirid.
21 de test. tit. 35. num. 20. Nec mirum videri
debet, quia nec etiam duo testes de auditu,
singulares de diuerso loco, & tempore; seù
de auditu à diuersis non coniunguntur ad
faciendum inditium ad torturam. Brunor. à
Sole in suo vnico conf. criminal. num. 128.
seq. Fulgos. cōs. 236. col. vlt. Bofs. tit. de indit.
& considerat. ante tortu. n. 21. Et maximè
22 quando deponunt audiuisse à principali, seù
à parte, vel à querelante non probant. d.c. li-
cet ex quadam. ext. de test. Gabr. conf. 3. n. 8.
lib. 1. Hyppol. Riminal. conf. 222. nu. 31. &
40. lib. 2. nec faciunt inditium ad torturam.
Brun. de indit. & tortu. in 3. q. primæ par. nu.
26. Angel. tract. de malef. in verb. Qui Iudex
ad probationem. col. 2. num. 6. quoniam ab-
surdum est quod plus credatur copiæ, quam
originali, idest quod plus credatur audienti
v.g. ab offenso, quam ipsi offenso, cui pœni-
tus non creditur. Crauett. conf. 6. num. 67. &
conf. 112. num. 3. Bertaz. conf. 283. num. 11.
cum eius depositio ad eius fauorem tendat.
Vt post Angel. quem allegat, tradit Natt.
conf. 478. num. 17. per Text. quem reputat
23 notabilem in l. miles. §. penult. ff. de adult. Ber
taz. conf. 251. num. 37. seq. Additur etiam,
quod testis de auditu non rogatus, sed for-
24 tuitus, quando agitur de graui præiudicio
alterius non probat; quia debet rogatus au-
diuisse. Ita Glos. singul. in c. de his. in verb.
audierunt. vers. & generaliter. 3. q. 9. per
quam Glos. scribit eleganter Bero. in c. Atsi
clerici. num. 136. de iudic. esse mirabile di-
ctum ad elidendum inditium, cui dicto nul-
lus reperitur contradictor. Bofs. tit. de op-
posit. contra test. num. 38. ac etiam ad tol-
lendum omne inditium, etsi esset probatum
per testes fide dignos. Ita tradit Glos. in d.c.
de his. in verb. audierunt. ac etiam testes es-
sent contestes de loco, & tempore. Ita scri-
bit d. Bero. in d. c. Atsi cleric. num. 136. de
iudic. Et vltra supradicta dicitur, quod si
25 non creditur testi de auditu, multo minus
credendum est testi de auditu auditus; qui
non solum nullum parit inditium; sed nec
vllam facit præsumptionem. Abb. d. c. ex
quadam. de test. Dec. conf. 82. num. 1.
Glos. in d. l. testium. C. de test. Aret. & Fœ-
lyn. plenè in d. c. de his. de test. nè plures cre
26 datur copiæ, quam originali. Crauett. conf.
6. num. 67. quia d. testi non plus probat,
quam ille, à quo audiuit.

SVMMARIVM.

1 *Testis de visu vt probet, debet esse omni exceptione maior.*
2 *Testis qui dicatur omni exceptione maior.*
3 *Testis vnicus de visu vt sufficiat ad torturā, debet esse inuulnerabilis.*
4 *Macula qualibet etiam minima, aut in dicto, aut in persona testis, impedit tortura effectum.*
5 *Testis de visu præfertur omnibus alijs testibus.*
6 *Testis solus de visu non est idoneus testis ad torturam.*
7 *Oculus, & manus sepè falluntur.*
8 *Testis de visu, vt faciat inditium ad torturam, quatuor coppulatiuè concurrere debent.*
9 *Testis solus de visu non sufficit ad torturam, nisi alia concurrant adminicula.*

10 *Testes*

10 *Testis de visu, vt sufficiat ad torturam debet deponere directè super maleficio, & nõ super inditio ad maleficium.*

11 *Testis de visu, vt sufficiat ad torturam, necessariò concludere debet.*

12 *Testis vt dicatur de visu, debet deponere, quod actum vidit oculis corporeis, & non sufficit, quod v. g. voces audierit.*

13 *Testis de visu, quando cõtra ipsum aliqua vrget coniectura, non sufficit ad torturam.*

14 *Inditia aliqua quando adsunt pro Reo excusantia, inditia Fisci contra ipsum debent esse vrgentissima.*

15 *Testis deponens vidisse tempore noctis, etiam non interogatus, debet reddere rationem, quomodo viderit.*

16 *Testis de visu non reddens rationem, quomodo videt it, repellitur, & est suspectus de falso.*

17 *Testis de visu deponens vidisse tempore noctis quo luna non lucebat, nec lumen astabat, habetur pro falso.*

18 *Recognitio fit de re incerta ad certam, & nõ de ignoto ad ignotius.*

19 *Testis deponens vidisse tempore noctis, quo luna lucebat ad torturam non sufficit.*

20 *Testis dicens cognouisse aliquem, quia erat vicinus, ad torturam non sufficit quia non concludit.*

21 *Testi dicenti v. g. Io lo viddi benissimo, se bene non luceua la luna, non creditur.*

22 *Testi affirmanti quod verè non scit, non creditur.*

23 *Testis, qui non potest videre tempore noctis ob obscuritatem, non probat.*

24 *Testis dicens cognouisse aliquem, quia luna lucebat, nõ est omni exceptione maior, quia de facili decipi potest.*

25 *Testis dicens vidisse tempore noctis, qua luna lucebat, non probat si non dicat quod luna lucebat ab illo latere.*

26 *Testis reddens rationem inefficacem non probat.*

27 *Testis quamuis dicat, quod luna lucebat ità clarè, quod bene vidit, non sufficit ad torturam.*

28 *Luna habet radios lugubres.*

29 *Testis dicens quod per lunam videbatur aliquantuliũ, & ipse vidit rectissimè, nõ probat.*

30 *Testis deponens vidisse tempore noctis, quia erat lumen intus domum, plenè nõ probat.*

DISCEPTATIO XV.

De Teste de Visu.

1 TEstis solus de visu nõ sufficit ad torquẽdum Inquisitum, nisi sit omni exceptione maior. Plot. in l. si quando nu. 879. C. vnde vi. Aym. cons. 6. num. 12. Bart. in l. admonendi. C. de iureiur. latè Gram. cons. 26. num. 48. Bal. cons. 41. num. 8. lib. 5. Idem Bal.
2 in l. Sciant cuncti. C. de probat. Et ille dicitur omni exceptione maior, cui pœnitus aliqua macula, & aliqua exceptio etiam minima opponi non potest. Ias. cons. 22. accusatur enim.
3 Et dicit. Bal. cons. 159. vol. 1. quod vnicus testis de visu, vt faciat inditium ad torturã, debet esse inuulnerabilis, idest quod ei nihil possit opponi. Bart. in l. maritus. ff. de quæst.
4 Gratt. cons. 35. num. 35. Veronen. cons. 11. n. 8. Vnde omnis macula (vt aliàs dictum est) seù defectus, aut exceptio etiam minima aut in dicto, aut in persona testis non solum facit, vt nõ possit dici omni exceptione maior, sed etiam impedit torturæ effectum. Bal. cõs. 427. lib. 5. Menoch. de præsumpt. q. 89. nu. 2. Rolan. cons. 7. num. 3. & 10. & cons. 24. n. 2. vol. 1. Clar. q. 21. vers. vnus testis. & q. 22. vers. vnum tamen, post alios quos allegat.
5 Et quamuis testis de visu præferatur omnibus alijs testibus. Ità Bal. in Rubr. C. de pro-
6 bat. col. 2. num. 1. Natt. cons. 269. nu. 5. Idem Bal. in l. contra negantẽ. in fin. C. ad l. Aquil. Azor. in Summ. eo tit. Tamen non est ido-
7 neus: Ratio est, quia oculus, & manus sepè falluntur. c. nec aliqua. 27. q. 1. Franc. Marc. decis. 678. quem refert Baiard. ad Clar.
8 q. 4. num. 7. Et id eò vt faciat inditium ad torturam, quatuor coppulatiue concurrere debent. Primò quod d. testis (vt dictum est) sit omni exceptione maior. Glos. in d. l. maritus. ff. de quæst. Bart. in l. 2. §. Idem Cornelio. ff. eo tit. Gram. cons. 1. in princ. & dicit Aym. d. cons. 6. nu. 23. Rolan. à Valle comunem dicens d. cons. 37. num. 3 & 10. Secun-
9 dò quod alia inditia, seù adminicula, concurrant. Ias. post alios in d. l. admonendi. col. 46. ver. x. nu. 186. in fin. de iureiur. Mars. in pract. §. diligenter. num. 5. Alex. cons. 89. viso n. 9. seq. vol. 3. Farinac. cõs. 65. n. 41. Ter-
10 tiò quod deponat de maleficio directè, & immediatè; & nõ de inditio ad maleficiũ (vt
11 aliàs pariter dictum est) Quarto quod in sua de-

quoniã luna habet radios lugubres. Fœlyn. d.c.ficut.num.5. de re iudic. Ità in terminis scripserunt Bois.tit. de indit.num.173. Mascard.de probat.lib.2.d.conclus. Vltra quod ita dicens nimis animosè deponit, & non cõcludit; & cum nimis animosè deponat, fides ei non est præstanda Crauett. conf.249. num.4.Soc.fen.d.conf.299. col.4.in fin. lib. 2.Gram.d.conf.12.num.14.in criminalibus. Verum si dicat, quod per lunam videbatur aliquantulum, & ideò ipse vidit committere
29 delictum rectissimè, ista duo insimul repugnãt; vnde reddũt eius dictum falsum ratio-
30 ne naturali.Ias.in d.l.si non speciali.Nec etiã valet eius dictum, si dicat vidisse tempore noctis, quia erat lumen intus domum, quia ei non est plenè credendum. Corn.conf.217. col.2.circa med.lib.1.Crauett.conf.100.n.9. Vbi quod talis de facili decipitur.

SVMMARIVM.

1 *Minores diuersa ætatis plures enumerantur in iure.*

2 *Minor xi. annis non admittitur ad testificãdum, & admissus nullum parit inditium.*

3 *Minor 14. annis per se, vel in caput aliorum non torquetur, ad testificandum non admittitur, nec examinari potest.*

4 *Impuberis dictum quamuis examinatus, nullum facit inditium.*

5 *Testium dicta nõ iurata nullũ faciũt inditiũ.*

6 *Minor in subsidium admittitur in testem, quando deponit in tormentis ad tollendũ defectum minoritatis.*

7 *Minor in caput aliorum non potest torqueri, sed tantum terreri, aut ferula cadi.*

8 *Minor potest solum terreri, vt veritas sciatur, non autem vt condemnetur, & dicitur de minore infante, non autem de infante.*

9 *Minor quando in subsidium admittitur, intelligitur ad inquirendum tantum.*

10 *Minor non est testis omni exceptione maior.*

11 *Minor quando v.g. est pauper, nullum facit inditium.*

12 *Minor facit inditium ad inquirendum generaliter, non autem specialiter.*

13 *Minor non habet neq nolle, neq; velle.*

14 *Minor quando est mendicus, & vilis in totũ repellitur à testificando.*

15 *Paupertas, & vilitas dicitur probata ex cõfessione ipsius testis.*

16 *Minor 20. annis à testificando repellitur.*

17 *Minor. 20. annis examinatus sufficit solum ad instructionem Iudicis.*

18 *Minor 20 annis non potest esse testis ad partis instantiam.*

19 *Minor examinatus ex officio facit inditium cum alijs adminiculis.*

20 *Minor 20. annis examinatus facit inditium cum alijs adminiculis ad inqirendũ tãtũ.*

21 *Minor 25. annis ad testificandum non admittitur.*

22 *Minori, quando commisit delictum, dandus est Curator, cuius authoritate se defendere queat.*

23 *Minor sine Curatore quicquid dicit, & facit, nullius est momenti.*

24 *Minori sponte confitenti delictum non obest eius confessio.*

25 *Minor non potest respondere sine Curatore.*

26 *Minori, priusquam respondeat accusationi, dandus est Curator.*

27 *Minor antequã iuret, debet adesse Curator.*

28 *Minoris Curator potest esse Aduocatus, seu procurator, vel qualibet persona grauis, non autem Officialis S. Officij.*

29 *Minori, quando non fuit datus Curator, quicquid gestum fuit, ipso iure irritum, atq; nullum est.*

30 *Minor, si confiteatur in tormentis sine Curatore eius confessio valet sed ante torturam debet habere Curatorem.*

31 *Minoris curator non debet interuenire in actu torturæ, seu Confessionis.*

32 *Minor si non habeat Curatorem, Iudex debet supplere conuocando consanguineos.*

33 *Minori non est dandus Curator in crimine hæresis, læsa maiestatis, & proditionis, sed in alijs criminibus manet ius commune in suo robore.*

34 *Doctorum antiquorum opinio prævalet illi recentiorum pondere, numero & mẽsura.*

35 *Inter Doctorum varias opiniones illa præferri debet, quæ benignior, & humanior est.*

DISCEPTATIO XVI.
De Minore.

Minoris depositio non sufficit ad torturam contra Inquisitum; Et quia plures Minores diuersæ ætatis enumerantur in iure, nempè 11. 14. 20. & 25. annorum
1 ob id dicitur primò quod minor 11. annis ad testificandum non admittitur, & admis-
2 sus nullum ferè facit inditium. c. 2. in fin.4. q. 2. nam talis ætas, cum sit à lege repro-

quia non est idoneus testis. Hippol. cons. 28.
22 n. 14. Vbi loquitur in terminis sodomiæ. Cæterum quoad minorem vltra supradicta illud est omnino per Iudicem animaduertēdum, quod minor cuiuslibet ætatis non solum in criminalibus ad testificandum non admittitur; sed etiam quãdo aliquod commisit delictum, est ei dandus Curator, cuius authoritate se defendere queat, cum non habeat personam standi in iudicio, & non possit respondere sine ipso. l. Clarum. C. de aut. præst. & ibi not. lucer. Inquisit. in verb. minor 25. annis. & ibi in Addit. nè ex imperitia sua, vel iuuenili calore aliquid dicat, vel taceat, quod si fuisset prolatum, vel nō expressum, prodesse ei posset, & à deteriore calculo eū
23 eripere. Et quicquid sine Curatoris authoritate cum minoribus actū fuerit, nullius prorsus est momenti. d. l. Clarum. C. de author. prestā. Corn. cōs. 198. lib. 4. Bertran. cōs. 326. lib. 3. Matthe. ad Afflict. decis. 208. Simanc. Enchirid. tit. 44. de minoribus. num. 1. In tā-
24 tum quod ibi dicit Cyn. & alij, quod si spontè confiteretur, talis confessio spontè delictū confitenti nō obesset. Quod tene menti, nè erres, & ne processus tuè posteà possint irritari. Vnde ad hoc Bart. in l. fin. §. pupillus. ff. de verb. obligat. Vbi tenet, quod minor non po
25 test respondere sine Curatore; & ideo quando habes talem minorē in tua potestate pro aliquo delicto, des ei curatorem, antequā re-
26 cipias eius responsionem. Et Salyc. dicit in l. 1. de confess. quod Iudex criminū recipiat cautelam, vt ad videndum iurare minorem faciat adesse Curatorē, hæc Angel. in lib. ma-
27 lef. clausula Comparuerunt inquisiti, & cōfitentur totum. col. 4. ibi Nec non sis cautus. Immo tali minori, antequam accusationi respondeat, dabitur Curator, cuius authoritate ratificabit confessiones factas, & forma-
28 bitur processus: sed Curator nō sit officialis s. officij, sed potest esse eius Aduocatus, vel quælibet alia persona grauis, fidelis, & bonæ conscientiæ. lucer. Inquisit. in Addit. in verb. Minor. 25. annis. nu. 1. Et si quid cum minoribus gestum sit absq; Curatorum authorita-
29 te, id ipso iure irritum est, atq; nullum. d. l. Clarum. C. de author. præstan. Corn. cons. 198. lib. 4. Afflict. decis. 208. incip. Minor. adultus, elegāter, & copiosè Anton. Gomez. tom. 3. variar. resolut. c. 1. n. 64. & Simanc. de cathol. Instit. tit. 29. num. 6. Verum si d.
30 minor cōfiteatur in tormentis sine authoritate Curatoris talis cōfessio valet. l. excusantur. §. fin. ff. ad Sillan. l. non omnis. §. à barbaris. ff. de re milit. Tamen secundum Bal. in l. 1. ff. de confess. in Repetitione dicit, quod ante torturam debet habere Curatorem, qui pro ipso alleget, antequam Iudex pronun-
31 ciet esse torquendum; sed non debet Curator interuenire in actu torturæ, & confessio-
32 nis. Et si non habeat curatorem, Iudex debet supplere conuocando consanguineos. Idem dicit Bal. tit. de pac. iuram. firm. §. Item sacrā; hæc Parif. in lib. de Scindic. c. incipiente Officialis posuit ad cordam. vers. an confessio
33 adulti. Tamen in crimine hæresis d. minori 25. annis non est dandus curator, cuius authoritate respondeat, prout nec etiā est dandus in crimine læsæ maiestatis, & prodirionis. Cason. tract. de torment. c. x. num. x. sed in alijs delictis manet ius commune in suo robore. Et quamuis Clar. dicat, quod ridiculum est, quando per aliquem Aduocatum dicitur, quod d. minori dandus est curator, eo quia est contra communem praxim; nihilominus huiusmodi Clari opinio ex mea sententia non est seruanda, cum tot. tantiq; alij graues, & insignes DD. contrarium sentiāt. Et quod praxim dicitur, quod non quod fit Romæ v. g. seruandum est, sed quidem quod de iure fieri debet. discept. 133. nu. x. Et qñ inter DD. diuersæ sunt opiniones, sēper opinio pro Reo est amplectēda. Discept. 1. n. 28. Immo probationum conflictu præfertur fauorabilis, idest illa, quæ stat pro Reo, & post ponitur odiosa. Discept. 1. num. 30. 31. 33. 37. & 40. Nec valet, si per Iudices nostri tēporis dicatur, quod aliqui Doctores recen-
34 tiores cum d. Claro aliter sentiunt; quoniā Doctorum antiquorum opinio præualet illi recentiorum pondere, numero, & mensura. Vt scribit Bal. quem refert Alciat. tract. de præsumpt. Reg. 1. præsumpt. 45. n. 1. Et maximè quando est munita legibus, atq; consilijs, & Doctorum decisionibus præualere debet contrariæ opinioni Recentiorum. Vt post multos tradit Menoch. conf. 18. n. 20.
35 seq. lib. 1. Et inter varias Doctorum opiniones illa præferri debet, quæ benignior est, & humanior. l. benignus. de ff. de legib. cū alijs adductis per Natt. cons. 451. num. 43.

SVMMARIVM.

1 *Testes qui dicantur inhabiles.*
2 *Testes inhabiles, cum nullum faciant inditiū, ad testificandum non admittuntur.*

3 Testes

3 Testes inhabiles etiam ad fauorem fidei non admittuntur sine tortura.

4 Testes inhabiles non admittũtur nisi in subsidium, & cum tortura.

5 Testes inhabiles quando in subsidium admittuntur, & cum tortura ad fidei fauorem, admittuntur ad præsumptionem faciendã tantũ, non autem ad torquẽdũ, & probãdũ.

6 Testes ad torquendum debent esse omni exceptione maiores.

7 Testes inhabiles faciunt solum qualem qualẽ præsumptionem.

8 Probatio qualis qualis est minus ꝙ semiplena.

9 Testis vnus inhabilis nec qualem qualem facit præsumptionem, sed plures.

10 Testes plures inhabiles admittuntur ad inquirendum tantum; non autem vnus.

11 Testes duo non omni exceptione maiores loco vnius habẽtur, quãuis in tortura ratificẽt.

12 Tortura nõ est adminiculum, sed est qualitas in illo dicto, sine qua illud dictum remaneret inane.

13 Tortura non potest dici adminiculum ad depositiones, ità vt sine aliis adminiculis faciat inditium.

14 Testes inhabiles non coadiuuantur tortura, nec quibusuis aliis adminiculis.

15 Testes inhabiles in delictis occultis, & atrocissimis, & quando veritas aliter haberi nõ potest, quomodo intelligantur admitti.

16 Probatio in genere qualiter intelligatur, & qualiter in specie.

17 Probatio in specie requirit testes omni exceptione maiores, integri & fide digni.

18 Testes inhabiles indistinctè admittuntur ad inquirendum tantum; seu ad assumendas informationes.

19 Testes inhabiles quando speciali iure, & aliqua ratione admittũtur ad testificandum, non tamen sunt omni exceptione maiores, nec per se sunt sufficientes ad torturam.

20 Testes inhabiles, quando proceditur per accusationem, nec etiam admittuntur in casu difficilis probationis, nec quando veritas aliter haberi non potest.

21 Testes inhabiles nec in subsidium admittũtur in delictis atrocissimis, & difficilis probationis, quãdo alij habiles haberi potuerũt.

22 Testes inhabiles, quando admittuntur in subsidium in atrocissimis delictis, & quando alij habiles haberi potuerunt, tamen nõ sũt omni exceptione maiores, nec inditium faciunt ad torturam.

23 Testes inhabiles admittuntur in subsidium, dumodo non sint partes offensæ, inimici, nec tractent de se exonerando.

24 Testes inhabiles admittuntur in subsidium quando sunt plures, non autem vnus.

25 Testes inhabiles quando dicuntur admitti in subsidium in exceptis admittuntur ad præsumptionem faciendam tantum.

26 Perfectum non potest oriri ex imperfecto.

27 Testes inhabiles quando plures patiũtur exceptiones, nempè paupertatis, vilitatis, &c. etiam in exceptis reddunt testimonium omninò inualidum.

28 Testes inhabiles, quando plures patiuntur exceptiones, nec ad torquendum, nec ad aliquam præsumptionẽ faciendã admittũtur.

29 Adminicula plura sicut ampliãt probationẽ, ità plures testis defectus illam destruunt.

30 Tortura supplet vnum tantum defectum, non duos, vel plures.

31 Testes inhabiles non admittũtur, quãdo non cõstat quod veritas aliter haberi nõ potest.

32 Veritas quod aliter haberi nõ potest, quomodo constare potest.

33 Veritas quod aliter haberi non potest, per Fiscum probari debet.

34 Testes inhabiles admittuntur, quando delictum de sui natura est occultum, vt est cõiuratio, cõspiratio, hæresis, adulteriũ &c.

35 Testes inhabiles non admittũtur generaliter, idest quando potuerunt interuenire tam habiles, quam inhabiles.

36 Veritas quando aliter haberi non potest, dicitur casus meræ necessitatis, propter quã receditur à regula iuris communis.

37 Testes inhabiles non admittuntur, quando delictum prætenditur patratum in loco publico, & maximè de die.

38 Testes inhabiles non admittuntur, quando habiles interuenire potuerunt, licet casu non interuenerint.

39 Testes inhabiles tunc admittuntur, quando communi concursu actu, & habitu alij testes habiles non habentur.

40 Testes inhabiles etiã in occultis, & difficilis probationis, & quando veritas aliter haberi non potest, solumodo admittuntur in testimonium, quando agitur ciuiliter, non autem criminaliter.

41 Testes in criminalibus debent esse omni exceptione maiores.

42 Testes inhabiles faciunt inditium ad inquirendum tantum, non autem ad torquẽdũ.

43 Iura an Iudici transgredi licet.

44 Iura Iudici transgredi licet in puniendo, non autem

autem in procedendo.

45 *Testes inhabiles admittuntur, quando veritas aliter haberi non potest, dumodo deponant de gestis per alios sine ipsis, non autē de gestis per ipsos cum alijs.*

46 *Testis inhabilis non potest suppleri per alios testes inhabiles.*

47 *Testis supplens debet esse præstātissima fidei, & omni exceptioni maior.*

48 *Testis inhabilis non potest supplere defectum alterius testis inhabilis.*

49 *Imperfecta plura non possunt parere vnum perfectum.*

50 *Testis idoneus, & alius minus idoneus in crimine hæresis non coniunguntur.*

51 *Testis fides superabundans non supplet defectum alterius.*

52 *Probationes in omni casu debent esse clara, & certa.*

53 *Probatio debet constare per testes omni exceptione maiores.*

54 *Testes duo ad probandum delictum ex omni parte debent esse fide digni, & integri.*

55 *Testes in crimine hæresis, quando non sunt omni exceptione maiores, Reus pœna extraordinaria puniri potest, nè inulta crimina relinquantur.*

56 *Testis supplementum fit in ciuilibus tantum, non autem in criminalibus.*

57 *Testium inhabilium multitudo, quāuis mille, vnus nō potest supplere defectū alterius.*

58 *Testium inhabilium multitudo habet locum in ciuilibus, non in criminalibus.*

59 *Testes inhabiles, qui in totum repelluntur, ex magna contestis fide, ex adminiculis, & præsumptionibus non supplentur.*

DISCEPTATIO XVII.

De Teste Inhabili.

TOrtura nō potest infligi Inquisito ad dicta, seù depositiones testium inhabilium, qui sunt infames, periuri, adulteri, homicidæ, criminosi, idest illi, qui aliqua crimi-
1 na commiserunt, socij criminis, domestici,
consanguinei, mulieres, pater, mater, filius,
frater, soror, maritus, vxor, affines, socij,
laicus contra clericum, & è contra Clericus
contra laicum, & alij minus idonei, & simi-
2 les: Quoniam tales testes regulariter, cum
nullum faciant inditium, & maximè quando sunt examinati parte opponente. Aret.
c. ex parte. nu. 21. de test. Fœlin. c. cum dilecti. nu. 13. de accusat. ad testificandum non
admittuntur. c. testimonium. de test. c. testes.
2. q. 7. Immo quod magis est; nec etiam ad
fidei fauorem, nisi cum tortura. Glos. 15. q.
3 6. in summa. siue sit seruus, siue vilis persona;
Vel etiamsi sit liber homo, dumodo sit criminosus, infamis, vel obscurus, aut ignotus. sequitur Hyppol. Mars. cons. 109. incip. Spiritus Sanctus. num. 13. seq. in pract. crim. §. diligenter. num. 62. & Bart. in l. cunctos populos. C. de summ. Trinit. & fid. cathol. n. 12.
eiusdem sententiæ esse videtur, siue testes sint
infames infamia facti, siue iuris: Nam non
4 admittuntur (inquit) nisi in subsidium, &
cum tortura. Gondisal. tract. de hæret. q. 13.
num. 15. & Clar. in pract. crim. q. 21. vers.
sciam etiam. Director. Inquisit. 3. par. pag.
mihi 604. comm. 113. col. 2. Et quando in
5 subsidium, & cum tortura admittuntur ad fauorem fidei, admittūtur ad præsumptionem
faciendam tantum; non autem ad torquendum, & probandum. Glos. in c. 1. in verb.
6 ad testimonium de test. in sexto Prax. Neapolit. in c. 2. pag. mihi 19. n. 10. quoniam testes ad probandum, prout ego aliàs dixi ad
torquendum, debent esse omni exceptione
maiores. Soc. de reg. iur. 425. fallent. lib. 1.
Farinac. de indit. & tortu. q. 43. num. 115. ac
etiam secundum Bal. in l. etiam col. 1. C. de
test. Ratio est, quia tales testes non sunt integræ fidei; & ideò faciunt tantum secundum
7 cum qualem qualem præsumptionē. Gram.
cons. 59. nu. 12. Bos. tit. de indit. num. 177.
Rolan. cons. 3. num. 50. lib. 3. Et ista qualis
8 qualis probatio est minus quam semiplena.
Hyppol. Riminal. cons. 126. num. 23. lib. eo.
9 Quod procedit, quādo sunt plures testes inhabiles; sed quando est vnus tantum testis,
nec qualem qualem facit præsumptionem.
10 Mascard. de probat. conclus. 857. nu. 38. seq.
Additur etiam, quod quādo sunt plures admittuntur ad inquirendū tantum; quia vnus
11 non admittitur. Brun. tract. de indit. & tortu.
q. 2. n. 23. in fin. tamen dd. plures, quia nō sūt
omni exceptione maiores, loco vnius habentur. Ita Prob. ad Ioan. Monac. in c. 1. n. 3. de
test. in sexto Calcan. cōs. 110. n. 5. seq. Alex.
cons. 128. n. 2. lib. 2. Idq; etiam habet locum,
quamuis eorū dicta ratificent in tortura, quo
12 niam pro nihilo reputantur: Ratio est, quia
tortura non est adminiculum, sed est tantum
qualitas in dicto, sine qua illud dictum remaneret inane. Gram. cōs. 21. ner. & plenius post
numerum sextū, & cons. 61. n. 1. & cons. 66.
num.

num.6.seqq. & conſ.35.n.23. Et ſic tortura
13 non poteſt dici adminiculũ ad depoſitiones;
ita vt ſine alijs adminiculis faciat inditium.
Ex quibus infertur, quod teſtes inhabiles nõ
14 ſolum in totum non coadiuuantur tortura,
ſed nec ẽt quibuſuis alijs adminiculis. Bal. in
l. falſas. n.3. C. de furt. Angel. in l. ſi quis ex
argentarijs. §. cogẽtur. n.6. ff. de eden. Marſ.
ſing.554. memini. Aym. conſ.9.n.12. Natt.
conſ.298. n.10. lib.2. Rolan. conſ.98. n.34.
vol.4. Farinac. q.43. n.153. Nec valet, ſi di-
catur, quod in delictis atrociſſimis, & occul-
tis, ideſt in his, quæ noctu cõmiſſa ſunt, quæ
difficilis ſunt probationis, & quando veritas
aliter haberi non poteſt tam ad torquendũ,
quam ad condemnandũ admittũtur ẽt teſtes
15 inhabiles, quoniam teſtes huiuſmodi in ſimi
libus delictis ſemper intelliguntur admitti, &
16 probare in genere, ideſt ad inquirendum tan
tum, nempè ad aſſumendas informationes
delicti commiſſi; non autem in ſpecie, ideſt
contra perſonam Inquiſiti ad ipſum conuin-
cendum, & condemnandũ, ſeu ad torquẽdũ
Boſs. tit. de indit. & conſiderat. ante tortu. nu.
171. Farinac. d. q.43. n.113. quia tunc requi
17 runtur teſtes omni exceptione maiores, inte-
gri, & fide digni. Muſcatell. in pract. crim.
pag. mihi 227. nu.9. & 12. & pag.31. nu.30.
ſeq. d. Soc. de reg. iur. 425. Fallent. lib.1. d. Fa
rinac. de indit. & tortu. d. q.43. n.115. Ratio
18 eſt, quia indiſtinctè teſtes inhabiles non niſi
ad inquirendum, ſeù ad aſſumẽdas informa
tiones ſufficiunt; Et iſta eſt veritas, prout ſcri
19 bit d. Farinac. q.62. n.79. Nec mirum videri
debet, quoniam teſtes natura ad teſtificandũ
inhabiles, quando ſpeciali iure, & aliqua ra-
tione admittuntur; non tamen ſunt, & dici
poſſunt omni exceptione maiores. Alex. cõſ.
11. n.1. nec etiam ſunt per ſe ſufficientes ad
torturam. Boſs. d. tit. de indit. & conſiderat. ad
20 tortu. n.150. Vulpell. conſ.12. n.16. Immo
quando proceditur per accuſationem nec ẽt
admittuntur in caſu difficilis probationis, &
in quo veritas aliter haberi non poteſt. Tra-
dit Angel. in lib. maleſ. in verb. metitor. col.
1. Innoc. c. l. & A. de re iudic. Nec ſufficit, ſi
21 dicatur, quod teſtes inhabiles in delictis oc-
cultis, & quando veritas aliter haberi non
poteſt, poſſunt admitti in ſubſidium, vnde
ob id dicuntur teſtes ſubſidiarij. Nanque ta-
les teſtes nec etiam in ſubſidium admittun-
tur, quando alij multi idonei interuenerunt,
ſeù interuenire potuerunt, Iaſ. in l. fin. n.7. C.
de his, qui vt indign. Alex. conſ.64. in princ.
22 Alciat. tract. de præſumpt. reg.1. præſumpt.
47. Vulpell. conſ.95. n.7. Et licet etiam ad-
mittantur in ſubſidiũ in tali caſu, ex quo ha-
biles haberi non potuerunt; tamen non ſunt
integræ fidei, & omni exceptione maiores,
nec ad torturam pariunt inditium. Boſs. tit.
de indit. num 165. Riminal. conſ.361. n.9.
& 45. lib.3. Alex. conſ.64. col.2. verſ. & eti-
23 am dicit. vol.1. & conſ.11. col.2. Rolan. cõſ.
24. num. 66. & 69. lib.1. Et admittuntur in
ſubſidium, dumodo non ſint partes offenſæ,
inimici, & non tractent de ſe exonerando.
Tradit Salyc. in l. ea quidem. verſ. ad quin-
tam. C. de accuſat. refert, & ſequitur Gram.
conſ. 45. num. 19. Immo teſtes inhabiles
24 admittuntur in ſubſidium quando ſunt plu-
res, & non vnus, & deponere debent ſuper
delicto principali, & non autem ſuper cir-
cumſtantijs. Bart. in l. in quæſtionibus. ff. ad
l. Iul. maieſt. Dec. conſ.410. num. 15. Immo
25 inquam teſtes inhabiles quando dicuntur
admitti in ſubſidium in caſibus exceptis, &
in quibus veritas aliter haberi non poteſt, in-
telliguntur admitti quoad præſumptionem
faciendam tantum, non autem quoad proba
tionem; cum teſtes ad probandum (vt di-
ctum eſt) debeant eſſe omni exceptione ma
iores. d. Soc. de reg. iur. d. Farinac. d. tit. d. q.
26 & nu. Et optima ratione quidem quia perfe-
ctum non poteſt oriri ex imperfecto; & ne-
mo dat quod non habet; & quod nihil eſt
ſupplementum non recipit. Cæterum vltra
ſupradicta illud omnino eſt ſciendum; quod
27 quando dd. teſtes plures patiuntur exceptio-
nes, ſeù defectus, puta paupertatis, vilitatis,
inuerisimilitudinis, & huiuſmodi, teſtimoni-
um prorſus reddunt inualidum: nam tunc
nec etiam in caſibus, in quibus per alios veri
tas haberi non poteſt, admittuntur. Boſs. tit.
de indit. nu.151. Barbat. conſ.65. lib 4. cum
alijs adductis per Gram. conſ.1. n.62. Marſ.
conſ.102. nu.12. Natt. conſ.298. n.6. Berraz.
conſ.3. n.23. & 32. lib.1. Vbi quod iſta con-
28 cluſio omnium cõſenſu recepta eſt. Crauett.
conſ.6. nu.55. & 57. Immo omnino dicitur,
quod non ſolũ non admittuntur ad torquẽ-
dum, & probandum; ſed nec etiam ad indi-
tium, ſeù præſumptionem faciendã; quoniã
prorſus à teſtificando repelluntur. Et hac ẽt
29 ratione quia ſicut plura adminicula ampliãt
probationem, & ſupplẽt teſtis inhabilitatẽ;
ita pariter plures defectus illã deſtruunt per
regulam, quod idem operatur oppoſitum in
oppoſito, quod propoſitum in propoſito. l. ſi

vt

vt proponis.C.de nupt.Aym.conf.66.num.
55.& 57.& conf. 149. num. 11. feq. Marf.
d. conf.102.num.12. Natt.d. conf.298.n.6.
Gabr. tit. de teft.conclus.7. n.10. lib.1. Ber-
taz. littera H. Hyppol. Riminal. conf. 113.
num.32.& conf.114. num. 16.Burfatt. 239.
num.12. lib. 3. Gram. d. conf.45. num. 22.
in fin. Bertaz. vbi fupra ampliat etiam cum
30 tortura; quia tortura non fupplet plures de-
fectus, fed vnum tantum. Hyppol. Riminal.
d.conf. 66.num.30. feq. Vbi ampliat etiam
cum tortura.lib.3.& conf.524.n.7.feq.lib.5
& conf.684. num.33.lib.6. & conf.664.nu.
15. feq. Vbi de communi teftatur. Mafcard.
de probat. lib.3.conclus.1359. nu.20.tenuit
Rot. coram Fabio decif. 126. nu.4. lib.3.&
coram Illuftriffimo D. Paleotto decif. 689.
nu.3.ead.par. Farinac.q.62.num.381.feq.&
31 eadem q.n. 80.quamuis Baiard. contrarium
teneat, quem impugnant d. Farinac. ibidem,
prout ego etiã impugno. Quibus fupradictis
omnibus additur etiã, quod teftes inhabiles
in delictis occultis, & difficilis probationis
non admittuntur, quando non cõftat, quod
32 veritas aliter haberi non poteft; nanq; vt con
ftet probari debet, quod delictum fuit patra-
tum de nocte in loco, vbi non erant, nec actu,
& habitu adeffe potuerũt alij teftes nifi inha
biles, feù infames: Vel quod fuit in domo,
vel in Eremo, vel in monte, vel in nemore.
Mufcatell. in pract.cri.pag.mihi 81.n.36.feq.
Et quãdo non probatur pro parte fifci quod
aliter veritas haberi nõ poteft, dd. teftes inha-
biles nullum faciunt inditium. Hyppol.conf.
41.num.6. Item fecundum Bofs.tit.de indit.
n.170. dicitur, quod licet regulariter in cafu
in quo veritas aliter per alios haberi non po
teft, admittãtur; tamẽ debent admitti, quãdo
delictum eft de fe, & de fui natura occultum,
& difficilis probationis ratione loci, in quo
eft cõmiffum, vt puta fi agatur (vt dictũ eft)
de commiffo in Eremo, in nemore, in monte,
aut in loco fecreto; prout Farinac. in prax.
33 crim.de opposit.contra perfon.q.62.n.55. in
quibus alij teftes idonei à communiter acci-
dentibus nec interuenerint, nec interuenire
potuerint, prout eft in criminalibus cõiura-
tio, confpiratio, hærefis, adulterium, & his fi-
milia delicta difficilis probationis: fecus aũt
34 in alijs, in quibus etfi alij teftes actu non in-
teruenerint, habitu tamen interuenire potue-
runt, prout eft homicidiũ, violentia, iniuria,
& his fimilia. Butr. in c. tertio loco, & ibi etiã
Felyn. in 4. notab. Alex. conf.64.n.5.lib.1. &
conf.152. n.3. lib.5. Dec. conf.139.nu. 10.
Gram. conf.45.n.11. Anton. Gomez. varia.
refolut.tom.3.c.12. verf.quarto tamẽ. Bofs.
35 tit.de indit.n.163. Glof.1.n.188. Farinac.d.
q.62.n.29.& 62. Itẽ dd. teftes inhabiles non
admittuntur generaliter, nempè quando po-
tuerunt interuenire teftes tam habiles, quam
inhabiles; fed folũ vbi non potuerunt inter-
uenire nifi inhabiles. Vt exemplis DD. Bofs.
tit.de indit.& confiderat.ante tortu.nu. 170.
quia tunc dicitur cafus mere neceffitatis, pro
36 pter quam receditur à regula iuris commu-
nis.l.quæ per neceffitatem.ff.de reg.iur. Item
37 non admittuntur, quando delictum præten-
ditur patratum in loco publico, feù in via pu
blica, per quam folent tranfire viatores, &
plures alij folent conuerfari, nec non alij ha-
biles actu, & habitu interuenire potuerunt
(vt dictum eft) Alex.d.conf.152.n.15.lib.
38 5. Gram.d.conf.26.n.37. Et eo magis quãdo
ex natura negocij alij teftes habiles potue-
runt interuenire, licet cafu non interuenerint.
Bofs. d.tit. de indit.& confiderat.ante tortu.
39 nu.163. Et maximè quando delictum præ-
tenditur patratum de die; quia non poteft
dici veritatem aliter haberi non poffe. Sicq;
concluditur, quod teftes inhabiles tunc ad-
mittuntur folum, quando communi cõcurfu
actu, & habitu alij teftes habiles non haben-
tur, aliàs femper poffet dici, aliter veritatem
haberi non poffe. Vt declarat Butr. conf.24.
col.fin.ante fin. Dec.cõf.132.n 6. cum alijs
40 adductis per Gram.conf.45.n.9.feq. Deniq;
id eft potiffimum animaduertendum, quod
teftes inhabiles in occultis, difficilis probatio
nis, & quando veritas aliter haberi non po-
teft, folumodo in teftimonium admittuntur,
quando agitur ciuiliter, fecus fi criminaliter.
Bofs.tit.de indit.n.175 feq. Farinac.conf.39.
41 n.3. Idem Bofs. poft Bart. Aret. & alios, quos
allegat d.tit.n.177 Ratio eft, quia (vt fupra
dictum eft) teftes in criminalibus debent effe
omni exceptione maiores, boni viri, probatę
vitæ, & conditionis, quos verifimile fit, non
deierare. Ita dicit Text.c.in litteris.cũ ibi not.
de teft. Hippol.§.principium.n.10 Inhabiles
verò fi admittantur in delictis difficilis prò-
bationis, non funt integri, & omni exceptio-
ne maiores. Burfatt.d.cõf.216.n.39. Vbi alijs
relatis atteftatur de communi opinione. Lu-
42 douic. Peguer. decif.crim.17.n.38.in fin.feqq.
Et faciunt inditium ad inquirendum tantũ,
non aũt ad torquendum. l.feruos. ff. de teft.
Clar.q.24.verf.vidi etiã plerunq; Franc.c.1.
n.4.

num. 4. de testibus sexto Riminal. cons. 361. n. 9. & 45. lib. 3. Et licet vulgò dici soleat,
43 quod in atrocissimis delictis, & difficilis probationis licet Iudici iura transgredi; sanctius tamen est, & multo melius faciet Iudex etiã in atrocissimis iuris dispositionem adamussim seruare, quam iura transgredi. Vt benè tradit Iudoc. in pract. crim. c. 55. nu. 9. vers. in omnibus verò delictis, Marf. in pract. §. diligenter. nu. 175. Gram. vot. 34. in fin. Rolan. cons. 12. n. 76. Et quatenus etiam secundum vulgi opinionem dicere velimus in atrocissimis
44 licere Iudici iura transgredi (vt aliàs dictum est) id vtiq; intelligendum est in puniendo, & sic postquam plenè, & verè constat de delicto cõmisso: Secus autem in procedendo, & vbi est dubiũ, an Reus cõmiserit delictum, vel non. Foller. in pract. crim. in verb. Item quod suffocauit vxorem. n. 57. Boss. tit. de for. compet. nu. 65. Gabr. lib. 7. conclus. 1. n. 28. Rolan. cons. 7. n. 42. lib. 1. & cons. 12. n. 12. & seq. lib. 3. Hieron. Gabriel conclus. 170. n. 26. lib. 1. & est cõmunis opinio. Vt per Mascard. de probat. conclus. 137. n. 5 lib. Insuper dicitur, quod quãdo testes inhabiles admittuntur, vbi veritas aliter haberi nõ potest; & in criminibus exceptis, semper intelliguntur admitti, dumodo deponant de
45 gestis per alios sine ipsis, & non de gestis per ipsos sine alijs; videlicet de illis criminibus, quæ ipsi cum alijs commiserunt. Gram. d. cons. 45. n. 24. Monticell. In suo Report. test. verb. Inhabiles fol. 74. col. 2. vers. 3. Farinac. q. 62. n. 70. Marf. cons. 102. n. 7. Anchar. cõs. 24. Gram. cons. 59. nu. 15. Menoch. de arbitrar. qq. casu 474. post numerũ 67. lib. 2. Fa-
46 rinac. q. 43. n. 73. Et parum, aut nihil refert, si dicatur, quod testis inhabilis potest suppleri per alios testes inhabiles; quoniã quod nihil est supplementũ non recipit. l. sed si mancente. ff. de precar. Rolan. cons. 6. n. 18. vol. 1.
47 Bertaz. cons. 28. n. 3. & cons. 234. nu. 1. lib. 1. Et testium inhabilitas vt suppleatur ex dicto alterius, requiritur, vt testis supplens non sit inhabilis. Vt per Aym. cons. 99. n. 10. Corn. cons. 172. n. 20. lib. 2. Gabriel de test. cõclus.
48 5. n. 7. lib. 1. & seq. Nanq; testis inhabilis non potest supplere defectum alterius testis inhabilis. Bertaz. cons. 41. n. 2. Cœphal. cõs. 107.
49 n. 11. lib. 2. Ratio est, quia ex pluribus imperfectis non potest oriri perfectum. Aym. de antiq. temp. Testis quid in lib. officialis. n. 17. & 19. Gram. d. decis. 11. n. 2. Becc. cons. 85. nu. 20. post alios quos allegat. Immo testis ido-
50 neus, & alius minus idoneus etiam in crimine hæresis non coniunguntur ad plenã pro-
51 bationem faciendam; quoniã integra, & superabundans fides vnius non supplet defectum alterius; cum in huiusmodi causa, & et
52 in quauis alia criminali probationes debeãt esse claræ, & certæ; & requiruntur (vt dictũ est) testes omni exceptione maiores. l. sciant
53 cuncti. C. de probat. Ita Foelyn. in c. tertio loco. in fin. post Bal. ibidẽ ext. de probat. quos sequitur Diaz. in reg. 752. incip. testis valdè
54 dignus. in secunda limitat. Director. inquisit. 3. par. q. 71. Quarè vt ad dicta duorum testiũ Reus huius criminis condẽnetur; illi ex omni parte fide digni, & integri esse debent: Sin autem aliter res se se habuerit, pœna ex-
55 traordinaria erit, imponenda, nè propterea inulta crimina relinquantur; neq; ab hac sententia discrepat Fulcodius in consultationi-
56 bus ad inquisitores q. 15. c. 17. Director. Inquisit. ibidem. Immo supplementum fit in ciuilibus non autem in criminalibus. scripsit. Iat. Auth. si verò contigerit. n. 6. C. de iudic. Marf. singul. 477. vers. limita tamen, & cons. 109. n. 6. Nec aliter dicendum est etiamsi te-
57 stes sint plures inhabiles; quia testium inhabilium multitudo, quamuis mille, in crimi-
58 nalibus vnus non potest supplere defectum alterius; & d. multitudo habet locum in ciuilibus, non autem in criminalibus. Ita Bal. in c. ad nostram. de probat. not. in c. fraternitatis. de test. Vltra quod testes inhabilés, qui in totum à testificando repelluntur, ex alijs inhabilibus, ex nimia contestis fide, ex adminiculis, & præsumptionibus nõ supplentur. Farinac. d. q. 62. n. 34. & seq.

SVMMARIVM.

1 *Mendax in vno ex substantialibus non probat, nec in cæteris fidem meretur.*
2 *Mendax non admittitur in testem tanquam falsarius.*
3 *Mendaces lex persequitur.*
4 *Testis falsus antiquitus tallionis pœna erat plectendus.*
5 *Falsi pœna ordinaria de iure est deportatio cũ publicatione bonorum.*
6 *Falsi pœna in libero homine de iure est deportatio cum publicatione bonorum.*
7 *Falsi pœna in seruo de iure est vltimum supplicium.*
8 *Testis falsus secundum aliquos DD. tanquã homicida punitur, si dolo mala deponat.*

Testi

9 Testi falso de iure Authenticorum sublata est publicatio bonorum.

10 Testi falso de iure Authenticorum loco deportationis imponitur exilium.

11 Testis falsus tribus personis est obnoxius.

12 Testis falsus punitur, quādo reperitur falsus in interogatorijs.

13 Falsum incurrit ille, qui re integra se ipsum detulit, tamen mitius punitur.

14 Testis falsus dicitur ille, qui se in alia causa falsum dixisse fatetur.

15 Periurus semel, semper præsumitur periurus.

16 Testis falsus dicitur ille, qui in alia accusatione falsum testimonium tulit.

17 Testes falsi dicuntur, quando vnus v. g. dicit vidisse aliquem in aliquo loco, & alius in alio loco distanti.

18 Testis falsus à testificando repellitur ratione iuramenti, quod est indiuisibile.

19 Testis falsus dicitur ille, qui dicit delictum fuisse commissum ante ostium alicuius, cū fuerit commissum ante ostium alterius.

20 Testis quando est falsus in vno in omnibus, & in totum reputatur falsus.

21 Testis quando est falsus in vno capite examinis, falsus censetur in alijs.

22 Mendax in vno in omnibus dicitur mēdax, & falsus.

23 Dictum testis si in vno probetur falsum, in omnibus est reprobandum.

24 Testis falsus dicitur, qui mentitur circa substantialia, & circumstantias principales negocij, de quo agitur.

25 Notarius si errauit vel scienter mentitus est circa accessoria, vel circumstantias negocij de quo agitur, non substantiales, tamen Instrumentum valet.

26 Testis falsus in parte redditur periurus, & in totum eius dictum annullatur.

27 Mēdax v.g. super vestibus fidē nō meretur.

28 Testis super appendicibus, vel extrinsecis, nē pē super vestibus interogari non debet.

29 Testi asserenti se falsum testimonium tulisse ad instantiam alicuius non creditur.

30 Testi asserenti se falsum dixisse precibus, & persuasionibus alicuius non creditur.

31 Testi dicenti falsum deposuisse, licet non præiudicet ei, pro quo fuit examinatus, quia standum est primò dicto, tamen nullo modo est credendum.

32 Reuocatio dicti facta à teste non præiudicat inquisito.

33 Testi dicenti falsum tulisse testimonium ob promissiones sibi factas ab Inquisito non creditur.

34 Testis, qui asserit corā amicis suis se falsum dixisse, potest pecunia sine periculo pœnæ induci ad illud propalandum.

35 Testes quando verum esse asserunt id, de quo nullam notitiam habent, puniuntur pœna extraordinaria et qđ veritatē deposuerint.

36 Falsi pœna punitur testis, qui prima vice examinatus dixit malefactores non cognouisse, postea contrarium deponit.

37 Testis pœna tenetur dicens pecuniam recepisse, & reddit se criminosum.

38 Testis falsus dicitur ille, qui variat in vno iudicio ab eo, quod dixerat in alio.

39 Falsi pœna punitur, qui deponit falsum in causa capitali, vel contra innocentem.

40 Testis pecuniam accipiens ab aliquo, vt testimonium dicat, quamuis testificando dicat verum, tamen de falso punitur.

41 Testis pecuniam accipiens ab aliquo, vt testimonium dicat de periurio puniri potest.

42 Testi non est credendum contra eū cuius precibus, & mandato dicit se falsū deposuisse.

43 Socius criminis non parit inditium contra consocium.

44 Confesso de se non creditur contra alium.

45 Socius criminis vt faciat inditium ad torturam contra nominatum, aliæ præsumptiones adesse debent

46 Socius criminis vt faciat inditium ad torturam contra nominatum requiruntur aliæ præsumptiones, quæ tangant crimen.

47 Socij criminis nominatio sola facit inditium ad inquirendum tantum.

48 Testes si non deponent falsum in substantialibus, sed in aliquibus accessorijs, non vitiantur eorum dicta.

49 Testis dicēs falsū circa omnino impertinētia ad factū super quo examinatus fuit, nō punitur, immò in reliquis sibi fides adhibetur.

50 Testis si dixerit falsū circa extranea nō facit incidisse in falsū illū, qui īdistictè uult uti eo c

51 Testis dicens falsum circa accidentalia non punitur, sed eius dictū super alijs consistit, & maximè super substantialibus.

52 Falsitas circa non substantialia non est in consideratione.

53 Testis deponens super inditio remoto non de facto cōsumato, sed de præambulo ad falsū, nō sufficit. quia duo requiruntur testes.

54 Testis quando eius dictum est nullum, nunquam punitur de falso.

55 Falsum dici non potest quod est nullum.

56 *Testis nec falsi, nec stellionatus pœna punitur, si absit dolus.*

57 *Dolus cum cessat, stellionatus crimen cessat.*

58 *Falsum si quis dicere promisit, non secuto effectu, falsum commisisse non dicitur.*

59 *Testis quod veritatem taceat, vel falsum dicat, differunt.*

60 *Testis falsus qui in causa hæresis notabiliter non nocuit, vel haud nocere voluit falso testimonio, curiæ sęculari non est tradendus.*

61 *Testis, qui adeò exitiosus non fuit, sed tantū in obiectorum, vel defensionum probatione peierauit, pœna arbitraria pro qualitate criminis est puniendus.*

62 *Falsum vt euitetur, testium dicta sunt benignè intelligenda, non autem cauillanda.*

63 *Falsum vt euitetur stricta fieri debet interpretatio.*

64 *Testis falsus eadem pœna non punitur, qua debet puniri is, contra quem testimonium fertur, si ad Rei fauorem deposuit.*

65 *Testis credens homini bonæ cōditionis, & famæ excusandus est, si falsum deposuit.*

66 *Testis quādo cōmisit falsū in depositione nulla ex defectu formæ, idest quia ipsi nō fuit dati iuramentū, nō potest puniri de falso.*

67 *Testis falsus, etsi regulariter nō probet, tamen probat, quando est falsus super eo, quod si expressisset eū à testimonio non repelleret.*

68 *Testis deponens extra iudicium non potest puniri de falso.*

69 *Falsum quis nō incurrit, si prius dixit se nescire, vel nō recordari, postea dicat cōtrariū*

70 *Testis si dicat falsum iusta credulitate ductus, excusatur à falso.*

71 *Falsum non incurrit, qui dixit prius se credere, & postea dicit se non credere.*

72 *Testis quarè non incidat in falsum, qui mentitur super generalibus.*

73 *Testibus examinatis, & postea mortuis, si quis eorum depositionibus vsus fuerit, non potest argui de falso.*

74 *Testis deponens in iudicio contrarium eius, quod dixit extra iudicium, probat, & non punitur de falso, si dictum extraiudiciale non fuit cum iuramento.*

75 *Testis deponens in iudicio contrarium eius quod dixit extra iudiciū, punitur de falso, si dictū extraiudiciale fuit cum iuramēto.*

76 *Testis deponens super facto principali verū; licet in circumstantijs mendacium deponat, non potest puniri de falso.*

77 *Testis quando dicit verum in dicto, licet dixerit mendacium in redditione causæ, non potest aliqua pœna puniri.*

78 *Falsum deponens in causa ciuili non potest puniri de falso.*

79 *Falsum deponens in causa capitali, vel contra innocentem punitur pœna falsi.*

80 *Testes, licet vnus deponat plusquam alter & sint contrarij in accessorijs, nullo modo puniuntur de falso.*

DISCEPTATIO XVIII.

De Teste Falso.

1 TEstis falsi dictum, seù depositio ad torturam non sufficit contra Inquisitum, quoniam qui in vno ex substantialibus in mendacio deprehenditur non solū non probat, sed etiam in cæteris fidē non meretur. Vt docent scribentes in c. in nostra de test. & in l.ex falsis. C.de trāsact.& maximè in facto nocte secuto. Ias.in l.si non speciali.C.de testam.& in l.non minorē.C.de trāsact.Dec.
2 cōs.429.n.13.Vulpell.cons.34.n.5.Immo testis mendax non admittitur in testem tāquā falsarius.l.1.C.de furt. Menoch.cons.37.nu. 173.lib.1.ad not.in l.1.ff.de fals.nā leges p-
3 sequūtur mēdaces.l.si ex modica.ff. quod cū eo.Et testis falsus antiquitus tallionis pœna erat plectēdus, ea videlicet, qua Reus puniendus erat, si obiectum crimen plenè probatū esset.Simanc.Enchirid.de fals.test.tit.38.n.2. Deuter.19.lib.1.l.1.ff.de Sicar.c.hæc imago 33.q.5.Daniellis 13.Verum pœna ordinaria
4 falsi de iure est Deportatio cum publicatione bonorum. l.1.ad fin.ff. ad legem Cornel. de Sicar.l.1.§ fin.ff de fals. Mars. Rubr. ff. de fals.n.3. & 11. Afflict. decis. vlt. n.19. Cæphal.cōs.113.n.17.lib.1.Gram.vot.5.Alex. cons.55.lib.7.Clar.§ falsum. vers. testis, qui
5 falsū.Menoch.de arbitrar.casu 306.in princ. Immo falsi pœna in libero, homine est deportatio, & omnium bonorū publicario.l. 1.C. eo.quandoq; flamarū adustio.l.2. C.de fals. In seruo autem est vltimum supplicium.l. 1.
6 in §.fin. ff.eo.Et pari pœna puniuntur faciēs, & fieri faciens.l.filius.in princ.ff.eo.l.1 §.de-
7 iecisse.ff.de vi, & vi armata. Non desunt tñ nonnulli DD. qui dicunt, quod testis falsus in criminalibus tanq̃ homicida punitur, si dolo malo deponat. Text. egregius in l.1. post princ.ibi quod falsas testationes.VbiMars.ff. de fals.quē Text. reputauit singularē Bal. in § iniuria.ad fin de pac. iuram. firman. Et an tūc puniatur similitudine supplicij, & quando deserit.Ror.decis.Pedem.19.& distinguit quā in Prax.obseruat Cōstit.March.Glos.D.

num.

num.1.fol.294. Cæterum d. bonorum publicatio fuit sublata de iure Authenticorum;
9 loco vero deportationis successit exilium. Glos.l.exiliū.ff. de interdict & relegat. Clar.
10 q.71.vers. dixi autē. Quæ pœna nec per reiterationem augetur.Clar.q.84.vers. Sed hic videntur, maximè cum sumus in primis de-
11 lictis.Boer.decis.219.col.1.vol.2. Et testis falsus tribus personis est obnoxius.Primū Deo cuius præsentiam contemnit. Deinde Iudici, quem mentiendo fallit.Postremo innocenti, quem falso testimonio lædit.Director.Inquisit.lib.3. Schol.128.fol.282. Verum vt huiusmodi materia benè intelligatur, necesse est,quod primum dicatur de illis, qui verè dicuntur falsi,& possunt puniri de falso; Deinde de illis qui non dicuntur falsi, nec pos-
12 sunt puniri de falso. Primo igitur dicitur, ꝙ de falso puniri potest, qui est falsus in interrogatorijs, negans v.g.se affinem,vel inimicum, & similia,ideo in totum reprobatur,& reputatur falsus. Farinac.q.67.n.284.Secun-
13 do ille punitur de falso, qui re integra se ipsum detulit;tamen mitius cum eo agendum est, & eo magis si participes criminis Iudici indicauerit: Hoc enim publicè interest,& legibus, & exemplis comprobatur. l. 1. C. de his,qui se defen.lib.10.l.1. de deserto. & occulta.lib.12.l.quis quis.§.vlt.C.ad l.Iul.maiest. Igneus in l.3 §. si ex stipulatu.ff. ad Sillàn.Simanc.Enchirid.de fals.test.tit.38.Ter-
14 tio dicitur falsus ille testis, qui fatetur, se in alia causa falsum dixisse,& in necessariā consequentiam se in periurium incedisse prædicat.prout dixit Text.c.sicut nobis.in fin.quia
15 semel periurus,semper præsumitur periurus, & nullam fidem facit.c.testimonuim.de test. Boss. tit. de indit. & considerat. ante tortu. num.156. propè fin. Vbi apertè dicit,quod DD. contrarium tenentes non possunt res-
16 spondere huic ratione & fundamento periurij. Prout etiam repellitur, & dicitur falsus ille, qui falsum testimonium tulit in aliqua accusatione.Bal.in Rubr.l.qui accus.nō poss. Angel.in tract. malef. in verb. & ad quærelam Titij.n.33.Ratio est propter suspicionē, quia nihil dolosius doloso. Nouell. in tract.
17 de defens.car.84.nu.40. Quarto quod testis vnus dicens v.g.vidisse aliquem in aliquo lo-
18 co,& alius dicens vidisse in alio loco ab ipso distanti,vterq; est falsus,& in omnibus repellitur ratione iuramenti,quod est indiuisibile. Innoc.in c.fraternitatis. de hæret. Bart. cons. 87.col.2.Crauett.consf.9.n.10.Abb. & in in c.testimonium.nu.3.de test.Oldrad.cons.37.
19 Alex.l.si ex falsis.n.15.de transact. Dec.cōs. 105.Soc.Iun.cons.41.n.12.lib.2. Prout etiā vnus dicens delictum fuisse commissum ante ostiū alicuius, cū fuerit cōmissum ante ostiū alterius,nō probat.Bal.post Glos.in l.testiū. C.de test.not.c.cū in causa.de test. Alex.cōs. 116.lib.1. Soc.Iun.cons.86.n.2.& 25.seq.
20 Quinto dicitur, quod testis falsus, seù mendax in vno,in omnibus, & in totū reputatur falsus,& mendax,& cōtra Poeta dicēdū est.

Et crimine ab vno disce omnes.

not.in d.c.fraternitatis.de hæret.Vulpell.cōs. 156.n.7. nam perhibēs testimonium falsum
21 in vno capite examinis falsus in alijs censetur.Vulpell.cōs.138.n.5. Et post multos Anton.Gabriel.lib.7.conclus.4.nec dissentit Bertaz.cons.106.n.14.Menoch.cons.94. in fin.
22 lib.1.quia in vno mendax (vt dictum est) & falsus in omnibus dicitur mendax, & falsus, & mētiri præsumitur.Crauett.cons.282.col. pen.vers.Quarto dico Abb.in d.c.testimoniū n.3.de test.Veronen.cōs.crim.32.col.4. vers. quinta ratio.Boss.tit.de opposit. contra test. n.22. Et id ratione iuramenti, ꝙ est indiuisi-
23 bile (vt dictū est.) Ex quibus igitur infertur, quod testis dictū si in vno probatur falsum; non solū in illo; sed in totum ēt reprobandū est.Arg.3.q.9.pura.ff. de Edilit.Edict.cū eiusdem de vn.dist.4.c.non liceat.& expressius 9 distin.si ad sacras. Vbi de hoc, & ibi habetur dictum Bart.quod ēt tenuit in c.vener. Quin-
24 to Quod verum est, qñ Tabellio, seù Notarius,vel testis mentitur circa substātialia, vel circumstantias principales negocij, de quo agitur; puta cum ageretur inter contrahētes de boue,Tabellio scripsit de Asino;vel de pecunia argentea, & ipse posuit de aurea; vel agebatur inter P. & M. & ipse scripsit inter G.& D.arg.in eo,quod legitur,& no. de descript.significante:Ratio est,quia nunquā debet Ponere in Instrumēto,vel testimonio,nisi quod in veritate nouit,& iudit. Director.In-
25 quisit.1.par.pag.mihi 167.n.3. Nec potest in hoc allegari ignorantia.3.q.9. testes, & in c. hortamur,& c.pura. Si aūt errauit,vel scienter mentitus est circa accessoria,vel circūstantias negocij,de quo agitur,nō substantiales, valet instrumentū, vel dictum testis quoad substantialia.Vt si dicat, contrahentes esse de alia terra, quam sint, vel consanguineos, vel affines aliorū, quam sint.Ratio est,quia non consistit in his officium Notarij, vel testis; nihil enim facit ad contractum, vel testi-

monium vndecunq; sint contrahentes. Di-
26 rector. ibidem num. 4. Et id dicitur ad no-
strum propositum, quod Notarius, seu testis
in parte falsus in substantialibus redditur
periurus, & in totum eius dictum annullatur.
Ad no:. per Innoc. in d.c. fraternitatis de hæ-
27 ret. Alex. cons. 134. num. 9. lib. 2. Sexto
quod testis mendax super vestibus, vel ae-
ris serenitate fidem non meretur. Vulpell.
cons. 138. num. 10. & testis super appendici-
28 bus, vel extrinsecis, nempè super vestibus
vel aeris serenitate, seu qualitate, nisi suspe-
ctus sit, interogari non debet. Guigliel. in
spec. tit. de test. §. Iam. de interogatorijs. n.
16. Alex. cons. 5. lib. 1. & cons. 153. num. 8.
in 5. Vulpell. cons. 138. num. 10. Septimo
29 quod testi, qui asserit, se testimonium fal-
sum tulisse ad instantiam alicuius, non cre-
ditur. Marian. Iun. cons. 39. num. 54. vol. 2.
Ruyn. cons. 15. col. fin. lib. 5. Bero. cons. 58.
quem omninò vide. Menoch. cons. 37. num.
30 46. Immo asserens se falsum dixisse preci-
bus, vel persuasionibus alicuius non atten-
ditur in præiudicium alterius. Anchar. cons.
23. Dec. cons. 189. num. 5. in fin. vol. 1. &
nullum parit inditium, quia dicitur periurus,
contrarius, & infamis. l. qui falsa, vel varia. ff.
31 de test. & l. eos. ff. eo. tit. Octauo quod testi
dicenti falsum deposuisse, licet non præiudi-
cet ei, pro quo examinatus fuit; quia stan-
dum est primo dicto; tamen quo ad se nullo
modo est credendum, scripsit Fœlyn. c. cum
in tua. de test. Bart. & Angel. l. si quis in graui.
§. si quis moriens. ff. ad Sillan. Abb. c. sicut no
bis. in tertio notab. de test. Quod habet lo-
cum, tam si testis reuocet extra iudicium.
Bart. l. generaliter. in fin. quam si iudicialiter
cum iuramento deponat. Fœlin. d. c. sicut. in
primo notab. de test. Quod procedit, etiamsi
testis reuocans, & deponens contrarium esset
in articulo mortis constitutus. Fœlyn. in c.
litteras. col. pen. de præsumpt. quod ampliat,
etiamsi essent plures testes. Vt not. in d. c. Si-
32 cut. prout etiam alia ratione d. reuocatio te-
stium Inquisito non præiudicat, quia in casi-
bus, in quibus reuocatio testium potest par-
ti præiudicare, pro qua deposuerunt vti te-
stes, & in formam testium: Secus si depone-
rent vti Rei, & in iudicio contra eos moto;
quia tunc finis accusationis tendit vti testes
puniantur de falso; non autem vt iudex eo-
rum dicta non sequatur. Vt declarat Ruyn.
33 cons. 15. vol. 5. & faciunt tradita per Soc.
cons. 253. col. 2. vol. 2. Immo testi dicenti fal
sum tulisse testimonium ob promissiones si-
bi factas ab Inquisito, non creditur in præiu-
dicium illius, pro quo iam deposuit. Bart. &
Angel. in l. si quis in graui. §. si quis mo-
riens. ff. ad Sillan. Abb. in d. c. sicut nobis. in
tertio notab. de test. Nono quod testis, qui
34 asserit coram amicis suis, se falsum dixisse,
potest pecunia sine periculo pœnæ induci ad
illud propalandum. Boss. de opposit. contra
35 test. num. 149. Decimo quod testes, quan-
do verum esse asserunt id, de quo nullam ha-
bent notitiam puniuntur, etiam quod veri-
tatem deposuerint; tamen pœna extraordi-
naria. Anchar. cons. 24. Dec. in l. 2. num. 11.
ff. quod quisque iur. Vulpell. cons. 75. nu. 6.
36 Vndecimo quod testis, qui prima vice exa-
minatus dixit, malefactores non cogno-
uisse, postea contrarium deponẽs falsi pœna
punitur. Vulg. l. qui falsa, vel varia. ff. de test.
Vulpell. cons. 76. num. 1. Bal. cons. 492. vol.
5. in fin. Ioan. Monac. c. accusatus. col. 2. nu.
37 7. de heret. in sexto. Duodecimo quod
testis dicens se recepisse pecuniam pœna te-
netur, & reddit se criminosum. l. 1. ff. de Si-
car. Innoc. in d. c. testimonium. de test. Deci-
38 mo tertio quod testes si variet in vno iudicio
ab eo, quod dixerat in alio, secundũ dictum
non valet, sed primum, & punitur de falso:
& id intelligitur, quando variat inter diuer-
sas personas in diuersis causis, & instantijs.
39 Boss. tit. de opposit. contra test. num. 3. Deci-
mo quarto quod testes, quando deponit fal-
sum in causa capitali, vel contra innocentem
punitur pœna falsi. Fœlyn. in d. c. fraternita-
40 tis. in fin. de hæret. Decimo quinto quod te-
stis pecuniam accipiens ab aliquo, vt testimo
nium dicat, quamuis testificando dicat ve-
rum, tamen de falso punitur. Bart. in l. 1. in
fin. ff. ad l. Cornel. de Sycar. & in l. Diuus.
col. 2. de re iudic. Fœlyn. in c. licet causam.
col. 19. de probat. Spec. in tit. de test. §. 1. vers.
sed quid, si testi. & ibi Ioan. Andr. in Addit.
Paris. tract. de Scindic. fol. 38. col. 1. Fœlyn.
41 in c. in primis verbis. Immo ne dum de fal-
so, sed etiam de periurio potest puniri. Salyc.
in l. si quis testibus. col. fin. in q. 5. C. de test.
42 Decimo sexto quod testi, quamuis de falso
puniri debeat, non est credendum contra eũ,
cuius precibus, & mãdato dicit se falsum de-
posuisse. Anchar. cons. 24. col. 1. & 2. Fulgos.
43 cons. 107. col. 3. Dec. cons. 189. n. 8. Ruyn.
cons. 146. n. 8. Ratio potissima est, quia so-
44 cius criminis non parit inditiũ contra cõso-
ciũ; & de se confesso nõ creditur contra aliũ.

c.1. de confess. Et id procedit, etiamsi depo-
suisset in articulo mortis. Rolan. cons.16. in
fin. & cons.173. vol.1. Vbi quod ita fuit iu-
45 dicatum. Et alia subest ratio, quia vltra dictũ
socij criminis debent adesse aliæ præsũptio-
nes contra consocium nominatum, ad hoc
46 vt torturæ subijciatur. Vt tradit Glos. in c.1.
de confess. Et sic vult, quod concurrant aliæ
præsumptiones, quæ tamen crimen tangant,
ob illam dictionem Aliæ, quæ est relatiua, &
repræsentatiua eiusdem qualitatis. Glos. in l.
47 quidam relegatus. in verb. amicis. ff. de reb.
dub. nanq; sola nominatio socij criminis fa-
cit inditium ad inquirendum tantum, non
autem ad torturam, secundum Bal. & Angel.
in l. etsi certus. ff. ad Syllan.

Ex infradicendis testes nõ dicuntur falsi, nec possunt puniri de falso.

48 Decimoseptimo. è contra dicitur, quod qñ
testes nõ deponũt falsum in substantialibus,
sed in aliquibus accessorijs non vitiantur eo-
rum dicta. spec. in tit. de test. §. 1. ver. Item
quod de suo. Ang. cons.194. incip. viso pro-
cessu. Bal. in l. de quibus. col.2. ff. de reb. cre-
dit. Nouell. in pract. crim. tract. de defensi. car.
49 48. n.40. Immo testis si dixerit falsum circa
extrinseca non facit incidere in falsum illum
qui indistinctè vult vti eo. Boss. tit. de fals. n.
50 146. n.159. Decimo octauo quod testis di-
cens falsum circa omninò impertinentia ad
factũ, super quo examinatus est, quæ aliqui
ex naturalibus accidentalia, seu extrinseca ap
pellant, nè dum non punitur, sed in reliquis
fides sibi adhibetur. Vt post Bal. in l. si ex pla
gijs. vers. Item dominum. C. de transact. Boss.
tit. de fals. n.147. & tit. de tortu. test.33. Butr.
& Angel. in l. lucius. ff. de his, qui not. infam.
51 Vulpell. cons.138. n.6. Immo non solum nõ
punitur, sed eius dictum super alijs subsistit,
& maximè super substantialibus. Riminal.
52 sen. cons.56. nu.9. lib.1. dicens quod falsitas
circa non substantialia, non est in considera-
tione. Corn. cons.196. in 2. Clar. §. fin. q.53.
53 Decimo nono quod testis deponens super
inditio remoto, non de falso consumato, sed
de præambulo ad falsum, non sufficit ad tor
turam; quia requiruntur duo testes. scripsit
Riminal. Iun. cons.723. n.28. seq. Et tentatus
probat contra tentantem, si docuerit se tenta
tum, aliàs de facili posset quis offendi à teste
allegando se tentatum, quod absurdum vi-
54 detur. Riminal. Iun. d. cons.723. n.2. Vigesi-
mo quod testis quando deponit falsum, cu-
ius dictum est nullum, nunquã potest puniri
55 de falso: Ratio est, quia quod nullum est, nõ
potest dici falsum. l.4. §. condemnatum. ff. de
56 re iudic. Vigesimo primo quod testis nec fal-
si, nec stellionatus pœna punitur, si absit do-
lus, & partis præiudicium. Cyn. & Salyc. l.1.
n.8. C. de sepul. violat. Riminal. sen. cons.56.
57 n.9. lib.1. Cũ enim cessat dolus, stellionatus
crimen cessat. l.3. §.1. de crim. stellionatus.
Soc. Iun. cons.39. n.85. cõs.41. n.8. Vulpell.
cons.144. n.5. seq. Immo non punitur de fal-
so, vbi fieri potest, vt non adsit dolus. Boss.
58 tit. de publicat. procesf. n.37. Vigesimo secun
do quod testis, qui falsum dicere promisit, si
ipsum pœnituit non secuto effectu, falsum cõ
misisse non dicitur, nec aliqua pœna punitur.
59 Bart. l. Diuus. n.20. ff. de re iudic. Vulpell. cõs.
103. n.3. Et quod testis veritatem taceat, vel
falsum dicat, differũt. Vulpell. cons.104. n.7.
Vigesimo tertio quod testis falsus, qui nota-
60 bilitet non nocuit, aut notabiliter nocere no-
luit falso testimonio in causa hæresis, curiæ
61 seculari non est tradendus: nã qui adeo exi-
tiosus non fuit; sed tantum in obiectorum,
vel defensionum, probatione peierauit, pœ-
na arbitraria pro qualitate criminis est puniẽ
dus. Angel. & Ias. in l. si duo patroni. § vlt. ff.
de iureiur. Soc. sen. cons.103. cum seq. lib.1.
Ioan. Bernard. in pract. c.87. Simanc. Enchi-
rid. tit.38. de fals. test. n.4. Boss. tit. de fals. n.
62 88. Vigesimo quarto quod testium dicta ad
euitandum falsum sunt benignè intelligenda
& non cauillanda, sed adiuuanda: etiãsi opor
teat verba impropeando, vel suadendo. Ad
not. in c. cum tu. de test. & per Imol. & DD.
in l. inter stipulantem. §.1. ff. de verb. obligat.
63 Et id vt excludatur falsitas: Sẽper enim stri-
cta debet fieri interpretatio. Bal. c. ius gentiũ.
§. quod ferè. ff. de pac. & in l. Imperator. col.
64 3. ff. de stat. homin. Gram. cons.33. n.9. Vige-
simo quinto quod testis dicens falsum ad fa-
uorem Rei à pœna falsi excusatur. Alex. cõs.
55. vol.7. Et ideo statutum dictans, quod te-
stis falsus in causa criminali deponens punia
tur eadem pœna, quia debet puniri is, contra
quem testimonium fertur, non habet locum
in eo, qui deposuit ad fauorem Rei. Alex. d.
65 cons. in fi. Vigesimo sexto quod testis credẽs
homini bonæ conditionis, & famæ excusan-
dus est, si falsum deposuit. Ias. l.1. col.3. in
princ. ff. de eo. per quem factum erit. Marc.
Mant. cons.278. n.33. Immo testis, qui dicit
se scire id, quod non sciebat, nisi ab homine

bonæ famæ, non tenetur de falso. Boss. tit.
66 de fals. n. 170. Vigesimo septimo quod testis, quando commisit falsum in depositione nulla ex defectu formæ; quia v. g. ipsi non fuit datum iuramentum, & quid simile; non potest puniri de falso. Bart. in l. si quis legatum. ff. ad l. Cornel. de fals. in ver. Vos scire debetis, vbi ponit casum coram Notario dixit scribe, quod ego testificor, & deposuit falsum, nihilominus concludit, quod non est puniendus: Ratio est, quia dictum nullum testis ex defectu formæ, scilicet iuramenti, sine quo testi non creditur, nemini nocere potest. l. iusiurandi. & in l. non solũ
67 C. de test. Vigesimo octauo quod testis falsus, etsi regulariter non probet; tamẽ probat, quando est falsus super eo, quod si expressisset, eum à testimonio non repelleret. Bal. l. si ex falsis. in fin. C. de transac. Mascard. de
68 probat. conclus. 1040. num. 4. seq. Vigesimo nono quod testis, deponens extra iudicium non potest puniri de falso. Boss. tit. de fals. n.
69 102. Trigesimo quod testis non incidit in falsum, si prius dixit se nescire, vel non recordari, deinde dicat contrarium. Aut si prius dixit scire, & recordari, & postea dixit nescire, & non recordari. Boss. tit. de fals. num. 135.
70 Trigesimo primo quod testis, qui iusta credulitate ductus dicit aliquod falsum, excusa-
71 tur à falso. Boss. tit. de fals. n. 137. Trigesimo secũdo quod testis, qui prius dixit se credere, & postea dicit se non credere, non incidit in
72 falsum. Boss. tit. de fals. num. 136. Trigesimo tertio quod testis, qui mentitur super generalibus, quarè non incidat in falsum. Vide
73 Boss. tit. de fals. num. 148. Trigesimo quarto quod testibus examinatis, & postea mortuis si quis eorum depositionibus vsus fuerit, nõ potest argui de falso; quia falsitas ostendi nõ potest, cum dd. testes mortui nõ possint amplius torqueri. Boss. tit. de publicat. proces.
74 num. 38. Trigesimo quinto quod testis deponens in iudicio contrarium eius, quod dixit extra iudicium, nõ probat, & statur dicto in iudicio, sed diminuitur de fide; tamen non
75 punitur de falso, si dictum extraiudiciale fuit sine iuramento, quia tunc reperitur inter duo iuramenta contraria, punitur de falso. Boss.
76 tit. de opposit. contra test. n. 3. Trigesimo sexto quod testis, quando deponit super facto principali verum, licet sit varius in circumstantijs, & in illis mendacium deponat, eius dictum non impugnatur, non potest puniri de falso. Butr. c. cũ causam. de test. Alex. cõs. 24. col. fin. vol. 2. Dec. cons. 100. Caputaq. decis. 270. lib. 3. n. 2. Gabr. commun. conclus.
77 4. n. 12. de malef. Trigesimo septimo quod testis, quando dicit verũ in dicto, licet dixerit mendacium in redditione causæ non potest aliqua pœna puniri. Hieron. Gabriel cons. 169. nu. 15. seq. lib. 1. Bertaz. cons. 8. nu. 26. Vbi de comuni & cons. 140. num. 4. lib. 1. & cons. 517. n. 10. lib. 2. Vbi firmat hanc opi-
78 nionem pro communi. Trigesimo octauo quod testis, quando deponit falsum in causa ciuili non potest puniri pœna falsi; sed tantũ
79 punitur pœna falsi, quando deponit falsum in causa capitali, vel contra innocentem. Fe-
80 lyn. d. c. fraternitatis. in fin. de hæret. Trigesimo nono quod testes, licet vnus deponat plusquã alter, & sint contrarij in accessorijs nullo modo possunt puniri de falso. Ità Bal. in l. penult. circa fin. vers. Item. hæc vera. C. de transact. Vbi etiam Salyc. dicens, quod quotidie ità practicatur.

SVMMARIVM.

1 *Fama bona probata Rei omnia purgat inditia. si qua remanerent contra eum.*
2 *Fama bona tollit illa inditia, quæ erant sufficientia ad semel torquendum Reum.*
3 *Fama bona etsi sit probata in genere, tollit inditia de delicto in specie.*
4 *Fama bona probata tollit malam famam probatam, quamuis fuerit probata per plures testes, & bona fama per pauciores.*
5 *Testes pauciores Rei præferũtur pluribus fisci.*
6 *Fama bona purgat famam malam.*
7 *Fama bona tollit omnem sinistram opinionẽ, seù suspicionem, etiamsi extarent inditia ad torturam.*
8 *Fama bona taliter debilitat inditia contra Reum laborantia, vt si aliàs ex illis posset iure torqueri stante bona fama torquendus non est.*
9 *Fama bona elidit inditia, quamuis essent sollemnia, & legitima.*
10 *Fama bona tollit famam malam, delicti præsumptionem, inditium ad torturam, & probationes factas adiuuat.*
11 *Fama bona probata Inquisiti facit corruere ipsam inquisitionem.*
12 *Fama bona tollit præsumptionem delicti concurrente præsumptione naturali.*
13 *Fama bona, laudabilis vita, honestas, & bona opinio apud bonos viros tollit inditium, quod resultat ex iuris dispositione.*

14 *Fama*

14 *Fama bona praualet malæ famæ fauore defenſionis.*

15 *Fama bona probatio fidem teſtium minuit.*

16 *Fama bona probatio in ſpecie multum confert, & dicta teſtium multum eneruat, & infringit.*

17 *Fama bona probatio in delictis, quæ à probis uiris cõmitti nõ cõſueuerũt, valde prodeſt.*

18 *Fama bona præſumptionem violẽtẽ minuit.*

19 *Fama bona facit ceſſare omnẽ culpam v.g. de cadauere reperto in domo, ſi ignoretur occiſor, & non torquetur habitans, ſi eſt bona famæ.*

20 *Fama bona probata Rei eſt inditiũ innocẽtiæ ipſius, & quamuis ſit vnum; tamen tollit omnia inditia, etiam indubitata cõtra ipſum exiſtentia.*

21 *Inditio nunquam ſtatur, vbi poſſibile eſt, rem aliter ſe habere, vel eſſe.*

22 *Inditium vnum tollit aliud.*

23 *Præſumptio vna tollit aliam.*

24 *Fama bona probata Rei tollit inditium ad torturam.*

25 *Inditium vnum pro Reo tollit aliud fiſci.*

26 *Coniectura contrariæ quando adſunt, illa eſt eligenda, quæ excludit delictum.*

27 *Inditium vnum innocentiæ pro Reo tollit omnia alia inditia, ex quibus ipſe torqueri poſſit.*

28 *Probatio Rei quamuis dubia, imperfecta, & non plena taliter offuſcat, & obnubilat probationem Inſtigatoris, quod ſequi debet abſolutio.*

29 *Fama bona probatio, cum dubia ſint inditia prodeſt ad torturam excludendam.*

30 *Fama bona probatio multum operatur, quãdo ſumus in dubio, an inditia ſufficiant ad torturam.*

31 *Beneuolentia Inquiſiti cum venenatis tollit omnem dolum præſumptum.*

32 *Fama bona plenè probata multum operatur ad excludendam falſitatem.*

33 *Fama bona plenè probata Rei tollit inditia ad torturam reſultantia contra ipſum ex dicto ſocij criminis, quamuis ſimus in exceptis, & atrociſſimis delictis.*

34 *Famam bonam probantibus magis creditur, quam malam, maximè quãdo inueriſimilia deponunt.*

35 *Teſtis inhabilis ad fauorem Rei plenè probat.*

36 *Famam bonam duo teſtes ad defenſã inducti plenè probant, & quamuis pauciores præferuntur pluribus deponentibus de mala fama.*

37 *Famam bonam vnicus teſtis plenè probat & maximè quando fuit inductus à fiſco.*

DISCEPTATIO XIX.

De Fama bona Rei.

1 Fama bona Rei quando fuit probata, tor
tura nullo modo poteſt infligi; quoniã
bona fama probata omnia purgat inditia, ſi
quæ remaneant contra eum. Parif. conſ. 153.
vol. 4. num. 35. Gratt. conſ. 57. vol. 2. nu. 23.
ſeq. Caſon. de indit. & tortu. tract. 1. c. 2.
Rubr. de fama Reorum. n. 9. Io. Arnon. ſo-
liloq. 37. Vbi atteſtatur de communi. tradit
Hyppol. cõſ. 130. num. 48. Marſ. conſ. 130.
col. fin. num. 48. Et ideo dicit Blanc. in pract.
crim. fol. 128. ſecundum paruam impreſſio-
2 nem num. 27. quod fama bona tollit illa in-
ditia, quæ erant ſufficientia ad ſemel torquẽ-
dum Reum; & quod, etiamſi ſit probata in
3 genere, tollit inditia de delicto in ſpecie Marſ.
poſt multos in §. diligenter. n. 196. & tribus
ſeqq. Cuman. conſ. 135. ad primum col. fin.
4 Veronen. conſ. crim. 39. n. 42. Et hac ratione
quidem quia fama bona probata tollit ma-
lam famam probatam. Card. c. tuæ. in fin. de
ſponſ. Hyppol. conſ. 72. nu. 20. & 24. in fin.
5 Crott. tract. de teſt. par. 4. n. 158. quãuis fue-
tit probata p plures teſtes, & bona fama per
pauciores; quia pauciores Rei preferuntur
pluribus fiſci. Cuman. d. conſ. 135. col. fin.
6 Gratt. conſ. 45. vol. 2. n. 3. Et d. mala fama nõ
ſolum purgatur per bonam famã. Idẽ Gratt.
7 d. conſ. nec non tollitur omnis ſiniſtra ſuſpi-
cio. Aym. conſ. 145. in fin. Boer. d. deciſ. 165.
in fin. quod procedit, etiamſi extarent inditia
ad torturam. Gram. deciſ. 60. n. 9. & 12. Pa-
riſ. conſ. 151. n. 3. lib. 4. Bart. in l. 3. §. Sed ſi
8 ex improuiſo. ff. de re milit. Iaſ. cõſ. 153. vol.
2. in fin. Soc. Iun. conſ. 39. vol. 2. ſed etiam
taliter inditia contra Reum laborantia debi-
litantur; vt ſi aliàs ex illis poſſet iure torque-
ri, ſtãte bona fama torquendus non eſt. Bal.
conſ. 140. n. 5. vol. 2. Hyppol. Riminal. conſ.
290. nu. 22. ſeq. lib. 3. Farinac. conſ. 23. n. 32.
9 quoniam elidit inditia quamuis eſſent ſollẽ-
nia, & legitima. Marſ. conſ. 130. col. fin. n. 48.
In tantum quod ex inditijs, ſi quæ extarent,
vt ſupra dictum eſt, Reus amplius torqueri
10 minimè poſſet. Iaſ. & alij vbi ſupra. Immo fa
ma bona tollit famam malam, delicti præſũ-
ptionem, inditium ad torturam, & probatio-
nes factas adiuuat. Farinac. q. 47. n. 86. Ba-
iard.

11 iard.q.60. nu.86. nec non etiam fama bona probata Inquisiti facit corruere ipsam inquisitionem. Vt eleganter tradit Fulgos.cõs. 153 incip.ad primum in 2.col.Nouell.in tract.ad
12 defens.cat.59.n.39.Additur quoq; quod bona fama tollit præsumptionem delicti concurrerente præsumptione naturali.Bal. cons. 79.n.2. vol.5. Idem Nouell. ibidem.nu.41.
13 Immo fama bona, laudabilis vita, honestas, & opinio bona apud bonos viros tollit inditium,quod resultat ex iuris dispositione.Bal. Angel.& alij in l.fin.ff.de hæred.instit.Hyppol.& Imol.in l.qui falsam. n. 116.ff.de fals.
14 quia fama bona præualet malæ famæ fauore
15 defensionis. Boss. tit. de fauoribus defens.n. 13 Et famæ bonæ probatio fidẽ testium minuit. Venafr.cons.vlt.ex prima impress.Vul-
16 pell.cons.11.n.8. Immo famæ bonæ probatio in specie multum confert,& testium dicta multũ eneruat,& infringit. Bart.in l. nõ omnes.§.à barbaris.de re milit. Dec. cons.189. Alex.cons.14.n.9.in 5.Mars.cons.130.& in
17 §. diligenter. n.296. Vulpell.cons.12. n.15. Vltra quod famæ bonæ probatio in delictis, quæ à probis viris committi non consueuerunt, valdè prodest. Alex.d. cons.14.lib.3. Videre est præsertim quando inditia sunt remota, & non proxima. Alex.cons.77. lib.1. Natt.cons.42.n.10.tom.1.Vulpell. cõs.149.
18 n.6. Immo bona fama præsumptionem vio-
19 lentem minuit.Boss.tit.de conuict.n.39.facit cessare omnem culpam v. g. de cadauere reperto in domo,si ignoretur occisor,non torquetur habitans si est bonæ famæ. Ita Bal. in l.1. C.locat.& Rubr.C.deposit.Nec abre
20 videri debet, quia fama bona probata Rei, quæ est inditium ipsius innocentiæ, quamuis sit vnum tantum inditium; tamen tollit omnia inditia etiã indubitata contra ipsum existentia.Ias.l.fin.in fin.C. commun. delegat.l. Diuus.& ibi Bart. ff.de in integr. restit. Hinc
21 infertur, quod vbi possibile est, rẽ aliter sese habere, vel esse, nunquam statur inditio. Iacob.Butr.l.fin.C.de probat.Castr.cons.273.
22 col.1.vol.1.Soc.cons.8.col.3. vol.1.Et vnũ inditium tollit aliud.l.Diuus.& ibi Bart.ff.de
23 in integr.restit. Et vna præsũptio tollit alias. c.tuam.& ibi Glos. de sponsal. Adhæc fama
24 bona plenè probata Rei tollit inditiũ ad torturam.Ità Bal.in l.1.in fin. C. locat. Blanc.de indit.nu. 414. Boss.tit.de indit. n.52. Cirill. summ.crim.par.3.Rubr.de quæst.f.9.nu.4. Vbi quod tale inditium non operatur. Nec
25 est nouum,quod vnũ inditiũ Rei tollat aliud Fisci. d. l.Diuus. ff. de in integr. restit. Mars. cons.109.n.29. Gram.cons.13.n 9. & decis. 18.nu.5.Foller.in pract.in verb. Dantur ca-
26 pitula.n.47. Vbi quod si adsunt coniecturæ, illa est eligenda, quæ excludit delictum. Et
27 vnum inditium innocentiæ pro Reo tollit omnia inditia,ex quibus ipse torqueri possit. Vt Ias. in l. fin. in fin. C. commun. delegat. Hinc est,quod in criminalibus probatio Rei
28 quamuis dubia,imperfecta,& non plena taliter offuscat,& obnubilat probationem Instigatoris,quod sequi debet absolutio. Corn. cons.134.vol.4.col.fin.Ias.post Bart.in l.nõ solum.§.sciendum.col.2.ff.de no. ope. nunciat.vers.secunda conclusio Bart.Vnde famæ
29 bonæ probatio, cum dubia sunt inditia, ad torturam excludendam non solũ prodest. Alex.l.fin.ad Bart.ff.de quæst.Dec.cons.188.
30 Cæpol. cons. 40. Mars. cons 130. Vulpell. cons.17. nu.5. Sed etiam multum operatur, quando sumus in dubio,an inditia sufficiant ad torturam. Idem Vulpell. cons. 105. quo semper loquitur, quando sumus in dubio an Inquisitus,vel Domesticus opposuerit venenum,& cons.125.n.26.Bursatt.communem
31 dicens cons.116.n.21.& 34.& etiã 19.lib.1. Et beneuolentia Inquisiti cum venenatis tollit omnem dolum præsumptiuè. Dixit Hyppol.l.vnica.n.207.C. de rapt.virg. Glos.l.1. vers. non occidendi. C. de sicar. non autem quando ex sententia plenam probationem
32 habemus.Deniq; fama bona plenè probata multum operatur ad excludendam falsitatẽ. Prout in specie scripsit Bal.l.2.C.de fals. Veronen.cons.21.n.24.post alios,quos allegat. Becc.cons.78.n.26.ac etiam tollit inditia ad
33 torturam resultantia contra Reum ex dicto socij criminis,quamuis simus in exceptis,& atrocissimis delictis. Carrer. in pract. crim.in 2.tract.de indit.& tortu.§.octauum Inditium n.13.seq. Grã. cõs.21.n.10.& cõs.35.n.25. 49.& 50.& cõs.62.n.1. & cons.70.n.7.Vbi loquitur de dictis duorũ sociorum criminis. & decis.28.n.17.Paris.d.cõs.151.n.13.lib.4. Soc.Iun.cõs.39.n.66.lib.2. Mascard. de probat.lib.3.conclus.1311. Honded. cons.100. nu.4.& 20. Et hoc intelligitur, quando inditia dd.duorum sociorum criminis non superant bonam famam. Sed quid multa? illud omninò sciendum restat,quod famã bonam probantibus magis creditur,quã malã.
34 Corrad.in pract. Rubr. personas testium aggrediendo. in princ.sub.nu.5. fol.74.Rolan. cons.14.n.55.lib.1.Menoch.de retinen.possess.

fess. in tertium remedium in. 722. Farinac. q. 65. n. 151. Marf. conf. 72. nu. 20. Nart. conf. 462. n. 10. Crauetr. conf. 8. nu. 8. Et maximè quando deponunt inuerisimilia. Vt per Gabriel. tit de test. conclus. 4. num. 28. Ratio
35 est quia etiam testes inhabiles probant innocentiam Rei, & eius defensionem. Curt. Iun. conf. 343. Suarez. & in commun. opin. vers. testes in criminalibus pag. mihi 170. col. 1. lib. 1. Farinac. conf. 6. n. 41. Nec non fauore
36 defensionis duo testes ad defensam inducti plenè & optimè probant famam bonã. qui licet pauciores præferuntur pluribus deponentibus de mala fama. Cuman. d. conf. 135.
37 col. fin. Immo famã bonã testis licet vnicus sit, plenè probat, & maximè quando fuit inductus à Fisco. Parif. conf. 20. n. 1. vol. 4.

SVMMARIVM.

1 *Fama mala sola non sufficit ad torturam.*
2 *Fama mala non sufficit ad torturã, nisi testes deponant de causa, ex qua orta fuit.*
3 *Fama mala, quãdo eius causa nõ est probata, non facit inditium nec probationis gradũ.*
4 *Fama mala, vt probetur necesse est, ut testes exprimãt causas, & inditia, ex quibus orta fuit.*
5 *Fama mala nõ habens ortum ex aliqua veri simili causa, ratione & coniectura nullam probationem facit.*
6 *Fama mala debet habere originem ex aliqua probabili causa, alias est vana vox populi, & ideò non attendenda.*
7 *Fama mala non dicitur probata, quando non est solida, & inconcussa.*
8 *Fama mala debet habere ortum ex probabilibus causis, ex quibus arguatur, ità credendum esse.*
9 *Fama mala non dicitur probata, quando testes interogati de causa, illam ignorant.*
10 *Famam malam, testes dicere debent habuisse originem in loco commissi delicti, aliàs non probant.*
11 *Fama mala qando non probatur, ex qua causa ortum habuit, nil aliud est, quam dicta gentium ex imaginaria opinione seù credulitate procedens.*
12 *Testium credulitas quamuis fide dignorum non condemnat Reum.*
13 *Fama mala vt probetur, causæ probabiles necessariò adduci debent, quibus populus ad ità credendum adductus fuit.*
14 *Famam malam testis non probat, nisi in specie dicat causas, cur Reus sit malæ famæ.*
15 *Fama mala vt probetur, non sufficit dici. dicitur apud populum vel auditum est à maiori parte populi; sed testes etiam non interogati debent nominare aliquas personas bonæ famæ, à quibus audierint.*
16 *Fama mala vt probetur, testes dicere debent, quod ità credunt, prout dici audierunt.*
17 *Fama est fragilis atq; periculosa, orta vt plurimum ab his, qui talem ipsam esse desiderãt, quę tãquã falsus rumor obesse nõ debet.*
18 *Fama vulgata à pluribus Reo obesse nõ debet; quia ad dictum vnius frequenter sequitur multitudo.*
19 *Fama mala, cum sit inditium valdè fallax, & plerunq; falsa; ideò etiam quia incertissima est, ob id sine alijs adminiculis non est sufficiens ad torturam, quia pondus testimonij non habet.*
20 *Fama mala est inditium debile & à crimine remotum. quod si coniugatur cum alijs inditijs non facit plenam probationem.*
21 *Fama mala regulariter non est inditium considerabile.*
22 *Fama mala quãdo eius circũstantiæ & qualitates nõ sũt probatæ, nõ dicitur probata.*
23 *Fama mala sola sufficit ad inquerendum generaliter tantum nõ autem ad capturam.*
24 *Fama mala etiam plenè probata facit minus quam semiplenam probationem & iuncta cum una alia semiplena non facit plenam.*
25 *Fama mala licet plenè probata nullum facit inditium, sed solũ confirmat alias probationes.*
26 *Fama mala quamuis plenè probata nõ sufficit ad torturam, immò nullũ facit inditium.*
27 *Famę malę Iudex fidere non debet.*
28 *Fama mala haud legitimè probata non facit constare de delicto.*
29 *Fama mala si dicatur esse in vicinia, seù in Castro, non sufficit.*
30 *Testes impersonaliter loqui non debent.*
31 *Famæ authores à testibus exprimi debent.*
32 *Fama mala, à quibus ortum habuerit, si testis non dicat, nihil facit.*
33 *Testis in criminalibus etiam non interogatus sui dicti rationem reddere tenetur.*
34 *Fama mala ortum habens à maleuolis non sufficit ad inquirendum.*
35 *Fama mala ortum habens ab inimicis non præiudicat Inquisito.*
36 *Fama mala ortum habens ab offensis non est attendenda.*
37 *Fama mala ortum habens à coniunctis persona*

sonæ offensa nō habetur in consideratione.

38 *Iniuria facta vni de vna familia censetur facta omnibus de eius familia.*

39 *Fama mala vt dicatur probata, testes debent ascendere ad numerum x. hominum quādo testes non exprimunt causas, neq; famæ authores.*

40 *Fama mala licet ex decem hominibus Vniuersitatis constituatur, tamen nō potest dici vehemens fama, quę ad torturam sufficiat.*

41 *Fama mala qua ratione, & qualiter probetur*

42 *Famam malam testis probans debet dicere, apud quos Reus est infamatus.*

43 *Testis non assignans eos qui Reū infamarūt, non videtur reddere bonā causā sui dicti.*

44 *Testes debent assignare causam sufficientem suorum dictorum, aliàs non probant.*

45 *Testes debent nominare personas, à quibus orta est mala fama, vt Iudex intelligat ex qualitate ipsarum, quanta sit fides adhibenda famæ.*

46 *Fama mala probata in genere non sufficit ad torturam sed debet probari in specie.*

47 *Testes non probant, nisi in specie dicant causas, cur Inquisitus sit malæ famæ.*

48 *Fama mala probata in genere non inducit præsumptionem delicti.*

49 *Fama simplex si in genere non probetur, multò minus fama vehemens.*

50 *Qualitas non dicitur probata, si non est probata substantia.*

51 *Fama mala cum testibus nō iungitur, quādo de corporali pœna tractatur.*

52 *Fama mala etsi plenè probata cum vno teste non iungitur, quamuis ciuiliter agatur.*

53 *Fama mala etiam plenè probata non coniungitur cum alia specie probationis*

54 *Fama mala vt Reum afficiat, debet esse in eodem genere mali.*

55 *Fama mala non est attendenda, quando Reus fuit solumodo carceratus, & non fuit conuictus confessus, & condemnatus, vt necessariò requiritur.*

56 *Fama mala Inquisiti de diuersis criminibus non dicitur probata. quia non iungitur, quando non est plenè probata cum alia specie probationis.*

57 *Fama mala debet probari per testes discretos, & bonæ famæ.*

58 *Fama mala non facit inditium ad torturā, quando non est in eodem genere delicti.*

59 *Coniectura non sumitur ex dissimilibus.*

60 *Fama mala in diuerso genere delicti nullum parit inditium.*

61 *Fama mala etsi esset in eodem genere mali, sola sine aliis adminiculis nullam ad torturam parit inditium.*

62 *Famæ diffinitionem testes necessariò dicere debent.*

63 *Testis non probat, quando ignorat id, de quo deponit.*

64 *Testes deponentes de fama debet cognoscere effectus, & proprietates ipsius.*

65 *Fama mala non facit inditium ad torturā, nec dicitur probata, quando habet ortum post incoatum processum offensiuum.*

66 *Fama mala non dicitur probata, quando habuit ortum post querelam.*

67 *Fama mala non dicitur probata, quando non habuit ortum ab honestis uiris, fide dignis, nec sunt omni exceptione maiores, sed etiā sunt pauperes.*

68 *Fama mala non dicitur probata, quando prouenit à querelantibus.*

69 *Fama mala quod habuit ortū à personis fide dignis debet probari per Fiscum.*

70 *Famam malam probantes debent esse spectatæ fidei integræ, & optimæ opinionis, & omni exceptione maiores.*

71 *Mulieres non sunt testes idoneæ.*

72 *Pauperes non sunt omni exceptione maiores.*

73 *Famæ diffinitionem testes dicere debent.*

74 *Famæ authores etiam non interogati si testes non nominent, non probant.*

75 *Fama mala de delicto perpetrato non sufficit, quando delictum à testibus oculis videri potuit.*

76 *Famam malam in crimine hæresis vt duo testes probent, debent esse omni exceptione maiores.*

77 *Super fama mala si testes diuersi essent aut in nominibus, &c. tamen probāt quamuis non conuenīant in causa scientiæ*

78 *Fama mala nō probata si testes dicāt publicè dici, non probant, nisi etiam dicant dici à maiori parte populi.*

79 *Fama mala non dicitur probata, si testes dicant ità esse publicam vocem, & famam, sed debent reddere rationem de eo, quod sēsu corporeo perceperint.*

80 *Fama malæ si quis aliàs fuerit & probauerit se per trienniū benè vixisse, ac fuerit bonæ vocis, conditionis, & famæ, illa mala fama ei non nocebit.*

81 *Reus per triēnij lapsum præsumitur de malo effectus bonus, & emendatus de crimine.*

82 *Fama mala est interrupta, quādo alius testis deponit de bona fama inquisiti.*

83 Famam

83 *Famā bonā Inquisiti testis vnicus plenè probat, præsertim quādo fuit inductus à fisco.*
84 *Fama mala Rei difficilè probari potest.*
85 *Fama mala Rei nunquam fuit concludenter probata.*
86 *Iura transgredi Iudex potest solum in puniendo, non autem in procedendo.*
87 *Reus quando per triennium stetit, quod non commisit delictum cessat illa præsumptio, quod semel malus sēper præsumitur malus*

DISCEPTATIO XX.

De Fama mala Rei.

1 TOrtura non potest infligi Inquisito ob
solam eius malam famam; quoniam
fama mala sola in criminalibus nō sufficit ad
torturam. Clar.q.31.vers.fama sola. Crott.
conf.33.nu.3. Bart.in l. milites. C. de quæst.
Anton.de Butr.& communiter DD.in c.ve-
niens. el primo de test. Ioan.Andr. in Addit.
ad spec.tit.de probat.§.vidēdum.ad numerū
19.verb.sciāt.Augușt.tract.malef.vers.quod
fama publica.n.41. Panormit.c.1. nu.vlt.de
purgat.canon. Et hanc opinionem vocat cō-
munem Mars. singul.97. incip.fama sola. &
Ias.in Repet.l.admonēdi.n.251.ff.de iureiur.
& cæteri, quos refert Petr. Duenas in reg.
300. incip. in criminalibus. fallent.4. Dire-
ctor.Inquisit.3.par.pag.mihi 597.cōm.110.
col.1.Sed fallit hæc opinio in crimine hære-
sis.Director. Inquisit.ibidem. quāuis in d.3.
par.pag.mihi 592. secus dicatur, In alijs ve-
2 rò criminibus non sufficit;nisi et testes depo
nāt de causa, ex qua orta fuit huiusmodi cau
3 sa. Tradit Gram.vot.34.quoniā quando cau
sa non est probata, fama mala nullum patit
inditium. Foller.in pract.in verb.Dentur ca-
pitula,quod suffocauit vxorem. n.28. in fin.
& n.36.Blanc.de indit. n.313.ad med. & ad
fin. Glos.est notabilis in c. veniens. el primo
de test.Bal.in l.2.ff. de excusat.tuto. & in l.si
quis ex argentarljs.§.ff.de eden. Verū vt me-
lius Rei defensio fiat, benè aduertat Aduoca
tus,quod in criminalibus, vt Reus ad tortu-
ram adduci possit,necessariò est probanda d.
mala fama concurrentibus cum ipsa alijs re
quisitis:nanq; ex omnibus infradicēdis nul-
lo modo censetur probata. Primo non dici-
4 tur probata, quando testes non exprimunt
causas,& inditia, ex quibus orta fuit, prout
exprimere tenentur.Dec.c.veniens.num.31.
de test.Clar.q.6.vers.illud tamen. Vbi testa-
tur de communi.Bertaz.conf.548.n.3.lib.2.
Vbi quod omnes vno ore ità concludunt.
5 Ludouic. Peguer. decis. crim. 17.num. 26.
aliter mala fama ortum non habens ex ali-
qua verisimili causa, ratione, vel coniectura
nullam probationem facit. Dixit Bart. §.plu
rium. num. 17.seq. ff.de minor. Mascard. de
probat.lib.2.conclus.748.n.5. Vbi de com-
6 muni. Ratio est, quia fama mala, quando
nulla probabilis causa redditur, ob quā tra-
xit originē,dicitur vana vox populi, & ideò
non attendenda. l. Decurionum. C.de pœn.
cum alijs adductis per Bal.in l. proprietatis.
7 C.de probat.Item non dicitur probata,quā-
do non est solida,& inconcussa, sed vaga, &
leuis. Rolan.conf.3. num. 49.lib.1.cum or-
8 tum habere debeat ex probabilibus causis,
ex quibus arguatur, ità esse credendum.
9 Crauett.conf.260.num.2. Ias.col.9.lib.3. Et
tunc maximè non dicitur probata, quando
testes interogati de causa,ex qua orta fuit,il-
lam ignorat. Ioan. de Amic.conf.60.nu.12.
& conf.42.num. 10. quia non solum debent
reddere causam probabilē, vnde ortum ha-
10 buerit; sed etiam dicere habuisse originem
in loco commissi delicti; aliàs non solum nō
probant,cum sit vana vox populi. Bal.in d.l.
proprietatis. C.de probat. Verum etiam nec
vllam confirmant probationem. Gram. d.
11 conf.42.nu.16. Ratio est, quia nil aliud est,
quam dicta gētium ex imaginaria opinione,
seù credulitate procedentia.l.3.§.Idē Diuus.
12 ff.de test. Vnde tali famæ Iudex credere mi-
nimè debet; cum credulitas testium, quam-
uis fide dignorum non condemnet.l.testium.
13 ff.de test. Item non dicitur probata, quando
causæ probabiles non adducuntur, quibus
populus ad ità credendum adductus fuerit,
vel ad ità dicendum,prout necessariò requi-
ritur. Alex.conf.25.in4. num.5. Clar.§.fin.
lib.5.sent.vers.debent.Dec.in c.in præsentia.
num.21.de probat.c. veniens.de test. Vena-
fra.conf.5. Curt. Iun.conf.52. nu.5. Gram.
conf.42. Vulpell. conf.4.nu.4. Immo famæ
14 malæ quem esse quando testis deponit, non
probat, nisi in specie dicat causas, cur sit
malæ famæ. Aym.conf.134. nu. 6. Et fama
mala vt probetur, non sufficit dici, dicitur
15 apud populū, vel auditum est à maiori par-
te populi; sed testes debēt nominare aliquas
personas bonæ famæ,à quibus audierint; de
quo etiā non interogati testari debent. Ioan.
Andr.c.cum oporteat. de accusa. Clar.§.fin.
16 lib.5.sent. vers. sed debent etiam. Vulpell.
conf.

cons.30.n.11.Vltra quod non sufficit, quod
dicant,quod ità dici audierũt; quia opus est,
vt dicant etiã,quod ita sentiũt. Ità scripserũt
Bart.in l.de minore.§. tormẽta.post numerũ
17 19 de quæst.Natt.cõs.18.n.12.Et supradicta
procedunt,quia fama mala est res fragilis,&
perniciosa,orta vt plurimũ ab his,qui talem
ipsam esse desiderãt,quæ tãquã falsus rumor
obesse nõ solet. l.fin.ff.de hæred.instit.de qua
scripsit Quintilianus lib. 5.c. 3. orat. instit.
Sermonẽ esse sine vllo certo Authore disper-
sum,cui malignitas initium,credulitas incre-
mentum dedit,quod ẽt innocentissimo posse
18 accidere fraude inimicorũ falsè vulgantiũ:
Frequẽter.n. ad dictũ vnius sequitur multi-
tudo. c.cum in iuuentute. de purgat. canon.
19 Et ob id d. fama mala, cũ sit inditium valdè
fallax; ideo sine alijs adminiculis nõ est suf-
ficiens ad torquendum Reum. Tradit post
aliosClar.§ fin.q.21.vers.fama sola.Ideo ob
ipsam quauis de causa nemo torqueri debet;
tum quia incertissima est, & plerunq;falsa,&
pondus testimonij non habet. c.qualiter. 2.
de accusat.Bart. Hyppol.in §.plurium. Paris.
cõs.153.lib.4.Simanc.Enchirid.de Tormẽt.
20 tit.52.n.19.Tum etiã quia est inditiũ debile,
& à crimine remotum.quod si cõiũgatur cũ
alijs inditijs, aut semiplenis probationibus
in criminalibus nõ faceret plenã probationẽ.
Director.Inquisit.3. par.pag.mihi.621.cõm.
121. col.1.cũ regulariter nõ sit inditiũ con-
21 siderabile.Clar.in §.fin.q.21.vers.fama sola.
Eugen.cõs.27.nu.42. Farinac.q.47.nu.4.eo
quia iudicatur potius quidam varius rumor
maleuolorũ,vel populi, & sic nõ est habẽda
in consideratione.Rolan.cons.3.nu.50.lib.1.
Peguer.decis.17.n.21.seq.Farinac.q.42. nu.
153.Bart.in d.l. de minore.d.§. tormenta.ad
22 fin.ff.de quæst.Item non dicitur probata, qñ
non sunt probatæ circumstantiæ,& qualita-
tes ipsius, vt requiritur.Vt post multos osten
23 dit Mars.cons.14.& cons.15. Ex quibus om
nibus infertur, quod fama mala sola sufficit
tãtum ad inquirendum generaliter, licet non
constet, quod ab honestis hominibus proue
nerit; non autem ad capturam. Boss. tit. de
24 Inquisit. nu.38. Immo fama mala, quando
ẽt est plenè probata,facit minus quam semi-
plenam probationem; quod eo demonstra-
tur,quia iuncta cum vna alia semiplena non
facit plenam. Glos.in d.c. veniens.el primo.
ff.de test.quam ibi DD.sequuntur,& ibi no-
tabile dicit Ioan. de Imol. in l. interesse.ff. de
25 acquiren.possess.Immo etiãsi esset plenè pro
bata,tamen ex ea nullum resultaret inditiũ;
sed solum confirmaret alias probationes.Ita
26 Bart.in tract.de quæst.col.10.Abb. in c.1.de
purgat.canon.Ideo omnino dicitur, quod nõ
solum non sufficit ad torturam.Bal.l.milites.
C.de quęst.Clar. q.21.vers.fama sola.Crott.
cõs.33.n.3.Bart.d.l.de minore. §.plurium. n.
27.ff.de quæst.vbi Mars. ait istam esse magis
communem,& æquiorẽ opinionem:sed nec
ẽt vllum affert inditium; cũ nil aliud sit (vt
dictum est) quam dicta gentium ex imagina-
ria opinione, seu credulitate prouenientia .l.
27 3.§.Diuus.ff.de test.Et Iudex tali famæ fide-
re non debet; cum credulitas testium quan-
tumuis fide dignorum non condemnet. l.te-
stium.ff.de test.tanto minus vulgi, & populi
iuxta illud, scinditur incertum studia in con-
traria vulgus. Et alibi Virgil.Nec est mendo
sa vulgata licentia famæ. Quod iure quoq;
cautum est.l.Decurionũ filij.C.de pœn.Vbi
varias voces populi nõ esse audiẽdas. Quarè
benè aduertat Iudex, quod quando fama nõ
28 est legitime probata,nõ facit constare de de-
licto.Bal.in Addit.ad spec.tit.de sent.col.18.
29 in fin.Nec sufficit,si dicatur,quod de Reo est
mala fama in Vicinia,seù in Castro; tũ quia
nõ ob id per testes ità deponẽtes dicitur pro-
bata; cum potuerit vnus hoc dixisse. Tradit
Bart. d.l.de minore. §.tormenta.ff.de quæst.
Imol.in l. hæredes palã.in princ.ff.de testam.
30 Vbi attestatur hanc esse cõmunẽ opinionem:
Tum etiã quia dd.testes ità dicẽtes imperso-
31 naliter loquuntur; debent enim deponere, à
quibus dici audierĩt,& famæ authores expri
mere.Crauett.cõs.260.Rolan.cons.3.nu.51.
latè Clar.q.6.vers.dicendum est.Et id quidẽ
vt cognoscatur, an à fide dignis talis fama
ortum habuerit;ideò reo non nocet, & tales
testes repelluntur. Bart.d.l.de minore. §.tor-
mẽta.vers.qualiter probetur fama.ff.de quęst
Bal.in l.diffamari.ff.de ingenu.& manumiss.
aliàs(vt dictum est)dicitur vana vox populi
non audienda. d.l. Decurionum. C.de pœn.
32 Bart.d.§.tormenta.ad fin.Et quando testis nõ
deponit à quibus ortum habuerit,sed imper-
sonaliter loquitur,nihil facit. Bart.d.l.de mi-
nore. §. plurium. n.23.ff. de quæst.& l.3. §.
eius quoq; in fin.ff.de test.Imol.c.cum opor
teat. de accusat. Clar.q.6. vers. illud tamen.
cum seqq. Innoc. c. qualiter, & quando. de
accusat. in princ. Crauett. cons. 260. Me-
33 noch.cons.149.n.4.in fin. Dec.cons.57.col.
2.in fin. lib.1. Nanq; in criminalibus testis
etiam non interogatus rationem reddere te-
netur;

netur, id est à quo intellexerit, vt cōstet, an ab honestis, & ꝓbis viris ortū habuerit. Bart. & alij in l. 1. ff. si cert. pet. Angel. l. quid ergò. §. quantum. ff. de his, qui not. infam. Dec. d. cōs.
34 57. col. a. in fin. Ratio est, quia fama mala, quādo cōstat, habuisse ortū à maleuolis hominibus, nec ēt sufficit ad inquirendū. Boss.
35 tit. de Inquisit. n. 39. Immò ortū habēs ab inimicis nullū indiciū facit. Bart. d. l. de minore. §. tormenta. ff. de quæst. Bal. in d. l. diffamari. C. de ingen. & manumiss. latè Natt. cons. 18. n. 18. præsertim cū apud bonos, & graues viros Rei existimatio læsa nō est. c. cū in iuuētute. c. pen. de purgat. canon. c. Inquisitiones. §. vlt. de accusat. c. qualiter. el 2. de accusat. l. 3. §. 1. ff. de test. Simāc. Enchirid. tit. 54. de purgat. canō. n. 4. Vltra ꝙ fama mala ortū habēs à maleuolis, seu inimicis nō præiudicat Inquisito. Tradit. Gram. cōs. 42. n. 8. sic ēt qñ ortū habuit ab offensis. Clar. d. q. 6. vers. illud ta-
36 men cū quinq; alijs seqq. Bocc. tract. de stat. Vrb. præscript. Glos. 8. n. 1. seq. Busatt. cōs. 20
37 n. 25. Ità pariter quādo ortū habuit à coniūctis personæ offensæ, quoniā sunt suspecti; nā iniuria facta vni de vna familia cēsetur fa-
38 cta omnibus de eius familia, aut cognatione. Bart. in l. lex Cornelia. ff. de iniur. Alex. cons. 24 lib 2. col. 7. quia videtur deponere in cau-
39 sa propria. Cæterū illud est potissimū aduertēdū, quod fama mala non dicitur probata, nisi testes ascendāt ad numerū decē hominū, & qui exprimant causas, & authores ipsius.
40 Soc. cons. 54. col. pen. & vlt. not. 3. Item non dicitur probata, quando ex decem hominibus Vniuersitatis non constituitur. secundum Bal. Auth. quod locum. num. 13. C. de colla. Alex. d. l. de minore. §. plurium. Gram. cons. 57. num. 3. nam aliàs non potest dici vehemens fama, & quæ ad torturam sufficiat. Parif. cons. 67. num. 3. & nu. 108 Vulpell. cons.
41 39. num. 9. Verum mala fama de aliquo qua ratione probetur, docet Innoc. in c. qualiter, & quando de accusatio. his verbis: Hic potes colligere, qualiter probetur Infamia: Debet enim testis dicere eum, de quo agitur, de tali
42 crimine diffamatum; & si quæratur ab eo, apud quos est diffamatus, debet respondere apud tales, & nisi eos assignet, non videtur bonam reddere causam dicti sui; quia non
43 potest sciri, an sint graues, vel maleuoli: Ideò testis debet allegare causam dicti sui sufficiētem, aliàs non probat. Ità dicit Corn. cons. 232. lib. 2. & cons. 216. lib. 3. Et ità debet
44 nominare personas, vt Iudices intelligant, ex qualitate personarum quanta fides sit fa-
45 mæ adhibenda. Director. Inquisit. 3. par. pag. mihi 424. Comm. 19. col. 2. Ità etiam pract. Papiens. in forma oppositionum actoris. verb. Item de prædictis omnibus, & singulis: num. 9. Debet inquam deponere à quibus
46 personis audierit: Ratio est, quia mala fama probata in genere non sufficit ad torturam, quia requiritur illam probari in specie. Cartar. tract. de execut. sent. capio bannito. num. 248. Ità Alex. cons. 5. vol. 1. quem refert, & sequitur. Baiard. ad Clar. q. 60. num. 91. Boss. tit. de homic. num. 28. Blanc. de indit. n. 246. Foller. cons. 157. num. 9 & 12. diuers. crim. Bal. cons. 78. col. 2. post. med. lib. 1. Et est ori-
47 ginale dicti Salyc. in l. fin. col. fin. n. 7. vers. Itē dico. C. de quæst. Vbi quod tales testes non probant, nisi in specie dicant causas, cur Inquisitus sit malę famę, aliàs probatio dicitur
48 incerta, & obscura: Ratio est, quia mala fama probata in genere non inducit præsumptionem delicti. Alex. cons. 5. vol. 1. Vbi quod
49 in specie probanda est; Et si non est probata fama simplex, minus est probata fama vehemens; quia esset probata qualitas sine substātia, quod esse nō potest. Nec valet si dicatur,
50 quod fama mala cum testibus sufficit; quia cum ipsis non iungitur, quando de corporali
51 pœna tractatur Butr. Abb. Fœlyn. Dec. c. veniens. num. 13. de test. Aym. cons. 134. Anton. Gabr. tit. de probat. conclus. 1. limitat. 3. nu.
52 12. Vulpell. cons. 4. num 7 Immò fama mala in criminalibus, & si plenè probata sit, tamen nullum facit probationis gradum, nec cum vno teste coniungitur. Glos. notab. in d. c. veniens. el 1. de test. Bart. §. tormenta. vers. vltimò principalis torqueri. nec dissentit. Bal. in l. 1. ff. de excusat. tuto: Quod procedit, ētsi de crimine ciuiliter agatur. Butr. & Abb. in d. c. veniens. sequitur Bal. in c. tam litteris.
53 vers. nota, quod vnus testis. de test. Itaq; dicitur, quod quādo nō est plenè probata multo minus coniungitur cum alia specie probationis. Ità Bal. in l. 2. C. de excusat. tuto. Marf. in pract. §. diligenter num. 9. Item dicitur, quod fama mala non dicitur probata, nec Reum afficit, nisi sit in eodem genere mali; nam quando Reus aliàs fuit capturatus alijs de causis, d. mala fama nō est attendēda. Gram. cons. 45. num. 31. Clar. q. 21. vers. fama sola.
54 propè fin. Vbi testatur de communi. Idq; eo
55 magis dici debet, quando Reus fuit solumodò capturatus, & non fuit confessus, conuictus, & condemnatus, prout necessario requi-

ritur ad famam malā per illum Text. l. ictus fustium.C.de infam.spec.tit.de Aduoc.§.sequitur.circa princ.Gram.vot.30.n.25.Ratio est,quia nō habetur quis pro tali,nisi sit pronunciatum esse talem.Gram.cons.45.nu.32.
56 Item fama mala Inquisiti de diuersis criminibus non dicitur probata,nisi sit probata plenè cum alia specie probationis. Vt Bal.in l. 2.C.de excusat.tuto.Mars in pract.§.diligenter.n.9.Et debet probari per testes discretos, & bonæ famæ,. Immò vt faciat inditium ad
57 torturam,debet esse in eodem genere delicti, de quo Reus inquiritur ; secus si de diuerso.
58 Bal.in l.fin.col.1. vers.inducitur hæc lex. ff. de hæred instit. nam ex dissimilibus non sumitur coniectura.l.spadonē.§.qui cum mul-
59 ta.ff.de accusat.tuto.Gram.d.cons.45.n.31. Rolan.cons.64.n.35. Clar.q.21.vers. fama sola, propè fin. Vbi testatur de communi ex pract.Cason.fol.16.n.5.Mascard.de probat.
60 lib.2.conclus.831.nu.10.in fin. Vltra quod mala fama in diuerso genere delicti nullum parit inditium. Et maximè quando delicta non sunt multum horribiliora, & dedecorosa,de quibus Reus est inquisitus, quam alia per eum confessata;nec etiam potest adiuuare,& adminiculari delicto, & imputationi d. Rei.Gram.decis.25.n.7. Carrer. in sua pract. ad l.obseruare.nu.128.fol.36 vol.1. Et declarat optimè Cassan. cons. 58.vol.3. verb. nec in hoc obstabit.n.16.Vt v.g. quis imputatur de furto, & dum molestatur de ipso, instigatur ad probandam malam famam ipsius dicit, quod habet copulam carnalem cum aliqua muliere: hæc alia diuersa conditio nō facit inditium. Vt in terminis ostendit Bal. in l.fin.col 1.vers.inducitur hæc lex.ff.de hæred.instit.Vbi quod mala fama in eodem genere delicti.Bart.in l.fin.vers.veniamus ad in-
61 diuidua.ff.de quest.Quinimò mala fama,etsi esset in eodem genere mali sola sine alijs inditijs non parit inditium ad torturā. Blanc.
62 post alios quos allegat.de indit.n.250. Item non dicitur probata d.mala fama, nec vllum ad torduram facit inditium , si testes fuerint interogati, quid sit fama,prout necessariò requiritur; & si dixerint quod est,quod publicè dicitur;dicunt mendacium;quia vnus,vel duo possunt aliquid publicè dicere, nec tamē id erit maiori parti cognitum Bart.in l.3.§. eiusdē ff.de test.Imol.in d.l. heredes palā. in
63 princ.ff.de testam.Et clarū est,quod testis nō probat, quando ignorat id de quo deponit. Bart.in l.1.col.4.ff.si cert.pet.Ideò testes deponētes de fama debēt cognoscere effectus,
64 & proprietates famæ.Ità Butr.in c. nam cōcupiscientiam de constit. Item non dicitur
65 probata mala fama , nec vllum ad torturam facit inditium,quando habuit ortum post incoatum processum offensiuum;cū tamē præcedere debuisset.c.qualiter,& quādo.el 2.de accusatio.c.Inquisitionis eo.tit.Hyppol.§.cōstante.n.12.Hercul.tract.de probat.negat. n. 312.& sqq.Bursatt.cons.20.n.27. Quòd pro-
66 cedit,etiāsi testes probarēt delictū. Dec.cōs. 170.col.1.& cons.175.col.2.Itē non dicitur probata, quādo habuit ortū post querelam Mars.in pract §.cōstante.n.12.Crauett.cons. 260.n.7.quomā est vaga & nō solida,prout
67 esse debet.Rolan.cons.3.n.49.lib.1.Itē non dicitur probata,quando nō habuit ortum ab honestis viris,& fide dignis,nec ab illis, qui sunt omni exceptione maiores;sed pauperes viles &c. Vt per Ias.in l.admonendi.ff.de iu-
68 reiur.Dec.cons.105.n.3. Item nō dicitur probata,quando prouenit a querelantibus. Bursatt.cons.20.n.25.& cons.315. num.5. nam debet habere. originē à personis fide dignis :
69 Et hæc qualitas debet probari per Fiscum. Vt latè Menoch.cons.149.nu.41.Ratio est,
70 quia malam famam probantes debent esse spectatæ fidei, integræ,& optimæ opinionis, ac omni exceptione maiores.Bart.d.l.de minore.§.plurium n.21.ff.de quæst.Bursatt. cōmunem dicens.cons.35.num.22.vol.1.Mascard.de probat.lib.2.conclus. 749.n.37. Vbi
71 propterea post Mars. quem allegat , mulierculas non esse idoneos testes affirmat. Petr. Anton.à Petra tract.de Fideicomm. q.13.n. 109.124.125.132. Et quod testes sint tales, debet probari per Fiscū. Vt latè scribit Me-
72 noch.d.cōs.149.n.41. Et pauperes etiam nō
73 sunt ōni exceptione maiores. Vt Ias.in l.admonēdi.ff.de iureiur.Dec.d.cōs.105. n.3. Itē nō dicitur pbata,nisi(vt dictū est) testes sciant famæ diffinitionē,& nominēt authores,à quibus ortū habuit q̄n deponūt super ipsa.
74 Fulgo.cōs.48.post princ.col.3.et cōs.136.in fin.col.3.Cumā.cōs.78.n.22.vol.1.et cōs.20 n.12.& 41.seq.vol.1.& cōs.31.n.38.et cōs.41. n.10.& cōs.26.n.22.vol.1.Berraz.cōs.26.par. 2.n.9.Et idē nō interogati. Hyppol.cōs.20. nu.43.& cōs.76.num.22.lib.1.Nell.tract.de test.num.172.Bar d.l.de minore.§ tormenta.ff.de quæst.Hoc yn.in d.c.veniens.nu. 17. ff.de test. Vbi quod aliter dicitur vana vox populi . Immò fama mala de delicto perpetrato non sufficit, etiam quando delictum

à testi-

75 à testibus oculis videri potuit. Boss. tit. de delict. in præl. Cason. de malef. c. 1. & de tortu. c. 18. Vulpell. consl. 147. num. 9. Verum il-
76 lud nullo modo est tacendum, quod famam malam vt duo testes probent plenè, ità vt etiam in crimine hæresis diffamato ratione diffamationis canonica possit induci purgatio, integri esse debent, ac omni exceptione maiores, & non sufficiunt inimici, & maleuoli, nec duo testes minus idonei: Et licet duo testes boni, & graues sufficiant ad pœnam ordinariam imponendam, quæ est canonica portio; tamen si dd. testes fuerint viles, & infames, licet contemnendi non sint, ad hoc vt ex dictis eorum procedatur; duo tamen eorum non videntur sufficere, ad hoc vt infamato pœna ordinaria imponatur, sed mitius Reus est tractandus, nec ad purgationem subeundam est cogendus, nisi plenior probatio accedat, & alia inditia & adminicula concurrant cum diffamatione. Ratio est, quia duo testes solum minus idonei in causis, in quibus ad testificandum admittuntur, nunquam sufficiunt ad hoc vt ex dictis eorum pœna ordinaria imponatur. Director. Inquisit. 2. par. pag. mihi 384. comm. 82. sed si sint plures, & verisimilia dicant dicitur, quod sic, & hoc est tutius, & securius. Director. Inquisit. 2. par. super q. 57. Et hæc sententia tunc maximè procedit; quando infamia non duxisset originem vel a maleuolis, vel ab infamibus, & vilibus personis. Director. Inquisit. 3 par. pag. mihi 424. côm.
77 19. col. 2. Sed dato quod testes super fama deponentes diuersi essent, aut in nominibus personarum; quia v. g. vnus diceret, audiuisse à Titio, & Seio, alius à Marco, & Caio; aut in tempore, quia vnus diceret audiuisse mense Aprilis, alius mense Maij; aut in loco, quia vnus diceret in platea, alius in palatio: nihilominus famam probarét. Argum. l. ob carmen §. fin. ff. de test. Bart. in d. l. de minore §. plurium. n. 24. ff. de quæst. Innoc. d. c. qualiter, & quando. verb. & fama. de accusatio. Pract. Papien. in forma oppositionum actoris. verb. Item quod. num. 9. Director. Inquisit. ibidem. Et quamuis non conueniant in causa scientiæ, famam probant. Vt si dicant scimus, quia à tali audiuimus, vel quia ob hoc tale ortum est scandalum in Vi-
78 cinia. d. Pract. Papien. ibidem. & d. Director. Inquisit. Ibidem. Sed si dicant publicè dici, nisi dicant à maiori parte populi, non probant. Director. Inquisit. ibidem. Glos. & ibi not. in l. 3. §. eiusdem in verb. fama. ff. de test. Nec sufficit quod dicant, ita esse publicam vocem, & famam; sed debent reddere rationem de eo, quod sensu corporeo perceperint, vel causam surgentem ex aliqua simili presumptione. Panor. c. cum oporteat. in vult. col. not. in c. in nostra. de test. Glos. fin. in c. 1. de præsumpt. lib. 6. Nell. tract. de test. n. 76. Berac. par. 2. consl. 37. num. 8. Vt dignosci possit, an ortum habuerit à fide dignis, vel à
79 maleuolis. Alex. consl. 83. col. 2. vol. 2. Cæterum vltra supradicta illud est menti tenendũ, quod famæ malæ si quis aliàs fuerit, & probauerit se per triennium benè vixisse, ac fuisse bonæ vocis, conuersationis, & famæ; illa mala fama contra eum probata nihil ei nocebit; quia cẽsetur, quãdo elapsum est d. trieñium, in totum purgata. Salyc. in l. si minorẽ. post n. 2. C. de in integr. restit. minor. Rõan. consl. 236. concordantes adducit. Nouell. in tract. ad defens. tit. An inditia pro Reo danda sint. §. solet communi sententia dici. nu. 106. seq. de communi testatur Gram. quem refert Clar. in pract. q. 21. vers. fama sola. in fin. Mascard. de probat. lib. 1. conclus. 222. n. 12. vers. sublimita hanc limitationem, vbi alios
80 adducit. Farinac. q. 23. n. 27. Et quod quis ꝑ triennij lapsum præsumatur de malo effectus bonus, & recommẽdatus de crimine tradit Gomez. in Reg. Cancellar. in reg. de triennali. in fin. vers. nec mirandum. Illustris. D. Card. Albanus in lucubratio. ad Bart. in l. Cassius. nu. 17. seq. ff. de senato. Hieron. laurent. decis. Auinionen. 1. nu. 13. Mascard. conclus. 465. eod. n. 10. seq. Et de communi etiam testatur Paul. Granut. in d. c. tenorem. 23. nu. 16. seqq. Farinac. q. 24. n. 27. Immò Reus quando per
81 triennium stetit, quod non commisit delictũ, & benè, & laudabiliter vixit, cessat illa pręsũptio, quod semel malus, iterum præsumitur malus. Text. est in c. Sancimus. verb. nequaq̃, & ibi Angel. in Auth. de Monac. ibi triennalis temporis testimonium &c. col. 1. Rom. d. consl. 236. n. 5. seq. & ibi Mandos. in Addit. & Corsett. sing. in vers. pręsũptio. 1. Ias. in Rubr. ff. de iust. & iur. n. 7. Boer. in Addit. ad Dyn. in Reg. semel. de reg. iur. in 6. Curt. Iun. in l. vnica. nu. 36 C. de prohib. seq. per c. Alciat. reg. 2. præsumpt. 7. n. 3. Cassan. consl. 60. in c. quidã Prior. nu. 4. Dec. consl. 163. nu. 20. Foller. in pract. crim. vers. Itẽ q̃ sororẽ venenauit n. 28 vers. 3. quia probabiliter. ex aduerso. Rolan. cõs. 63. n. 12. seq. li. 3. et cõclu. n. 35. seq. vol. eo. & cõs. 64. n. 36. lib. 2. Blãc. in pract. crim. in fin.

in fin. in 14. cautel. Mascard. de probat. lib. 1. d. conclus. 222. num. 22. Vbi plures adducit concordantes. & conclus. 1003. nu. 14. lib. 2. & conclus. 465. num. 10. seq. lib. 1. Menoch. in suo tract. de præsumpt. lib. 1. quæst. 89. nu. 105. lib. 5. præsumpt. 32. num. 30. Ludouic. Peguer. decis. 17. num. 14. seq. Hieron. Laurent. d. decis. Auinionen. 1. nu. 13. Vbi hanc probat limitationem minimè probari in d. §. Sancimus; sed pro ea allegat Text. in l. Imperialis. C. de nupt. & in c. fertum. 50. distin.
82 Farinac. q. 23. num. 26. Et d. fama mala est interrupta, quando aliquis alius testis depo-
83 nit de bona fama Inquisiti, qui testis licet sit vnicus fauore defensionis plenè probat, præsertim quando fuit inductus à Fisco. Paris.
84 cons. 20. nu. 1. vol. 4. Sed quid multa? Fama mala vt probetur contra Reum, adeò difficile est, vt vix testes Iurisperiti sufficerēt; quo fit, vt circumspecti Iudices famæ malæ probationem, cum non de inquirendo, vel torquendo, sed de condemnando agitur, ferè pili faciant. Clar. in pract. § fin. q. 6. vers. po-
85 stremò. Vulpell. cons. 4. num. 5. seq. Et hoc iure quidem, quoniam famam malam nunquam concludēter in quouis processu vidisse probatam contra Reum toto tempore vitæ suæ attestatur Gram. cons. 42. n. 8. Baiard. ad Clar. in §. fin. d. q. 6. num. 4. Et §. fin. lib. 5. sent. vers. debent etiam. Vulpell. cons. 30. nu. 13. Et hoc ob multa, quæ requiruntur ad eius probationem Angel. in l. ea quidem col. 14. C. de accusat. per Text. in l. milites. §. penult. ff. de adult. quē refert, & sequitur Natt. cons. 413. nu. 17. Nec facit, si dicatur, quod
86 fama mala orta à Vulgo, quæ habet in atrocissimis licere Iudici iura transgredi, dicitur omninò quod procedit in puniendo, & sic quando constat de delicto; non autem in procedendo, & vbi est dubium, an Reus deliquerit. Ità tradit Foller. in pract. in verb. Item quod suffocauit vxorem. num. 52. Boss. tit. de for. comper. num. 65. & est communis opinio. Vt per Mascard. de probat. conclus. 137. num. 5.

SVMMARIVM.

1 *Testis vnicus solus non facit inditium ad torturam.*
2 *Testi vnico etiam de loco, & tempore non creditur.*
3 *Testis vnius vox, vox nullius.*
4 *Testis vnicus est etiam singularis.*
5 *Testis vnicus nec etiam in crimine heresis sufficit ad torturam, quamuis deponat de scie tia*
6 *Testis vnicus vt faciat inditium ad torturā debet esse omni exceptione maior*
7 *Testis vnicus etiam de visu quando non est omni exceptione maior, non facit inditiū ad torturam.*
8 *Testis vnicus etiam in crimine heresis requiritur, vt sit de visu, vel scientia & omni exceptione maior, quando nulla concurrunt inditia.*
9 *Exceptio qualibet etiam minima, quilibet defectus, seu macula siue in actio, siue in persona testis impedit torturæ effectum*
10 *Reus quando est eius qualitati.. & probitatis, vt facilè delictum præsumi non possit, Iudex facile potest a tortura abstinere*
11 *Testis vnicus vt faciat semiplenam probationē necesse est vt sit omni exceptione maior*
12 *Testis vnicus vt faciat semiplenam probationem requiritur, vt deponat de delicto per visum, vel aliū sensum corporeum*
13 *Testi vnico licet possit deferri iuramentum in supplementum plenæ probationis; tamē intelligitur solum in causis modicis, & summarijs.*
14 *Testis vnicus, nisi alia concurrant adminicula non facit semiplenam probationem, sed inditium tantum*
15 *Testis vnicus per duos reprobatur & duo per quatuor*
16 *Testis vnicus quando est varius, nullum facit inditium. quando non fuit tortus.*

DISCEPTATIO XXI.

De Teste vnico.

1 Testis vnicus non sufficit ad torturam contra Inquisitū. Bart. & alij in l. fin. ff. de quest. Clar. in pract. crim. §. fin. q. 22. vers. breuiter, quamuis etiam in tortura deposuerit, & maximè si aliquā et minimā patiatur exceptionem. Angel. in l. fin. C. de quest. Lanfranc. tract. de test. num. 74. in fin. Ratio est,
2 quia testi vnico etiam de loco, & tempore, prout habetur in l. iusiurandi. C. de test. non creditur. Vulg. Text. in c. in omni negotio. de
3 test. Vulpell. cons. 19. nu. 1. Nam vox vnius vox nullius. Boss. tit. de opposit. contra test.
4 Et est etiā singularis. d. l. iusiurandi. c. veniēs.
5 in fin. c. licet. in fin. eo. tit. Nec etiam sufficit ad torturam in crimine heresis, quamuis deponat

6 ponat de scientia. Director. Inquisit. 3.par. pag. mihi 592. quoniam vt faciat inditium ad torturam, requiritur, vt sit omni exceptione maior, & nullam etiam minimam patiatur exceptionem. Farinac.q.37.nu.58. seq. & cons. 39. num. 4. Franc. Becc. cons. 67.num.15.& cons.85.nu.3. Bertazz.cons. 332. num. 5. c. licet de test. Dec.cons.429. Placius Rubius in allegat.de hęresi.§.1. Frãc. Curt.de test.num.101. in fin. vers. premissa clarè præcedunt.num.102.Abb.in c. Inquisitionis. §. tertij. num. 11. extra de accusat. Gram.vot.30.num.31.& decis.34.num.28. Bart.l.maritus.ff.de quæst. Per Text. in d.l. maritus.Bal.in l.fin.C.famil.herciſc. & l. admonendi.C.eo.& l.fin.col. 2. C. de probat. Brun.de indit.& tortu.n.6.&9.q.3.& omnes
7 relati per Clar. q. 21. vers. vnus testis. Et quando vnicus testis etiam de visu non est omni exceptione maior, non facit inditium ad torturam secundum Boss.tit. de indit. nu.
8 197.Quod procedit etiam in criminibus exceptis.Mars.in pract.§. diligenter. num. 6.& cons.102. num.11. Immò etiam in crimine læsæ maiestatis, & simoniæ. Alex.cons.11. num.1.lib.1. Nec non vt dictum est in crimine heresis;quia etiam in hoc crimine tam priuilegiato, requiritur, vt vnicus testis sit de visu, vel scientia, fide dignus, inuulnerabilis, & omni exceptione maior, cui nihil possit opponi, quando nulla concurrunt inditia.Rom.cons.451.incip. quædã mulier. num.4.Clar.in pract.crim.d.q. 21.vers.vnus testis. Et hanc sententiam vocat communem Anton.Gomez.tom.3.varia.resolut.c.13.n.
9 7.Carrer.in pract.crim. num. 110.vers. primò maius inditium. Ratio est, quia omnis macula, & omnis defectus, & exceptio quãmuis minima aut in dicto, aut in persona testis impedit torturæ effectum. Vt post multos ostendit Clar.d.q.21.vers.vnus testis & q.22.vers.vnum tamen, post alios, quos allegat Rolan.cons.7.num. 3. & 10. vol.1. & cons.24.num.2.vol.1.Bal.cons. 427. lib. 5.Menoch.de præsumpt.q.89.num. 2.l.1.§. Idem Cornelio.l.maritus.Vbi Glos.in verb. illicitã in fin.ff.de quæst. Non dubito tamen
10 posse quandoq; à tortura Iudices abstinere, etiamsi adsit vnius testis fidelis dictũ; quando Reus est eius qualitatis, & probitatis,vt facile delictum præsumi non possit. Director. Inquisit. 3. par. pag. mihi 596.comm.110.
11 col.2. Et quamuis vnicus testis semiplenam faciat probationem, tamen (vt dictum est) necesse est, vt sit fide dignus, & omni exceptione maior, nec non requiritur, vt deponat de delicto per visũ, vel aliũ sensum corporeum Menoch. de præsumpt.q. 89. nu.7. Franc. Cason. tract. de indit. in suis qq. c.6. Rubr. de non torquendo per inditia, nisi legitimè probata.num.8. Et licet in d.l. admonendi.de iureiur.cum ibi nor.dicatur; prout etiam dicit Alex.cons.53.num.5. seq. lib.1.
12 Castrens.143.in fin. Quod vnicus testis facit semiplenam probationem, & potest quoque deferri iuramentum in supplementum plenæ probationis; tamen intelligitur tan-
13 tum in causis modicis, & summatijs. Vt not.Ias.in d.l.admonendi.col.96. Vbi idem dicit de fam. Matant.in 4.par.5.distin. num.
14 191. pag. mihi 184. Immo vnicus testis de maleficio deponens, nisi alia concurrant adminicula nõ facit semiplenam probationem sed inditium tantum secundum Boss. tit. de indit.& considerat.ante tortu.num.6. Deniq;
15 concluditur, quod d. vnicus testis in criminalibus per duos reprobatur, & duo per quatuor. Vt in c. Ioannes. de fid. instrum. Bal.cons.492.vol. 5. Nouell. in pract. crim.
16 car. 77. num. 53. Et quando etiam casu d. testis est varius, & non integer, nullum facit inditium, quando non fuit tortus. Not. l.ob carmen. §. si ea Rei conditio. ff. de test. Boss.tit.de part.suppofit.num.19.

SVMMARIVM.

1 *Testes ad condemnandum requiruntur omni exceptione maiores.*

2 *Probatio in criminalibus requiritur arctior, cum de hominis salute tractetur.*

3 *Testes in criminalibus requiruntur sine macula.*

4 *Testes idonei tantum, & omni exceptione maiores Reum conuincunt.*

5 *Reus ad dictum inhabilis, & infamis non conuincitur.*

6 *Testes duo inhabiles, & infames in crimine haresis non sufficiunt ad condemnandum Reum.*

7 *Testium nomina, & cognomina in inditiorũ copia non publicãtur sed supprimuntur in crimine haresis.*

8 *Testibus duobus vt plenè credatur, debent esse omni exceptione maiores.*

9 *Testibus duobus plena est adhibenda fides, nisi multa alia concurrant.*

10 *Testes licet sint multi; tamen ex eorum nu-*

mero non possunt coniungi, & facere supplemẽtũ, nisi sint omni exceptione maiores.

11 *Supplementum non recipit, quod nihil est.*

12 *Testis integritas non supplet vitiũ alterius.*

13 *Testibus duobus fide dignis magis creditur, quam mille scelestis.*

14 *Testes duo non omni exceptione maiores sufficiunt ad inquirendum tantum, & loco vnius habentur.*

15 *Testes ad torquendum debent esse omni exceptione maiores.*

16 *Crimen quanto est grauius, & atrocius, tanto inditia debent esse grauiora, & vrgentiora.*

17 *Criminis atrocitas non debet mouere Iudicem ad condemnandum, seù torquendum.*

18 *Præsumptiones, suspiciones, imaginationes, coniecturæ, verisimilitudines, & inditia non sufficiunt ad torturam.*

19 *Præsumptiones, suspiciones, imaginationes, coniecturæ, virisimilitudines, & inditia sufficiunt ad inquirendum, seù ad capturam tantum, non autem quoad reliqua*

20 *Testes ad torquendum debent deponere directè super maleficio, & non super inditiis ad maleficium.*

21 *Tortura vt infligi possit, debet liquidè constare de facti veritate per testes omni exceptione maiores.*

22 *Testis solus quamuis omni exceptione maior, non facit inditium ad torturam, nisi alia concurrant inditia.*

23 *Testes qui dicãtur omni exceptione maiores.*

24 *Mulieribus non est plenè credendum in criminalibus.*

25 *Testis vt dicatur omni exceptione maior, debet esse 20. annorum.*

26 *Testis nè dicatur omni exceptione maior, sufficit qualibet exceptio, & macula, & quilibet defectus etiam minimus.*

27 *Testis quod sit omni exceptione maior per fiscum articulari & probari debet.*

28 *Testis an sit omni exceptione maior per Iudicem considerari debet, si fortè natura vanus sit, si cum ignominia.*

29 *Testis conditio, dignitas, diuitiæ, paupertas &c. per Iudicem considerari debet.*

30 *Testis quando non est fide dignus, nec facit inditium ad formandam Inquisitionem.*

31 *Testis quando est varius, nisi fuerit tortus, nullum facit inditium.*

DISCEPTATIO XXII.

De Teste omni exceptione maiori.

1 TOrtura non potest infligi Inquisitio, nisi
contra ipsum adsint testes omni excep-
tione maiores, integri, indubitati, fide digni,
concludentes, & luce (vt aiunt) meridiana
clariores; quoniam sicut ad condemnandũ
tales requirũtur testes. l. sciant cuncti; quę est
final. C. de probat. canonizata 2. q. vlt. c. sciãt
cuncti. Vbi dũ loquitur de probat. testi addit
idoneorum; & dum de probatione inditiorũ
addit indubitatorum, ac etiam luce meridia-
na clariorum, & ibi not. Glos. & cõmuniter
DD. vt notatur supra de test. c. veniens. 1. in
Glos. Sed cum crimen. Boss. tit. de conuict. n.
9. Bal. in l. fin. col. 2. C. de probat. Gram. cõs.
ciuil. 59. n. 18. Marl. §. diligenter. n. 8. Foller.
post alios, quos allegat cons. 76. n. 2. lib. 2. in-
ter cons. crim. diuers. Et hanc adducunt ratio-
nem quia cum in criminalibus de salute hõ-
2 minis tractetur, ideò arctior requiritur pro-
batio. Bal. in l. fin. n. 4. Boer. decis. 164. nu. 1.
Dec. cons. 189. col. 1. seq. cons. 415. nu. 1. &
cons. 429. nu. 12. Farinac. q. 86. n. 6. emanata
3 quidem à testibus sine vlla macula. Clar. post
alios per eum adductos q. 21. vers. vnius te-
stis. Vbi de cõi. Quod procedit etiam in quo-
libet delicto etiam excepto. Alex. cõs. 11. n. 1.
seq. vol. 1. Paris. cons. 169. nu. 64. seq. vol. 4.
cum testes tantũ idonei, & omni exceptione
maiores Reum conuincãt. Tradit Boss. d. tit.
de conuict. n. 9. Et dupplici ratione quidem.
4 Prima ratio est, quia absurdũ est dicere, quod
5 quis conuincatur ex dicto infamis, seũ inha-
bilis. Alia ratio est, quia durũ videtur, homi-
6 nem bonæ famæ, & opinionis etiã in crimine
hæresis ad voces infamiũ. v. g. duorũ cõdem-
nare; cũ ei ordo legitimæ defẽsionis denege-
tur, nõ publicatis testiũ nominibus, & cogo-
minib⁹. Albert. tract. de agnoscẽ. assert. q. 18.
7 c. 2. n. 5. Tabiẽ. in sũm. verb. Inquisitor. §. 37.
Corrad. Brun. lib. 4. de hæret. c. 9. Roias tract.
de hæret. assert. 4. n. 103. Director. Inquisit. 3.
8 par. pag. mihi 615. cõm. 120. col. 1. Et quãuis
dicatur, quod testibus duobus plenè est cre-
dendum; tamẽ opus est, vt sint irrefutabiles,
& omni exceptione maiores, alioquin non
facerent plenam probationem; cum nec etiã
9 duobus solis plena sit adhibenda fides, nisi
multa alia concurrant. Simanc. Enchirid. de
10 probat. test. tit. 34. n. 5. Et quãdo nõ sunt inte-
gri, & incõfutabiles, fide digni, omni excep-
tione

tione maiores,& luce(vt aiūt) meridiana cla riores,licet ſint multi; tamen non poſſunt eū eorū numero cōiungi,& facere ſupplemētū; quoniam cum nullus ipſorū ſit integer, fide dignus,&c.alterū ſupplere nō poteſt. Gram. decil.1 1.n.2.Rolan.cōſ.98.n.34. Dec.conſ. 133.col.pen.propè fin.Marſ.conſ.288.n.22. Natt.cōſ.394.n.18.& cōſ.298.lib.2.Bertaz. cōſ.41.n.26. Gabriel.tit.de teſt.concluſ.7.n.
11 8.quia quod nihil eſt ſupplemētū nō recipit. l.ſed ſi manente.ff.de precar.nā ſupplemētū fit,quando teſtis eſt integræ fidei.Aym.conſ. 99.n.10. Becc.cōſ.85.n.20.poſt alios, quos allegat.Et ex pluribus imperfectis non poteſt vnum perfectum reſultare.l.1. C.qui mino. tutel.Corn.in.l.1.n.35.verſ.tu dicas.C.de te ſtam.Aym.de antiq.tēp.ſect.quid in lib.of-
12 ficialis.n.17.in fin.& n.19.Vltra quod teſtiū integritas non ſupplet vitium alterius teſtis,
13 qui ſit inhabilis in criminalibus; quamuis teſtibus duobus fide dignis magis credatur, quam mille ſceleſtis. Boſſ.tit.de oppoſit.cōtra teſt.n.152.ſed teſtes duo nō omni excep-
14 tione maiores loco vnius habentur;& nō ad condemnandum, ſed ad inquirendum tantū faciūt inditiū.Ità Prob.ad Ioan. Monac.c.1. n.3.de teſt.in ſexto Calcan.coſ.110.n.5.ſeq. Alex.conſ.128.n.2.lib.2. Ex quibus igitur omnibus(vt dictum eſt)ſicut ad condemnandum requirūtur teſtes omni exceptione ma-
15 iores,ità etiam ad torquēdum.l.qui vltimò. in fin.ff.de pœn.quam allegat Bart. in l.cunctos populos.& declarat ibi Iaſ.nu.51.in fin. Farinac.q.56.nū.121.& q.37.n.58. Mantua conſ.67.nu.37.ſeq. Marſ.conſ.63.n.13.ſeq. Quod procedit etiam in occultis, & difficilis probationis. Clar.q.64.verſ.dixi etiā in fin.
16 Rolan.conſ.361.nu.3. Vbi reddit rationem; quoniā quāto crimen eſt grauius,& atrocius, tāto inditia debēt eſſe grauiora,& vrgētiora.
17 c.vbi periculū.de elect.in ſexto nunq; atrocitas criminis non debet mouere Iudicem ad condemnādum,ſeu torquendū,niſi legitima
18 adſint inditia.Rolan.conſ.7.n.38.ſeqq.lib.1. Ob eamq; rem valdè aberrant Iudices, qui tenent,quod tortura poteſt infligi per præſūptiones,ſuſpiciones,imaginationes,cōiecturas,veriſimilitudines, & inditia ſemiplenam ad minus probationem non facientia, cum ſupradicti teſtes idonei,legales, & omni exceptione maiores de neceſſitate requirantur. Tradit Bart.in l.1.cū ibi not.ff.de quæſt. not. l.milites.& in fin.C.eo tit.Boſſ.tit.de indit. n.182.Vbi ait,quod ad præſūptiones, ſuſpi-
19 ciones,imaginationes,cōiecturæ, veriſimilitudines, & inditia in criminali ſufficiunt ad inquirendum tātum,ſeu ad capturam, & nō ad reliqua.Dec.d.conſ.189.col.1.ſeq.prout ego etiam dico de inditijs crimen non tan-
20 gentibus.Immo dicitur, quod ad infligendā torturam neceſſariò requiruntur teſtes, qui directè deponāt ſuper maleficio, & nō ſuper inditio ad maleficium. Bal.in l.fin. C. famil. hercisc.l.fin. ff.de quæſt. Alex.conſ 5. nu.1. conſ.11.n.4.Dec.c.3 loco.nu.15.de probat. Gram.vot.22.Vulpell.conſ.35.nu.6. Ratio
21 eſt,quia,vt poſſit īfligi tortura,debet liquidè conſtare de facti veritate per teſtes idoneos, & omni exceptione maiores. Atimihen. in Addit. ad Angel. de maleſ. in verb. Et fama publica.n.108.in fin.Nec mirū videri debet; quoniam in criminalibus,vbi de pœna capitali agitur,debēt eſſe tales.Bal.in Marg. verſ. inditium.& conſ.41.n 8 in 5. Alex.conſ.14. n.2.lib.3.& conſ.18.nu.3.lib.2. Ruyn.conſ. 14.n.2.lib.3.& 5. Bal.in l. col.2.nu. 5.verb. quedā,eſt probatio maior.C.de probat.Dec. conſ.429.n.12. Maſcard.de probat. concluſ. 459.n.6.& 9.lib.2.& cōcluſ.496.nu.9.lib.3. & concluſ.1360.nu.4.Farinac.q.61.nu. 22. Boſſ.tit.de indit.& conſiderat.ante tuttu.nu.
22 10.& 197.d.l. Verum hoc omninò eſt animaduertēdum,quod vnicus teſtis, quamuis omni exceptione maior, non facit inditium ad torturam; quoniā neceſſe eſt etiam,quod alia concurrant adminicula, ſeu inditia. Vt fama, contumacia,præcedens inimicitia, vel alia inditia remota. Vt per Cyn.in l.fin.C.de quæſt.Iaſ.in repert.l.admonendi.n.187.ff.de iureiur.alleg.Alex.conſ.353.incip.viſo Themate antelcriptæ Inquiſitionis. col.2. Marſ. in ſing.ſuis.n.242. incip. quando teſtis omni exceptione maior, ꝙ not. Nouell.in pract. crim.cat.77.n.49. Et maximè vbi alia repu-
23 gnant.Boſſ.tit.de indit.& cōſiderat.ante tortu.n.87.Et illi dicuntur omni exceptione ma iores, quibus nihil poteſt opponi, & ſuperāt etiam omnem friuolam exceptionem,& nullam prorſus patiūtur maculam, ſeu defectū; immo & vndiq; ſunt inuulnerabiles,nec vlla poſſunt exceptione repelli, aliàs ſecus. l.1.§. Idem Cornelio.l.maritus. Vbi Gloſ.in verb. illicitè.in fin.ff.de quæſt. Gloſ. notab. in c.1. in verb. maiores. de conſanguinit. & affinit. Alex.conſ.180.col.6.vol.6. Soc. Iun. conſ. 39. vol.2.n.59. Gloſ.in c.1.in verb.idoneos de teſt.Gram.conſ.ciuil.59. n.17. Gloſ.in §. item verborum.Inſtit.tit. de inutil.ſtipulat.c. licet

licet ex quadam de test. Franc. Curt. Pap.
in tract. de test. conclus. 34. num. 73. Seraph.
de priuileg. iuram. priuileg. 33. n. 43. seq. Mas
card. de probat. conclus. 1360. n. 6. Clar. q.
21. vers. vnus testis. Vbi reprehendit Iudi
ces, qui de facili ad depositionem testis in-
habilis reos torquent. Vbi attestatur de com-
muni. Crott. tract. de test. nu. 10. Paris. cons.
152. vol. 4. num. 6. Cœpoll. cons. 32. num. 2.
seq. loquens in proprijs terminis. Bursatt.
24 cons. 20. num. 22. lib. 1. Vbi quod mulieri-
bus in criminalibus plena non est adhiben-
da fides ob magnitudinem præiudicij. Cæ-
phal. cons. 233. num. 23. lib. 2. Bal. in l. fin. n.
5. verb. Quędam est probatio maior. Dec. d.
cons. 429. num. 12. vers. 4. in criminalibus.
Mascard. de probat. conclus. 459. nu. 6. & 9.
& conclus. 496. num. 9. lib. 3. conclus. 1360.
num. 4. Farinac. q. 61. num. 22. Et testis vt
25 dicatur omni exceptione maior, debet etiam
esse 20. annorum: Bertrand. cons. 114. nu. 1.
vol. 1. Sed vt non dicatur omni exceptione
26 maior, sufficit quilibet defectus, qualibet ma
cula, & quęlibet exceptio etiam minima aut
in dicto, aut in persona ipsius (sicut dictum
est) Vt post multos, quos allegat scribit Mas
card. de probat. lib. 1. in præfatione q. 6. nu.
68. seq. & lib. 2. conclus. 855. num. 10. Aret.
in c. litteris. col. 6. vers. Sed queritur. de test.
Ias. in l. si quis. col. 1. ff. si quis caut. Et vbi re-
quiritur testis omni exceptione maior, de ne-
27 cessitate per Fiscum articulari, & probari de-
bet ipsum esse talem; alias probatio non re-
leuat; quia lex hoc non præsumit. Vbert.
Zuccard. l. fin. nu. 83. C. de edit. Diu. Adrian.
tollen. Alciat. de præsumpt. in 3. reg. præsūpt.
secunda, vers. & idem puto. Dec. c. dilecti. col.
6. n. 14 de appellat. Paris. d. cons. 152. vol. 4.
28 num. 7. Additur quoq; quod an testis sit
fide dignus, & omni exceptione maior, per
Iudicem considerari debet, si fortè natura
vanus sit, si leuis, si cum ignominia, si spe,
si metu, si iracundia, si misericordia impul-
sus, si premio, si gratia adductus testimo-
29 nium perhibeat. Item ipsius conditio, digni-
tas, diuitiæ, paupertas, amicitia, inimici-
tia, sexus, ætas, numerus, & id genus alia.
Et his omnibus benè perpensis Iudex scire
poterit, quanta sit testi adhibenda fides. l.
2. cum seq. ff. de test. Simanc. Enchirid. tit. 35.
num. 1. seq. nam quando testis non est fide
30 dignus nec etiam facit inditium ad forman-
dam Inquisitionem. c. qualiter, & quando. el
31 2. Farinac. d. q. 56. num. 188. Immo quando
non est integer, & fide dignus, & est vnicus, nullum facit inditium quando non fuit tortus. Not. l. ob carmen. §. si ea Rei conditio. ff. de test. Bois. tit. de part. suppos. num. 19.

SVMMARIVM

1. *Testes ad inuicem contrarij, discordes, & discrepantes in substantialibus nullam fidem faciunt.*
2. *Testes ad inuicem contrarij nec ad inquirendum faciunt inditium.*
3. *Testes ad inuicē cōtrarij sūt suspecti de falso.*
4. *Testes ad inuicem contrarij sibi ipsis fidem abrogant.*
5. *Testes quando dicantur ad inuicem contrarij, discordes & inter se discrepantes.*
6. *Testes quando se contradicunt, nunquam concordari possunt.*
7. *Testis vnus si contradicat alteri, præfertur dignior, si non potest fieri concordia.*
8. *Testes plures si pluribus contradicant, & non possit inter eos fieri concordia, attenditur maior numerus eorum, vel præferuntur digniores.*
9. *Testes plures si contradicāt pluribus vel paucioribus plures vincunt pauciores, si non potest fieri concordia.*
10. *Testes pares, quando aliqui ipsorum sunt digniores, digniores vincūt, quo ad probādū.*
11. *Testes plures pares numero, & cæteris qualitatibus, si ad inuicem se contradicant, non probant.*
12. *Testis vnus si contradicat alteri, neuter punitur de falso.*
13. *Testium dicta inter se contraria possunt ex causa concordiæ, & benignitatis ad concordiam reduci.*
14. *Testes ad inuicem contrarij non puniuntur de falso si posint aliquo modo cōcordes esse.*
15. *Testes quando in suis dictis habent contrarietatem expressam non possunt ad concordiam reduci.*
16. *Testis vnus, quādo alteri in verborū cortice, & substantia repugnat, neutri creditur.*
17. *Testi qui alium dat in testem, & ille nihil dicit, non creditur.*
18. *Testis deponens in iudicio contrarium eius, quod dixit extra iudicium, probat.*
19. *Testis discordās cum dicto partis nō probat.*
20. *Testis si præsumatur falsus, quando de eadem re interogatus cōtraria deponit nō obstat.*
21. *Testes deponentes prima vice per verbum videtur, & secunda vice assertiuè non dicuntur*

*cuntur sibi ipsis contrarij, nec possunt pu-
niri de falso.*
22 *Testes quando sunt inter se aduersantes, se
confundunt, & non probant.*
23 *Testes ab eadem parte producti, si ad inuicem
sunt contrarij, non probant.*
24 *Testibus sibi ipsis contrarijs nulla est adhiben-
da fides, nec vllum faciunt inditium.*
25 *Testium contrarietas magis consideratur à
dicto informatorio ad dictum informiter
factum, quam ab informatorio ad infor-
matorium.*
26 *In tortura quando quis dicit contrariū ab eo,
quod dixit prius in examine, per d. torturā
non sanatur d. contrarietas.*

DISCEPTATIO XXIII.

De Testibus ad inuicem contrarijs.

INquisito ad depositiones testium ad inui-
cem cōtrariorum, discordium, repugnan-
tium, seu discrepantium, in substantialibus
narratis non potest infligi tortura; quoniam
non solum non probant. Ioan. Andr. & alij
1 in c. in nostra. de test. Mars. sing. 488. Clar.
§. falsum. vers. conuincitur: Sed nec etiam
vllam faciunt fidem; tum quia se confundūt.
l. qui falsa, vel varia. ff. de test. Afflict. decis.
72. n. 3. Floren. in pract. crim. in secunda par.
secundæ par. vers. Item quod fuit eiusdem.
nu. 26. Mars. sing. 488. Vbi testatur de com-
muni. Boss. tit. de fals. n. 19. seq. Alex. qui āte
præfatos secundum hanc conclusionem sępè
respondit. cons. 18. propè fin. vol. 1. & cons.
43 col. 5. vol 4. Gram. cons. 26. nu. 21. cons.
35. ante fin. & cons. 44. n. 10. Dec. cons. 175.
col. 2 & cons. 189. num. 8. Vbi quod nec ad
2 inquirendum faciunt inditium. Ruyn. cons.
146. seq. vol. 5. Vnde ab Euangelista Marco
14. notantur illi falsi testes, qui contra Chri-
3 stum Dominum falsa dixerunt. Simanc. En-
chirid. de test. tit. 35. n. 31. Tum ēt quia sunt
suspecti de falso, quib⁹ minimè creditur. Bal.
in l. fin. C. eo. Glos & Bal l. 1 qui, & aduer-
4 sus quos. Fœlyn. c. quia verisimile. in princ.
col. vlt. de præsumpt. Ratio est, quia sibi ip-
sis fidem abrogant; sunt enim eorum testi-
monia se refellentia, & inter se collidentia; &
ideò aliquando puniuntur vt falsi. Bal. in c.
licet causam de probat. Daniellis 13. c. ex te-
nore. c. cum causam. de test. Aym. de antiq.
temp. par. 4. §. sed enim. Simanc. Enchirid.
tit. 37. de test. singul. nu. 2. Et tunc testes di-
cuntur contrarij, discordes, repugnantes, &
5 inter se discrepantes; quando v. g. vnus dicit,
delictum fuisse cōmissum in domo, alter verò
in porticu. Vel vnus dicit fuisse commissum
hora secunda noctis, & alius hora quarta no-
ctis. Vel quando testis vnum deponit, & ex
interuallo aliud testificatur. Vel vnus v. g. di-
cit, Petrus est altæ staturæ, & alius iustæ sta-
turæ; qui ob id vti discrepantes, varij, atq;
discordes à testificando repelluntur, & nulla
est eis adhibēda fides d. l. qui falsa, vel varia.
ff. de test. c. fin. ff. de iureiur. Anchar. cons. 24.
incip. Visa Inquisitione quamuis in tortura
deposuerit. Dec. cons. 189. nu 8. Ruyn. cons.
146. & 147. in fin Rolan. cons. 15. in princ.
Cæphal. cons. 223. in 2. Boss. tit. de Inquisit.
6 nu. 42. Clar. d. §. falsum. nu. 4. Vulpell. cons.
83. nu. 1. Et quando dd. testes sic se contradi-
cunt, nunquā concordari possunt ad effectū,
vt probent contra Reum. Fœlyn. in d. c. cū
7 tu. nu. 16. ext. de test. Farinac. q. 65. nu. 106.
Verum dicere non est prætermittendū, quod
si vnus testis contradicat alteri, præfertur di-
8 gnior, si non possit fieri cōcordia: Sed si plu-
res pluribus contradicāt, & non potest inter
eos fieri concordia, attēditur maior numerus
9 eorum, & præferuntur digniores. Boss. tit. de
opposit. contra test. nu. 10. Sed si plures con-
tradicūt pluribus, seù paucioribus, vel æqua-
libus; plures vincunt pauciores, si nō potest
fieri cōcordia, vt euitetur periurium paucio-
10 rum. Pares licet aliqui sint digniores, dignio-
res vincunt alios quoad probandum; nō au-
tem vt alij minus digni teneantur de falso.
Boss. tit. de opposit. contra testes nu. 14. Et
11 testes plures pares numero, & cæteris quali-
tatibus, si ad inuicē se contradicant, non pro-
bant. Boss. tit. de opposit. contra test. nu. 15.
tamē nō puniūtur de falso. Boss. tit. de tortu.
12 test. nu. 35. Et pariter si testis vnus contradi-
cat alteri; neuter punitur de falso. Boss. tit. de
13 fall. nu. 19. Tamen plurium dicta inter se cō-
traria possunt ex causa concordiæ, & beni-
gnitatis ad concordiam reduci. Not. in c. cū
tu fili. de test. nè de falso puniantur. Sicq;
idem ius statui debet, iura sunt vulgaria, & id
solùm ad euitandam pœnam falsitatis; non
autem ad victoriam reportandam, seù cōse-
quendam. Tyndar. post alios quos allegat.
tract. de test. in c. vlt. per totū: Ratio est, quo-
14 niam dd. testes ad inuicem contrarij non pu-
niuntur de falso, si possunt aliquo modo cō-
cordes esse: Sed si non potest fieri concordia
inter eos, puniuntur de falso, Boss. tit. de op-
posit.

15 posit.contra test.nom.11.Tamen quando in suis dictis habent contrarietatem expressam, non possunt reduci ad concordiam. Bart. l. labeo. ff. de supellect. legat.nu.8. Vbi quod potest puniri de falso,& loquitur in proprijs
16 terminis in teste variante in tempore. Cæterum illud omninò sciendum est, quod testis vnus,quando alteri in verborum cortice, & substantia repugnat operatur, vt neutri credatur etiam ad semiplenam probationem. Alex.cons.44.nu.15.lib.4.cons.126.num.9. lib.7.&cons.143.in princ.in 2.not.in c.in nostra. de test. Farinac. inter cons. crim. diuers. cõs.89.n.11.vol.2.magnæ impressionis.Vulpell.d.cons.95.nu. 10. quoniam eo casu sese constringunt. Alex.cons.18.n.7.lib.1. Hyppol.cons.20.n.13.nec non etiam neutri ex ipsis pariter creditur propter eorum contrarietatem, si allegauerint cõtestem interfuisse in aliquo casu, in quo ipse contestis deposuit nullo modo interfuisse. Bal.in d.c.causam d. c.in nostra.de test.Gram. cons.26.n.21.Bal.
17 d.cons.33. vol.3. Nouell.in pract.crim.car. 70. n. 10. Vlta quod quando in sua depositione alium in contestem dat,& ille nihil dicit,non probat.c.bonæ. de elect. c.cum dilectus.eo.tit.Mars.cons.20.n. 9. Sed quid multa?
18 In huiusmodi materia duo alia sunt consideranda,& notanda: Vnum quod testis deponens in iudicio contrarium eius, quod dixit extra iudicium, probat,& statur dicto in iudicio,sed diminuitur de fide;tamen non punitur de falso,si dictum extraiudiciale fuit sine iuramento: quia tunc reperitur inter duo iuramenta contraria, punitur de falso. Bofs.
19 d.tit.de opposit.contra test.nu.3. Secundum quod testis discordans cum dicto partis non probat.Crauett.cons.171.n.10.cum alijs relatis.Additur quoq; quod testis,si præsumatur falsus, quando de eadem re interrogatus
20 contrario, & repugnantia deposuit, non obstat.Iuxta not.per Bart.l.eos.in princ.ff. ad l. Cornel.de fals.& l. qui falsa, vel varia. ff. de test.quia hæc regula non procedit in varietate tollerabili, quæ causa obliuionis temporis causatur.Tradit Archid.in c. nihilominus 3.q.9. Innoc.c.qualiter,& quando. el secondo de accusat.Bart.l.qui bona.§.si quis stipulaturus.ff. de damn.infect.Barbat.cons.pœn. col.9.vers.Item ista est veritas.vers. secundo.
21 Et testes deponentes prima vice per verb. videtur, secunda verò vice assertiuè non dicuntur sibiipsis contrarij, nec possunt puniri de falso,Tindar.tract. de test.c.6. sub nu.2. Sed quando sunt inter se contrarij,& ad inuicem
22 dauersantes nõ probant, quia se cõfundunt. Mars.sing.488. Vbi restatur de cõs. Bofs.tit. de fals.n.19. seq. Alex.qui ante præfatos secundum hanc conclusionem sæpè respondit cons.18.propè fin. vol.1. & cons.43. col.5.
23 vol. 4. Et maximè quando ab eadem parte producti adinuicem sunt contrarij.Mars.cõmunẽ dicẽs d.sing.488. Grã.cõs 26.n.21.&
24 38 Alex.cons.18. in fin.vol.1. Et semper est menti tenendum quod testes, quãdo sunt sibi ipsis contrarij, fidem sibi ipsis abrogant, & nulla prorsus est eis adhibenda fides. Dec. cons.175.col.2.& cons.189. n.8. Vbi quod nec ad inquirendũ facit inditium. Ruyn.cõs. 146. seq. vol.5. Gram. cons. 35. ante fin.&
25 cons 44.n.10. Nec non etiam est animaduertendum,quod quãdo testis est contrarius sibi ipsi,non valet,quod fiscus dicat,vt alias dictum est, quod eius contrarietas fuit sanata per torturam, seu tormentum sibillorum ei inflictum;nam quando quis ob tormenta variat à primo dicto, nullum parit inditium ob defectum periurij. Gram.vot.34. n.10. seq. Dec.cons.189.nu.8.per totu... Bertaz.cons. 341.n.27. vol.2. Vbi ait, quod isto casu nec ad inquirendum parit inditium. Deniq; dici
26 tur,quod id Iudex scire debet, quod testium contrarietas magis perpenditur a dicto informatorio ad dictum informiter factum,quam ab informatorio ad informatoriũ.Soc. Dec. & Moderniores in l.1. C. de eden. Vulpell. cons.103.n.12.

SVMMARIVM.

1 *Stuprata dicto licet ciuiliter posset credi, quod esset virgo;tamen quando agitur criminaliter in præiudicium alterius nõ creditur.*

2 *Puellam fuisse stupratam aliundè constare debet quam ex dicto ipsius.*

3 *Puella stuprata non creditur etiamsi esset cõstituta in articulo mortis.*

4 *Puella stuprata non creditur, quamuis eius dictum fuerit confirmatum in tortura.*

5 *Puella, siue mulieri dicenti se vim passam, seù per vim cognitam non creditur.*

6 *Puella, quando non constat, se vim passam, vel per vim cognitam, facit se sociam criminis.*

7 *Socius criminis nullum contra consocium facit inditium.*

8 *Socij criminis dictum,quamuis per torturam sanatum,*

fanatum, & in ea persisteretur, non facit inditium ad torturam.

9 *Confessis de se non creditur contra alios.*

10 *Mulier christiana in materia adulterij non facit inditium contra Ebream.*

11 *Mulier christiana nec ad inquirendum, nec ad capturam facit inditium contra Ebreã.*

12 *Mulieri asserenti se carnaliter cognitam, non creditur.*

13 *Imperatori non creditur in præiudiciũ tertij.*

14 *Testi, etiamsi aliter veritas haberi nõ possit, non creditur, nisi aliæ adsint coniecturæ.*

15 *Puellæ non creditur quia esset testis in causa propria, quod esse non potest.*

16 *Puellæ non creditur, quia alias semper posset dicere, fui stuprata, ad hoc vt dotetur, vel in vxorem ducatur.*

17 *Puellæ non creditur, quia est accusatrix, & testis.*

18 *Puella non probat quia tractat de eius vituperio & damno euitando.*

19 *Puellæ stupratæ non creditur, quando consequitur aliquod commodum.*

20 *Puellæ non creditur. quando non acclamauit seu vociferauit.*

21 *Acclamatio, seu vociferatio puellæ facit quale quale inditium.*

22 *Acclamatio seu vociferatio infert delictum, non autem delinquentem.*

23 *Stuprum quando intercessit mulieris consuetudo cum stuprante, facit præsumi violentiam cessare*

24 *Puellæ non creditur, quia deponit turpitudinem suam.*

25 *Puellæ offensæ nec ad inquirendũ creditur.*

26 *Offensum se dicens ab aliquo statim se eiusdẽ profitetur inimicum.*

27 *Bannimenta, cum sint odiosa, debent regulari secundum ius commune.*

28 *Stuprans virginem vilis conditionis non tenetur de stupro. sed actione criminali.*

29 *Stuprum non cadit in vilibus mulieribus sed stuprans tenetur actione criminali.*

30 *Stuprum nõ committitur cum puella, quæ ex fama præsumitur inhonesta.*

31 *Mulier dicitur inhonesta, & adulterata, quæ habet mentem corruptam, etiamsi esset corpore intacta.*

32 *Stuprũ non præsumitur, quando adsunt testes deponentes de nonnullis actibus obscenis.*

33 *Vilitas consideratur ex parte mulieris cogniꞇæ. non autem viri.*

34 *Puella stuprata nominanti duos, vel plures stupratores non creditur.*

35 *Mendax in vno, mendax in omnibus ratione iuramenti quod est indiuisibile.*

36 *Testis quando nõ probat veritatem sui dicti, debet condemnari de falso.*

37 *Ex mendacio præsumitur dolus.*

38 *Puella deflorata nominans aliquem consanguineum, nè occidatur, non probat.*

39 *Stuprum non cadit, quamuis puella suum dictum confirmauerit in tortura.*

40 *Defectus plures in puella simul iuncti prosternunt in totum eius dictum.*

41 *Puella stuprata nullum ad torturam facit inditium.*

42 *Stuprũ seu Incestus nõ punitur pęna corporali*

43 *Stuprum leuius est crimen, quam adulteriũ, seu Incestus.*

44 *Adulterium non punitur amplius pœna vltimi supplicij.*

45 *Adulteria nostris temporibus soli Deo relinquuntur punienda, dumodo violentia non adsit, vel aliæ qualitates aggregantes.*

46 *Carnis, & naturæ vitium mitius punientur.*

47 *Stuprum cum incestu commissum non videtur punibile pœna vltimi supplicij sed extraordinaria.*

48 *Pœna est aucta tantum in adulterio, non autem in incestu. & stupro.*

49 *Incestu, & stupro cum non reperiatur aucta pœna remanet pecuniaria.*

50 *Mutatum quod non est, non prohibetur stare.*

51 *Odiosa sunt restringenda.*

52 *Stuprum non dicitur commissum, nisi constet de præludijs.*

53 *Stuprum non dicitur commissum, nisi interuenerint tactus mamillarum, amplexus, & osculatio.*

54 *Stuprum vt dicatur commissum. necesse est, vt stuprator reperiatur in rebus venereis.*

55 *Stuprum vt dicatur commissum, opus est, vt exhibeantur linterulæ vel camisia sanguine deturpata.*

56 *Puella debet inspici non per vnam. sed per tres ad minus obstetrices.*

57 *Puella non potest dicere se stupratam, si nullibi probetur in processu.*

58 *Adminicula, seu inditia singula sunt plenè probanda, idest per duos testes contestes de loco, & tẽpore. & omni exceptione maiores*

59 *Stuprum vt dicatur commissum, opus est, quod stuprator seduxerit.*

60 *Stuprum vt dicatur commissum, probari debet quod stuprator stuprauerit.*

61 *Stuprum vt dicatur commissum, probari debet, quod stuprata erat virgo.*

62 Stu-

62 *Stuprata dictum non probat.*
63 *Stuprum vt dicatur commissum, opus est, vt fuerit cum virgine non violata.*
64 *Puella stuprata citò debet stupratorē accusare*
65 *Tarditas in querelando arguit dolum.*
66 *Stuprū probari debet per duos testes cōtestes, & omni exceptione maiores.*
67 *Stuprum non probatur præsumptionibus, & præparatorijs.*
68 *Stuprum vt dicatur commissum opus est, vt virgo tanto tempore retineatur ad vsum carnalem, vt non ex coitu primo, sed ex vlterioribus filius nascatur.*
69 *Stuprum vt dicatur commissum non sufficit, quod testes dicat vidisse N. & N. in publico loco.*
70 *Stuprum debet probari per liquidissimas probationes, idest per testes.*
71 *Probatio liquidissima dicitur, quæ fit ex aspectu vuluæ.*
72 *Probatio ocularis est optima, & perlatiua omnium aliarum probationum, & ideò non sufficit coniecturalis.*
73 *Probatio coniecturalis dicitur imperfecta, & non liquida.*
74 *Inflammatio in natura puellæ potest prouenisse ex pluribus infirmitatibus.*

DISCEPTATIO XXIIII.

De Puella stuprata.

1 STupraroti ad solum puellæ stupratæ dictum non potest infligi Tortura; quoniam stupratæ dicto licet ciuiliter posset credi, quod esset virgo; tamen quando agitur criminaliter in præiudicium alterius non creditur. Franc. Rosell. cons. 12. per totum diuers. lib. 2. Alex. cons. 157. in princ. vol. 5.
2 Boer. decis. 319. nu. 7. cum aliunde constare debeat fuisse stupratam. Gratt. viden. cons. 45. n. 31. seq. vol. 2. & cons. 57. nu. 28. vol. 2. Cæphal. cons. 140. n. 28. Paris. de Put. cons. 160. n. 24. Bursatt. cons. 69. n. 16. seq. & in
3 causa se obtinuisse scribit. Et nō creditur, etsi esset constituta in articulo mortis. latè Alex. cons. 14. n. 34. seq. lib. 3. Clar. q. 21. vers. assertio vulnerati dicens hanc esse cōmunem
4 opinionem scribentium; quamuis etiam eius dictum fuerit confirmatum in tortura, vt requiritur. Rolan. cons. 73. n. 22. seq. lib. 1. Cacheran. decis. Pedamon. 79. n. 38. vers. tertio opponitur. Clar. d. q. 21. vers. scias autem, quod
5 dictum socij criminis. Ideò etiam mulieri dicenti se vim passam, & per vim cognitam nō creditur. Boer. d. decis. 319. n. 7. vol. 2. & cōs. crim. diuers. ibi n. 10. Gratt. d. cons. 57. n. 28. lib. 2. Alex. cōs. 167. in princ. vol. 5. Crauett. cons. 41. n. 2. Gram. cons. 45. nu. 2. seqq. Ias.
6 cons. 72. in princ. Paris. cons. 54. Nam quādo non constat, quod fuerit per vim, facit se
7 sociam criminis, & ideo meritò nullum facit inditium. Hyppol. cons. 28. col. fin. Paris. d.
8 cons. 163. n. 10. lib. 4. Et socij criminis dictū etiam quod esset per torturam sanatum, & in ea persisteretur, & essemus in casibus, in quibus quis de socijs interogari posset, prout non potest. Vt est Tex. in l. fin. C. de accusat. Vtiq; contra consocium nominatum nullum ad torturā faceret inditium. Dixit Gād. in suo tract. malef. in Rubr. de quæst. & torment. §. testat autem. vers. sed quē nunquid. quem refert, & sequitur Hyppol. cons. 22. n.
9 23. & Bal. in l. quoniam liberi. n. 2. C. de test. Vbi quod non creditur testibus de se confessis cōtra alios. per d. l. fin. C. de accusat. Quod
10 procedit etiam in delictis occultè commissis Ias. cons. 22. vol. 1. Vbi in materia adulterij
11 mulier christiana non facit inditium contra Ebream; nec etiam creditur ad inquirēdum, seu ad capturam. Angel. tract. malef. vers. qui Iudex. Dec. cons. 133. etiam muliere, matre, & marito asserentibus in tormentis. Gram. d. cons. 45. Boer. d. decis. 319. n. 7. Brun. de indit. q. 3. primæ par. principalis n. 26. Plot. Repert. l. si quando, qui de cōi testatur. C. vnde vi. Rep c. Cū Ecclesia Sutrina. n. 37. de caus. possess. & propriet. dicens, quod asserenti se
12 ab aliquo spoliatum non creditur, etiam Imperatori, quando assertio continet delictum
13 tertij. Gram. decis. 15. n. 13. 64 & 105. Vul-
14 pell. cons. 30. nu. 1. seq. Quod habet locum, etiamsi veritas aliter haberi non possit; nisi ta-
15 men aliæ concurrant coniecturæ; quia aliàs ipsa esset testis in causa propria, quod esse nequit l. nullus. ff. de test. Nec non sequeretur
16 etiam absurdum; quia semper mulier posset
17 dicere fui stuprata, ad hoc vt in vxorem ducatur, aut decenter dotetur; Vltra quod esset accusatrix, & testis contra l. omnibus. C. de test. Vulpell. cons. 94. n. 3. seq. & tractaret de
18 vituperio, & dedecore euitando, & de eius honore, & bona fama acquirenda, quo casu nihil probat. Alex. cons. 86. n. 9. vol. 2. Ruyn.
19 cons. 153. n. 12. vol. 1. & cons. 105. n. 6. vol. 4. Et idem esset, quando ex eius depositione consequeretur aliquod commodum. Ruyn. cons. 105. n. 6. Per Text. in d. l. omnibus. C.

de

de test. Immò dicitur quoq; quod d.puellæ
tanto magis non creditur; quando non vo-
ciferauit in coppula Hostiens. in c. contine-
batur.de despons.Impub.Et vociferatio mu-
21 lieris violatæ, siue puellæ facit quale quale
inditium.Afflict. in Constit. De Rapt. virg.
num.24.fol.78.Mascard.de probat.conclus.
22 1409.num.27.lib.3. Ratio est,quia vocifera
tio, siue clamor, aut acclamatio infert deli-
ctum, sed non delinquentem. Foller. in sua
prax. crim. vers. Et capiat informationem.
Mars.§.principium.num.12.& 19. Verun-
tamen quando post prætensum stuprum in-
tercessit mulieris consuetudo cum stuprante,
23 facit præsumi violentiam cessare. Vt in ter-
minis Rom.cons.167.num.5. Vulpell.cons.
eo. Immò (inquam) dicitur, quod d.Puellæ
non creditur; tum quia deponit turpitudinẽ
suam.l.cum profitearis.C.de reuocar.donat.
l.si creditoribus.C. de seru. pign. dato Rot.
24 Rom. Veneta Donationis coram R. P. D.
Buratto die veneris Nouembris 1614. Tum
etiam quia dicit se offesã & offeso nec ad inqui-
rẽdũ creditur.Clar.q.7.vers.habes.Natt.cõs.
47.& cons.407.num.6. Farinac.q.43. nu.5.
Ratio est, quia quando quis dicit se offen-
sum ab aliquo, statim etiam se eiusdem pro-
fitetur inimicum. Paris.Put.cons.152.n.41.
vol.4.Rolan.cons.24.nu.25. seq. vol.1.Fa-
25 rinac. q.46. num. 92. Et quamuis dicatur,
quod stuprator tenetur stupratam dotare,
aut in vxorem ducere, si non adsit impedi-
mentum.Cassan.cons.40.quem refert, & se-
quitur Clar.§ stuprum.vers.sed quero, quæ
sit pœna.& Bal.cons.206. lib.3.num. 1. Et
quod stuprans virginem vilis conditionis
non tenetur actione criminali de stupro, sed
solum ad eam dotandam; sic Angel. in l. si
vxor. §. sed & in ea. ff. de adulter. in princ.
26 Crauett.cons. 166.num.6.Thesaur.decis.Pe-
damon. 3. num. 3. Et ità etiam Rot. Rom.
Nouus diuerso.par.1.decis.808.num.5.seq.
27 Et quamuis etiam per aliquos DD. dicatur,
quod non valet allegare banimenta in con-
trarium;cum d.Rota benè sciat dd.banimẽ-
ta; quæ cum sint odiosa debent regulari se-
cundum ius comune,quod disponit, vt Vir-
go solum dotetur cum sit æqualis conditio-
28 nis: Tamen omninò dicitur, quod stuprans
virginem vilis conditionis, nempè quæ va-
dit, verbi gratia, ad vindemias colligendo
vuas &c. non tenetur de stupro, sed actione
iniuriarum tantum. l.quæ adulterium. C. de
adult.Paul.Ghirlan.de poen.omnifar.coitus.
num.7. quæst. principali. num. 42. Fallent.
29 Alex.cons.13. nu. 6.vol.7. Et id triplici ra-
tione, Prima ratio est,quia stuprum non ca-
dit in vilibus mulieribus,idest non potest agi
ad stuprum,quando virgo est vilis conditio-
nis,sed datur actio iniuriarum. Alex. d. cons.
30 13.num.6.vol.7. Secunda ratio est,quia d.
stuprum non committitur cum muliere,quę
ex fama presumitur inhonesta, vel visa fuit
præludia facere, & iocari inhonestè cum vi-
ris, vel verba inhonesta proferre. §. Item l.
31 Iul. de adult. quia illa dicitur inhonesta, &
adulterata, quæ habet tenentem corruptam,
etiamsi fuerit corpore intacta.Alex.cons.77.
num. 1. vol. 7. Per Text. in c.nec solo. cum
32 seq.32.q.Tertia ratio est, quia stuprum non
præsumitur, quando adsunt testes, qui de-
ponunt de nonnullis actibus obscenis puel-
læ.Ità in terminis Paris.cons.160.per totum.
vol.4. Et sic quando fertur sententia super
isto capite stupri venit reuocanda. Salyc. in
l.cum qui duas.num.2.C.de adult.vbi ponit
pœnam vilis stupratoris, limitat non proce-
33 dere in stuprante ancillam. Et vilitas con-
sideratur respectu mulieris stupratæ, non
autem viri.Paul.Ghirlan.d. q. 7. num.4. Et
d.Salyc.in d.l.cum qui duas.Verum in huius
modi materia stupri duo sunt potissimum
34 aduertenda. Primò quod quando mulier
stuprata nominat duos, vel plures stupra-
tores,non solum non est ei credendum, sed
nec vllum parit inditium; quoniam veritas
35 est, quod vnus tantum stuprauit: Et ideò
cum in vno sit mendax, in omnibus reijci-
tur eius dictum ratione iuramenti, quod est
indiuisibile.Boss.tit.de test. num.37. & me-
lius tit. de opposit.contra test.num.18. vers.
36 quod modo. Vbi nisi probetur veritas sui
vltimi dicti debet condemnari de falso In-
noc.c.Fraternitatis.de hæret. Abb. in c. testi-
monium. num. 3. de test. Veronen. cons.
crim. 32. vol. 4. vers.quarta ratio Bursatt.
37 cons. 192. num. 20. seq. lib. 1. Ratio est,
quia etiam ex mendacio præsumitur do-
lus. l. si seruus. §. si persuaserit. ff. de dolo;
Immò si nominet aliquem consanguineum,
38 ne occidatur, quia tractat de eius vitam,
& honorem conseruando, nihil probar.
Alex. cons. 86. num. 6. vol. 4. Secundò
39 quod ad d. stuprum (vt dictum est) nullo
modo agi potest, quamuis suum dictum
confirmauerit in tortura; quoniam tortura
purgat vnũ tantummodo defectũ,& nõ duos,

vel plures, vt vilitatem puellæ, & delictum
40 commissum. Fab. Turrett. cons. 15. n. 52. Qui
delectus simul iuncti prosternunt in totum
dictum puellæ. Vt post Crauett. & Mars.
quos allegat, ostendit Menoch. cons. 98. nu.
41 15. vol. 1. Sed quid multa? Turtura non
potest infligi Stupratori ad dictum stupratæ;
quia pro stupro, & incestu ex consuetudine
42 totius Italiæ non imponitur pœna corpora-
lis, sed pecuniaria tantum. Glos. & ibi Bart. l.
adulterium. num. 2. ff. de adult. Anan. c. fin.
post nu. 11. cum stuprum sit leuius crimen,
43 quam adulterium, c. adulterij. 22. q. 7. Ideò
d. consuetudo est omninò attendenda, & ser
uanda in impositione pœnarum. l. hodie. ff.
44 de pœn. Et quod adulterium non puniatur
amplius pœna vltimi supplicij, vt antiqui-
tus fiebat, sed tantum pœna extraordinaria,
& modica, idest pecuniaria, consuluit post
Bal. & Rom. quos allegat. Aym. cons. 137. n.
45 10. per totū. Ratio est, quia adulteria nostris
temporibus soli Deo relinquuntur punienda,
dummodo violentia, vel aliæ qualitates aggra-
uantes non accedant. Vt latè Brun. tr. de
46 adult. in eius praxi. Alia quoq; adest ratio,
quia quoad carnis, & naturæ vitium mitius
agitur. Aym. d. cons. & num. Tiraquell. de le-
gib. connub. l. 3. nu. 23. Clar. in pract. §. adul-
teriū. vers. sed quero. prope fin. Vulpell. cōs.
61. n. 8. Et ideò quia motus ad actū est de iu
re naturali. Bal. c. at si clerici. §. adulterij. col.
3. de indic. ob id pœna quando est minoran-
da, tunc non debet esse corporis afflictiua.
Bal. l. data opera. C. qui accus. non poss. Grā.
cons. 36. in fin. post Mars. in l. Diuus Adria-
47 nus de paric. Quibus omnibus additur, quod
stuprum cum incestu commissum non vide-
tur punibile pœna vltimi supplicij; sed alia
extraordinaria; nam licet Glos. in l. si adulte-
rium cū incestu. ff. de adult. equiparet pœnā
adulterij. & incestus, & dicat quod in adulte
rio est pœna mortis. Vt dicit Text. in l. si quis
48 viduā. ff. de quæst. Tamen pœna ibi est aucta
tantum in adulterio. Per l. quamuis. C. de
49 adult. non autē in incestu. Et cum in isto deli
cto incestus non reperiatur altera pœna, re-
50 manet eadem pecuniaria: Ratio est, quia id
quod nō reperitur mutatū, non prohibetur
51 stare. l. præcipimus. C. de appellat. Idq; eo ma
gis dici debet, quia odiosa sunt restringendā
c. odia. de reg. iur. in sexto. Ideò æquiparatio,
quam facit Glos. procedit de iure. ff. vt indi-
uiduo scribit Angel. in d. l. si adulterium cum
incestu. Sequitur Alex. cons. 219. col. 2. vol. 6.

Vbi adducit concordantes: Nec dissentiunt
Bermundus tract. de public. concubi. tit. de in
cestu. vers. sed aduertendum est. nu. 25. affir-
mans hanc esse æquiorem, & veriorem opi-
nionem. Thesaurus decis. Pedamon. nu. 100.
Et nouissime Franc. decis. 378. per totam, lo-
quens in proprijs terminis de eo, qui commi-
serat stuprum cum incestu in sororem ger-
manam. Verum in omnibus dd delictis ex d.
consuetudine totius Italiæ non imponitur
amplius pœna vltimi supplicij, sed pecunia-
ria tantum. Cæterum nè à proposita stupri
materia discedatur, dicitur, quod vt stuprum
cognoscatur, & probetur secundum DD. in-
frascripta coppulatiuè concurrere debent.
52 Primò quod constet de præludijs ad stuprū,
vt considerant DD. nempè quod stuprator
reperiatur cum stuprata, idest iuuenis nu-
dus, cum puella nuda, vel saltim vnus ipso-
rum iuxta lectum, & solus cum sola in thala-
53 mo. Secundo quod interueniant tactus mam
54 millarum, amplexus, & deosculatio. Tertiò
quod sit rumor, & fama in vicinia. Quartò
q reperiatur stuprator in rebus venereis cum
55 stuprata. Quintò q exhibeantur linterulæ
seu Camisia sanguine deturpata, & de istis
omnibus adminiculis coniecturis, & presum
ptionibus tractauerunt DD. & precipuè Pa-
ris. Put. tract. de Scindic. in verb. Officialis
offensa. c. 1. num. 2. seq. fol. mihi 350. tom. di-
uers. Foller. in prax. in crim. par. 2. in Rubr.
Capiat informationem. nu. 13. fol. mihi. 17.
Blanc. tract. de indit. num. 64. vers. facit. fol.
mihi 365. ad secundum & latè post alios
Mascard. de probat. lib. 3. conclus. 1377. fol.
mihi 331. in verb. stuprum. alias Inquisitio
56 transmitti non potest. Sextò quod Puella
non per vnam, sed per plures Obstetrices fue
rit inspecta. Paris. de Put. d. tract. in verb. Tor-
tura. el tertiò c. 6. num. 2. Simanc. de cathol.
Instit. tit. 54. num. 2. Vbi quod corpus delicti
in stupro à tribus fieri debet. Plot. cons. 132.
num. 22. diuers. crim. lib. 1. Foller. in d. Prax.
& dicto verb. num. 20. Clar. q. 4. vers. quan-
do verò in fin. Vbi quod præcedente d. in-
spectione procedi potest contra nominatum.
57 Nec facit si dicatur, quod fuit per vim stu-
prata, si mihi probetur in processu de d.
vi. Et tamen singula adminicula, seu si-
gna ad delictum inferentia plenè sunt pro-
58 banda, idest per duos testes idoneos, &
omni exceptione maiores, & contestes de
loco, & tempore etiam in crimine hære-
59 sis. Innoc. in c. sicut. de simon. Septimò
quod

60 quod stuprator seduxerit stupratam. Octa-
61 uo quod stuprauerit. Nono quod stuprata erat virgo. Ita declarat Gratt. viden. cons. 43. num. 31. vers. his tamen non obstantibus vol. 2. Et prædicta (vt dictum est) sunt probanda aliunde, quam ex dicto Stupratæ: nam
62 iura loquuntur, si seduxerit, Dictio si denotat conditionem, & importat formam: Et ideò qui se fundat in dd. iuribus, qualitates in eis requisitas probare debet. Gratt. d. cons.
63 43. num. 32. & 35. Decimò quod stuprum sit commissum cum virgine non violata; nam quando ad virginem violatam ex interuallo reuertitur; & multo minus quando post violationem vilis, & famula effecta est, non dicitur commissum. Boss. tit. de Coitu
64 damnati num. 36. Vndecimo quod cito stuprator à stuprata accusetur; nam quando v. g. post tres menses à die commissi stupri porrigitur accusatio, censetur non fuisse cō-
65 missum stuprum; quia tarditas in querelando arguit dolum ex parte querelantis; nam ex tarditate dolus præsumitur. Bal. cons. 37. in fin. lib. 1. Aym. cons. 75. nu. 9. Boer. decis. 42. num. 2. Mascard. de probat. conclus. 531. lib. 1. Et maximè in materia stupri, cum sit longum silentium in accusando. l. si quis toitè. §. 1. ff. de poen. Vbi nec enim debent accusatores tam magnam rem tam diù reticere. Bal. d. cons. 37. in fin. lib. 1. Aym. cons. 28. num. 6. & cons. 75. num. 9. alias præstant inditium innocentiæ Rei. Bal. d. cons. vol. 3.
66 Duodecimo quod stuprum probetur per duos testes contestes, & omni exceptione maiores, non autem per testes singulares. Scripserunt Gratt. cons. 50. num. 10. vol. 2. Ioan. de Amic. cons. 127. num. 6. Clar. q. 53. vers. dixi etiam; nec dissentiunt Ioan. Andr. in c. vt officium. §. 1. de hæret. lib. 6. Alex. cōs. 147. col. vlt. vol. 7. Alber. in l. turpia. de legat.
67 primo. Decimotertiò quod non probetur præsumptionibus, & præparatorijs. Adden. ad Bart. in l. Capite quinto. num. 2. vers. nota ergo. ff. de adul. Corn. cons. 191. in fin. lib. 4. Aym. cons. 205. num. 20. seq. Mascard. de probat. lib. 1. conclus. 59. num. 10. & 20. Farinac. cons. 80. num. 10. & 52. Vbi allegat. Glos. in c. veniens. el primò. Vbi Abb. num. 4. & Dec. num. 8. de test. Alciat. cons. 2. num. 41. tom. 1. Natt. cons. 299. nu. 15. in fin. vers. quia respondet. lib. 2. Rot. Rom. in illa Firman. Cappellaniæ die 7. Maij 1571. vers. effectuatio non obstat coram Santissimo D. N. Clemente VIII. tunc Rotæ Auditore; & in vna Tolten. in vna parochialis die 28.
68 Maij 1593. coram R. P. D. Pamfilio. Decimo quarto. Vt stuprum dicatur commissum, opus est, quod virgo stuprata tanto tempore retineatur ad vsum carnalem, vt nō ex primò coitu, sed exulterioribus filius nascatur, nisi eam in veram concubinam accepta esset; quia tunc stuprum tollitur. Boss. tit. de coitu damnat. num. 35. Decimoquinto
69 quod ad stuprum probandum non sufficit, quod testis dicat, vidisse. N. in loco publico cum. N. quia nec illa tam violenta præsumptio sufficit, cum nudus cum nuda repertus fuit. Matthesil. notab. 119. quē secuti fuerunt Corn. cons. 191. in fin. lib. 4. Gratt. cons. 205. nu. 10. cum alijs adductis per Menoch. cons.
70 31. num. 6. seq. lib. 1. Decimosexto quod necesse est, vt probetur per liquidissimas probationes, vt in omnibus alijs delictis, in qui-
71 bus remanent vestigia, idest per testes. Et probatio liquidissima dicitur illa, quæ fit ex aspectu v. g. vuluæ puellæ ab Obstetricibus;
72 nam probatio ocularis, seù per rei euidentiā est optima, & superlatiua omnium aliarum probationum. Ita Bal. in Rubr. C. de probat. col. 2. sequitur Natt. cōl. 269. n. 7. Et ideò nō sufficit probatio per coniecturā. Vt per plura iura, & authoritates ostēdit Natt. cōs. 29. nu. 3. quoniā probatio coniecturalis dicitur imperfecta, & nō liquida. Vt post D. Thom. quē
73 allegat tradit Menoch. cōs. 82. n. 95. lib. 1. Certū nō est deniq; tacēdū quod Inflāmatio in natura puellæ potest prouenisse ex febre, vel
74 alia inflāmatione, seù apostematione cognoscitur, si inspectis nimis pudicis tota natura est inflāmata. Vt docet Thom. Treuis. decis. crim. 13. n. 4. lib. 2. quem refert, & sequitur Scaccia tract. de Iudic. ciuil. et crim. c. 83. n. 13

SVMMARIVM.

1 *Pueri subagitati dictum nullum facit probationis gradum, præsertim ad torturam.*
2 *Puer dicens se fuisse subagitatum, vt particeps criminis non probat.*
3 *Puer quamuis dicat se fuisse per vim cognitum, & ideò non esse criminis participem, tamen non probat.*
4 *Puer subagitatus nō potest esse testis in causa ppria, & multo minus accusator, & testis*
5 *Puer dicens se suppositum per sodomiam redditse infamem, & ideò non probat.*
6 *Infamis à testimonio repellitur.*
7 *Mulieri dicenti se fuisse carnaliter cognitam non creditur.*

I 2 8 Pueri

8 *Pueri subagitati dictum ad torturam nō praestat inditium.*

9 *Testis si deponat de ipso maleficio, & actu proximo, & immediato delicti inditiū nō facit ad torturā, nisi sit ōi exceptione maior.*

10 *Puer asserens se suppositum per Sodomiam nullum ad torturam facit inditium.*

11 *Pueri subagitati dictum, quando nulla concurrat praesumptio, vel inditium, non facit inditium ad torturam.*

12 *Pueri subagitati dictum non facit inditium, & si ferula ut puer caesus fuerit.*

13 *Puer subagitatus in tormento ferulae suum dictum confirmare debet, & coppulatiuè alia praesumptio concurrere debet, ut faciat inditium ad torturam.*

14 *Tortura sola nō sufficit pro inditio ad torturā.*

15 *Tortura ut infligi possit ultra alia adminicula plura concurrere debent.*

16 *Falsus, & mendax in vno, in omnibus dicitur falsus, & mendax, & mentiri presumitur.*

17 *Famę bonę probatio omnem contrariam presumptionem elidit.*

18 *Socius criminis quando in aliquo speciali casu tanquam testis fidem facere potest, id procedit, quando concurrentibus aliȷs inditiȷs est talis, quod accusator, & testis esse potest & non aliter.*

19 *Socius criminis admittitur ad testificandū, quando ei solum obijcitur, quod est socius criminis & alia exceptione nō repellitur.*

20 *Puer subagitatus quando alias patitur exceptiones nullam fidem facit.*

21 *Puer quando est minor 14. annis ex defectu aetatis non probat.*

22 *Puer quando est periurus à testificando repellitur.*

23 *Puer quādo est sibi ipsi cōtrarius nō probat.*

24 *Puer subagitatus quando cum iuramento falsò asserit fuisse retentum in cubiculo v. g. per tres dies post cognitionem carnalem non est attendendus.*

25 *Puer quando per testes conuincitur de mendacio, uti periuro non creditur.*

26 *Puer quando est inimicus nullam ad torturam facit fidem, & inimicus dicitur, quando deponit fuisse percussum.*

27 *Testes ut à testimonio repellātur cōstare debet de causa inimicitiae, ut de percussionibus.*

28 *Tortura non potest purgare plures exceptiones sed unam tantum.*

29 *Tortura purgat solum infamiam resultātem ex eo, quod quis facit se socium criminis, non tamen alios defectus.*

30 *Pueri subagitati anus quando non fuit inspectus, non dicitur constare de corpore delicti.*

31 *Tarditas, seù longum silentium in querelando arguit dolum.*

32 *Inditium legitimum non procedit ex dicto pueri, quando ex eius depositione nulla resultat fides.*

33 *Iudex quamuis habeat liberum arbitrium procedendi sine legitimis inditȷs nō potest infligere torturam.*

34 *Puer quando est minor 14. annis non est locus torturae, quia ad testimonium non admittitur.*

35 *Aetas puerilis quid agat ignorat.*

36 *Minor 25. annis in criminalibus non admittitur ad testificandum.*

37 *Pueri subagitati dictum in tormentis sibillorum sine aliȷs adminiculis ad torturam non parit inditium.*

38 *Sodomiae crimine necesse est, ut constet de corpore delicti, nec sufficit quod dicatur, linteolam fuisse repertam sanguine deturpatam vel aliȷs immunditȷs.*

39 *Sodomiae crimen excluditur, quando immunditiae proueniunt ex morbo morroidorum, quo laborat puer, vel ex alia causa.*

40 *Pueri subagitati anus necessariò inspici debet per Chirurgos, an tota ani corona sit inflammata.*

41 *Pueri subagitati confessio non probat subagitationem, nec corpus delicti.*

42 *Puer deponens turpitudinem suam non est audiendus.*

43 *Puer subagitatus non est audiendus, quando non constat de fractura ani ipsius.*

44 *Ani fractura quamuis appareat, potest tamen prouenisse ex alia causa.*

45 *Anus pueri si sit ruptus & fuerint adhibita medicamenta & id constet ex depositione Chirurgi nihil refert, quando testes deponunt, quod potuit prouenisse ex inflamatione, & non subagitatione.*

46 *Ani ruptura quādo potuit prouenisse ex alia causa, praesumi debet ex inflammatione, & non ex subagitatione.*

47 *Puer subagitatus si dicat, quod exiuit sanguis ex eius ano, & id etiam deponat Chirurgus, nihil refert.*

48 *Puero seù Chirurgo deponenti de ani fractura non est credendum, quia opus est, ut aliunde probetur.*

49 *Puellae stupratae dicenti, quod fuit ab aliquo cognita, non creditur.*

50 *Vulcer in ano pueri subagitati Chirurgis, seù puerò*

puero non creditur prouenisse ex subagitatione.

51 *Sodomiæ crimen vt excludatur, dicendum est quod vulcer extitit āte subagitationē.*

52 *Sodomię crimen vt dicatur commissum, requiritur, vt probetur, semen agentis esse immissum in anum patientis, vel saltem membrum in partes pudendas.*

53 *Sodomiæ crimen in propria specie non erit, sed quædam extraordinaria pollutio, quādo non probatur semen fuisse immissum, vel saltim membrum virile in anū pueri.*

54 *Sodomita quando non confitetur non de perfectione actus sed de pollutione extra claustra, extraordinaria pœna punitur.*

55 *Qualitas aggrauans delictum constare debet in actis.*

56 *Sodomita quando fatetur subagitasse puerū extra claustra, animo tamen subagitandi intra claustra, non punitur pœna mortis naturalis.*

57 *Affectus non punitur eadem pœna etiam in atrocissimis non secuto effectu.*

58 *Propositum cum actu imperfecto mitius punitur.*

59 *Sodomita quando confessus fuit subagitasse alios pueros intra claustra, nihil facit, quia eius spontanea confessio verificari debet.*

60 *Confessio spontanea verificari debet, quando Reus fatetur delictum in specie.*

61 *Confessio Rei non sufficit ad condemnandum, nisi cum confessione concurrant partis querela.*

62 *Sodomiæ crimen quod committatur cum puero x. aut xii annorum non est verisimile.*

63 *Amplexus, & oscula capienda est coniectura, quod licito amore nō libidine facta fuerūt.*

64 *Minori 18. annis pœna minoranda est.*

65 *Minori officio Iudicis minor pœna īponitur.*

66 *Adolescentia proprium, & peculiare est vitiorum irritamentum.*

67 *Adolescens si peccet magis ætatis vitio ascribitur quam malitiæ & improbitati.*

68 *Adolescentem emendatiorem, vitiaq; cum adolescentia depositurum spes esse debet.*

69 *Adolescenti, cum pœna imponitur; vt emendetur vtiq; nō debet esse mortis naturalis.*

70 *Puer subagitatus ab vno non potest interrogari an fuerit subagitatus ab alio.*

71 *Puer subagitatus quando fuit interrogatus, an fuerit subagitatus ab alio, contra quem nulla præcedebant inditia, sententia redditur nulla.*

72 *Inflammatio in ano pueri potest euenire ex pluribus infirmitatibus.*

DISCEPTATIO XXV.

De Puero Subagitato.

1 AD solum dictum pueri subagitati, dicentis se ab Inquisito suppositum per Sodomiam nullo modo potest infligi tortura. Per Vulg. Reg. Actore non probante Reus absoluitur, etiam quod nihil præstiterit, & simus in causa criminali. l. qui accusare. C. de Eden. & ibi DD. Et id triplici ratione quidē, Prima ratio est, quia d. puer subagitatus nullum facit probationis gradū; nam deponens se fuisse subagitatum, facit se participē
2 criminis: & particeps criminis contra aliū nō probat. l. quoniam liberi. C. de test. l. fin. C. de accusat. l. si filiū. C. de lib. causa. Et quāuis d.
3 puer dicat, se per vim fuisse cognitū & ita nō fuisse participem criminis; non tamen ità dicere sufficit, nisi & eius dictum probetur. d. l. accusare. & in proposito Mars. in pract. crim. §. diligenter. n. 37. Rolan. à Valle cons.
4 14. num. 8. lib. 4. Secunda Ratio est, quia d. puer porrigens querelam super huiusmodi Sodomiæ vitio contra consocium nō potest esse testis in causa propria; quoniam iura abhorrent; quod quis in causa propria sit accusator, & testis. Glos. in l. is, qui in iudicio ff. de accsar. Gand. in tract. malef. in Rubr. qui accus. poss. Mars. cons. 33. num. 3. seq. & in
5 terminis Sodomiæ Tiber. Decian. cons. 83. num. 16. vol. 3. Tertia Ratio est, quoniam d. puer deponens se suppositum per Sodomiā, reddit se infamem. Vt habetur in Auth. Vt non luxur. contra natur. & in l. cum vir nubit in fœminam. C. de adulter. Vt in c. Clerici. de
6 excess. Prelat. Et infamis à testimonio repellitur. c. imprimis. 2. q. 1. per tuas. de Simon.
7 Spec. tit. de test. test. §. 1. num. 28. Quibus rationibus DD. dicunt, non esse adhibendam fidem mulieri, deponenti ab aliquo fuisse carnaliter cognitam, maximè si ipsa querelam porrexit. Alex. cons. 157. in princ. lib. 3. Gram. cons. crim. 45. in princ. Gratt. cōs. 57. num. 28. lib. 2. Boer. decis. 310. num. 7. Cra-
8 uett. cons. 41. in princ. lib. 1. Et si pueri dictū nullam facit fidem (vt dicunt DD. in allegatis locis, multo minus ad torturam constituit inditium, vt ipsi sentiunt; & in specie de inditio ad torturam loquuntur Crauett. & Gratt. in dd. locis: Id quod concludentissima

9 sima ratione comprobatur; nanq; si vnus testis deponens de ipso maleficio, & actu proximò, & immediato delicti inditium non facit ad torturã, nisi sit omni exceptione maior. Bart. in l. maritus. num. 1. ff de quæst. Bal. cons. 259. num 5. lib. 1. Crauett. cons. 99. nu. 4. lib. 1. Ruyn. ex communi cons. 147. nu. 3. lib. 5. cum alijs vt per Clar. lib. 5. tent. q. 21. vers. vnus testis: sic nec d. puer facit inditium ad torturam, cũ non sit per supradicta omni
10 exceptione maior, & maximè quando est accusator. Et in terminis quod d. puer, qui asserit se suppositum per Sodomiam non faciat iditium ad torturam, firmat Marf. cons. 28. num. 18. seq. Paris. cons. 163. num. 8. seq.
11 lib. 4. Riminal. Iun. cons. 290. num. 9. lib. 3. Quod tanto magis dicendum est, quando cum dicto pueri nulla alia concurrit præsum
12 ptio, vel inditium. Vnde eius depositio non facit inditium ad torturam, etsi; ferula vt puer cæsus fuerit; quoniam requiritur, quod coppulatiuè alia concurrat præsum-
13 ptio, vel inditium, & socius confirmet in tortura dictum suum: nanq; sola tortura non
14 sufficit pro ind tio ad torturam. Salyc. in l. fin. C. de accusat. Alex. cons. 89. num. 2. lib. 3. cons. 128. col. 1. in fin. lib. 4. Marf. cons. 2. nu. 28. vers. 15. numer. 5. Boer. ex communi decis. 319. num. 1. Rolan. à Valle cons. 16. nu. 17. lib. 1. Clar. d. q. 21. vers Sed. & vers. seqq. Bertaz. cons. crim. 39. num. 13. & cons. 234. nu. 1. seq. lib. 1. & in specie Boss. tit. de indit.
15 & considerat. ante tortu. nu. 160. Immò dicitur, quod ad hoc vt possit infligi tortura vltra adminicula, & coniecturas requiritur, vt appareat, vel ex numero testium; vel ex qualitate deponẽtium; vel ex persona eorũ, contra quos soccius deponit, verisimile sit, socium criminis non mentiri. Aret. in c. cum P. Manconella. nu. 22. de accusat. Marf. cons. 74. num. 12 Gram. cons. crim. 38. num. 26. Rolan à Valle cons. 73. nu. 2. lib. 1. Bursatt. cons. 201. num. 60. lib. 2. & Tiber. Decian. cons. 18. num. 64. lib. 1. qui alios allegant. Quæ quidem verisimilitudo in huiusmodi casu nullo modo deducitur, nec deduci potest: Non enim probatur ex depositionibus aliorum testium; cum nullus adsit preterq̃ ipse puer: Nec ex qualitate personæ ipsius pueri resultat præsumptio, quod non mentiatur, sed oppositum, quia ætatis annorum v. g. 12. Paris. in terminis d. cõs. 163. Tũ ẽt quia periurus nõ semel, sed pluries, vt in facto deducitur, & satis constat ex depositionib[9] suis

16 sibi contrarijs. Et in vno mendax, & falsus in omnibus dicitur mẽdax, & falsus, & mẽtiri præsũmitur. Abb. in c. testimonium. n. 3. de test. Cœpoll. cons. crim 32. col. 4. vers. quarta ratio: Et minus ẽt ex qualitate personæ d. Inquisiti de sodomia elicitur præsumptio veritatis depositorum per d. puerum, sed contrarium dicendum est; quando probatum fuerit consocium ab ipso nominatum esse virũ bo-
17 næ conditionis, & famæ: Quæ sanè probatio omnem contrariam præsumptionem elidit; vt pro inculpato de sodomia cõsiderat Paris. d. cons. 163. n. 16. lib. 4. & Riminal. Iun. d.
18 cons. 290. n. 3. lib. 3. Verũ quando in aliquo speciali casu de iure cauetur testem sociũ criminis fidem aliquam facere, id procedit, q̃n concurrentibus alijs inditijs, seu coniecturis testis est talis, quod accusator & testis esse possit, & non aliter. Ruyn. cons 7. in fin. lib. 5.
19 Rolan. à Valle cons. 73. nu. 18. seq. lib. 1. Et sic quando ei solum obijcitur, quod est socius criminis, sed alia exceptione non repellitur, aliàs nullam fidem facit, sed in totum repellitur. Vt ex doctrina Angel. in l. qui in iudicio. ff. de accusat. quem secutus est Marf. cõs. 34. n. 23. Gram. cons. crim. 38. n. 9. & cõs. 35. n. 9. & 27. vol. 4. Rolan. à Valle cons. 3. n. 49. lib. 3. & ex cõs Riminal. Iun. cons. 114. nu. 17. seqq. cons. 120. nu. 21. lib. 2. Bursatt.
20 cons. 192. nu. 20. seq. lib. 2. Cæterum quãdo puer aliàs patitur exceptiones nullam fidem, nec vllum facit inditium; & maxime quãdo est minor, vt annorum 14. &c. quia ex de-
21 fectu ætatis non probat, vt diximus. In terminis Paris. d. cons. 163. Item non probat,
22 quãdo est periurus, vt etiã diximus v. g. non solum quando est sibi ipsi contrarius in de-
23 positionibus cõtra Inquisitum, quem incul-
24 pauit, & non esse verum, quod ab eo fuit suppositus: Sed etiam quando falso asserit cum iuramento fuisse v. g. retentum post cognitionem carnalem per tres dies in aliquo
25 cubiculo: Et ideò ipsi vti periuro nulla debet adhiberi fides. c. sicut de test. & ibi DD. c. testimonium. eo. tit. Bal. in l. falsis. de trãsact. Crauett. cons. 6. n. 14. lib. 1. Dec. cons. 198. n.
26 12. in fin. Item quando est inimicus; & inimicum se facit puer, quando deponit v g. ab Inquisito fuisse percussum, & verberatum; & ideo in totum à testimonio repellitur. c. repelluntur, & c. cum P. & c. cum oporteat. de accusat. Marf. sing. 178. Crauett. cons. 9. n. 6. n. 1. Et in specie de socio criminis, qui est inimicus, quod nõ facit inditium. Gram. cons. 38.

cum,

27 n.13 Riminal.Iun.conſ.114.n.22.ſeq.lib.2.
Nec obſtat, ſi d.puer dicat, ſe non eſſe inimicum, & odioſum ex dd.percuſſionibus; quia ſatis eſt ad repellendos teſtes conſtare de cauſa, & ſic de percuſſionibus, ex quibus reſultet præſumptum odium, ſecundum Innoc.in c. cum I.& A.in fin.de re iudic. Abb.d.c.repellātur, & in d.c.cū oporteat.de accuſat. Gram.
28 conſ.58.nu.5. & 8.& alij vtiq;. Et quando puer plures patitur exceptiones vltra illam, quod facit ſe ſocium criminis, tortura non
29 poteſt tot defectus purgare; licet purgare ſoleat infamiam reſultantem ex eo, quod quis facit ſe ſocium criminis; non autem purgat alios defectus prædictos, tum ratione ætatis, tum periuriorum, tum contrarietatum, tum inimicitiæ, & odij, Crauett.conſ.6.n.16.47. 48.54. ſeq.lib 1. Rolan.à Valle conſ. 3. nu. 48.ſeqq.lib.3.Burſatt.conſ.192.n.22. lib.2. & conſ.20.n.61. conſ.79 nu. 11. lib.1. conſ. 201.n.67.lib.2.Tob.Noni.cōſ.99.n.5. ſeqq.
30 Nec dicere prætermittendum eſt, quod in huiuſmodi crimine in primis conſtare debet de corpore delicti, de quo non conſtat; quando pueri non fuit inſpectus anus; prout conſuetū eſt fieri in ſimili delicto, ideo procedi nullo modo poteſt. Vulg l.1 §. Item illud.ff.ad
31 Sillan.Et eo magis quando fuit porrecta querela v. g. poſt quinq; menſes a die commiſſi delicti; & iſtud longum ſilentium in querelando arguit dolum iam conſanguineorum,
32 quam præter ſi pueri ſubagitati. Ita Bal. cōſ. 37.lib. 1. Cum igitur nulla reſultet fides, nullumq; inditium per ſupradicta ex pueri dicto ſequitur, quod non eſt locus torturæ, quia nullum legitimum præcedit inditiū. l. ſi quis alium Vbi Gloſ.& DD. C.ad l.Iul.maieſt.ex cōi Riminal.Iun.cōſ.88.n.57.ſeq.lib.1. Etiāſi
33 Iudex liberum procedēdi haberet arbitrium, & ſecundum ſuam conſcientiam, & voluntatem.Iaſ.in l.milite.C.de milit. teſtam.Gratt. conſ.74.n.5.vol.2.Marſ 25.n.5. Bero. conſ. 170.n.13.vol.3.Rolan.à Valle conſ.17. n.9.
34 conſ.12.n.95. vol.3.& conſ.57.n.13. vol.4. Nec etiā eſt locus torturæ, quando v.g. puer eſt minor 14.annis, quia nullo pacto ad teſti
35 ficandum admittitur. c.2. in fin.4.q.3. Ratio eſt, quia illa ætas, quid agat ignorat, l. 1. §. impubes verò, C.de falſ.monet.præſertim in
36 criminalibus. Vbi minor 25.annis non admittitur.l.teſtium.ff.de teſt.cū alia requirantur adminicula. Boer.d.deciſ.319.nu.1. Vbi de cōi. Rolan.d.conſ.16.n.17. lib.1. Gram. vot.6.n.7.Clar.q.21.verſ.Sed quid in crimi nalibus exceptis. Maſcard.de probat. cōcluſ.
37 1311. nu.12.lib.3. Immo ſubagitati dictum in tormentis ſibillorum, ſeu quando vti puer ferula cæditur, non parit inditium ad torturā ſine alijs adminiculis. Boer.d. deciſ. 319. n.ſeqq. Vbi de cōi.Bolſ.tit.de indit.& conſiderat.ante tortu.n.149. Vbi quod ita ſequuntur DD.& quotidiè practicatur. Idem Boſſ. eo.tit.n.160. Bertaz.conſ.71.n.66. lib.1. cū (vt dictum eſt) ætas illa ignorat, quid agat.
38 Vltra quod vt tortura in nefandiſſimo ſodomiæ crimine poſſit infligi, neceſſe eſt, quod conſtet de corpore delicti, & vt conſtet, non ſufficit, quod dicatur, linterulā fuiſſe repertā ſanguine, ſeu alijs immunditijs deturpatam, ex quibus prætendat Fiſcus, puerum fuiſſe ſubagitatum; quando immunditiæ proueniunt ex morbo morroidorum, quo laborat
39 puer; & ita præſumi debet ad excludendum huiuſmodi delictum.l.meritò.ff.pro Soc. Sed neceſſariò per Chirurgos debet inſpici anus
40 pueri, an tota ani corona ſit inflammata. Vt egregiè ſcripſerunt Thom.Treuiſan. deciſ.4. lib.2.& deciſ.13.n 4.11.& 26.lib.2.Scaccia tract de indit.ciuil.& criminal.c.8.nu.3. & c. 83.n.13.Clar.q.4.verſ.quando verò, in fin. Plot.conſ.132.n.2.& 22.lib.1.diuerſ.Nec fa
41 cit, ſi per Fiſcum dicatur, quod de corpore delicti conſtat, quando adeſt pueri ſubagitati confeſſio, quia d.confeſſio nō probat ſubagitationem. Vt communem dicens atteſtatur Honded.conſ.100.n.5.in fin. & conſ.98. n. 15. Nec etiam valet, ſi dicat puer, ſe fuiſſe ſubagitatum per vim (vt dictum eſt) & itā non fuiſſe participem criminis; quoniam non ſufficit ita dicere, niſi etiam probetur dictum l.qui accuſare.C. de eden. & in propoſito Marſ.in pract. crim.§. diligenter.nu.32. Rolan.à Valle cōſ. 14.n.8. lib.4. Vltra quod non eſt audiendus, quia deponit turpitudi-
42 nem ſuam, c. inter dilectos.de donat. & ibi Gloſ. adducit alia iura concordantia. Hyppol.in his terminis conſ.28.n. 19.l.cum profitearis. C. de reuocat. donat. l. ſi Creditoribus.C.de ſeru.pign.dato.Mantic.de tacit.lib. 13.tit.37. n.5.verſ. hoc autem Rot. Veneta donationis coram R P. D. Burſatto die Veneris 7. Nouembris 1614. Fallit hæc Regula.Vbi vertitur periculū animæ. Vt ibi per Gloſ. & approbatur in c. lator. & in c. conſanguinei.de re. iudic.Vbi ponitur exemplū, alias fallētias tradit Hyppol. in his terminis d.conſ.28.n.19. Polian.in verb. Allegans.
43 Nec etiam eſt audiendus, quando non conſtat

stat in actis de fractura ani ipsius; sed præsup posito quod appareret, potuit ex alia causa euenisse; Et hoc dicitur pro exclusione delicti, prout præsumendum est, d. l. merito. ff.
45 pro soc. Immo si pueri anus sit ruptus, & fuerint ei adhibita medicamenta, & id cõstet ex depositione Chirurgi, nihil refert, quando testis deponit, quod vel ex morbo potuit
46 prouenisse; vel ex inflammatione, & non ex subagitatione. Vnde cum d. ruptura potuit prouenisse ex alia causa, quam ex subagitatione; præsumi debet ex inflammatione pro uenisse, quod pro exclusione delicti præsu-
47 mendum est.d.l.merito.ff.pro soc. Nihil pariter refert, si subagitatus dicat, quod exiuit sanguis ab eius ano; Et deponat quoq; aliquis Chirurgus seu Barbitõsor electus à Fi-
48 sco de aliqua ani fractura, quoniam ipsi non est credendum: Sed opus est, vt aliunde probetur d. fractura. Boer. d. decis. 319.num.7.
49 loquens in puella stuprata; affirmat ei non esse credendũ, quod fuerit ab aliquo cognita: nec etiam creditur d.subagitato; tum quia est minor; tum etiam quia facit se socium criminis, & maximè qñ non concurrunt alia signa, seu inditia: Et ideò eius nominatio non facit inditium ad torquendum prætensum subagitantem. Gram. decis.28.num.17.Clar.
50 q.21.vers. quæro nonquid.in fin. Quinimò nec etiam refert, si dicatur vulcer in ano subagitati prouenisse ex subagitatione, si in
51 processu non constet de tempore subagitationis, & ad exclusionem, delicti dicendum est, quod vulcer extitit ante subagitationem.
52 d.l.merito.ff.pro Soc. His supradictis additur, quod vt dicatur, Sodomiæ crimen fuisse commissum, requiritur, vt probetur, semen agentis esse immissum in anum patientis, vel saltim membrum virile in partes pudendas, & in anum impositum, licet semen non emi-
53 sisset; nam alias non erit in propria specie delictum sodomiæ, sed quædam extraordinaria pollutio; & proinde non intrat pœna ordinaria, sed extraordinaria, cum fiat solumodo attentatio. Clar. § sodomia. in fin. & per plura exempla ostendit Baiard.q.89.num.7. per totum. Menoch. casu 360.num.32. Vbi ad saturitatem. Soc. Iun.cons. 7.nu.1.vol.3. quem refert, & sequitur. Idem Menoch.de arbitrar. Iud.casu 286.num.18. Muscatel. in pract.crim.pag.mihi 221.num.28. Et dato
54 quod sodomita confiteretur non de perfectione actus, sed tantum de pollutione extra claustra, non ordinaria pœna, sed extraordinaria puniri deberet citra mortem. Vt dicit Afflict. in Constit. Regni legum asperitate sub Rubr 42 de Adult. & Lenoc. col. fin. nu. 15.& Gram.cons. 36. num. 16.seq. & probatur in l.1 § fin.ff. de extraord. crim. & habetur per Clar. in d § Sodomia. vers. quero
55 nunquid. cum simil. Et qualitas aggrauans delictum constare debet in actis. Angel. in l.1.§. si quis neger. ff. quemad. testam. aper. Veronen. cons. 58. cum alijs adductis per
56 Marf.cons.87. Et dato etiam quod d. sodomita fateretur subagitasse puerũ extra claustra; animo tamen subagitandi intra claustra, non videretur puniendus pœna mortis naturalis; quoniam etiam in atrocissimis affectus non punitur eadem pœna non secu-
57 to effectu. l.1.ff.de extraord. crim.l. si fugitiui.C.de seru.fugit. Vbi quoq; Glos. Aequi-
58 tas enim dictat propositum cum actu imperfetto mitius puniri, quam cum actu perfecto. Bal. c. vlt. col. 2. de consuetu. Ias.l.1.§.hæc verba.ff.quod quisq; iur. Vbi etiam Angel.
59 ait esse notabile. Nec facit, quando etiam sponte d. Sodomita fassus fuit subagitasse alios pueros intra claustra; quoniam spontanea eius confessio verificari debet, ad hoc
60 vt quis puniri possit. Et id quando Reus fatetur delictum in specie. Bos. tit.de delict. num.15.vers. quia eo casu. Bal l.cum probatio.ff.de probat. Clar. q.55 vers. quomodo
61 autem dicatur constare. Vbi quod sola Rei confessio non sufficit ad condemnandum: vt dici possit constare de delicto, nisi cum confessione concurrat pariter partis querela. Bos.tit.de delict.nu.19. Gram. cons. 16.nu. 4.seq. Et illud in huiusmodi materia potissimum est animaduertendum, quod haud verisimile est, quod huiusmodi crimen committatur cum puero x. aut 12. annorum con-
62 siderata eius parua ætate. Paris.d.cons. 163. num.10. Vbi loquitur id procedere; etiamsi amplexus, siue oscula probarentur; nanq;
63 capienda est coniectura, quod licito amore, non autem libidine tales actus facti fuerũt, Argum.d.l.meritò.ff.pro Soc. Cęterum cum pro nunc multa fuerint dicta in defensionem subagitantis; aliqua etiam videntur dicenda in defensionem subagitati, qui sit minoris ætatis, nempè 18. annorum; prout per plura iura benè ex aspectu probatur ætas. Ità
64 Natt.cons 269. in fin. Nemini enim dubium esse debet quod pœna ob minorem ætatem mitiganda est. Plac. in Epithom.delict. c. 32. num, 11. Asinius cons. 110. num. 11. diuers.
lib.2.

lib. 2. Caecialupus cons. 92. num. 3. seq. di-
uers. lib. 1. Vbi refert plures casus, & inter
alios ità fuisse seruatum Ferrariæ in minore
25. annis Reo falsæ monetæ damnato in pœ
nam ignis, miseratione ætatis fuit minorata
pœna. Nec dicatur in huiusmodi nefandis-
simo crimine minorem ætatem non suffra-
gari; nanq; eadem ratio militat in hoc cri-
mine, quę in alijs militat: Ideo idem ius sta-
tui debet, cum plures rationes deducantur.
65 Prima ratio est, quia delictum dolo commis-
sum per minorem ob infirmitatem animi iu-
uatur, ex quo Iuueni minor pœna officio Iu-
dicis imponitur. l. aut facta. §. 1. ff. de pœn.
Bart. viden. in l. 1. §. quandoq; minor. C. si
66 aduers. delict. Secunda ratio est, quia ado-
lescentiæ proprium, & peculiare est vitiorum
irritamentum; ideò si peccet adolescens ma-
gis ætatis vitio ascribitur, quam malitiæ, &
67 improbitati; cum huic ætati non sit plenum
rationis iudicium. Teste Aristot. lib. Polit.
primo c. vlt. quod & idem affirmat Cic. lib. 1.
officiorum scribens; Adolescentiæ inesse
maximam imbecillitatem consilij. & I. C.
in l. 1. ff. de minor. ait Fragile, & infirmum
esse huiusmodi ætatis consilium; Et minori-
bus sit Prætor illo Edicto pollicitus. Tertia
68 Ratio est, quia est spes, adolescentem emen-
datiorem, vitiaq; cum adolescentia deposit-
rum: Et cum pœna imponitur, vt emendetur,
vtiq; nō debet esse mortis naturalis, sed alia
mitior: Et ita fieri puto, quando vertitur cau
sa coram humanissimo Iudice. Deniq; vt ad
rē redeamus illud aliud est animaduertendū,
quod subagitatus ab vno, non potest interro-
gari, an fuerit subagitatus ab alio, de quo nō
extant inditia: Et sententia redditur nulla,
quando puer subagitatus fuit interogatus de
Inquisito, contra quem prorsus nulla prece-
debant inditia, seù nulla prorsus extabat præ
sumptio; idest quod v. g. non fuit captus in
societate ipsius. Glos. fin. C. de accusat. col.
2. & 3. Et ità etiam prohibet Constitutio
Pauli tertij in prima parte Bullarij in ordine
58. vers. Item Iudices vbi ait, quod Iudices
seruare tenētur iuris communis dispositionē
tam in his, quam in alijs occurrentijs: Nec
est curandum, si per Fiscum dicatur, quod est
inflammatio in ano pueri; quia potest pro-
uenisse ex febre, seù alia inflammatione, aut
apostemate; id quod cognosci potest, si in-
specta ani corona tota est inflammata. Vt do-
cet Thom. Treuis. decis. crim. 13. nu. 4. lib. 2.
quem refert Scaccia tract. de indit. ciuil. &
criminal. cap. 83. num. 13. Vt supra dictum
est.

SVMMARIVM.

1 *Furti causa vt quis torqueatur sex concurrere debent.*

Primo, quod constet de amissione rerum.
Secundo, quod conquerens sit bonæ famæ.
Tertio, quod Reus fuerit alias suspectus furta commisisse.
Quarto, quod verisimile sit, quod Reus auferre potuisset res pñtas derobatas.
Quinto, quod furtum sit magnum.
Sexto, quod constet de corpore delicti.

2 *Furtum modicum non exigit torturam, quia dicitur leue delictum.*
3 *Furta tria parui valoris nō exigunt torturā.*
4 *Pœna debet esse conformis delicto.*
5 *Furti quando pro modica re agitur, non datur actio de dolo.*
6 *Inimicitia non oritur ob modicā rem ablatā.*
7 *Furtum repertum penes aliquem, vt torqueatur, non debet esse paruimomenti.*
8 *Furtum non exigit torturam, vbi pœna corporalis non solet imponi.*
9 *Reus grauius punitur ex modo probandi, quā ex modo condemnandi.*
10 *Iuditium medij, & finis idem esse debet.*
11 *Prohibitum fieri immediatè, mediate fieri non potest.*
12 *Furtum quando non dicatur magnum.*
13 *Res derobata ad hoc vt constet de corpore delicti, probari debet, quod erat v. g. in domo, vbi dicitur ablata.*
14 *Res derobata, quando non constat, quod erat vbi fuit ablata, Inquisitio contra Reum formata non tenet.*
15 *Furtum vt dicatur commissum, requiritur, vt in illis locis, in quibus prætenditur res sublata, seu subtracta, fuerit visa.*
16 *Furtum vt dicatur commissum, duo requiruntur, idest qualitas ipsius inter aliquā rem, & fractura ipsius rei.*
17 *Furti non potest agi, quando neutrum dictorum probatur.*
18 *Furtum non probatur per fracturam v. g. domus, parietis, ostiorum, capsæ, vel similiū.*
19 *Furtum nō probatur, nisi probetur per Fiscū, in domo, capsa, &c. tempore commissi furti extitisse v. g. pecunias.*
20 *Dispositio non procedit, nisi verificetur id, super quo fundatur.*
21 *Testis non probat, quando non concludit, v. g.*
quia

quia deponit vidisse capsam in cubiculo, & non dicit quod intus erat res, quæ prætenditur derobata.

22 Furtum non dicitur commissum, si testes dicant, quod viderunt bona v. g. in capsa nõ extare, non autem erepta esse quia non cõcludunt præcise.

23 Furti non datur actio, quando v. g. dicitur, quod famulus habebat claues aulæ fractæ, vbi erat capsa.

24 Inditium non oritur ad torturam contra famulũ, nisi res derobata in capsa visa fuerit.

25 Inditium ad torturam non oritur, quando non constat famulum esse malæ vitæ.

26 Furtum non dicitur probatum, nisi pro parte Fisci probetur, pecuniã saltem semel fuisse visas in capsa.

27 Coniectura, præsumptiones, & suspiciones non sufficiunt ad probandum furtum.

28 Coniectura, præsumptiones, & suspiciones sufficiunt ad capturam, non autem ad torquendum, & condemnandum.

29 Delictum non potest ascribi alicui, nisi constet illud fuisse patratum.

30 De corpore delicti quãuis constet, tamen non torquetur Reus; nisi appareant inditia contra eum.

31 Inditia remota probari debent per duos testes contestes de loco & tempore.

32 Inditium vnum remotum non sufficit ad torturam.

33 Inditia remota, etsi plenè probata, non sufficiunt ad torturam.

34 Mendacium dictum, quod v. g. luxit in coquina domus non autem in camera non faciunt inditium ad torturam, cum non sit super delicto.

35 Negatio rei illius, cuius affirmatio non est in consideratione non facit inditium ad torturam.

36 Furtum factum in domo. quamuis reddat habitantes, & cõuersantes in ea suspectos, tamen non sufficit ad torturam.

37 Furtum non est inditiũ sufficiens ad torquendum hominem bonæ famæ, nisi sit adminiculatum.

38 Habitantes in domo non torquentur ob furtũ, nisi sint malæ famæ.

39 Fama mala Rei probari debet per Fiscum.

40 Furtum repertum penes aliquem non sufficit ad torturam, nisi sit solitus furari.

41 Furtum potest esse penes aliquem, & ipse innocens.

42 Furtum repertum penes aliquem non facit ipsum conuictum, sed inditiatum ad torturam, nisi ostendat à quo habuerit.

43 Furtum non est opus probari per Fiscum, sed satis est probari; Reum facere quæ pertinet ad crimen auaritiæ.

44 Furtum repertum penes aliquem non sufficit ad torturam si in eo non sit suspicio, quod sit solitus res furtiuas emere.

45 Iudex potest à tortura abstinere, quãdo adest grauitas, & honestas personæ inquisitæ.

46 Iudex potest à tortura abstinere, si pro Reo adsint aliqua inditia.

47 Inditia vt sufficiant ad torquendum Reum, debent esse magis sufficiẽtia, & fortia, quã illa, quæ sunt pro eo.

48 Inditia, & præsumptiones furti possunt elidi ex alijs inditijs & præsumptionibus.

49 Reus si ostendat à quo furtum habuit, vel est bonæ famæ non potest torqueri.

50 Præsumptio vna altam tollit.

51 Furtum debet probari à personis legalibus, nõ autem Tabernarijs, & similibus.

52 Furtum requirit legalitatem derobati.

53 Querela, accusatio, & conquestus derobati nõ probant furtum.

54 Furtum vt probetur non sufficit bona fama, & acclamatio derobati.

55 Furti receptator non tenetur ad pœnam, nisi scienter receptauerit.

56 Scientia debet esse vera, & certa non autem præsumpta ad pœnam inducendam.

57 Receptator, vt furti teneatur, debet esse particeps ipsius; & nõ sufficit voluisse amico inseruire, & postea ipsum restituere.

58 Receptator si sit in dolo nõ tenetur pari pœna cum fure. sed mitiori, & extraordinaria.

59 Receptator non potest puniri, nisi appareat, id scienter fecisse.

60 Requisita plura quando requiruntur in aliquo casu, alterum interuenire non sufficit.

61 Scientia non præsumitur, sed probari debet.

62 Furtum receptans opem furi præstare non dicitur, quando scienter non receptauit, & celauit.

63 In furto receptare, & celare copulatiuè requiruntur & alterũ interuenire nõ sufficit.

64 Furtum non dicitur quis commisisse, quando palam vendit rem furtiuam.

65 Furtum occultum non potest ascribi alicui, nisi probetur, quod sit malæ famæ.

66 Furtum repertum penes hominem bonæ famæ non facit inditium, etiamsi non doceat à quo habuerit.

67 Furti pœna quo casu locum habeat, propter multi-

multiplicationem, quando statutum respicit incorrigibilitatem.

68 *Furti pœna in d. casu non habet locum, quando statutum respicit consuetudinẽ furandi.*

69 *Furandi frequentia, non autem magnitudo rei derobatæ est attendenda.*

70 *Fur secundum Vrbis statutum pro tribus furtis solumodo suspenditur.*

71 *Fures quando sunt puniendi, debent attendi statuta locorum.*

72 *Furti pœna est extraordinaria, idest arbitraria.*

73 *Pœna extraordinaria non se extendit ad mortem.*

74 *In furto non aggrauatur pœna, qundo non fuit patratum in loco religioso, nec de pecunijs deputatis ad honorem Principis, vel in tempore hebdomade Sanctæ.*

75 *Furtum cum ostiorum, parietis, &c fractura licet augeat pœnam, tamen id procedit solum in furtis capitalibus, nempè quando de sui natura mæretur pœnam vltimi supplicij.*

76 *Pœna quæ ob reiterationem delictorum dicitur aggrauari ad capitalem, de consuetudine non videtur seruari.*

77 *Furti solumodò tenetur ille, qui multis vicibus furatur, idest hodie vnam rem, cras aliam.*

DISCEPTATIO XXVI.

De Furto.

1 FVrti causa inquisito nõ potest infligi tortura, nisi sex adsint requisita. Primo quod constet de amissione rerum. Secundo quod conquerens sit bonæ famæ. Tertio quod Reus fuerit aliàs suspectus similia commisisse. Quarto quod verisimile sit, quod Reus auferre potuisset res pñsas deprobatas. Masc ard. post alios, quos allegat conclus.
2 822 nu.2.& 8. Quinto quod furtum sit magnum & non modicum; nam furtum modicum non exigit torturam. Brun. tract. de indit.& tortu.par.2 q.3. Vbi furtum in re par-
3 ua dicit leue delictum. Clar. §. furtum. vers. quæro an furtum. Vbi dicit de cõmuni prout
4 nec etiam furta tria parui valoris. Ratio est, quia pœna debet esse conformis delicto, & non maior; vt pro paruis parua, & pro minoribus grauior pœna inferatur. c. vt clericorum. el secũdo de homic. Grilland. de pœn.
5 vers. quinto verò. Alia quoq; adest ratio, quia quando furti pro modica re agitur, non datur actio de dolo. l. si oleũ §. fin. & ll. seqq. ff. de dol. & faciunt notata in §. gallinarum. & ibi Ioan. Faber. Instit. de rerum diuis. l.
6 scio. ff. de restit. in integr. latè Marf. in l. vlt. col. 2. ff. de sicar. Hinc est, quod licet inimicitia oriatur ob rem ablatam; id tamen non procedit, quando res ablata est minima. not. in c. accedens. el secundo Vt lit. non conster.
7 Blanc. de indit. nu. 97. Vnde dicitur, quod quando res furtiua est reperta penes aliquẽ, & torquendus est Reus, res non debet esse parui momenti; Vbi pœna corporalis non
8 solet inferri. l. editum. & l. Diuus. & ibi Bart.
9 & Alex. ff. de quæst. quoniam ex modo probandi grauius punitur Reus, quam ex modo
10 condemnandi: Ratio est, quia medij, & finis idem debet esse iudicium. Dec. in Rubr. de iudic. col. 9. vers. an autem istud tale, & finis v.g. causæ concluditur sine pœna corporali, idem debet esse in medio causæ, in qua cessare
11 debet pœna corporalis. Et ideo prohibitum fieri immediatè, mediatè fieri non potest. l. Auia. §. Titia. ff. de condit. & demonstrat.; aliàs medium, per quod ad finem deuenitur, excederet ipsum finem. Contra Text. in l. etsi non sint. § peruenimus. ff. de aur. & argent.
12 legat. Verum furtum nõ potest dici magnũ, quando non fuit factum in rebus magni valoris; nec potest dici graue delictum, quando valor rei derobatæ est exiguus. Abb. conf. 25. nu. 1. in fin. lib. 1. Clar. §. furtum. vers. quæro an furtum. Nec etiam dicitur magnum, quãdo Inquisitus ipsum non commisit cum vio-
13 lentia, nec vulnerauit, nec percussit derobatũ. Sexto quod cõstet de corpore delicti; & furtum ad hoc vt constet de corpore delicti, & probetur esse cõmissum, debet cõstare, ꝙ res, quæ dicuntur furto subtractæ, erant in loco, vel in domo, Vbi dicitur furtum cõmissum. Bart. & alij l. si quando. in fin. C. vnde vi. l. 1. § l. ẽ illud. ff. ad Syllan. Bart. l. si quis ex argentarijs. § an hæredi. ff. de eden. d. l. si quando. Gram. conf. 41. num. 2. Natt. in indiuiduo
14 conf. 407. nu. 3. aliàs Inquisitio contra Reum formata non tenet. Rolan. conf. 51. num. 17. Bart. l. fin. in 1. & 2. col. ff. de quæst. & in l. 1. § quiquæstionem. ff. de quæst. Clar. q. 4 vers. quando verò. in fin. Mascard. de probat. cõclus. 892. num. 4 seq. Brun. tract. de indit. col.
15 vlt. Hyppol. conf. 8. num. 5. Item furtum vt dicatur commissum, nec nõ vt de ipsius corpore constet, debet constare vt dictum est quod in illis locis, in quibus prætenditur sub-

subtractũ aliàs fuerit visum. Bart.d. l. si quis
ex argentarijs. §.an hæredi.ff.de.Eden.& d.l.
si quando. refert. Gram.conf.14.num.1.seq.
aliàs nõ dicitur cõstare de furto,& per conse
quens non potest procedi. Rolan. à Valle d.
16 conf 51.n.18. Item furtum vt dicatur com-
missum duo sunt ante omnia probanda; idest
qualitas pecuniæ intus aliquam rem: Alterũ
fractura ipsius rei. Clar. d.q.4.vers.quando
verò in fin. Foller. in pract. in verb. Capiat
informationem. nu.17.Marf.conf.8.num.4.
Rolan.d.conf.num.17.seq. vol.1. Mascard.
de probat.lib.2.conclus.829.nu.4.seq. Et in
proprijs terminis scripsit Natt.conf.407.nu.
17 3. Et quando neutrum probatur,nullo mo-
do procedi potest.l.1.§.Item illud.& ibi Bart.
18 ad Sillan. Immo furtum non probatur per
fracturam parietis, ostij, capsæ,& similium;
nisi probetur per Fiscum in capsa tempore
19 commissi furti extitisse pecunias. Marf. d.
conf.8.nu.4.seq. Rolan.d.conf.51.num.17.
20 seq.vol.1. Bart.in d.l. si quando.C.vnde vi:
Ratio est, quia dispositio non procedit nisi
verificetur id,super quo fundatur. Glos.in l.
mancipia. in verb.aduocandum. C. de seru.
fugit.quam ità not. omnes.in l. Diuus. ff. de
testam. milit. & sic non potest constare de
corpore commissi delicti. Vulg.& famosa l.
1.§. Item illud.ff.ad Sillan. Foller.in pract.in
verb. Capiat informationem. nu. 17. & 19.
Brunor. à sole in suo vnico conf. num. 13.
21 Immo testis quando non concludit v.g.quia
deponit vidisse capsam in cubiculo, & non
dicit,quod intus aderant vestimenta, vel alia
bona,prout necessariò requiritur, ad hoc vt
de furto dicatur constare,non probat furtum
22 Bart.in d.l.si quãdo Gram.conf.24.n.2.Item
furtum non dicitur commissum,si testes solũ
deponant, quod viderunt bona in capsa non
23 extare,non autem erepta esse, quia non con-
cludunt præcisè,& ideo ipsis nulla est adhi-
benda fides. Vt per plura iura ostendit Ber-
trand.conf.114.nu 5.vol.2. Et ad propositũ
dicitur,quod si v.g. Famulus haberet claues
24 puta aulæ fractæ, ex qua ingrediebatur ad cu
biculum, ibi erat capsa, vt constet de furto,
necesse est, vt res derobata ibi fuerit visa,alias
25 non oritur inditium ad torturam contra fa-
mulum; & maximè quando non apparet fa
mulum esse malæ vitæ. Vt v.g.Nautæ,& sta-
bularij, contra quos vrget præsũptio mala:
At in viro probo, & diligenti cessat contra
eum d.præsumptio.Ita Bal.in l.1.C.locat. &
26 vna præsumptio aliã tollit,c.litteras.de præ-
sumpt. Itẽ furtũ nõ dicitur probatũ, nisi pro
parte fisci probetur,prout necessariò requiri-
tur,pecunias fuisse visas saltem semel v.g. in
capsa. Gratt. responso 94.n.26. vers.vltimo
non obstat,& n.27.lib.2. & conf.97.n.8. cũ
alijs adductis per Mascard.de probat.d.con-
clus.829.n.20. Vbi testatur de cõi opinione.
Sequitur Card. Tuscus in pract.in verb. fur-
27 tum conclus.558. n.5.Hinc est,quod conie-
cturæ,præsumptiones,& suspiciones nõ suf-
ficiunt ad probandum furtum,nisi sit proba-
tum; quod in loco, vbi prætenditur furtum
commissum, fuerint visæ pecuniæ.Bart.in d.
28 l. si quando. Marf.conf.8.n.4. seq. Sed con-
iecturæ, præsumptiones, & suspiciones suffi-
ciunt ad capturam tantum non autem ad tor
quendum,& condemnandum.Bofs. tit.de in
dit. & considerat.ante tortu. n.180. cũ alijs
adductis per Vulpell.conf.274.nu.7.Nec est
nouum,quod dispositio non procedat(vt di
ctum est)nisi verificetur id super quo funda-
tur.Glos.in d l.mancipia.in verb.aduocandũ
29 C.de seru.fugit.Vbi not.omnes.Bart.in l.Di
uus.ff. de testam.milit.quia non potest alicui
ascribi delictum,nisi constet illud fuisse patra
tum. Ita in proprijs terminis Natt.in d.conf.
30 407.nu.3. Quinimo si constaret de corpore
31 delicti,Inquisitus non est torquendus, si non
apparerent inditia,tamen inditia remota v.g.
venditi sunt scarpelli, &c. probati debẽt per
duos testes contestes de loco, & tempore.
32 Glos.in l.fin.C.famil. hercisc. Et vnum indi-
tium remotum non sufficit ad torturam, sed
duo requiruntur. Bart. in l. fin. ff. de quæst.
Bal.in l.congruit.ff.de offic.Præsul. cũ vulg.
Immo inditia remota,etiamsi sint plenè pro-
33 bata,non sufficiunt ad torturam. Gram.vot.
34 6.col.pen.Boer.decis.163.col.fin. Nec etiam
mendacium dictum,quod v.g. luxit in coqui
na, non autem in camera, facit inditium ad
torturam; cum non sit super delicto. Vt be-
nè adnotat Blanc. in l. fin. n. 263. Carrer. in
35 sua prax.n.119.Vbi de cõi.Idq; eo magis di-
ci debet, cum negatio illius rei, cuius affir-
matio non est in consideratione non faciat
36 inditium ad torturam. Marf. conf 51. n.67.
Et in hac materia illud nullo modo est tacen
dum, quod furtum factum in domo, quam-
uis reddat omnes habitantes, domesticos, &
conuersantes in ea suspectos. c. sæpè contin-
git. 2.q.4. quia ipsi præsumuntur perpetras-
se d. furtum. Bofs.tit.de indit.n.52.& 67.Et
etiam famuli; nanq; famulus,quia famulus,
ergo fur. Vt ait Glos. notabilis in l. Iulia-
nus.

nus. in verb. quanto minoris. ff. de act. empt. & vendit. Vbi ꝙ famulus, si aliud nō potest surripere à Domino, cinerē surripit. Et maximè præsumitur patratū ab eo, qui habet particularē cognitionē domus, in qua furtū factū fuit. Ità Bart. in l. Dominus horreorum. Marſ. conſ. 52. n. 41. Et eo magis quando est homo aſtutus. Vt ſcribunt DD. relati per Menoch. de arbitrat. lib. 2. caſu 57. Refert, & ſequitur Bonifat. tract. de furt. §. eſt nu.
37 32. Tamen non eſt inditium ſufficiens ad torquendum, quando non eſt adminiculatum, ex quo eſt inditium remotum. Bart. & Marſ. in l. fin. ff. de quæſt. refert, & ſequitur Menoch. de arbitrar. q. 270. num. 22. Et maximè contra famulum bonæ famæ, cum quilibet præſumatur bonus. l. merito. ff. pro ſoc. Ideò nihil operatur, quod quis ſit famulus, ſeù domeſticus. Boſſ. tit. de indit. n. 52. Farinac. tract. de furt. q. 176. num. 59. Ita Bal. Rubr. C. depoſit. & in l. 1. col. 2. C. locatt. Anchar. conſ. 246. Iaſ. in l. actio-
38 nibus. col. pen. ff. de in lit. iuran. Et in domo habitare non ſufficit ad torturam, niſi habitans ſit malæ famæ. Ità Bal. in d. l. Dominus horreorum. ff. locat. Bertaz. conſ. 213.
39 num. 2. Vbi adducit concordantes: Et quando non eſt probata iſta qualitas pro parte fiſci, quod habitans ſit malæ famæ, ceſſat illud inditium habitationis, quia qualitas perſonæ multum attenditur in furto. Cæphal.
40 conſ. 352. num. 30. Gabriel conſ. 169. nu. 8. Nec facit, ſi per Fiſcum dicatur, furtum fuiſſe repertum penes aliquem; quoniam licet ſit aliqua præſumptio contra eum; tamen ex hoc ſolo non parit torturam; niſi accedat etiam, quod ſit ſolitus furari, & ſimilia facere. Bal. & alij in l. in ciuilem C. de furt. Bal. & Imol. in l. fin. ff. de hered. inſtit. Alex. conſ. 5. in 2. col. vol. 1. incip. in cauſa Inquiſitionis formatæ. Et iſtud videtur contra omnem ſcribentium in vtroq; iure opinionem; quæ ponitur in c. cum in contemplatione. de reg. iur. & in l. fin. C. de quæſt. quod ex vno inditio remoto ab ipſo negotio non perueniretur ad torturam, quod fieret, ſi ex hoc ſolo quod ꝑ furtū factū in domo domeſtici traherentur in quæſtionem, prout etiam illi, pe-
41 nes quos furtum repertum eſt: Ratio eſt euidens, quia poteſt eſſe, quod res ſit furtiua, & poſſeſſor innocens. Gloſ. Bal. & alij d. l. in ciuilem. C. de furt. Sed tunc ſolum parit inditium, ſi eſt malæ famæ. Bal. & Angel. d. l. fin. ff. de hæred. inſtit. Et ſi malæ vitæ qualitas requiritur in eo apud quem res furtiua reperitur, & ſic in caſu proximò ad furtum, multo magis requiri debet, vbi tantum inuenitur furtum factum in domo, & ſic ſumus in actu magis remoto à delicto.
42 Verum furtum repertum penes aliquem non facit ipſum conuictum de furto, ſed inditiatum ad torturam, ſi non oſtendat à quo habuit. Not. l. fin. ff. de quæſt. Hyppol. poſt alios per eum adductos conſ. 52. num.
43 40. Nec opus eſt, quod fiſcus probet, Reum eſſe ſolitum furari; cum ſatis ſit probare ipſum eſſe ſolitum perpetrare, quæ pertinent ad crimen auaritiæ. Ità Bal. in l. 1.
44 col. 2. C. locat. Nec facit, ſi per Fiſcum dicatur, quod res furtiua reperitur penes d. Reum, ſecundum d. l. in ciuilem. C. de furt. quia vt dicunt DD. requiritur, quod cum hoc concurrat ſiniſtra ſuſpicio ex qualitate perſonæ conſuetæ forſan res furtiuas emere, vel conſuete furari, quia tunc poterit ad tor-
45 turam deueniri; ſi Iudici videbitur propter grauitatem, & boneſtatem perſonæ. Argum. l. non omnes. §. à barbaris. ff. de re milit. Ità dicit Bal. in d. l. in ciuilem; de quo etiam per eundem. Et Cyn. in l. fin. C. de hered. inſtit. & per d. Cyn. in l. fin. C. de quæſt.
46 Nec mirum videri debet, quia vt dicit Bart. in l. 1. §. 1. ff. de quæſt. per illum Text. licet reperiantur inditia ſufficientia ad torturam contra aliquem; tamen ſi pro eo ſunt aliqua
47 inditia, opus eſt, quod illa inditia ad torquendū ſint magis ſufficientia, & fortia: Et ſic iſtæ præſūptiones, & inditia poſſunt elidi ex alijs
48 inditijs, & præſūptionibus v. g. ſi ille penes quem res furtiua reperitur, eſt bonę conditio-
49 nis, & famæ, vel ſi oſtendit eum à quo ha-
50 buit. Vt d. l. in ciuilem. C. de furt. Et hoc eſt generale, vt ipſe dicit in omnibus alijs inditijs; nec ab re, quia vna præſumptio
51 aliam tollit. Vt l. Diuus. ff. de in integr. reſtit. Cæterum ab omnibus in cauſa furti ſemper menti tenendum eſt, quod furtum debet probari à perſonis legalibus tantum; non autē à Tabernarijs, & ſimilibus, quorū genus fura-
52 ciſſimū eſt, Vt ſcribit Clar. §. furtū. in fin. et eſt deſcript. in tit. Naut. Caup. Taber. Nec rō ēt requirit legalitatē derobati. ſcripſerūt Follet. in pract. crim. verſ. capiat informationē. n. 17. ſeq. refert, & ſequitur Baiard. ad. Clar. §. furtū
53 n. 76. nec diſsētit Bonifat. de furt. §. eſt. n. 2. Et ideò furtum non probant querela, acclamationes, & conqueſtus, quæ fiunt ad vicinos nocte, vt veniant, & ſuccurrant propter

aduentum furum. l. metum. C. quod met.
caus. Alioquin multæ possent compingi frau
des, quibus per Iudicem omni cura obuian-
dũ est. Spec. in tit. de pignor. §. 1. col. 5. Natt.
54 cons. 407. num. 3. & 6. lib. 2. Nec etiam suf-
ficit bona fama derobati, & acclamatio, ad
torquendum furem. Ità in indiuiduo scribit
spec. d. tit. vers. & nota, quod si creditur. n. 5.
Vbi quod acclamationes non probant fur-
55 rum. Natt. d. cons. n. 4. seq. Sed quid multa ?
Veniamus nũc ad furtorum Receptatorem :
Furti Receptator ipse pariter non tenetur ad
pœnam, nisi scienter receptauerit. Rolan. à
Valle cons. 45. col. 1. nu. 11. Gram. cons. 37.
nu. 22. Glos. & Alex. ad Bart. in l. 1. ff. de rece
ptatoribus. Plot. in Repetit. l. si quando. num.
56 859. in fin. Et scientia debet esse certa, & ve-
ra, & non sufficit generalis, & præsumpta ad
57 pœnam inducendam. Aret. & Ariminen. Im-
mo vt quis per receptationem rei furatæ te-
neatur debet esse particeps furti, nec satis est
voluisse in seruire amico, & postmodum re-
58 stituere. Et in omnem casum non tenetur
pari pœna cum fure, sed mitiori, & extraordi
naria; cum sit auxilium post delictum, seù
maleficium commissum. Bart. in l. in furto. §.
ope. ff. de furt. Aret. & Augustin. de Arimin.
in verb. etiam vestem. sub. nu. 21. Mars. cons.
59 30. nu. 20. seq. & cons. 51. seqq. Item furtum
receptans, seù cælans puniri non potest, nisi
60 appareat id scienter fecisse: Ratio est, quia
quando coppulatiuè duo requiruntur, alte-
rum interuenire non sufficit. §. præterea. In-
stit. de obligat. quæ ex quasi delict. lasc. vers.
61 susceperit. Not. l. eos. C. de furt. Hinc. est, q
scientia non præsumitur, sed probari debet.
Hyppol. cons. 122. in fin. Dec. cons 62. vers.
& quando qualitas scientiæ Immo furtum
62 receptans opem furi præstare non dicitur,
63 quando scienter non receptauit, & celauit. Et
ista duo scilicet, quod receptauerit scienter,
& celauerit coppulatiuè requiruntur; quia
(vt dictum est) alterum interuenire non suf-
ficit. Ità probat Text. in §. præterea. Instit. de
obligat. quæ ex quasi delict. nasc. ibi suscepe-
64 rit. Quibus omnibus additur, quod furtum
non dicitur quis commisisse, quando palam
vendit rem furtiuam, seù palam tenet; nec
etiam contra eum potest oriri suspicio. Tra-
65 dit. Clar. q. 21. in fin. Et ob id furtum occul-
tum non potest ascribi alicui, nisi probetur,
quod sit malæ famæ. Tradit Bal. in proprijs
terminis. l. 1. col. 2. C. locat. Ias. l. in actioni-
66 bus. ff. de in lit. iuran. Quarè res derobata re-
perta penes hominem bonæ famæ nullum
facit inditium. Rolan. d. cons. 45. num. 41.
Clar. qui testatur de communi. §. fin. q. 21.
vers. si res furata. Vbi dicunt, id procedere;
etiamsi detinens non doceat, à quo habue-
67 rit. Deniq; in hac materia quoad furti pœ-
nam dicitur, quod quando statutum pro-
68 pter multiplicationem respicit incorrigibili-
tatem, vt locum habeat, requiritur, quod
fur pro tribus furtis fuerit correptus; secus
quando d. statutum furandi consuetudinem
69 respicit. Vulpell. cons. 146. num. 8. Et illud
omninò est aduertendum, quod furandi fre-
quentia, non autem magnitudo rei deroba-
tæ est attendenda. August. de Arim. in Addit.
ad Angel. de malef. in verb. Et vestem cœ-
lestem. col. 4. Bonifac. tract. de fur. §. quod si
iure naturali num. 58. Et nouissimè ità fuit
seruatum apud Illustrissimum D. Guberna-
torem Vrbis in vna Romana furti scutorum
mille cum ruptura Capsæ; Delinquens fuit
70 damnatus ad triremes. Et in Vrbe extat
statutum, quod quis pro tribus furtis su-
71 spendatur; Et in puniendis furibus atten-
duntur statuta locorum. Ità Clar. in §. fur-
tum. vers. scias tamen. Et eo magis debet
attendi statutum Vrbis, cum sit confirma-
tum à Gregorio XIII. anno eius nono
cum clausulis amplissimis, & Decreto irri-
tanti, ideò dicitur statutum papale. Ità
Bal. in l. ex placito. C. de rerum permutat.
Et ità dicunt nonnulli DD. celeberrimi
72 relati Boer. per in illa sua aurea Decis. 173.
num. 9. Verum furti pœna est extraordi-
naria. Ità Glos. fin. in verb. subtracto.
C. de furt. idest arbitraria. Vt attestatur
Cœpoll. in Auth. de nouo iure. num. 64.
C. de seru. fugit. Et nouissimè Bonifac. de
73 furt. §. quod iure naturali. nu. 72. Et pœ-
na extraordinaria non se extendit ad mor-
tem. Vt post multos ostendit Clar. q. 83.
74 vers. Sed quero. Vbi quod ista est magis
tuta, & mitior opinio. Et in furto non ag-
grauatur pœna, quando non fuit parratum
in loco religioso, nec de pecunijs deputatis
ad honorem Principis; tum etiam ratione
75 temporis, si fuisset commissum in hebdo-
mada sancta. Ità argumentatur Abb. cons.
25. num. 2. lib. 1. Et quamuis per aliquos
DD. dicatur, quod furtum cum ostio-
rum, & parietis, &c. fractura auger pœ-
nam; tamen id solum procedit in delictis, seù
furtis capitalibus; nempè quando delictũ de
sui natura mœretur pœnã vltimi supplicij; &
illa

illa asperitas legum dicentium pœnam ex reiteratione aggrauari ad capitalem, de con-
76 suetudine nō seruari videtur. Vt benè scribit
77 Gram.decis.16. ad fin.Immo furti solumodo tenetur ille,qui multis vicibus furatur, idest hodie vnā rē,cras aliā.Vt post Bal. quē allegat tradit Ias.in §.ex maleficijs.nu.11. Instit. tit.de act.& nouissimè Caball.casu 19.nu.9.

SVMMARIVM.

1 *Falsi crimine vt quis torqueri possit, probationes exactiores, & magis concludētes requiruntur, quam in alijs delictis.*

2 *Falsitas nunquam præsumitur, quando probationes non concludunt.*

3 *Falsitatis crimine probationes per necesse, nō autem per probabile concludere debent.*

4 *Falsi crimine probatio ità concludere debet, vt aliter esse non possit.*

5 *Præsūptiones quę in ciuilibus admittūtur, ad torquēdum, & condemnandū nō sufficiūt.*

6 *Falsi crimen vt probetur, requiruntur testes omni exceptione maiores.*

7 *Falsitas vt puniatur, tria coppulatiuè requiruntur, scilicet mutatio veritatis, dolus malus verus, & non præsumptus, & nocumentum siue præiudicium.*

8 *Falsi crimine requiritur vera cōmutatio veritatis, quia preparatio nō mutat veritatē*

9 *Falsum non punitur si non compleatur.*

10 *Veritas si mutetur iniquè, & iniustè nō animo cōmittēdi falsū nulla pœna imponitur.*

11 *In dubio sēper præsumitur bonus intellectus.*

12 *Dolus euidentissimè probari debet.*

13 *Dolus nō solet cōmitti cōtra personā beneuolā.*

14 *Dolus cessat cessante causa commodi.*

15 *Falsitas sine lucrādi animo cōmitti nō solet.*

16 *Falsitatis præsumptio cessat in eo, vbi nullum emolumentum, seu commodū consequitur.*

17 *Delictū nō præsumitur cōmissū sine causa.*

18 *Falsum præsumitur commissum per errorem, non autem per dolum, quando nulla causa delinquendi deducitur.*

19 *De errore quando presumptiuè constat, Reus nulla pœna punitur.*

20 *Dolo cessante omnis pœna etiam extraordinaria cessare debet.*

21 *Reus ex simplicitate errasse censetur.*

22 *Falsitas vt excludatur, magis præsumitur error, quam malitia.*

23 *Falsitas vt excludatur in dubio potius ignorantia, quam dolus præsumitur.*

24 *Falsitas vt excludatur, præsumitur diuersitas loci, temporis, & actus. & possibili veritate in esse posita cessat falsitas.*

25 *Falsitas vt excludatur, subtilis sit īterpetratio*

26 *Falsitas à Iudice de facili non est præsumēda*

27 *Falsitatis præsumptio cessat in homine in dignitate cōstituto, & bonę cōditionis, & fama*

28 *Veritatis occultatio, quæ exigit pœnam falsi non habet locum in persona bona conditionis, & famæ.*

29 *Falsitas nō nocibilis, nec nocitura nō punitur.*

30 *Falsitas si delictum diei potest, est potius temeritas, quæ non punitur.*

31 *Temeritas non punitur.*

32 *Falsitas vbi nemini nocet, cessat actio ciuilis, & criminalis de dolo ꝑpter deficiēs īteresse*

33 *Falsitas, quæ nemini præiudicat, vel nullum inditium inducit, non est punibilis.*

34 *Falsitas, quæ nemini nocere potest, nulla pœna punitur.*

35 *Falsitatem non nocibilem committens de mēdacio non tenetur.*

36 *Falsitas non committitur in scriptura non probante.*

37 *Falsitas, quæ nullum producit effectum, non punitur.*

38 *De falsi substantia est nocumentum, siue præiudicium.*

39 *Falsum etiam ex lata culpa commitēs, si absit dolus, non punitur.*

40 *Veritatis immutatio non punitur, si non sit damnosa.*

41 *Falsi crimen cessat, deficiente vno ex tribus requisitis, nempè veritatis mutatione, dolosa immutatione, & immutatione nociua.*

DISCEPTATIO. XXVII.

De Falsitate.

1 INquisito ob prætensam falsitatem ab ipso cōmissā ex leuibus inditijs nō potest infligi tortura; quia propter huiusmodi delicti infamiā, & grauitatē; qñ criminaliter agitur, requirūtur probationes multo exactiores, & magis cōcludētes, quā in alijs delictis. Glos. approbata ab omnibus, & Bal. in l. Iuris gentiū. §. 9. ferè. ff. de pact. Gram. cōs. 19. nu. 3. & cons. 30. nu. 3. Tadit post alios, quos allegat
2 Dec. cōs. 189. n. 2. l. fin. C. de probat. Nec mirū videri debet; quia falsitas nunq̄ præsumitur, quando probationes non concludunt. Castrens. cons. 371. col. 2. vol. 1. Boss. tit. de fals. num. 49. prout per necesse, & non pro-
3 babile concludere debent. l. neque natales.

C.de probat. Bal. l. Imperator. col.3. C. de stat.homin. Dec.conf. 175. & conf. 102. nu. 32.inter conf.crim.diuerf.Boff.d.tit.de falf.n.
4 49.feq.& num.134. Quinimò probationes in d crimine falsi ita de necessitate concludere debent, vt aliter res non possit se se habere. d. Glos. communiter approbata in d. §. quod ferè.Gram.d.conf.19.nu.3. 15. & 33. Cæphal.conf.230.nu.21.lib.2. Mascard. de probat.conclus.1221.num.22. Vbi de com-
5 muni. Hinc infertur, quod præsumptiones, quæ in ciuilibus admitterentur, in criminalibus ad torquendum, seù condemnandum non sufficiunt.Bal.in d.l.Iuris gentium. Abb. c.fin.de præscript. Aym. conf. 56. num. 20. Natt.conf.633.Suarezz.in Thesaur.in verb. falsitas.Vbi de communi. num. 16. feq. Gabriel de communi.tit.de malef. conclus. 6.n.
6 12. Et testes debent esse omni exceptione maiores, alias non admittuntur.Foller.conf. 80.num.7.inter conf.crim.diuerf. Et qui fecus prætendit,debet probare per necesse,non autem per probabile(vt dictum est) Bertaz. conf. 8. num. 11. Quibus additur, quod d. Inquisitus non solum ob dictum falsitatis crimen non potest torqueri; sed nec etiam puniri, nisi tria coppulatiuè concurrant,
7 scilicet mutatio veritatis, Dolus malus verus,& non præsumptus; & Nocumentum, siue preiudicium. Vulg.l.quid sit falsum.ff.de falf.Vulpell.conf.75.num.1. Scribentes probant Glosam in l.Damus.C.de falf.Gabriel.
8 conf.69.num.14.vol.1. Commutatio veritatis requiritur in crimine falsi, vt puniatur. Crauett conf. 46. nam præparatio non mutat veritatem: Immò si ad actum facti deueniatur, & non compleatur falsum, non pu-
10 nitur.l.qui falsum.C. de falf. Immò si mutetur veritas iniquè,& iniustè,non tamen animo committendi falsum, nulla imponitur pœna.Bertaz.conf.140.num.13.vol.1.Et in
11 dubio sumitur bonus intellectus pro Inquisi-
12 to.Vulg.l.meritò.ff.pro Soc. Dolus euidentissime probari debet.Gabriel conf.169. nu.
13 17.quia non solet cõmitti dolus contra per-
14 sonam beneuolam. Crauett.conf.75.nu.18. Ac etiam vbi non est causa commodi cessat dolus. Crauett. eo loci. Bertazz. conf. 156. num.23. Et cessante causa commodi cessat dolus, nec oritur falsitas.Marf.conf 41.Vul-
15 pell.conf.138.nu.2.feq.Ratio est, quia falsitas sine lucrandi animo committi non solet Corn.conf. 63. col. 3. circa fin. vetf. ex quo actum fuit. lib.3. & probat, Marf. conf. 77.

16 col.2.Rube.conf.15.ex pluribus.nu.3. verf. suadet,qui dicit cessare præsumptionem doli,& falsitatis in eo, qui nullum emolumentum facit, & sequitur Crauett. conf.25. accusatur de falso col.4 num.27. verf.sed magis in terminis.lib.1.Io.Cæphal.conf.75.Cũ Illustris col.3.num.22.verf.sicut & falsitatis præsumptio cessat.lib.1.Rolan.à Valle conf. 38.n.38.lib.1.Et quod nõ cõmittatur sine lucro dicit. Bal.in l.2.nu.4 C. de falf. Crauett. d.cõf.56.n.14.& cõf.75.n.16. Cæphal.conf. 652.num.30. Vbi multos concordantes adducit; Et ista ratio pro lege allegari debet,
17 cum nemo presumatur deliquisse sine causa. Vt per plura iura ostendit Bart.conf.8.nu.8. diuerf.criminal.lib.1.c.accedens.& ibi Glos. de falf.Crauett.conf.75.num.16.Marf.conf. 77.col.2.Alex.cõf.73.col.2.lib.1. latè Grã.
18 decif.60.num.6. Vbi quod præsumitur quis deposuisse per errorem, non autem per dolum; cum nulla causa delinquendi deducitur, & cessat in eo interesse. Per Text. in l.
19 quoties.§.1.& ibi Bart.ff.de hæred.instit. Et quando præsumptiuè constat de errore,nulla pœna Reus puniri debet, sed absoluendus est; quia errans non delinquit, & cessante
20 dolo omnis pœna etiam extraordinaria cessare debet.Corn.conf.182.lib.4.nu.6. in fin. cum alijs adductis per Becc.conf 78.nu.15.
21 Quinimò ex simplicitate errasse censetur, vnde ei ignoscendum est. c. ad audientiam, &
22 ibi DD.num. 3.de appellat.Et vt excludatur falsitas, magis præsumitur error, quam malitia. Bart. in d. l. quoties. ff.de hæred. instit.
23 Dec.conf.175.& conf.189.col.4. Immò in dubio potius ignorantia, quam dolus præsumitur.Bart.d.l.quoties.Bal.l.1.col.fin.verf. quorum nor.ff.de legibus.Aret.conf.47.col.
24 5.Itẽ vt pariter excludatur d.falsitas ꝑsumitur diuersitas loci,tẽporis,& actus;& possibili veritate in esse posita cessat falsitas.Boss. in tit.De deffẽfot.Reor.n.70.Franc.Becc.conf. 78.num.2.post Bal.c.1. §. notandum de no-
25 tis feud. Immò vt excludatur, subtilis fit interpetratio. Foller. in sua prax. crim. super Glos.Item quod cõmisit falsitatem.pag. mihi 180.n.13.Alex.ftyat.conf.117.n.38.feqq. inter cõf.crim.diuerf.lib.1.magnæ in pꝛfessio
26 nis.Et Iudex nõ debet esse facilis ad præsumẽdã falsitatem.Barbat.in Apostill.ad Bart.d.l. quoties.§.1.in Apostilla magna.col.2.ãt.fin.ff.
27 de hæred.instit.Et tãto magis in pfona hominis in dignitate positi,& optimę qualitatis,& famæ.Rube.d.cõf.15.videtur,qui dicit pœnã occul-

occultantis veritatem, quæ est pœna falsi,
non habere locum in persona bonæ conditio
nis & famæ, & ibi per eum, & plenius per
Iacob.leonard.inter cons.Soc. Iun. cons.39.
perspectis.n.25.seq.vsq; ad numerũ 32. lib.
29 2.Vulpell. cons. 129. num. 23. Nocumentum requiritur, quia falsitas non nocibilis,
nec nocitura non est punibilis, nec etiam punitur.Corn.cons.107.vol.4. Marf.cons.3.n.
16.Riminal.Iun.cons.344.num.69. vol.3.
quod si falsum.ff.de fals. Text. cum Glos. &
ibi Cyn.Bart.& Bal.& per ea, quæ tradit Salyc.in d.l.Damus.C.de fals.Idem tenet Gãd.
de malef.tit.de fals.Natt.cons.588.& in terminis Castrens.cõs.130.vol.1.nouę impressionis.Bart.in l.1.§. qui in rationibus.ff.ad l.
Cornel.de fals. Alex.cons. 70.nu 2. vol.1.&
cons.221.num.7.vol.7.Anchar. cons. 23.n.
24 Vbi adducit bonam rationem, quoniam
sicut non interest partis, ei non competit
actio ciuilis; ità nec Curiæ, nec Fisco actio
criminalis.Per.Text. in l.qui nomine. C. de
fals.Soc.cõs.62. in princ. & melius cõs.186.
col.vlt.vol.2. Et si delictum dici potest, est
30 potius temeritas, quæ non punitur.l.famosi.
vers.quanq.ff.ad l.Iul. maiest. Crauett. cons.
46.nu.10.vers.immò temeritas.Sicq; omninò dicendũ est, quod falsitas vbi nemini no-
31 cet, cessat actio ciuilis de dolo propter defi-
32 ciens interesse; & per consequens criminalis.l. qui nomine. ff. de fals. Nec dissentiunt
33 Anan.in c.1.de crim.fals. Alex. cons.70.col.
pen.lib 1.& cons 78.eod.lib.Immò falsitas,
quæ nemini præiudicat, vel nullam probationem, aut inditium adducit, non est punibilis.Bart.l.si quis legatum.in princ. de fals.
Tyndar.tract.de test.lit.2.c.3.num.5. Vltra
quod d. falsitas, quæ nemini nocere potest,
34 nulla pœna punitur. Vulg. Glos.in d.l.Damus.C.de fals.Vbi Bart. & alij scribentes di-
35 cunt, quod nec quidem de mendacio tenetur,ex his, quæ tradit.Castr.cons.130.incip.
36 videtur dicendum. lib. 1. Id quod procedit
etiam in scriptura nihil probante. Alex. d.
cons.70.num.11.& cons.74.num. 10.lib.1.
cons.145.num.3.lib.3. Et maximè in scriptura,qua quis vsus non fuit.Barbat.cons.52.
Ias.cons.133.lib.1.nu.15. Afflict. decis.20.
num.12.Aym.cons.46.num.10.Marf.l.3 §.
præterea, de ficar. Gram. cons. 36. Clar. in
pract.verb.falsum.num.44 vers. Item excusatur.Abb.cons.5.num.51.Vulpell.cons.12.
37 n.1.seqq Quinimò falsitas, quæ nullum producit effectum, non punitur. Riminal. Iun.
38 cons.344.num.69.vol.3. Namq; de substãtia falsi est nocumentum; & vbi parti non
datur actio ciuilis (vt dictum est) nec etiam
Fisco datur actio criminalis.Marf.d.cons.35.
num.14. Ex quibus igitur omnibus infertur, quod etiam falsum ex lata culpa com-
39 mittens, si absit dolus, non punitur. Vt de
communi Ias.in l. In actionibus. num. 26. &
28.ff in lit.iuran. Vbi etiam quamuis concurreret immutatio veritatis cum dolo; ta-
40 men non est locus pœnæ, si deficiat tertium
requisitum, quod scilicet immutatio veritatis non sit damnosa.Vt ex vulg. Glos.in d.l.
Damus.in vers.priuatus C.de fals.Est communis opinio.Soc.cons.104. post numerum
tertium vers.tertius casus.lib.3.Alciat. cons.
14.trium Inquisitionum.col. 2. nu.23. vers.
sicut etiam videmus, quod Notarius. lib. 7.
41 num.2. Ità quod vno ex tribus requisitis,
nempè veritatis immutatione, dolosa immutatione, & immutatione nociua deficiẽte deficit crimen falsi, & omnis pœna. Vulpell.cons.129.num.20.

SVMMARIVM.

1 *Comparatio sola litterarum non facit inditiũ ad torturam.*

2 *Ex comparatione litterarum delictum immediatè non insurgit.*

3 *Comparatio litterarum ad torturam nõ sufficit,quando adest bona fama Inquisiti.*

4 *Comparatio litterarum plenè, & legitimè probata adhibitis sollemnitatibus, & legitimis requisitis nõ facit inditiũ ad torturã.*

5 *Comparatione litterarũ non sufficit, quod testes dicant habere notam manũ Inquisiti.*

6 *Comparatione litterarum requiritur, quod testes dicant, quod viderunt Inquisitum scribere, & quod erant præsentes.*

7 *Comparatione litterarũ de facili ob litterarũ similitudinem testes decipi possunt.*

8 *Comparatio litterarum necessariò fieri debet coram Iudice,non autem coram Notario.*

9 *Comparationis litterarum actus à Iudice nõ potest alteri committi, quia sensus visus requiritur.*

10 *Comparatio litterarum non potest fieri Inquisito non citato.*

11 *Comparatione litterarum debet deponi quod omnes litteræ sunt similes, & non aliqua tantum.*

12 *Comparationis litterarum iudicium est multum fallax.*

13 *Comparatione litterarũ debet præsumi, quod quis de facili potest alienas manus contrafacere.*

14 *Comparatione litterarum non sufficit dici, quod littera quædam sunt similes, sed à teste debet reddi ratio, quomodo id cognoscit.*

15 *Comparatio litterarum fit ex testimonio testium, sed non sufficit ad torturam.*

16 *Comparatio litterarum nullo modo fieri potest, quando agitur de scriptura priuata.*

17 *Comparatio litterarum à iure non admittitur in litteris maiusculis.*

18 *Comparatione litterarũ debet à peritis considerari corpora litterarum, tractus, & tam litteras simplices, quam grossas, tam simplices quam dupplicatas, stylũ, ligaturas, & modum trahendi, & dictandi.*

19 *Comparatio litterarum non potest fieri in litteris grossis, & disligatis.*

20 *Comparatione litterarum testes debent habere notum characterem, personam Inquisiti, & debet seruare formam in §. his verò vers. si verò absint, & in. § si verò moriantur. Auth. de instrum. auct.*

21 *Comparatione litterarum accusator iurare debet aliam probationem non habere, quã per litterarum comparationem.*

22 *Comparatio litterarum à peritis fit partium consensu.*

23 *Comparatione litterarum requiruntur scriptores, & in arte scribendi periti.*

24 *Comparatio litterarum fit Reo præsente.*

25 *Comparatio litterarum ex breui scriptura fieri non potest.*

26 *Comparatio litterarum ex sui natura est perdifficilis.*

27 *Comparatio litterarum non fit vbi scriptura est inualida.*

28 *Comparationis accidens quod nullum est in substantia non requirit.*

29 *Comparatio litterarum debet fieri cum scriptura publica.*

30 *Per comparatione litterarum probatio libelli famosi non est potens ad denuo capturandum Inquisitum relaxatũ sub fideiussione.*

31 *Sub fideiussione relaxatus non potest de nouo ob eãdem causam capturari, ex quo est noua veteris inditij probatio.*

32 *Inditia superuenientia debent esse talia per se quod sufficiant ad torturam.*

33 *Comparatione litterarum dato quod scriptura, quæ continet libellum famosum, esset plenè probata per de comparationem, adhuc non oritur inditium ad torturam.*

34 *Manus alterius de facili potest à quouis fingi.*

DISCEPTATIO XXVIII.

De comparatione litterarum.

1 OB solam litterarum comparationem
Inquisito non potest infligi tortura.
Ex doct. Bart. communiter recepta in l. ad-
monendi. ff. de iureiur. num. 116. Purpur.
cons. 187. col. 3. nisi alia concurrant; puta
mala fama. Baiard. ad Clar. in §. falsum. nu.
108. Aym. tract. de antiq. tempor. 1. par. vers.
non omitto. Gram. decis. 34. num. 14. quo-
2 niam non propter solam litterarum compa-
rationem insurgit delictum. Et quando non
concurrit mala fama, sed quidem bona, vt si
3 sola comparatio ad torturam vrgeret, ex ea
ità eliderettur, vt torturæ locus esse non pos-
set. Alex. cons. 14. num. 9. lib. 3. Vulpell. cons.
4 135. num. 14. Et ideò dicitur, quod com-
paratio litterarum dato quod plenè proba-
ret, & fuerit facta legitimè, idest adhibitis
sollemnitatibus, & requisitis, de quibus latè
per Menoch. de arbitrar. casu 114. per totũ
nullum facit inditium. Vt post Bal. quem al-
legat, ostendit Mars. in pract. § secundo num.
77. cum duobus seqq. & maximè ad torturã.
Vt aduertunt omnes scribentes in d. l. admo-
nendi. Et signanter ibi Purpurat. num. 187.
& Curt. Iun. num. 116. Thomas Triulsanus
decis. 52. n. 28. Grã. d. decis. 34. n. 14. Vulpell.
5 d. cõs. 35. n. 5 & cõs. 135. n. 14. Nec valet, si
dicatur, q in cõparatione litterarũ testes de-
bent dicere, quod habent notam manum ali-
cuius; quoniam necessario requiritur etiam,
quod deponant, quod viderunt eum scribe-
re folium. Bart. in l. nuda. col. 2. C. de donat.
et in l. admonendi. ff. de iureiuran. Butr. in c.
2. de fid. instrũ. & in terminis ità fuisse deci-
sum testatur Afflict. decis. 181. in fin. nec nõ
quod erant præsentes tẽpore, quo ipse scrip-
sit. Per Text. in Auth. si quis igitur de in-
strum. caut. & fid. & plenè DD. post Bart. in
d. l. admonendi. & in l. scripturas. C. qui pot.
6 in pign. hab. Alex. cons. 150. col. 7. vol. 5. Et
optima ratione quidem quia testibus dicen-
tibus se habere notam manum illius, qui
scripsit; non creditur; quoniã vt dicit Bart.
in Auth. etsi cõtractus. col. 2. in verb. oppon.
C. de fir. instrum. & DD. in c. de fid. instrum.
7 testes possunt de facili decipi propter simili-
tudi-

tudinẽ litterarũ.& quia potest quis de facili
litteras alienas cõtrafacere;& idẽ in particu-
lari cõsuluit.Ber.cons.140.incip.locatio,& Ar
rẽdamẽtũ V.n.vo. Grã.decis.84.n.1.seq.Fa-
rinac.cõs.crim.70.Etquantum de facili pos-
8 sit alterius manus imitari, docet. Riminal.
Iun.cons.236.n.14. seq.Verum d.litterarum
comparatio necessariò debet fieri coram Iu-
dice,non autem coram substituto Fiscali,seu
Notario,alias nullum facit inditium.Glos.&
ibi Bart.§.sed etsi.Auth.de instrum.caut.Nec
potest ab ipso Iudice dd.substituto fiscali, &
9 Notario committi; cum sensus visus requira
tur,qui est inseparabilis.Tradit Bal.Auth.sed
nouo iure.n.8. C.si cert.pet. Angel.l.Conspi
10 rationes.C.eo.n.4. Vulpell.cons.135.nu.5.
Item non potest fieri Inquisito non citato;
cum in quolibet actu præiudiciali requiratur
partis citatio, nè ignorantia facti perperam
quis iudicetur. Dec.in c.dilecti filij.nu.4.de
iudic. & cons.416.nu.24.seq. Ias.cons.147.
col.pen.in princ.lib.2. Et quando Inquisitus
non fuit citatus ad videndum iurare, & reci-
pi testes, ipsorum relatio redditur nulla. Vt
per plures authoritates ostendit Farinac.cõs.
11 70.n.15.seq. latè Dec.c.proposuisti.n.39.de
probat.Item debet deponi, & reddi ratio, quod
omnes littere sunt similes v.g. subscriptioni,
& non aliquæ tantum. Ità Curt.Sen.in l.ad-
monendi.nu.118.ff. de iureiuran.& ibi Pur-
12 purat.n.72. & 172. alias ipsas recognoscens
non probat. l Comparationes. C. de fid.in-
strum. Et Iudex benè aduertere debet, quod
iudicium comparationis est multum fallax,
& indirectum non tangens delictum,vt expe
rientia docet. Aret.cons.64.Gram.decis.84.
Et testes super recognitione deponentes de
facili decipiuntur,& errant.Alciat.decis.181.
13 Vulpell.cons.35.n.4.Gram.d.decis.166.nu.
34 Ideo non sufficit ad torturã. Ita Mascard.
de probat.cõclus.331.n.27. Vltra quod dd.
testibus nulla est adhibenda fides; quamuis
dicant, quod fuerunt præsentes, quando d.
Inquisitus scripsit, & propterea benè reco-
gnoscunt ipsius manũ: quia debet præsumi,
quod quis de facili potest alienas manus con-
trafacere. Nec facit si dicatur, quod litteræ
14 sunt similes. Natt.cons.632.num.6.Vulpell.
d.cons.135.num.9. Vt supra dictum est. Et
id etiam habet locum,quamuis d.compara-
tio fuerit facta ex testimonio testium. Aret.
15 cons.64.Dec.cons.615.col.2. nu. 3. Tamen
bene aduertat Iudex, quod d. litterarũ com-
16 paratio nullo modo fieri potest,quando agi-
tur de priuata scriptura carente subscriptio-
17 ne trium testium.Angel.l.si quis vult.cautè.
C.qui pot.in pignor.habe.Nec etiam admit-
titur à iure in litteris maiusculis dissigatis;
cum certissimi iuris sit, quod periti in com-
18 paratione litterarum non solum debent in-
spicere, & considerare corpora litterarum;
Sed etiam elementorum tractus,signa,accen
tus,stylus,&,his similia. Bal.Salyc.d.l.Com-
parationes. C.eo. Menoch. tit. de arbitrar.
casu 114.num.37. nec non etiam tam litte-
ras simplices, quam grossas, tam simplices,
quam dupplicatas, modum trahendi, & di-
ctandi, & cætera necessaria, quæ non pos-
19 sunt vllo pacto à dd.peritis considerari solũ
in litteris grossis,& dissigaris.Bal.in d.l. Con
spirationes.num.17.& ibi Salyc.num.19.C.
de fid.instrum.Iafranc. de Oriano in Repe-
tit.l.admonendi.num.52. vers.quod dissimi-
litudo litterarum.ff.de iureiuran. Rolan.cõs.
26.num.25.lib.1. Vulpell.d.cons.135.n.8.
seq.Menoch.de arbitrar.qq.lib.2.nu.31.casu
114. Vnde omnino dicendum est,quod re-
quiritur, vt per omnia sit similitudo; ità vt
non sufficiat (vt dictum est,) quod litteræ
quædam sint similes.Angel.d.l.si quis igitur.
Natt.cons.632.n.6.Et quando d.litterarum
comparatio non constat ex dictis peritorum
de totali similitudine,non potest censeri pro-
20 bata,& legitimè facta. Natt. d.cõs.632.n.6.
Idem etiam Vulpell. d.cons.135.nu.9. Nec
supradicta dixisse sufficit, quia requiritur
etiam, quod in comparatione litterarum te-
stes characterem, & personam Inquisiti no-
tam habeant. Item a Iudice seruari debet for
ma in §. si verò moriantur. & in §. his verò.
vers. si verò nihil. Auth. de instrum. caut.
21 Iustin. præscripta. Nempè quod Accusator,
siue Instigator de necesse tenetur iurare, se
non habere aliam probationem litterarum
comparatione excepta. §.si verò nihil.Auth.
de istrum. caut.& fid. Glos. & Salyc. in d.l.
Comparationes. C.de fid.instrũ.col.3. vers.
oppono sexto Ità vt eiusmodi defectus iura-
mento calumniæ non abstergatur. Glos.in d.
l. Comparationes. vers. omnes. in verb. ab
his.Salyc.d.l.comparationes.C.eo Curt.sen.
d. vulg. l. admonendi. ff. de iureiuran. Me-
noch. d.tit. de arbitrar. casu. 114. num. 34.
Ità vt hac forma non seruata comparatio sit
ipso iure nulla. Bal. in d. l. Comparationes.
22 col.2. oppon.3. Bero.cons.86.num.8.lib.3.
Natt. d. cons. 632. num. 5. Additur etiam,
quod d.litterarum comparatio à peritis fieri
deber

debet partium consensu. Curt. d. l. admonendi. num. 114. Farinac. cons. 70. num. 16. Mascard. de probat. conclus. 1034. num. 19. Menoch. d. tit. de arbitrar. casu. 114. nu. 26.
23 Vulpell. d. cons. 135. n. 4. idest à scriptoribus & in arte scribendi peritis. Gloss. in d. l. Comparationes. in verb. ab his, & ibi Cyn. nu. 10. Angel. n. 4. Odofred. nu. 4. vers. Item debent vocari. Paul. de Castr. n. 10. Fulgos. col. pen. in fin. & Ioan. Sicard. n. 4. C. de fid. instrum. Et dd. scriptores, seu periti de partium consensu electi debent examinari, seu repeti parte citata; alias nullum prorsus faciũt inditiũ. ad Text. in c. 2. & ibi Abb. n. 14. Aret. nu. 1. primo notab. Fœlyn. n. 3. Dec. n. 54. Vbi de
24 cõi. de test. Immo ẽt sit Reo præsente. Natt. cons. 632. n. 5. Vulpell. d. cons. 135. n. 4. Sed
25 non potest fieri ex breui scriptura. Vulpell. d. cons. 135. n. 7. Quo fit, vt comparationi maior fides in rationum libro adhiberi soleat, quam in breui apoca, quæ paucis litteris cõstet, hac ratione vritur Bart. in l. nulla ratio. n. 9. C. de donat. Castrens. cons. 88. lib. 2. in no. Angel. n. 10. Salyc. l. Comparationes. C. eo. in fi. Purpurat. d. l. admonendi. ff. de de iureiur. n. 212. Vulpell. d. cons. n. 8. Tamen sem
26 per infrascripta sunt menti tenenda. Primo quod litterarum comparationes ex sui natura sunt periculosæ; adeo eas, vix est, quod Iustin. omninò non aboleuerint. d. §. si verò moriantur; ibi neq; eas modis omnibus interdicimus, quandoquidem facile est, vt saltim in breui scriptura aliorum characteres
27 imitari. Secundo quod litterarum Comparatio nõ fit, vbi scriptura est inualida tanquã sine die. Bart. Bal. Castrens. Alex. Aret. Ias. l.
28 si vnus. C. de testam. Vulpell. d. cons. nu. 10. Et ideo comparationis accidens, quod nullũ est in substantia, non recipit. Angel. d. l. Comparationes. Beto. d. cons. 86. nu. 6. Rolan. d. cons. 26. n. 3. lib. 1. Et hoc intelligitur in scri-
29 ptura minus publica; quoniam quando est facienda d. Comparatio, debet fieri cum scriptura publica. d. l. Comparationes. cũ vulg. Vulpell. d. cons. n. 12. Et quando Reus fassus fuit litteras, cum quibus facta fuit Comparatio, eius manu confectas, quando eius cõfessio acceptata non fuit, nec illi pars præsens astitit. Vt in terminis requiri scribit Rolan. d. cons. 26. n. 7. seq. lib. 1. nihil ei obest.
30 Tertio quod per litterarum Comparationẽ probatio etiam libelli famosi; etiamsi esset formiter, & legitimè facta, non est potens ad denuo capturandum Inquisitum relaxatum sub fideiussione, ex quo est noua vete-
31 ris iudicij probatio, quæ non sufficit. Debet enim differre à primis inditijs specie, & substantia, non autem eadem, quæ coadiuuarentur testibus de nouo. Ita Boss. tit. de tortu. num. 42. vers. quod verò. Clar. q. 64.
32 vers. vltimò videndum est. Petr. Cauall. casu 93. num. 43. & seqq. Et ista inditia superuenientia debent esse talia per se, quod sufficiant ad torturam. Franc. decis. 577. in fin. par 4.
33 Boss. tit. de sent. num. 61. Tob. Non cons. 103. num. 1. Quarto quod scriptura, quæ continet libellum famosum, quamuis sit plene probata per d. Comparationem, adhuc dicitur, quod ex d. comparatione non oritur inditium ad torturam, ex quo est inditiũ multum fallax, & indirectum non tangens directe crimen (vt dictum est) Ideò non sufficit ad torturam, maxime in persona non
34 vili, nec suspecta. Ità Mascard. de probat. d. conclus. 331. num. 27. Et quantum possit de facili alterius manus imitari docet Riminal. Iun. cons. 236. n. 14. seqq. (Vt dictũ est).

SVMMARIVM.

1 *Monetam falsam tonsuratam vel prohibitã receptans nulla pœna punitur quãdo ostẽdit, à quo habuit.*
2 *Momentaneum in criminalibus, & odiosis non est in consideratione.*
3 *Monetam falsam, seù tonsuratam satis est probare habuisse ab alio, licet non nominet personam.*
4 *Monetam tonsuratam expendens non præsumitur scienter expendisse.*
5 *Pœna corporalis, seù pecuniaria vt euitetur, semper præsumitur ignorantia.*
6 *Pœna contra expendentem monetam tonsuratam, seu falsam non ligat ignorantem, quia non contemnit.*
7 *Excommunicatus ignarus non tenetur petere absolutionem, ex quo ob ignorantiam non contemnit.*
8 *Monetam tonsuratam dicens à quo habuit nulla pœna punitur.*
9 *Monetam tonsuratam seu falsam expendens si est bonæ famæ, non torquetur, etiã quod non doceat, à quo habuit.*
10 *Lucrum si ascendat ad scuta sex. monetã falsam seù tonsuratam expendens nõ punitur*
11 *Lucrum modicum considerari debet, vt excludatur pœna.*
12 *Ignorantia sola crassa, & supina nõ excusat.*

13 *Mone-*

13 *Monetam falsam, seu tonsuratam asportans de loco ad locum pecuniaria tantum pœna punitur.*

14 *Monetam falsam, seù probibitam retinens torqueri non potest.*

15 *Monetam falsam fabricans, quando est modici valoris. quæ ascendit v g. ad scuta tria, non comprehenditur sub statuto fabricantis falsam monetam.*

16 *Argentum dans pro auro, seù vnam rem pro alia tenetur pœna stellionatus.*

17 *Venditio alicuius rei habentis aliquam partem auri tenet, licet non sit tota pura auri.*

18 *Moneta quando est tota falsa, illam auro pingens, tenetur pœna falsi.*

19 *Moneta quando non est tota falsa, sed est argentum bonū, illam auro tingens punitur pœna pecuniaria.*

20 *Monetam falsam cudens vltimo supplicio nō subijcitur si eam non formauit.*

21 *Delictis etiam atrocissimis quis pœna ordinaria non punitur, nisi effectu perfecte consumato.*

22 *Moneta fabricatio non est officium muliebre, sed virile.*

23 *Monetam falsam fabricans tunc solum pœna vltimi supplicij punitur, quando cuditur sub nomine, & forma Summi Pontificis, seù Imperatoris.*

24 *Pœna capitis interpretatur ciuilis, quia deportatur.*

25 *Monetam falsam fabricans non sub effigie & forma Summi Pontificis seù Imperatoris; sed alterius Principis inferioris non potest verè dici Reus criminis læse maiestatis.*

26 *Monetam falsam fabricans inferioris Principis à Papa, & Imperatore punitur tātum pœna extraordinaria.*

27 *Odiosa sunt strictè intelligenda.*

28 *Monetam falsam videns inferioris Principis non punitur pœna vltimi supplicij.*

29 *Extensio non fit in correctorijs, & pœnalibus; etiamsi adesset idem titatis ratio.*

30 *Extensio ex identitate rationis non fit in materia exorbitanti nisi ratio sit expressa.*

31 *Delicta cū sint inæqualia, inæqualis quoq; debet esse pœna.*

32 *Extensio debet fieri ratione æqualitatis seruandæ, quando id fieri potest.*

33 *Pœnalibus lex non debet extendi extra casū in iure expressum.*

34 *Monetam falsans, cū sit argentea, eam auro pingendo, vel è cōtra. Delictū leue cōmissit, quando moneta nō ascendit ad scuta tria.*

35 *Monetam falsans tunc tenetur pœna falsi, quando est tota falsa.*

36 *Moneta quando non est tota falsa puta quando est munita argēto bono, ipsā auro tingens, tenetur pœna pecuniaria.*

37 *Monetam tonsurans, quando non est modici valoris idest quod lucrum est scutorū triū, & nō fuit effecta in expēdibilis, leuissima pœna punitur.*

38 *Monetam tonsurans, quando adest modicum lucrum, nulla pœna punitur.*

39 *Reus quando est honesta persona, & semel tantum deliquit, in omni casu habetur in consideratione.*

40 *Reum pro vno delicto punire, obnoxium est.*

41 *Reus, qui semel deliquit, magis est expectandus & corripiendus, quam puniendus.*

42 *Reum, qui est laudabilis vitæ pro vno delicto commisso punire, est scandalum.*

DISCEPTATIO XXVIIII.

De falsa Moneta.

Tortura an possit infligi Inquisito, eo quia monetam falsam, tōsuratam, atq; prohibitam receptauit, seù expendit, vel de loco ad locum asportauit, siue fabricauit, aut falsauit, vel tonsurauit; ex infradicendis ap-
1 parebit: Et primo qui ipsam receptauit, non solum non potest torqueri; sed nec etiam aliqua pœna puniri; quando ideo ostendit à quo habuit, quia probatur eius bona fides. Cyn. & alij l. maiorem. C. de fals. Hyppol. l. qui falsum. num. 97. ff. de fals. quod sufficere existimauit Bart. cons. 51. col. 4. lib. 3. &
2 maxime quando per modicum tempus receptauit: nanq; momentaneum in criminalibus, & odiosis non est in consideratione, nec vllum operatur effectum. Dixit Ias. in l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de verb. oblig.
3 Bal l. 1. §. in nouissimo. C. de caduc. tollen. & in c. Episcopum, vel Abbatem c. 1. 5. qui etiam. Et satis est probare per testes d. monetam habuisse ab alio, licet non nominet personam. Ità scribit Iacob. de Butr. in d. l. minorem. nec dissentiunt Angel. ibi, & Barbat. cons. 51. col. 4. vers. præterea facit Text.
4 Qui vero monetam tonsuratam expendit, non præsumitur illam scienter expendisse;
5 quia ad euitandam pœnam corporalem, & pecuniariam semper presumitur ignorantia. Crauett. cons. 244. num. 4. Gram. cons. 21. num. 3. in criminali; nā ignorans vere deli-
quisse

6 quisse non dicitur. l. ex maleficiorum. ff. de act. & obligat. Et pœna contra expendentē talem monetam non ligat ignorantem, qui non contemnit. Abb. in c. cum sit in fin. de
7 appellat. Bellamen. Decis. 540. Vbi ignarū excommunicatum non teneri petere absolutionē, ex quo ob ignorantiam nō contemnit.
8 Immo dicitur, quod d. monetam expendens ignoranter, & docens à quo habuit, nulla punitur pœna, sed excusatur. Muscatell. in pract. crim. pag. mihi 74. n. 50. quia nesciens esse falsam, quando credit esse realem, excusatur; quoniam ignorantia ipsum excusat ab omni pœna, & corporali, & pecuniaria. Ita in terminis scripserunt Marf. in l. qui falsam. num. 65. seq. ff. ad. l. Cornel. de fals. Crauett.
9 cons. 224. nu. 4. Bal. cons. 155. in princ. lib. 3. Et maxime quādo expendens est bonę vitę, & famæ, & non consuetus similia facere; quia tunc non torquetur, etiam quod non doceat, à quo monetas habuerit. Ita in terminis scribit Marf. cons. 52. num. 40. & seq. quem refert, & sequitur Petr. Cabal. casu. 199. nu.
10 11. Vinc. Frāch. decis. 401. in fin. Vltra quod secundum DD. in casu isto si lucrum ascendit ad scuta sex, non punitur. Ita in terminis scripserunt Marf. cons. 71. num. 910. seq. Iul. Scarlatt. cons. 115. in fin. diuers. lib. 1. Vbi pa-
11 riter pro exclusione pœnæ considerat modicum lucrum receptum. Bois. tit. de pœn. nu. 18. Vinc. Franch. decis. 521. per totam. Vbi quod sola ignorantia crassa, & supina non excusat. Per Text. in c. 2. in princ. de constitut.
12 in sexto. Qui verò d. monetam de loco ad locum asportauit, nempè de aliquo loco ad
13 Statum Ecclesiæ non punitur pœna corporali, sed pecuniaria tantum; nempè pro quolibet scuto prohibito persoluantur scuta decem; prout in banno emanato per Illustrissimum D. Card. Vastauillanum tunc tēporis Camerariū sub die 30. Maij 1567. Vnde
14 cum pœna sit pecuniaria, & non corporalis contra retinentes quatrenos falsos, & prohibitos; vtiq; nullo modo deueniri potest ad rigorosum examen contra aliquē Inquisitū; cum agatur de commodo pecuniario tātum. l. Diuus. & l. ex libero ff. de quęst. Clar. in pro prijs terminis q. 64. vers. prætere a debet Iu-
15 dex. Qui autem d. monetā fabricauit, quando est modici valoris, quæ ascendit v.g. ad scuta tria, non comprehenditur sub statuto fabricantis falsas monetas. Ita Alex. d. cons. 204. num. 7. lib. 1. Et in Addit. ad Bart. in l. elegantet. §. qui reprobos. ff. de pignorat. act.

Ratio est, quia non potest afferre magnum præiudicium his, ad quorum manus peruenit. Ita Alex. cons. 121. num. 5. lib. 7. Altera
16 ratio est, quia dans vnam rem pro alia, vt Aes pro auro tenetur crimine stellionatus, non autem falsi, licet dans affirmet aurum esse l. 1. §. fin. ff. de pignorat. act. Vbi not. omnes. Oldrad. cons. 14. 24. 74. Vbi quod pro
17 tali delicto imponitur parua pœna. Tertia ratio est, quia cum venditur res habens aliquam partem auri, licet tota nō sit pura auri, venditio tenet. l. quod tamē. ff. de contrahen.
18 empt. Moneta aūt quando est tota falsa, tunc illam pingens tenetur pœna falsi. Curt. Iun.
19 cons. 277. sed quando non est tota falsa, cum sit argentum bonum, illam tingens tenetur pœna pecuniaria. Ità Bart. in l. Cornelia. in princ. de fals. Per Text. in l. Saccularij. ff. de extraordi. crim. Veronen. cons. 77. num. 5.
20 Additur etiam quod monetā falsam cudens vltimo supplicio non subijcitur, si eam non
21 formauit: Ratio est, quia etiam in atrocissimis delictis quis non punitur pœna ordinaria, nisi effectu perfectè consumato. d. l. qui falsam. & ibi Hyppol. col. 2. ff. ad l. Cornel. de fals. quod delictum enormissimum appel-
22 latur. l. 1. C. de fals. Et falsæ monetæ fabricatio, seu cōsuratio, non est officium muliebre, sed virile. Caball. d. casu 199. num. 24. vers.
23 & præmissa data sunt. His quoq; additur, quod monetam falsam fabricans tunc solū pœna vltimi supplicij punitur, quando cudi tur sub nomine, & forma Summi Pontificis, seu Imperatoris; quia hoc casu intrat crimen læsę maiestatis. Glos. cum ibi not. in l. 2. C.
24 de fals. monet. Vbi pœna capitis interpretatur ciuilis, quia deportatur. Not. omnes in c. 4. de iureiur. Marf. in d. l. qui falsam. nu. 52. ff. de fals. & cons. 71. nu. 11. Cæterū fabricans
25 sub effigie, & forma non Summi Pontificis, seu Imperatoris, sed alterius Principis inferioris non potest dici verè, & propriè Reus criminis læsę maiestatis. Vt post. Bart. tradit Dec. cons. 410. sub nu. 30. nec dissentit Abb. in d. c. 4. num. 7. de iurciuran. Et falsam monetā fabricātibus inferioris Principis Papa,
26 & Imperatore imponitur pœna pecuniaria tantum; quia odiosa strictè, sunt intelligēda.
27 Auth. quas actiones. C. de sacrosanct. Eccles. Immo contra falsam monetam cudentes in-
28 ferioris Principis nō facit, quod aliqui DD.
29 extendant pœnam vltimi supplicij; quia errant: Ratio est, quia in correctorijs, & pœnalibus nō fit extensio; etiamsi adesset iden-

titatis

30 tatis ratio, quæ quandoq; extat l. fin. C. de interdict. matrim. Calcan. consl. 21. col. fin. Et ideò in materia exorbitanti non fit extensio ex idẽtitate rationis, nisi ratio sit expressa. Dec. in l. qui se patris. C. vnde lib. quo-
31 niam ex ista extensione seruaretur inæqualitas in puniendis delictis. Et cum delicta sint
32 inæqualia, inæqualis debet esse pœna; cum extensio fiat ratione æqualitatis seruandæ,
33 quando id fieri potest. §. illud. Instit. tit. pro Soc. Et ideo in pœnalibus durum est legem extendere extra casum in iure expressum. latè Gram. decis. 27. nu. 8. Qui autem monetã
34 falsauit, eam v.g. cum sit argentea, auro pingendo, vel è contra, delictum leuè commisit; quando ideò moneta non ascendit ad scuta tria. Alex. d. consl. 104. n 7. lib. 1. Ratio est, quia (vt dictum est) non potest afferre magnum præiudicium his, ad quorum manus peruenit. Idem Alex. d. consl. 121. nu. 5. lib. 7. Oldrad. consl. 74. Vbi quod isto casu imponitur pœna parua, & ideo non potest deueni
35 ri ad torturam, cum imponatur pœna stellionatus. Et tunc solum tenetur pœna falsi, quã est tota falsa. Ita Curt. Iun. d. consl. 237. At quando non est tota falsa, puta quando est
36 munita argento bono, ipsam tingens auro tenetur pœna pecuniaria. Bart. in d. . Cornelia. in princ. ff. de fals. Veronen. consl. 77. n. 5.
37 Idq; eo magis dici debet, quando moneta non fuit expensa. Qui vero d. monetam tonsurauit, quando est modici valoris, videlicet, quod percipitur modicum lucrum v.g. scutorũ trium, & non fuit eff. cta inexpendibilis, leuissima pœna tenetur. Marf. in d. l. qui falsam monetã. ff. de fals. Iul. Scarlatt. consl. 116. per totum, lib. 1. diuers. loquens in fortioribus terminis de eo, qui tonsurauit monetam auream, fuit ei imposita leuissima pœna Et post Bal. tradit. Natt. consl. 269. in fin. cum monetæ tonsuratæ vitia non possint cognosci nisi cum magna experientia, & diligentia. Vt scribit Cœpoll. in l. 1. §. labeo scribit. 5. q. ff de Edilit. edict. præsumitur enim ignoran-
38 tia vitiorum latentium. l. queritur. § si nominatũ, & ibi Cœpoll. ff. de Edilit. edict. Immo quando adest modicus valor, seu lucrũ, operatur, quod tonsurans nulla pœna puniri debeat. Ratio est, quia talis moneta (vt dictum est) non potest magnum præiudicium afferre, his, ad quorũ manus peruenit. Alex. d. cõs. 121. sub n. 5. lib. 7. nec dissentit Marf. d. cõs. 71. n. 1. Idem Alex. d. consl. 104. nu 7. lib. 1. Boss. tit. de fals. monet. n. 4. prout dicitur de vulnusculo, & febricula, quæ omnia non sunt in consideratione. Et an res sit magna, vel parua, aut minima, debet considerari qualitas loci attenta multitudine populi, & amplitudine Vrbis. Vt in indiuiduo scripserunt Marf. d. consl. 71. n. 9. Alex. d. consl. 104. n. 7. lib. 1. & in Addit. ad Barr. in d. l. eleganter. §. qui reprobos. in Apostilla magna circa fin. ff. de pignorat. act. Et hoc est arbitrarium Iudicis, quæ dicatur magna, vel parua causa.
39 Abb. in c. 1. n. 7. de dilat. Et semper in huiusmodi casu habetur in consideratione Reus, quando est honesta persona, & semel tantũ deliquit Gand. tract. de malef. Rubr. Vtrum pœna possit augeri. Per Text. in l. seuerior. C. de infam. Idem tenet Paris. de put. in tract.
40 de Scindic. in verb. compositio. col. 2. Vbi q obnoxium est, Reum talem pro vno deli-
41 cto punire; quia magis est expectandus, & corripiendus, quam puniendus. c. licet. distin. 45. Et sub col. 5. ait punire Reum, qui & lau
42 dabilis vitæ pro vno delicto commisso est scandalũ. Per text. in c. rursus. 11. q. 3. refert, & sequitur Natt. consl. 458. in fin.

SVMMARIVM.

1 *Offensi, insultati, percussi, iniuriati vel damnificati dictum nullum ad torturam facit inditium.*
2 *Offensus, percussus, vel iniuriatus nullum facit probationis gradum.*
3 *Offensi, seu damnificati dictũ nec in articulo mortis probationem facit.*
4 *Offensi seu iniuriati dictum, quãuis per duos testes probatum, nullum facit inditium.*
5 *Offensi, vel percussi dictum sufficit tantum ad inquisitionem formandam.*
6 *Offensi dictum non inducit præsumptionem, quæ sit species probationis, sed quandam aliam vilem præsumptionem.*
7 *Præsumptio vilis excusat accusantem à calumnia ex necessitate, nõ autẽ ex volũtate.*
8 *Offensus nullum facit inditium, quia esset testis in causa propria.*
9 *Offensus simul ac se dicit offensũ, statim etiã se offendentis profitetur inimicum.*
10 *Ex offensione, & atroci iniuria grauis, & atrox oritur inimicitia.*
11 *Tortura requirit testem omni exceptione maiorem.*
12 *Offenso non creditur etiã in articulo mortis.*
13 *Offensi assertio leuem facit suspicionem ad inquirendum tantum.*

14 *Offensi*

14 *Offensi seù iniuriati dictum non sufficit ad torturam nisi alia concurrant inditia.*
15 *Offensus, percussus, vel damnificatus, aut iniuriatus examinandus est ad instrutionem tantum.*
16 *Sententia lata ex dicto offensi, quia inimici, non exequitur.*
17 *Sententia lata ex dicto offensi etiam confirmato in tortura non exequitur.*
18 *Inimicitia non purgatur per torturam.*
19 *Accusatio, seù querela offensæ facta alicui data per tertiam personam non attenditur.*
20 *Accusatio seù querela data per tertiam personam non sufficit ad capturam, quamuis examinaretur vt testis.*
21 *Offensus quādo plures habet inimicos, oritur præsumptio ad fauorem offensoris.*
22 *Temporis diuersitas arguit diuersitatem facti, & delicti.*
23 *Accusatio seù querela data diù post offensionem, seù iniuriam calumniosa præsumitur.*
24 *Dolus ex tarditate præsumitur.*

DISCEPTATIO XXX.

De Offenso, insultato, percusso, seù iniuriato.

1 OFfensi, percussi, insultati, iniuriati, seù damnificati dictum non sufficit ad torturam; quoniam ipsius assertio, non solū non sufficit ad torturam. Aret. in l. 1. §. si quis filiū. ff. de carbo. in l. seya. in prin. ad Velle. & videtur casus in simili in c. sicut, de test. Facit quod not. Cyn. in l. 1. C. quæ accus. non poss.
2 Sed nec etiam ad inquirendum. Clar. q. 7. vers. habes Natt. cons. 47. & cons. 407. n. 6. Farinac. q. 46. num. 96. nec ad capturā. Farinac. q. 43. num. 5. & d. q. 46. num. 93. Immo
3 nec vllum facit probationis gradum. Casus est apertus in l. si quis in graui. ff ad Sill. § si quis moriens. Quod procedit, quamuis esset in articulo mortis. Vt d. §. si quis moriens. nisi tamen vltra dictum offensi concurrant alia adminicula; vt puta fama, inimicitia, fuga, &c. Vt dicunt omnes DD. relati per
4 Gratt. cons. 57. num. 15. Et d. iniuriati, seù offensio assertio non facit inditium, quamuis
5 probaretur per duos testes. Ità vidi egregiè cōsultum per quosdam: Credo tamen quod benè sufficiat ad formandam Inquisitionem. Per ea, quæ not. Bal. & Dyn. in d. §. si quis moriens. Et per ea, quæ not. Glos. & Bal. in
6 l. 2. C. de calum. Vbi notabiliter dicit, quod licet in articulo mortis cōstitutus dicat, quod aliquis fecit occidi eum; tamen ista verba nō inducunt præsumptionem, quæ sit species
7 probationis, quoniam excusat à calumnia accusantem ex necessitate, non autem ex voluntate. Pro hoc facit l. nostris in ratione sui. & in l. quoniam probasse. & in l. fin. eo. tit. de calum. Nec mirum videri debet, si dicatur, quod offensi, vel iniuriati viuentis dictum
8 non facit inditium ad torturam; tum quia esset testis in causa propria contra Text. in l. nullus. ff. de test. & in l. omnibus. C. eo tit.
9 Tum etiam quia eo ipso quod dicit se offensum ab altero, statim quoq; se eiusdem inimicum profitetur. Franc. Cason. de indit. & tortu. tract. 8 c. 1. Rubr. de dicto offensi, & querelantis. num. 5. vers. limitando tamen. Paris. cons. 152. num. 41. vol. 4. Rolan. cons. 24. n. 25. seq. vol. 1. Ioan. Turrius inter cons. crim. diuers. cons. 81. nu. 26. seq. n. 2. Bertaz. cons. 3. num. 2. seq. & n. 33. & cons. 8 nu. 42. seq. Vbi latè, & pluribus hanc probat conclusionem. & cons. 167. nu. 8. & cons. 235. num. 2. lib. 1. Hieron. Magon. decis. lucem. 89. num. 2. Mascard. de probat. lib. 3. conclus. 1129. num. 1. & plutibus seqq. Vbi & iuribus & rationibus, & DD. authoritatibus hāc exornat conclusionem, eamq; communem,
10 ac etiam vsu receptam esse testatur: Ratio est, quia ex atroci offensione, & iniuria oritur pariter atrox, & grauis inimicitia. Bart. in l. 3. §. fin. ff. de adimen. legat. Farinac. tit. de in-
11 dit. & tortu. q. 46. num. 12. Et ideò nullum ad torturam facit inditium; cvm ad torturā requiratur testis omni exceptione maior. Farinac. q. 37. num. 58. & q. 56. num. 151. l. qui
12 vltimò. ff. de pœn. Et verum dicit Mascard. Si enim non creditur offenso existenti in articulo mortis, quo casu minus præsumitur mentiri, multo minus credendum est et, qui alium inculpat de iniuria, & offensione sibi, vel bonis illata non existens in articulo mor-
13 tis. Quaquidem ex re omninò dicitur, quod d. iniuriati, seù offensi assertio facit leuem suspicionem ad inquirendum tantum, & non sufficit ad torturam, nisi alijs concurrentibus
14 adminiculis. Dec. cōs. 362. Bal. in tit. de pace Cōstantiæ. in verb. Vassalli. Nouell. in pract.
15 crim. car. 39. num. 14. Immo ob d. assertionē iniuriatus, aut offensus ad institutionem tantum est examinandus, & non ad vllam probationem. d. l. nullus. ff. de test. d. l. omnibus. C. eo. Vulpell. cons. 99. num. 16. Ratio est, quia (vt dictum est) esset testis in causa propria, quod nullo modo esse potest. Et id procedit

cedit (vt pariter dictum est) etiamsi deponeret in articulo mortis. latè Gram. cons. 70.
16 n. 2. seq. Mars. §. diligenter. nu. 123. in fin. Immo etiam dato quod sententia lata esset ex dicto offensi contra offendentem, quia inimici, non exequitur. Plot. cons. 57. n. 10. & cõs. 72. diuers. lib. 2. Cartar. capto bannito. c. fin.
17 n. 75. Id quod etiam habet locum, etiamsi d. offensus confirmasset eius dictum in tortura. l. 1. Vbi latè Mars. ff. de quest. Alex. cõs. 174. col. 5. vol. 7. Vulpell. cons. 30. n. 5. seqq. Bertaz. cons. 8. nu. 44. lib. 1. quoniam inimicitia
18 non purgatur per torturam. Boss. tit. de inquisit. nu. 2. Farinac. d. q. 46. nu. 100. nec non etiam quod fecisset, vt tertia persona dedisset
19 accusationem, seù querelam suæ offensionis. Bertaz. d. cons. 8. n. 43. Natt. d. cons. 407. n. 6.
20 Nanq; talis accusatio, seù querela nec etiam sufficit ad capturam, etiam quod examina-
21 retur vt testis. Farinac. d. q. 46. n. 96. Et maximè quando plures habet inimicos, quia tunc oritur præsumptio ad fauorem passi offensoris, quod ipse non deliquerit. Anton. Galeaz. cons. 110. n. 28. lib. 1. Foller. in sua prax. crim. in verb. Recepiantur defensiones Reorum. n. 2. in fin. Cason. de indit. tract. 7. c. 1. n. 12. in fin. Immo non oritur inditium ad torturam, & ad inquirendum, quādo est varius circa tempus, quia periurus. Crauett. cons. 6. num. 16. Dec. cons. 189. col. 6. vers. non obstat. Boss. tit. de Inquisit. num. 46. in fin. cum
22 alijs adductis per Bertaz. cons. 157. n. 14. Et temporis diuersitas arguit diuersitatē facti, & delicti. Vt per plura iura ostendit Natt. cons. 135. n. 2. Vltra quod offenso, quando querelat multo minus creditur; si diù post
23 offensionem factam, & iniuriam illatam querelam aut accusationē porrexerit; tunc enim valdè calumniosa præsumitur; cum ex tar-
24 ditate dolus presumatur. Bal. cons. 37. quidā Tabellio. in fin. lib. 1. Cason. de indit. & tortu. tract. 8. n. 1. Rubr. de dicto offensi, & querelantis. nu. 9. Boer. decis. 42. num. 20. Aym. cons. 75. Mars. in pract. §. diligenter. nu. 201. Foller. in pract. crim. in verb. Item quod commisit falsitatem. n. 18. Igne. in l. si quis in graui. §. si quis moriens. nu. 3. ff. ad sillan. Plot. de in lit. iuran. §. si. nu. 11. Corrad. in pract. tit. de accus. nu. 13. vers. Vt accusator morosus. fol. 50. col. 3. Bar. Teguer. in suo tract. crim. par. 13. seq. lib. 2. Vulpell. cons. 49. nu. 5. Cæphal. cōs. 187. n. 13. lib. 2. Mascard. de probat. lib. 1. conclus. 531. n. 59. Farinac. d. q. 46. n. 103.

SVMMARIVM.

1 *Vulnerati dictum ad torturam non sufficit.*
2 *Vulnerati dictum etiam in tortura emanatū contra vulnerantem ad torturam nullum facit inditium.*
3 *Testis de auditu à Vulnerato facit tantum inditium ad inquirendum, & carcerandū.*
4 *Vulnerati dictum habetur loco denunciationis, & querela.*
5 *Vulnerati dicto non creditur ad transmittendam Inquisitionem.*
6 *Vulnerati exculpatio facit, vt incusatus ex inditijs torqueri non possit.*
7 *Vulnerati exculpatio non excusat in mortiferè vulnerato, & inditia sunt plusquam sufficientia sed solū quando vix sufficiunt.*
8 *Vulneratus ad mortem non præsumitur dicere mendacium, nec immemor esse propriæ salutis.*

DISCEPTATIO XXXI.
De Vulnerato.

1 VVlnerati dictum non sufficit ad torturam contra vulnerantem. Vt post Nico. Neapol. in l. si quis in graui. §. si quis moriens. ff. ad sillan. Per Text. ibi Angel. in l. maior. C. de calum. Scripsit. Alex. cons. 14. num. 3. Iaf. lib. 1. num. 8. de eo, per quem factum erit. Mars. cons. 20. nu. 14. Gram. cons. 22. num. 7. Blanc. l. fin. num. 390. ff. de quæst. Alciat. tract. de præs. reg. 3. præs. 44. Vulpell.
2 cons. 72. num. 1. Immo nec etiam in tortura emanata. Vulpell. cons. 30. nu. 5. seq. Bertaz. cons. 8. num. 44. lib. 1. Brun. de indit. & tortu. in 3. q. primæ par. num. 26. Sed tantum ad detinendum Boss. tit. de tortu. accusat. sub n.
3 4. Quod procedit etiam in dicto testis de auditu à vulnerato; sed benè facit inditium
4 ad inquirendum, & carcerandum. Idē Brun. Vbi supra. Ratio est, quia Vulnerati dictum habetur loco denūciationis, & querele. Clar. in pract. q. 21. vers. assertio vulnerati, & super
5 eo non potest de iure procedi ad transmittendam Inquisitionem. Mascard. de probat. lib. 3. conclus. 1129. num. 17. Menoch. de præsumpt. q. 88. nu. 15. Farinac. q. 1. nu. 45. seqq.
6 Et maximè quādo adest d. Vulnerati exculpatio, quæ efficit, vt incusatus ex inditijs torqueri minimè possit. Bal. & Iaf. l. 1. C. de lega.
7 Verum non excusat, cū inditia sunt adeò vrgentia, vt cōtraria præsūptione ex ipsius Vulnerati attestatione oriēte; nō obstāte ad huc

 suffi-

sufficientia remaneāt. Alcia.tract.de præsūpt. reg.3.præsu.4.num.8. Procedit quoq; dictū Bal. quando inditia vix sufficiunt, non autem quando sunt plusquam sufficientia, & non in mortiferè tantum vulnerato, qui cum vtrunq; pedem in sepulcro habeat, mendaciū dicere, & propriæ salutis immemor non præsumitur. l.fin.cum vulg.C.ad l.Iul. repetund. Vulpell.consf.125.num.27.

SVMMARIVM.

1 *Defensio, seù censitiorū copia Reo nō potest denegari.*

2 *Defensio, & inditiorum copia etiam in atrocissimis delictis, & difficilis probationis Reo necessario est concedenda.*

3 *Defensiones si Iudices denegent Reis, malè faciunt.*

4 *Defensio Reo non est deneganda quamuis ad torturam præcesserint inditia.*

5 *Defensio Reo concedi debet non obstante confessione emanata per torturam.*

6 *Defensio Reo nō potest denegari, quamuis de delicti corpore constet.*

7 *Defensionibus denegatis quicquid contra Reū sequutū est et sequi potest cēsetur reuocatū*

8 *Inditiorum copia si Reo denegata fuerit, processus est ipso iure nullus.*

9 *Defensionibus denegatis à Iudice sub prætextu facultatum ipsi concessarum, Reus torqueri non potest.*

10 *Inditiorum copia est danda Reo antequam subijciatur torturæ.*

11 *Defensio quod possit denegari Reo nulla est Constitutio.*

12 *Decretū irritans operatur, quod quicquid fit contra pro infecto habeatur, & nullum ipso iure.*

13 *Defensione etiam in causa hæresis pluribus modis iustè potest se tueri Reus.*

14 *Defensiones legitimæ Inquisitis de hæresi nō sunt denegandæ.*

15 *Defensio iusta est de iure naturæ.*

16 *Defensio etiam non petita est Reo per Iudicē decernenda.*

17 *Defensio Rei etiam non petita per Iudicem inquirenda est.*

18 *Inditium non est adeò indubitatum, quin aduersus illud possit probari contrarium.*

19 *Defensiones sunt danda, etiamsi Reus esset malæ famæ.*

20 *Defensio Reo quantumcunq; criminoso non potest denegari.*

21 *Defensio regulariter Reis debet quæri à Iudice non solum ante publicationem processus, sed post, & post conclusum in causa.*

22 *Defensio semper, & quandocunq; à Reo fieri potest.*

23 *Defensio de iure naturali nè dum competit hominibus sed etiam brutis animalibus.*

24 *Defensio est permissa omni iure, naturali, gētium, & ciuili.*

25 *Defensio naturalis nō tollitur, nec tolli potest.*

26 *Defēsionibus Reus nullo modo renūciare potest.*

27 *Defensio nec etiam est deneganda Reo spontè confesso.*

28 *Defensio non potest denegari à Iudice, quamuis habeat arbitrium ex forma statuti.*

29 *Defensio nemini est deneganda ante impositionem pœnæ.*

30 *Defensio, & probatio potest fieri vsq; ad sententiam.*

31 *Defensiones ēt post sententiam fieri possunt.*

32 *Defēsionibus datis Reus ad largā poni debet.*

DISCEPTATIO. XXXII.

De defensione Rei.

1 Defensiones, & inditiorum copiæ nisi prius fuerint datæ, Inquisito nō potest infligi Tortura. Grā.vot 30.n.2 & 31. Vbi loquitur de crimine veneni, et parricidij, quoniā d. tortura de iure nō infligitur inaudito Reo. Clem.pastoralis.de re iudic.c.1.de cauf.possessio. l. defensionis facultas. C. de iure fisci. lib.10 Simanc.de torment.tit.52.n.9 & idē Simanc.in ad notat in Zanchinū.c.3.dixit, quidam Iurisperitissimus non imperitè dixit, quod defensionis facultas nec etiam Diabolo esset deneganda. Et id procedit etiā in
2 occultis, & difficilis probationis. Hieron.laurēt decis.Auinionen.15.n.3. Et Iudices contra
3 facientes malè faciunt. Rolan.cons.12.num. 61.seq.lib.3. quia non debent esse seueriores lege. Id quod habet etiam locum in crimine læsæ maiestatis. Dixit Gigas de crim. læs. maiest.lib.1.tit. qualiter in crim. læs. maiest. procedatur.q.19.num.30. Etiam in crimine Assasinij. Tradit. Carrer.tract.de indit.& tortu.§.quintum.nu.16. Quamuis ad torturam
4 legitima præcesserint inditia. Hyppol.cons. 95.num.7.& 10 Hieron.laurent.d decis. per totam, Vbi attestatur non obstante confessione emanata per Reum in tortura illata denegatis defensionibus fuisse absolutū à cōfessatis criminalibus, et quod de illorū corpore constaret; & quod talis confessio adminiculata confessione ductum aliorum Sociorum criminis vrgeret. Vnde dicitur, confessionem

sionem prædictam cum omnibus inde secu-
tis non valere.d.Clem.pastoralis. de sent. &
re iudic. Ibi ipsosq; Iudices nihilominus qua
tenus processerunt de facto; & quicquid ex
7 eis sequutum, vel in posterum sequi irritum
reuocamus &c. Angel. in verb. quod fama
8 publica præcedente.num.37. Vbi ait, quod
si inditiorum copia Reo denegata fuerit,
9 processus est ipso iure nullus. Nec sub præ-
textu facultatum alicui Iudici concessarum
Reus torqueri potest denegatis defensioni-
bus; quoniam nulla Constitutio id dicit, &
quod lex non dicit, nec nos dicere debemus.
Quinimò contrarium apparet per Constitu-
tionem Pauli Tertij, quæ est in ordine Con-
10 stitutio.58.vers.Captum verò.Vbi habetur,
quod antequã Reus captus subijciatur tor-
turæ debet dari inditiorum copia, & audiri
in suis defensionibus.l.2. ff. de appellat.non
recip.Et post d. Constitutionem nulla appa-
ret facultas concessa alicui Iudici, nec Vrbis
11 Gubernatori, quod possint eius locumtenen
tes criminales torquere denegatis defensio-
12 nibus. Et Decretum irritans appositum in
d.Constitutione Pauli Tertij operatur, quod
quicquid fit contra, pro infecto habeatur, &
dicitur nullum ipso iure. c. pen de preben. in
sexto. Ratio est, quia defensione etiam in
13 crimine hæresis iuste se Reus tuetur, si pluri-
bus, & melioribus testibus probare potue-
rit, se id eo loco, quod obijcitur, & eo tem-
pore non dixisse, vel non eo modo, aut eijs-
dem verbis, aut eiusmodi circumstantijs;
sed alijs, quibus crimen ex toto diluatur; aut
certè magna ex parte minuatur. Foelyn. in c.
tertio loco.de probat.Ruyn.cons.145.lib.5.
Dec.cõs 94.& in l.1.C.de bono.posses.secũ-
dæ Tabulæ.Rip.in l.in illa. ff. de verb. obli-
gat.Simanc.Enchirid.tit.47. De defens.n.6.
14 Immo defensiones legitimæ Inquisitis de hæ
resi sunt concedendæ, nec sunt pretermitten-
dæ Director. Inquisit.3. par.pag. mihi 583.
15 q.55. quoniam iusta defensio est de iure na-
turæ; & ideò nullo modo potest, & debet
denegari.l. vt vim. Et ibi communiter DD.
ff.de iust & iur.l.quoties.C.de præcib.Impe-
rat.offerendis.d.Clem.pastoralis §.Cæterum
defectus. De sent. & re iudic. Imol.in Clem.
sæpè.de verb.signif.super Glos.in verb. De-
fensiones.& Bernard. Comes.in lucer. verb.
Defensio.§.2.Director.Inquisit.3. par. pag.
16 mihi 447.comm. 28. col. 1. Quinimò De-
fensio etiam non petita, seù allegata per Iu-
dicem non solum decernenda, sed etiam in-
17 quirenda est.l.si non defendantur.ff.de pœn.
Ratio est, quia nullum inditium est adeò in-
dubitatum, quin aduersus illud possit proba-
18 ri contrarium.Boer decis.165.num.1. quarè
defensiones sunt dandæ, etiamsi Reus sit ma-
19 læ famæ.Bos.tit.de indit.n.75.vers nec ẽt &
vers.sic ẽt. Vbi reddit rationẽ; quoniã posset
quis probare contrarium. Rolan. cons.17.n.
55. Vnde quantumcunq; criminoso non est
20 deneganda defensio. Hieron. laurent. decis.
Auinionem.15.num.5. vers. Etiamsi agere-
21 tur contra homines malæ famæ. Immo De-
fensio regulariter quæri Reis à Iudice; & sup
pleri potest in facto non solum ante publica-
tionem processus; sed etiam post, & post con
clusum in causa. Bos.tit.de confess.num.12.
22 Immo semper, & quandocunq; fieri potest.
23 Quinimò de iure naturali ne dum competit
hominibus, sed etiam brutis animalibus. Vt
habetur in l.1. §. cum arietes. ff. si quadrup.
paup.fecisse dicatur.Bart.in l.Defensionis fa
cultas.C.de iur.fisci.lib.10. Oldrad.cons.43.
vers.quæritur vtrum citatio. Aym.cons.177.
in facto proponitur.Plac.c.28. nu. 20. Dec.
d.l.vt vim.num.17.d.Clem.pastoralis. vers.
Cæterum. de sent.& re iudic. latè Natt. cons.
24 348.n 4.Vbi quod instrumentum debet offẽ
25 di parti intimatæ cum dimissione copiæ. Itẽ
defensio est permissa omni iure, naturali, gẽ-
tium, & ciuili.d.l.vt vim de iust. & iur. Et de-
fensio naturalis non tollitur, nec tolli potest.
Bos.tit.de indit.& considerat. ante tortu.n.
26 78. Et illud optimè ab omnibus est sciẽdũ;
quod Reus defensionibus renunciare nullo
modo potest.Gl.l. singul. in l. pactum inter
heredem.ff de pact.Itaq; Defensio nec ẽt est
27 deneganda spontè cõfesso.l.1.§ si quis vltrò
ff.de quæst. Vbi Text. disponit, non esse fidẽ
adhibendam ẽt Confessioni vltrò factæ, seù
spontè, aut coactè emanatæ. Et plus dicitur,
quod etiam spontè confesso non est denegã-
da Defensio ad probandum de iure suo, &
innocẽtia sua Alle.in l.1.§.si quis vltro. ff.de
28 quæst.Quinimò plus dicitur, quod quamuis
Iudex haberet arbitrium ex forma statuti, in
talibus non potest denegari defensio; & idẽ
voluit Gãdin.in suo tract.malef.in verb. Itẽ
quæro, nunquid Potestas, qui habet arbitriũ.
Idem voluit Alex.cons.66. in 1. & 2. col in
2.vol.Incip.si pcedẽtibus inditijs. Vbi tamẽ
limitat multũ singulariter, nisi Reus simplici-
citer peteret copiam inditiorum cum termi-
no ad probandum, & non diceret qualem
defensionem haberet; sed solũ diceret, indi-

L 2 tia

tis illa non esse vera, sed falsa: nam secundum eum ad hoc vt concedatur Defensio, & differatur Tortura; opus est quod allegetur talis defensio, qua probata, tortura cessaret: Sed in casu proposito, si testes deposuissent, & affirmassent inditia non esse vera, sed falsa non releuarent, tanquam deponentes super mera Negatiua, ergo &c. Idem videtur fuisse de mente Pauli, Eliaza in c. graues. in verb. Quid sit torquendus querit in vult. col. Secundò limitat Alex. in cons. alleg. alio modo multum singulariter, quando Potestas denegaret defensionem cum consilio Iudicis maleficiorum, non potest, & non tenetur in Scindicatu per doctrinam Bal. in Rubr. C. de pœna Iudic. in verb. quero nunquid Potestas &c. Salyc. in l. fin. eo. tit. quod est notandum ab illo, qui vadit per officia, & si non intelligit, semper faciat de consilio Iudicum qui tamen sunt Doctores habentes instrumentũ suæ approbationis in studijs generalibus, vel quod talis Iudex sit ipsi datus per superiorẽ; nam erit excusatus faciendo cum tali consilio secundum Salyc. in d. l. fin. & Alex. in d. cons. 66. in 2. col. quod consilium secundum Brun. est repertum in 2. vol. de verbo ad ver-
29 bum. Alex. in ordine ibi quarti incip. Vt supra dixi. Cæterum defensionis facultas nemini est deneganda ante impositionem pœnæ. Alle. l. vnius. §. fin. in verb. quocunq; tempore postulante ergo. de quæst. & l. facultas. C. de iur. fisci. l. x. & in l. fin. in verb. data copia. C. de bon. vac. Deniq; dicitur, quod defensio, & probatio possunt fieri vsq; ad sẽtẽtiã. l. si quis iureiur. C. de re. ci. edil. inditia. C. de proba. Anchar. cõs. 22. in 3. col. in-
30 cip. Verũ cõfessio cõtra iniustũ &c. Vbi dicit, se de facto obtinuisse, q quis potest reuocare cõfessionẽ suã, licet secundũ cum Iudices se in hoc difficiles, & rigorosos exhibeãt credẽtes vilescere in cõspectu hominũ per absolutionẽ. contra l. absentem. ff. de poen. Immò
31 defensiones pro Reo sẽper, & quandocunq; fieri possunt etiam post sententiam. per ea, quæ not. Bal. in l à præcedente. C. de delat. c. cum dilecti. Vbi Butr. & Abb. de accusa. Vnde dicit spec. tit. de confess. §. fin. vers. Cæterum. quod si fui confessus me occidisse hominem, nunc probo eum viuere admittitur ad reuocandam illam confessionem. l. Inde Neratius. §. fin. ff. ad l. Aquil. & ibi in Addit. dicit. Ioan. Andr. quod si quis vulnerauit aliquem, quem fortè credidit occidisse, & captus sic confessus est; etiam amici debent ad mitti ad probandum eum viuere Arct. c. cũ dilecti. in vlt. verbis de accus. Boss. in tit. de confess. nu. 6. & in tit. de defens. Reorum. n. 4. Et multa, quæ contra confessionem deduci possunt, ponit Clar. in §. fin. q. 55. Constit.
32 March. Glos. C. n. 1. fol. 196. Quibus omnibus additur, & Iudex menti tenere debet, quod defensionibus datis Reus ad largam poni potest, & debet, aliter eius confessio corruit. c. pastoralis. in fin. de sent. & re iudic. Marl. cons. 95. n. 7. & 10. Vbi ait, id procedere, etiamsi inditia legitima precesserint. Hieron. laurent. decis. Auinionem. 15. per totam. Vbi non obstante confessione emanata per Reum in tortura non datis defensionibus testatur illum fuisse absolutum.

SVMMARIVM.

1 *Inimicus à testificando repellitur.*
2 *Inimico non creditur et in mortis articulo.*
3 *Inimico non creditur, quamuis cum tortura deposuerit.*
4 *Inimicus nec in casibus priuilegiatis, occultis & difficilis probationis admittitur.*
5 *Inimicitia causa non creditur illi qui se dicit inimicum.*
6 *Odioso, & maleuolo non creditur.*
7 *Odium priuatum est familiare, & carnale.*

DISCEPTATIO XXXIII.

De Inimico.

1 INimici dictum, seu depositio contra Inquisitum non sufficit ad torturam; quia Inimicus à testificando repellitur, nec vllum quoq; ad inquirendum parit inditium. l. 1. §. præterea. Vbi Glos. Bart. & alij. ff. de quæst.
2 Immò nec ei creditur in mortis articulo. Bal. in tit. de pace Constan. in verb. Vassalli vestri in fin. sic in terminis argumentatur Alex. cõs. 14. n. 3. vol. 3. Natt. cons. 354. n. 1. seq. vol. 2. Gram. cons. 70. lib. 3. Rolan. cons. 37. n. 10. seq. lib. 3. Anton. Gomez. var. resolut. tom. 3. c. 12. Rubr. de tortu. reorũ. n. 16. Franc. Becc. cõs. 85. n. 4. seq. Vbi benè ad fin. vers. Itẽ quia
3 reputatur inimicus capitalis. Farinac. q. 46.
4 n. 12. Nec etiam quamuis in tortura deposuerit; quia Inimicitia non purgatur per torturã Boss. tit. de Inquisit. n. 2. Farina. in prax. crim. tit. de indit. & tortu. q. 46. n. 100. Prout nec in casibus priuilegatis, vt in delictis occultis, & difficilis ꝓbationis, vel vbi aliàs veritas haberi nõ potest. Vt per Text. in l. consensu. C. de repud. in l. non omnes § à Barbaris. ff. de re milit. Anton. Gomez. c. 12. de probat. delict. num.

num.12.vers.Item adde.Farinac.q.53.num.
5 3.& seq. Quinimo nec illi pariter creditur, qui se dicit inimicum alicui. Boss. tit. de oppo-
6 posit.contra test.num.64. Sed nec illi, qui se dicit odiosum, & maleuolum; quia v.g. non recepit eum in socium in molendino. §. si quis vltro dicat odiosum. Auth. de test. Natt.cons.412.num.24.Olasc.cons. 66. nu. 12.& 26.Mascard.de probat.lib.3.conclus. 1127.nu.6.seq.Gig.de crim.læs.maiest.lib. 2.Rubr. Quomodo, & per quos. crim. læs. maiast.prob.q.2.num.30.§ si quis verò dicat
7 odiosum. in Auth.de Test. Nec facit, si dicatur, quod odium est priuatum. c. quoties. vers.priuato odio. de test. nanq; odium priuatum dicitur familiare, & carnale Abb. d. c.quoties. D. Campegg. de test.reg.23.in 9. Fallent.

SVMMARIVM.

1 *Inimicitia sola capitalis nō sufficit ad torturā.*
2 *Inimicitiæ noua præsumptio quando vrget contra aliquem non sufficit ad formādam, Inquisitionem.*
3 *Inimicitia est inditium remotum à maleficio, & ex ea non oritur inditium ad torturam nisi sit adminiculatum.*
4 *Inimicus quamuis in tortura deponat contra aliquem, nec ad torturam, nec ad inquirendum facit inditium.*
5 *Inimicitia non purgatur per torturam.*
6 *Inimicus omninò à testimonio repellitur.*
7 *Inimicus repellitur et in casibus priuilegiatis*
8 *Inimicus repellitur in criminibus exceptis.*
9 *Inimicus repellitur quamuis inimicitia processerit à causa minus probabili.*
10 *Inimicitia vt contrahatur, non attenditur an iustè vel iniustè processerit causa.*
11 *Inimicitia oritur non solum ex facto inhonesto, sed etiam honesto.*
12 *Inimicus non solum verus, & suspectus: sed etiam præsumptus à testimonio repellitur.*
13 *Inimicus præsumptus, & ignotus etiam in quibuscumq; exceptis repellitur,*
14 *Inimicus occultus à testificando repellitur.*
15 *Inimicus reconciliatus, non antiquitus, sed de recenti à testificando repellitur.*
16 *Inimicus etiam antiquitus reconciliatus, etiam quod non fuerit noua inimicitia, à testimonio reijcitur.*
17 *Inimicus capitalis et in notorijs est repellēdus*
18 *Inimicitiæ capitalis, & non capitalis plura capita.*

DISCEPTATIO. XXXIV.

De Inimicitia.

1 OB inimicitiam capitalem, nisi alia concurrant adminicula, Inquisito nō potest infligi tortura. Clar.q.21.vers. inimicitia
2 vrgens.Boss.tit.de indit num.47.in fin. Vbi quod Inquisitio formari non debet contra eum, contra quem vrget noua inimicitiæ præsumptio.Imol.in l.fin.ff. de hered. instit. Gram.vot.30.nu.20. Vbi quod DD. communiter tenent. Angel. tract. malef. in verb. fama publica. Vbi quod ista opinio tanq̃ communis, & æquior seruari debet in pra-
3 ctica.Mars.cons.72.num.11.seq. Vbi quod inimicitia est inditium remotum à maleficio, & ex ea non oritur inditium ad torturam, nisi sit adminiculatum: Alioquin posset tertius committere v.g.homicidium,postmodū Curia capturare inimicum,& ex confessione ob tormenta extorta condemnare ipsum innocentem.contra Text. in l. sancimus. C.de pœn.Hyppol.§.diligenter.num. 70. Carrer. in pract.in 2.tract. de indit.§. quartum inditium.nu.4. Vbi de communi. & secundum
4 Boss.vbi supra ità practicatur. Quod procedit, quamuis inimicus deponat in tortura contra alium suum inimicum; quia etiam tunc nec ad torturam, nec ad inquirendum
5 facit inditium; quoniam inimicitia non purgatur per torturam. Boss. tit. de Inquisitio. num.2.& Farinac.in prax.crim.tit. de indit.
6 & tortu.q.46.num. 100. Et illud præcipuè est sciendum, quod inimicus à testimonio semper est repellendus. Vt probant plura iura tam ciuilia, quam canonica. Vt in l.3. Vbi vel an ei inimicus sit aduersus quem testimonium fert, & ibi Glos. Odofred. Bal. Salyc. Fulgos. Iacobin. de Sancto Georgeo, & communiter DD. omnes. ff. de test. l. 1. §. præterea. ff. de quæst. §. si verò quis dicat. in Auth. de test.collat. 7. Auth. si testis productus. C.de test. l. si quis testibus. C. eo. c. repellantur. extra de accusat. c. cum P. Manconella. meminimus. & c. cum oporteat. lib. 2. Mars. per illum Text. in l. 1 §. preterea. in princ.ff. de quæst. Gram.cons. 38. nu. 11. seq. & cons. 54. num. 17. per totum. Bertaz. cons. 8. num. 44. Farinac. q.53. num. 10. Item inimicus repellitur etiam in casibus priuilegiatis verbi gratia in delictis, & factis occultis, & difficilis probationis,

vel vbi alias veritas haberi non potest. Vt per Text. in l. consensu. C. de repud. in l. nõ omnes. § a barbaris. ff. de re milit. Anton. Gomez. c. 12. de probat. delict. num. 21. vers. Item adde. Aufret. in tract. de reprobat. test. nu. 56. vers. Item verum est. Anton. Gomez. var. resolut. tom. 3. c. 12. Rubr. de reprobat. delict. num. 21. in fin vers. aduertendum tamen. Bertaz. cons. 528. num. 6. lib. 2. & est communnis opinio. Farinac. q. 53. nu.
8 3. 5. & 7. Item repellitur in criminibus exceptis vt v. g. in crimine læsæ maiestatis. Vt per Text. in c. per tuas. vbi Ioan. de Anan. & communiter alij ext. de Simon. spec. in tit. de accusa. § 1. in fin. Bart. in l. in quæstionibus. ff. eo Gram. cons. 46. nu. 8. Clar. in pract. §. fin. q. 24. vers. Item quero. Mars. cons. 65. nu. 20. Rolan. cons. 24. nu. 30. lib. 1. & cons. 95. num. 28. lib. 1. Alciat. lib. 1. de verb. signi-
9 ficat. fol. 12. Vulpel. cons. 12. num. 11. Item repellitur, etiam quod inimicitia processerit, & ortum habuerit à causa minus probabili, quoniam ad contrahendam inimicitiam nõ attenditur, an iustè, vel iniustè processerint
10 causæ; sed an ex eis quis se ad odium commouerit, c. non est crudelis. 23. q. 5. Et ini-
11 micitia oritur non solum ex facto inhonesto, sed etiam honesto, l. 1. cum ibi not. ff. de his, quib. vt indig. Glos. in l. sororem. C. eo Fa-
12 rinac. d. q. 53. num. 20. Item inimicus non solum verus, & suspectus; sed etiam præsumptus à testimonio repellitur. Alb. de Malet. Bal. & Innoc. in locis per eos relatis tract. de test. par. 1. c. 2. num 7. vers. subdit tamen Bart. in l. 3. sub littera D. incip. item aduerte. ff. de test. Alex. cons. 99 n. 3. lib. 1. Mascard. de probat. lib. 2. conclus. 899. nu. 3. Farinac. in prax. crim. tit. de opposit. d. q. 53. num. 24. Glos. notab. in c. Adrianus. 63. distin. Crott.
13 tract. de test. num. 99. in fin. Et verum est, quod inimicus præsumptus, & ignotus in quibuscunq; exceptis repellitur; dummodo adsit causa inimicitiæ. Gram. cons. 17. & 45. num. 17. cons. 3. num. 15. Alex. cons. 126 in
14 fin. lib. 4. Item inimicus occultus à testimonio repellitur. Fœlyn. c. quoties. num. 3. de test. & fol. 101. col. 1. Farinac. d. q. 53. nu. 26.
15 Item inimicus reconciliatus non antiquitus, sed de recenti, & quod post reconciliationẽ orta sit noua causa inimicitiæ, & quod non probetur reconciliatio, quia necesse est vt probetur à testificando repellitur. Farinac. d.
16 q. 53. num. 60. seq: Ceterum in omni casu etiam quod antiquitus fuerit reconciliatus, etiam quod non fuerit noua inimicitia, vel quod non probetur reconciliatio, non potest dici omni exceptione maior. Farinac. d. q. 53. nu. 63. Deniq; inimicus capitalis etiam in notorijs est repellendus. Eymeric. in l. testium. ff. de test. & Rom. cons. 323. Et si ple-
17 nè in casu cognitum fuerit de inimicitia capitali omnium, vel aliquorum, qui consilio plurium reputantur inimici capitales, repelli debent. Director. Inquisit par. 3. schol. 73. lib. 3. Rom. cons. 324. incip. in proposita cõsultatione. in fin. in 4. Per Text. singularem, in c. nonnulli Episcoporum. in fin. 3. q. 5. Vbi idem tenet. Vgo Card. Hieron ad Angel. in verb. Et ad querelam. num. 37.

Inimicitiæ quæ sint capitales, quæ non, vt melius cognoscãtur, ad faciliorem Reorum defensam infrascripta ipsarum capita à pluribus præstantissimis DD. percepta ponuntur. Cap. I.

1 Inimicitia capitalis oritur, quando quis v. g. occidit meum consanguineum. Ità Bart. in l. 4. §. fin. de adimen. legat. Hyppol. & Mars. in l. §. præterea. ff. de. quæst. Per Text. in l. lex Cornelia. ff. de iureiur. addit. Soc. in c. repellantur. de accusat. num. 14. non solum esse effectum mihi inimicum capitalem; qui consanguineum meum interfecit; sed etiam si tantum dedit operam, vt interficeretur.

2 Inimicitia capitalis oritur, quoties quis conatus est occidere eum, contra quem vult testificari. Eymeric. 3. par. num. 118.

3 Inimicitia capitalis oritur ex solis minis de occidendo. Glos. in l. licet. ff. de recept. arbitr. verb. capitalis. Alex. con. 14. num. 3. lib. 3 Riminal. Iun. cons. 211. nu. 22. Gram cons. 57. nu. 8. Abb. in c. repellantur num. 4. de accusatio. Mars. cons. 2. num. 12. Rolan. cons. 24. n. 28. Vbi quod tales testes repelluntur. Idem tenet Ias. in l. procurator. in fin. C. de procurat. Vbi Ioan. Anan. num. 7. optimè dicit hoc totum procedere secundum Bal. in l. metum. C. de eo, quod met. caus. quando is, qui minatur, est potens ad id faciendum, quod minatur, aut est solitus minas suas executioni mandare. Vt in l. 1. C. vnde vi. & l. vt vim. ff. de iust. & iur. quod refert, & sequitur Mars. in d. l. 1 §. præterea ff. de quæst.

4 Inimicitia capitalis oritur ex insidijs paratis vitæ eius, contra quem is, qui parauit, vult testificari. Glos. in §. inimicitiæ. verb. si capitales. Instit. de accusat. tuto. Eymeric. 3. par. nu. 118.

...vers. repellit igitur, ibi seù ea, quæ sunt ad mortem inductiua, atq; via, tales enim sunt insidiæ.

5 Inimicitia capitalis oritur ex eo, quod quis accusauit aliquem de causa capitali, Vt v.g. de homicidio, crimine læsę maiestatis, rapina, crimine nefando veneris præposteræ, adulterio, seù quolibet alio delicto, ex quo nascitur infamia, quod si fuisset probatum, imposita fuisset pœna mortis, abscissionis membri, aut publicationis omnium bonorum, vel maioris partis bonorum, & exilij. Bart. in l. 4 §. fin. ff. de adimen. legat. Glos. in l. 3. verb. capitales. ff. de recept. arbitr. Glos. mulier, & aptior. in §. inimicitiæ. verb. si capitales. Instit. de accusat. tuto. Abb. in c. accedens. & lit. non conster. & in c. repellantur. nu. 4. de accusat. Zabar. in c. cum opporteat. nu. 12. de accusat. Ratio est, quia accusans aliquem de crimine capitali efficitur inimicus capitalis accusati. Glos. in l. licet autem. in verb. capitalis. ff. de recept. arbitr. Bart. in l. non solum. num. 3. & in l. filio §. seia. n. 1. ff. de adimen. legat. Gram. decis. 33. num. 5. l. si inimicitiæ. ff. de his, quibus indign. Angel. in tract. malef. in verb. & ad querelam. n. 71. & Augustin. ibidem.

6 Inimicitia capitalis oritur, quoties, licet non accusauerit aliquem de crimine capitali, tamen sponte deposuit in causa criminali contra eum. Abb. Ioan. Anan. Soc. & alij in c. cũ P. Manconella. de accusatio. faciunt tradita per Glos. Bart. & DD. in l. 3. de test. & per spec. tit. de test. §. 1. in princ. Adde omninò Gram. cons. 46. num. 4. seq. Et maximè quãdo ex dicto ipsius testis quis capturatur. d. c. cum P. & Blanc. de indit. nu. 155.

7 Inimicitia capitalis oritur ex eo, quod aliquis eum, qui modo cõtra se testificatur, detinuit in vinculis. Foelyn. in c. repellantur. de accusatio. num. 5 vers. Adde, quod si tenuit te. Gram. cõs. 46. incip. in caus. magni Tristani. num. 1. seq quæ tunc magis crescit, quando carceratus torturæ est suppositus. Et hæc inimicitia semper durare præsumitur, nisi contrarium probetur. Bal. in l. non ignorabit. ad exhiben.

8 Inimicitia capitalis oritur inter Inquisitum, & Instigatorem, quãdo Instigator procurat criminaliter contra Inquisitum, vel vadit cum berroarijs ad effectum, vt capturetur; quia efficitur Inquisiti inimicus capitalis. l. 3. vers. a n ei inimicus sit. ff. de test. Aufrer. de reprobat. test. num. 89. Gabriel tit. de test. conclus. 12. num. 4. vers. contrarium. Mandos. ad Roman. cons. 420. littera A. vers. sed contrariũ tenet. Mascard. de probat. lib. 3. cõclus. 1317. num. 11. seq. Et is, qui iuuat inimicum meũ, dicitur inimicus meus. Mascard. de probat. lib. 2. conclus. 898. num. 28. Quod procedit etiam in delictis, & factis occultis, & difficilis probationis, vel vbi aliter veritas haberi non potest. Bertaz. cons. 528. num. 6. lib. 2.

9 Inimicitia capitalis oritur ex sola iniuriarum prolatione. Bal. in c. veniens. circa fin. de iureiur. quem sequitur Ias. in l. procuratoribus. C. de procurat. Mars. in l. 1. §. præterea. ff. de quest. Vbi itaq; quandoq; fuisse iudicatum testatur. Idem Mars. cons. 2. & 3. Gram. vot. 6 num. 4. seq. Rolan. cons. 24. num. 38. lib. 1. Exempla talia esse possunt, appellare virum coniungatum cornutum; siue eius vxorem meretricem; Virum honestum, ebrium; Monachum, apostatam à sua religione; præsbiterum simoniacum; Aduocatum, impostorẽ; procuratorem, cauillatorem; Iudicẽ, acceptatorem personarum; Tabellionem, Falsarium; mercatorem, monetarium, seù pecunias tondentem; & his similia. Et vt vno verbo dicam verbum iniuriosum dicitur; cum siue in genere, siue in specie delictum aliquod commissum, licet commissum non sit, alicui improperatur. Vt not. Bart. Bal. & communiter DD. in l. 3 ff. de lib. & posthum. Faber. Aret. Ioan. de Platea, & alij in §. 2. Instit. de iniurijs.

10 Inimicitia capitalis oritur, quando dicitur alicui, mentitis. Tradit Bart. in l. quis extraneus. ff. de acquir. hære dit. Idem dicẽdũ est, quãdo alicui dicitur, tu es spurius, quamuis re vera spurius non sit. Gram. decis. 37. quæ tamen si quis effugere velit, postquã probata sũt, obseruet cautelam 39. quam tradit Thom. Ferrarius.

11 Inimicitia capitalis oritur ex eo, quod quis alterius vxorem tenet inuito marito reclamante, & repugnante. Anton. de Butr. Bal. & alij in c. accedens. el. secundò vt lit. non conster. quos sequitur Mars. in l. 1. § præterea. ff. de quæst. num. 23. & idem est intelligendum de eo, qui terram alicuius tenet, quod intellige etiã per vim; Vt Villas, agros, prata, domos, & similia, ex quarum fructibus commodum suscipiat.

12 Inimicitia capitalis oritur, qundo Iudex in aliqua causa fuit allegatus suspectus ob eius denegatam iustitiam, ac etiam alijs de causis, & ideò nõ potest amplius d. causam cognoscere; quia appellans à sententia Iudicis, seù à dene-

à denegata iustitia apertè demonstrat, se grauatum a d. Iudice; & è contra d. Iudici fit iniuria, cum eius imperitia arguatur: Et ex hac causa d. Iudex potest vti inimicus allegari suspectus. Vt per Imol. & Dec. in c. Ad hæc. de appellat. Et benè declarat Decian. in suis tract. criminalibus par. prima lib. 3. c. 25. nu. 61. vers. Quod si Reus condemnatus appellauerit. Et quando d. Iudex fuit appellatus suspectus, apertè fuit etiam appellatus & inimicus per d. iniuriam ipsi factam. Abb. in d. c. accedens. vt lit. non contest. Et d. suspicio est adeò fauorabilis pro appellante, seù allegante, quod non cessat, etiamsi Iudex esset notoriè vir timoratus, & honestæ vitæ; quia vbi agitur de præiudicio tertij, cessat illa præsumptio, quod quis præsumitur bonus. Vt post Abb. quem allegat, tradit Natt. cons. 174. num. 9.

13 Inimicitia capitalis oritur ex eo, quod quis inuitis parētibus, reclamātibus, atq; repugnantibus tenet sorores, & alias fœminas ipsis cōiunctas, quorum honor, vel infamia illos plurimū potest afficere, quarum pudicitia si attentata solum fuerit, ipsis infertur iniuria. Per Text. in §. 2. Instit. de Iniur. Concordat Text. in l. Item apud labeonem. §. si quis virgines. ff. de iniur. quoniam ex his factis inhonestis, & impudicis infamia generatur, & iniuria infertur; & inde inimicitia inter viros honestos, & probos nascitur. l. 1. cum ibi not. ff. quib. vt indign. Glos. in l. sororem. C. eo. tit. Ioan. Anan. in c. cum oporteat. num. 6. Text. de accusatio.

14 Inimicitia capitalis oritur, si quis alteri mouet questionem status, asserens videlicet eum esse libertum, non ingenuum natum, aut esse seruum. Iuxta Text. in §. item is. Instit. de accusa. tuto. Glos. ibidem. verb. Pupillorum. Item Accursius in §. inimicitiæ. verb. si capitales. Instit. de accusat. tuto. Argum. Text. in c. frequens. de institutio. spoliat. Glos. in Auth. de test. §. si quis verò. verb. questionis. Bal. in l. Athletæ §. dat remissionem. ff. de acusa. tuto

15 Inimicitia capitalis oritur per offensionem corporis non solum propriæ personæ sed etiam alterius. Bart. & alij l. 1. § preterea. ff. de quest.

16 Inimicitia capitalis oritur, quando quæstio est de magna quantitate pecuniariā, seù quādo quis bona temporalia eripere conatur. Vt voluit Bart. in l. 3. ff. de test. ad quod facit Bal. in l. parentes. C. de test. Vbi causam ciuilem magnam æquiparant causæ criminali, quos sequitur Mars. in l. 1. §. præterea. nu. 23. ff. de quæst. Sed d. Inimicitia capitalis non potest dici orta, quando agitur solum de bonis modici valoris. Mascard. de prob. conclus. 898. num. 26. Vbi post multos cōcordantes ait isto casu non oriri inimicitiam capitalem. Quod idem affirmat Vulpell. cons. 5. num. 3. Cæterum quoniam vulgò bona appellant secundum hominis sanguinem. Vulpell. cōs. 1. num. 24. Immo bona temporalia vita hominis dicuntur. Vt not. in l. Aduocati. C. de Aduocat. diuers. Iud. & ideò qui ea eripere conantur alicui, siue super ipsis quæstionem mouent, inimici capitales euadunt.

17 Inimicitia capitalis oritur, quādo per aliquem causatur spoliatio, vel perditio vnius magnæ rei tantum. c. Item cum quis. de restit. spoliat. facit c. accedens. el secundo vt lit. non cōstet. tenet nominatim Ioan Anan. in c. cum oporteat. num. 6. de accusat.

18 Inimicitia capitalis oritur, cum quis alium offendit in persona, vel in rebus. De rebus proximè dictum est. De persona asserit Bal. in l. in his. ff. solut. matrim. quem sequitur Mars. in l. 1 §. preterea. ff. de quest. Quod docuit etiam elegāter oppositis exemplis Eymeric. 3. par. num. 118. Ibi vel vulnera grauia, vel læthalia; quæ tunc in primis procedunt, cum inhonesto modo aliquis corporalem pertulit iniuriam; vt si cui pugnus, seù alapha sit inflicta, aut fustibus sit pulsatus, seù canna. Quod genus iniuriæ magnā hominum opinione affert infamiam, & dedecus Per Text. singularem in §. 2. Instit. de iniur. & docet copiosè Anton. Gomez. tom. 3. varia. resolut. c. 6. num. 1. seq.

19 Inimicitia capitalis oritur, quando quis alterū in facie vulnerauit, præsertim si turpis in vultu remaneat cicatrix. Alex. cons. 99. quem sequitur Mars. in l. 1. §. preterea. ff. de quæst.

20 Inimicitia capitalis contrahitur ex accusatione criminali. c. meminimus. de accusat iuncto c. de his. eo. tit. & contrahitur inimicitia capitalis tam respectu eius, cui mouetur lis criminalis, quam respectu mouentis. Mars. in l. 1. num. 56. ff. de quæst. Gram. cons. 46. num. 4. Et accusatio, quando ortum habuit ab inimico, non est attēdenda. c. qualiter, & quando. de accusat. Foller. in terminis, in verb. Dentur capitula. num. 36. Eugen. cons. 27. num. 44. Vbi de cōmuni alioquin plus crederetur copiæ, quam originali; quod non est dicendum. Crauett. cons. 6. num. 67. Abb. in c. de his. de accusat. Vbi adducit concordantes. Ideò accusator omninò à testimonio repellitur.

pellitur. l. 3. in princ. ff. de test. cum alijs addu ctis per Croti. tract. de test. num. 97. Blanc. de indit. num. 115. Inimicus verò nec cum tortura admittitur. Aret. communem dicens in c. cum opporteat num. 19. de accusat. Clar. q. 24. vers. Item quæro.

21 Inimicitia capitalis est inter descendentes ab inimico capitali, quoniam ipsi etiam præsumuntur inimici; & ideò à testimonio repelluntur. l. Athletæ. §. dat remissionem. ff. de accusat. tuto. Vbi id notant Bal. & communiter DD. quos seqqitur Anton. Gomez. loco proximè citato. Eadem patiter ratione Collaterales vsq; ad quartum gradum reputantur inimici. Atgumento Text. in l. lex Cornelia. §. 1. ff. de iniur. & ità tenet Bal. in §. præterea num 103. ff. de quæst. Huc spectant quæ docet Fœlyn. in c. repellantur. de accusatiò. num. 4. vers. Item Adde dum ait, Si ego contraxi inimicitiam cum vno de vna familia, præsumitur, quod omnes de familia sua sint mihi inimici vsq; ad quartum gradũ inclusiuè. Et voluit Bal. in l. si Vassallus. el primo in tit. si de fœud. fue. contro. Hæc Fœlyn. tenet quoq; Angel. conf. 248. Alex. cõs. 24. lib. 2. Gram. cons. 13.

22 Inimicitia capitalis oritur inter expulsum, & expulsorem de Domo, quando fuit per vim, & cum armis. Argum. l Lutius Titius, & ibi not. Bal. de legat. secundo Mars. l. 1. §. præterea. ff. de quæst. Decian. in suis tractat. criminalibus lib. 3. c. 25. num. 41. Blanc. de indit. num. 100. post alios, quos allegar. Secus verò est, quando quis est expulsus via iuris. scripserunt Hyppol. d. §. præterea. num. 56. Malcard. de probat. conclus. 898. num. 38.

23 Inimicitiæ capitales etiam indistinctè à testimonio testes repellunt. Vt dicit Glos. in verb. Capitales. c. per tuas. de Simon. & facit l. 3. de quæst. & d. Glos. in verb inimicos. c. cum oporteat. de accusat. c. cum dilectus. de accusat.

24 Inimicitia capitalis repellit testẽ à testimonio, à quocunq; processerit, siue à testibus, siue à partibus. Abb. & alij in c. cum dilectus. de ap pellat. Per Text. in c. quia diuersitatem. de excess. Prælat. Glos. in l. Athletæ. §. dat remissionem. in verb. facta. ff. de accusat. tuto. latè Mars. l. 1. §. cum quis lattrones. ff. de quæst. quia satis est, quod adsit inimicitia. scripsit. Mars. l. 1. §. cum quis latrones. num. 11. ff. de quæst. Innoc. in c. cũ I. & A. in fin. de re iudic.

25 Inimicitia capitalis omninò repellit quem à testimonio etiam in quibuscunq; exceptis, quamuis sit causata ex causa minus probabili, & iniusta. Alex. conf. 99. num. 3. lib. 1. Gram. cons. 12. Rolan. cons. 24. nu. 46. lib. 1.

26 Inimicitia capitalis oritur inter me, & illum, qui iuuat inimicum meum, quia is, qui iuuat inimicum meũ, dicitur inimicus meus. Mascard. de probat. lib. 2. conclus. 898. num. 28. Quod procedit etiam in delictis & factis occultis, & difficilis probationis, & vbi aliter veritas haberi non potest. Bertaz. cons. 528. num. 6. lib. 2.

27 Inimicitia capitalis contrahitur, quando quis altercatus fuit cum aliquo, & ideò à testificando repellitur, quia effectus est eius inimicus. c. cum P. Manconella. de accusat. Hyppol. l. 1. §. præterea. ff. de quæst.

28 Inimicitia capitalis habet etiam locum, si contracta esset culpa eius, contra quẽ deponitur. Vt communiter DD. in c. repellantur. de accusatio. Glos. singul. in l. Athletæ. §. dat remissionem. ff. de accusat. tuto. quam sequitur Gomez. tom. 3. var. resolut. c. 12. num. 14. Gram. vot. 24. num. 1.

29 Inimicitiæ capitales, conspirationes, & subornationes, & aliæ generis huiusmodi etiam in causa hæresis omninò testium fidem refellunt. c. per tuas. 1. de Simon. c. repellantur. c. cum oporteat. c. cum dilectus. de accusat. c. conspirationes. 3. q. 4. Simanc. Enchirid. tit. 35. num. 23. de test.

30 Inimicitia capitalis oritur ex testimonio prolato in aliquem in aliquo iudicio. c. cum P. Manconella. de accusat. Vbi not. omnes. Idq; eo magis, quando ex dicto testis quis grauatur. Blanc. de indit. num. 155.

31 Inimicitia capitalis causatur, quando aliquis capturã alicuius facit, effectuat, vel procurat, & ideò non dicitur omni exceptione maior, & similia faciens à testimonio repellitur. l. testium. in princ. ff. de test. l. 1. §. præterea. ff. de quæst. Clar. in pract. crim. §. fin. q. 24. vers. Item quæro. Vbi de communi. Immo

32 Inimicitia capitalis habet locum, etiamsi esset causata culpa illius, cõtra quem producitur. Mars. dicit hanc opinionem veriorem. in l. 1. §. cum quis latrones. num. 27. ff. de quæst. Rolan. cons. 24. num. 46. Malcard. de probat. conclus. 857. num. 2. Quæ conclusio etiam procedit non solùm in inimico, sed etiam in odioso, & maleuolo. Alex. conf. 99. sub. nu. 2. Facit quod not. vol. 1. cũ Add. per Mascard. de probat. conclus. 1127. num. 6.

33 Inimicitia capitalis contrahitur per carceratio nem causatam alicui. Bal. per illum Text. in l. ip-

l. ipsius. in secundo notab. C. famil. hercisc. Fœlyn. in c. repellantur. num. 3. de accusat. cum alijs adductis per Marſ. in l. 1. §. præterea. num. 55. ff. de quæſt.

34 Inimicitia contrahitur, quando quis bis deposuit contra aliquem; quia ex ſecunda depoſitione contrahitur inimicitia capitalis inter Inquiſitum, & teſtem. c. 2. §. in criminali. 4. q. 3. Blanc. de indit. num. 156. Vbi adducit concordantes.

35 Inimicitia ſiue capitalis, ſiue non etiam leuis in criminalibus repellit teſtem; cum teſtes debeant eſſe omni exceptione maiores. Fråc. Curt. de teſt. n. 101. in fin. ver. præmiſſa clarè præcedunt. & num. 102. Abb. c. Inquiſitionis. §. tertij. num. 11. ext. de accuſat. Gram. deciſ. 34. num. 28. Et quamuis leuis inimicitia non repellat aliquem à teſtificãdo, tamen admiſſus non dicitur fide dignus. Farinac. q. 53. num. 54.

36 Inimicitia ſola non eſt inditium ſufficiens ad torturam, ſed coadiuuat alia debilia inditia: Boſſ. tit. de indit. & conſiderat. ante tortu. num. 47.

37 Inimicitia non eſt inditium generale ad omnia delicta; ſed tantum ad ea, quæ fiunt ad alterius iniuriã. Boſſ. tit. de indit. ante tortu. n. 48.

38 Inimicitia ſatis dicitur probata, ſi ſubdit cauſa, & ſuſpicio in genere. Boſſ. tit. de mandato ad homicid. num. 38.

39 Inimicitiæ quando ſunt grauiſſimæ, & proueniunt à grauiſſimis offenſionibus, illæ attendi debent. Franc. Marc. deciſ. 423. num. 27. Foller. in pract. in verb. Recipiãtur defenſiones.

40 Inimicitia contrahitur ex ſola hominum opinione. Blanc. in l. fin. num. 139. in fin. ff. de quæſt. cum ſimil. & Bal. in l. ex perſona. C. de probat. cum alijs.

41 Inimicitia ex contumelijs mutuis nulla oritur; quia non probat hoc eſſe, quod contingit abeſſe. l. neq; natales. C. de probat. Io. Turrius conſ. 81. num. 36. inter conſ. crim. diuerſ. lib. 2. loquens in proprijs terminis.

42 Inimicitia ſemper præſumitur durare. ſecundum Petr. Surd. conſ. 40. num. 3. cum. ſeqq. Vbi num. 4. dicit procedere etiam in inimico reconciliato. Crauett. conſ. 9. nu. 6. ad relat. per Brunor. à ſole in ſuo conſ. num. 22. cum ſeqq. plur.

43 Inimicitia non præſumitur, niſi expreſſe probetur. Bal. l. ſi quis teſtibus. col. fin. C. de teſt.

44 Inimicitia nè dum eſt probanda, ſed etiã qualitas ipſius, & cauſa in ſpecie. Gram. poſt alios deciſ. 34. num. 21. ſeq. Bal. l. ſi quis teſtibus. col. fin. C. de teſt. & l. 1. col. 3. C. de ſeru. fugit. Farinac. de indit. & tortu. q. 49. n. 127.

45 Inimicitia oritur, quando quis non ſalutat, nec alloquitur eum, quem prius ſalutare, & alloqui ſolebat, quia tunc præſumitur inimicus. Not. in c. cum ſuper. de offic. delegat.

46 Inimicitia ſola non ſufficit ad præſumendum tractatum, ſed alia requiruntur. Dixit Gloſ. c. cum ad ſedem, verb. interdictum. de reſtit. ſpoliat. Boſſ. tit. de mandat. ad homic. nu. 52.

47 Inimicitia eſt inditium remotum; & turpe eſt dicere, quod ex vno inditio remoto oriatur inditium ſufficiens ad torquendum. Ità in terminis tradit Marſ. conſ. 72. num. 11. ſeqq. Clar. q. 21. verſ. Inimicitia. Gram. vot. 20 & ità practicari teſtatur Boſſ. tit. de indit. nu. 47.

48 Inimicitia ex lite ſimplici, quæ non ſit omniũ, vel maioris partis bonorum, non oritur. Scripſit Hyppol l. 1. §. præterea. nu. 55. verſ. Item inimici dicuntur. ff. de quæſt. Et ideò ex ſimplici inimicitia ratione bonorum non poteſt præſumi delictum fuiſſe commiſſum. Scripſit Vulpell. conſ. 5 num. 3. Immo

49 Inimicitia cauſa litis non eſt attendenda, quãdo agitur de parua quantitate pecuniarum: nam regulare eſt, quemlibet modicum damnum perferre. c. terrulas. 12 q. 2. nec lex paruam offenſionem conſiderat. Blanc. de indit. num. 130. ſeqq.

50 Inimicitia qualibet etiam leuis repellit teſtem à teſtificando. Franc. Curt. tract. de teſt. n. 101.

51 Inimicitiæ cauſam ſubeſſe ſufficit, licet ignoretur, & licet non conſtet de odio, & inimicitia, ſed tantum de cauſa. Bart. l. 1. nu. 5. ff. de his, quibus vt indign. Marſ. ſingul. 178. Gram. vot. 24. num. 1. Crott. tract. de teſt. par. 3. num. 190. Creſcen. de teſt. deciſ. 3.

52 Inimicitia, ex qua delictum præſumatur, debet eſſe capitalis, vel ſaltem grauis, & non leuis, & talis, quæ in ſimplicem indignationẽ tranſeat. Bal. Auth. n. 2. Vulpell. conſ. 5. n. 2.

53 Inimicitia non conſideratur ratione bonorum tantum. Alciat. conſ. 19. n. 9. lib. 7. n no. Vulpell. conſ. 5. n. 2.

54 Inimicitia etiam quãtumcunq; grauis ſola ad torturam non ſufficit. Iaſ. in l. 1. C. de ſeru. fugit. Marſ. §. diligenter. n. 70. in prax. Blanc. l. fin. n. 44. de quæſt. Vulpell. conſ. 5. n. 4.

55 Inimicitiæ cauſa ad repellendum quempiam à teſtimonio ſatis eſt. Alex. conſ. 99. in 1. cõſ. 127. in 4. Ita vt ſi aliquis diceret, ſe aliquem actum ad iniuriam nõ reuocare, ipſi non creditur. Alex. d. conſ. 99. Marſ. ſingul. 178. & conſ. 2. & 43. Vulpell. conſ. 33. num. 4. ſeq.

Abb.

Abb.Fœlyn.c.repellantur.num. 5. & 6. cum oporteat.de accusa. Iasl.l. apertis. C.de iudic. Gram.decis.33. Blanc. l.fin. num, 160.ff. de quæst. Etiamsi testis diceret eum inimicum non habere. Alex. d. cons. 99. in princ. & d. cons. 127. in 4.d. Blanc.d. l. fin.d.num. Vulpell.cons.14.num.10.

56 Inimicitiæ causa si subest, testi non creditur, etiã quod palam se inimicum quis non profiteatur. Alex.d.cons.99. Mars.sing. 178.& cons. 2.& cons.48. Vulpell. d. cons.33.num.5.

57 Inimicitiæ causam habens non est idoneus testis. Abb.Foelyn.c.cum oporteat, & c.repellantur.de accus. Vulpell.cons.106.nu.2.

58 Inimicitia quando est probata in genere, & non in specie, nec ipsius qualitas demonstratur; plenè, & perfectè non dicitur probata, prout requiritur. Ita Bal. in l. si quis. C. de test. Ias. in l. 1. C. de testam. Quod eo magis dici debet, quando non apparet in processu, quod processerit offensa; quia tunc non potest præsumi inimicitia. Ita in terminis scribit Anton. Galeat. Maluatice. cons. 190.nu. 26. diuers. criminal.

59 Inimicitia capitalis non oritur ex contumelijs, sed quidem leuis inimicitia; vnde ex ea sola non potest oriri inditium ad torturam, etiam in delicto occulto, & difficilis probationis. Clar.q. 21. vers.inimicitia vrgens. in fin. refert, & sequitur Riminal. cons. 302. num. 8. seq. lib. 3.

60 Inimicitia capitalis non oritur inter viles, & infames personas, si se ad inuicem iniuria afficiunt. Vt in terminis scribit Mascard. de probat. conclus. 898. num.25.

61 Inimicitijs multum animaduertendum est, & considerandum circa personarum qualitatem: sepè enim contingit, vt illa causa, quę sufficiens est ad producendam inimicitiam capitalem inter aliquos, in alijs non sufficiat. Contra verò sunt multi suapte natura, & ingenio iniqui, & maleuoli; vt ex leui causa ingentes cõcipiãt inimicitias aduersus alios, quos cum non possint, aut non audeant palã offendere, clam moliuntur aduersus eos omnia iniquitatum genera. Et tales imprimis reperiũtur in Curijs magnorum Principum, quos interdum alterius fœlicitas absq; vlla alia causa in inimicitiam excitent. Et ideò à Iudicante diligẽtissimè est animaduertẽdum. Director. Inquisit. 3. par. pag. mihi 608. comm. 116. col. 5.

SVMMARIVM.

1 *Testis vnicus in crimine hæresis, necesse est, vt sit de visu, vel scientia, & omni exceptione maior, quando nulla alia concurrunt inditia.*

2 *Exceptio qualibet, quilibet defectus, & macula etiam minima impedit torturæ effectum.*

3 *Testis vnicus in causa hæresis non sufficit ad torturam.*

4 *Testis vnicus de visu, & scientia in crimine hæresis non sufficit ad torturam.*

5 *Testis vnius fidelis dictum in crimine hæresis, quando Reus est eius qualitatis, & probitatis, vt facilè delictum non possit præsumi, potest Iudex à tortura abstinere.*

6 *Inditium vnum tantum in crimine hæresis non sufficit ad torturam.*

7 *Inditium vnum tantum in crimine hæresis non sufficit ad torturam, quamuis Reus torqueatur cum protestatione.*

8 *Tortura in crimine hæresis non infligitur propter solam variationem, & vacillationem Rei.*

9 *Inditia in crimine hæresis debent esse propinqua, probabilia, certa, & clara.*

10 *Hæresis crimen quamuis sit tam priuilegiatum, non est priuilegiatum quoad torturã.*

11 *Inditia qualia requiruntur in alijs criminibus, talia esse debent in crimine hæresis.*

12 *Hæresis crimen quia grauissimum est, ideo cautius in eius probatione agendum est.*

13 *Hæresis crimine cum facultas defensionum manca quodamodo Reo concedi soleat, ideo probationes luce meridiana clariores necessariæ sunt.*

14 *Crimen quanto est grauius, & atrocius, tanto inditia grauiora, & vrgentiora esse debent.*

DISCEPTATIO XXXV.

De Teste in crimine hæresis.

1 IN causa hæresis, vt Inquisito possit infligi tortura ad depositionem vnius testis tantum, requiritur (vt nonnulli DD. dicunt) vt d. testis sit de visu, vel scientia, nec non sit omni exceptione maior, cui nihil prorsus possit opponi, ac nullam patiatur exceptionem. Farinac.q.37.num.58.seq.& cons.52.nu.4. Franc.Becc.cons.67.num.15.& cons.85.nu. 3.Ber-

3. Bertaz. consil. 332. num. 5. c. licet. de test. Dec. cons. 429. Placius Rubius in allegat. de hæresi. §. 1. Franc. Curt. de test. num. 101. in fin. vers. præmissa clarè præcedunt. nu. 102. Abb. in c. Inquisitionis §. tertij. num. 11. exi. de accusat. Gram. decis. 34. num. 28. Bart. l. maritus. ff. de quæst. Gram. vot. 30. num. 31. Pet Text. in l. maritus. ff. de quæst. Bal. in l. fin. C. famil. hærcisc. & l. admonendi. C. eo Brun. de indit. & tortu. num. 6. & 9. q. 3. n. 3.

2 Bal. l. fin. col. 2. C. de probat. Rano est, quia (vt aliàs dictum est) omnis macula, omnis defectus, & quælibet exceptio etiam minima siue in dicto, siue in persona testis impedit torturæ effectum. Vt post multos ostendit Clar. q. 21. vers. vnus testis. Rolan. cons. 7. num. 3. & 10. vol. 1. & cons. 24. nu. 2. vol. 1. Bal. cons. 427. lib. 5. Menoch. de præsumpt. q. 89. nu. 2. d. Clar. q. 22. vers. vnum tamen. post alios, quos allegat l. 6. Idem Cornelio.
3 l. maritus. Vbi Glos. in verb. Illicitè. in fin. ff. de quæst. Immo d. vnicus testis non sufficit ad torturam. Bart. & alij in l. fin. ff. de quæst.
4 Clar. in pract. §. fin. q. 22. vers. breuiter. Quãtuis de visu, & scientia. Director. Inquisit. 3. par. pag. mihi 592. nisi tamen alia concurrãt adminicula, seù inditia. Rolan. consil. 451. incip. quædam mulier. num. 4. Clar. in pract. crim. d. q. 21. vers. vnus testis. & hanc sententiam vocat communẽ Anton. Gomez. tom. 3. var. resolut. c. 13. num. 7. Carrer. in pract. crim. num. 110. vers. primo maius inditium; quibus omninò subscribendum duxi: non
5 dubito tamen, posse aliquando Iudices à tortura abstinere; etiamsi adsit vnius testis fidelis dictum; quando tamen Reus est eius qualitatis, & probitatis, vt facile delictũ præsumi non possit. Director. Inquisit. 3. par. pag. mihi
6 596. comm. 110. col. 2. Verum illud quoq; est sciendum, quod tortura in crimine hæresis nullo modo potest infligi, quando adest solumodo vnũ inditium. Director. Inquisit.
7 3. par. pag. mihi 594. & seq. comm. 110. Quinimo non potest quis torqueri super vno inditio, etiamsi torqueretur cum protestatione; quoniam tortus censetur tortus super omnibus inditijs, quamuis Iudex haberet liberũ arbitrium. Bertaz. post multos cõs. 145. vol. 1. quem refert, & sequitur Baiard. ad Clar. q.
8 64. num. 100. Nec etiam potest Reus torqueri ob solam eius variationem, seù vacillationem, & hanc sententiam vocat communem Carrer. in pract. crim. num. 119. vers. quintum inditium est. Vbi asserit solam variationem, seù mendacium, aut pallorem, titubationem, trepidationẽ, & alia huiusmodi, quæ coram Iudice fiunt, non facere inditium ad torturam, sed quãdam suspicionem; cum hoc sit inditium remotum. Idem tenet Mars. in pract. crim. §. diligenter. Idem cons. 51. Gram. decis. 34. incip. In præsenti. Ioan. de Amic. cons. 134. & alij, quos ibi Carrer. Et
9 optima ratione quidẽ, quia in hoc crimine requiruntur inditia propinqua, probabilia, certa, clara, &c. Corrad. in pract. tit. de negat. crim. & torment. c. 1. nu. 8. nanq; ob inditia
10 leuia, remota, obliqua, & æquiuoca non potest, quis torqueri. Ratio est, quia hæresis crimen quamuis sit tam priuilegiatum; tamen
11 non est priuilegiatum quoad torturam inferendam: nam qualia inditia requiruntur in alijs criminibus, talia etiam in crimine hæresis, & quod saltim probentur per testes omni exceptione maiores. Muscatell. in pract.
12 crim. pag. mihi 33 num. 39. Nec mirum videri debet, quoniam hæresis crimen, quia grauissimum est, ideò cautius in eius probatione agẽdum est, quã in cæteris criminibus; præsertim cum facultas defensionem mancæ
13 quodamodo Reo concedi soleat, quo fit, vt probationes luce meridiana clariores necessariæ sint. l. vlt. C. de probat. Oldrad. cons. 210. Anchar. in c. accusatus. in princ. de hæret. lib. 6. Simanc. Enchirid. tit. 34. de probat. n.
14 1. Nec ab re quia crimen quanto est grauius, & atrocius, tãto inditia debent esse grauiora, & vrgentiora. c. Vbi periculum. de elect. in sexto Rolan. cons. 361. nu. 32. vol. 3.

SVMMARIVM.

1 *Leno testis nullum facit inditium.*
2 *Leno dicitur particeps criminis.*
3 *Leno tanquã infamis à testificãdo repellitur.*
4 *Leno est adeo detestabilis, & infamis, vt sit peior Diabolo.*
5 *Lenoni maxima est constituta pœna.*
6 *Lenocinij pœna ex consuetudine nõ est mortis naturalis.*
7 *Pœna certa consuetudinaria quando est constituta, ab ea non est recedendum.*
8 *Pœna impositione non debet Iudex venire contra consuetudinem.*
9 *Pœnam imponens vltra consuetam dicitur modum excedere.*
10 *Delictum de sui natura non capitale ob aliquam qualitatem adiectam non fit capitale.*

11 *Pœna ordinaria ob reiterationẽ delictorum non augetur.*

12 *Lenocinij delictum cum de sui natura non sit atrocissimum ratione loci, non potest imponi pœna mortis naturalis.*

13 *Locus nõ sanctificat habitantes, sed habitãtes benè viuentes sanctificant locum.*

14 *Lenocinij pœna secundum Constitutionem Sixti V. est mortis naturalis in Vrbe tantum.*

15 *Lenocinij pœna secũdum Constitutionẽ Sixti V. intelligitur quando leno est publicus.*

16 *Lex quæ nõ dicit, nec nos dicere debemus.*

17 *Constitutio quando est pœnalis, extensio fieri non debet.*

18 *Lenocinij pœna non potest imponi, nisi concurrat lucrum.*

19 *Lenocinium non dicitur commissum, nisi leno recipiat pecuniam.*

20 *Qualitas quando in aliquo delicto est apposita, illa probari debet.*

21 *Mulieris suppositio quando non fit causa lucri, non dicitur dolosa.*

22 *Dolus non committitur sine animo lucrandi.*

23 *Lenoni, quando non reiterauit delictum, nec aliquid recepit non imponitur pœna mortis naturalis.*

24 *Qualitates aggrauantes delictũ quando non sunt probatæ pro parte Fisci, cessat dispositio § preconizamus.*

25 *Verba legis cui non conueniunt, nec etiam cõuenit ipsa lex.*

26 *Consuetudo attenditur, & valet, quando est rationabilis.*

27 *A consuetudine, quæ interpretata fuere, non sunt immutanda.*

28 *Auxiliator, vel Consulens nõ punitur, eadẽ pœna, vt delictum committens.*

29 *Auxiliator non debet eadem pœna puniri.*

30 *Auxilium præstans homicidio non punitur eadem pœna, sicut committens homicidium.*

31 *Leno, quando causa lenocinij lucratus est aliquam paruam quantitatem pecuniæ, non habetur in consideratione.*

32 *Lucrum modicum non est in consideratione.*

DISCEPTATIO. XXXVI.

De Lenone.

1 Lenonis, seù lenæ dictum non sufficit ad torturam contra Inquisitum, quoniam leno, siue lena testis nullum facit inditium. l. 1. in princ. l. athletas. § ait Prætor. ff. de his, qui not. infam. Mascard. de probat. lib. 3. conclus. 1356. num. 12. Farinac. cons. 38. nu.
2 13. Bal. d. l. Athletas. §. 1. Ratio est, quia est particeps criminis. Ioan. Andr. in Nouellis. c. præterea. col. 1. in princ. vers. dicit Hostiens.
3 de test. Et ideò tanquam infamis à testificando repellitur. Clos. l. Athletas. §. 1. ff. de infam. Iacob. Butrigar. tract. de test. num. 3. Et optima ratione quidem, quia est adeò detestabilis, & infamis, vt sit peior Diabolo.
4 Ioan. Neuiz. in silua Nuptial. num. 42. Ob
5 eamq; rem iure est ei maxima constituta pœna; nempè quod mittatus fustigetur, vel alia pœna citra mortẽ. Vt scribit Iodoc. in pract. c. 91. num. 8. nec dissentiunt Clar. q. 68. vers. lenones. Peguer. decis. 15. num. 13. Caball. casu 171. num. 6. & d. Iodoc. in sua prax. c. 89. num. 43. dicit, quod lenocinij pœna ex
6 consuetudine non est mortis naturalis. Suarez. in suis comm un. opin. in verb. lenones.
7 num. 133. Et quando imposita est certa pœna consuetudinaria, non licet ab ea recedere; nec est locus arbitrio Iudicis. l. si quis Reum ff. de custo. Reor. Butr. & alij c. de causis. de
8 offic. delegat. Abb. in c. inter cæteros. col. vlt. de rescripr. Vbi dicit, q in impositione pœnæ Iudex non debet venire contra consue
9 tudinem; & ideò imponens aliam, quam cõsuetam dicitur modum excedere. Butr. c. 1. col. pen. de cõstit. Nec facit, si dicatur, ratione loci esse augendam ad pœnam mortis natu-
10 ralis; quia delictum, quod de sui natura non est capitale, nunquam ob aliquam qualitatem adiunctam fit capitale; prout in fortioribus terminis loquuntur DD. in solito delinquente, si delicta de eorum natura non
11 sunt capitalia ob reiterationem pœna ordinaria non augetur. Gram. decis. 161. num. 7. Clar. post alios, quos allegat q. 84. vers. Sed hoc incidenter quero. Vbi quod Iudex vel quod torturam acrius inferat, vel extraordinatiè eius arbitrium actius extendat. Alia quoq; adest ratio, quia lenocinij delictum
12 de sui natura non est atrocissimum ratione loci, nec d. de causa potest imponi pœna mortis naturalis; quia locus non sanctificat
13 habitantes; sed habitantes benè viuentes sanctificant locum. c. multi. 40. distin. Et quãuis lenocinij causa Constitutio edita à Sixto Quinto contra lenones loquatur de pœna mortis naturalis; tamen loquitur tantum de delictis lenocinij commissis in

Vrbe Roma, vt expressè cantant verba d. Constitutionis, ibi in hac Vrbe nostra dumtaxat, quæ dictio limitat, & restringit ad casum expressum tantum Bart, & alij. l. 1. ff. si
15 quis ius dicet. Insuper loquitur de publico
16 lenone, non autem occulto: Ideò intrat conclusio, quod quæ lex non dicit, nec nos dicere debemus. l. si seruum. vers. non dixit Prætor. ff. de acquir. hæredit. Vbi etiam Glos. l.
17 illam. C. de Collat. Et cum sit Constitutio pœnalis, nemini dubium est, quod extensio fieri non potest. Alex. l. sororem. C. de his. quib. vt indign. Rip. Rubr. dn Iud. n. 21. post Barr. & alios Auth. Quas actiones. C. de sacro
18 sanct. Eccles. Verum lenocinij pœna nõ potest imponi mulieri conducenti alias mulieres, seù viros, nisi concurrat lucrum. Ità Iustinian. in Auth. de leno. ibi nephandorum in-
19 uenire lucrorum. Quod idem scribit Ludou. Peguer. decis. 15. nu. 3. Nam lenocinium non dicitur commissum nisi à muliere, quæ aliam alicui supponẽs recipiat pecunias: Ratio est, quia agens tendit ad finem, & finis lenocinij est recipere pecunias, ergò non recipiens &c.
20 Ideò cum non recipiat, cessat dolus, & cessãte dolo quis non punitur; eo quia quando qualitas est opposita in aliquo delicto, illa per Curiam probari debet. Angel. in l. 1. §. si quis neget. ff. quẽadm. testam. aper. Veronẽ. cons. 59. Alex. cons. 11 lib. 1. & alibi sæpè cõ
21 gerit. Marf. cons. 54. seqq. Et quando mulierum suppositio non sit causa lucri, nõ potest dici dolosa; quia sine animo lucrandi non
22 committitur dolus. Ità Corn cons. 63. vol. 3. circa fin. vers. Ex quo autem fuit lib. 3. quem refert, & sequitur Crauett. cons. 75. n. 13. Insuper dicitur, quod lenocinium quãmuis sit pessimum crimen, non tamen puniri debet pœna mortis naturalis; sed cum mitra leno flagellari debet, & ità consuetudine traditum fuit. Vt attestatur Nonius Xelos Corregidores. fol. mihi 204. Iodoc. d. c. Et in terris Hispaniæ ità practicatur, & post multos testatur d. Ludou. Peguer. d. decis. Ità in facti contingentia seruari vidit. sequitur Clar. d. q. 68. Idem Suarez. vt supra. Et ideo magis dici debet, quando leno non reiterauit (vt di-
23 ctum est) nec minus aliquid recepit. Quibus concurrentibus imponitur ipsi pœna mortis naturalis. Ad Text. in §. præconizamus. in
24 Auth. de lenonibus. Sed quando qualitates prædictæ aggrauantes delictum non sunt probatæ pro parte Fisci, vtriq; cessat dispositio d. § Præconizamus. l. Prætor. §. hæc autem ratio. ff. de vi. bon. rapt. Dec. cons. 392.
25 vers. præterea: Tritum est enim, quod cũ non conueniunt verba legis, nec cõuenit ipsa lex. l. 4. §. quoties. ff. de damn. infect. Quinimo etiamsi prædicta cessarent, immutanda
26 non sunt, quæ à consuetudine interpretata
27 fuere. l. maximè. ff. de legib. Quod procedit, etiamsi consuetudo sit contra ius. c. 1. de constit. in sexto. Vbi quod attenditur, & valet, quando est rationabilis: non enim debet
28 puniri eadem pœna persuadens, & consulens ad delictum committendum, sicut committens, maximè in casu, vbi agitur de strage plurium; quando aliqui principales delinquentes veniunt puniendi pœna mortis naturalis; vtriq; nemini dubium est, quod seue-
29 ritati detrahi debet. Auxiliator non debet eadẽ pœna puniri. Angel. in l. his, qui opem. ff. de furt. per Text. quem allegat in l. pen. ff. de sicar. Nec dissentiunt Glos. in l. aut facta. ff.
30 de pœn. Salyc. in l. 1. C. de rapt. virg. Et ideò præstans auxilium homicidio non punitur eadem pœna, qua punitur homicida, sed media pœna. Gand. Rubr. de homic. col. 2. vers. Item pone, quod Titius. Et ideò dixit Bal. in l. ob hec verba. nu. 2. ff. de infam. & in l. data opera. col. 13. C. qui accus. nõ poss. Vbi quod multo minus est persuadere, consulere, opem ferre ad delictum committendum, quam ip-
31 sum delictum committere. Nec obstat, si dicatur, quod leno causa lenocinij lucratus est aliquam paruam quantitatem pecuniæ v. g.
32 testonum, vel quid simile; quoniã modicum lucrum non est in consideratione. Bal. in l. si. prædium. C. de edict. Afflict. decis. 129. in fin. l. quamuis. ff. de condit. & demonstrat.

SVMMARIVM.

1 *Pauper nõ est testis idoneus, integer, & omni exceptione maior.*

2 *Paupertas testi de fide detrabit.*

3 *Ob Paupertatem actum testis debilitatur.*

4 *Testis idoneus non est. qui egestate laborat.*

5 *Paupertas satis dicitur probata, quando ipse testis dicit.*

6 *Paupertas dicitur probata etiam per famam, & publicam vocem ortam in vicinia inter cognoscentes.*

7 *Testis, qui extrema inedia laborat, à testimonio repellitur.*

8 *Ex paupertate oritur in teste præsumptio mẽdacij. & corruptionis.*

9 *Pauper est omninò inhabilis, & in testem nõ admittendus.*

10 *Pauper ĩ causa criminali nõ admittitur ĩ testẽ*

11 *Pau-*

11 *Pauper si sit legalis, & fide dignus, à testifican-*
do non repellitur.
12 *Paupertas non est de genere malorum.*
13 *Vitæ integritas, & legalitas non ex diuitijs*
sed ex morum honestate inducitur.
14 *Testibus pauperibus bonis plena est adhiben-*
da fides.
15 *Testis quod sit vir honestus, & bonæ vitæ pro-*
bari debet per Fiscum, quando agitur con-
tra Reum.
16 *Pauper quando non costat de honestate, & le*
galitate vitæ non admittitur in testem.
17 *Testis quando admittitur cum aliqua quali-*
tate de illa qualitate constare debet.
18 *Pauper tunc maximè à testificando repelli-*
tur, quando est vilis.
19 *Pauper & vilis à testificando pœnitus repel-*
litur.
20 *Pauper & vilis quando deponit de delicto*
commisso in via publica, & de die, à testi-
monio repellitur.
21 *Testis pauper, & vilis nullum parit inditiũ.*
22 *Paupertas, & vilitas simul iunctæ omninò*
testes à testificando repellunt.
23 *Testis pauper, & vilis a testificando repelli-*
tur, etiam in casu, in quo non requiruntur
testes omni exceptione maiores.
24 *Pauper & vilis tũc maximè repellitur, quã-*
do est inhonesta vita, & famæ.
25 *Paupertas cum inhonestate vitæ coniuncta*
in totum testem repellit.

DISCEPTATIO. XXXVII.

De Teste paupere.

1 TEstis pauperis dictũ non sufficit ad tor
turam contra Inquisitum, quia pauper
non est testis idoneus, integer, & omni exce-
ptione maior; cum paupertas multum ei de
2 fide detrahat. Sic enim per Text. in l. 3. in
princ. ff. de test. canonizata in c. si testes. §. te-
stium fides. 4. q. 3. Ibi an locuplex, vel egens
sit. & in c. in primis. 2. q. 1. Ibi an inopes sint.
3 Roman. l. 2. n. 3. ff. qui satis dar. cogant. Vbi
quod ob paupertatem dictum testis debilita-
tur. Alex. cons. 237. num. 4. lib. 6. Natt. cons.
315. nũ. 7. Mars. cons. 25. nu. 20. & cons. 28.
num. 2. Hanc regulam firmauerunt Bal. in c.
si qui testium. num. 5. in princ. iuncto vers.
si autem nullius est famæ ext. de test. Vbi
4 notabiliter dixit, non est idoneus testis, qui
egestate laborat. l. qui satis dare. ff. de fide-
iussor. l. si creditores. ff. de priuileg. credit.
5 l. si verò §. 1. ff. qui satisdar. cogant. Et pau-
pertas satis dicitur probata, quando ipse pau
per dicit. Brunor. tract. de cession. bono. q. 25.
6 n. 4. Immò dicitur etiã probata per famam,
& publicam vocẽ ortam in vicinia inter co-
noscentes. Glos. & Cyn. in l. Vbi adhuc. c. de
iur. dot. Bart. & alij in l. si constante. ff. solut.
matrim. & ita seruatur in practica. Vt ibidem
7 testatur Brunor. nu. 9. in fin. Et quando quis
extrema inedia laborat, à testimonio repelli-
tur. d. Glos. §. si verò absint. verb. substantiã.
Auth. de hered. & falcid. pro qua Rom. d. l.
2. Alex. cons. 15. in 3. Angel. §. hinc nobis in
d. Auth. Crott. l. si constante. n. 16. qui de cõ-
muni testatur. Hæc regula est comuniter re-
cepta: Ratio benè exprimitur in d. l. 3. in
8 princ. Vbi vt lucri causa quid facilè admit-
tat. ff. de test. Per quem Text. passim, & vbiq;
comuniter DD. exclamant ex paupertate
oriri in teste præsumptionem mendacij, &
corruptionis. Vt videre est apud Glos. in C.
d. l. 3. in verb. egens. Glos. in c. testes. §. testiũ
fides. verb. locuplex. 4 q. 3. Vbi refert dictum
Salamonis dicentis, Paupertates nè dederis
mihi, ne periurem nomen Domini. Farinac.
9 q. 57. num. 1. & 3. Itaq; dicitur, quod pau per
est omninò inhabilis, & non admittendus in
testem. Probat Tex. in l. nonnulli. C. de accu-
sat. Farinac. d. q. nu. 16. quamuis nu. 20. dicat,
quod cum tortura purgat illam suspicionẽ,
10 quod lucri causa sit falsum dicturus. Et ma-
ximè non admittitur in testem in causa cri-
minali ardua, & graui. d. l. 3. in princ. ff. de te-
st. Bal. in c. si qui testium. nu. 5. de test. Vbi
quod non est idoneus testis, qui egestate la-
borat. Alex. cons. 237. n. 4. vol. 6. Nat. d. cõs.
315. nu. 7. Autred. tract. de test. num. 7. & 9.
Spec. tit. de test. vers. Item quod est pauper.
Nell. tract. de test. num. 30. Alex. d. cons. 15.
vol. 3. Crott. tract. de test. nu. 23 in 3 par. Et
11 licet ea crebrior sit sententia, quod quando
pauper sit legalis, & fide dignus non repella-
tur, quam probat Guigliel. in Spec. tit. de te-
st. vers. Item quod est pauper. Clar. q. 14. vers.
sed hic etiam quero & comuniter DD. d. c. si
qui testium de test. Dicentes, quod pauper-
12 tas non est de genere malorum. c. illa in fin.
15. q. 1. illis. Directot. Inquisit. 2. par. pag.
mihi 182. num. 1. Alber. de Malet. tract. de
13 test. c. 5. num. 25. Et hac ratione quia vitæ
integritas, & legalitas non ex diuitijs;
sed ex morum honestate inducitur. l. siue
oportet. §. cum quis. ff. de tuto. & curato.
dat ab his. cum alijs adductis per Crott.

14 tract. de test. par. 4. nu. 133. vers. præterea. Et ideò testibus pauperibus plena est adhibenda fides. Mars. post. Aret. quem allegat cons. 13. vol. 2. sequitur Mascard. in addit. ad Crott. de test. n. 24. littera. C. in verb. plenè probatû: Tamen ex mea sententia semper intelligitur, quando testis est vir honestus, & bonæ
15 vitæ. Et quod sit talis, quando agitur côtra Reum, necessariò debet a Fisco, seu producête capitulari. Alex. cons. 65. in 1. cons. 82. in 1. cons. 237. Ias. vulg. l. admonendi. n. 297. Vulpell. cons. 99. n. 18. Dec. cons. 37. incip. in causa rigorosæ accusationis. Vulpell. cons. 26. n.
16 3. seq. Et quando non constat de d. honestate, & legalitate vitæ, non admittitur in testê.
17 Ratio est, quia quando permittitur aliquid admitti cum aliqua qualitate, de illa qualitate, côstare debet. l. si fortè, Vbi Bart. ff. de Castrens. pecul. Verum illud est omninò sciêdû,
18 quod pauper, tunc maximè est à testificâdo repellendus, quando etiam est vilis. §. Sancimus. & ibi Glos. in verb. ignobiles. ponit exêplum in Carpentarijs. Spec. in tit. de test. §. 1. n. 66. vers. Item quod est artifex. Aym. côs. 249. nu. 12. vers. Accedit etiam vilitas. Rolâ. côs. 63. n. 34. Paris. côs. 54. n. 57. Farinac. côs. 78. n. 9. in fin. Rot. decis. 679. lib. 3. nu. 3. Dec. cons. 310. nu 5. Ioan. de Amic. cons. 78. n. 9.
19 cons. 87. num. 8. seq. Vbi quod talis testis pœnitus repellitur. Vt in indiuiduo Rolan. cons. 24. num. 64. sequ. Alex. cons. 136. num. 4. vol. 5. Mars. cons. 28. num. 20. Natt. cons. 315. num. 7. Corrad. in pract. tit. de test. verb. pauper. Virc. commun. opin. in verb. Testis, propter solâ paupertatem. Bonacoss. in commun. opin. crim par. 1. vers. testes viles, & pauperes. qui omnes testantur de communi
20 opinione. Et præcipuè quando deponit de delicto commisso in via publica, & de die, & sic poterant actu, & habitu haberi testes
21 idonei. Immò testis vilis, & pauper nullum parit inditium; quia testes debent esse omni
22 exceptione maiores. Vt post multos ostendit Cuman. cons. 131. Ratio est, quia paupertas, & vilitas simul iunctæ repellunt omninò testes, Ruyn. cons. 130. num. 10. lib. 4. Rolan. cons. 63. num 4. Vbi testatur de communi opinione. Menoch. de arbitrar. lib. 2.
23 casu. 96. num. 6. seq. Vbi ait, id procedere etiam in casu, in quo non requiruntur testes omni exceptione maiores: nam quando testis patitur aliquam exceptionem, seu defectum vltra paupertatem; non admittitur.
24 Rom. cons. 382. num. 5. Bertaz. cons. 170. num. 23. lib. 1. Et præcipuè quando est inhonestæ vitæ, & malæ famæ. Farinac. de opposit. côtra person. test. q. 58. n. 19 post alios ibi adductos. Gram. cons. 26. num. 23. Vbi ad id allegat plura iura canonica, & ciuilia,
25 concludit etiam extra statum Ecclesiæ. Ratio est, quia paupertas cû inhonestate vitæ iuncta in totum testem repellit, c. luit. de for. compet. c. testimonium de test. latè Gram. cons. 38. num. 8.

SVMMARIVM.

1 *Testis, qui dicit se subornatum, nec contra prosum subornatorem, nec contra alios probationem facit, quamuis in tortura deponat, nisi multa concurrant.*

2 *Testis, qui prima vice se subornatum dicit, secûda vice facilius in subornationê incidet.*

3 *Testis subornatus nec ad inquirendum facit inditium, quamuis arctatus sit.*

4 *Testis subornatus nec ad formandam Inquisitionem sufficit.*

5 *Testis subornatus est periurus, & facit se socium criminis, ideò eius dictum non nocet.*

6 *Testis subornatus, seductus, aut instructus dicitur quâdo subornari & instrui passus est.*

7 *Testis subornatus non dicitur, quando ab ipso subornare volenti fuit denegatus assensus.*

8 *Testis subornatus dicitur, quamuis effectus non fuerit subsecutus.*

9 *Subornationes, conspirationes, & inimicitiæ capitales etiam in causa hæresis testes à testimonio repellunt.*

10 *Subornatio testiû nô est de casibus exceptis, de quibus possit quis interogari de consocijs.*

11 *Subornatio testium non est de casibus, de quibus ob penuriam probationum Socius criminis admittitur.*

12 *Subornatio testium est crimen simile crimini falsi.*

13 *Subornatio testium tria copulatiuè requirit, idest mutationê veritatis, dolum malû verum nô præsumptum, & nocumentum.*

14 *Subornationis crimen cessat in teste, quando ex sua depositione nullum reportauit commodum.*

15 *Subornationis crimen cessat in persona nobili quia habet præsumptionem pro se.*

16 *Testis subornatus non dicitur, qui fuit rogatus ab aliquo de veritate dicenda.*

DI-

DISCEPTATIO XXXVIII.

De Teste Subornato.

Testis, qui dicit se subornatum, seductũ, aut instructum Inquisito nõ parit torturam; quoniam d. testis nec contra pñsum
1 Subornatorem, nec contra alios probationẽ vllam facit. c. sicut. de test. ponderantur per DD. illa verba Aliquant. admitten. Vt Foelyn. ibi in vlt. notab. Ruyn. cons. 146. nu. 5. vol. 5. Anchar. cons. 24. incip. Visa inquisitio ne; nisi multa concurrant, quæ Iudicis animum mouere possunt; etiamsi in tortura deponeret. Dec. cons. 189. n. 8. Ruyn. cons. 147. num. 5. Rolan. cons. 16. nu. 1. Boss. tit. de Inquisit. num. 42. Clar. in prax. crim. §. falsum.
2 nu. 4. Et qui primà vice se subornatum dicit, magis à testificando repellitur; nam verisimile est, quod sicut prima vice subornari passus est; ità quod secunda vice ad subornationem facilior fuerit. Vulg. Regula semel malus &c. Vt probauerunt Dec. d. cons. 189.
3 nu. 8. Vulpell. cons. 76. nu. 10. Immo nec etiã ad inquirendum est ei adhibenda fides. d. c. sicut. & est communis opinio. Ità Boer. decis. 319. n. 5. Dec. cons. 254. col. fin. Ruyn. d. cõs. 146. & d. cons. 147. Mattha. cons. 298. vol. 2. Rolan. qui de cõi testatur, d. cons. 16. n. 7. vol.
4 1. Vbi subdit nu. 9. Idem esse, etiamsi sit arctatus: Quinimò nec etiam facit inditium ad formandam Inquisitionem. Rolan. d. cons. 16. vi
5 detur. Additur etiam, quod est periurus, & facit se socium criminis, & ideò eius dictũ nõ nocet. l. fin. & ibi cõiter õnes DD. C. de accusat. Bursatt. cons. 34. nu. 2. Guigliel. in spec. tit. de test. vers. Item quod est Socius. Bero.
6 q. 58. in princ. Vulpell. cons. 10. n. 1. Et testis subornatus, seductus, et instructus dicitur, qñ
7 subornari, & instrui passus est; quamuis effectus subsecutus non fuerit; non autem quan-
8 do subornare volenti ab ipso fuit denegatus assensus. Vt apud Quintil. lib. 2. c. 5. ibi Orationum lectione suspectos à se discipulos instruxerit; & apud Cic. pro Roscio ibi falsum subornauit testẽ Cluuium: Non enim ex cõi loquendi vsu testes qui subornasse dicitur, nisi & ipsi subornari passi fuerint. Et in hoc sensu eiusmodi verba maiores nostri in praxi consueuere. Vt apud Ias. multos referentem in l. seruum fugitiuum. C. de seru. fugit. de Instigatore, Inflammatore, Consulente, & sollicitatore ad delicta perpetrãda videre est. Vul
9 pell. cons. 21. nu. 1. Cæterum vt ab omnibus huiusmodi subornationis, vitium, seù crimen euitetur quã diligenter, dicitur, quod subornationes, Conspiratione, & inimicitiæ capitales etiam in exceptis, etiam in causa hæresis testes pœnitus à testificãdo repellunt, & fidẽ testiũ omninò refellũt. Director. Inquisit. 3. par. pag. mihi 448. cõm. 28. c. per tuas. 1. de Simõ. c. repellãtur. c. cum oporteat. c. cũ dilectus. de accusatio. c. Cõspirationes. 3. q. 4. Si-
10 manc. Enchirid. de test. tit. 35. nu. 23. Et quãuis subornatio testium non sit de casibus exceptis, de quibus quis possit interogari de consocijs. Fulgos. cons. 173. in causa Inquisitionis. Dec. cons. 189. col. 4. vers. similiter non obstat. Ruyn. cõs. 146. n. 8. Rolã. cõs. 16. n. 5. cũ. seq. Nec ẽt sit de casibus, de quibus
11 ob penuriã probationũ socius criminis admittatur. Dec. d. cõs. 189. vers. similiter nõ obstat: Tamẽ est crimẽ simile crimini falsi. Bœr.
12 decis. 58. nu. 1. Quod vt falsum puniatur tria
13 copulatiuè requirit, nẽpè mutationẽ veritatis; dolũ malũ verũ, & nõ præsũptũ; & Nocumẽtũ. Gabriel. cõs. 169. n. 14. Verũtamen
14 huiusmodi crimẽ cessat in teste, qñ ex sua depositione nullũ reportauit cõmodũ. Ad tra-
15 dita per Mars. cõs. 77. col. 2. Crauett. cõs 75. n. 17. Immo ẽt cessat in psona nobili, quia habet præsũptionẽ pro se. Gabriel. cõs. 169. n. 8. Pateth. cons. 7. n. 8. Riminal. Iun. cõs. 18. n. 34.
16 diuers. vol. 1. Sed subornatus nõ dicitur, qui fuit rogatus ab aliquo de veritate dicẽda; nã id fieri potest. Abb. c. 1. num. 1. de test. Alex. cons. 69. col. 4. in fin. vol 2.

SVMMARIVM.

1 *Criminosus quis dicatur.*
2 *Criminosus vt faciat inditium ad torturam contra consocium plura concurrere debent.*
3 *Criminosus de consocijs debet interogari in casu, in quo de iure interogari potest.*
4 *Criminosus nõ põt in specie de cõsocijs, ĩterogari nisi in specie adsit aliqua legitima psũptio.*
5 *Interogatio facta Reo in specie est potius suggestio, quam exquisitio veritatis.*
6 *Interogatio debet fieri generaliter absq; nomine, nisi inditia sint cõtra certam, & specialem personam.*
7 *Interogatio potest fieri in specie, qñ inditia sũt contra aliquã certam, & specialẽ personã.*
8 *Interogatio si fiat alicui de se confesso contra eius consocium, contra quem nulla esset legitima præsumptio, & ille confiteatur, non potest deueniri ad torturam.*
9 *Interogatio si fiat alicui de se confesso de aliquo consocio, contra quem nulla esset legitima præsumptio, & ille confiteatur. faciet inditium ad inquirendum tantum.*

10 *Criminosus non admittitur sine tortura.*
11 *Interogatio debet fieri generaliter non descendendo ad speciem, & ad nominationẽ certæ personæ.*
12 *Interogatione si descendatur ad speciem non est quærere, sed potius suggerere.*
13 *Reus quādo sua sponte, & nō interogatus aliū nominat, d nominatio suspecta habetur.*
14 *Testis sponte se offerens examini suspectus à iure habetur.*

DISCEPTATIO: XXXIX.

De Criminoso.

CRiminosi de socijs confessi dictum non est sufficiens ad torquendum Inquisitum nominatum, qui criminosus dicitur homicida, maleficus, fur, sacrilegus, raptor,
1 falsarius, sortilegus, concubinarius, adulter, incestum committens, veneficus, periurus,
2 leno, & similis. Et id nisi pluribus concurrentibus; nempè quod d. criminosus confessus interogatus fuerint in casu, in quo de
3 iure potuerit interogari. Item quod fuerit interogatus in specie contra consocium, &
4 non in genere. Item quod contra consocium esset in specie aliqua legitima præsumptio: Verum quod debeat interogari in specie cōtra consocium, ad hoc vt faciat inditium ad
5 torturam, non est credendum: Immo ex doctrina Glos. Cyn. & Bart. illa interogatio in specie contra consociū est potius suggestio, quam exquisitio veritatis; quæ non est tali-
6 ter facienda (vt dictum est) & ideò puto, Interogatio debet fieri generaliter absq; alicuius nominatione, nisi aliqua inditia sint contra certam, & specialem personam; quia tunc etiam specialiter poterit de aliquo inte-
7 rogari, & faciet inditium sua confessio, si cū ea concurrat alia legitima præsumptio. Et ità potest intelligi etiam Glos. in l. fin. ff. ad ex-
8 hiben. Vbi autem de se confessus interogetur de alijs socijs, & ille confiteatur contra aliquem, contra quem nulla esset legitima præsumptio, vel interogetur in casu à iure nō permisso; tūc licet nō faciat inditiū ad tor-
9 turā, tū facit inditiū ad inquirēdū cōtra nominatū; & ità intelligendū dictū Oldradi, quē Bal. refert, & sequitur in l. si certum. in princ. ad Sillan. Vbi etiam per Angel. & creditur quantum ad inquirendum, sed non quantū ad puniendum secundum eos ibi; & ità etiā dicit Domin. de Sancto Gemin. quem ibi sequitur Capra. c. clericos. de sent. excomm. in sexto. Sed quæro quomodo opponitur contra testem, qui est Socius criminis, ne ex illa oppositione videatur oppones fateri crimen. Vide spec. tit. de accus. in 4. col. in verb. caue
10 tamen. Verumtamen d. criminosus non admittitur sine tortura. Bal. in l. præsbiteri. nu. 1. vers. licet ergò. C. de Episc. & Cler. Prepos. in c. 3. Item si res. ante numerum primum vers., item nota, quod testi criminoso. 4. q. 3. Archid. in d. c. præsbiteri. n. 1. post. med. vers. in Glos. cōtra. 5. q. 6. Mōticell. in Repert. test. Rubr. An, & quando examin. test. sinè tortu. fol. 160. col. 1. vers. 5. Farinac. q. 79. n. 28. Verum vltra supradicta Interogādi modus qua
11 lis esse debeat. not. Glos. in l. si prius. ad Silla. & Cyn. in l. fin de accus. quæ debet fieri generaliter, non descendendo ad speciem, & ad nominationē certæ personæ; quia si ad speciem descenderetur, non esset quærere (vt di-
12 ctum est) sed potius suggerere, quod fieri nō debet. l. 1. §. qui quæstione. ff. de quæst. quod intellexit, nisi contra aliquem (vt pariter dictum est) in specie sit legitima præsumptio. Vt sentit Glos. in d. l. fin. & facit l. 1. C. de
13 quæst. secundū Bart. in d. l. fin. Vbi plus subdit, quod quando sua sponte non interogatus alium nominat, nominatio suspecta habetur a lege rationibus allegatis, ibi in Text. sicut aliàs diximus in teste se offerente spōtè,
14 quia est suspectus. Vt not. Glos. & Bart. in l. post legatū. §. his ver. ff. de his, qui vt indign.

SVMMARIVM.

1 *Testis inuerisimilia deponens non probat.*
2 *Minori inuerisimilia deponenti nō creditur, & maximè qñ in pluribus est suspectus.*
3 *Testis inuerisimilia deponens non probat, nisi etiam non interogatus assignet rationem.*
4 *Inuerisimile non est credibile.*
5 *Inuerisimile dicitur falsitatis imago.*
6 *Inuerisimile pro falso reputatur.*
7 *Verisimile in iudicijs multum est attendendum à Iudice.*
8 *Verisimilius præferri debet.*
9 *Verisimilibus Iudex fidem præstare debet.*
10 *Verisimile quod est, magis inspici debet, quā quod est possibile.*
11 *Præsumptio non potest fundari super inuerisimili.*
12 *Inuerisimile est quando aliquis dicit, alium commisisse delictum in loco publico.*
13 *Inuerisimile est aliquē voluisse aggredi alium associa-*

associatum cum duobus alijs armatis.

14 *Inuerisimile est, quod quis voluerit confiteri alicui delictum nulla existente coniunctione sanguinis, vel stricta amicitia.*

15 *Inuerisimile est, quod puer sit aptus ad coeundum.*

16 *Inuerisimile est, quod deuiat à iure cõmuni.*

17 *Inuerisimile est, quod quis voluerit communicare delictum mulieri.*

18 *Inuerisimile est, quando filia dicit se à patre stupratam.*

19 *Inuerisimile est, quod quis voluerit in eodem cubili ad faciem aliorum dormire cum sua Amasia, animo postea negandi coitum.*

20 *Inuerisimile est, quod testes dicant vidisse aliquem ostio Thalami aperto coire cum muliere.*

21 *Actus carnales ex natura instinctu secretè, & occultè fieri solent.*

DISCEPTATIO XXXX.

De Testibus inuerisimilia deponentibus.

TEstis inuerisimilia deponens contra Inquisitum nõ sufficit ad torturam; quia
1 d.testis non probat. Gabriel cons.159.n.14.
Rolan.cons.7.num.17. vol.1. Bursatt. cons.
346.num.12.vol.4. Mascard. de probat.lib.
4.conclus.1358.num.1.seq. Caputaq.decis.
267.num.7 par.3. Farinac. q.65.num. 147.
& cons.39.num. 13.l.ob carmen.§ fin. ff.de
test. Anchar.cõs.277.c.præterea.c.in litteris.
2 de test. c. quia verisimile. de præsumpt. Et
maximè testis minor, & in pluribus suspectus. Vulpell. cons.95. num.12. Mars.cons.
74.num. 13. Gram. cons. 35.num.49. licet
non conuincatur de falso. Mand. à Baltea
post alios.quos allegat cons.70.num.8. Non
3 probat (inquam) inuerisimilia deponens,
nisi assignet rationem, etiam nõ interogatus.
Boss.tit.de plur. violent. num.94. Ratio est,
quia est suspectus de falso, & ei non est credendum. Vt per plura iura ostendit Mars.
Rubr. de probat. num. 108. cum pluribus
seqq. Natt. cons. 310. num. 10. 14.& 663.
Mand. cons.224. num.10.qui in d.cons. loquitur in puncto, & in indiuiduo in testibus
4 deponentibus super negatiua; nam inuerisimile non est credibile. l.hac consultissima. in
5 fin. C. qui testam.fac.poss. Aym.cons.75.n.
19. Et inuerisimile quod est, dicitur falsitatis
imago. Bal. l.1.col.4.C.de seru. fugit. Mars.
l.1. §. ad questionem. num. 32. ff.de quæst.
Vulpell. cons.12. num. 13. & ideò præsumi
non debet. not.in d c.quia verisimile.de pre-
6 sumpt. Vulpell.d.cons.12.n.14. Nec mirum
videri debet, quia inuerisimile pro falso reputatur. Franc. Curt. in tract. de test. conclus.
16 num. 39. vers. illud enim, quod non est
verisimile, & conclus.23.nu 69. Boss.tit. de
opposit. contra test. nu. 94. Crauett.cons.
crim.diuers.116.n. 16.seq. lib. 2. Ob eamq;
7 rem in iudicijs multum à Iudice attendendũ
est verisimile. Aret. cons. 9. col. 2. Crauett.
cons.61.nu.9. Riminal. Iun. cons.309.lib.3.
8 & alibi passim per DD. Immo verisimilius
præferri debet. Soc. cons. 253. col.2.vol. 2.
Bal.in l.scripturæ.C.de fid.instrum.cum mille similibus, quæ congerit Tiraquell.l.si vnquam in princ.vers. sed etiam ni fallor.n.37.
C.de reuocat.donat. Vulpell.cons 6.num.8.
9 Vnde Iudex verisimilibus fidem præstare debet, & his quæ naturæ rei, quæ geritur, apta
videntur.d.l.ob carmen.§. fin.ff.de test. An-
10 char.cons. 25. nec non quod est verisimile,
magis inspicere debet, quam quod est possibile. Bal.in l. scriptura. C. de fid.instrũ. Vul-
11 pell.d.cons.12.n.13. Nec ab re videri debet,
quia super inuerisimili non potest fundari
præsumptio; cum ei non adaptetur. Ias.in l.
si extraneus. col.2.ff.de condit. ob caus. Bal.
in l.fin.vlt. notab. C. de hæred. instit. Aym.
12 cons.8.nu.6.seq. Bal.in l.1.col.4. C. de seru.
fugit. Verum vt istud verisimile benè intelligatur, dicitur, quod inuerisimile est, quando
aliquis dicit, alium commisisse graue delictũ
in loco publico, quod non, aut difficile com-
13 mittitur in loco secrete. Item inuerisimile est,
aliquem solum voluisse alium aggredi associatum cum alijs duobus armatis. Item in-
14 uerisimile est, quod quis voluerit confiteri
alicui delictum nulla existente coniunctione
15 sanguinis, vel saltim stricta amicitia. Item in-
uerisimile est, quod puer sit aptus ad coeun-
16 dum. Item inuerisimile est, quod deuiat à iure communi; vt quando quis deponit impuberem cum muliere habuisse rem carnalem.
17 Item inuerisimile est, quod quis voluerit cõmunicare delictum mulieri. Item inuerisimi-
18 le est, quando filia dicit, se à patre stupratã,
19 & similia. Item inuerisimile est, quod quis
voluerit in eodem cubili ad faciem aliorum
dormire cum sua Amasia, animo postea negandi coitum. d.l.hac consultissima. in fin.C.
qui testam. fac.poss. Aym. d.cons.75.n. 19.
20 Item inuerisimile est, quod testes deponant,
voluisse aliquem ostio Thalami aperto coire

cum muliere; cum huiusmodi delictum fieri soleat in abscondito; cum etiam id publicæ
21 meretrices non soleant facere. Bols. tit. de opposit. contra test. nu. 96. nam actus carnales, seù fornicationis ex naturæ instinctu secrete, & occultè fieri solēt. Muscatell. in pract. crim. pag. mihi 225. num. 1. Quibus omnibus, & alijs quampluribus, immo infinitis inuerisimilibus Iudex fidem præstare non debet. Aym. cons. 267.

SVMMARIVM.

1 *Testis deponere debet de certo tempore commissi delicti.*
2 *Testis dicens aliquid fuisse factum vno tempore, illud præcisè probare tenetur.*
3 *Testis non deponens de certo tempore cōmissi delicti nullum prorsus parit inditium.*
4 *Testis non deponens de certo tempore cōmissi delicti est singularis.*
5 *Testis deponere tenetur de certo tēpore, quando tempus est de substantia probationis.*
6 *Temporis exceptio quādo sumitur, illud probari debet.*
7 *Tempus propriè est de substantia probationis.*
8 *Reus quando vult probare negatiuam, tēpus est de substantia probationis.*
9 *Tempus necessariò probari debet ob magnitudinem præiudicij.*
10 *Testis si prima vice dicit tres anni in circa, secunda vice duo anni in circa sunt, est varius, & sibi contrarius circa tempus.*
11 *Clausula in circa non designat certum tēpus.*
12 *Temporis excusatio, si fiat per Fiscum, non valet.*
13 *Temporis excusatio admittitur super circumstantijs, non autē super negocio principali.*
14 *Mendaces oportet esse memores.*
15 *Testis quando deponit de certo tempore, seù de certa die, cessat præsumptio obliuionis.*
16 *Tempus quando est fundamentū intentionis Fisci, illud probari debet pro eius parte.*
17 *Testis quando non concludit de tempore, non probat.*
18 *Temporis diuersitas arguit diuersitatem facti, seù delicti.*
19 *Tempus cōmissi delicti necessariò attēdi debet*
20 *Testis non deponens de quo tempore nec admittitur ad probandum confessionem extraiudicialem.*
21 *Testis non solum deponere debet de certo tempore sed etiam de certo loco, de quibus in accusatione.*
22 *Tempus quomodo probetur.* Vide Bos.
23 *Testis deponens de diuerso loco, & tempore est singularis.*
24 *Testis deponens de diuerso loco & tempore non est attendendus.*
25 *Testis deponens de diuerso loco, & tempore in criminalibus non coniunguntur.*
26 *Testes deponentes de certo tempore, & non de certo loco non probant.*
27 *Testes, non sufficit, quod dicant in genere super Inquisitione contenta esse vera, quia non videntur deponere de loco, & tempore.*

DISCEPTATIO XXXXI.

De Tempore commissi delicti.

AD dictum testis, qui non deposuit de certo tempore commissi delicti, In-
1 quisito non potest infligi tortura; quoniam testes deponere tenētur de certo tempore. Glos. & ibi not. l. testium. ff. de test. & l. ob carmen. §. fin. ff. eo. tit. l. matrem. C. de probat. Ruyn. cons. 92. num. 8. lib. 3. Ob eamq; rem
2 qui dicit, aliquid fuisse factum vno tempore, illud præcisè probare tenetur, siue sit actor, siue Reus, siue testis, siue Iudex. Vt egregiè scribit Bart. in l. non solum. §. sed vt probari. ff. de no. op. nunciat. per illum Text. Idem tenet Angel. in d. l. matrem. C. de probat. qui dicit, quod pūctualiter probare debet, esse factum illo tempore, super quo fundatur, & maxime in causa ardua criminali. Glos. in d. l. ob carmen. §. fin. ff. de test. Bart. in l. Celsus.
3 ff. de Vsucap. Butr. in c. cum causam. nu. 22. de test. Immo quando testis contra Reum non deponit de certo tempore commissi delicti, nullum prorsus parit inditium. Abb. c. ex tenore. num. 3. de test. cogen. Ias. l. 1. n. 48.
4 ff. de eden. Butr. in d. c. cum causam. num. 22. de test. quia est singularis, & ideò nō probat. Glos. & notab. in d. l. ob carmen. & Bart. in d. l. Celsus. ad fin. Crott. tract. de test. num. 324.
5 Et tanto magis tenetur, quando tempus est de substantia probationis. Glos. in d. l. ob
6 carmen. Imol. cons. 202. col. 2. Et quando contra testem ista temporis exceptio sumitur, illud probari debet. Soc. cons. 87. nu. 2.
7 vol. 4. quoniam tempus propriè est de substantia probationis. Glos. not. d. l. ob carmen. & d. l. Celsus. ad fin. maximè quando Reus
8 vult probare negatiuam. Innoc. in c. qualiter, & quando. el secundo de accusatt. refert, & sequitur Baiard. ad Clar. q. 12. num. 9. Quinimò

9 nimiò d. tempus necessariò, & præcisè probari debet ob magnitudinem præiudicij. Vt per Bal. conf. 420. lib. 4. & conf. 353. circa fin. lib. 5. & Crauett. conf. 9. num. 19. Nam
10 si testis prima vice ditat tres ãni in circa sunt, & secunda vice duo anni in circa sunt: Vltra quod est varius, est etiã sibi contrarius circa tempus, quod in criminalibus præcisè expri-
11 mi debet; nam Clausula in circa nõ designat certum tempus. Alex. in l. Et si post tres. col. 2. ff. si quis caut. cum alijs adductis per DD. in d. l. nõ solum. §. sed vt probati. ff. de no. op.
12 nunciat. Nec valet, si per Fiscum dicatur, quod temporis variatio non debet esse in cõsideratione, dicens quod incertitudo excusat quem, & memoria est habilis; & hac eius qui dem ratione; quia quando veritas habet ortum ab obliuione, nõ nocet secundum Bart. in l. qui bona. §. si quis stipulaturus. ff. de damn. infect. Et ideò dicit d. Fiscus, quod testis in tali casu varius nõ potest aliqua pœna puniri secundum Alex. l. duobus. § Pomponius. ff. de iureiur. Dec. conf. 62. num. 8.
13 Gram. decis. 60. num. 3. nam quod dicit Fiscus, intelligitur, quando quis variat super circumstantijs; non autem super negocio principali. Butr. d. c. cũ causam. in fin. de test.
14 quoniam super negocio principali mendaces oportet esse memores, & benè memores, & eo magis si suspicio subsit de testimonio falso Fœ yn. in c. cum in tua. de test. Boer. decis.
15 108. Vulpell. conf. 71. num. 4. Et qando testis deponit de certo tẽpore, seu de certa die; quamuis post cursum quatuor annorum, cessar presumptio obliuionis. Glos. in l. furtum. ff. de Vsucapion. Innoc. in c. ex litteris. de iureiur. Crauett. conf. 134. num. 31. Vbi quod ista fine lege ipso rerum experimẽto patent.
16 Et illud ab omnibus est omnino sciendum, quod quando tempus est fundamentum intentionis Fisci, illud probari debet pro eius parte. l. cum actum. cum ibi not. ff. de negar. gest. d. l. matrem. C. de probat. Ruyn. conf. 92. nu. 8. lib. 3. Mascard. de probat. conclus.
17 994. num. 2. Et quando testis d. Fisci non concludit de tempore, nihil probat. Fabian. de Monte tract. de empt. & vendit. q. 5. n. 21. Bertian. conf. 1. num. 21. par. 1. Monticell.
18 in Repet. test. fol. 271. col. 1. vers. 2. Ratio est, quia temporis diuersitas arguit diuersitatem facti, seu delicti. Vt per pluta iura ostendit. Natt. conf. 135. num. 2. & ideò d. tempus cõ-
19 missi delicti necessariò ostendi debet. Glos. l. 3. §. si duæ. in verb. non eadem. ff. de carbon.

Vbi not. etiam Bart. in l. 1. §. si seruus. ff. de
20 quæst. Vltra quod testis non deponens de quo tempore, non admittitur ad probãdum etiam confessionem extraiudicialem. Glos. not. d. l. ob carmen. §. fin. ff. de test. Bart. d. l.
21 Celsus. ad fin. ff. de Vsucap. Cæterum illud quoq; est animaduertendum, quod d. testis nõ solum deponere tenetur de certo tẽpore; sed etiam de certo loco, de quibus in accusatione, siue Inquisitione, aliàs non probat. Boss. tit. de confess. nu. 44. & tit. de Inquisit. num. 102. Farinac. q. 66. num. 20. Bagarott. tract. de test. num. 63. Crott. tract. de test. nu.
22 324. Et quomodo probetur tempus, Vide Boss. tit. de opposit contra test. num. 40.
23 Et testes deponentes de diuerso loco, & tempore sũt singulares. latè Foller. in pract. crim. 2. par. 3. par. vers. Et si confitebuntur. nu. 1. Veronen. conf. crim. 32. n. 16. Gomez. varia. resolut. in tit. de tortu reorum. sub n. 18.
24 Vbi de communi. Et non sunt attendendi Carrer. in pract. crim. in 2. tract. de indit. §. septimum inditium. num. 8. Foller. in pract. in verb. Et si confitebuntur. par. 2. num. 2. Vul. opin. 138. num. 6. Butsatt. conf. 166. n.
25 20. seq. lib. 2. Vbi de communi. Et non coniunguntur in causa criminali. Curt. Iun. l. admonendi. num. 62. ff. de iureiur. Patis. conf. 153. num. 29. post alios, quos allegat. Barth. Gritt. conf. 160. num. 13. inter conf. crim.
26 diuers. num. 1. Imò testis deponens de certo tempore, & non de certo loco non probat. Bal. conf. 399. lib. 1. & conf. 420. lib. 4. &
27 conf. 353. circa fin. l b. 5. Bart. conf. 172. col. 2. circa fin. in septimo dub. & conf. 177. Et non sufficit, quod dicat in genere super Inquisitione, contenta in ea esse vera; quia non videtur deponere de loco, & tempore: & quomodo hoc, & similia intelligantur. Vide Boss. tit. de opposit. contra test. num. 41.

SVMMARIVM.

1 *Testis deponens per verbũ videtur nõ probat; quia illud verbum ad iudicium, non ad assertionem facti verificatur.*
2 *Testi affirmanti quod verè scire non potest, non est credendum.*
3 *Testium munus non est iudicare sed per sensũ corporeum est deponere.*
4 *Testis iudicare non debet suspicionis arbitrio.*
5 *Testis deponere debet de his quę certitudinaliter nouit.*
6 *Deus est scrutator cordium; ideò nemo noscit homi-*

hominis voluntatem Deo excepto.

7 *Testi deponenti per verbum uidetur, quia nimis animosè deponit, non est credendum.*

8 *Testis deponens de iudicio suo, quãuis rationem reddat, nihil probat.*

9 *Testis iudicare non debet.*

10 *Testi deponenti per verbũ Credo nõ creditur.*

11 *Testis deponens pre verbum Credo non potest vocari testis.*

12 *Testis de credulitate non valet, quia debet deponere de his, quæ certitudinaliter nouit.*

13 *Testis deponere potest per verbum videtur de tempore, & plenè probat.*

DISCEPTATIO XXXXII.

De Testibus deponentibus per verbum Videtur.

1 INquisito non potest infligi tortura ad depositionem testis deponentis per verbum videtur; quoniam illud verbum ad iudiciũ, non ad assertionem facti verificatur, & ideò non probat. Argum. l. quod tamen. § 1. ff. de arbitr. Nell. tract. de test. nu. 164. Alex. cons. 147. col. 5. vol. 2. loquens in proprijs terminis. Marf. cons. 20. n. 36. Curr. Iun. cons. 165. n. 17. Vbi cumulat concordantes. Dec. cons.
2 459. n. 10. & cons. 169. Crauett. cons. 249. n. 4. Vbi non esse credendum testi affirmanti quod vere scire non potest. Boss. tit. de oppo sit. contra test. n. 43. Bart. in tract. de test. col. 4
3 vers. testis super hoc deposuit. Ratio est, quia testium munus non est iudicare, sed est depo nere per sensum corporeum in materia, quæ sensu corporis percipi, & cognosci potest. Bart. & alij in d. l. quod tñ. Paris. cons. 104. n. 37. & idem Bart. l. is, qui. §. fin. ff. de tuto. & curato. dat. ab his. & l. qui testamento. ff. de
4 test. m. Menoch. cõs. 31. n. 27. seq. lib. 1. quoniam testis iudicare non debet suspicionis ar bitrio. 2. q. 1. dic vt ibi. Directór. Inquisit. 2. par. pag. mihi 200. n. 2. quia non conuenit testi. Bart. d. l. quod tamen. & d. l. qui testamento. Et in indiuiduo scribit Alex. d. cons. 147. col. 5. vol. 2. quem refert, & sequitur Marf.
5 d. cons. 20. nu. 36. Sed deponere debet, quæ certitudinaliter nouit. c. relatum. q. 2. c. testes. 3. q. 8. Corn. cons. 251. vol. 1. n. 3. Foelyn. c. quoties. n. 7. de test. Rot. Rom. decis. Palcotti 679. in princ. 3. par. nouiter impress. Nell. tract. de test. n. 164. Hippol. cons. 4. n. 9. vol.
6 1. Non autem per verbũ Iudico, vel de eius iudicio: Est enim eius depositio nimis animosa, & incogitata. Quis enim nouit voluntatem hominis, Deo excepto, qui est scrutator cordium? c. de occidendis. Vbi Glos. 23.
7 q. 5. Angel. in l. plagij. col. 1. C. de plagia. Et cum nimis animosè deponat, ipsi non est credendum. Idẽ scripsit Soc. Sen. cons. 220.
8 col. 4. in fin. lib. 2. Gram. cons. 12. n. 14. in criminali. Immo deponens de iudicio suo, quãuis rationem reddat, nihil prorsus probat.
9 Alex. cons. 132. n. 25. vers. nam testis iudicare non debet. col. 5. Brun. cons. crim. diuers. 115. num. 40. lib. 1. fol. 10. Olasc. decis. Pedamon. 122. num. 1. Mascard. de probat. cõ-
10 clus. 458. num. 7. lib. 1. Ità pariter dicendum est de testibus deponentibus per verbũ Credo, quibus nullo modo est credendum; quia pariter nimis animosè, & incogitatè deponunt. Crauett. cons. 249. nu. 4. Cyn. l. testium. C. de test. not. l. 2 §. Item labeo. ff de aqua
11 plu. arcen. Marf. cons. 4. num. 9. Immo tales testes. non possunt vocari testes, ex quo de-
12 ponunt de credulitate. Butr. c. quoties. de test. Bal. in l. solã. de test. nam (vt dictũ est) debet deponere de his, quæ certitudinaliter nouit, & non de credulitate: Potest tamen d. testis per verbum videtur deponere de tempore, & plenè probat secundum Alex. cons. 54. col. pen. vol. 5. & cons. 249. col. 2. vol. 1. refert, & sequitur Boss. tit. de test. num. 40.

SVMMARIVM.

1 *Testis dubitatiuè, & titubãter deponens nullũ parit inditium.*

2 *Testis si non se firmat constanter in omnibus suis dictis non concludit.*

3 *Testis dubietas augetur in illis verbis se bene me ricordo, quia verè non recordatur.*

4 *Testis debet de necessitate præcisa concludere, aliàs non probat.*

5 *Testes dubitantes pro ignorantibus habentur.*

6 *Ignorantium, & dubitantium dicta æquiparantur.*

DISCEPTATIO XXXXIII.

De Testibus dubitatiuè deponentibus.

1 DVbitatiuè, & titubanter si testis deponat, Inquisito non potest infligi tortu-
2 ra; nam si testis non se firmat constanter in omnibus suis dictis, nihil concludit, nec vllum prorsus parit inditium; cum obscurè, & ambiguè deponat. Franc. Curr. tract. de iureiur. n. 7. Ruyn. cons. 33. nu. 3. vol. 4. Castrens. cons.

conf.25.n.3.lib.1. & conf.26.n.3.lib.1. Cæphal.conf.77.n.26.lib.1. Vbi adducit con-
3 cordantes. Iaf. in l. etsi per testes.col.3. vers. pro limitatione. ff. si quis caut. Et testis dubietas augetur v.g. in illis verbis, se bene me ricordo, quia ingenuè, & indubitanter non recordatur, propterea eius dictum non atten
4 ditur tanquam non aptum; nam testis debet de necessitate præcisa concludere, aliàs non probat. Gram.conf.65.n.8. in ciuil. Fœlyn.
5 in c.quoties n.7. de test. Ratio est, quia non deponit, nec scit certitudinaliter. Bart. in l.
6 quid tamen §.si arbiter.ff.de arbitr. Alex.cõs. 109 col.1.loquentes in proprijs terminis de test. deponentibus per verbum videtur. Alia quoque adest ratio, quia dubitantes pro ignorantibus habentur. l.fin.ff.de condit. indebit. nec non quia dubitantium, & ignorantium dicta æquiparantur. Crauett. conf.6. n.124. Soc.Iun.conf.62.n.4.

SVMMARIVM.

1 *Berroarijs ob eorum infamiam, & vilitatem nulla prorsus est adhibenda fides.*

2 *Berroarijs, quando v. g. dicunt homicidium fuisse commissum in eorum præsentia, non creditur, quia iniuria ipsis facta censetur.*

3 *Berroarijs non creditur, quia deponunt in causa propria.*

4 *Berroariorum dicta recipiuntur ad instructionem tantum, vt ex illis ad capturam, & ad inquirendum procedi possit.*

5 *Berroarijs non creditur, quamuis se dicant offensos, seu vulneratos in captura.*

6 *Berroarijs non creditur, quando dicunt se vulneratos. quia sunt principales, & accusatores, & deponunt in causa propria.*

7 *Berroarijs, qui se dicunt offensos, nec cum tortura creditur, etiamsi essent in mortis articulo.*

8 *Berroarij etiam in grauissimis delictis, & quando veritas aliter haberi non potest, à testimonio repelluntur.*

9 *Berroarij à testificando repelluntur, quando non fuerunt confrontati ad faciem inquisiti. quia non possunt vocari testes.*

10 *Berroarij stante eorum infamia, & vilitate non possunt testificari in causa capitali, nisi in tortura.*

11 *Berroariorum depositiones sufficiunt ad inquirendum tantum.*

12 *Berroarijs non tortis multo minus creditur.*

DISCEPTATIO XXXXIII.

De Berroarijs,

AD Berroariorum dicta affirmantium v.g. de resistentia, & exemptione ab eorum manibus, aut dicentium homicidium fuisse commissum in eorum præsentia, In-
1 quisito non est infligenda tortura; tum quia ob eorum infamiam, & vilitatem nulla eis adhibetur fides. Bal.l.fin.q.8.C.de Edict. Diu. Adriã.tollë.n.47.Clar.q.7.vers.habes igitur. in fin. Plenè etiam ostendit Boss.in tit.de denunt.num. 12. seq. Vbi iure, & rationibus id comprobat. Mascard.de probat.lib.2.cõcluf.
2 8. tum etiam quia iniuria ipsis facta censetur; ideò non probant. Glos.in l.apud labeonem. §.tenetur.& ibi Angel.in §.comitem.ff.de iniur. Boss.ibidem. Vbi quod apud ipsum nullam hoc habet difficultatẽ. Mascard. de pro-
3 bat.conclus. 1115. lib. 2. num. 8. Ratio est, quia videntur deponere in causa propria. Veronen.conf.crim.92.num.7. Gram.deci f.
4 25 num.1. seq. Et eorum dicta recipiuntur ad instructionem tãtum, vt ex illis ad capturam, & ad inquirendum procedi possit. Boss. tit. de denunciat. n.12. Afin.in pract. § 9.c.3.n.5. in fin. Lugd. in pract.crim. c.15. tit. de citat. reali.idest pœna capturæ.n.3.nec dissẽtit Cæphal.conf.241. nu. 71. lib 2. Et id quamuis etiã plures sint; quia nec vllum quoq; faciũt inditium, nisi ad inquirendum generaliter, & sic ad assummẽdum informationem. Alciat. de præsumpt.reg 3. præsumpt. 14.n.7. Boss. d.tit. Farinac.in tract.de test. nu. 56. & 376. seq. & in tit. de carceribus, & carceratis. q.
5 33.nu.80. seqq. Immo de tortura Inquisito non potest infligi, quamuis dd. Berroarij dicant se fuisse offensos, seu vulneratos in ca-
6 ptura, quoniam sunt principales, & accusatores, & deponunt in causa propria. c. accusatores. 3.q.5.c.totus. §.in omni.de verb. significat. spec.in tit.de test.§.1.num.39.vers. Item quia ipse est accusator, & testis. Gabriel tit.de citar.lib.2.conclus.4. num. 3. Cæphal.
7 conf.241.num. 69. lib.7. Immo (inquam) dd. Berroarijs dicentibus se offensos, cum sint accusatores, testes, & inimici nec cum tortura creditur, etiãsi essent in articulo mortis constituti. Gram. conf.38. num.11. seq. Boss. tit.de inquisit. num. 52.seq. Marl.in l. 1. §.præterea.ff.de quæst. Baiard.q.24.n.18.
8 Item quia dd. Berroarij à testificando repelluntur etiam in grauissimis delictis, & etiam quando

quando veritas aliter haberi nō poteſt. Boſs. tit. de denunt. n. 10. propè fin. Vbi teſtatur de communi, Clar. q. 7. verſ. habes igitur. in fin. Burſatr. conſ. 331. num. 44. loquens in capto cum paruo tormento, ſeù archibuſio
9 berroarijs non eſſe credendum, & maximè quando non fuerunt confrontati ad faciem Inquiſiti, & ſic non poſſunt vocari teſtes,
10 & ſunt nullius momenti. de teſt. Quinimo non poſſunt in cauſa capitali reſtificari niſi in tortura ſtante eorum infamia, & vilitate;
11 ideò eorum depoſitiones ſufficiunt ad inquirendum tantum (vt dictum eſt) Boſs. d. tit. de denunt. num. 12. Iodoc. in pract. crim. c. 15. Rubr. de citat. reali in captura. num. 31. Cæphal. conſ. 24. nu. 71. lib. 2. Iaſ. poſt Bart. in l. cunctos populos. num. 47. C. de ſumm. Trinit. & fid. cathol. Farinac. de oppoſit. contra teſt. q. 56. nu. 396. Vbi quod Berroarijs
12 non tortis multo minus creditur.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis in repetitione non poteſt ſe referre ad priora eius examina.*
2 *Teſtis nō poteſt ſe referre ad priora eius examina quādo militat præſumptio falſitatis.*
3 *Teſtis nō poteſt ſe referre ad priora eius examina, ſed debet per iudicem ſuper negocio principali & omnibus circumſtantijs ſubtiliter interogari.*
4 *Teſtis nō poteſt ſe referre ad priora eius examina, quando ipſi lecta ſunt prout ſibi legi petere poteſt propter magnitudinem præiudicij.*
5 *Teſtis nō poteſt ſe referre ad priora eius examina ſed interogatoria euacuare, & facti ſeriem narrare tenetur.*
6 *Teſtis in criminalibus debet ſpecificè factum, vel eius ſubſtantiā narrare, & non ſe referre ad aliud examen.*
7 *Mendaces oportet eſſe memores.*
8 *Teſtis quia memoria eſt habilis, faciat vt ſibi legantur priora ſua dicta; & dicat, quod ſi in ſecundo examine dixit aliud, quod dixit in primo, tunc corrigit ſuum ſecundum dictum, & redigit ad primum.*
9 *Teſtes, quādo non fuerunt repetiti, & ſi plenè probarent, à teſtificando repelluntur.*

DISCEPTATIO XXXXV.

De Teſtibus ſe referentibus ad priora eorum examina.

1 Teſtes, ſi in repetitione ſe referāt ad priora eorū examina diffugientes ſubſtantiam facti narrare; quia non probant, & eorum dicta inconſiderabilia redduntur, Inquiſito nō poteſt infligi tortura. Aret. in l. legata inutiliter. col. 1. de legat. primo Bal. in l. fin. in
2 fin. C. de teſt. Caſtrenſ. conſ. 168. col. 1. in 2. dub. Quod maximè procedit, quando militat præſumptio falſitatis, & ſubornationis, attenta potentia Inſtigatoris, tum ob varietates, & contrarietates, tum etiam ob apertā inimicitiam, ſeù odium cum Inquiſito; ob quam ſuſpicionem non poſſunt ſe referre ad priora eorum examina. Bal. in d. l. fin. Alex.
3 conſ. 91. vol. 4. num. 9 Dec. & Cagnol. l. ea eſt natura. ff. de reg. iur. Sed bebent per Iudicem ſuper negocio principali, & omnibus circumſtantijs etiam à facto principali extraneis ſubtiliter interogari. Bal. d. l. fin. Dec.
4 & Cagnol. vbi ſupra. Additur quoq; quod non poſſunt in criminalibus ad priora eorū dicta ſe referre, quando ipſis lecta ſunt ob
5 magnitudinem præiudicij; ſed interogatoria euacuare, & iterū facti feriem, ſeù ad minus ſubſtantiam narrare tenētur; aliàs nihil probant, & eorum depoſitiones inualidæ, nullæ, & inconſiderabiles redduntur. Aret. in tert i nis in d. l. legata inutiliter. col. 1. de leg. primo Bal. in d. l. fin. & in l. iuſiurand. co. 1. C. de teſt. Caſtrenſ. conſ. 168. Farinac. q. 66. n. 51. ſeq. Marſ. in pract. §. ſecunda. Fœlyn. c. cum
6 in tua. col. 1. C. de teſt. Ratio eſt, quia teſtes in criminalibus debent clarè, & ſpecificè factum narrare, & non per relationem ad aliud
7 examen. Caſtrenſ. d. cōſ. 168. vol. 1. in ſecūdo dub. Et optima ratione quidem, quia mendaces oportet eſſe memores, & eo magis ſi ſuſpicio ſubſit de teſtimonio falſo. Fœlyn. in d. c. cum in tua. de teſt. Boer. deciſ. 108. Vulpell. conſ. 71. n. 4. Verum vt teſtis cautius ſe gerat; cum (vt dictum eſt) memoria hominis ſit habilis, poteſt petere, antequā reſpon-
8 deat, vt ſibi dictum ſuum legatur, & ad illud ſe referre. Boſs. tit. de oppoſit. contra teſt. n. 8. Et vtcunq; res ſe ſe habeat, debet apponere hæc verba; quod deponit, prout nunc ſibi videtur, & ſi apparuerit, aliud dixiſſe in primo eius examine, ex nūc corrigit hoc ſuū ſecūdum dictum, & redigit ad primum, cum eo tem-

eo tempore melius recordaretur. Bart. in l. eos. vers. quero pro declaratione. ff. de falsi. Alex. cons. 56. col. 2. sic euitat variationem.
9 Boss. tit. de examinibus Reorum. num. 3. Tamen illud omnibus est menti tenendum, quod quando testes non fuerunt repetiti, & si plenè probarent, à testimonio repelluntur. Vt post Bal. quem allegat: ostendit Mars. in pract. in d. §. secunda. n. 78.

SVMMARIVM.

1 *Testis incontinenti, non autem ex interuallo suum dictum corrigere potest.*
2 *Testis incontinenti dicitur corrigere suum dictum quando non dum exiuit è conspectu Iudicis, vel quando exiuit non dum erat partem allocutus, nec examen & publicatum, aut anteq̃ se subscribat examini.*
3 *Testis quando incontinenti se corrigit, debet probare causam erroris, alias vti varius punitur de falso.*
4 *Testis si incontinẽti se corrigit, & allegat iustam causam erroris, nõ dicitur varius.*
5 *Testis quando cum parte alloqui potuit, suum dictum corrigere non potest.*
6 *Testis quando cum parte alloqui potuit, subornatus præsumitur.*
7 *Testis potest ex interuallo corrigere suum dictum, vt euitet pœnam falsi, tamen in tormentis.*

DISCEPTATIO XLVI.

De Teste suum dictum corrigere volente.

Tortura non potest infligi Inquisito ad dictum testis, qui ex interuallo suum dictum correxit; quoniam testis solumodo incontinenti, non autem ex interuallo cor-
1 rigere potest. c. præterea. de test. cogen. Glos. in l. quando verò. in Glos. magna circa med.
2 in Auth. de test. Et testis incontinenti suum dictum corrigere potest, quando non dum exiuit è conspectu Iudicis; vel quando exiuit non dum est partem allocutus, aut examen non est publicatum. Bart. & Angel. l. si postulasti. §. sed etsi negauerit. ff. de adult. Tindar. in tract. § 4. nu. 3. Capic. decis. 142. Glos. §. quia verò in Auth. de test. Bal. Abb. Fœlyn. d. c. pretrerea. de test. cogen. Bart. Angel. Albe. in c. si postulauerit. §. sed si non negauerit. ff. de adult. Brun. tract. de indic. q. 4. nu. 16. nisi tamen aliud qualitas personæ suadeat. Bois. tit. de tortu. test. n. 26. aut anteq̃ se subscribat
3 examini. Farinac. q. 66. nu. 229. & 231. Veruntamen quando incontinenti se corrigit, debet probare causã erroris, alias vti varius punitur de falso. Boss. tit. de publicat. process.
4 nu. 28. Et si incontinenti se corrigat, allegando iustam causam erroris, & ità Iudici videatur, non dicitur varius. Bois. tit. de tortu. test.
5 num. 23. Quando verò testis cum parte alloqui potuit, eius dictum corrigere non potest. Bal. Abb. Fœlyn. d. c. præterea. de test. cogen. Gram. cons. ciuil. 79. nu. 4. Capic. decis. 142.
6 quea facile subornatus præsumitur. Clar. §. fin. q. 53. Vulpell. cons. 76. nu. 9. & cons 79.
7 nu. 6. Potest etiam suum dictum ex interuallo corrigere, vt euitet pœnam falsi, tamen in tormentis. Tradit Tydar. tract. de test. c. 3. nu. 5. & c. 4. vers. est notandum.

SVMMARIVM.

1 *Testis qui plures patitur defectus, nullũ parit inditium, nec vllam facit probationem.*
2 *Quãuis simus in delictis occultis, difficilis probationis & veritas p alios haberi nõ possit*
3 *Quamuis eum tortura deposuerit.*
4 *Testium plures defectus in totum prosternunt ipsorum fidem.*
5 *Testes plures patientes defectus non in subsidium possunt admitti.*
6 *Testes plures patientes defectus repelluntur, quia non sunt idonei, nec vnus potest alium supplere.*
7 *Testis inhabilis alter alterum iuuare non potest.*
8 *Testis vnus, vt suppleat defectum alterius, debet esse benè idoneus.*
9 *Testes plures patientes defectus quãuis mille, vnus non potest supplere defectum alterius*
10 *Testium inhabilium multitudo habet locum in ciuilibus, non in criminalibus.*

DISCEPTATIO XLVII.

De Testibus patientibus plures defectus.

Testis dictum plures patientis defectus non est sufficiens ad torquendum In-
1 quisitum; quoniam cum in totum à testimonio repellatur, nullum parit inditium, nec vllam protsus facit probationem. Gram. cons. 45. num. 23. Ioan. Turr. cons. 81. n. 61. Anton. Gabriel lib. 1. tit. de test. conclus. 7. limit. 5. num. 10. Gratt. cons. 59. col 2. vol. 2. Mars. singul. 385. Crauett. cons. 6. num. 55. & 57. Rolan. cons. 24. num. 61. lib. 1. Soc.

2 conf. 118. Quamuis simus in delictis occultis, & difficilis probationis, vel aliàs in casu, in quo per alios veritas haberi non potest.
3 Quamuis etiam eū tortura deposuerit. scripserunt Aym. d. conf. & conf. 149. nu. 11. seq. Gram. d. conf. nu. 22. in fin. Gratt. respon. 59. nu. 41. lib. 1. Bursatt. conf. 135. nu. 2. Vbi de communi Paris. conf. 2. n. 85. lib. 4. Cæphal. conf. 65. nu. 27. seq. Marc. Anton. Eugen. conf. 25. n. 66. Bertaz. conf. 3. nu. 32. lib. 1. Vbi quod ista conclusio ab omnibus approbata, & recepta est. Natt. conf. 298. n. 6. Gabriel d. tit. de test. lib. 1. Mars. conf. 102. cum alijs infinitis adductis per Bertaz. d. conf. n. 31. Rolan. conf. 54. nu. 61. lib. 1. Menoch. conf. 98. nu. 15. Vbi post Crauett. & Mars. quos
4 allegat: Nam dd. defectus testium in totum prosternunt eorum fidem. Gram. d. conf. 45.
5 Gratt. d. conf. 59. Et faciunt etiam. quod nec in subsidiū possint admitti. Barbat. conf. 65. col. 4. lib. 4. Gram. d. conf. 45. num. 24. Menoch. d. conf. 98. quoniam nihil omninò
6 probant. Paris. conf. 53. num. 36. Et quando testes plures patiuntur defectus, seù exceptiones, nec eorū aliquis est integræ fidei, repelluntur, nec vnus aliū supplere potest scripserunt Bertaz. conf. 41. num. 20. Dec. conf. 133. col. pen. prope fin. Mars. conf. 288. n. 22. Natt. conf. 394. nu. 18 & conf 166. num. 11. Siluan. conf. 91. nu. 32. Cæphal. conf. 107. n. 11. lib. 2 Alex. conf. 93. col. 3. vers. nec potest
7 diei, lib. 6. Ratio est, quia (vt dictum est) testis, inhabilis alter alterum iuuare non potest; nanq; nemo dat, quod non habet Et te-
8 stis vnus, vt suppleat defectū alterius, requiritur, vt sit benè idoneus, integer, valdè dignus, nec non præstantissimæ fidei, & omni exceptione maior. Alex. d. cōs. 93. nec dissentit Corn. conf. 172. col. pen. n. 20. lib. 2. Aym. d. conf. nu. 10. Gabriel d. tit. conclus. 5. nu. 7. lib. 1. quoniam testes, quamuis mille quando plures patiuntur defectus, vnus non potest supplere defectum alterius nam multitudo testium inhabilium habet locum in ciuilibus, non autem in criminalibus. Ità Bal. in c. ad nostrā. de probat. not. in c. fraternitatis. de test.

SVMMARIVM.

1 *Testes infrascripti nullum ad torturā faciunt inditium.*

2 *Testes examinati parte nō citata, nō repetiti, non confrōtati nec habiti pro rectè, & ritè examinatis nullum pariunt inditium, nihil probant. fumum non faciunt, nec testiū nomen mærentur.*

3 *Nec etiam coram Iudicibus habentibus potestatem procedendi non seruato iuris ordine.*

4 *Nec in causis, vbi omittitur sollemnitas iuris.*

5 *Nec vbi proceditur per Informationes.*

6 *Testium huiusmodi defectus in totum prosternunt eorum fidem.*

DISCEPTATIO XLVIII.

De Testibus examinatis parte non citata, non confrontatis, non repetitis, nec pro rectè, & ritè examinatis habitis

AD testium depositiones, qui fuerunt examinati parte non citata, nec postea repetiti, nec cum Reo negante obiecta crimi-
1 na confrontati, nec ab eodem Reo habiti pro rectè, & ritè examinatis Inquisito non potest infligi tortura. Bart. l. fin. in fin. post numerū octauum ff. de quæst. Brun. de indit. & tortu. par. 1. q. 2. nu. 8. seq. quoniam secundū verā,
2 & communem opinionē nullum de iure pariunt inditium, nihil probant, nec nomen testium mœrentur. c. 2. vers. nullius momenti. Vbi not. omnes de test. l. si quando. §. & cum oporteat. in fin. C. eo Vulg. l. de vno quoq; de re iudic. Alex. conf. 130. in princ. Vulpell. conf. 95. nu. 2. Clar. q. 11. vers. Item quæro. propè fin. Afflict. super secunda par. Constit. Regni. Rubr. 2. nu. 20. Clar. post alios, quos citat. in pract. crim. § fin. q. 45. n. 15 & disponit Text. cum Glos. & ibi not. per DD. in d. l. si quando. C. de test. & docet Bart. in d. l. fin. in vult. q. & in l. si quis adulterij. C. de adult. & in l. Custodias. ff. de publ. Iudic. & tradit Angel. de malef. in verb. fama publica. col. 4. & alij quos refert, & sequitur Gram. decis. 11. sub nu. 7. Et ità in pract. seruari testatur Bofs. tit. de Delinquente. num. 5. post. eum Clar. vbi supra. & d. q. 11. num. 2. Vbi dicit hanc esse communem opinionem omnium, & ità seuari in pract. post Blanc. Gomez. & alios, quos citat, & q. 50. sub. n. 4. post Innoc. c. bone, de elect. Ità dicit practicari in toto mundo. Farinac. q. 72. tract. de test. tit. de oppofit. contra examen test. num. 92. seq.
3 Etiam coram iudicibus habentibus potestatem procedendi nullo seruato iuris ordine, & citra, ac contra ius, cum quibuscunque amplissimis facultatibus. Idem Farinac. ibi-

4 ibidem num. 98. Etiam in causis vbi emit-
titur sollemnitas iuris. Boss.tit.de opposit cõ
5 tra test.num.34. Et etiam vbi proceditur per
Informationes. Idem Boss.d.tit.num.36. Et
adest Constitutio Pauli Tertij 58. in prima
par. Bullarij. vers. captum verò. Immo dd.
testes nec etiam adminiculum faciunt. c. 2.
Vbi Abb.num.14. Arer.num.1. in primo no-
tab.de test. Bursatt.cons.20.num.65. Vbi at-
testatur de magis communi opinione, cano-
nizata etiã à Rota Rom.viui.opin.931. Vbi
6 quod nec fumum faciunt. Et huiusmodi de-
fectus in totum prosternunt eorum dicta. Me
noch.d.cons.98.num.15.lib.1. post Marf. &
Crauett. quos allegat.

SVMMARIVM.

1 *Testis in sua depositione non concludens non probat.*
2 *Testis dicens vidisse v g. Tamburrum in cubiculo, & non dicens, quod intus vidit vestimenta, non concludit, nec inditium ad inquirendum facit.*
3 *De furto quando dicatur constare.*
4 *Testis concludit, quando dicit. aliquem fecisse v g homicidium ad sui defensionem.*

DISCEPTATIO. XLVIIII.

De Teste in sua depositione non concludente.

TOrtura non potest infligi Inquisito ad
dictum testis in sua depositione nõ cõ-
cludentis; nam testis in causa criminali, & ma
ximè ardua debet bene, & de necessitate præ
1 cisa, & non præsumptiuè concludere, aliàs
non probat, & omninò à testificando repel-
litur. l. neq; natales. C. de probat. c. in præsen-
tia. eo tit. Vbi Dec. in decimò tertiò notab. n.
58. l. non hoc. C. vnde cognat. l. nullum. C. de
test. l. testiũ. l. solã. eo. tit. Abb. in d. c. in præ-
sentia. & in c. auditis. col. 4. de pscript. Bart.
& alij in l. si quando. in fin. C. vnde vi. Marf.
cons. 65. num. 33. Bertrand. cons. 114. n. 5. &
cons. 147. num. 3. vol. 2. Alber. tract. de test.
par. 1. num. 3. Tyndar. tract. eo. par. 1. c. 12. n.
8. tom. 13. Bois. de opposit. contra test. n. 47.
& 79. Gram. cons. 54. n. 5. vol. 2. Bal. in d. l.
solam. C. de test. Crauett. cons. 2. n. 4. Vbi ad-
ducit concordantes. Nell. de S. Geminiano in
tract. de test. par. 2. n. 29. Bertran. cons. 91. nu.
3. lib. 2. Vbi quod testis debet necessariò vel
2 de necessitate precisa, & non præsumptiuè
concludere. Vt v. g. si dicat, quod quis con-
ducebat frumentum extra statum Ecclesiæ
versus statum Vrbini, & non dicit vidisse il-
lud introductum in d. statum Vrbini, nõ con
3 cludit. Vel v. g. si dicat vidisse Tamburrũ in
cubiculo, si nõ dicat etiã, quod intus aderant
vestimenta, seù alia bona, prout necessariò
requiritur, ad hoc vt dicatur de furto consta-
re, non probat, nec etiam ad inquirendũ parit
inditium. d. c. in præsentia. de probat. d. l. neq;
natales. eo. tit. latè Bertrand. d. cons. 114. n. 5.
4 vol. 2. Tamen d. testis concludit absq; alia ra-
tione, si deponat aliquem v. g. fecisse homici-
dium ad sui defensionem. Bois. tit. de defens.
Reorum. num. 30.

SVMMARIVM.

1 *Testis non cognoscens, nec nominans Reum nomine, & cognomine non probat.*
2 *Probatio testium, non autem instrumentorum in delictis attenditur.*
3 *Testes fisci possunt petere, vt eis exhibeatur Reus accusatus ad effectũ ipsũ recognoscẽdi*
4 *Testis de necessitate præcisa debet concludere, quod Inquisitus est ille met designando effigiem, & personam per nomẽ, & cognomẽ*
5 *Testis quando non dat signa de effigie, & vestimẽtis ad recognoscẽdũ deliquẽtẽ, nõ afficit.*
6 *Testis in designando personam delinquentis, quãdo dicit, quod v g. habet barbã nigrã, & tamẽ habet barbam rubeam reijcitur.*
7 *Testis debet designare idẽtitatem personæ.*
8 *Testis non dans signa in specie, cuius v g. effigiei sit delinquens, nihil probat,*
9 *Testis non cognoscens delinquentem debet per certa signa ipsum describere.*
10 *Testis obscurè deponens tenetur de falso.*
11 *Testium verba obscura possunt intelligi tã de vno, quam de alio, & ideò non probant.*
12 *Depositio testis, quando criminaliter agitur non debet esse obscura, & dubia*
13 *Obscuritas depositionis facit testes suspectos de falso.*
14 *Identitas personæ probari debet per nomen, & cognomen.*
15 *Identitas personæ, non dicitur probata per solam nominationem nominis proprij.*
16 *Pro identitate personæ vltra nomen propriũ alia requiruntur demonstrationes.*
17 *Testis à principio non nominans Inquisitũ, sed in vltimis suis constitutis, eius dictum non attenditur.*
18 *Testis etiam in tormentis non nominans In-*

Inquisitum, prout requiritur ad tollendā maculam infamia, non probat.

19 *Testis quando non cognoscit Inquisitum nomine, & cognomine, debet fieri confrontatio cū tribus, vel quatuor, quātū fieri potest similibus d. Inquisito, aliàs non probat.*

DISCEPTATIIO L.

De Teste Reum non cognoscente.

INquisitum non potest infligi tortura ad dictum testis ipsum non cognoscentis; quoniā testis, nisi cognoscat, & nominet Reū
1 nomine, & cognomine, nō probat. l. ita fidei & l. nō intelligitur. ff. de iur. fisci. Crauett. cōs. 169. nu. 4. vbi cumulat concordantes. Boss. tit. de fals. in princ. nu. 3. & Bal. per plura iura ostendit in l. fin. §. cum igitur. num. 17. vers. in
2 maleficijs. C. de iur. deliberan. Vbi reddit rationem, quia in delictis attenditur probatio testium, non autem instrumentorum, & ista
3 est communis opinio. Vt testatur Alex. in d. l. fin. nu 9 C. de iur. deliberan. Hinc est, quod testes Fisci possunt petere, vt exhibeatur eis Reus accusatus ad effectum ipsum recognoscendi. Ità Bart. in l. eum si exhibuissent. ff. de publican. & vectigal. Glos. in l. fin. Vbi per Bart. nu. 4. in verb. cognoscunt. C. de iur. deliberan. Vt est communis opinio. Ità Alex. ibi nu. 9. laurent. ab Oua. cons. 60. nu. 16. dixerit lib. 2. Ratio est, quia de necessitate præcisa te-
4 stis deb. t concludere, quod Inquisitus est illemet, designando effigiem, ac etiam personā per nomen, & cognomen, ad hoc vt probet identitatem personæ. Vt per plura iura ostendit Bertrand. cons. 114. num. 5. lib. 2. c. in præsentia. de probat. l. non hoc. C. vnde cognat.
5 Verū qñ nō dat signa, pur tenetur, de effigie, & vestimētis ad recognoscēdū delinquentē, eius dictū non afficit. Foller. in pract. crim. in verb. Capiat informatione. n. 46. Bart. l. 1. C.
6 de medic. valid. lib. 11. Et quādo in designando personam delinquentis dicit, quod v. g. habet barbam nigram, & tamen habet barbam rubeā, reijcitur. Dec. cons. 101. col. pen.
7 Abb. c. cū Ioannes. de fid. instrū. Vbi quod talis testis debet designare idētitatē; psonę; sed
8 non dans signa in specie, cuius v. g. sit effigiei delinquens nihil probat; quoniam si testis
9 non cognoscat d. delinquentem, debet per certa signa ipsum describere. Vt tradit Clar. q. 45. vers. sed in proposito quero. propè fin. aliter obscurè deponēs tenetur de falso. Bart.
10 l. ea, quæ ff. de cōtrahen. empt. Ratio est, quia
11 testium verba, ita dicta obscura possunt intelligi tam de vno, quam de alio; Et ideò nō probant. l. ità fidei. & l. non intelligitur. ff. de iur. fisci. Alex. con. 238. num. 10. lib. 6. Natt. cons. 177. n. 4. lib. 1. Nec eorum depositiones vllo modo adaptari possunt in personam ali-
12 cuius. Vnde non solum nō debet esse obscura, & dubia depositio testis; sed etiam de necessitate concludere debet, vbi præsertim criminaliter agitur. Boss. tit. de opposit. contra
13 test. nu. 45 Nanq; obscuritas deponendi facit testes suspectos de falso. Bal. l. data opera. nu. 31. C. qui accus. non poss. quoniam clarum est in iure, quod identitas personarum probari debet per nomina, & cognomina. l. demonstratio falsa. ff. de condit. & demonstrat. Dec. cōs. 36. col. 3. vers. nō obstat, quod talis. Et d.
14 identitas personæ non dicitur probata ex sola nominatione nominis proprij. Clarè ostēdit Corn. cons. 143. col. 2. post. med. vol. 2.
15 Vbi quod vltra nomen proprium pro identitate personæ requiruntur etiam aliæ demō-
16 strationes. Immò quando testis in principio non nominauit Inquisitum, sed in vltimis
17 constitutis suis, eius dictum non attenditur. Natt. cōs. 298. n. 7. seq. in fin. Dec. cōs. 89. n. 8 Bertaz. cō. 28. n. 4. & cōs. 39. n. 13. lib. 1. sed
18 huiusmodi casus potius cōuenit Reo. Quinimò dicitur, q testis ēt in tormētis nō nominas Inquisitum, prout requiritur ad tollendā infamiæ maculam, vtiq; nō probat. l. ob carmen. ff. de test. Hyppol. §. diligenter num. 83.
19 Clar. q. 25. in princ. Deniq; dicitur, q adeò est necessaria cognitio, & nominatio personę per nomen, & cognomen, quod quando d. testis non cognoscit nomine, & cognomine Inquisitum, ad subter fugiendam subornationem confrontari debet cum tribus, vel quatuor, quantum fieri potest, similibus d. Inquisito, alias eius depositio nō valet. Dixit. Clar. loquens in terminis q. 45. vers. Sed inquisitio, in fin.

SVMMARIVM.

1 *Testis examinatus sine iuramento nullum facit probationis gradum, quamuis probatissimus, & grauissimus foret.*

2 *Testis etiam in causa fidei sine iuramento nō probat.*

3 *Testis iurare debet super scriptura, aut super euangelijs.*

4 *Testis non sufficit, quod iuret intra terminū, nisi etiam deposuerit in termino.*

5 *Testis*

5 *Testis iurare debet parte præsente, quæ eum produxit.*

6 *Testis depositio nō debet præcedere iuramētū.*

7 *Princeps non potest concedere, vt credatur testi non iurato.*

8 *Testis depositio ex duobus constituitur, nempè ex ipsius dictis, & iuramento, nec vnum valet sine altero.*

9 *Iuramētū non potest præsumi fuisse præstitū.*

10 *Iuramentum est quedam sollemnitas, quę nō præsumitur, sed probari debet.*

11 *Iuramentum probari debet, ētsi procederetur sūmariè, & sine strepitu & figura iudicij.*

12 *Testes omnes iurare coguntur.*

13 *Testis dictum non probat, quando non fuit redactum per aliquem publicum Notariū.*

DISCEPTATIO. LI.

De Teste sine iuramento examinato.

1 TEstis dictum sine iuramento examinati contra Inquisitum non sufficit ad torturam; quia d. testis nullum facit probatiōnis gradum. l. solam. & l. iusiurandi. C. de test. Bos. tit. de opposit. contra test. n. 81. etiamsi grauissimus, & probatissimus foret. c. hortamur. 3. q. 9. c. nuper. & c. fraternitatis. Vbi
2 Glos. in verb. iuramentis. ext. de test. Id quod procedit etiam in causa fidei. Eymeric. 3. par.
3 num. 82. § quelibet horum. Tamen iurare debet super scriptura, vel super euangelijs. Bos. d. tit. de opposit contra test. num. 83. Et
4 non sufficit iurari facere intra terminum, nisi etiam deposuerit in termino. Bal. & alij in l.
5 Aufidius. in princ. ff. de acquir. hæredit. Immò debet quoq; iurare parte presente, quæ eum produxit. Bos. tit. de opposit. contra
6 test. num. 37. Et depositio non debet præcedere iuramentum, quia non valeret. Ideò in omnibus causis principaliter est attendendū iuramentum, quod est adeò de substantia in
7 probationibus testium, quod Princeps non potest concedere, vt credatur testi non iura-
8 to. Bos. tit. de opposit. contra test. n. 82. Nam testis depositio ex duobus constituitur, idest ex ipsius dictis, & ex iuramento; nec vnum valet sine altero. c. fraternitatis. de test. l. iusiu
9 randi. Vbi not. omnes C. de test. Nec dici potest, præsumi fuisse præstitum; quia Iuramē-
10 tum est quædam sollemnitas extrinseca, quę non præsumitur, sed probari debet. Abb. in c.
11 tuis. in fin. de test. Et id habet locum, etiamsi procederetur summariè, & sine strepitu, & figura iudicij, quoniam omnes testes cogun-
12 tur iurare. Abb. & alij c. testimonium. de test.
13 Spec. eo. tit. §. 4. Et testis nullam probationē facit, quando eius dictum iuratum non fuit per aliquem publicum Notarium redactum, prout requiritur. Not. in c. quoniam contra. de probat. Foller. in pract. crim. in verb. Et si comparent ante contumac.

SVMMARIVM.

1 *Testis plenè, idest in specie factum non deponens nullam facit probationem.*

2 *Testis in criminalibus debet clarè, & specificè factum narrare.*

3 *Testis deponens super diuerso facto coniecturam inferente, debet etiā deponere ad quē effectum illud factum fuit executum.*

4 *Puellæ, quando dicitur, quod fuit euacuatus sanguis è pedibus, debet dici ad quē effectū.*

5 *Partus vt dicatur aspersus, testis dicere debet, quod puellæ fuit è pedibus extractus sanguis pro aspersione partus.*

6 *Testis non attenditur, quando dicit, quod factum Rei habet admixtum factum partis.*

DISCEPTATIO LII.

De Teste plenè factum non deponente.

1 INquisito ad dictum testis plenè factū non deponentis, idest in specie nullo modo potest infligi tortura; quoniam d. testis nullā prorsus facit probationē. Glos. in l. Iulius. in verb. debeant. ff. de infam. Natt. post Bal. quę
2 allegat cons. 177. n. 6. Ratio est, quia testis in criminalibus debet clarè, & specificè factum narrare, & non v. g. per relationem ad aliud examen ob magnitudinē præiudicij. Castrēs. cons. 168. vol. 1. in secundo dub. & eleganter
3 scribit Bal. in d. l. Iulius. nu. 5. ff. de infam. Et quando deponit super diuerso facto coniecturam inferente, debet etiam deponere ad quem effectum illud factum fuit executum aliàs non concludit: Ratio est, quia (vt aliàs
4 dictum est) debet testis in criminalibus de necessitate præcisa concludere, aliàs nō probat. Bertrand. cons. 114. n. 5. par. 2. Gram. cōs. 65. nu. 8. in ciuil. Et ad maiorem intelligentiam huiusmodi datur casus; Quando testis dicit, quod puellæ fuit euacuatus sanguis è pedibus; vt concludat dicere et debet, quod san-
5 guis fuit extractus pro aspersione partus, aliàs partus non dicitur aspersus. Immò etiam dicitur, quod quando testis dicit, quod factum Rei habet

habet admixtum factum partis, d. testis non attenditur. Zuccard. post Ias. quem allegat in l.fin.in Glos.in verb.vitiatum.in fin.num. 293. de Edict. Diu. Adrian. tollen.

SVMMARIVM.

1 *Testis rationem seu causam sui dicti non reddens, vt tenetur, non probat.*

2 *Ratio est illa, quæ dat esse testimonijs.*

3 *Testis debet reddere rationem quomodo v.g. scit, & cognoscit Titium esse vulnerantē.*

4 *Testis si in criminalibus non reddat rationē, quomodo v g sciat, quod ille qui deliquit, sit Titius, non probat.*

5 *Testis si in ciuilibus tenetur reddere rationē cognitionis, ergo & in criminalibus, etiā non interogatus.*

6 *Testi debet esse notus ille, de quo deponit.*

7 *Testis non reddens rationem sui dicti, prout necessariò requiritur, vti suspectus de falso puniri potest.*

8 *Testis non interogatus de ratione sui dicti an probet.*

9 *Testis non tenetur reddere rationem in ijs, quæ sensu corporeo percipi possunt.*

10 *Testis debet deponere per sensum corporeum.*

11 *Testis non tenetur reddere rationem in ijs, quæ sunt facti sensibilis, quæ intuitiuè comprahenduntur.*

12 *Testis tenetur reddere rationem sui dicti in ijs, quæ sunt iuris, in quibus ratio debet esse coniuncta cum sensu de necessitate.*

13 *Testes reddentes rationem præualent testibus eam non reddentibus.*

14 *Redditio vna vera causæ præponderat causæ præsumptiuè.*

15 *Ex teste in ijs, in quibus concluditur solum per viam iuris, & rationis & non per sensum verum corporeum sine redditione causæ non resultat probatio.*

DISCEPTATIO LIII.

De Teste rationem sui dicti non reddente.

DEpositio testis non reddentis bonam rationem, seu causam sui dicti, prout ne-
1 cessariò tenetur, contra Inquisitum non est sufficiens ad torturam; quia non probat. Bart. l.cum hi. § vltimo igitur. n.3. de transact. Salyc. in l. Solam. de test. C. de test. in 3. par. nu. 1. Muscatell. in pract. crim. pag.
2 mihi 110. n. 20. Marant. tract. de test. n.9. in fin. Ratio est, quia d. ratio est illa, quæ dat
3 esse testimonijs. Bal. tract. de test. par. 3. n. 1. Et vt melius intelligatur, dicitur, quod testis debet reddere rationem, quomodo scit, & cognoscit v.g. Titium esse vulnerantē; quo-
4 niam in criminalibus nisi reddatur ratio, quo modo testis sciat, quod ille qui deliquit, sit d. Titius, licet dicat vidisse Titium tale deli-
5 ctum facere, non probat. Tradit Bart. tract. testimoniorum. in vers. rem aliquam. Etsi in ciuilibus tenetur testis reddere rationem cognitionis, ergò & in criminalibus etiam non interogatus. Hyppol. §. diligenter. n.81. tradit. Glos. l.3. §. ideò. ff. de test. Salyc. l. fin. C. de probat. propterea à testimonio repellitur. Bart. d. l. cum hi §. vltimo igitur. n.3. de tran-
6 sact. Afflict. decis. 361. n.34. Et ideo testi debet esse notus ille, de quo deponit. Et non
7 reddens rationem sui dicti, prout necessariò requiritur, vti suspectus de falso repellitur, & puniri potest. Bal. in l. Arethusa. col. 1. vers. & nota. ff. de stat. homin. cum alijs adductis per Brun. conf. 115. n.2. diuers. lib. 2. Et quā-
8 uis per aliquos DD. dicatur, quod testis, vbi potest, debet reddere rationem, & causam sui dicti, si sit interogatus, aliàs eius depositio valet sine redditione causæ. Vt Glos. 4. q.3. §. Itē solam, & l. de pupillo. § qui opus, ibi idcirco non exigitur. ff. de no. op. nunciat.
9 & Bart. in Auth. de test. §. & licet. n. 5. Tamē hoc ex mea sententia verum in his, quæ sensu corporeo percipi possunt; puta si testis dicat, Titium dominum talis rei, tunc nō pro-
10 bat, nisi reddat causam dicti sui, posito, quod de causa non interogetur: Ratio est, quia testis debet deponere per sensum corporeum. Vt Bart. in d. Auth. de test. § & licet. nu. 6. alleg. l. qui in te, in fin. de testam. col. 1. 2. respō. ff. de his, quæ in testam. del. facit quod not. in l. testi. C. de test. & ibi per DD. Sed cum testis dicit, talis est Dominus, non percipit id sensu corporeo, sed per intellectum, & tūc testificetur de eo, quod est ius non de eo, quod consistit in facto. Vt Bart. in d. §. & licet. in d. Auth. de test. Ità determinauit Innoc. in c. cum causam. ext. de test. & spec. in tit. de test. §. nunc tractandum. vers. vt autem pleniusq; ad vers. porrò testimonium, seu probato-
11 rium non requirit causam, si testis non interogetur de causa in his, quæ sensu facti sen-
12 sibilis, quæ intuitiuè comprehenduntur. Nō dico in his, quæ sensu iuris, in quibus ratio debet esse coniuncta cū sensu de necessitate,
13 aliàs non fit probatio. Vt d. Innoc. in d. c. causam

causam. Hic tamen notandū est, quod duo
testes reddētes legitimam rationē preualent,
& preponderant totidem testibus dicentibus
vera esse, tamen non interogatis de causa.
14 Vna vera reddirio causæ præponderat causæ
presumptiuæ. In ijs autē in quibus conclu-
ditur solum per viam iuris,& rationis, & nō
per sensū verū corporeū, est certū, quod sine
redditione causæ nō resultat testiū probatio.
Vt Innoc. in d.c. causā. Ioann. Mille. in pract.
crim. in verb. quartus testis. num. 23. vsq;
ad numerū vigesimū octauum pag. mihi 35.

SVMMARIVM.

1 *Testis allegans, detegens, seù deponens tur-pitudinem suum non est audiendus.*
2 *Testis non tenetur respondere interogatorijs turpitudinem suam continentibus.*
3 *Testis tenetur respondere interogarijs eius inhabilitatē ad testimoniu cōtinentibus.*
4 *Testis non tenetur respōdere si sit peccata sua confessus vel non.*
5 *Testis si confiteatur crimen credetur ipsi.*
6 *Testis non tenetur respondere interogatorijs impertinentibus, incongruis, superfluis, & extra articulos.*
7 *Interogatoria in dubio sunt iudicanda non impertinentia.*
8 *Testis si sit suspectus potest interogari etiam de circumstantijs non substantialibus.*
9 *Iudex vtcunq; modis potest inquirere veritatem, vt testem mēdacijs & contrarietatibus intercipiat.*
10 *Testis, qui sit suspectus, Iudicis arbitrio remittitur.*
11 *Interogatoria an sint impertinentia, ante omnia discuti debet.*
12 *Interogatoria non possunt remitti saluo iure impertinentium.*
13 *Interogatoria in aliquibus Tribunalibus, antequam præsententur, per Aduocatum Fiscalem reuidentur.*

DISCEPTATIO LIIII.

De Teste suum turpitudinem detegente.

TOrtura non potest infligi Inquisito ad
dictum testis allegantis, seù detegentis
1 turpitudinem suam; quia talis testis non est
audiendus. l. cum profitearis. C. de reuocat.
donat. l. si crediroribus. de seruo pigno. dat.
Mantic. de tacit. lib. 13. tit. 37. nu. 5. vers. hoc
autem. Rot. Rom. Veneta donationis coram
R. P. D. Bursatto die Veneris 7. Nouembris
1614. c. inter dilectos. de dona. & ibi Glos.
2 adducit alia iura concordantia. Et ideò dici-
tur, quod testis, quando examinatur, non te-
netur respōdere interogatorijs eandem tur-
pitudinem continentibus, vt est crimen, infa-
3 mia, excommunicatio, & similia; Sed si con-
tineāt eius inhabilitatem ad testimonium, te-
netur respondere; vt est paupertas, consan-
guinitas, seruilis conditio, & similia; Et hæc
4 communis opinio DD. Nec etiam tenetur
respondere, si sit cōfessus peccata sua, vel nō.
5 Farinac. de test q. 13. nu. 54. Si tamen testis
confiteatur crimen, credetur ipsi. Fœlyn. in
c. cū causā. de test. Præterea nō tenetur testis
6 respondere interogatorijs impertinentibus,
incongruis, superfluis, & extra articulos; &
si dicat, se nescire, talis depositio non vitiatur
Spec. tit. de test. §. Iam de interogatorijs.
7 Farinac. vbi supra latè num. 84. In dubio au
tem Interogatoria iudicanda sunt non im-
pertinentia. Franc. in c. præsentium. §. 1. de
8 test. in sexto. Si tamen testis esset suspectus
potest interogari de circumstantijs non sub-
9 stantialibus, & quibuscunq; modis inquiren
da est veritas per Iudicē, qui laborare debet,
vt testem mendacijs, & contrarietatibus in-
10 tercipiat. Glos. in d. c. cum causam. Et Iudi-
cis arbitrio remittitur, qui testis sit suspectus
11 secundum Bal. ibi Farinac. num. 52. Et inte-
rogatoria an sint impertinentia ante omnia
12 discuti debet, & non possunt remitti saluo iu-
re impertinentium. Fœlyn. in c. per tuas de
13 test. Et in Curia Archiepiscopali Neapol.
antequam præsentētur reuidentur per Aduo
catum Fiscalem, nec fiunt super articulis re-
pulsæ, & qui illa dat, tenetur soluere merce-
dem Notario. Vt patet ex ritu d. Curiæ Ar-
chiepiscopalis Pract. Archiepiscopale Nea-
pol. c. 27. pag. mihi 31. num. 12.

SVMMARIVM.

1 *Testis non deponens directè super maleficio, sed super indicio ad maleficium nō sufficit ad torturam.*
2 *Testis deponens super circumstantijs delicti, & non super delicto non facit inditium ad torturam.*
3 *Testis vnicus etiam in tortura immediatè deponens super delicto non facit inditium ad torturam, si aliquam etiam minimam patiatur exceptionem.*

D. I.

DISCEPTATIO LV.

De Teste non deponente directè super maleficio.

1 Testis, qui nō deponit directè super maleficio, sed super inditio ad maleficium, eius depositio non sufficit ad torquendum Inquisitum. Bart. l. fin. C. famil. hæreisc. col. fin. ff. de quæst. Alex. cons. 1 num. 3. cons. 5. n. 1 cons. 11. in 4 cons. 180. in 2. Dec. c. tertio
2 loco num. 15. de probat. Gram. vot. 22. Vulpell. cons. 35. num. 6. Nam deponens super circumstantijs delicti, & non super delicto, vel facto non facit inditium ad torturam. Clar. q. 21. vers. mendacium. Rolan. qui alios
3 citat, cons. 3. nu. 53. vol. 3. Imò dicitur, quod testis vnicus etiam in tortura immediatè super delicto deponens non facit inditium ad torturam, si aliquam etiam minimam patiatur exceptionem. Angel. l. fin. C. de quæst. Lanfranc. tract. de test. num. 74. in fin.

SVMMARIVM.

1 *Testis non potest deponere cum Clausula, seù dictione In circa.*
2 *Testis debet deponere clarè, & specifice, & non ambiguè.*

DISCEPTATIO LVI.

De Teste deponente cum clausula In circa.

Inquisito non potest infligi tortura ad dictum testis deponentis cum clausula, seù
1 dictione In circa, quoniam nullum prorsus facit inditium. Butr. c. fin. de desponsal. Impuber. Curt. Iun. cons. 144. num. 4. Bertaz. cons. 461. n. 10. Ratio est, quia debet clarè, specificè deponere, & non ambiguè. spec. tit. de test. §. 1. vers. Item quod testes sūt varij.

SVMMARIVM.

1 *Testis impersonaliter loquens non probat.*
2 *Fama debet habere originē ab honestis personis.*

DISCEPTATIO LVII.

De Teste impersonaliter loquente.

Ad depositionem testis impersonaliter loquentis Inquisito non potest infligi
1 tortura; nam testis deponens v. g. audiuisse in Vicinatu, cum impersonaliter loquatur, non probat. Dixit Bart. l. de minore. §. plurium quoq; num. 25. ff. de quest. reddit ibi rationem, quia fama debet habere originem ab honestis personis, & non potest sciri, nisi manifestentur personæ. Allegat Innoc. in c. qualiter, & quando de accusat. Natt. cons. 18. num. 12.

SVMMARIVM.

1 *Testis, qui ob reuerentiam à testificando repellitur, etiam examinatus nullum parit inditium.*
2 *Filius deponens contra patrem, matrem &c. non facit inditium.*
3 *Laicus ob reuerentiam, quam debet sacerdoti, à testificando contra ipsum repellitur.*

DISCEPTATIO LVIII.

De Teste, qui ob reuerentiam à testimonio repellitur.

1 Qui ob reuerentiam à testificando repellitur, etiam examinatus contra Inquisitum, nullum ad torturam parit inditiū. Allegatur Text. in l. 1 §. Diuus. el primo ff. de quæst. Dec. c. Atsi clerici. nu. 67. de test.
2 v. g. si quis filius deponit contra patrem, matrem, vel Vitricum l. parentes C. de test. Imol. c. dilector ū. de test. cogen. Blanc. tract.
3 de indit. num. 345. Prout idem quoq; dicitur de laico, qui ob reuerentiam, quam debet Sacerdoti, à testificando repellitur.

SVMMARIVM.

1 *Testis inebriari solitus à testimonio repellitur, quamuis tēpore testimonij nō sit ebrius*
2 *Ebrius reputatur vilis, & infamis.*
3 *Ebrius ad testificandū inductus nihil probat*
4 *Ebrius nescit quid loquatur, & furioso, & ignoranti aquiparatur.*
5 *Ebrius reputatur alienus à mente.*
6 *Ebrius dicitur blandus Demon.*
7 *Ebrius est īmunis à delicto ēt in causa heresis*
8 *Ebrius potest excusari, quod delictum cōmisit insciè, & inuitè.*
9 *Ebrius nec ad querelandum admittitur.*
10 *Accusatio, & testificatio aquiparantur.*
11 *Ebrius à testificādo, & accusando repellitur.*

DI-

DISCEPTATIO LVIIII.

De Teste inebriari solito.

1 TEstis inebriari soliti depositio contra Inquisitum nullum ad torturam facit inditium; quoniam à testificando repellitur, et quod tempore testimonij non sit ebrius. Fa-
2 rinac.q.56.n.436. Ratio est, quia tale genus hominum reputatur vile, & infame. Anton. Gomez.varia resolut.tom.3.c.12. Rubr. de probat.delict.nu.18.in fin. Per Text. quem allegat in §. fin Instit. tit. de success. sublat.
3 Immo Ebrius etiam ad testificandũ inductus nihil probat. Dec. c. placuit.nu.8 de test. D. Campeg.tract.de test.reg.117.in fin. Vbi red-
4 dit rationem, quia Ebrius nescit, quid loquatur, & furioso, & ignoranti æquiparatur.l.1. §. furiosus.ff.de act.& obligat.c.sanè.15.q.1. Abb. in c. à crapula. de vit. & honest. Cler. Idem Abb.in c.fin.nu. 6.de maledict. Et non
5 solum reputatur alienus à mente, sed etiam vilis, & infamis. Tiraquell. tract. de pœn. temperan. caus.6.n. 8. D. Campeg. d. tract. Mascard.de probat.conclus.579.lib.2.nu. 1. & conclus.1358. num.8.lib.3. Vbi alios cō-
6 cordantes refert. Et iure optimo quidem ad testificandũ non potest admitti; quia Ebrius dicitur blandus Demon. Teste Diuo Augustino ad sacram Virginem. Quibus quidem
7 de causis d. Ebrius est immunis à delicto etiā in causa hæresis; secus erit, si prorsus non erit ebrius.c.sanè.c. inebriauerunt, 15.q.1.l.omnes.§ per vinum ff.de re milit.l.respiciendũ. § delinquunt.de pœn. Simanc. Enchirid.tit.
8 47 de Defensio num 14. Vnde ex Euripidis sententia potest excusari, quod delictum cōmissi inscię, & inuitè. Vulpell. cons.23,n.3. Quarè non solum ad querelandum non ad-
9 mittitur. Corrad. in pract. de accusat.nu.14. Vbi quod accusatio, & testificatio æquiparantur, sequitur Farinac.tit de accusat.n.37. q.12. sed nec ad testificandum. Dec.d.c.placuit. Monticell.in suo Repert.in verb.Ebrius Idem dici debet de ebrio accusatore.

SVMMARIVM.

1 *Testes duo minus idonei etiam in causa hæresis plenam non faciunt fidem.*
2 *Testes duo minus idonei in causa hæresis sufficiunt solum ad præsumptionem, vel ad aliqualem probationem faciendam, seu ad pœnam extraordinariam imponendam.*
3 *Socij duo criminis nunquam sufficiunt ad pœnam ordinariam imponendam.*
4 *Testes inhabiles, seu minus idonei etiam in causa hæresis non sufficiunt ad pœnam ordinariam, sed ad aliam mitiorem arbitrio Iudicantis.*
5 *Testes duo minus idonei, seù inhabiles ad torturam non sufficiunt.*

DISCEPTATIO LX.

De Testibus duobus minus idoneis.

TOrtura non potest infligi Inquisito ad depositiones duorum testium minus idoneorum etiam in causa hæresis, vt sunt excommunicati, periuri, Socij criminis, infames, ac aliàs Inhabiles, & minus digni; quo-
1 niam plenam non faciunt fidem: Nec etiam in alijs criminibus exceptis; cum non suffi-
2 ciant ad plenam probationem faciendam, vel ad pœnam delicti ordinariam imponendam, sed ad præsumptionem tantum, vel aliqualem probationem faciendam, aut pœnā extraordinariam imponendam. Abb. c. per tuas.num.4. de Simon. Ioan.in c.testimonium.num.22.de test Ias. in l. 4.§. si tibi ob inditium. num. 4. ff.de condit. ob turp. causam. Marsil.in pract.crim.§.diligenter.nu. 56. Gondisal.Instit.tit.64. num. 36. Ioan. Roias singul.189 num.11. Aret.c.fin.in fin.de test. Alber.de agnoscen.assert.q. 24.nu.3 Clar.in pract.crim.§.fin.q.21.vers. Sed pone. Vbi in multis alijs delictis ita seruatum testatur: nunquam enim ob dicta duorum sociorum criminis pœnam ordinariam impositā dicit.
3 Ex quibus infertur, quod duo testes inhabiles, & minus idonei etiam in crimine hæresis
4 non faciunt plenam probationē; ac proinde Reus non punitur pœna ordinaria, sed alia mitiori arbitrio Iudicantis. Quod nō obstare videtur iudicari in c. in fidei fauorem. dum ait, Ex numero testium, quasi diceret ex multitudine testium. Director. Inquisit. 3. par.
5 pag.mihi 306.cōm.123.col.1.& 2. Sed ego aliter sentio quoad torturam; tum quia ad ipsam infligendam non solum requiruntur etiam in huiusmodi crimine testes omni exceptione maiores (vt aliàs dictum est) sicut ad condemnandum. l.qui vltimò.in fin.ff.de pœn.quam allegat Bart.in l.cunctos populos, & declarat ibi Ias.num.51.in fin. Farinac.q. 37.num.58.& q.56.num.121. Mantua.cōs. 67.num.37.seq. Marc.cons. 63.nu. 13.seq.

Sed

Sed etiam quia quanto crimen est grauius, & atrocius, tanto inditia debẽt esse grauiora, & vrgentiora. c. Vbi periculum. de elect. in sexto Rolan. conf. 361. nu. 32. vol. 3. Vltra quod defectus quilibet, aut macula, seù exceptio etiam minima (vt aliàs dictum est) aut in dicto, aut in persona testis impedit torturæ effectum. Rolan. conf. 7. nu. 3. & 10. & conf. 24. num. 2. Clar. q. 21. vers. vnus testis. & q. 22. vers. vnum tamen, post alios quos allegat. l. 1. §. Idem Cornelio. l. maritus. Vbi Glos. in verb. illicitè. in fin. ff. de quæst.

SVMMARIVM.

1 *Testis perpetuò inhabilis, seù infamis nunquam, nec in quibusuis delictis exceptis ad testificandum admittitur.*

2 *Testis non perpetuò inhabilis, sed simpliciter inhabilis in occultis, & quando veritas aliter haberi non potest ad testificandum admittitur.*

3 *Testis, qui omninò à testificando repellitur, quamuis examinatus, & veritas aliter haberi non possit, ad torturam non parit inditium.*

4 *Testis præfatus etiam in mortis articulo non semper præsumitur dicere verum.*

5 *Testis quamuis in mortis articulo præsumatur dicere verum, id non procedit in præiudicium tertij.*

DISCEPTATIO LXI.

De Teste perpetuò inhabili, seù infami.

AD dictum testis perpetuò inhabilis, seù infamis; prout v.g. est bannitus, qui armauit in campanea in comitiua aliorum
1 bannitorum, vel solus, Inquisito non potest infligi tortura; quoniam vti homicida, vel tanquam perpetuò infamis à testificando repellitur. Vt cantat Constitutio Pij Quinti in Bullario par. 2 fol. 937. quæ loquitur etiã quoad homicidas per viam gratiæ, vel iustitiæ remissos. Quo casu subintrat Constitutionis dispositio Sixti Quinti 6. in ordine, de qua in Bullario par. 2. fol. 375. quæ declarat præfatos tanquam reos criminis læsæ maiestatis rebelles, & infames perpetuò fore &
2 esse. Nec valet, si dicatur, quod sumus in crimine occulto, in quo aliàs veritas haberi non potest, & ideò testes inhabiles, & infames esse admittendos; quia non sumus in testibus simpliciter inhabilibus, & infamibus, sed in testibus, qui omninò à testificando repellun-
3 tur. Quo casu etiam quod examinati, & veritas aliter haberi non possit, non pariunt inditium ad torturam. Fœlyn. in c. cum dilecti. num. 10. seq. de accusat. Riminal. conf. 361. nu. 9. & 45. lib. 3. Mars. singul. 197. post med.
4 Nec etiam valet, si dicatur, præfatos testes in eorum dictis perseuerasse vsq; ad mortem; quia non semper præsumitur quis dicere verum in mortis articulo. Gram. decis. 42. sub
5 num. 9. & decis. 56. nu. 12. Et quatenus præsumatur quis dicere verũ in mortis articulo, id non procedit in præiudicium tertij. Bart. l. si quis. §. si quis moriens. ff. ad Sillan. Menoch. conf. 39. num. 44. vol. 1. Cæphal. conf. 276. num. 34. seq. lib. 2.

SVMMARIVM.

1 *Testes venientes contra Instrumentũ Notarij debent esse omni exceptione maiores.*

2 *Præsumptio iuris cum sit pro Notario, liquidè debet constare de falsitate contra eum.*

3 *Præsumptio iuris, cum sit contra Fiscum, & dd. testes, ideò fortiores pro Curia probationes requiruntur contra Notarium.*

4 *Testes contra Notarium debent torqueri, maximè quando sunt viles, & suspecti de falsitate.*

5 *Testes non debent esse inferioris conditionis, quam sit Notarius.*

6 *Testis instrumentarius si neget se fuisse præsentem instrumẽto, nec Notarius, nec testis possunt puniri; Sed ambo sunt absoluendi.*

7 *Testes instrumentarij debent examinari pro instrumẽto, aliàs sumus in dubio, an essent probaturi, vel non.*

8 *Testes instrumentarij deponentes contra instrumentum, quando probatur contrarium per duos, nihil faciunt.*

9 *Testes axtra instrumentum reprobantes illud in aliqua parte, opus est, vt deponat super toto eius tenore.*

10 *Testes præfati si de toto Instrumenti tenore nõ recordantur, videtur obliuisci de alijs eius partibus.*

11 *Testes non descripti in instrumento si cõtradicant, non præiudicant si adsint alij duo pro instrumento, in quibus fides ipsius cõsistit, quia Instrumentum habet debitum numerum testium.*

DI-

DISCEPTATIO LXII.

De Testibus contra Instrumentum Notarij.

NOtarius non est torquendus ad depositiones testium venientiũ contra Instrumentum ab ipso rogatum: nam vt dd. testes possint reprobare d. Instrumentum infrascri-
1 pta requiruntur. Primo quod sint omni exceptione maiores.l. optimã. C.de contrahen. & committen.stipulat. Alex. cons.53. col.1.
2 lib 7.& cons.43. vol.4.col.5. Accedente maximè iuris presumptione pro Notario, adeò quod liquidissimè constare debet de falsitate contra eum.Glos.& DD. in l. iuris gentium. §.quod ferè.ff.de pact. Ias.in l.singularia.col. 20.vers.cõfirmo etiam prædicta.ff.si cert.pet.
3 Et cum præsumptio iuris sit contra Fiscum, & dd. testes, fortiores pro Curia requiruntur probationes contra Notarium, quam aliàs essent necessariæ cessante ista præsumptione. c. quia verisimile. Vbi Abb. in secundo notab. de præsumpt. Crauett. cons. 75. num. 12.
4 Secundo quod dd.testes torqueantur, maximè quando sunt viles,& suspecti de falsitate. Bal.cons.37.lib.1.loquens in proprijs terminis. Per Text.in l. vbi. C. de fals.refert, & se-
5 quitur Natt. cons.391.n.5. Tertio quod non sint inferioris conditionis, quam sit Notarius d. l. optimam. Abb.c. tertio loco.de probat. & in c. cum Ioannes. per illum Text. de fid. instrum.latè Ias.cons.135.vers.duodecimo fa-
6 cit.lib.2. Quarto quod testis instrumentarius non neget, se fuisse presentem instrumento, quia si neget,nec Notarius, nec testis puniri possunt,sed ambo sunt absoluendi, quando criminaliter agitur. Clar.communem dicens in §.falsum.vers.pone, testis negat; nec dissentiunt Rom.in l.1. §.eadem.n.17.& plur. seqq.ff.de verb.obligat. Fœlyn. in d.c.cũ Ioannes.nu.45.de fid.instrum. Alex. cons. 65. per totum lib. 2. Capic. decis. 94. num. 3.
7 Quinto quod testes instrumentarij examinentur pro instrumento, aliàs si non examinentur, sumus in dubio, an essent probaturi instrumentum, vel non. Ità Bal. cons. 228. lib. 2. Esset enim absurdum, quod illa præsumptio, quam habet illud instrumentum ex illis testibus expressè non contradicentibus habeat eandem vim, quam clara probatio,
8 quæ fit per testimonia expressa. Sexto quod tres testes instrumentarij qui deponunt contra instrumentum, quando probatur contrarium per duos, nihil faciunt, nam plus creditur duobus ad fauorem instrumenti, quam mille facientibus contra. Vt per Ias.cons.20. num.8.lib.1. & cons. 178.nu. 1.lib.2. Boer. decis.23.num.93. seq. & decis.100. num. 5.
9 Septimo quod testes extra instrumentum, quando nesciunt contenta in eo, nec formam illius, volẽtes ipsum reprobare in aliqua parte deponant super toto eius tenore, aliàs nihil probant. Ità Bal.cõs.21.col.2.lib.4.Alex. cons.33.col. fin. vers. & etiam tertius testis. lib.3. Per Text.cum Glos. in l. Lutius. ff. de
10 infam. Aliàs enim, si de toto tenore non recordantur, ità vidẽtur obliuisci de alijs par-
11 tibus instrumenti. Verum benè aduertat Iudex, quod dd. testes non descripti in instrumento, si ipsi contradicant, non præiudicant, si in dicto instrumẽto adsint alij duo, in quibus fides ipsius consistit, quia d. instrumentũ habet debitum numerum testium. l. Vbi numerus. C. de fid. instrum. Alij autẽ qui sunt supra numerum contradicentes non eneruãt fidem instrumenti. Ità Bart. in l. 1. §. si quis neget.col.1.& in l.cum Tabulæ.ff. de secũdis Tabulis. Dec. cons.101.num.2.

SVMMARIVM.

1 *Testis vilis à testimonio repellitur.*
2 *Testis vilis non dicitur idoneus testis.*
3 *Testis vilis quando in aliqua causa ardua admittitur, non admittitur sine tortura.*
4 *Vilitas personæ est iusta causa torquẽdi testẽ.*

DISCEPTATIO LXIII.

De Teste vili.

INquisitus non potest torqueri ad depositionem testis vilis, obscuri, & vilem artẽ
1 exercentis; quoniam à testimonio repellitur, & maximè in exceptis, & in causa ardua, & capitali. Argum. l.affinitatis ff.de inius voc. Abb. de Malef.in tract.de test.n.36. Vulpell. cons.13.nu.9.§.sancimus.de test. Alex.cons. 238.vol.6.in princ. Vulg. Glos.in §.si verò absint.in verb.substantiam in Auth.de hered. & Falcid. Vulpell.cons.99.num.17 cõs.237. vol.6.in princ. Dec cons.310.nu.5. Bal.in l. fin.col.pen.in 4.q. C.de Edict. Diu. Adrian. Tollen. Alex. post alios, quos allegat. cons. 507.vol.6.in princ. Ioan.de Amic. cons.87. nu.8.seq.Vbi quod talis testis pœnitus repellitur, & in indiuiduo scribit Rolan. cons. 24.
2 num.64. seq.quia non dicitur idoneus testis. Bal.

Bal. in l. etiam. col. fin. in fin. C. de test. d. Bal. in Auth. si dicatur. col. fin. C. de test. & in l. milites. C. de quæst. Gram. decis. 11. num. 4.

3 Et quando in aliqua causa est admittendus, non admittitur sine tortura, si aliàs non sit honestæ vitæ. Text. in l. ob carmen. §. si ea Rei conditio. ff. de test. Cyn. in l. fin. nu. 5. vers. si queratur. C. de quæst. Bal. in d. l. milites. nu. 5. ad fin. vers. sed vt torqueatur testis. C. eo. dixit, quod iusta causa torquendi testes, est vilitas personæ. Alber. de Maler. tract. de test. num. 69. Ias. l. cunctos populos. num. 47. in secunda lectura. C. de summ. Trinit. & fid. cathol. Zabar. post numerum nonum vers. si verò in alios. Farinac. q. 79 num. 33.

SVMMARIVM.

1 *Transactio cum sit de iure, non dicitur quis ob ipsam fateri crimen.*

2 *Transactio cum sit de iure, ex ea non oritur confessio, nec successiuè inditium.*

3 *Transactio non dicitur confessio expressa, nec tacita nec præsumpta*

4 *Transigens in casibus à iure permissis non videtur fateri crimen.*

5 *Transactio nullũ ad torturã facit inditium.*

6 *Ex trãsactione in casibus vetitis facile oritur confessio cum quo transigere videtur.*

7 *Transigens quãuis confiteatur promisisse pecuniam pro obtinenda pace, ad torturã sibi non facit inditium.*

8 *Transigens vt se à molestijs Curiæ eximat non fatetur delictum.*

DISCEPTATIO LXIIII.

De Transactione facta de crimine.

OB transactionem ab Inquisito de crimine factam eidẽ non potest infligi tor-

1 tura; quia est permissa de iure; & non dicitur ob ipsam d. Inquisitus fateri crimen. l. transigere. Vbi not. omnes. C. de transact. Vnde

2 cum transactio sit de iure concessa, ex ea non oritur confessio, nec successiuè inditiũ, quod

3 est eius pars: Nec dicitur confessio expressa, nec tacita, nec præsumpta secundũ DD. opinionem. De qua per Cyn. Bal. Castren. Alex. & Ioan. Fabr. in l. transigere. C. de transact. cum alijs per Gabriel. lib. 7. conclus. 23. n. 1. seq. Foller. in pract. crim. in verb. Et si confi-

4 tebuntur. lib. 1. nu. 145. Quinimò transigens in casibus à lege permissis nõ videtur crimen

5 fateri, nec ex eo ad torturam insurgit inditiũ. In casibus verò vetitis facilè oritur cõfessio,

6 cum quo transigere videtur. Clar. lib. 5. sent. §. fin. verb. Pax. num. 27. Vbi de communi testatur Nouell. tract. de defens. nu. 120. Bal. l. furti. §. pactus. ff. de infam. Boss. in pract. tit. de pace. nu. 23. cum Bal. c. 1. §. iniuria. nu. 15. de pace, iuram. firman. Ex quorum dictis ea crebrior elicitur sentẽtia quandocunq; oriatur inditiũ, vel probatio, nisi cum in casibus vetitis pecunia interueniente sit transactio: Sed Vulpell. concludere videtur, quod transactio in vetitis casibus, aut pax super certo delicto facta ad condemnationem sufficiat. In delictis verò, & in generali pace, in qua ad species non sit deuentum, ad torturã non facit inditiũm, quod vltimum, si pacem precedat diffamatio, magis equidem probarem iuxta sentẽtiam Iodoc. Brug. in Enchir. crim. de pace. nu. 9 & pluries in facto seruatũ fuit.

7 Vulpell. q. 27. num. 1. Ego verò dico, quod transigens, quamuis confiteatur promisisse pecuniam pro obtinenda pace, non ob id ad torturã facit inditium; quia potuit id fecisse animo redimendæ vexationis. Bal. c. 1. §. iniuria. nu. 15. de pace iuram. firman. Vulpell.

8 q. 27. nu. 4. Prout etiam dicitur de transigẽte cum Fisco, vt se eximat à molestijs Curiæ, & à longo carcere, non fatetur delictum. l. furti. §. pactus. ff. de his, qui not. infam. Alex. & alij in l. trãsigere. C. de transact. Blanc. de indit. num. 309.

SVMMARIVM.

1 *Minæ cum non habeantur pro iniurijs non possunt trahi ad pœnam.*

2 *Minæ vilium personarum non attenduntur, maximè quãdo nõ sunt soliti illas exequi.*

3 *Lingua lubricum facilè non debet trahi ad pœnam.*

4 *Offensio non dicitur facta alicui ob aliqua minatoria verba.*

5 *Minæ quando fuerũt factæ ab aliquo, excusantur ob ignorantiam ipsius.*

6 *Iracundiæ calor excusatur, quando prouenit ex iusta perturbationis causa.*

7 *Verba minatoria, quando per iram sunt prolata, nullius sunt momenti.*

8 *Verba iniuriosa non prolata in specie non concludunt.*

9 *Minarum inditium, cum sit remotum à delicto, vt sufficiat ad torturam, debet probari per duos testes.*

10 *Minæ-*

10 *Minarum inditium non sufficit probari per vnicum testem.*

11 *Minarum inditium, vt sufficiat ad torturã, opus est, vt minans sit homo potens, & solitus minas exequi.*

12 *Minarum inditium, vt sufficiat ad torturã, plura concurrere debent.*

DISCEPTATIO LXV.
De Minis.

VErba minatoria ab Inquisito prolata non sufficiunt ad ipsum torquẽdum,
1 quamuis per testes idoneos probata. Blanc. de indit.num.187.in fin. Anton. Gomez. de delict.c.12. Rubr.de tortur. Reorum.nu.11. vers. Et idem est,& vers.Vnde necessariò sequitur.Peguer.decis.crim.17. num.11. vers. vnde necessariò;cum nõ habeantur pro iniurijs,non possunt trahi ad pœnam, maximè prolata à rusticis,& vilibus personis. Vt benè exemplificat Io: Doc. Damhoud. in suo Enchirid.rerum criminalium.c.136.de iniurijs verborum.nu.13.seq. Bertaz. cons.176.
2 num.6.Hinc est, quod minæ vilium persona tum non attenduntur, maximè quando non sunt soliti illas exequi.l.1.C.si quis Imperatori maledixerit.Blanc.de indit num.183. Ità etiam tenet spec.tit. de præsumpt. §. 1. vers. sed pone.quẽ sequitur ibi Ioan.Andr. Gand. de malef.tir. de alij quæst. vers. quæstionem. Paris.de Put.de S. indic.verb.& si quis dixerit.Per Text.in l.1.C.si quis Imperatori ma-
3 ledixerit.Ratio est,quia linguæ lubricum facilè non debet trahi ad pœnam. l. famosi. ff.ad l.Iul.maiest.Imol.in l.fin.ff.de hæred.instit. Vbi allegat illud vulgare dictum: Sæpè minas faciunt homines,qui magna minãtur. Post Ruyn. scribit Natt. cons.42. num. 2. & subdit, quod ità communiter tenetur, & id esse verum,experientia,quæ est rerum magistra,docet; cum multi reperiantur,qui verba minatoria proferunt ex consuetudine; & nil aliud gerere sciunt, nisi se terribiles verbis
4 ostendere: Et pro aliquibus verbis prolatis à iure nulla reperitur pœna imposita; quia non dicitur facta offensio alicui. Bart. in l.licitatio. §. quod licitè. ff. de publica. num.4.
5 Soc. Iun.cons.103.n.9.vol.3. Vnde quando sunt prolata à vilibus personis, quæ per simplicitatem potius, quam dolo talia verba proferunt, excusantur ob ignorantia.Bart.in l.nõ fatentur.§.fin.n.12.ff.de confess. Gram. cons.58.n.4. Horat.lut.cons.162.n.6.seqq.
diuers.crim.tom.1.Afin.cõs.13.n.11.tom.2. Et maximè quando fuerunt absque causa graui facta; cũ nemo præsumatur fine causa
6 velle delinquere. Bart.cons.8.inter cõs.crim. diuers.lib.1. Conuersit etiam aliquando iracundiæ calor proueniens ex iusta perturbationis causa, & ista causa excusat etiam Gubernatores, & Iudices secundũ Decian.cons. 4.n.54.& cons.14 n.108.quem refert,& sequitur Claud. ad Bertaz. cons. 135.in G. B.
7 vers. ira. Et quando verba per iracundiam prolata sunt,& linguæ lubricum,v.g. quãdo dicitur alicui. Ti castigarò ben'io, non sunt attendenda,nullius sunt momenti. l.3. & ibi Glos.ff.de diuort.nec vllum ad torturam faciunt inditium. Carrer.post Marf. & Afflict. quos allegat,secundo tract.de indit.§.duodecimum Inditium. num. 1. in fin. vers. & maximè si calore iracundiæ. Quod eo magis
8 dici debet, quando sunt prolata in genere, & non in specie; tum quia intelligi possunt, & de facto, & de iure; tamen vt delictum excludatur, intelligi debet mediante iustitia. Vt post Gabriel. de Cum. tradit Natt. cons. 42. num. 8. Tum etiam quia quando non fuerunt prolata in specie non concludunt, prout necessariò,& præcisè cõcludere debet. Bertrand.cons.114 nu.5.vol.2. Gram.cons.
9 65.nu.8.in criminalibus. Et istud minarum inditium,cum sit remotum à delicto,vt sufficiat ad torturam, per duos testes contestes probari debet.Bertaz.cons.116.n. 18. Ità in terminis scripserunt Carrer.in pract. §. duodecimum indiuium.n.4. Nouell. tract.de de-
10 fens.n.78. Et nõ sufficit,q probetur per vnicum testem. Mascard.de probat.cõclus.462.
11 n.18.seq. Farinac.q.37.n.16. Et tũc & facit inditiũ ad torturã, quando est potens exequi minas,& est malæ famæ in eodem genere mali, vel solitus minas executioni mandare. Et maximè inquam) si post minas statim reperitur commissum delictum. Add.secundũ
12 Bal.de Bartolinis de Perusio in l. licet Imperator.de legat. primo quod quãdo etiã plura concurrant, videlicet præcedens inimicitia, Item ipsæ minæ. Item percussio sequens.Itẽ quod sine magno interuallo fuit percussus. Tunc fortè ex his non solũ poterit torqueri; Sed etiam condẽnari ex contiguitate actuũ. Per id q habetur in l.3.in § bonis ff.de priuileg.credit.& q in simili not. Bart. in l.1.in fin. ff.si quis te.li.esse.iu.fue. Brũ.tract.de indit.& tortu.q.3.primę par.licet Bal.cõtrariũ senserit cons. 289. ad euidentiam. lib. 1. quem

O refert,

refert, & sequitur Alex.cons. 179. in causa Angelorũ.col.2.circa med.lib.2. Marſ.in sua prax.§.diligenter.nu.85.seq.Constit.

SVMMARIVM.

1 *Vxor non potest cogi ad testificandum contra suum virum.*
2 *Vxor non potest esse testis contra suum virũ tum propter reuerentiam, quam ei debet, tum etiam quia est vna,& eadem caro.*
3 *Vxoris dictum quamuis in tortura confirma tum non afficit maritum inquisitum.*
4 *Vxor, & maritus sunt diuinæ, & humanæ domus.*
5 *Vxor non tenetur reuelare delictum sui viri.*
6 *Vxor si reuelaret delictum sui viri, esset sibi magnum dedecus, & maxima ignominia, si tam sibi coniunctum proderet.*

DISCEPTATIO LXVI.

De Vxore contra Maritum.

MArito ad depositionem suæ Vxoris nõ potest infligi tortura, quia Vxor non
1 potest cogi ad testificandum contra suum virum. Cyn. in l. 2. in fin.C. de test.spec.tit.de test.§ de testium compulsione, Abb. in c. in litteris.de test.Bal.l.etiam. C. de test. Alber. de Malet.tract.de test.num.15.c.2,& 6. Et id dupplici de causa, tum propter reuerentiam, quam ei debet.l.in alia in fin.ff.solut.matrim.
2 Hyppol.cons.22.nu.5. Tum etiam quia est vna,& eadem caro. Crott qui alios adducit tract.de test.par.5.nu.197. Gomez.varia resolut.tom.3.c.12.Rubr. de probat.delict.nu. 24. Vbi attestatur de communi.Iodoc.de te-
3 probat.test.nu.9. Immo vxoris dictum quãuis in tortura confirmatum non afficit maritum inquisitum, quia est vxor, & sic diuinæ,& humanę domus.l.aduersus.C.de crim.
4 expillat.hæredit.& reputatur eadem caro cũ viro. Gram.post.Batt.quem allegat,decis.34 num.17.Et ideò dixit Cyn.in l.2.in fin.C.de test.quod vxor (vt dictum est) non potest cogi ad testificandum contra suum virum; & multo minus quando depositio est facta spontè; quoniam Vxor non tenetur reuela-
5 re delictum sui viri. Ità dicunt omnes in l. in ciuile C.de furt.Rom.Singul.794.l.solet. ff.de præscript. verb. Et id stante coniunctione sanguinis; cum (vt dictum est) vir, & vxor sint eadem caro, & si illud indicaret, & denuntiaret, esset magnum dedecus, & ma-
6 xima ignominia, si tam sibi coniunctum proderet.

SVMMARIVM.

1 *Testis qui contra Inquisitum habet consimilẽ causam nullam facit fidem.*

DISCEPTATIO LXVII.

De Teste habente contra aliquem consimilem causam.

TOrtura nõ potest infligi Inquisito ad dictũ testis habentis cõtra ipsum consimi-
1 lẽ causam; quia nullã prorsus facit fidem. Text.in c.personas.ext. de test. 4. q. 3. liberi testes.& c.veniens.ext.de confess. Spec.in §. 1.vers.Item quod habet.eo.tit.Albert.de Malet.tract.de test.c.4.num.1.seq. Rolan. cons. 98.num.31.lib.4. Vbi quod in totum talis testis à testificando repellitur.

SVMMARIVM.

1 *Testis manifesto odio ob aliquam causam cõcitato deponens contra aliquem nullam facit fidem.*
2 *Odiosus, & inimicus à testificando repellitur.*
3 *Odiosus, & inimicus præsumptus à testificando repellitur.*

DISCEPTATIO LXVIII.

De Teste odioso.

TEstis manifesto odio ob aliquã causam concitato deponens contra Inquisitũ,
1 cum nullam faciat fidem, haud ad torturam parit inditiũ.c quoties.ext.de test.& c. sicut. 4.q.2.§.Itẽ testiũ.& l.quos.C.de test.Nepos de Monte Albano in tract.de test.n.137. Et
2 eo magis quando non solum est odiosus, sed etiam inimicus.l.1.§.præterea.& ibi Marſ. ff. de quæst.Alex.cons.174.col.4.circa med.vol. 2.Gram.cons.38.nu.11,seq.Vbi quod sufficit interuenisse verba iniuriosa, vnde eo magis quando interuenerunt facta.v.g. tortura, pœna pecuniaria &c. Immo quoq;odiosus,
3 & inimicus præsumptus à testimonio repellitur.Natt.cons.412.n.24.Butr.in c.quoties. nu.5.& 8.de test.Marſ.in l.1.§.præterea.nu. 12.ff.de quæst.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Testis culpatæ vitæ, seù malæ famæ à testificando repellitur.*

2 *Testis culpatæ vitæ, & vilis subornatus præsumitur.*

3 *Testis diffamatus de aliquo crimine non admittitur in testem.*

4 *Testis etiam de vno crimine diffamatus testimonium ferre non potest.*

DISCEPTATIO LXIX.

De Teste, qui sit culpatæ vitæ.

1 DEpositio Testis, qui sit culpatæ vitæ, seù malæ famæ contra Inquisitum nō sufficit ad torturam, quia talis testis à testificando repellitur l. 3. vers. culpatæ vitæ. ff. de test. Alex. cons. 11. vol. 1. cons. 140. col. 3. vol. 5. & cons. 150. num. 4 post alios, quos allegat. Crott. tract. de test. num. 46. Gram. cons.
2 20. num. 26. c. testimonium. de test. Immò quando testis est culpatæ vitæ, & vilis præsumitur subornatus. Bal. cons. 253. vol. 2. Bonacofs. de præsumpt. in littera I. vers. testes viles. pag. mihi 312. Ratio est, quia quando quis est diffamatus de aliquo crimine non
3 admittitur in testem. Tradit Gram. vot. 34.
4 num. 11. Immo quamuis de vnico crimine. d. c. testimonium. in ptinc. de test.

SVMMARIVM.

1 *Testi nimis animosè, seù apertè, vel audacter deponenti nulla est præstanda fides.*

2 *Testis nimis animosè deponit, quando v g. dicit Io credo, ouero tengo per certo, che la cosa stia così.*

3 *Testi nimium procaci non creditur.*

4 *Testi ità iudicanti non creditur.*

5 *Testibus affirmantibus quod verè scirè non poterant, nulla est habenda fides.*

6 *Testium munus est, quod viderunt testificari.*

DISCEPTATIO LXX.

De Teste nimis animosè deponente.

1 TOrtura non potest infligi Inquisito ad dictū testis nimis animosè, seù apertè, aut audacter deponentis; quoniam ipsi nulla est præstanda fides. Crauett. cons. 249. nu. 4.
2 vers. saltim negari non potest. Et hoc intelligitur, quando v. g. d. testis dicit, Io credo, ouero, Io tengo per certo, che la cosa stia così
3 Nanq; testi nimium procaci non creditur. l. quæ omnia. ff. de procu. §. pen. Instit. de substit. tuto. Alex. cons. 13. n. 3. Vulpell. cons. 76.
4 nu. 13. Et testi ità iudicanti non adhibetur fides. Bart. & alij in l. quod tamen. §. si arbiter ff. de arbitr. Bosf. tit. de opposit. contra test. n. 25. Ruyn. cons. 27. in fin. Gram. cons. 12. nu. 14. in ciuilibus. Soc. sen. cons. 229. col. 4. in
5 fin. Nec etiam testibus affirmantibus quod verè scire nō poterant. Crauett. d. cons. Idem scripserunt Soc. sen. d. cons. & Gram. pariter
6 d. cons. Ratio est, quia eorū munus est, quod viderunt testificari. Bart. in d. l. quod tamen. §. si arbiter. ff. de arbiter.

SVMMARIVM.

1 *Testis, qui bis se examinauit contra aliquem à testificando reijcitur.*

2 *Testis quando bis se examinauit contra aliquem, non potest amplius repeti.*

3 *Non potest amplius repeti ob timorem subornationis.*

DISCEPTATIO LXXI.

De Teste bis examinato contra aliquem.

AD depositionem testis, qui bis se examinauit contra Inquisitum, eidem non potest infligi tortura, quia d. testis à testificādo repellitur; cum ex secunda depositione
1 orta sit inimicitia capitalis inter ipsum & Inquisitum. c. 2 §. in criminali. 4. q. 3. Blanc. de
2 indit. nu. 156. Vbi adducit concordantes. Immo quando aliquis testis bis se examinauit contra aliquem non potest amplius repeti. Dec. cons. 181. col. pen. Fulgos. cons. 134.
3 col. 2. Et eo magis quādo est publicatus processus, & delicta sunt testificata, & id ob timorem subornationis. l. per hanc. C. de tēp. appellat.

SVMMARIVM.

1 *Ignobilis testis à testimonio repellitur.*

DISCEPTATIO LXXII.

De Teste ignobili.

INquisito nō potest infligi tortura ad dictū testis ignobilis; quia ignobilis, cū non sit ōni exceptione maior, à testimonio repellitur

Brun.de indit.par. 1.q.2.n. 11.vers.quãdoq; testis.post Bal.& alios quos allegat, sequitur Abb.c.in litteris.nu.3.de test.

SVMMARIVM.

1 *Testis, qui à testimonio laudem reportat, non probat.*

DISCEPTATIO LXXIII.

De Teste laudem à testimonio reportante.

1 TEstis qui ab eius testimonio laudem reportat contra Inquisitum non sufficit ad torturam; quia non probat. Zuccard.post. Ias.quem allegat in l.fin.in Glos.in verb. vitiatũ.in fin.n.293 C.de Edict. Diu. Adrian. tollen.Strac. qui alios citat in tract. de Proxenetis.§.illa etiam num.8.

SVMMARIVM.

1 *Testis, qui contra alterum testem deponit, nullam fidem facit.*

DISCEPTATIO LXXIV.

De Teste contra alterum testem.

1 TOrtura non potest infligi testi ad dictum alterius testis contra ipsum testimoniũ perhibentis; quoniam præsumitur eius inimicus.Ita Marl.in l.1.§.pręterea.post numerum vndecimum. ff. de quæst. nec dissentit Paul. Merend.conf.89.num.28.diuers.lib.2.

SVMMARIVM.

1 *Testis insanus, vir simplex, malitia & culpa carens nullum ad torturam parit inditiũ.*

DISCEPTATIO LXXV.

De Teste insano.

1 INquisitus non potest torqueri ad dictum testis, qui est vir simplex, & insanus, malitia, & culpa carens, licet faciat aliquando aliqua signa prudentiæ, & loquendo videatur sanæ mentis; quoniam non tamen desinit esse stultus, & insanus. Vt post multos ostendit Paris.conf.87.nu.44.lib.3.

SVMMARIVM.

1 *Testis examinatus vti secretus Denunciator à testificando repellitur, cum sit accusator, & testis.*

DISCEPTATIO LXXVI.

De teste examinato vti secreto Denunciatore.

1 AD dictum testis, qui se examinauit vti secretus denunciator, Inquisito non potest infligi tortura; quoniam succedit loco Accusatoris; & cum sit accusator, & testis nullum facit probationis gradum.c.forus.§. in omni.de verb.signif. Fœlyn.in c. licet Hely.num.6.de Simon.

SVMMARIVM.

1 *Testis deponens ad sui exonerationem nullã fidem facit.*

DISCEPTATIO LXXVII.

De Teste deponente ad sui exonerationem.

1 TOrqueri non potest Inquisitus ad depositionem testis deponentis ad sui exonerationem, seù tendentis ad se exculpandũ; quoniam nullam fidem facit.Bois.tit.de denunt.num.12.Menoch.de arbitrar.lib.2.casu 112.num.12.Bart.& alij in l.deferre.§. Item decreuerunt. ff. de iur.Fisci. Dec. conf. 256. num.7.

SVMMARIVM.

1 *Testis, qui per prius aliquod commisit delictum nunquam est standum.*

DISCEPTATIO LXXVIII.

De Teste, qui per prius commisit delictum.

1 REus nunquam est torquendus ad depositionem testis, qui per prius aliquod commisit delictum, & maximè capitale; quoniam quamuis simus in crimine occulto, & excepto; tamen ipsi nunquam est standum. Hyppol.conf.74.n.23. Gram.cõf.61.col.2.

SVMMARIVM.

1 *Testis dicens aliquem cognouisse ad vocem, nec ad capturam facit inditium.*

2 Testis

2 *Testis præfatus non deponens de stricta amicitia, & continua conuersatione est suspectus de falso.*

DISCEPTATIO LXXIX.

De Teste dicente cognouisse aliquem ad vocem.

INquisito non potest infligi tortura ad dictum testis deponentis ipsum cognouisse ad vocem; quia nullum prorsus facit inditiũ,
1 nec etiam ad capturam; quoniam hæc cognitio est multum fallax, cum nonnulli sint, qui consimilem habent vocem. Hyppol. cõs. 88. nu. 16. refert, & sequitur Paul. Merendi conf. 92. nu. 8. lib. 2. inter conf. crim. diuers. Mars. conf. 88. nu. 16. Abb. in c. cum causam. nu. 9.
2 de test. Et maximè quando non deponit de stricta amicitia, & continua conuersatione; prout necessariò deponere tenetur, est suspectus de falso, cum inuerisimile deponat Abb. in c. cũ inuerisimile. circa fin. de præsumpt. cũ alijs infinitis adductis per Crauett. conf. 28. nu. 1. Sed tunc forsan aliquod faceret inditium, si adeò notam alicuius vocem haberet nempè ob longam amicitiam, & practicam, vt decipi non posset. Alex. conf. 99. nu. 5. lib. 3. Clar. §. fin. q. 21. vers. sed. quid si testes.

SVMMARIVM.

1 *Testis vacillantis testimonium ineptum censetur.*
2 *Testis vacillantis testimonium non solum, est nullum, sed etiam ipse punitur.*

DISCEPTATIO LXXX.

De Teste vacillante.

1 TOrquẽdus nõ est Reus ad dictum testis vacillantis in sua depositione; quoniã ipsius testimonium ineptum censetur; cum de eadem re contraria proferat modo aiendo,
2 modo negando. Director. Inquisit. 3. par. pag. mihi 605. comm. 114. col. 2. Et non solum testimonium est nullum sed etiam ipse punitur. Boss. tit. de Tortu. nu. 17.

SVMMARIVM.

1 *Testis accusatus pendente accusatione non potest dici testis integri status.*
2 *Testis accusatus dicitur infamis infamia facti*

DISCEPTATIO LXXXI.

De Teste accusato.

1 TOrtura non potest infligi Inquisito ad depositionem testis accusati pendente accusatione super eius delicto; quoniam non potest dici testis integri status. Ità Abb. c.
2 fin. in princ. de test. Et talis accusatus dicitur infamis infamia facti. Boss. tit. de sent. n. 89. Mascard. de probat. lib. 1. conclus. 27. n. 1.

SVMMARIVM.

1 *Testis super confessione extraiudiciali debet esse idoneus, & legalis.*
2 *Testis super d. confessione debet esse rogatus; & non quod fortuitu audierit.*

DISCEPTATIO LXXXII.

DEpositio testis non idonei, & legalis super confessione extraiudiciali facta nõ
1 sufficit ad torturam contra Inquisitum. Tradit Bero. c. Atsi Clerici. nu. 137. & debet d. testis esse rogatus, non autem quod fortuitu audierit. Glos. c. de his. in verb. audierunt. 3. q. 9. Quod est mirabile dictũ ad excludendũ
2 inditium confessionis extraiudicialis. secundum d. Bero. ibi dicentem, quod ab ista opinione Glos. non est recedendum, quando agitur de graui præiudicio, puta in criminalibus

SVMMARIVM.

1 *Testis in nõ denuntiando aduentum Banniti vti criminosus à testificando repellitur.*
2 *Silentium longum in querelando arguit dolum, & querelam calumniosam.*

DISCEPTATIO LXXXIII.

De Teste deponente aliquem conuersatum fuisse cum Bannito.

TEstis deponens Inquisitum conuersatũ fuisse v.g. cũ Bannito quatriennio iam
1 elapso non sufficit ad torturam contra ipsum quoniam vti criminosus in non denuntiando Curiæ statim; prout tenebatur in vim Constitutionis Gregorij Decimi tertij & Sixti V. ipso iure a testificãdo repellitur. l. 3. vers. an culpatæ vitæ. ff. de test. c. 1. & c. super eo de test. Et silentium trium, vel quinq; mẽ-
2 sium in querelando arguit dolum. Bal.

nf.37.num.ex lib.1.Aym. conf.75. nu.9. Immo etiam & querelā calumniosam.Boer. decis.42.nu.20.Crauett.d.conf.75.n.9. Vulpell.conf.94.nu.5. Baliard.ad Clar.in §. stuprum.num.4.In fin. loquens in proprijs terminis stupri. Mascard. de probat.lib.1.conclus.537.nu.59.Cephal.conf.187.n.13. lib.2.Oldrad.conf.183.col.3.refert, & sequitur Crauett.conf.149.in fin.

SVMMARIVM.

1 *Testis in vno reprobatus in omnibus reijcitur.*

DISCEPTATIO LXXXIIII.

De Teste in vno reprobato.

1 TOrtura non potest infligi Inquisito ad depositionem testis in vno reprobati; quoniam in vno reprobatus in omnibus reijcitur.Innoc.c.fraternitatis.de heret.

SVMMARIVM.

1 *Testes informatorij nisi formiter repetantur, non probant.*

DISCEPTATIO LXXXV.

De Testibus informatorijs.

TOrtura non potest infligi Inquisito ad dicta testium informatoriorum, nisi formiter repetantur,nam aliter non probant. Angel.verb.fama publica Bri.tract. de indit. 2.q.p.5.par.num.1.Ruyn.conf.46.in 4.Vulpell.conf.12.num.7.

SVMMARIVM.

1 *Testes non probant quorum à testificando repelluntur authores.*
2 *Scriptura priuata pro scribente nullam fidem facit.*
3 *Relatio impossibilis iudicatur destructo antecedenti.*

DISCEPTATIO LXXXVI.

De Testibus, quorum Authores repelluntur.

AD depositiones testium, quorum Authores repelluntur, nempè illi à qui-
1 bus audierunt.Inquisito nō potest infligi tortura.c.fraternitatis.de heret.in l.admonendi.
2 ff.de iureiur.Vbi quod scriptura priuata pro scribente nullam fidem facit; quoniam sicut non creditur viue voci scribentis pro se, ità nec scripturæ eius, nè plus credatur copiæ, quam originali, vt dicere consueuerat Aym.
3 conf.41. Destructo enim antecedenti relatio impossibilis iudicatur. Bal.in l. etiam. in 4. oppo.C.de fals.cau.deiect.leg. Vulpell.conf. 27.num.7.seq.

SVMMARIVM.

1 *Vicinitas non parit inditium ad torturam, sed cõuersatio,& habitatio cũ ipsa Vicina.*
2 *Conuersatio debet esse stricta.*
3 *Vicinitas non nocet ad torturam, nisi alia concurrant.*

DISCEPTATIO LXXXVII.

De Vicino.

VIcino Inquisito, qui habeat cõuersationem cum aliqua muliere eius vicina, non potest infligi tortura; quoniam vicinitas
1 non parit inditium ad torturam, sed conuersatio,& cohabitatio cum ipsa Vicina. Gram. conf.35.nu.16. ex doctrina Bal. quē allegat conf.95.lib.1.Gram.vot.6.num.3. Et con-
2 uersatio debet esse stricta. Aym.conf.120.n. 12.vers.amplius ex conuersatione præsumitur.Mascard.de probat.conclus.451.num.9.
3 Immò Vicinitas non nocet ad torturam, nisi alia cõcurrant inditia, puta inhonestaris &c. Et ita Bart.interpretatur à Ias.in l.in actionibus.de in lit.iuran.Bos.de fur.nu.64.Rolan. cõl.45.n.42.lib.1. Vulpell.cõs.149.n.7.seq.

SVMMARIVM.

1 *Vicino pro furto non potest infligi tortura, nisi alia concurrant.*
2 *Vicino non infligitur tortura, nisi sit solitus furari,vel in specie sit malæ conditionis,& famæ.*

DISCEPTATIO LXXXVIII.

De Vicino pro furto Inquisito.

1 VIcino pro furto ex sola vicinitate, nisi alia concurrant, non infligitur tortu-
2 ra,puta quia furari consueuit, vel in specie sit malę conditionis,& famę Ias.in l. in actionibus,

bus. col. pen. ff. de in lit. iuran. Bofs. d. tit. de furt. n. 64. Vulpell. cons. 65. nu. 2. & cōs. 149. num. 3.

SVMMARIVM.

1 *Vicinus accusator non admittitur in testem pro eius Vicino.*
2 *Vicini sunt loco parentum, ideò non sunt idonei testes pro vicino.*
3 *Vicinitas dicitur vniuersitas parua, & separata ab alijs habitatoribus.*

DISCEPTATIO LXXXIX.

De Vicino Accusatore.

1 Vicini accusatoris dictum ad fauorē alterius vicini contra Inquisitū, quando est magna secum familiaritate coniunctus, non sufficit ad torturam; quoniam Vicinus
2 nō admittitur in testem pro Vicino. c. nullus. de test. Ratio est, quia Vicini sunt loco parentum; ideò non sunt idonei testes pro d. Vicino. Vt post Glos. quam allegat, Ostendit A'ber. de Malet. tract. de test. c. 4. num. 74.
3 Vltra quod Vicinitas dicitur Vniuersitas parua, & separata ab alijs habitatoribus. Glos. in l. aut aliter. §. si fortè. ff. quod vi, aut clam. d. Alber. de Malet. d. tract. de test. c. 4. nu. 74.

SVMMARIVM.

1 *Vsurarius est infamis.*
2 *Vsurarius efficitur infamis ipso iure.*
3 *Vsurarius est omninò inhabilis ad testificandum.*

DISCEPTATIO LXXXX.

De Vsurario.

1 Inquisito non potest infligi tortura ad dictum vsurarij; quoniam Vsurarius est infamis. l. improbum. & ibi DD. omnes. C.
2 ex quibus caus. infam. irroget. Immo efficitur infamis ipso iure. Glos. in d. l. improbum. in Glos. fin. & est communis opinio. Vt per Couar. var. resolut. lib. 3. c. 3. num. 2.
3 & ideò est omninò inhabilis ad testificādum. Corrad. in pract. in Rubr. de test. §. personas testium aggrediendo. nu. 10. & 12. pag. mihi 77. Farinac. q. 56. num. 353.

SVMMARIVM.

1 *Pater non potest cogi ad testificandum contra filium.*
2 *Pater quod dicit contra filium redditur inuerisimile, & non attenditur.*
3 *Pater plus diligit filium, quam seipsum.*
4 *Pater non præsumitur velle filium pati.*
5 *Pater magis terretur in filio, quam in semetipso.*
6 *Pater, quando coactus deponit contra filium, nullum parit inditium.*
7 *Pater etiam volens non admittitur ad testificandum contra filium.*

DISCEPTATIO LXXXXI.

De Patre contra filium.

Filio non potest infligi tortura ad depositionem patris, qui non potest cogi ad
1 testificandum contra ipsum. l. parentes. Vbi not. omnes. C. de test. & maximè in illis, quæ
2 vitam adimunt; Et quod contra filium dicit, redditur inuerisimile, & non attenditur. Anchar. cons. 24. nu. 4. Nam abhorret Natura;
3 cum pater plus diligat filium, quā se ipsum. l. isti quidem in fin. ff. quod met. caus. Et ideò
4 non præsumitur velle ipsum pati. l. qui vno. §. qui filium. ff. de re milit. quoniam magis
5 terretur in filio, quam in semetipso. Vulg. l. isti quidem. Vulpell. cons. 39. num. 3. Et
6 quando coactus deponit, nullum parit inditium. Ita expresse tradit Bal. in l. seruos. C. de test. Bart. in l. 1. §. si seruus. ff. de quæst.
7 Immo pater etiam volens non admittitur ad testificandum contra filium. d. l. parentes.

SVMMARIVM.

1 *Filius non potest cogi ad testificandum contra patrem.*
2 *Iudex non potest infringere hanc prohibitionē, quod filius possit testificari cōtra patrē.*
3 *Filius non potest testificari contra patrem ob reuerentiam, & ius naturale.*
4 *Testis dictum qui non debet examinari, nihil operatur.*

DISCEPTATIO LXXXXII.

De Filio contra Patrem.

Patri non potest infligi tortura ad dictum filij, quia non potest cogi ad testificādū contra

Brun.de indit.par.1.q.2.n.11.vers.quãdoq; testis.post Bal.& alios quos allegat, sequitur Abb.c.in litteris.nu.3.de test.

SVMMARIVM.

1 *Testis, qui à testimonio laudem reportat, non probat.*

DISCEPTATIO LXXIII.

De Teste laudem à testimonio reportante.

TEstis qui ab eius testimonio laudem reportat contra Inquisitum non sufficit
1 ad torturam; quia non probat. Zuccard.post. Iaf.quem allegat in l.fin.in Glos.in verb. vitiatũ.in fin.n.293 C.de Edict. Diu. Adrian. tollen. Strac. qui alios citat in tract. de Proxenetis.§.illa etiam num.8.

SVMMARIVM.

1 *Testis, qui contra alterum testem deponit, nullam fidem facit.*

DISCEPTATIO LXXIV.

De Teste contra alterum testem.

TOrtura non potest infligi testi ad dictum alterius testis contra ipsum testimoniũ
1 perhibentis; quoniam præsumitur eius inimicus. Ita Marsl.in l.1 §.preterea.post numerum vndecimum ff. de quæst. nec dissentit Paul. Merend.cons.89.nu.n.28.diuers.lib.2.

SVMMARIVM.

1 *Testis insanus, vir simplex, malitia & culpa carens nullum ad torturam parit inditiũ.*

DISCEPTATIO LXXV.

De Teste insano.

INquisitus non potest torqueri ad dictum testis, qui est vir simplex, & insanus, mali-
1 tia, & culpa carens, licet faciat aliquando aliqua signa prudentiæ, & loquendo videatur sanæ mentis; quoniam non tamen desinit esse stultus, & insanus. Vt post multos ostendit Paris.cons.87.nu.44.lib.3.

SVMMARIVM.

1 *Testis examinatus vti secretus Denunciator à testificando repellitur, cum sit accusator, & testis.*

DISCEPTATIO LXXVI.

De teste examinato vti secreto Denunciatore.

AD dictum testis, qui se examinauit vti secretus denunciator, Inquisito non
1 potest infligi tortura; quoniam succedit loco Accusatoris; & cum sit accusator, & testis nullum facit probationis gradum.c.forus.§. in omni.de verb.signif. Fœlyn.in c. licet Hely.num.6.de Simon.

SVMMARIVM.

1 *Testis deponens ad sui exonerationem nullã fidem facit.*

DISCEPTATIO LXXVII.

De Teste deponente ad sui exonerationem.

TOrqueri non potest Inquisitus ad depositionem testis deponentis ad sui exo-
1 nerationem, seù tendentis ad se exculpandũ; quoniam nullam fidem facit. Bofs.tit.de denunt.num.12.Menoch.de arbitrar.lib.2.casu 112.num.12.Bart.& alij in l.deferre.§. Item decreuerunt. ff. de iur.Fisci. Dec. cons. 256. num.7.

SVMMARIVM.

1 *Testis, qui per prius aliquod commisit delictum, nunquam est standum.*

DISCEPTATIO LXXVIII.

De Teste, qui per prius commisit delictum.

1 REus nunquam est torquendus ad depositionem testis, qui per prius aliquod commisit delictum, & maximè capitale; quoniam quamuis simus in crimine occulto, & excepto; tamen ipsi nunquam est standum. Hyppol.cons.74.n.23. Gram.cõs.61.col.2.

SVMMARIVM.

1 *Testis dicens aliquem cognouisse ad vocem, nec ad capturam facit inditium.*

2 *Testis*

2 *Testis præfatus non deponens de stricta amicitia, & continua conuersatione est suspectus de falso.*

DISCEPTATIO LXXIX.

De Teste dicente cognouisse aliquem ad vocem.

INquisito non potest infligi tortura ad dictum testis deponentis ipsum cognouisse ad vocem; quia nullum prorsus facit inditiũ,
1 nec etiam ad capturam; quoniam hæc cognitio est multum fallax, cum nonnulli sint, qui consimilem habent vocem. Hyppol. cõs. 88. nu. 16. refert, & sequitur Paul. Merend. conf. 92. nu. 8. lib. 2. inter conf. crim. diuers. Mars. conf. 88. nu. 16. Abb. in c. cum causam. nu. 9.
2 de test. Et maximè quando non deponit de stricta amicitia, & continua conuersatione; prout necessariò deponere tenetur, est suspectus de falso, cum inuerisimile deponat Abb. in c. cũ inuerisimile. circa fin. de præsumpt. cũ alijs infinitis adductis per Crauett. conf. 28. nu. 1. Sed tunc forsan aliquod faceret inditium, si adeò notam alicuius vocem haberet nempè ob longam amicitiam, & practicam, vt decipi non posset. Alex. conf. 99. nu. 5. lib. 3. Clar. §. fin. q. 21. vers. sed. quid si testes.

SVMMARIVM.

1 *Testis vacillantis testimoniam ineptum censetur.*
2 *Testis vacillantis testimonium non solum, est nullum, sed etiam ipse punitur.*

DISCEPTATIO LXXX.

De Teste vacillante.

1 TOrquẽdus nõ est Reus ad dictum testis vacillantis in sua depositione; quoniã ipsius testimonium ineptum censetur; cum de eadem re contraria proferat modo aiendo,
2 modo negando. Director. Inquisit. 3. par. pag. mihi 605. comm. 114. col. 2. Et non solum testimonium est nullum sed etiam ipse punitur. Boss. tit. de Tortu. nu. 17.

SVMMARIVM.

1 *Testis accusatus pendente accusatione non potest dici testis integri status.*
2 *Testis accusatus dicitur infamis infamia facti*

DISCEPTATIO LXXXI.

De Teste accusato.

1 TOrtura non potest infligi Inquisito ad depositionem testis accusati pendente accusatione super eius delicto; quoniam non potest dici testis integri status. Ità Abb. c.
2 fin. in princ. de test. Et talis accusatus dicitur infamis infamia facti. Boss. tit. de sent. n. 89. Mascard. de probat. lib. 1. conclus. 27. n. 1.

SVMMARIVM.

1 *Testis super confessione extraiudiciali debet esse idoneus, & legalis.*
2 *Testis super d. confessione debet esse rogatus; & non quod fortuitu audierit.*

DISCEPTATIO LXXXII.

DEpositio testis non idonei, & legalis super confessione extraiudiciali facta nõ
1 sufficit ad torturam contra Inquisitum. Tradit Bero. c. Atsi Clerici. nu. 137. & debet d. testis esse rogatus, non autem quod fortuitu audierit. Glos. c. de his. in verb. audierunt. 3. q. 9. Quod est mirabile dictũ ad excludendũ
2 inditium confessionis extraiudicialis. secundum d. Bero. ibi dicentem, quod ab ista opinione Glos. non est recedendum, quando agitur de graui præiudicio, puta in criminalibus

SVMMARIVM.

1 *Testis in nõ denuntiando aduentum Banniti vti criminosus à testificando repellitur.*
2 *Silentium longum in querelando arguit dolum & querelam calumniosam.*

DISCEPTATIO LXXXIII.

De Teste deponente aliquem conuersatum fuisse cum Bannito.

TEstis deponens Inquisitum conuersatũ fuisse v. g. cũ Bannito quatriennio iam
1 elapso non sufficit ad torturam contra ipsum quoniam vti criminosus in non denuntiando Curiæ statim, prout tenebatur in vim Constitutionis Gregorij Decimi tertij & Sixti V. ipso iure a testificãdo repellitur. l. 3. vers. an culpatæ vitæ. ff. de test. c. 1. & c. super eo de test. Et silentium trium, vel quinq; mẽ-
2 sium in querelando arguit dolum. Bal.

 conf.

conf.37.num.* 11. lib.1. Aym. conf.75. nu.9. Immo etiam & querelā calumniosam. Boer. decis.42. nu.20. Crauett. d. cons.75. n.9. Vulpell. cons.94. nu.5. Baliard. ad Clar. in §. stuprum. num.4. in fin. loquens in proprijs terminis stupri. Mascard. de probat. lib.1. conclus.537. nu.59. Cæphal. cons.187. n.13. lib.2. Oldrad. cons.183. col.3. refert, & sequitur Crauett. cons.149. in fin.

SVMMARIVM.

1 *Testis in vno reprobatus in omnibus reijcitur.*

DISCEPTATIO LXXXIIII.

De Teste in vno reprobato.

1 Tortura non potest infligi Inquisito ad depositionem testis in vno reprobati; quoniam in vno reprobatus in omnibus reijcitur. Innoc. c. fraternitatis. de heret.

SVMMARIVM.

1 *Testes informatorij nisi formiter repetantur, non probant.*

DISCEPTATIO LXXXV.

De Testibus informatorijs.

Tortura non potest infligi Inquisito ad dicta testium informatoriorum, nisi formiter repetantur, nam aliter non probant. Angel. verb. fama publica Brū. tract. de indit. 2.q.p.*.par. num.1. Ruyn. cons.46. in 4. Vulpell. cons.12. num.7.

SVMMARIVM.

1 *Testes non probant quorum à testificando repelluntur authores.*

2 *Scriptura priuata pro scribente nullam fidem facit.*

3 *Relatio impossibilis iudicatur destructo antecedenti.*

DISCEPTATIO LXXXVI.

De Testibus, quorum Authores repelluntur.

Ad depositiones testium, quorum Authores repelluntur, nempè illi à qui-
1 bus audierunt Inquisito nō potest infligi tortura. c. fraternitatis. de heret. in l. admonendi.
2 ff. de iureiur. Vbi quod scriptura priuata pro scribente nullam fidem facit; quoniam sicut non creditur viuę voci scribentis pro se, ità nec scripturæ eius, nè plus credatur copiæ, quam originali, vt dicere consueuerat Aym.
3 cons.41. Destructo enim antecedenti relatio impossibilis iudicatur. Bal. in l. etiam, in 4. oppo. C. de fals. cau. deiect. leg. Vulpell. cons. 27. num.7. seq.

SVMMARIVM.

1 *Vicinitas non parit inditium ad torturam, sed cõuersatio, & habitatio cū ipsa Vicina.*

2 *Conuersatio debet esse stricta.*

3 *Vicinitas non nocet ad torturam, nisi alia concurrant.*

DISCEPTATIO LXXXVII.

De Vicino.

Vicino Inquisito, qui habeat cõuersationem cum aliqua muliere eius vicina, non potest infligi tortura; quoniam vicinitas
1 non parit inditium ad torturam, sed conuersatio, & cohabitatio cum ipsa Vicina. Gram. cons.35. nu.16. ex doctrina Bal. quē allegat cons 95. lib.1. Gram. vot.6. num.3. Et con-
2 uersatio debet esse stricta. Aym. cons.120. n.12. vers. amplius ex conuersatione præsumitur. Mascard. de probat. conclus.451. num.9.
3 Immò Vicinitas non nocet ad torturam, nisi alia cõcurrant inditia, puta inhonestatis &c. Et ita Bart. interpretatur à Ias. in l. in actionibus. de in lit. iuran. Bos. de fur. nu.64. Rolan. cõs.45. n.42. lib.1. Vulpell. cõs.149. n.7. seq.

SVMMARIVM.

1 *Vicino pro furto non potest infligi tortura, nisi alia concurrant.*

2 *Vicino non infligitur tortura, nisi sit solitus furari, vel in specie sit malæ conditionis, & famæ.*

DISCEPTATIO LXXXVIII.

De Vicino pro furto Inquisito.

1 Vicino pro furto ex sola vicinitate, nisi alia concurrant, non infligitur tortu-
2 ra, puta quia furari consueuit, vel in specie sit malę conditionis, & famę Ias. in l. in actionibus.

bus. col. pen. ff. de in litium. Bols.d.tit.de furtis.64. Vulpell.conf.65.nu. 2. & cõf.149. num.3.

SVMMARIVM.

1 *Vicinus accusator non admittitur in testem pro eius Vicino.*

2 *Vicini sunt loco parentum, ideò non sunt idonei testes pro vicino.*

3 *Vicinitas dicitur vniuersitas parua, & separata ab alijs habitatoribus.*

DISCEPTATIO LXXXIX.

De Vicino Accusatore.

1 Vicini accusatoris dictum ad fauorē alterius vicini contra Inquisitū, quando est magna secum familiaritate coniunctus, non sufficit ad torturam; quoniam Vicinus
2 nō admittitur in testem pro Vicino. c.nullus. de test. Ratio est, quia Vicini sunt loco parentum; ideò non sunt idonei testes pro d. Vicino. Vt post Glos.quam allegat, Ostendit Alber. de Malet. tract. de test. c. 4. num. 74.
3 Vltra quod Vicinitas dicitur Vniuersitas parua, & separata ab alijs habitatoribus. Glos. in l.aut aliter.§. si fortè.ff. quod vi, aut clam. d.Alber. de Malet.d. tract.de test.c.4. nu.74.

SVMMARIVM.

1 *Vsurarius est infamis.*

2 *Vsurarius efficitur infamis ipso iure.*

3 *Vsurarius est omninò inhabilis ad testificandum.*

DISCEPTATIO LXXXX.

De Vsurario.

1 Inquisito non potest infligi tortura ad dictum vsurarij; quoniam Vsurarius est infamis. l.improbum. & ibi DD. omnes. C.
2 ex quibus caus. infam. irroget. Immo efficitur infamis ipso iure. Glos. in d. l. improbum. in Glos. fin. & est communis opinio. Vt per Couar. var.resolut. lib.3.c. 3.num.2.
3 & ideò est omninò inhabilis ad testificādum. Corrad.in pract.in Rubr. de test.§. personas testium aggrediendo.nu.10.& 12. pag.mihi 77. Farinac. q. 56. num. 353.

SVMMARIVM.

1 *Pater non potest cogi ad testificandum contra filium.*

2 *Pater quod dicit contra filium redditur inuerisimile, & non attenditur.*

3 *Pater plus diligit filium, quam seipsum.*

4 *Pater non præsumitur velle filium pati.*

5 *Pater magis terretur in filio, quam in semetipso.*

6 *Pater, quando coactus deponit contra filium, nullum parit inditium.*

7 *Pater etiam volens non admittitur ad testificandum contra filium.*

DISCEPTATIO LXXXXI.

De Patre contra filium.

Filio non potest infligi tortura ad depositionem patris, qui non potest cogi ad
1 testificandum contra ipsum. l. parentes. Vbi not.omnes.C.de test.& maximè in illis, quæ
2 vitam adimunt; Et quod contra filium dicit, redditur inuerisimile. & non attenditur. Anchar.cons.24.nu.4. Nam abhorret Natura;
3 cum pater plus diligat filium, quā se ipsum. l.isti quidem in fin.ff.quod met. caus. Et ideò
4 non præsumitur velle ipsum pati. l.qui vno. §. qui filium. ff. de re milit. quoniam magis
5 terretur in filio, quam in semetipso. Vulg.l. isti quidem. Vulpell. cons. 39. num. 3. Et
6 quando coactus deponit, nullum parit inditium. Ita expressè tradit Bal.in l. seruos. C. de test. Bart. in l.1 .§. si seruus. ff. de quæst.
7 Immo pater etiam volens non admittitur ad testificandum contra filium. d. l. parentes.

SVMMARIVM.

1 *Filius non potest cogi ad testificandum contra patrem.*

2 *Iudex non potest infringere hanc prohibitionē, quod filius possit testificari cōtra patrē.*

3 *Filius non potest testificari contra patrem ob reuerentiam, & ius naturale.*

4 *Testis dictum qui non debet examinari, nihil operatur.*

DISCEPTATIO LXXXXII.

De Filio contra Patrem.

Patri non potest infligi tortura ad dictum filij, quia non potest cogi ad testificādū contra

conf.37.num.e.lib.1.Aym.conf.75.nu.9. Immo etiam & querelã calumniosam.Boer. decis.42.nu.20.Crauett.d.conf.75.n.9. Vulpell.conf.94.nu.5. Baliard.ad Clar.in §. stuprum.num.4.in fin. loquens in proprijs terminis stupri. Mascard. de probat.lib.1.conclus.537.nu.59.Caphal.conf.187.n.13.lib.2.Oldrad.conf.183.col.3.refert, & sequitur Crauett.conf.149.in fin.

SVMMARIVM.

1 *Testis in vno reprobatus in omnibus reijcitur.*

DISCEPTATIO LXXXIIII.

De Teste in vno reprobato.

1 TOrtura non potest infligi Inquisito ad depositionem testis in vno reprobati; quoniam in vno reprobatus in omnibus reijcitur.Innoc.c.fraternitatis.de hęret.

SVMMARIVM.

1 *Testes informatorij nisi formiter repetantur, non probant.*

DISCEPTATIO LXXXV.

De Testibus informatorijs.

TOrtura non potest infligi Inquisito ad dicta testium informatoriorum, nisi formiter repetantur,nam aliter non probant. Angel.verb.fama publica Brũ.tract. de indit. 2.q.p.i.par.num.1.Ruyn.conf.46.in 4.Vulpell.conf.12.num.7.

SVMMARIVM.

1 *Testes non probant quorum à testificando repelluntur authores.*

2 *Scriptura priuata pro scribente nullam fidem facit.*

3 *Relatio impossibilis iudicatur destructo antecedenti.*

DISCEPTATIO LXXXVI.

De Testibus, quorum Authores repelluntur.

AD depositiones testium, quorum Authores repelluntur, nempè illi à qui-

1 bus audierunt.Inquisito nõ potest infligi tortura.c.fraternitatis.de haeret.in l.admonendi. 2 ff.de iureiur.Vbi quod scriptura priuata pro scribente nullam fidem facit; quoniam sicut non creditur viuę voci scribentis pro se, ità nec scripturæ eius, nè plus credatur copiæ, quam originali, vt dicere consueuerat Aym. 3 conf.41. Destructo enim antecedenti relatio impossibilis iudicatur. Bal.in l.etiam.in 4. oppo.C.de fals.cau.deiect.leg. Vulpell.conf. 27.num.7.seq.

SVMMARIVM.

1 *Vicinitas non parit inditium ad torturam, sed cõuersatio,& habitatio cũ ipsa Vicina.*

2 *Conuersatio debet esse stricta.*

3 *Vicinitas non nocet ad torturam, nisi alia concurrant.*

DISCEPTATIO LXXXVII.

De Vicino.

VIcino Inquisito, qui habeat cõuersationem cum aliqua muliere eius vicina, non potest infligi tortura;quoniam vicinitas 1 non parit inditium ad torturam, sed conuersatio,& cohabitatio cum ipsa Vicina. Gram. conf.35.nu.16. ex doctrina Bal. quẽ allegat conf.95.lib.1.Gram.vot.6.num.3. Et con- 2 uersatio debet esse stricta. Aym.conf.120.n. 12.vers.amplius ex conuersatione præsumitur.Mascard.de probat.conclus.451.num.9. 3 Immò Vicinitas non nocet ad torturam, nisi alia cõcurrant inditia, puta inhonestatis &c. Et ita Bart.interpretatur à Ias.in l.in actionibus.de in lit.iuran.Boss.de fur.nu.64.Rolan. cõs.45.n.42.lib.1. Vulpell.cõs.149.n.7.seq.

SVMMARIVM.

1 *Vicino pro furto non potest infligi tortura, nisi alia concurrant.*

2 *Vicino non infligitur tortura, nisi sit solitus furari,vel in specie sit mala conditionis,& famæ.*

DISCEPTATIO LXXXVIII.

De Vicino pro furto Inquisito.

1 VIcino pro furto ex sola vicinitate, nisi alia concurrant, non infligitur tortura,puta quia furari consueuit,vel in specie sit 2 malę conditionis,& famę Ias.in l. in actionibus.

bus. col. pen. ff. de in lit. iuran. Bofs. d. tit. de sum. n. 64. Vulpell. cons. 65. nu. 2. & cõs. 149. num. 3.

SVMMARIVM.

1 *Vicinus accusator non admittitur in testem pro eius Vicino.*

2 *Vicini sunt loco parentum, ideò non sunt idonei testes pro vicino.*

3 *Vicinitas dicitur vniuersitas parua, & separata ab alijs habitatoribus.*

DISCEPTATIO LXXXIX.

De Vicino Accusatore.

1 VIcini accusatoris dictum ad fauorē alterius vicini contra Inquisitũ, quando est magna secum familiaritate coniunctus, non sufficit ad torturam; quoniam Vicinus

2 nõ admittitur in testem pro Vicino. c. nullus. de test. Ratio est, quia Vicini sunt loco parentum; ideò non sunt idonei testes pro d. Vicino. Vt post Glos. quam allegat, Ostendit Alber. de Malet. tract. de test. c. 4. num. 74.

3 Vltra quod Vicinitas dicitur Vniuersitas parua, & separata ab alijs habitatoribus. Glos. in l. aut aliter. §. si fortè. ff. quod vi, aut clam. d. Alber. de Malet. d. tract. de test. c. 4. nu. 74.

SVMMARIVM.

1 *Vsurarius est infamis.*

2 *Vsurarius efficitur infamis ipso iure.*

3 *Vsurarius est omninò inhabilis ad testificandum.*

DISCEPTATIO LXXXX.

De Vsurario.

1 INquisito non potest infligi tortura ad dictum vsurarij; quoniam Vsurarius est infamis. l. improbum. & ibi DD. omnes. C.

2 ex quibus caus. infam. irroget. Immo efficitur infamis ipso iure. Glos. in d. l. improbam. in Glos. fin. & est communis opinio. Vt per Couar. var. resolut. lib. 3. c. 3. num. 2.

3 & ideò est omninò inhabilis ad testificãdum. Corrad. in pract. in Rubr. de test. §. personas testium aggrediendo. nu. 10. & 12. pag. mihi 77. Farinac. q. 56. num. 353.

SVMMARIVM.

1 *Pater non potest cogi ad testificandum contra filium.*

2 *Pater quod dicit contra filium redditur inuerisimile, & non attenditur.*

3 *Pater plus diligit filium, quam seipsum.*

4 *Pater non præsumitur velle filium pati.*

5 *Pater magis terretur in filio, quam in semetipso.*

6 *Pater, quando coactus deponit contra filium, nullum parit inditium.*

7 *Pater etiam volens non admittitur ad testificandum contra filium.*

DISCEPTATIO LXXXXI.

De Patre contra filium.

FIlio non potest infligi tortura ad depositionem patris, qui non potest cogi ad

1 testificandum contra ipsum. l. parentes. Vbi not. omnes. C. de test. & maximè in illis, quæ

2 vitam adimunt; Et quod contra filium dicit, redditur inuerisimile, & non attenditur. An-

3 char. cons. 24. nu. 4. Nam abhorret Natura; cum pater plus diligat filium, quã se ipsum. l. isti quidem in fin. ff. quod met. caus. Et ideò

4 non præsumitur velle ipsum pati. l. qui vno. §. qui filium. ff. de re milit. quoniam magis

5 terretur in filio, quam in semetipso. Vulg. l. isti quidem. Vulpell. cons. 39. num. 3. Et

6 quando coactus deponit, nullum parit inditium. Ita expressè tradit Bal. in l. seruos. C. de test. Bart. in l. 1. §. si seruus. ff. de quæst.

7 Immo pater etiam volens non admittitur ad testificandum contra filium. d. l. parentes.

SVMMARIVM.

1 *Filius non potest cogi ad testificandum contra patrem.*

2 *Iudex non potest infringere hanc prohibitionẽ, quoad filius possit testificari cõtra patrẽ.*

3 *Filius non potest testificari contra patrem ob reuerentiam, & ius naturale.*

4 *Testis dictum qui non debet examinari, nihil operatur.*

DISCEPTATIO LXXXXII.

De Filio contra Patrem.

PAtri non potest infligi tortura ad dictum filij, quia non potest cogi ad testificãdũ contra

1 contra ipsum.l.parentes. Vbi not. omnes. C. de test. Albert. de Malet. tract. de test. par. 1. c.
2 1. nu 5. Vbi ait, quod Iudex non potest infringere hanc prohibitionem, quod filius
3 possit testificari contra patrem; quoniam est interdictum ex quadam reuerentia, & iure
4 quodam naturali, quibus non potest per Iudicem derogari. Anton. Gomez. tom. 3. c. 12. Rub. de probat. delict. Et dictum testis, qui non debet examinari, nihil operatur. Bal. l. 1. nu. 2. C. de quaest. Paris. cons. 18. n. 25. vol. 4.

SVMMARIVM.

1 *Frater contra fratrem ob coniunctionem sanguinis non admittitur in testem.*

2 *Frater contra fratrem testificari non potest; quod etiam pacto, & ex voluntate ipsorum tolli non potest.*

3 *Frater contra fratrem in magnis delictis testificari non potest, secus autem in leuibus.*

4 *Soror non potest venire cōtra suum fratrem.*

DISCEPTATIO XCIII.

De Fratre contra fratrem.

Fratri nō potest infligi tortura ad dictum alterius fratris, & id propter cōiunctio-
1 nem sanguinis secundum Bal. in Rubr. C. qui accus. non poss. quae est immutabilis. l. iura
2 sanguinis. ff. de reg. iur. quod etiam pacto, & ex voluntate partium tolli non potest. Vt l.
3 ius agnationis. ff. de pac. Et id intelligitur in magnis delictis. Angel. tract. malef. in verb.
4 & ad Querelam, num. 22. Prout nec etiam Soror potest venire contra suum fratrem. Nell. in tract. ad defens. car. mihi 46. num. 28. Secus autem in leuibus criminibus. & quādo suam, vel suorum prosequitur iniuriam. Vt idem num. 29. seq.

SVMMARIVM.

1 *Conuicto de crimine non debet dari tortura, aliàs Iudex fatuus haberetur.*

2 *Conuicto, qui neget, si infligatur tortura, est absoluendus.*

3 *Conuicto si priusquā torqueatur fiat à Iudice protestatio, est condemnandus poena pecuniaria.*

4 *Conuicto si infligatur tortura & per iniuriā, & ingorantiam Iudicis omittatur protestatio, tunc absoluendus est.*

5 *Conuicto etiam ex inditijs indubitatis, & vehementissimis, & luce meridiana clariori bus poena minuitur, & temperatur.*

6 *Inditia indubitata non sufficiunt ad impo nendam poenam ordinariam.*

7 *Conuictus vt quis dici possit in criminalibus exiguntur probationes luce meridiana clariores.*

8 *Conuictus quis dici non potest nisi habeat cō tra se testes idoneos, legales, & per omnia contestes.*

DISCEPTATIO XCIIII.

De Reo conuicto.

1 Conuicto de crimine non potest dari tortura, aliàs Iudex fatuus habetur. Alber.
2 l. Edictum. ff. de quaest. Et ipse Reos cōuictus, si neget, est absoluendus: Sed si à Iudice fiat
3 protestatio, tunc est condemnandus poena pecuniaria. Coepol. cons. 32. col. 8. qui sequitur Alber. in d. l. Edictum Diui August. de quaest. Bos. tit. de sent. n. 70. Sin autem pro-
4 pter iniuriam, & ignorantiam Iudicis omittatur d. protestatio, tunc absoluēdus est rebus sic stantibus, prout stant. Bos. tit. de sent. nu.
5 71. Ex mea tamen sententia illud ab omnibus est sciendum, quod Conuicto etiam ex inditijs indubitatis, vehementissimis, & luce meridiana clarioribus poena minuitur, & tēperatur. Ità Boer. decis. 164. nu. 6. Garm. de. cis. 42. n. 1. Clar. q. 20. vers. scias. tamen. Ioan. Andr. in Addit. ad spec. tit. de probar. §. fin.
6 Vbi pro inditijs indubitatis Iudex non potest imponere poenam ordinariā; pro alijs verò
7 probabilibus deuenitur ad torturam. Iuxta Text. in l. milites. C. de quaest. Et vt cōuictus quis dici possit in criminalibus, exiguntur probationes luce meridiana clariores. l. fin. C. de probat. Ità vt vix etiā ipse ea, quae commiserat, negare sufficiat. l. qui sententiā in fin. C. de poen. Bos. tit. de conuict. n. 9. Vbi quod hoc omnes sciunt; sed testes debēt esse omni exceptione maiores. Vt post Bart. & Mars. tradit Nouell. in pract. tit. de test. in mater. criminal. nu. 12. Carrer. in pract. in princ. nu.
8 165. Immo Conuictus dici non potest, qui non habet contra se testes idoneos, legales, & per omnia cōtestes, & conformes. Et hanc sententiam sequuntur viri insignes Caiet. apud S. Thom. 2. 2. q. 70. art. 2. Sot. lib. 5. de iust. & iur. q. 7. art. 2. ad primum Argum. Ioan. Roias tract. de haeret. par. 2. assert. 6. num. 146. seq.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Tortura non potest insligi, nisi prius constet de corpore delicti.*
2 *De corpore delicti debet saltim constare per coniecturas.*
3 *De corpore delicti quando non constat, processus est nullus.*
4 *Dispositio non procedit, nisi verificetur id, super quo fundatur.*
5 *Delictum fuisse patratum, nisi cõstet, nec Rei satis est, vt torqueatur, seu damnetur, etiã sponte facta confessio.*
6 *De corpore delicti aliunde constare debet, quam per confessionem Rei.*
7 *De corpore delicti quando non constat, non potest ad inquisitionem deueniri.*
8 *Delicti præsumptio vt currat contra aliquem debet cõstare Iudici delictũ fuisse cõmissũ.*
9 *Delictum patens esse debet, antequã aduersus aliquem procedatur.*
10 *Corpus delicti non sufficit probari per coniecturas, & inditia, sed probatio debet esse liquida & plena.*
11 *Delictum fuisse commissum debet constare per probationes liquidissimas.*
12 *Delictum fuisse cõmissum debet constare ante Inquisitionem, nẽ dum ante torturam.*
13 *Immo etiam ante capturam, & accusationem.*
14 *Delictum non potest ascribi alicui, nisi constet fuisse patratum.*
15 *Probatio delicti non debet esse in genere, sed debet deueniri ad indiuiduum.*

DISCEPTATIO XCV.

De Corpore delicti.

1 INquisito non potest insligi tortura, nisi prius constet de corpore delicti. l. 1. §. Item illud. ff. ad Syllan. l. proinde. la secunda cum ibi not. per Glos. ff. ad l. Aquil. Idq; saltim per coniecturas; Vt quia ostium fractum,
2 & similia. Tradit Bart. l. si quis ex argentarijs §. an verò. ff. de eden. & in terminis tenet Bertran. conf. 257. vers. & quamuis, vol. 3. Paris. conf. 153. vers. antequam. lib. 4. Boss. latè tit.
3 de delict. in princ. Et quando non constat de corpore delicti, processus est nullus. Calon. post alios tract. de torment. c. 18. n. 7. d. l. 1. §. Item illud. ff. ad Sillan. d. l. proindè. la secũda cum ibi not. per Glos. ff. ad l. Aquil. Bal. & Paul. de Castr. in Auth. Sed nouo iure. C. de
4 furt. Ratio est, quia dispositio non procedit, nisi verificetur id, super quo fundatur. Glos. in l. mancipia. in verb. ad notandũ. C. de seru. fugit. quam not. ibi Castrens. & Salyc. Vulpia. in l. 1. §. Item illud. ff. ad senat. consult. Silla. Bart. Bal. & scribentes d. §. Item illud. Auth. nouo iure. vers. Sed pone. C. de Seru. fugit. Vulpell. conf. 147. numer. 3. Bertran. conf. 257. tom. 3. Natt. conf. 407. tom. 2. Angel. tract. de malef. vers. cœlestem vestem abstulit. Guid. Papa decis. 339. Dec. c. dilecti. de iudi. Mars. conf. 8. Brun. tract. de indit. 4. prin. q. num. 11. Blan. de quæst. n. 18. Boss. tit. de delict. in pref. Vnde dicitur, quod
5 quando non constat, delictum fuisse patratũ, nec Rei satis est, vt torqueatur, seu damnetur, etiam spontè facta confessio. Bertran. d. cõs. 257. num. 2. tom. 3. & iuxta not. in d. l. 1. ff. ad Sillan. & in l. fin. C. de proba. cum. vulg. Vulpel. conf. 44. nu. 1. Bal. in Addit. ad spec. tit. de sent. col. 15. Mars. multos allegans. conf. 35. num. 3. Vulpell. conf. 57. nu. 6. Et de delicti
6 corpore aliundè constare debet, quam per confessionem Rei, Alex. conf. 19. col. 1. lib. 7. quia d. confessio ipsi non præiudicat. Immo
7 quando non constat de corpore delicti, manus Iudicis sunt ligatæ, nec potest ad inquisitionem deueniri. l. necessarios. §. non alios. ff. ad Sillan. l. si is, qui Titium. ff. de furt. Bart. l. fin. col. 1. ff. de quæst. Vltra quod delicti præ-
8 sumptio, vt currat contra aliquem, debet cõstare Iudici, delictum fuisse commissum quomodocunq; vel per testes, vel facti euidentiam. Muscatell. in pract. pag mihi 12. n. 39. Et iure optimo quidem quia delictũ patens
9 esse debet, priusquam aduersus aliquem procedatur. l. 1. §. occisorum. vers. Item illud. ff. ad senat. consult. Silla. Ita vt nec quidẽ Rei confessio satis foret, Gram. conf. 60. Brun. tract. de indit. 4. q. prin. n. 11. Casso. de malef. c. 1. Vulpell. conf. 5. n. 1. Quinimò delicti cor-
10 pus nõ sufficit probari per coniecturas & inditia; sed probatio debet esse liquida, & plena. Brunor. à sole in suo vnico conf. n. 200. Vbi quod de delicto commisso debet cõstare
11 per testes, & probationes liquidissimas: Nec non d. delictum debet constare ante Inquisitionem, nẽ dum ante torturam. Boss. tit. de de lict. n. 14. ac etiam ante capturam, & accusa-
12 tionem. idem Boss. eo. tit. num. 53. quoniam delictum non potest ascribi alicui, nisi con-
13 stet fuisse patratum Vulg. d. l. 1. §. Item illud.
14 ff. ad Silla. Et ipsius probatio non debet esse
15 in genere, Sed debet deueniri ad indiuiduum.

Bart.

Bart.consl.65.nu.2. Alex. consl.3.nu.1.lib.3. Boss. tit. de delict. in princ.

SVMMARIVM.

1 *Tortura in delictis occultis, exceptis, atrocibus, atrocioribus palā cōmissis, & leuibus non potest infligi tortura, nisi legitima precedant inditia.*
2 *Delicta occulta, & difficilis probationis quæ dicantur.*
3 *Delicta excepta quæ dicantur:*
4 *Delicta grauia, & atrocia quæ dicantur.*
5 *Delicta atrociora, & grauissima quę dicātur*
6 *Delicta palam commissa quæ dicantur.*
7 *Delicta leuia quæ dicantur.*
8 *Inditia legitima requiruntur ad Reum torquendum.*
9 *Inditia legitima debent esse talia ad Reum torquendū, vt delictū vix denegari possit.*
10 *Inditia ad torquendū debent esse talia, quod Iudex sit quasi certus de delinquente.*
11 *Inditia ad torquēdum debēt esse probabilia, propinqua, certa, & clara; nam ob leuia, obliqua, & remota Reus torqueri nō potest.*
12 *Delicta singula sunt probanda ad minus per duos testes contestes de loco, & tempore.*
13 *Iura possunt à Iudice transgredi solū in condemnando, & puniendo; non autem in procedendo.*
14 *Mandatarius non facit inditium contra mandantē sine tortura, & non concurrentibus alijs inditijs.*
15 *Tortura facilè infligitur in secretis tractatibus, & delictis occultè commissis solum ad inueniendum delinquentes.*
16 *Tortura vbi inuenti sunt Delinquentes ad inquirendum nō proceditur tāta facilitate.*
17 *Seruus & Mandatarius non faciunt inditiū contra Seruum, & Mandantem, maximè si varij sint.*
18 *Presumptionibus, & coniecturis non est standum contra alios.*
19 *Criminibus grauibus efficaciores requirūtur probationes.*
20 *Criminis atrocitas non facit, vt Iudex possit deuenire ad torquendum, seù condemnandum, nisi legitima præcedant inditia.*
21 *Crimen quanto est grauius, & atrocius: tanto inditia debent esse grauiora, & vrgentiora.*
22 *Criminis atrocitas non facit, vt Iudex possit iura transgredi.*
23 *Arbitriū Iudicis debet regulari secūdū leges.*
24 *Arbitrio Iudicis remittitur quod à iure non est præfinitum.*
25 *Iudex arbitrari debet inditia non esse sufficientia.*
26 *Opinio benignior semper est tenenda pro Reo.*

DISCEPTATIO XCVI.

De delictis occultis, grauibus, exceptis, & difficilis probationis.

1 IN Delictis occultis, vel difficilis probationis, in exceptis, siue exceptuatis, in atrocibus, in atrocioribus, seù atrocissimis, in delictis palam commissis, nec non in delictis leuibus Inquisito non potest infligi tor-
2 tura, nisi legitima præcedant inditia. Delicta occulta, & difficilis probationis sunt fraus, simulātio, partus suppositus, incēdium, adulterium, sodomia, dolus, furtū tractatus, mandatum, conspiratio, subornatio testium, venenatio, falsitas, falsa moneta, & similia: Et dicuntur occulta, quia sunt commissa in loco, in quo nec actu, nec habitu testium copia haberi potest; vel quia clandestina, idest de no-
3 cte commissa. Farinac. q.86.nu. 35. Delicta excepta sunt crimen hæresis, crimen læsę maiest. crimen simoniæ, crimen sacrilegij, crimen falsificationis monetæ, crimen assasinij, ac etiam in casu difficilis probationis, in quo aliter veritas haberi non potest. Farinac. q.12.
4 num 13. Delicta atrocia, & grauia sunt infra scripta, nempè Rebellionis, læsę maiestatis, homicidij ex proposito commissi, falsæ monetæ, tertij homicidij cōmissi ab eo, qui alia duo prius commisisset, etiamsi pro eis condemnatus non fuisset; vulneris illati proditoriè, & si mors non sequatur; Raptus Virginis honestæ, vsus Veneris cū Sacra Virgine, Sodomiæ, famosorū latronum in vijs grassatorum, falsificationis sigilli Principis. Muscatell.in pract.crim.pag.mihi 186.n.10.seq. Et delicta atrocia dicuntur ea, pro quibus imponitur, simpliciter pœna mortis natura-
5 lis, seù ciuilis triremium perpetuò. Delicta atrociora, seù atrocissima dicuntur illa, pro quibus imponitur grauior pœna, quam simplicis mortis in ipso genere mortis. Vt puta quia Rei codēnati insuuntur culeo, vel igne comburuntur, vel in frusta scinduntur, seù rota inferuntur, seù trahuntur ad caudā equi, & huiusmodi. Monticell.in d.pract.crim.pag.
6 mihi 186. nu. 13. Delicta palam commissa grauiora reputantur, & atrocius puniuntur, vti

vti maioris, & perniciosioris exempli. l. 3. §. Sed ex Senatu consulto. ff. ad l. Cornel. de
7 Sicar. Delicta leuia dicuntur crimen abigeatus, furtum domesticum, & leuis iniuria verbo illata secundum spec. tit. de exe. sen. §. nūc dicendum. ver. 43. Vbi vide. Hæc refert, & sequitur Mar. Sozi. in c. 1. de libell. obla. in 47. fallent. Item Angel. in l. leuia. ff. de accusatio. dicit, quod delicta leuia sunt, quando leuis pœna imponitur, non attento quod sint aliàs de iure leuia, vel grauia. Vide Glos. in c. cum illorum. de sent. excomm. in verb. dicantur crimina leuia vel non. Quam Glos. probat August. de Arim. in Addit. in tract.
8 malef. in Glos. in verb. Hæc est quædam Inquisitio. col. 15. Pro quibus omnibus delictis nisi legitima præcedant inditia, nullo modo potest infligi tortura. Bal. & alij l. si quis alicui. C. ad l. Iul. maiest. Angel. de malef. in verb. Quod tradidisti tuam patriam. in princ. Hippol. l. quæstionis habendæ. nu. 24. ff. de quæst. Ofasc. decis. pedamon. 70. nu. 55. vers. nec obstat. & n. 56. Marsil. l. 1. in princ. ff. de quæst. Capic. decis. 176. n. 4. Mars. cons. 120. vol. pen. n. 35. vers. quinimo etiā in crimine læs. maiestatis. & in pract. §. diligenter. n. 175 Gram. vot. 34. in fin. Foller. in pract. crim. in verb. Quod suffocauit vxorem. n. 53. & 58. lib. 1. & latius cons. 361. n. 31. lib. 3. Rolan.
9 cons. 7. n. 38. seq. Cacheran. decis. 79. nu. 6. Ofasc. d. decis. dicit, quod in delictis occultis, & difficilis probationis non solum requiri inditia; Sed illa debere esse certa, & talia, vt vix possit negari delictum; & sic legitima, &
10 sufficientia vt in alijs delictis. Immo etiam in dd. delictis inditia ad torquendum debent esse talia, quod Iudex sit quasi certus de de-
11 linquente. Bal. cōs. 77. col. 1. lib. 3. Quinimò vt aliquis torqueri possit, requiruntur inditia probabilia, propinqua, certa, & clara; nam ob leuia, obliqua, & remota nō potest torqueri. Glos. l. fin. ff. de quæst. Corrad. in pract. tit. de
12 negat. crim. & torment. nu. 36. Et supradicta delicta sunt singula probanda ad minus per duos testes idoneos, & contestes de loco, & tempore. l. fin. & ibi Glos. in verb. vel inditijs C. famil. hærcisc. quam dicit esse comuniter approbatam Boer. decis. 163. num. 3. Nec
13 facit, si per aliquos Iudices dicatur, quod in similibus delictis licet Iudici iura transgredi; quoniam in omnibus delictis licet Iudici iura transgedi, quando constat inculpatum deliquisse, & sic in condemnando, & puniendo; non autem in procedendo, Vbi est dubium, an Reus cōmiserit delictum, an non. Foller. in pract. in verb. Quod suffocauit vxorem. n. 57. Bos. tit. de for. compet. nu. 65. Gabriel lib. 7. conclus. 1. n. 38. Rolan. cons. 7. nu. 42. lib. 1. & cons. 12. num. 72. seq. lib. 3. Et est communis opinio, vti attestatur Mascard. de probat conclus. 137. nu. 5. lib. 1. Mars. cons. 74. nu. 34. seq. Gram. vot. 34. in fin. Vbi declarat, quod in enormibus licet iura transgredi non in procedendo, quia non dum notum est, an inculpatus sit culpabilis; sed in condemnando, & puniendo. Carrer. in sua pract. crim. in l. obseruare. nu. 181. circa. fin. vers. amplia etiam in criminibus exceptuatis; & paulo supra vers. amplia vt nō dum requirantur inditia, Sed legitima inditia, & ideò dicit Afflict. quem refert. & sequitur Gram. cons. 21. num. 4. in princ. sub num. 13.
14 Quod Mandatarius non facit inditiū ad torturam contra Mandantē sine tortura, & non concurrentibus alijs inditijs, & adminiculis
15 etiam in crimine læse maiestatis: Quod dicitur in secretis tractatibus, & delictis occultè commissis facillimè deueniri ad torturam:
16 Hoc verum est ad inueniendum delinquentes: Sed vbi inuenti sunt Delinquentes, ad inquirendum de mandantibus non proceditur tanta facilitate; licet huiusmodi mandata
17 non soleant dati nisi occultè; Sed aliæ iuris regulæ seruantur, quibus dicitur, quod seruus, & Mandatarius non faciunt inditium contra seruum, & mandantem, vt proximè dictum fuit, maximè si varij sint, & ex alijs
18 delictis infames; non est amplius standum in præsumptionibus, & coniecturis contra alios. Castan. cons. 58. num. 16. vers. Item prædicta. Et pluribus quidem rationibus.
19 Prima ratio est, quia criminibus grauibus, cum grauissimam causam habeant, efficaciores requiruntur probationes. l. vlt. C. de proba. Dec. cons. 429. nu. 9. seqq. Secunda Ra-
20 tio est, quia quanto crimen est grauius, & atrocius, tanto inditia debent esse grauiora, & vrgentiora. c. Vbi periculum. de elect. in sexto Rolan. cons. 361. num. 23. lib. 3.
21 Tertia Ratio est, quia criminis atrocitas non facit vt Iudex possit iura trasgredi: Et licet
22 inditia ad torquendum sint arbitraria; tamen Iudicis arbitrium debet regulari secundum
23 leges, & debet iuri, rationi, & æquitati esse consonum. Rom. cons. 376. Alex. cons. 217.
24 num. 5. lib. 2. Vltra quod Iudicis arbitrio remittitur, quod à iure non est præfinitū. l. 1. ff.
25 de iur. deli. l. hodie. ff. de pen. l. 1. ff. de effracto.

Et

Et in dubio Iudex debet arbitrari inditia non
esse sufficientia ad torturam. Boss. tit. de indit.
num. 72. Cacheran. d. decis. 79. num. 58. seq.
26 Ratio est, quia in criminalibus semper tenenda
est opinio benignior pro Reo. l. interpretatione. ff. de poen. Ias. in l. 2. num. 40. in fin. ff.
si quis in ius voc. non ierit.

SVMMARIVM.

1 *Exculpatio offensi efficit, vt offendens nullo modo possit torqueri.*
2 *Exculpationi offensi non solum est standum, sed etiam omninò credendum.*
3 *Mandans excusatur, si Mandatarius v. g. dicat, homicidium comisisse ob propriam inimicitiam.*
4 *Exculpatio adeò est efficax, quod prodest etiã ad absolutionem.*
5 *Inditia innocentiæ quæ sint.*
6 *Præsumptio quando adest in processu pro Reo, tollit præsumptionem Fisci.*
7 *Præsumptio vna aliam tollit.*
8 *Præsumptio quando est consona veritati, plenam pro Reo facit probationem.*
9 *Præsumptio dicitur consona veritati, quia Natura dictat neminem delinquere velle.*
10 *Maleficium pugnat contra naturam.*
11 *Natura abhorret illud quod est cõtra ipsam.*
12 *Natura cognationẽ quandam instituit inter homines.*
13 *Delictum fuisse cõmissum nũquã præsumitur.*
14 *Præsumptiones pro Reo præferuntur præsumptionibus Fisci.*
15 *Præsumptiones quando sunt hinc inde nempè pro Reo & pro Fisco Fisci intentio confunditur, & est locus absolutionis Rei.*
16 *Inditium vnum tollit aliud.*
17 *Præsumptio illa sola est amplectenda, quæ tendit ad exclusionem delicti.*
18 *Præsumptio pro Reo est quod excusat.*
19 *Inditia inditÿs tolluntur contrarÿs.*

DISCEPTATIO LXXXXVII.

De Exculpatione Offensi.

1 OFfensi exculpatio adeò prodest Inculpato, quod existente tali inditio innocentiæ pro ipso nullo modo potest torqueri.
Tradit Bal. in l. 1. col. fin. vers. pone, quod testator. n. 32. C. commun. delegat. Alex. cons.
2 24. col. 5. nu. 15. lib. 2. Et d. offensi exculpationi non solum est standum. sed omninò est
credendum. Gram. decis. 56. nu. 11. Hippol.
cons. 61. nu. 35. seqq. Glos. notab. l. pen. C.
de fideicomm. singulariter dixerunt Alex. &
Alber. in l. si. quis in graui. §. si quis moriens.
ff. ad Sillan. & Bal. in d. l. 1. in vlt. col. in verb.
pone testator. nu. 33. C. commun. delegat.
Nouell. tract. ad desens. car. mihi 65. nu. 90.
Gram. vot. 24. n. 14. Vulpell. cons. 113. n. 8.
Prout excusatur v. g. Mandans, si Mandata-
3 rius dixerit commisisse homicidium propter
propriam inimicitiam, & non de mandato
ipsius Mandantis. Bal. c. 1. §. iniuria. col. 8.
vers. si Titius. de pact. iuram. firman. Et adeò
ista Exculpatio prodest, quando in processu
4 adsunt signa, seù inditia innocẽtiæ Rei, quod
prodest etiam ad absolutionem. Bertac. cons.
246. nu. 10. lib. 1. Menoch. de præsumpt. q.
5 90 num. 3. Gram. cons. 56. nu. 11. Et innocentiæ inditia sunt, quando quis est inermis,
extra vllum interesse, & nulla inimicitia saltim cõsiderabili existente, & cum Mandante
saltem mane non sit allocutus. Vulpell. cõs.
6 95. nu. 11. Immo quando in processu adest
præsumptio aliqua pro Reo tollit præsum-
7 ptionem Fisci; quia præsumptio vna tollit
aliã c. accedens. ibi Glos. de crim. fals. latè
Mars. in l. 1. §. Diuus Adrianus. nu. 78. C. de
Sicar. c. accedens. & ibi Glos. de spõsal. Bart.
l. Diuus. C. de in integer. restit. Cyn. l. si non
dotem §. transigerdiamur. ff. de solut. matrim.
8 Et maximè quando præsumptio est cõsona
veritati, plenã pro Reo facit probationem.
Soc. Iun. cons. 3. col. 2. num. 6. post alios.
9 Et veritati consona dicitur præsumptio; quia Natura dictat neminem delinquere velle. Bal. c. cum in iuuentute. de præsumpt.
10 Vbi subdit, quod omne maleficium pugnat
contra naturam; & Natura abhorret illud,
11 quod pugnat contra ipsam; quoniam Natura cognationem quandam instituit inter
12 homines. c. charitas el secundo de pœnit. distin. 2. Obeamq; rem haud miũ, si aliquis
bonus non vult nocere alteri; ideò nunquã
13 præsumitur fuisse commissum delictum ab
aliquo, quando non adest causa. Ita Bart.
cons. 8. num. 8. inter cons. crim. diuers. lib. 1.
Quod sufficit pro lege hanc naturalem rationem allegare. l. cum ratio. ff. de bon. damn.
14 Cæterum illud præcipuè est animaduertendum, quod præsumptiones pro Reo præferuntur præsumptionibus Fisci. Fœlyn. c. in
nostra. col. fin. de test. Quinimò quando essent præsumptiones hinc inde, nempè pro
15 Reo, & pro Fisco, Fisci intentio confunditur,
16 & est locus absolutioni Rei; quia vnum inditium

ditium tollit aliud (vt proximè dictum est).
17 Vltra quod illa præsumptio sola attenditur, & est amplectenda, quæ tendit ad exclusionẽ delicti. Vulg. l. merito. ff. pro Soc. cum his, quæ latè docet Alciat. tract. de præsumpt. reg. 3. præs. 1. Vulpell. cons. 38. nu. 4. Fulgos. cons. 198. col. 2. Gram. cons. ciuil. 59. n. 31.
18 Ioan. de Amic. cons. 53. nu. 7. Ratio est tum quia præsumptio est pro eo, quod excusat. Bal. l. præcibus. col. 7. C. de impuber. & alijs
19 substit. Tum etiam quia inditia indiijs tolluntur contrarijs. l. pen. ff. de restit. in integr. Et ità in proprijs terminis tradunt Bal. & Salyc. in l. in ciuilem. C. de furt. Menoch. q. 462. num. 10. Vbi adducit infinitos concordantes.

SVMMARIVM.

1 *Homo liber, nisi varius, atque contrarius deprælendatur, vel eiusdem criminis particeps sit, torqueri non potest.*
2 *Homini libero pro testimonio non vacillanti torturam infligi non oportet.*
3 *Hominem liberum veritatem dicere lex præsumit.*
4 *Seruus torqueri potest, si vacillet, ac etiam testis si sit seruus.*

DISCEPTATIO LXXXXVIII.

De Homine libero.

TOrtura homini libero non infertur, nisi varius, atque contrarius depræhen-
1 datur, vel eiusdem criminis particeps sit. l. ex libero. ff. de quæst. Alciat. tract. de præ-
2 sumpt. reg. 2. præs. 29. Vulpell. cons. 30. num. 6. Immo homo liber pro testimonio non torqueatur; quia lex præsumit homi-
3 nem liberum dicere veritatem ex se absq; tortura. Calistratus l. ex libero. ff. de quæst. Vulpell. cons. 30. num. 5. Bofs. tit. de indit.
4 & consideirat. ante tortu. num. 95. Secus autem seruus; ac etiam si testis sit seruus, & vilis, ac vacillet, nec non præsumatur scire id, quod negat. Bofs. tit. de tortu. test. num. 8.

SVMMARIVM.

1 *Obliuio præsumitur post cursum duorum annorum.*
2 *Memoria hominis est labilis.*

DISCEPTATIO XCIX.

De Obliuione.

OB obliuionem tortura non potest infligi, quando obliuio est post cursum
1 duorum annorum; quonia hominis memoria est labilis. Vt tradit Vbert. de Rob. tract. de deposit. num. 38. Gram. cons. 47. nu. 13.
2 Et de facili non diuturna. l. si arbiter. ff. de probat. Specul. tit. de locat. §. 6. Vbi quod de facili potest quis de præterito obliuisci, etiã quod ipsemet fecit. Et de lapsu biennij, quod præsumatur obliuio, scripserũt Gram. cons. 41. num. 5. Bertaz. cons. 140. nu. 24.

SVMMARIVM.

1 *De delicto, seu facto liquidè constare debet, vt possit infligi tortura.*
2 *Tortura non datur ad liquidandũ factum, sed personam.*
3 *De delicto legitimè non dicitur constare, nisi illius corpus Iudicis oculis subijciat.*

DISCEPTATIO. C.

De Delicto liquidè constare debet.

DE Delicto, seu facto quando in aliqua causa liquidè non constat, Inquisito
1 non potest infligi tortura. Ariminen. in Addit. ad Angel. de malef. in verb. Et fama publica. num. 108. in fin. Vbi secundum Bal. quem allegat in l. 3. §. eiusdem. ff. de test. Ra-
2 tio est, quia tortura non datur ad liquidandum factum, sed personam. Idem tenet Brun. tract. de indit. par. 2. q. 5. num. 10. Muscatell. in pract. crim. pag. mihi 16. num. 58.
3 Clar. q. 4. vers. quando verò. Vbi quod non dicitur legitimè constare de delicto, nisi Iudicis oculis illius corpus subijciat. Idem tradit Blanc. in pract. num. 3. Vbi quod Iudex debet esse certus v. g. de homine mortuo.

SVMMARIVM.

1 *Contumacia sola non sufficit ad torturam.*
2 *Tortura quando infligatur ob contumaciam.*
3 *Homini bonæ famæ, & illi, qui non sit solitus delinquere non infligitur tortura.*

Bart.consf.65.nu.2. Alex. consf.3.nu.1.lib.3. Bofs. tit. de delict. in princ.

SVMMARIVM.

1 *Tortura in delictis occultis, exceptis, atrocibus, atrocioribus palā cōmissis, & leuibus non potest infligi tortura, nisi legitima præcedant inditia.*

2 *Delicta occulta, & difficilis probationis quæ dicantur.*

3 *Delicta excepta quæ dicantur:*

4 *Delicta grauia, & atrocia quæ dicantur.*

5 *Delicta atrociora, & grauissima quę dicātur.*

6 *Delicta palam commissa quæ dicantur.*

7 *Delicta leuia quæ dicantur.*

8 *Inditia legitima requiruntur ad Reum torquendum.*

9 *Inditia legitima debent esse talia ad Reum torquendū, vt delictū vix denegari possit.*

10 *Inditia ad torquendū debent esse talia, quod Iudex sit quasi certus de delinquente.*

11 *Inditia ad torquēdum debēt esse probabilia, propinqua, certa, & clara; nam ob leuia, obliqua, & remota Reus torqueri nō potest.*

12 *Delicta singula sunt probanda ad minus per duos testes contestes de loco, & tempore.*

13 *Iura possunt à Iudice transgredi solū in condemnando, & puniendo; non autem in procedendo.*

14 *Mandatarius non facit inditium contra mandantē sine tortura, & non concurrentibus alijs inditijs.*

15 *Tortura facilè infligitur in secretis tractatibus, & delictis occultè commissis solum ad inueniendum delinquentes.*

16 *Tortura vbi inuenti sunt Delinquentes ad inquirendum nō proceditur tāta facilitate.*

17 *Seruus & Mandatarius non faciunt inditiū contra Seruum, & Mandantem, maximè si varij sint.*

18 *Præsumptionibus, & coniecturis non est standum contra alios.*

19 *Criminibus grauibus efficaciores requirūtur probationes.*

20 *Criminis atrocitas non facit, vt Iudex possit deuenire ad torquendum, seu condemnandum, nisi legitima præcedant inditia.*

21 *Crimen quanto est grauius, & atrocius: tanto inditia debent esse grauiora, & vrgentiora.*

22 *Criminis atrocitas non facit, vt Iudex possit iura transgredi.*

23 *Arbitriū Iudicis debet regulari secūdū leges.*

24 *Arbitrio Iudicis remittitur quod à iure non est præfinitum.*

25 *Iudex arbitrari debet inditia non esse sufficientia.*

26 *Opinio benignior semper est tenenda pro Reo.*

DISCEPTATIO XCVI.

De delictis occultis, grauibus, exceptis, & difficilis probationis.

1 IN Delictis occultis, vel difficilis probationis, in exceptis, siue exceptuatis, in atrocibus, in atrocioribus, seu atrocissimis, in delictis palam commissis, nec non in delictis leuibus Inquisito non potest infligi tor-
2 tura, nisi legitima præcedant inditia. Delicta occulta, & difficilis probationis sunt fraus, simulātio, partus suppositus, incēdium, adulterium, sodomia, dolus, furtū tractatus, mandatum, conspiratio, subornatio testium, venenatio, falsitas, falsa moneta, & similia: Et dicuntur occulta, quia sunt commissa in loco, in quo nec actu, nec habitu testium copia haberi potest; vel quia clandestina, idest de no-
3 cte commissa. Farinac. q.86.nu. 35. Delicta excepta sunt crimen hæresis, crimen læsę maiest. crimen simoniæ, crimen sacrilegij, crimen falsificationis monetæ, crimen assasinij, ac etiam in casu difficilis probationis, in quo aliter veritas haberi non potest. Farinac. q.12.
4 num 13. Delicta atrocia, & grauia sunt infra scripta, nempè Rebellionis, læsę maiestatis, homicidij ex proposito commissi, falsæ monetæ, tertij homicidij cōmissi ab eo, qui alia duo prius commisisset, etiamsi pro eis condemnatus non fuisset; vulneris illati proditoriè, & si mors non sequatur; Raptus Virginis honestæ, vsus Veneris cū Sacra Virgine, Sodomiæ, famosorū latronum in vijs grassatorum, falsificationis sigilli Principis. Muscatell.in pract.crim.pag.mihi 186.n.20.seq. Et delicta atrocia dicuntur ea, pro quibus imponitur, simpliciter pœna mortis natura-
5 lis, seu ciuilis triremium perpetuò. Delicta atrociora, seu atrocissima dicuntur illa, pro quibus imponitur grauior pœna, quam simplicis mortis in ipso genere mortis. Vt puta quia Rei codēnati insuuntur culeo, vel igne comburuntur, vel in frusta scinduntur, seu rota interimuntur, seu trahuntur ad caudā equi, & huiusmodi. Monticell.in d.pract.crim.pag.
6 mihi 186. nu. 13. Delicta palam commissa grauiora reputantur, & atrocius puniuntur,

vti

vti maioris,& perniciosioris exempli. l.3. §. Sed ex Senatu consulto. ff. ad l. Cornel. de
7 Sicar. Delicta leuia dicuntur crimen abigeatus,furtum domesticum,& leuis iniuria verbo illata secundum spec. tit. de exe.sen.§.nūc dicendum. ver. 43. Vbi vide. Hæc refert, & sequitur Mar. Sozi. in c.1. de libell. obla.in 47. fallent.Item Angel.in l.leuia.ff.de accusatio. dicit,quod delicta leuia sunt, quando leuis pœna imponitur, non attento quod sint aliàs de iure leuia,vel grauia. Vide Glos. in c.cum illorum. de sent. excomm. in verb. dicantur crimina leuia vel non. Quam Glos. probat August. de Arim. in Addit. in tract.
8 malef.in Glos.in verb. Hæc est quædam Inquisitio.col.15. Pro quibus omnibus delictis nisi legitima præcedant inditia, nullo modo potest infligi tortura. Bal. & alij l.si quis alicui. C. ad l. Iul. maiest. Angel. de malef. in verb. Quod tradisti tuam patriam. in princ. Hippol. l. quæstionis habendæ. nu.24.ff. de quæst. Olasc.decis.pedamon.70.nu.55. vers. nec obstat. & n.56. Marsil.l.1. in princ.ff.de quæst.Capic.decis. 176.n 4 Mars.cons.120. vol. pen.n.35. vers. quinimo etiā in crimine læs.maiestatis. & in pract.§.diligenter.n.175 Gram.vot.34 in fin.Foller.in pract. crim. in verb. Quod suffocauit vxorem. n.53. & 58. lib. 1. & latius cons.361.n.31.lib.3. Rolan.
9 cons. 7.n.38. seq. Cacheran. decis. 79. nu.6. Olasc.d.decis.dicit, quod in delictis occultis, & difficilis probationis non solum requiri inditia; Sed illa debere esse certa, & talia,vt vix possit negari delictum; & sic legitima, &
10 sufficientia vt in alijs delictis. Immo etiam in dd.delictis inditia ad torquendum debent esse talia,quod Iudex sit quasi certus de de-
11 linquente. Bal.cōs.77.col.1. lib.3. Quinimò vt aliquis torqueri possit,requiruntur inditia probabilia,propinqua,certa,&clara;nam ob leuia,obliqua, & remota nō potest torqueri. Glos.l.fin.ff.de quæst. Corrad.in pract.tit.de
12 negat.crim.& torment.nu. 36. Et supradicta delicta sunt singula probanda ad minus per duos testes idoneos, & contestes de loco, & tempore.l.fin.& ibi Glos.in verb.vel inditijs C. famil. hæcisc. quam dicit esse comuniter approbatam Bocr. decis. 163. num. 3. Nec
13 facit, si per aliquos Iudices dicatur, quod in similibus delictis licet Iudici iura transgredi; quoniam in omnibus delictis licet Iudici iura transgedi, quando constat inculpatum deliquisse,& sic in condemnando, & puniendo; non autem in procedendo, Vbi est dubium, an Reus cōmiserit delictum,an non. Foller. in pract. in verb. Quod suffocauit vxorem. n.57. Bosi.tit.de for.compet.nu. 65. Gabriel lib.7.conclus.1.n.38. Rolan. cons.7.nu.42. lib. 1.& cons. 12. num.72. seq. lib. 3. Et est communis opinio, vti attestatur Mascard. de probat conclus.137.nu. 5.lib.1. Mars. cons. 74.nu. 34.seq. Gram.vot.34.in fin. Vbi declarat,quod in enormibus licet iura transgredi non in procedendo,quia non dum notum est, an inculpatus sit culpabilis; sed in condemnando,& puniendo. Carrer.in sua pract. crim. in l.obseruare.nu. 181. circa. fin. vers. amplia etiam in criminibus exceptuatis: & paulo supra vers. amplia vt nō dum requirantur inditia, Sed legitima inditia, & idcò dicit Afflict. quem refert.& sequitur Gram. cons. 21. num. 4. in princ. sub num. 13.
14 Quod Mandatarius non facit inditiū ad torturam contra Mandantē sine tortura, & non concurrentibus alijs inditijs, & adminiculis
15 etiam in crimine læsæ maiestatis: Quod dicitur in secretis tractatibus, & delictis occultè commissis facillimè deueniri ad torturam:
16 Hoc verum est ad inueniendum delinquentes: Sed vbi inuenti sunt Delinquentes, ad inquirendum de mandantibus non proceditur tanta facilitate; licet huiusmodi mandata
17 non soleant dari nisi occultè; Sed aliæ iuris regulæ seruantur, quibus dicitur,quod seruus, & Mandatarius non faciunt inditium contra seruum, & mandantem, vt proximè dictum fuit, maximè si varij sint, & ex alijs
18 delictis infames; non est amplius standum in præsumptionibus, & coniecturis contra alios. Castan. cons. 58. num. 16. vers. Item prædicta. Et pluribus quidem rationibus.
19 Prima ratio est, quia criminibus grauibus, cum grauissimam causam habeant,efficaciores requiruntur probationes.l.vlt. C. de pro-
20 bat. Dec.cons.429.nu.9. seqq. Secunda Ratio est, quia quanto crimen est grauius, & atrocius, tanto inditia debent esse grauiora, & vrgentiora. c. Vbi periculum. de elect. in sexto Rolan. cons. 361. num. 23. lib. 3.
21 Tertia Ratio est, quia criminis atrocitas non facit vt Iudex possit iura trasgredi: Et licet
22 inditia ad torquendum sint arbitraria; tamen Iudicis arbitrium debet regulari secundum
23 leges, & debet iuri, rationi, & æquitati esse consonum. Rom.cons.376. Alex.cons.217.
24 num.5.lib.2. Vltra quod Iudicis arbitrio remittitur,quod à iure non est præfinitū.l.1.ff.
25 de iur.deli.l.hodie.ff.de pen.l.1.ff.de effracto.

Et

dtium tollit aliud (vt proximè dictum est).
17 Vltra quod illa præsumptio sola attenditur, & est amplectenda, quæ tendit ad exclusionẽ delicti. Vulg. l. merito. ff. pro Soc. cum his, quæ latè docet Aleiat. tract. de præsumpt. reg. 3. præs. 1. Vulpell. cons. 38. nu. 4. Fulgos. cons. 198. col. 2. Gram. cons. ciuil. 59. n. 31.
18 Ioan. de Amic. cons. 53. nu. 7. Ratio est tum quia præsumptio est pro eo, quod excusat. Bal. l. præcibus. col. 7. C. de impuber. & alijs
19 substit. Tum etiam quia inditia inditijs tolluntur contrarijs. l. pen. ff. de restit. in integr. Et ità in proprijs terminis tradunt Bal. & Salyc. in l. in ciuilem. C. de furt. Menoch. q. 462. num. 10. Vbi adducit infinitos concordantes.

SVMMARIVM.

1 *Homo liber, nisi varius, atque contrarius depræhendatur, vel eiusdem criminis particeps sit, torqueri non potest.*
2 *Homini libero pro testimonio non vacillanti torturam infligi non oportet.*
3 *Hominem liberum veritatem dicere lex præsumit.*
4 *Seruus torqueri potest, si vacillet, ac etiam testis si sit seruus.*

DISCEPTATIO LXXXXVIII.

De Homine libero.

Tortura homini libero non infertur, nisi varius, atque contrarius depræhen-
1 datur, vel eiusdem criminis particeps sit. l. ex libero. ff. de quæst. Aleiat. tract. de præ-
2 sumpt. reg. 2. præs. 29. Vulpell. cons. 30. num. 6. Immo homo liber pro testimonio non torquetur; quia lex præsumit homi-
3 nem liberum dicere veritatem ex se absq; tortura. Calistratus l. ex libero. ff. de quæst. Vulpell. cons. 30. num. 5. Boss. tit. de indit.
4 & considerat. ante tortu. num. 95. Secus autem seruus; ac etiam si testis sit seruus, & vilis, ac vacillet, nec non præsumatur scire id, quod negat. Boss. tit. de tortu. test. num. 8.

SVMMARIVM.

1 *Obliuio præsumitur post cursum duorum annorum.*
2 *Memoria hominis est labilis.*

DISCEPTATIO XCIX.

De Obliuione.

Ob obliuionem tortura non potest infligi, quando obliuio est post cursum
1 duorum annorum; quoniã hominis memoria est labilis. Vt tradit Vbert. de Rob. tract. de deposit. num. 38. Gram. cons. 47. nu. 13.
2 Et de facili non diuturna. l. si arbiter. ff. de probat. Specul. tit. de locat. § 6. Vbi quod de facili potest quis de præterito obliuisci, etiã quod ipsemet fecit. Et de lapsu biennij, quod præsumatur obliuio, scripserũt Gram. cons. 41. num. 5. Bertaz. cons. 140. nu. 24.

SVMMARIVM.

1 *De delicto, seù facto liquidè constare debet, vt possit infligi tortura.*
2 *Tortura non datur ad liquidandũ factum, sed personam.*
3 *De delicto legitimè non dicitur constare, nisi illius corpus Iudicis occulis subijciat.*

DISCEPTATIO C.

De Delicto liquidè constare debet.

De Delicto, seù facto quando in aliqua causa liquidè non constat, Inquisito
1 non potest infligi tortura. Ariminen. in Addit. ad Angel. de malef. in verb. Et fama publica. num. 108. in fin. Vbi secundum Bal. quem allegat in l. 3. §. eiusdem. ff. de test. Ra-
2 tio est, quia tortura non datur ad liquidandum factum, sed personam. Idem tenet Brun. tract. de indit. par. 2. q. 5. num. 10. Muscatell. in pract. crim. pag. mihi 16. num. 58.
3 Clar. q. 4. vers. quando verò. Vbi quod non dicitur legitimè constare de delicto, nisi Iudicis oculis illius corpus subijciat. Idem tradit Blanc. in pract. num. 3. Vbi quod Iudex debet esse certus v. g. de homine mortuo.

SVMMARIVM.

1 *Contumacia sola non sufficit ad torturam.*
2 *Tortura quando infligatur ob contumaciam.*
3 *Homini bonæ famæ, & illi, qui non sit solitus delinquere non infligitur tortura.*

DISCEPTATIO CI.

De Contumacia Rei.

1 EX sola contumacia Inquisito non in-
fligitur tortura. Ita tradit Blanc. tit. de
indit. n.293. vers. contumacia. Gram. cons.
2 45. nu.27. Nec valet, si dicatur, Inquisitum
torqueri posse ob solam eius contumaciam,
prout videtur tenere Bal.l.1. C.de hæred.in-
stit. Respondetur, quod Bal. ibi dicit inspecta
qualitate personæ potest quis subijci tormen
3 tis, sed non vir bonæ famæ, & qui non sit
solitus delinquere. Vt post Bal. tradit Blanc.
ibidem. Accedit, quod dictum Bal. procedit
in eo, qui legitimè reputatur contumax.
Tradit post alios Hyppol.cons.51.vers. quia
respondeo. Vide plura inferius sub eodem
tit.Discept.135.

SVMMARIVM.

1 *Tortura non infligitur, quando crimen est plenè probatum.*
2 *Ad torturam recurritur, vbi aliter veritas haberi non potest.*
3 *Torturæ non est locus, vbi de crimine satis liquet.*
4 *Testes non possunt torqueri, vbi plene probant.*
5 *Probationes vbi extant, non infligitur tortura, sed vbi veritas aliter haberi non potest.*
6 *Delictum si aliter quam per torturam probari potest, non infligitur tortura.*
7 *Tortura infligitur in defectum aliarum probationum.*

DISCEPTATO CII.

De Crimine plenè probato.

1 CRrimen quando est plenè probatum,
Inquisito non infligitur tortura. Bal.in
sua pract.de quæst.cir. tortu. q.25. quoniam
2 ad torturam recurritur, vbi aliter veritas ha-
beri non potest. l.edictum.l.Diuus.& l.quo-
ties.ff. de quæst. Et Iudex aliter faciens tene-
tur in Sindicatu. Bal.l.milites. & l.fin. C.de
quæst.Constit.Prouinc.March.Immo tortu-
3 ræ non est locus, vbi de crimine satis liquet.
l. quoties, C. de quæst. Vulpell.cons.125.n.
4.Boss.tit.de tortu.test.n.Nec etiam torque-
4 ri possunt testes, vbi plenè probant, licet qua
litates adsint, quæ aliàs illos torqueri face-
rent. Boss.tit.de tortu.test.nu.41. Itaque Iu-
5 dex semper menti teneat, quod tortura non
infligitur, vbi extant probationes, sed quan-
do veritas aliter haberi non potest. Boss. tit.
6 de indit.& considerat. ante tortu. n.129.quo
niam ad torturam non est accedendum, si de-
lictum aliter quam per torturam probari
7 potest; cum regulariter non deueniatur ad
ipsam, nisi in defectum aliarum probatio-
num. Director.Inquisit.3.par.pag.mihi 593.
comm. 110.

SVMMARIVM.

1 *Tortura non infligitur pro habendis alijs delictis; quando super eis nullum adest inditium.*
2 *Opinio mala quando habetur; potest infligi tortura pro habendis alys delictis.*
3 *Diffamatio de delictis parit torturam pro habendis ipsis delictis.*
4 *Interogari non potest Reus de delictis, de quibus nulla extant inditia.*

DISCEPTATIO CIII.

De Tortura pro habendis alijs delictis.

PRO habendis alijs delictis, seù furtis,
quando super eis nullum prorsus adest
1 inditium, nec vlla vrget diffamatio, Inquisi-
to non potest infligi tortura. Ruyn. de indit.
secunda par.q.5. n.66.Vbi in proprijs termi
nis sic distinguit Mars. l. repeti. nu.47. ff. de
quæst. Gram.vot.13 n.14.Boss.tit.de indit.
2 & considerat. ante tortu. n.138. Vbi quan-
do habetur mala opinio de eo. Diaz. pract.
crim.canon. c. 117. num.3. Vbi limitando
3 quod esset diffamatio, quod esset magnus
latro. Mascard. de probat. lib. 1. conclus.
353. num. 3. Vbi refert Carrer. in tract. de
indit. & tortu. §. circa quartum. num. 74.
Vbi loquitur de publicè diffamatis. Vltra
4 quod Constitutio Pauli Tertij ad fauorem
carceratorum edita prohibet, omnes Iudices
posse interogare Reos super his, de quibus
inditia aliqua non habent, & multo minus
torqueri; sed iuris dispositionem seruari de-
bere; quam Constitutionem refert Cartar.
tract. Reorum interogandorum. c.1.n.9.

SVMMARIVM.

1 *Torturæ qui se offert velle stare cum alio, non potest à Iudice talis oblatio acceptari.*
2 *Homo liber non est Dominus membrorum suorum.*
3 *Torquendi potestas, & authoritas est meri imperij.*

4 *Per-*

4 *Percussio non potest ab aliquo alteri committi, vt ipsi fiat.*
5 *Tortura non potest infligi à Iudice alicui, quise offert torqueri.*
6 *Iudex quando quid facit contra terminos iuris, habetur vti priuatus.*
7 *Tortura si à Iudice infligatur volenti, non excusatur à pœna.*
8 *Tortura si à Iudice infligatur volenti, excusatur ab actione iniuriarum, & ab interesse.*
9 *Iniuria non fit volenti.*

DISCEPTATIO CIIII.

De Offerente velle stare ad tortoram cum alio.

Accusator si offerat Iudici velle stare cũ Reo torturæ, d. tortura non potest infligi, quoniam talis oblatio non potest acce-
1 ptari, nec propter hoc erit Accusatus subijciendus torturæ. Brun. de indit. & tortu. par. 2. q. 7. num. 9. Mascard. de probat. lib. 3. conclus. 1129. nu. 18. seq. Farinac. q. 46. nu. 101.
2 Ratio est, quia liber homo non est Dominus membrorum suorum. l. liber. homo. ff. ad l. Aquil. Glos. sing. c. cum homo. 23. q. 5. Bal. Rubr. C. res inter ali. act. lal. Vbi fusius in l. de quibus. num. 57. cum seq. ff. de legi. & in §. actiones. nu. 69. Instit. de actio. Vulpell. consil. 2. num. 7. Et ideò nemo potest se obligare
3 sub pœnis corporalibus. Alia ratio est, quia torquendi potestas, & authoritas est meri imperij. Vt l. Defensores. C. de Defens. ciui. Et tenet Brun. d. tract. de indit. & tortu. cuius verba sunt infrascripta, allegãs. Guil. de Cic. in l. imperium. ff. de iu. omn. Iud. sed ea quæ sunt meri imperij, non possunt pacto priuatorum concedi. l. priuatorum. C. de iu. omn.
4 iud. Tertia ratio, est; quia quis non potest committere alteri, vt ipsum percutiat. l. 1. §. vsq; adeò. ff. de iureiur. & hoc tenuit Bart. in l. pen. ff. de condi. ob cau. & l. interdum. §. qui furem & ibi Glos. contrarium senserit. ff. de fur. Et licet Glos. & Bart. loquantur, quando committat se ad torturam priuato; tamen d. Brun. idem dicit, si cõmittat se Iudici; quo-
5 niam vt Iudex in casu isto torquere non potest; quia habetur vti priuatus, quando quid facit contra terminos iuris. l. prohibitum. C.
6 de iur. Fisci. cum sim. Et propterea quando
7 Iudex in casu prædicto torqueret aliquem volentem, non excusaretur à pœna prædicta
8 applicanda Fisco: Sed excusaretur ab actione iniuriarum, & ab interesse; quoniam volenti nulla fit iniuria. l. 1. §. adeò, & ibi Bart.
9 ff. de iniur. & per Bart. in l. quamuis in fin. ff. de in ius voc. Et dicit idem Brun. d. tract. quod ex his deciditur alia quæstio, quæ sepè occurit: nam aliquis inculpat alium de delicto; & quia non habet veras probationes, neq; inditia sufficientia ad torturam, dicit Domine Gubernator ponatis me, & ipsum ad torturam, multi Iudices putant hoc posse, & debere fieri per d. Gubernatorem sed per supradicta est contrarium in persona volentis, ergò multo minus in persona illius, qui nollet.

SVMMARIVM.

1 *Tortura quando ab aliquo plura fuerunt commissa delicta, solummodo super principali delicto debet inferi.*

DISCEPTATIO. CV.

De pluribus delictis commissis.

1 Tortura, quando plura fuerunt commissa delicta ab Inquisito, solummodo super principali delicto potest inferri. Boss. tit. de requiren. Reis Bertaz. consil. 119. n. 24. Vide plura in seq. Discept.

SVMMARIVM.

1 *Tortura à Iudice debet haberi ratio inditiorum, & robusticitatis corporis Inquisiti.*
2 *Tortura debet Iudex multum considerare qualitatem, & fragilitatem personæ.*
3 *Confessio in tortura extorta ex nimia fragilitate nullius debet esse considerationis.*

DISCEPTATIO CVI.

In Tortura debet haberi ratio Inditiorum.

Tortura vt dicatur iustè inflicta, debet à Iudice haberi ratio inditiorum, & ro-
1 busticitatis corporis. Vt ait Gabriel Rubr. de quæst. & tormen. num. 4. & 20. Bursatt. consil. 201. num. 86. vol 2. Vbi testatur de
1 communi. Ità dicit Text. in l. 1. §. qui questioni. ff. de quest. Et ideò debet d. Iudex & multum considerare qualitatem, & fragilitatem personæ; quoniam multi valdè tor-
3 turam timent. Vnde confessio in ipsa ex nimia fragilitate extorta nullius debet esse considerationis. Tradit Salyc. l. interpositas.

sitas nu.6.vers.Itē adde.C. de transat. Hyppol.post alios,quos allegat cons. 8.n. 15.& d.l.1.§.quæstioni.ff.de quæst.

SVMMARIVM.

1 *Tortura non potest indebitè dari,nec potest Iudex modum excedere.*
2 *Tortura in se habet iniuriam.*
3 *Pœna quæ sit imponenda Iudici excedenti modum in torquendo Reum.*

DISCEPTATIO CVII.

De Tortura indebitè data.

1 Tortura non potest indebitè dari,nec potest Iudex modum excedere, aliter sequentia nulla sunt. Boss. tit. de mandato ad homic.num.32.seq.Ratio est, quia Tortura
2 in se habet iniuriam, quod est valde notabile à Criminalistis. Brun.tract.de indit.& tortu.q.3.primæ par.num.3. Verum in huiusmodi
3 casu nonnulla veniunt dicenda,nempè quod aut Iudex, qui fecit torquere Reum est in dolo: Aut in aliqua culpa: Aut tortus moritur casu: Aut est dubium. Primo casu dicitur, quod si d.Iudex, vel eius officialis sit in dolo, scilicet quod odio, vel gratia alterius puta inimici, vel corruptus fuerit pecunia, & non præcedentibus inditijs excesserit modum, & moriatur tortus secundum Amodeum,quo suo tempore nullus fuit magis practicus in criminalibus in suo tract. Scindic. in Glos. super verb. Item quod in eo,quod Potestas & officialis capi, detineri, carcerari, & torqueri &c. col.3.in 7. quæst. ipse cum suo officiali tenetur pœna capitis. l.Cornel.de sicar. in princ. & l.aut damna.§. 1.de pœn.& est Text. in l. Item apud labeonem §.quæstionis.in l.fin.ff. de iniur. Quod etiam secundum Brun.habet locum,quando sine nouis inditijs facit reponi ad torturam illum,qui fuerit semel tortus sufficiēter; quo casu si moriatur d. tortus, tenetur pœna capitis. Vt dixit Bal.in l.milites. C. de quæst. Ratio est quia eo ipso quod Iudex modum excedens fingitur priuatus, & non Iudex, sicut tutor non rectè administrando,& tenetur tanquam quilibet.l.tutor.ff.de fur.l. fundum,§ si tutor.pro emp. Argū.l.generaliter. C. de Episc. & Cler. quoniam nimia seuitia Iudicis ascribitur culpæ. ff. ad l. Aquil. l. si quemcunq; .§.si magister.ff.de iniur. Secundò casu dicitur, quod si non est in dolo, sed in aliqua culpa, puta quia non præcedebant inditia sufficientia,vel modum excessit, & immoderatè per ignorantiam, & imprudentiā, vel per lasciuam causam mortis præbuit torturam,& lædit tortum in corpus,seù torquēdo,aut aliter debilitando,vel occidi faciendo in publico, puniri debebit extra ordinem arbitrio Scindicorum. Ità dixit Bart. in l. vlt. de adul.in q.de bannito occiso. Probatur in l.lex Iuliana.§.fin.ff.ad l.Iul.reper.l.enim Cornelia directa requirit verum dolum. Et si fuit in culpa leuissima mitius punitur,quam in leui. Tertio casu dicitur, quod quando tortus moritur sine dolo,vel culpa Iudicis,idest casu. Vt innuit Text.in d.l.vt damna.§.1.ff.de pœn.tunc d.Iudex, vel eius officialis non tenetur aliqua pœna.Vt not.Bart.in l.quæstionis.ff.de quæst.quia qui facit lege permittente, pœnam non mœretur. l. Gracchus. C. de adult.& ibi hoc firmat Cyn. quod intelligitur,quando præcedebant legitima inditia,& non excessit modum;cum ille nō fecerit animo occidendi,sed veritatis eruendę,& nemo delinquit, nisi habeat animum delinquendi. l.sæpè.in fin.ff.de verb.signif.quia animus,& propositū distinguūt maleficia.l. qui in iure. ff.de fur.& l.1.§.1.ff.de sicar.& l.si is,qui cū telo.C.eo tit.Quarto casu dicitur,quando est dubium an dolo,& culpa,vel casu moriatur, dicendum est,quod si Iudex doceat legitima inditia,& appareat eum,qui fuit tortus fuisse ætatis maturæ,& rubustæ,præsūptio est pro Iudice,vel eius officiali.l.Herennius.§.gaya. ff.de eui. Præsumit enim princeps omnē bonum de officialibus suis,nisi manifestè appareat contrarium.l.1 §.fin.ff.de offic.Præsid.facit l.cum creditor.ff de fur.& l.iniuriarum.§. 1.ff.de min.&l.acquirenda.ff de acquir. poss.& l.3.§.1.ff.de li.ho.ex. Et qui allegat, q Iudex fuit in dolo, vel culpa,id probare tenetur.l.quoties.§.qui dolo.ff.de probat.& l.1. & ibi not.C.de sicar.& l.2. ff.de probat.& l. actor.C.eo.tit.& not.Bart.in l.argenrarijs.§. fin. de eden. In dubio enim si non appareat, quo animo fecerit, præsumitur fecisse zelo iustitiæ,& iustè.l.2.§.si publicamus.ff. vi.bo. rapt.& l.minus.C.de acquir.possess. & l. merirò.ff.pro Soc.facit l.2.C.qui accus.nō poss. Hæc omnia dicit Brun.

SVMMARIVM.

1 *Confessio non verificata non præiudicat Inquisito.*

DISCEPTATIO CVIII.

De Tortura immoderatè illata.

1 TOrtura cum immoderatè fuerit illata,
& tortus sit varius in circumstantijs,
confessio non verificata non præiudicat. Paris. Put. de scindic. vers. confessio. nu. 5. seq.

SVMMARIVM.

1 *Tortura quibus personis non possit infligi in crimine hæresis*

DISCEPTATIO CVIIII.

De non torquendis in crimine hæresis.

IN crimine hæresis illis personis non potest infligi tortura, quæ ob ætatem, senectutem, vel partus periculum sint torqueri pro-
1 hibitæ. Vt optimè tradit Anton. Gomez. tom. 3. var. resolut. c. 13. n. 3. Director. Inquisit. 3. par. pag. michi. 595. comm. 110.

SVMMARIVM.

1 *Tortura non potest infligi ex solis inditijs, sed requiritur etiam diffamatio*
2 *Ind tia sola non sufficiunt ad torturam.*
3 *Diffamatio de aliquo delicto si non præcesserit ante formatam Inquisitionem, omnia inde secuta non tenent.*
4 *Diffamatio non sufficit probari in genere, sed debet probari in specie, aliàs non potest infligi tortura.*
5 *Diffamatus vt quis dici possit de aliquo delicto, opus est, vt fuerit confessus, seu conuictus, aut per sententiam condemnatus.*
6 *Scandalosus quis dicatur.*

DISCEPTATIO CX.

De Tortura non infligenda ex solis inditijs.

EX solis inditijs Inquisito non potest infligi tortura, sed debet etiam concur-
1 rere diffamatio ipsius. Tradit Andr. de Isernia in Constit. Regni, si damna clandestina.
2 col. 2. Gram. conf. 15. num. 5. Verum d. diffamatio de aliquo delicto si non præcesserit
3 ante formatam Inquisitionem, omnia inde secuta non tenent. c. qualiter, & quando. el secundò de accusat. c. Inquisitionis. eo. tit.
4 Hyppol. §. constante. num. 12. Quod procedit, etiamsi testes probarent delictum. Dec. cons. 170. col. 1. & cons. 175. col. 2. Vltra quod d. Diffamatio non sufficit probari in genere, sed debet probari in specie, aliàs non potest infligi d. tortura. Cartar. tract. de execut. sent. Capto bannito. num. 248 Bofs. tit. de homic. num. 28. Et fuit originale dictum Salyc. in l. fin. col. fin. num. 7. vers. Item dico. C. de quæst. Blanc. de indit. num. 246. Foller.
5 cons. 157. num. 9. & 12. diuers. crim. lib. 1. Et vt Diffamatus quis dici possit de aliquo crimine seu scandalosus, necesse est, quod fuerit
6 confessus, seu conuictus, aut per sententiam condemnatus. Not. omnes per illum Text. l. ictus fustiū. C. de infam. Gram. vot. 30. n. 25.

SVMMARIVM.

1 *Delicta de nocte commissa non sufficiunt ad torturam legitimis non extantibus inditijs.*
2 *Delictis occultis & difficilis probationis inditia ad torturam debent esse legitima & sufficientia.*
3 *Delictis occultis &c inditia debent esse talia, vt denegari vix possit delict m.*

DISCEPTATIO. CXI.

De delicti noctu commissis.

SVb prætextu quod Delictum fuit de nocte commissum, & sic quod est difficilis
1 probationis, Inquisito non potest infligi tortura; quoniam in similibus delictis quis non torquetur sine legitimis inditijs. Bursatt. cōs. 166. nu. 33. vol. 2. Vbi quod in delictis oc-
2 cultis, & difficilis probationis inditia debent esse legitima, & sufficiētia (vt in alijs. Osasc.
3 Decis. Pedamont. 79. nu. 55. ft q. vers. obstat. Vbi quod in dd. delictis inditia debent esse talia, vt vix possit denegari delictum.

SVMMARIVM.

1 *Tortura non potest infligi Inquisito super præcisa responsione habenda.*
2 *Tortura non potest infligi super præcisa responsione nisi concurrat verisimilitudo, & cursus modicis temporis.*

Tortura non potest infligi illi super pracisa responsione, contra quem super delicto principali nulla extant inditia.

DISCEPTATIO CXII.

De pracisa responsione habenda à Reo.

1 TOrtura nõ potest infligi Inquisito super precisa responsione habenda, quando verisimiliter non recordatur de eo, de quo in terogatur; csi v.g. elapsi fuerint plures anni. Clar.q.45.vers. sed pone, quod Reus. Mascard.de probat.conclus.1122.nu.26.& 31.
2 Vbi tunc demum torquetur Reus, quando concurrit verisimilitudo, & cursus modici temporis. Vltra quod etiam non debet esse in potestate Iudicis sub prætextu non præcisæ responsionis torquere illum, contra quem super delicto principali nulla adsunt inditia. Idem Clar.d.q.45.

SVMMARIVM.

1 *Mulier pregnans non est torquenda propter periculum partus.*

DISCEPTATO CXIII.

De Muliere prægnante.

1 MVlieri pregnanti propter periculum partus, quia ex terrore, & comminatione posset sequi abortus, non potest infligi tortura. Expectanda igitur est, donec patiat, si veritas aliter quam per torturam, aut terrorẽ haberi non possit. Director. Inquisit. 3. par. pag.mihi 483.comm.39.

SVMMARIVM.

1 *Tortus varians in repetitione tortura à primò dicto nominans aliquem nullum facit inditium ob defectum periurij.*

DISCEPTATIO CXIIII.

De Torto variante in repetitione ob tormenta.

INquisito non potest infligi tortura, quando aliquis tortus ob tormenta variando
1 in repetitione à primò dicto nominat ipsum; quia ob defectum periurij nullum parit inditium. Gram. vot.34.nu.10.seq. Dec. cons. 189.per totum. Bertaz.cons.341.nu.27.vol. 1. Vbi ait, quod isto casu nec ad inquirendum facit inditium.

SVMMARIVM.

1 *Tortura non potest infligi alicui, si se absentauit à loco commissi delicti*
2 *Mulier de sui natura est valde timida.*
3 *Comparitio spontanea tollit inditium fugæ.*
4 *Absenti per plures menses à patria post commissum delictum non potest infligi tortura.*
5 *Absentia à patria non infert delictum.*
6 *Absentia semper præsumitur in bonam partem.*
7 *Fuga nunquam facit inditium ad torturam.*

DISCEPTATIO CXV.

De Absentante se à loco commissi delicti.

1 INquisito, qui se absentauit à loco commissi delicti, non potest infligi tortura; idq; eo magis si agatur de muliere, quæ de sui
2 natura est valdè timida. Dixit Plot. cons. 65.nu.22.inter cons.crim. diuers.lib.1. Bertaz.cons.146.num.12. Et maximè quando
3 spontè se constituit in carceribus; quoniam per spontaneam comparitionem tollitur inditium fugę è manibus Curiæ. Bart.l.si quis sit fugitiuus.§.1.ff. de Edilit. edit. Immo d.
4 tortura Inquisito non potest infligi, qui fuit absens per plures menses à patria post commissum delictum; nanq; absentia à patria nõ infert delictum, cum sit pręsumptio remotis-
5 sima. Vt per plures authoritates ostendit Marl.cons.43. nec dissentit Galeat. Maluat. cons.110.num.36.lib.1. diuers. crim. Vltra
6 quod absentia alicuius semper præsumitur in bonam partem. Ità Bal.in l.bonæ fidei.C. de iurciur. Marl.in pract.§. diligenter.nu.43.
7 Vbi quod fuga nõ facit inditium ad torturã.

SVMMARIVM.

1 *Acclamationes derobati non probant furtum.*

DISCEPTATIO CXVI.

De Acclamatione derobati.

FVri non potest infligi tortura ob acclamationes Derobati, seù ob eius querelam; quamuis bonæ famæ. Ità in indiuiduo scribit Spec.tit.de pignor.§.1.col.5.vers.
1 Et nota, quod si creditor. Vbi quod Acclamationes non probant furtum; alioquin fecerunt multæ fraudes, nec dissentit Natt cons.407.n.4.seq.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Accusatoris offensi dictum etiam in tortura emanatum nec ad inquirendum sufficit.*
2 *Accusatoris offensi dictum nec ad capturam sufficit.*
3 *Accusatori multo minus creditur, si diù post offensionem sibi illatam accusationem porrexit.*
4 *Tarditas in querelando arguit dolum.*
5 *Inimicitia non purgatur per torturam.*
6 *Accusatoris offensi dictum facit tantum inditium ad detinendum.*

DISCEPTATIO CXVII.

De Accusatore offenso.

INquisito ad depositionem Accusatoris ab
ipso offensi non potest infligi tortura;
1 quia eius dictum nec ad inquirẽdum sufficit,
etiam quod in tortura emanauerit. Farinac.
q.46. Clar. in pract. §. si q.7. vers. habes igi-
tur. l. si quis in graui. §. si quis moriens. & ibi
Angel. no. ff. ad Sillan. Brun. de indit. & tortu.
in 3. par. nu. 26. Vulpell. cons. 30. n.5. seq.
2 Immo ipsius dictum nec etiam sufficit ad ca-
pturam. Farinac. q.43. nu.5. Bertaz. cons. 8.
3 num.44. lib.1. Et multo minus d. Accusatori
creditur, si diù post offensionem sibi illatam,
& iniuriam factam porrexerit accusationem:
4 Tunc enim valdè calumniosa præsumitur;
cum ex tarditate dolus præsumatur. Bal.
cons.37. in fin. lib.1. Boer. decis.42. num.20.
Aym. cons. 75. Mars. in pract. §. diligenter.
num.201. Mascard. de probat. lib.1. conclus.
531. num.59. Farinac. q. 46. num. 103.
5 Et hac ratione eius dictum haud facit indi-
tium; quoniam inimicitia contracta propter
d. offensionem non purgatur per torturam.
Boss. tit. de inquisit. num. 52. Vbi adducit
concordantes. d. l. si quis in graui. §. si quis
moriens. & ibi Angel. not. ff. ad Sillan. d.
6 Brun. ibidem. Sed facit tantum inditium ad
detinendum. Farinac. d. q.

SVMMARIVM.

1 *Accusator non facit inditium ad torturam.*
2 *Accusator non admittitur ad faciendum inditium.*
3 *Accusator debet suam accusationem plenè probare.*
4 *Accusator si non probauerit suam accusationem Reus absoluitur.*
5 *Accusator, & testis quis esse non potest.*
6 *Accusator, quamuis sit examinatus vt testis non probat.*
7 *Accusator non attenditur, quãuis in tortura deposuerit.*

DISCEPTATIO CXVIII.

De Accusatore.

1 ACcusatoris depositio non sufficit ad
torquendum accusatum. c. forus. §. in
omni. de verb. signif. Spec. in tit. de test. §. 1.
vers. Item quod ipse est accusator, & testis.
Fœlyn. in c. licet Hely. nu.6. de Simon. Lan-
franc. in tract. de test. num. 118. Barth. Gritt.
inter cons. crim. diuers. cons. 73. num. 10. seq.
lib. 3. Iacob. Port. Imolen. cons. 94. nu. 33.
2 Bertaz. cons. 8. num. 42. lib. 1. Imo d. Accu-
sator non admittitur ad faciendum inditium.
Salyc. l. fin. nu. 12. C. de accusa. Gram. decis.
3 28. num. 23. ad fin. Sed debet suam accusa-
tionẽ plenè probare. Vt l. sciant. C. de probat.
l. qui sententiam laturus est. de pœn. Vel sal-
tem simpliciter. & per vnum testem fide di-
gnum, vel per violenta inditia. Vt supra not.
& l. qui accus. C. de eden. l. si quis. C. ad l.
4 Iul. maiest. Et si non probauerit accusationẽ,
Reus venit absoluendus. d. l. qui accusare. C.
de eden. l. actor. de probat. Simanc. in Enchi-
5 rid. tit. 47. de Defensionibus. num. 1. Ratio
est, quia accusator, & testis quis esse non po-
test. Abb. c. significasti. ex eo Text. de Adult.
Alex. cons. 157. nu 5. Ias. cons. 22. in princ.
Boer. decis. 319. n.7. Gram. inter cons. ciuil.
45. Vulpell. cons. 27. num. 1. Barth. Gritt.
inter cons. diuers. cons. 160. num.3. lib. 1. sic
etiam in terminis Rolan. cons. 37. n. 10. seq.
6 lib. 3. Bertaz. d. cons. 8. Nec facit, quod sit exa
minatus vt testis; quia modus non attendi-
tur, sed effectus. l. 3. & ibi Bal. C. de instit. &
substit. l. quoties. §. si quis nouem. & ibi Imol.
cum alijs per eum adductis. ff. de hæred. in-
7 stit. Quinimò etiamsi cum tortura deposue-
rit. Vulpell. cons. 30. num. 5. seq. Bertaz. d.
cons. 8. num. 44. quoniam inimicitia non
purgatur per torturam. Boss. tit. de Inquisit.
num. 2.

SVMMARIVM.

1 *Allocutionis, siue colloquij inditiũ leuissimũ reputatur.*
2 *Allocutio, siue colloquium stante incertitudine ipsius præsumitur potius in bonam quã in malam partem.*
3 *Actus dubius, & equiuocus non facit inditiũ ad torturã.*
4 *Allocutio etiam ad aures facta non facit inditiũ contra loquentem, nisi alia concurrant inditia.*

DISCEPTATIO CXIX.

De Allocutione Secreta.

OB secretam allocutionẽ, siue colloquiũ inter aliquos ad inuicem habitum, etiamsi esset plenè probatum, non potest in-
1 fligi tortura: Et triplici ratione quidẽ, Prima ratio est, quia allocutionis inditium leuissimũ reputatur. Bal. in l. non hoc. ad fin. C. vnde cogn. Ioan. de Amic. cons. 134. num. 4.
2 Secunda ratio est, quia stante incertitudine eius, super quo habetur, præsumitur potius
3 in bonam, quam in malam partem. Tertia ratio est, quia ex actu dubio, & equiuoco nõ oritur inditium ad torturam; cum inditia debeant esse certa, & concludentia; non autẽ
4 dubia, & equiuoca. Immo ex sola allocutione etiam facta ad aures nunquam oritur inditium contra loquentem, puta quod de homicidio futuro tractauerit, nisi alijs concurrẽtibus inditijs, nempè inimicitia capitali inter mandantem, & offensum, secreta allocutione, & quod incontinenti sequutum fuerit delictum. Bal. l. 1. col. 3. vers. & ille dicitur mandare. C. de seru. fugit. Bal. in l. 1. nu. 10. & ibi Ias. num. 30. vers. intellige tribus concurrentibus. ff. de priuil. credit. Mars. cons. 21. num. 12. seq.

SVMMARIVM.

1 *Arbitrium Iudicis in criminalibus regulatur secundum ius commune, & circa aliqua leuia, non autem in causa capitali.*
2 *Ad tormenta Iudex procedere non debet prætextu arbitrij, sed legitimis inditijs.*
3 *Inditia etiam in atrocissimis delictis probabilia, & verisimilia esse debent.*
4 *Arbitrium Iudicis in iudicijs regulatur secundum leges, & debet esse iuri & rationi consonum.*
5 *Iudex in dubio arbitrari debet, inditia ad torturam non esse sufficientia.*
6 *Arbitrium si concessum est Iudici super maleficijs inquirendis procedendo & puniendo, non poterit Reum ponere ad torturam sine inditijs.*
7 *Reus si confessus fuerit, Iudex illum damnare, & punire non poterit sine inditijs*
8 *Iudex licet habeat arbitrium, iura tamen seruare tenetur.*
9 *Per arbitriũ nõ intelligitur derogatũ sollemnitati legum.*
10 *Iudex ad torturã procedere non potest sine inditijs, siue præsumptionibus siue probationibus*
11 *Quæstio cum sit quid facti est in potestate legis, nõ autem in arbitrio Iudicis.*
12 *Ex arbitrio licet Iudex possit ex iuris sollemnitate aliquid omittere, non tamen ex toto debet subuertere, vel iuris ordinem & sollemnitatem ommittere.*
13 *Per arbitrium non potest Iudex rationis modũ excedere.*
14 *Iudex in ferenda sententia iura seruare tenetur.*
15 *Iudex secundum probata, & non secundum conscientiam iudicare debet.*
16 *Probationes in criminalibus debent esse luce meridiana clariores.*
17 *Arbitrium datum debet reduci ad arbitrium boni viri; idest iudicis.*
18 *Iudex debet iudicare secundum probata.*
19 *Arbitrium Iudici concessum aut dicit Ad libitum meum; Aut ad purum arbitrium; Aut ad solum arbitrium.*
20 *Primo casu Iudex non tenetur seruare sollemnitatẽ iuris, si non vult.*
21 *Secundo casu sic.*
22 *Tertio casu debet tantum in quolibet casu causa cognita procedere.*
23 *Arbitrio non potest Iudex vti in pœnalibus, quia in ipsis non debet sine lege procedere.*
24 *In arbitrium Iudicis non venit pœna mortis, vel abscissionis membri.*
25 *Arbitrio Iudicis concessa sunt, quæ in facto consistunt, non quæ in authoritate iuris.*
26 *Arbitrium datum Iudici torquendi Reum intelligitur moderatè, & arbitrio boni viri.*
27 *Arbitrio Iudicis remittitur, quod à iure non præfinitur.*
28 *Arbitrium si detur Iudici super maleficijs inquirendis puniendo, & procedendo pro suo arbitrio, & hoc post maleficium commissum, non poterit illo vti, & secundum illud procedere.*
29 *Arbitrium non se extendit ad præterita, Sed ad futura tantum, nisi fortè illud esset expressè datum.*
30 *Concessum in præiudicium alterius lite pendente non trahitur ad præterita.*

DISCEPTATIO CXX.

De Arbitrio Iudici concesso.

ARbitrij prætextu Inquisito non potest
1 infligi tortura; quoniam Iudicis arbitrium in procedendo in criminalibus regulatur secundum ius commune, & circa aliqua leuia; non autem in causa capitali. Et ità tenent communiter DD. vt attestatur Albert. in 3. part. statut. q. 32. num. 1. in text, & sequitur Clar. q. 31. vers. arbitrio, & balia. & q. 64.
2 vers. dixi etiam Vbi ait, quod Iudices cauere debent nè prætextu arbitrij procedãt ad tor-
3 menta sine legitimis inditijs, prout de iure requiritur; cum etiam in atrocissimis delictis debeant esse probabilia, & verisimilia. l. milites. §. oportet. C. de quæst. non autem leuia, & perfunctoria, & equiuoca. Bal. cons. 229. col. 1. ad fin. lib. 3. Innoc. c. fraternitatis. de
4 hæret. Immo Iudicis arbitriũ in iudicijs regulariter secundũ leges, & debet esse iuri, & rationi consonũ. Alex cons. 217. n. 5. lib. 2. In terminis Mars. cons. 15. nu. 17. & cons. 20. n.
5 54. seq. Et in dubio Iudex debet arbitrari inditia

ditia ad torturam nō esse sufficientia. Vt post Boss. quem allegat, tradit Cacheran. cons. 79. nu. 58. seq. Quinimò si arbitrium concessum
6 est Iudici super maleficijs inquirendis puniendo, & procedendo, quando aliquis captus est, & ducitur ad ipsum, & v.g. dicitur, quod est latro, vel malefactor; tamen non
7 poterit illum sine alijs inditijs ponere ad torturam; & si confessus fuerit, non potest condemnare, & punire; quoniam licet Iudex ha
8 beat arbitrium; tamen iura seruare tenetur; nanq; per arbitrium non intelligitur derogatum sollemnitati legum. l. Si quando. C. de
9 ino. test. l. si procu. §. Celsus. ff. de condi. inde. l. creditor. §. lucius. ff. man. l. lucius. §. Imperator. ad munic. Glos. sing. in Clem. sepè. in verb. defensionem. de verb. signif. Bal. Imol. in l. filius fam. ff. de do. per DD. in c. de constit. & Alex. cons. 65. col. 2. vers. ne prætextu. in 1. vol. Paris. de Neap. intra sing. ad ver. torturam. § in de repetitione. col. 3. ver. An Potestas. & in §. stetur. col. 5. ver. licet Iu-
10 dex. Ergò non potest ad torturam procedere sine inditijs, siue probationibus, aut præsumptionibus. Vt l. milites. C. de quæst. & l. 1. ff.
11 eo. Immo questio, cum sit quid facti, est in potestate legis, non autem in arbitrio Iudicis. l. 1. & 2. ff. ad Turpill. l. ordine. ad munci.
12 Nam licet Iudex possit ex arbitrio ex iuris sollemnitate aliquid omittere in procedendo; vel dilationes abreuiare; non tamen ex toto debet subuertere, vel iuris ordinem, & sollemnitatem omittere. Vt d. l. si quando.
13 Nec potest etiam rationis modum excedere. Vt l. hodie in fin. ff. de pœn. l. aliud. ff. de verb. signif. & l. si qua pœna. eo. tit. Ibi igitur simul
14 atq; &c Quinimò semper in ferenda sententia iura seruare debet. Vt in Auth. de man.
15 Princip. §. omnis autem Iudex. Et secundum probata, & non secundum conscientiam iudicare debet. Vt l. illicitas. § veritas. ff. de offic. Præsid. c. 1. Vbi de hoc no. ext. de of. or. Verumtamen cum minoribus probationibus, vel inditijs potest probare, procedere, & iudicare. Vnde si habet vnum testē de veritate fide dignum, & vnum inditium cum fama publica saltim per duos testes; tunc si haberet conscientia de maleficio commisso, posset ad condemnationem procedere; quod non posset aliàs, si non haberet inditium; quoniā
16 in criminalibus probationes debent esse luce meridiana clariores. Vt l. sciant cuncti. C. de
17 probat. l. qui sententiam. ff. de pœn. Item arbitrium datum debet reduci ad arbitriū boni viri, idest Iudicis. l. libertis. ff. de ope. liber. l.
18 continuus. ff. de verb. obligat. Et Iudex debet iudicare secundum probata (vt dictum est)
19 & hoc verius videtur. Nec refert, vtrum dicat; Ad libitum merum: Aut purum arbitriū:
20 vel solum arbitrium. Primo casu nō tenetur seruare sollemnitatem iuris, si non vult.
21 Secundo casu sic. l. fideicommissa. §. quan-
22 quam ff. de legib. Tertio casu debet tantum in quolibet casu causa cognita procedere.
23 Vt l. 1. §. 1. & seq. ff. de effra. & expi. Imò Iudex in pœnalibus non debet sine lege procedere. Argum. l. illam. C. de collat. l. quid ergò. §. pœna grauior. ff. de his, qui not. infam. Vbi
24 Bart. & alij. Quinimò in Iudicis arbitrium non venit pęna mortis, vel abscissionis membri. Alex. cons. 3. in princ. cons. 65. num. 3. cons. 13. num. 15. in 7. Gram. cons. 36 Vulpell. cons. 61. num. 7 Afflict. decis. 276. post numerum sextum. Gram. cōs. 48. Boer. decis. 317. num. 3. Quæ opinio est vera, & ab ea in iudicando non est recedendum. Clar. q.
25 83. vers. sed quæro qua pœna. Verum arbitrio concessa sunt, quæ in facto consistunt, non autem quæ in authoritate iuris. Simon.
26 de Petis. cons. 202. num. 2. Vbi plura in his terminis adducit. Imò arbitrium datum alicui Iudici torquendi intelligitur moderatè, & arbitrio boni viri. Brun. tract. de indit. &
27 tortu. q. 9. Secunda par. Et iudicis arbitrio remittitur quod à iure non præfinitur. l. 1. ff. de iur. delib. d. l. hodie. ff. de pœn. l. 1. ff. de ef-
28 fracto. Nec dicere prætermittendum, quod si arbitrium detur Iudici super maleficijs inquirendis puniendo, & procedendo pro eius arbitrio, & hoc post maleficium commissū, non potest illo vti, & secundum illud proce-
29 dere; quia non extendit se ad præterita, sed ad futura tantū; nisi illud fortè esset expressè datum. Vt l. leges. C. de legib. & in Auth. Vt non de ap. cog. §. 1. c. 1. ext. de constit. Vl-
30 tra quod illud, quod conceditur in præiudicium alterius lite pendente non trahitur ad preterita. vt habetur d. c. fin.

SVMMARIVM.

1 *Ob armorum prohibitorum delationem non potest infligi tortura, quando cessat dolus.*
2 *Archibusettum paruæ mensuræ deferens sine dolo nulla pœna punitur.*
3 *Ob armorum prohibitorum delationem quælibet causa, & credulitas etiam leuis & iniusta excusat à dolo.*
4 *Armorum prohibitorum delatio nullum parit inditium, quando deferens habet licentiam superioris.*

5 *Armo-*

5 *Armorum probibitorum delatio tunc præſumitur mali animi quãdo concurrit mala qualitas deferentis arma.*
6 *De Armorum longitudine ſi teſtis non deponat, non probat.*
7 *Teſti dicenti Io ho viſto beniſſimo l'Archibuſetto, quia nimis animosè deponit non creditur.*
8 *Teſti affirmanti quod verè ſcire non poteſt non probat.*
9 *Teſtis non probat, quando arma. ſeu archibuſetum non menſurauit.*
10 *Teſtium munus eſt deponere, & teſtimonium ferre, quod oculis viderunt.*

DISCEPTATIO CXXI.

De Armorum delatione.

1 OB armorum delationem, quando ideò
ceſſat dolus, Inquiſito non poteſt in-
fligi tortura. Vt in terminis tradunt Burſatt.
conſ. 77. num. 6. in fin. & num. 13. & conſ.
141. num. 7. ſeqq. Bertaz. conſ. 46. num. 11.
& conſ. 175. num. 3. lib. 1. & conſ. 38. nu. 19.
Quod eo magis conſiderant DD. dolum re-
quiri, quando extant bannimenta, & Conſti-
2 tutiones apoſtolicæ: Nam ſi quis ſine dolo
detuliſſet Archibuſettum paruæ menſuræ, nõ
eſt locus pœnæ. Vt in proprijs terminis ſcrip
ſerunt Burſatt. dd. conſ. 77. num. 7. in fin. &
conſ. 141. num. 7. ſeqq. Bertaz. dd. conſ. 46.
3 num. 11. & conſ. 173. num. 3. lib. 1. Et in de-
latione armorum prohibitorum quælibet
cauſa, & credulitas etiam leuis, & iniuſta ex-
cuſat à dolo. Burſatt. dd. conſ. 77. nu. 15 ſeq.
& conſ. 141. num. 14. Bertaz. dd. conſ. 175.
4 num. 5. & conſ. 46. nu. 11. Verum armorum
delatio tunc præſumitur mali animi, quando
concurrit mala qualitas deferentis arma.
Ità Bart. in l. 1. ff. ad l. Iul. de vi. publ. & tunc
facit inditium ad torturam. Ita Bart. in l. ven-
5 tri. ff. de priuileg. credit. Tamen quando quis
habet licentiam ſuperioris, & cum dd. armis
fuit captus, d. armorum delatio nullum parit
inditium. Placa in Epithom. delict. c. 8. n. 17.
6 lib. 1. Pariſ. conſ. 171. n. 18. lib. 4. Et quando
teſtis de armorum longitudine non deponit,
non probat. Burſatt. conſ. 331. nu. 28. in fin.
7 ſeqq. lib. 3. num. 46. ſeqq. Et teſtis dicens
Io hò viſto beniſſimo l'Archibuſetto, & ſon
ſicuro non poterini gabbare, & ſimilia, repel-
litur; quia nimis animosè deponit: Ideò ipſi
nulla eſt adhibenda fides. Crauett. conſ. 249.
in 4. verſ. fal. in negati non poteſt. Vbi re-
8 ſpondit, quod non eſt credendum teſti affir-
manti, quod verè ſcire non poteſt, nec diſſen-
tit Soc. ſen. conſ. 229. col. 4. in fin. lib. 2. Brun.
conſ. 27. in fin. Gram. conſ. 12. num. 14. in
9 criminalibus. Augetur exceptio, quia iudi-
cat; nam ex quo non menſurauit d. archibu-
ſettum, non poterat tam audacter iudicare
10 v.g. eſſe vnius palmi cum dimidio; cum mu-
nus teſtium ſit deponere, & teſtimoniũ ferre,
quod oculis viderunt. Bart & alij in l. quod
tamen. §. ſi arbiter. ff. de arbitr. clarè poſt alios
multos oſtendit Curt. Iun. conſ. 165. nu. 17.

SVMMARIVM.

1 *Pro armata facta in campanea quis torqueri non poteſt, niſi tria concurrant.*
2 *Primo quod homines ſint quatuor, & non pauciores.*
3 *Secundo quod ſint diffamati pro furoſcitis, & hominibus malæ vitæ.*
4 *Tertio quod ſint armati armis furoſcitorum, vt puta ſcopettulo, pugione, &c.*
5 *Armatorum congregatio, vt ſit punibilis, neceſſe eſt, vt fuerit facta ad malum finem.*
6 *Armatæ caput vt quis appellari, torqueri, & puniri poſſit ex ſupradictis tribus probari debet.*

DISCEPTATIO CXXII.

De Armata facta in Campanea.

1 TOrtura non poteſt infligi Inquiſito pro-
pter prætenſam armatam ab ipſo mo-
re Furoſcitorum factam in Campanea, niſi
infraſcripta tria coppulatiuè concurrant.
2 Primo quod homines fuerint quatuor, &
3 non pauciores. Secundo quod fuerint diſ-
famati pro furoſcitis, & hominibus malæ
4 vitæ. Tertio quod fuerint armati armis Fu-
roſcitorum, vt puta cum ſcopetrulo, pugio-
ne, &c. Et ſi prædictæ qualitates non concur-
rant, pœnæ ob d. armatam impoſitæ non ha-
bent locũ. Muſcatell. in ſua pract. crim. pag.
5 mihi 164. num. 47. ſeq. Ratio eſt, quia ne-
ceſſe eſt, vt armatorum congregatio, ad hoc
vt ſit punibilis, fuerit facta ad malum finem.
Vulpian. in l. Prætor ait. §. homines coactos.
ff. vi bo. rapt. Bal. conſ. 319. lib. 2 Alex. conſ.
224. num. 9. in 2. Vulpell. d. conſ. 106 nu. 4.
6 Et armatæ caput vt quis appellari poſſit, ex
ſupradictis tribus probari debet; aliàs pro
armata torqueri, & puniri non poteſt. An-
char. conſ. 217. col. fin. Vulpell. d. conſ. nu. 5.

SVMMARIVM.

1 *Artificis dictum vilem artẽ exercentis, obſcuri, & ignoti non ſufficit ad torturam contra Inquiſitum, quando contra ipſum in teſtimonium admittitur.*

2 *Artifex vilis in tribus casibus torqueri potest.*
3 *Primo si vacillet.*
4 *Secundo si conuincatur de mendacio.*
5 *Tertio si sponte vadat ad testificandum.*
6 *Tortura quando testibus pluribus est inferenda, sufficit torqueri duos, vel tres factum scientes.*
7 *Tortura semper est refrenanda.*

DISCEPTATIO CXXIII.

De Artifice vili.

1 ARtificis dictum vilem artem exercetis, obscuri, & ignoti non sufficit ad torturam contra Inquisitum, quando contra ipsū in testimonium admittitur; quoniam ei non
2 est adhibenda fides sicut alijs. Vt l.3. ff. de test. in princ. Potest tamen ipse torqueri in
3 tribus casibus. Primo si vacillet. Vt l.ex libero. ff. de quaest. & in Auth. de test. §.si verò ignoti. Secundo si conuincatur de mendacio.
4 Vt l.vnius.§.testes de quaest. Tertio si spontè vadat ad testificandum. Vt d.§.si verò ignoti. in verb. festinantes; Et probatur 5.q.5 §.his,
5 qui ita. Dicit Bart. & in d.l.ex libero. Illud tamen est benè notandum, quod Vbi testes plures veniunt torquendi, sufficit torqueri
6 duos, vel tres factum scientes: Nam tortura est refrenanda, l. quoties. de naufra. lib. 11.
7 Ità dicit Bal. in l. data opera. C. qui accus. non poss.

SVMMARIVM.

1 *Auxiliator tunc potest torqueri, quando constat, quod fuit auxiliator, & auxilium praestitit.*
2 *Auxiliator, quando nullum auxilium praestitit, & nullus fuit offensus, non potest torqueri.*
3 *Auxiliator non potest torqueri, quando plenè, & verè non constat de principali delinquente.*
4 *Auxiliator non potest torqueri, etiamsi principalis esset per contumaciam condemnatus.*

DISCEPTATIO CXXIIII.

De Auxiliatore.

AVxiliatori non potest infligi tortura, quāuis dicatur, quod in dubio potest torqueri: Vt per Clar. q. 90. vers. aut verò; quoniam loquitur, quando constat, quod
1 quis fuit auxiliator, & auxilium prestitit: Tunc enim potest torqueri super tractatu prę habito; secus si nullum auxilium praestitit, &
2 nullus fuit offensus. Immo etiam auxiliator non potest torqueri, quando plenè, & verè
3 non constat de principali Delinquente. Bart. in l.is, qui rem, §.tu Titium. in fin. ff. de furt. Sequitur Foelyn in c. sicut dignum. num. 3.
4 de homic. Vbi ampliat id procedere, etiamsi principalis esset per contumaciam condemnatus. Bois. tit. de delict. num. 34. Paris. cons. 171. n. 10. col. 4. Vbi attestatur de communi.

SVMMARIVM.

1 *Baiulo, siue Balyo, quando est in societate Berroariorum offensorum, non creditur.*
2 *Offensa facta vni ex Socijs dicitur etiam facta alijs cum eo existentibus.*

DISCEPTATIO CXXV.

De Baiulo, seù Balyo.

1 INquisito ad dictum Baiuli, seù Balyi non infligitur tortura, qui est in societate Berroariorum; quando dd. Berroarij offenduntur; quoniam d. Baiulo non creditur; nam
2 offensa facta vni ex socijs dicitur facta alijs cum eo existentibus. Angel. in l. Item apud labeonem. §. Comitem. ff. de iniur.

SVMMARIVM.

1 *Blasphemator non est testis omni exceptione maior.*
2 *Infidelis Deo non potest esse fidelis hominibus.*

DISCEPTATIO CXXVI.

De Blasphematore.

1 NVllum contra Inquisitum Blasphematoris dictum ad torturam facit inditiū; quoniam non est testis omni exceptione maior. Farinac. q. 56. nu. 414. vol. 5. Lanfranc. in Repetit. c. quoniam cōtra. in verb. testium.
2 col. 41. de probat. Ratio est, quia qui est infidelis Deo non potest esse fidelis hominibus. Bal. in c. cum Ioannes. de fid. instrum. Franc. Curt. cons. 55. col. 2.

SVMMARIVM.

1 *Buffones, & Histriones à testimonio repelluntur, quia sunt infames.*

DISCEPTATIO CXXVII.

De Buffone, & Histrione.

TOrtura non potest infligi Inquisito ad depositiones Buffonum, & Histrionū;
1 quia cum sint infames, à testimonio repelluntur. Farinac. q. 56. num. 439.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Cadauer repertum iuxta domum alicuius non est inditium sufficiens contra eum, nisi cōcurrat inimicitia capitalis*
2 *Quod procedit etiam quando non reperitur Homicida.*
3 *Habitans non præsumitur occisor, si non est solitus similia facere.*

DISCEPTATIO CXXVIII.

De Cadauere reperto iuxta domum alicuius.

1 INquisito non potest infligi tortura, quando Cadauer est repertum iuxta domum ipsius; quoniam non est inditium sufficiens contra eum, nisi concurrat inimicitia capitalis. Rom. in l. 1. §. si quis in Villa. & ibi Igne. col. 2. sub num. 3. in fin. ff. ad Sillan. Quod
2 etiam procedit, quando non reperitur homicida. Ità loquitur Spec. in tit. de præsumpt.
3 §. 1. & Igne. vbi supra. Idem dicitur, quando cadauer repertum est in strata ante ostium habitantis, quia non præsumitur ab eo occisum, si habitans non sit solitus similia facere. Ità in terminis decidit Rom. in l. 1. §. hoc rescriptum. ff. ad Sillan. quem refert, & sequitur Mars. in pract. §. diligenter. num. 107.

SVMMARIVM.

1 *Causa grauis, & non leuis requiritur ad torturam.*
2 *Ex causa leui non præsumitur quis velle occidere hominē.*
3 *Causa debet esse verisimilis.*

DISCEPTATIO CXXIX.

De Causa graui, & non leui ad torturam.

1 DElicti causa nisi sit grauis, non potest infligi tortura. Scribit Cason. de indit.
2 tract. 2 c 3. num. 8 seqq. Ratio est, quia nemo præsumitur ex leui causa v. g. velle occidere hominem. Mascard. de probat. lib. 2. conclus.
3 904. n. 21. Vbi quod talis causa debet etiam esse verisimilis

SVMMARIVM.

1 *Tortura non infligitur in causis ciuilibus, & pecuniarijs hominibus liberis.*
2 *Homo liber non torquetur in causa pecuniaria.*

DISCEPTATIO CXXX.

De Tortura non infligenda in causis ciuilibus, & pecuniarijs.

1 HOminibus liberis non potest infligi tortura in causis ciuilibus, & pecuniarijs, sed tantum seruis. Vt l. Edictum. ff. de quæst. & l. si quis Decurio. & l. Vbi falsi. C. de fals.
2 Et hoc dicitur, quia in causa pecuniaria liber homo de iure non torquetur in se. Vt dicit Bart. in alium benè torquetur, si vacillet. Vt l. ex libero. in princ. ff. de quæst. Vide Brun. tract. de indit. & tortu. q. 3. & 4. secundę par.

SVMMARIVM.

1 *Confessio sola Rei non sufficit ad torturam, nec ad aliquā aliam condemnationem.*
2 *Confessio delicti verificari debet ex inditijs, & coniecturis.*

DISCEPTATIO CXXXI.

De Coitu damnabili.

1 INquisito in Coitu damnabili ad solā eius confessionem non solum non potest infligi tortura; sed nec etiam potest contra ipsum ad aliquam aliam condemnationem de-
2 ueniri; quoniam confessio facta delicti verificari debet ex inditijs, & coniecturis. scripsere Boss. in tit. de delict. n. 19. & 23. in fin. Vbi generaliter loquitur in omni casu damnabili. Plot. cons. crim. diuers. 132. n. 22. lib. 1. Vbi in terminis loquitur in stupro commisso in puerum. Foller. in pract. crim. in verb. Capiat informationem. n. 2. Vbi etiam in specie loquitur in crimine sodomiæ. Mascard. de probat. lib. 2. conclus. 830. num. 7.

SVMMARIVM.

1 *Conditio mala alicuius in diuerso genere delicti nullum parit inditium.*

DISCEPTATIO CXXXII.

De Conditione mala alicuius.

TOrtura non potest infligi Inquisito ob malam eius conditionē in diuerso ge-
1 nere delicti; quoniam d. mala conditio nullum parit inditium: Vt v. g. imputatur quis de furto, & dum molestatur de ipso instigatur ad probandam malam famam ipsius, dicitur, quod habet coppulam carnalem cum aliqua muliere. Hęc alia conditio nullum facit inditium. Vt in terminis ostendit Bal. in l. fin. col. 1. vers inducitur hæc lex. ff. de hæred. instit. Vbi quod mala fama in eodem genere delicti, &c. Bart. in l. fin. vers. veniamus ad indiuiduum. ff. de quæst.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo non dicitur introducta in aliqua Vrbe, si non sit confirmata consensu Principis.*
2 *Consuetudo vt dicatur introducta tria requirit.*
3 *Testes deponere debēt de visu actu, cuius cōsuetudo allegatur.*
4 *Testes deponere debent actus tales fuisse factos ita, & taliter, quod appareat interuenisse tacitum populi consensum, vel saltim maioris partis populi.*
5 *Consuetudo quando non est rationabilis, & est contra ius, non valet.*
6 *Consuetudini quando lex est contraria, d. consuetudo non est seruanda.*
7 *Factum in Prætorio non debet attendi, sed potius id, quod de iure fieri debet.*
8 *Consuetudo omnis, seù obseruantia non tollit ius.*
9 *Consuetudo mala est extinguenda seu melius extirpanda.*
10 *Romæ quod fit nō est seruandū, sed q̃ de iure fieri debet.*

DISCEPTATIO CXXXIII.

De consuetudine seruata in aliqua Vrbe.

SVB prætextu cuiusdam Consuetudinis seruatæ in aliqua Vrbe Inquisito nō po-
1 test infligi tortura; quoniam d. consuetudo non dicitur introducta in aliquo loco, si non sit confirmata consensu Principis. Lil. l. cunctos populos. n. 52. C. de sūm. Trinit. & fid Ca-
2 thol. Aym. cōs. 96. n. 6. Imò vt d. Cōsuetudo dicatur introducta, tria requirit vt probetur. Primò vsum populi. Secundò frequentiam
3 actuū. Tertiò tēporis diuturnitatē. Hinc dicebat Dec. cons. 483. n. 25. & cons. 538. n. 9. q̃ testes deponere debent de visu actus, cuius consuetudo allegatur, & quod deponant de frequentia, & temporis diuturnitate; & actus tales fuisse factos ità & taliter, quod appareat interuenisse tacitum populi cōsensū, vel
4 saltim maioris partis populi. Allegat Cyn. in l. 2. col. 12. vers. sed quero, deponūt testes. C.
5 quæ sit lōga cōsuetudo. Tamē nec supradicta sufficiūt, nec ipsa consuetudo valet qn̄ est cōtra ius & nō est rationabilis. c. 1. de cōstit.
6 in sexto Alex. cōs. 196. n. 13. vol. 2. Nā qn̄ lex est cōtraria, d. cōsuetudo nō est seruāda, quia nō valet. Ità scribit Dec. in c. auaritiæ n. 9. de præben. post Spec. in tit. de appellat. §. de offi-
7 cio. n. 14 Menoch. cōs. 51. n. 36. lib. 1. Hinc infertur, q̃ nō debet simpliciter attēdi, quod factū fuit in Prætorio, sed potius id, q̃ de iure fieri debuit, quoniā nō omnis cōsuetudo, seù
8 obseruātia tollit ius. c. fin. de cōsuet. & in l. 2.
9 C. quæ sit lōga cōsuetudo. Nā si mala cōsuetudo extaret, est extinguēda, seu (vt melius dicā) extirpāda. c. cōsuetudo. 8. distin. Abb. in c. cū causā. n. 4. seq. de Elect. Et quamuis aliqui DD. dixerint, q̃ v. g. ad Socij criminis dictum Reus de cōsuetudine torqueri debeat; tamē huiusmodi cōsuetudo nō est seruanda. Text. in l. sed licet. ff. de Offic. Præsid. Vbi habetur, quod nō id quod fit Romæ; sed q̃ de iure fieri debet seruādū est. Bertaz. cons. 225. post n. 19 lib. 1. & cōs. 556. n. x. in fin. seq. lib. 2

SVMMARIVM.

1 *Testis si in modico se contradicit, non censetur varius, aut falsus.*

DISCEPTATIO CXXXIIII.

De Contrarietate modica.

TEstis ob modicam eius contrarietatem non potest infligi tortura; quia d. con-
1 trarietas non habetur in consideratione: nam si testis in modico sibi contradicit, non censetur varius, aut falsus. Vt Butr. quem allegat, ostendit Alex. cons. 24. & cons. 105. Ias. in l. si ex falsis. C. de transact.

SVMMARIVM.

1 *Contumacia sola parit inditium ad torturam contra viles, infames, & ignobiles personas; non autem contra nobiles, honestas & bonæ famæ.*
2 *Quod procedit in eo qui fuit legitimè citatus.*
3 *Contumacia sola non sufficit ad torturam, nisi cum ea cōcurrat mala qualitas inquisiti.*
4 *Contumacia non facit inditium, quando Reus non fuit ritè, & rectè condemnatus.*
5 *Contumacia non facit inditium quando non fuit formata Inquisitio valida.*
6 *Inditia etiam ad inquirendum requiruntur legitima.*
7 *Contumax non dicitur qui non fuit legitimè citatus.*
8 *Pro cōdemnato nō habetur qui fuit nulliter cōdemnatus.*
9 *Contumax fictus ex sola ficta contumacia non potest torqueri.*
10 *Condemnatus ex contumacia dicitur is, qui verè est contumax.*
11 *Contumax fictus dicitur ille, qui non est citatus personaliter sed per diligentiam.*

DISCEPTATIO CXXXV.

De Contumacia.

COntumacia sola Inquisiti nō sufficit ad ipsū torquēdū; & quamuis d. cōtumacia parit inditiū ad torquendū, prout Bal. in l. 1. C. de hæred. instit. tamen parit inditium contra viles, infames, & ignobiles personas,
1 non autem contra honestas, nobiles, &
2 bonæ famæ. Et id procedit in eo, qui legitimè reperitur contumax. Tradit. Hyppol. cons. 51. vers. quia respondeo. Et ita canta

Motus proprius Pij V. contra contumaces
editus, & Modern. Rom. inter. conf. crim.
3 diuerf.lib.2.conf.60. num. 18. Contumacia
(inquam) fola non fufficit ad torturam, nifi
cum ea concurrat mala qualitas Inquifiti. d.
4 Bal.d.l. 1. num. 13. nec etiam facit inditium
ad torturam, quando Reus non fuit ritè, &
rectè condemnatus.l.4. §. condemnatum. ff.
5 de re iudic. Quinimò nec quando non eft
formata Inquifitio valida. Marf. poft multos
conf. 117. num. 36. Vbi quod ex proceffu
inualido nullus validus poteft refultare effe-
6 ctus; & ad inquirendum legitima requiruntur
inditia. Veruntamen contumax nō poteft
7 dici, qui non fuit legitimè citatus. Curt. fen.
conf.60.num.38. Gram.conf.37. num. 2.&
8 decif. 79.num. 10. Et nulliter condemnatus
habetur pro non condemnato.d. l.4. §. con-
demnatum. ff. de re iudic. Et talis exceptio
contra bannum poteft opponi etiam poft
9 30. annos. Vbi poft Bal. tradit Bofs. de ban-
ni. nullit. num. 2. Nec dicere prætermitten-
dum eft, quod etiam Contumax fictus ex fo-
la ficta contumacia nec etiam poteft tor-
10 queri. Gram.conf.45.num.27. Et ideò dicit
Bal. in l. Diuus col.2. ff. de in integr. reftit. ꝙ
condemnatus ex contumacia dicitur is, qui
verè eft contumax, ideft quod perfonaliter
11 fuit citatus, fed contumax fictus dicitur ille,
qui non fuit citatus perfonaliter, fed per dili-
gentiam. Bart. in preallcg. l. Diuus. Guiglel.
de Benedict. in Repet. c. Raymundus. de te-
ftā. Vide plura fuperius fub eo.tit. Difcept.101

SVMMARIVM.

1 *Conuerfatio cum malis eft inditium adminiculatiuum: tamen de per fe fola non fufficit ad torturam.*
2 *Conuerfatio cum malis eft inditium remotum à delicto.*
3 *Inditium remotum debet probari per duos teftes conteftes de loco, & tempore.*
4 *Conuerfatio, & habitatio cum delinquente, quando eius delicta funt occulta, non faciunt inditium ad torturā.*
5 *Conuerfatio, fiue amicitia eft de fe bona.*
6 *Ex Bono non debet præfumi malum.*
7 *Conuerfatio cum facinorofis hominibus non parit iditiū ad torturam.*
8 *Malus ideò viuit, vt corrigatur: aut per eum bonus exerceatur.*
9 *Conuerfatio cum aliquo non arguit velle cum eo delinquere, & alium odio profequi.*
10 *Conuerfatio debet effe ftricta, & continua, vt arguat aliquem velle delinquere.*

DISCEPTATIO CXXXVI.

De Conuerfatione cum malis hominibus.

Conuerfatio, feù familiaritas, quā habet
Inquifitus cū malis, licet fit inditiū ad-
miniculatiuum; tamen de per fe non eft fuf-
1 ficiens ad torturā, cū fit remotū à delicto; fed
2 alia cōcurrere debēt. Carrer. in fua pract. crim
in princ. n. 139. verf. 25. inditiū. Brun. cōf. 115.
n.70. feq. inter. cōf. crim. diuerf. lib. 2. Menoc.
de præfūpt. lib. 1. q. 89. n. 125. Bal. l. 1. col. 4.
C. de feru. fugit. Bertaz. cōf. 548. n. 16. lib. 2.
3 Et debet probari per duos teftes conteftes de
loco, & tēpore ad effectū adminiculādi Clar.
q. 22. n. 1. Hōded. cōf. 87. n. 120. vol. 2. Vbi de
cōi. Anton. Gomez. tit. de delict. c. 13. n. 18. &
in indiuiduo poft Blāc. quē allegat, oftendit
Brun. d. cōf. 115. n. 70. diuerf. criminal. lib. 2.
Et id procedit ēt in criminibus exceptis. Ro-
lan. cōf. 73. n. 25. vol. 1. Eugen. cōf. 76. n. 92.
4 Immo Cōuerfatio, feù habitatio cū delinquē
te, qn̄ eius delicta sūt occulta, nō afficit, nec
ad torturā parit inditiū. Ità Bertaz. d. cōf. 548
5 Vbi allegat cōcordātes. Ratio eft, quia Con-
uerfatio, vel amicitia eft in fe bona. Ideò ab
6 furdum eft, ex bono præfumi malum. Natt.
loquēs in proprijs terminis cōf. 298. nu. 3.
verf. fed in propofito. & n.4. vol. 2. Alioquin
fēper dictū focij criminis faceret inditiū ad
torturā cōtra nominatū; quia fēper ferè no-
minās cognofcit nominatū. Vnde Cōuerfatio
cū Bannitis, & facinorofis hominibus nō pa-
7 rit inditiū ad torturā. Hoc fuit originale di-
ctū Bal. in l. 1. col. 4. C. de feru. fugit. quē re-
fert, & fequitur Carrer. in pract. in l. obferua-
re. n. 139. C. quor. appellat. nō recip. Bertaz.
cōf. 648. n. 16. & nouiffimè Caualcan. tract.
de Brachio regio. par. 3. n. 85. Vbi ꝙ talis cō-
uerfatio cū aliquibus alijs adminiculis gene
rat aliqua inditia. Hinc eft, ꝙ inquit D. Augu
ftin. fup Pfalm. 54. ꝙ in officio hebdomodæ
sāctæ legitur feria Quinta in Cœna Dñi. Vbi
8 ꝙ omnis malus viuit, aut corrigatur, aut per
eum bonus exerceatur. Ignoramus enim an
malus vfq; in finē fit perfeueraturus. Qua de
re fi ex nuda cōuerfatione cū Bānitis, vel fa-
cinorofis hominibus fine alijs adminiculis
quis torqueri nō poteft, multo minus poterit
ex illa puniri pœna mortis naturalis. Auth.
multo magis. C. de Sacrofanct. Eccl. Et ità
Iudices criminales in his cafibus debent fer-
uare difpofitionem iuris communis. Ità de-
ponit Conftitutio fe: re: Pauli Tertij ad fauo
rem carceratorum edita; Ratio eft, quia Cō-
9 uerfatio cum aliquo non arguit, velle cū eo
delinquere, & aliū odio ꝓfequi, nifi cōcurrat
longa habitatio. l. pen. §. in factum. ff. naut.
caup. & ftabul. Ioan. Andr. & alij c. repellan-
tur. de accufat. Mafcard. de probat. conclus.
459. num. 9.

SVMMARIVM.

1 *Cultellus sanguinolentus repertus penes Cadauer quãdo faciat inditium.*

DISCEPTATIO CXXXVII.

De Cultello sanguinolento reperto penes Cadauer.

1 CVltellus Sanguinolentus quando fuit repertus penes cadauer, & sic dicendũ est de similibus ferris, Inquisito non potest infligi tortura; immo nec potest ei transmitti specialis Inquisitio; quoniam infiniti sunt Cultelli similes, & DD. propterea dicunt, tunc demum id facere inditium quando penes homicidam reperitur vagina vacua apta ad recipiendum d.cultellum repertum. Tradit Boer.decis.166.sub.n 5.Carrer. in pract. crim.in primò tract. de indit. in Trigesimum sextum indit.vers.aut seruius inculpat.

SVMMARIVM.

1 *Custos carcerum deponens in tortura se fuisse corruptũ mediante pecunia nullum contra corrumpentem facit inditium, quia cum sit berroarius, est vilissima persona.*

2 *Vilis contra aliquem in testimonium non admittitur.*

3 *Custos carcerum solet carcerem apertum relinquere, timore nè occidatur.*

4 *Testis vbi agitur de reprehensione, dedecore, & vituperio euitando à testimonio repellitur.*

5 *Custos carcerum tenetur diligenter custodire carceres, & carceratos fugientes capere, & in fortijs Curiæ præsentare*

6 *Custos carcerum, quando secus fecit, tenetur de dolo, & culpa.*

7 *Custos carcerum deponens de vi videtur se excusare ad eius vtilitatem, ideò non est idoneus testis.*

8 *Testis se ex culpans, & exonerans nullum facit inditiũ.*

9 *Custos carcerum dicens se corruptum pecunia facit se criminis participem.*

10 *Socius criminis sine alijs adminiculis nullum facit probationis gradum.*

11 *Periurium non purgatur per torturam,*

12 *Tortura purgat vnum tantumodo defectum non duos, vel plures.*

DISCEPTATIO CXXXVIII.

De Custode carcerum dicente se pecunia corruptum.

INquisito non potest infligi tortura ad depositionem Custodis carcerum deponẽtis cum tortura, se ab ipso fuisse corruptum

1 mediante pecunia; idq; ex pluribus. Primò quia d.Custos est Berroatius, & sic vilissima persona. Bal. in l. fin. col. pen. in 4. q. C.de Edict. Diui Adrian.tollen. Et huiusmodi vilissima persona non recipitur contra alium. Alex.post alios, quos allegat cons.507.vol.

2 6.in princ. Et dicta de causa non dicitur idoneus testis. Bal.in l.etiam in fin. col. 1. C.de

3 test. Secundò quia solet in tali casu carcerẽ apertum relinquere, timore ne occidatur: Vnde debet, nè dum reprehendi, sed etiam

4 puniri. Vltra quod ipsi resultat magnum dedecus, & vituperium. Et vbi agitur de reprehensione, dedecore, & vituperio euitan-

5 do testis non est idoneus. Dec.cons.256.n.7. Tertiò quia tenebatur diligenter custodire carceres, & carceratos, & vbi aufugerunt, tenetur eximentes capere, & in fortijs Curiæ

6 præsentare. Et quando secus fecit, tenetur de dolo, & culpa.Not.in l.cum ità. §. species.

7 de legat.secundò. Nec facit, quod talis Custos deponat de vi, seù violentia ipsi facta quia videtur se excusare ad eius vtilitatem, ideò non est idoneus testis. Gratt. cons. 24:

8 num. 12. vol. 2. Et quia etiam tendit ad se exculpandum seù exonerandum. Not.in l.de ferre. §. Idem decreuerũt. ff.de iur.fisci. Quar-

9 tò facit se eiusdem criminis participem attestans se mediante pecunia carceris ostium re-

10 liquisse apertum. Et Socius criminis sine alijs adminiculis nullum ad torturam parit inditium; quamuis eius dictum fuerit confirmatum in tortura, maximẽ quando est varius, & periurus. quoniam in criminalibus periuriũ non purgatur per torturam. Dec. cons. 189.

11 num.8.seq. Additur etiam, qud d.Custodis depositio non valet, etiam quod fuerit confirmata in tormentis; quia tortura purgat vnum tantumodo defectum, & non duos, vel

12 plures, quibus ipse laborat. Crauett.cõl.6.n. 57.Gram.cõs.35.n.24.Rolan.cõs.57.n.38.

SVMMARIVM.

1 *Delinquens semper est querendus, & inueniẽdus*

2 *Auxiliator criminaliter molestari non potest, nisi constet de delicto principali.*

3 *Auxiliator vt puniri possit, Index debet ostendere, quis sit principalis, & certi hominis factum argui debet.*

DISCEPTATIO CXXXVIIII.

De Delinquente incerto.

1 DElinquens quando non reperitur, qui semper est querendus, & inueniendus, v.g. Auxiliator non potest torqueri. l. in hoc iudicio, & ibi Bart. & alij. ff.de seru. corrupt.

2 Et qñ nõ cõstat de delicto principali, nõ potest

teſt.procedi contra d.Auxiliatorem.Ità Bart. in l.is,qui rem.§.ſi tu Titium.ff.de furt.Alex. conf.15.num.10.vol.1. Paul.conf. 171. nu. 10.vol.4. Vnde incertitudo quando verſatur circa perſonam delinquentis,benè conuenit, quod ſi Iudex vult punire aliquem vti Auxiliatorem,debet oſtendere, quis ſit principalis: & certi hominis factum argui debet. l.licet.§.poſtumus.ff.naut.caup.ſtabul.

SVMMARIVM.

1 *Corrupto promiſſione impunitatis Iudicis , quamuis in tortura emanauerit,nulla eſt præſtanda fides.*

DISCEPTATO CXL.

De Denunciante proprium delictum.

COnſocio ad dictum Denunciantis proprium delictum non poteſt infligi tor-
1 tura ; quia corruptus promiſſione impunitatis Iudicis , quamuis in tortura emanauerit ; tamen ei nulla eſt præſtanda fides nec vllum contra conſocium facit inditium.l.nō omnes §.fin.ff.de re milit.quē Text. in terminis ponderauit Boſs.tit.de oppoſit.contra teſt.n.21.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio facta vi tormentorum nullum facit inditium , nec vlla eſt ei præſtanda fides.*
2 *Confeſſio detenti in carceribus , cui Iudex facit dare ad cōmedendum carnes valdè ſalitas,vt ſiti moriatur,vel in turri,aut in hieme,& facit ſtare nudum ,vel in alio cruciatu,nulla eſt.*

DISCEPTATIO CXLI.

De Confeſſione facta vi tormentorum.

INquiſitus quando v.g.in tortura dicit. Se volete, ch'io io dica , lo dirò ; ma me lo fate dire per forza ; quoniam facit proteſtationem, & declarationem animi ſui , quaſi cogatur dicere vi tormentorum ; ideò ipſius dictum non ſolum non facit inditium ad tor-
1 turam , Sed nec ei vlla eſt præſtanda fides. Vt in l. pupillo. §. ſi quis Prætori. ff.no. op. nunciat.Bart.in l.non ſolum §.morte. in materia proteſtationis declaratoriæ.Sicq; pariter dicendum eſt de eo, qui detentus eſt in carceribus , cui facit Iudex dare ad commedendum carnes valdè ſalitas , vt ſiti moriatur ; quia torqueri dicitur , & ſi confiteatur , eius confeſſio nulla eſt , tanquam facta in
2 tormentis. Ità quoq; dicitur de illo , qui tenetur in Turri , vel in hieme , & facit eum d. Iudex ſtare nudum , vel in aliquo alio cruciatu.l. Item apud labeonem. §. quæſtionis , ibi malam manſionem &c. ff. de iniur. Bart. in l.1.§.Diuus.ff.de queſt. Aret.in ſuo tract. malef. in verb. fama publica præcedente. in verb. quæro quid, ſi eſt tale delictum. Vbi arguit contra Iudices ignorantes, & crudeles , qui quando non poſſunt torquere, dant carnes valdè ſalitas ad commedendum malefactori , & non bibere ; nam ſecundum eum dd.Iudices dicuntur torquere, & tenentur in ſcindicatu, de quo etiam vide per Abb. in c. fi.n.in 5.col.ext.de confeſs.

SVMMARIVM.

1 *Notario potius error , quam dolus aſcribendus eſt , vbi locus vnus pro alio ſcriptus eſt,& vna dies pro alia.*
2 *Dies quando fuit adnotatus per Notarium à tergo ſtandum eſt d. adnotationi.*
3 *Notarius ſine incurſu pœnæ poteſt extendere clauſulas ſolitas apponi in inſtrumentis , inſtrumenti alterius Notarij.*
4 *Notarius quando poſſit in inſtrumento apponere clauſulas conſuetas.*
5 *Notarius omittens apponere clauſulas conſuetas in Inſtrumento an puniatur de falſo.*
6 *Notarius poteſt ſuum errorem emendare, antequam copia Inſtrumenti data ſit , vel de falſo ſit accuſatus.*
7 *Notarius poteſt à ſe ipſo corrigere Inſtrumentum,etiamſi errauerit in facto , vel ſi fuerit plus dictum , quam ſcriptum.*
8 *Notarij negligentia non debet obeſſe parti , quando conſtat de ſubſtantia actus.*
9 *Notarij error non poteſt nocere partibus.*
10 *Conditio iniqua alteri per alterum inferri non debet.*

DISCEPTATIO. CXLII.

De Notario.

1 NOtario non poteſt infligi tortura,quando vna dies pro alia ab eo ſcripta eſt. Docet Bal. & Angel. in l. Imperator. ff. de ſtat. homin. quando vis non eſt in die , puta quod de hypotecaria nō tractatur , vel quod actus magis vna die valeat, quam alia; quoniam potius error , quam falſitas præſumitur ; qui error à d.Notario, antequam copia parti data ſit , vel ſit de falſo accuſatus , corrigi poteſt. Vt aiunt ſcribentes,& Lanfranc. tract.de fid.inſtrum.num.6. Et multo magis quando v.g.non de loci omiſſione,ſed de errore tractatur, cuius defectus minor eſt. Ex Dyn. Bart. & Dec. in l. ſi librarius. ff. de

reg.

2 reg.iur.Vulpell.conf.47.nu.3.seq. Et quando dies fuit adnotatus per Notariũ à tergo, standum est annotationi.Alex.conf. 110. in fin.& 152.vol.2. Afflict. decis.245. num.9.
3 Ratio est, quia Notarius potest etiam sine incursu pœnæ extendere clausulas solitas apponi in istrumentis, Instrumenti alterius Notarij non mutata tamen substantia negotij.Bal. Rubr. C. de fid.instrum.nu.22.vers. quarto queritur.Bertrand.conf. 44.nu.9.lib. 2.nam ea, quæ pro maiori declaratione adduntur,dicuntur virtualiter inesse,& comprehendi sub ea dispositione,cui fit additio,ideò dicitur licitè fieri.l.si donatè.§. si sponsus.ff. de donat.inter vir.& vxor. Bal. c. 1.in princ.
4 de fid.instrum. Tamen quando possit in Instrumento ponere clausulas consuetas, vide Farinac.conf.59. in fin. additionum, prout etiam ibidem An Notarius omittens appo-
5 nere dd.clausulas puniatur de falso. Verum clarum est,quod potest suum errorem emẽdare; prius tamen quod copia Instrumenti
6 sit data parti,vel sit de falso accusatus. Lanfranc.tract.de fid.Instrum. num:6. Vulpell.
7 d.conf.47.nu. 4. Nec non etiam potest à se ipso corrigere Instrumentum; etiamsi errauerit in facto, vel si fuerit plus dictum quam scriptum.Angel.post.Cyn.l. Imperator.ff.de stat.homin.Bal.in Rubr. C.de fid.instrum.n.
8 25. Nec ab re videri debet;quia non solum Notarij negligentia non debet obesse parti circa ius, quod habet per d. Instrumentum. Bart. in l. solent.§. non verò col. 2. vers. & quod Conuentio.ff.de offic.Præsid. Sed nec
9 etiam eius error. l.Imperator. ff. de stat.homin.& l.si librarius.ff.de reg.iur. Aym.conf. 147. num.5.& post Purpurat. quem allegat tradit Menoch.conf.42.num.36.lib.1.Glos. in l.fin.C.de fideiuss. Bal.in l.si cum ante. C. de donat.ante nupt.Et maximè quando constat de substantia actus. Purpurat.in l.admo-
10 nendi.num.237. ff. de iureiur. sequitur Menoch.d.conf.42.num.36.Ratio est, quia iniqua conditio alteri per alterum inferri non debet.c.alteri.de reg.iur.in sexsto Alber. in l. vlt.ff.ad Velleian.l.vult.& ibi Glos.C. de fideiuss.Ias.in l.errore.num.6.C.de testam. Et ideò non inmerito Bal.conf.5.lib.2.conquiritur Notariorum imperitiam mundum destruere, & bonorum virorum conscientias in periculum ponere. Nec dissentiunt Angel. conf.250.Rip.in l.si vnq̃ nu.43. C.de reuocat.donat.Et plura Neuiz.cõf.28.n.11.seq.

SVMMARIVM.

1 *Discessus Inquisiti è Palatio sinè licentia Iudicis purgatur per iuramentum ipsius.*
2 *Discedens è Palatio & breui tempore rediens, & spontè se constituens in carceribus, non dicitur habuisse animum recedendi.*

DISCEPTATIO CXLIII.

De discessu Inquisiti è Palatio sine licentia Iudicis.

TOrtura non potest infligi Inquisito,quãdo v. g. discessit è Palatio siue licentia
1 Iudicis; quoniam huiusmodi discessus purgatur per iuramentum ipsius,ob quam causam discesserit. Cyn. in l. fin. C. de requir. Reis. quod dictum reputat singulare Corn. conf. 58.vol.2. Et quando breui tempore redibit,
2 & sponte se constituit in carceribus non dicitur habuisse animum recedendi. l. nihil intereſt.Vbi Bart.ff. de capt. & postlim.reuers. & fugit.

SVMMARIVM.

1 *Distans à loco commissi delicti per 20. passus non præsumitur præstitisse auxilium.*
2 *Distantia tollit omnem suspicionem auxilij, & associationis.*
3 *Distantia à loco delicti innocentiæ præstat inditium.*

DISCEPTATIO CXLIIII.

De Distantia a loco delicti.

INquisito,quando v.g. prætenditur per fiscum, quod ipse astiterit homicidio, &
1 auxilium præstiterit homicidæ non potest infligi tortura; nam quando fuit distans à loco delicti per 20 passus, in quo patratum fuit delictum, seù homicidium, non præsumitur prestitisse auxilium; quoniam d.distã-
2 tia tollit omnem suspicionem auxilij, seù associationis. Luc. de Penna l.3. col. 3. C.de
3 vers. publici. lib. 12. Immo distantia à delicto innocentiæ præstat inditium; sicut præsentia arguit suspicionem. Idem luc de Penna ibidem.

SVMMARIVM.

1 *Delicta, quorum post factum nulla remanetn vestigia quæ sint.*

 2 *Con-*

2 *Confessio sola dictorum delictorum non sufficit ad torquendum, seù condemnandum, nisi confessatum delictum verificetur.*

3 *De Delicto constare debet per testes, & probationes liquidissimas.*

DISCEPTATIO CXXXXV.

De Delictis, quorum post factum nulla remanent vestigia.

OB delicta, quorum post factum nulla remanent vestigia, prout est insultus,
1 percussio facta manu vacua, adulterium, seù alia fornicatio, vel omnes alij coitus carnis, seù carnales, qui sine fractura committuntur, furtum sine fractura, percussiones, quæ fiunt alapha, vel baculo sine liuore, iniuriæ verbales, & similia; Inquisito non potest infligi tortura. Muscatell. in pract. crim. pag.
2 mihi 8. num. 22. quoniam sola confessio non sufficit ad condemnandum, seù torquẽdum; nisi confessatum delictum verificetur saltim ex inditijs, & per Curiam delicti corpus subijciatur. Clar. q. 4. vers. quando verò, & ante eum scripsit Blanc. in pract. in princ. nu. 3.
3 Et constare debet per testes, & probationes liquidissimas, Brunor. à sole in suo vnico cõs. num. 200. Scripserunt etiam Bos. in tract. de delict. num. 19. & 23. in fin. Vbi generaliter loquitur de omni actu damnabili. Plot. cons. crim. diuers. 132. num. 22. lib. 1. Vbi loquitur in terminis Sodomiæ. Mascard. de probat. lib. 2. conclus. 830. nu. 7.

SVMMARIVM.

1 *Delictum non sufficit probari in genere, sed debet probari in specie.*

2 *Delictum non sufficit allegare in genere, sed specialiter est probandum.*

3 *Delictum est concludenter probandum.*

DISCEPTATIO. CXLVI.

De Delicto non probando in genere, sed in specie.

DElictum quando fuit tantum probatum in genere, Inquisitus non potest tor-
1 queri; quoniam debet probari in specie, aliter non dicitur probatum. Not. DD. in c. cũ oporteat. de accusat. Cason. de indit. tract. 2.
2 c. 2. n. 5. seq. Nec etiam sufficit d. delictum allegari in genere, sed specialiter est probandũ. Bart. cõs. 65. n. 2. Alex. cõl. 3. n. 1. lib. 3. Ratio
3 est, quia delictum concludenter probari debet. Crauett. cons. 21. nu. 4. Vbi adducit concordantes.

SVMMARIVM.

1 *Domesticus nõ potest torqueri in eũ, cuius est domesticus.*

2 *Domestici qui dicantur.*

3 *Testi torquendo si aliquæ exceptiones obstent, ipsæ debẽt examinari & discuti, antequam testes torqueantur.*

4 *Testis de maleficio si esset vnus tantum qui sciret veritatem Rei, & ille non esset omni exceptione maior, quid agendum.*

DISCEPTATIO CXXXXVII.

De Teste domestico seù familiari.

DOmestico in eum, cuius est domesticus, & familiaris non potest infligi tortura.
1 Vt l. maritus. ff. de quæst. & l. 1. §. ad quæstionem. eo. tit. facit lex pen. ff. de test. Et qui di-
2 cantur domestici, not. in l. etiam. C. de test. & l. pridem. C. de quæst. cum sim. Tamen Domesticus dicitur ille, qui non solum subest ratione patriæ & dominicæ potestatis; sed etiã qui cohabitat, seù alio modo est inferior, seù subiectus capiti familiæ; vt est mercemnarius & similes. Tradit Bal. l. 2. C. de test. & d. l. etiã col. 5. Fœlyn. in c. in litteris de test. Cyn. d. l. etiam. Et maximè ille dicitur domesticus, qui vidit expensis Domini, & habitat in eius domo Soc. cons. 17. lib. 1. Immo Domesticus dicitur ille, qui cum Domino cohabitat in eodem tecto, & viuit ad vnum panem, & ad vnum vinum. Farinac. q. 55. num. 17. seq. Item Domesticus dicitur ille, qui cum aliquo habitat sub eodem tecto, & viuit ad vnum panem, & ad vnum vinum, vt dicitur, in camerata; seù habitat in domo illius, cui operas suas locat. Farinac. ibidem. ad tradit. per Paris. cons. 101. nu. 159. vol. 1. & cons. 55. n. 36. vol. 4. Beluis. cons. 85. nu. 12. Gram. vot. 16. nu. 19. & tenet Ferret. cons. 138. n. 27. lib.
3 2. Sed aduerte notanter, quod si aliquæ exceptiones obstant testi torquendo, vt ipsius infringant legalitatem, dd. exceptiones debẽt examinari, & discuti, anteq̃ testis torqueatur ne super vacuo, & absq; causa torqueatur, Casus est secundum Bart. ibi l. 1. §. si quis dicatur, ff. de quæst. Et ideò si de maleficio esset vnus testis tantum, qui sciret veritatem rei, & ille non esset omni exceptione maior, & sic non faceret inditium; etiamsi plenè probaret in casu, quo aliàs testis deberet torqueri, iste non torqueretur, cum tortus non faciat inditium.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Seruus quando plures patitur defectus, non potest deponere in his, quæ prætenduntur facta in domo etiã cum tortura, etiam in casu difficilis probationis.*
2 *Seruorum, & famulorum dictis etiam in crimine hæresis modica est habenda fides.*
3 *Serui Dominis suis infestissimi esse solent.*

DISCEPTATIO CXXXXVIII.

De Seruo ad testificandum inhabili.

NOn potest torqueri Inquisitus ad de-
positionem Serui ipsius ad testifican-
1 dum inhabilis; quoniã propter plures exce-
ptiones, & defectus, non potest deponere in
his, quæ domi prætenduntur facta: nanque
plures inhabilitates ipsius dictum in totum
repellunt. Gram. cons. 45. num. 22. in fin.
Bertaz. cons. 3. num. 32. Vbi quod ista con-
clusio omnium consensu recepta est. Claud.
ad Bertaz. cons. 71. in littera H. Vbi ampliat,
etiamsi cum tortura deposuisset; quoniam
tortura non supplet plures defectus, sed vnũ
tantum, sequitur id Anton. Eugen. cons. 27.
2 num. 66. Vbi loquitur in casu difficilis pro-
bationis, & vbi veritas aliter haberi nõ potest
Quinimò Seruorũ, & famulorũ dictis etiam
in crimine hæresis modica est habenda fides;
3 cum Dominis suis infestissimi esse soleant.
Director. Inquisit. 3. par. pag. mihi 606.
comm. 115. col. 2.

SVMMARIVM.

1 *Testis spontè vadens ad examen contra aliquem, quia suspectus est, nihil probat.*
2 *Testis spontè vadens ad examen in causa ardua, & capitali efficitur inimicus capitalis.*
3 *Testis spontè vadens ad examen contra aliquem non admittitur sine tortura.*
4 *Testis spontè vadens ad examen non afficit, quamuis dictum confirmauerit in tortura.*
5 *Testis spontè vadens ad examen contra aliquem nunquam ad torturã facit inditiũ, quia præsumitur eius inimicus.*

DISCEPTATIO CXLIX.

De Teste spontè se offerente examini.

TOrtura non potest infligi Inquisito ad
dictum illius, qui spontè contra ipsum
1 se obtulit examini, quoniam suspectus est.
Boss. tit. de opposit. contra test. nu. 21. & 29.
Ratio est, quia testis spontè se subijciens exa
mini in causa ardua, & capitali contra aliquẽ
2 efficitur eius inimicus capitalis. Bart. l. post
legatum. §. his verò. ff. de his, quib. vt indign.
Blanc. de indit. num. 152. c. cum P. vers. quia
in testimonium illius causæ fuerat. Vbi not.
omnes. de accusat. Gram. cons. 46. num. 4.
post alios, quos allegat Mascard. de probat.
conclus. 898. num. 17. Immo tanquam ini-
micus præsumptus. Bal. in d. c. cum P. in fin.
de accusat. Alex. in l. 3. ff. de test. nihil probat,
maximè etiam offensus, vel iniuriam passus.
Glos. Bart. & alij d. l. post legatum. §. his ve-
rò. ff. de his, quib. vt indign. cum alijs relatis
per Menoch. de arbitrar. casu 474. num. 57.
lib. 2. & de præsumpt. pariter in 2. lib. præ-
sumpt. 55. nu. 1. Text. est in §. si verò ignoti.
ibi veritatem corrumpere festinantes. & ibi
Glos. in verb. festinantes. in Auth. de test. Fa-
rinac. q. 46. num. 94. & q. 80. num. 1. Immo
3 ad examen spontè vadens contra aliquem
non admittitur sine tortura. Bart. in l. ex li-
bero. in princ. col. 2. in fin. vers. tertio quãdo
spontè vadunt. ff. de quæst. Et ibi Mars. n. 4.
& 14. Et est Text. in Auth. de test. d. §. si verò
ignoti. Vbi veritatem corrumpere festinantes
posse eos verberibus subiacere. Et ibi Glos.
in verb. festinantes. & in verb. verberibus.
4 Farinac. q. 79. num. 38. Nec facit, si dicatur,
depositionem d. testis fuisse confirmatam in
tortura ad faciem Inquisiti; quia inimicitia
capitalis non purgatur per torturam. Boss.
tit. de inquisit. num. 2. Vulpell. cons. 30. nu. 5.
5 seq. Bertaz cons. 8. num. 44. lib. 1. Quinimò
non solum non facit inditium ad torturam;
sed omninò repellitur; quia tunc præsumi-
tur inimicus. Aym. in l. quæ omnia. ff. de pro-
cur. Facit c. cum in tua. de spon. hæc Panor.
in c. cum P. Manconella de accusa. in fin.

SVMMARIVM.

1 *Reo non potest infligi torturã ob alia pretensa delicta, si de ipsis non fuit accusatus. nec extant inditia.*
2 *Reus confessus non torquetur super dd. delictis si de ipsis non sit diffamatus.*
3 *Diffamatio quando adest vltra confessionem, Reus torqueri potest.*

DISCEPTATIO CL.

De Delictis, de quibus Reus non fuit accusatus.

OB prætensa Delicta non potest tor-
queri Inquisitus, si de ipsis non fuerit
accusa-

1 accusatus, nec vlla extēt inditia; licet aliquā-do ob aliquam malam consuetudinem contrarium fuerit seruatum: nanq; daretur nimis magna potestas Iudicibus vexandi homines secundum Boss. tit. de examin. Reorum. n. 6. loquentem de Iudicibus examinātibus Reos sine inditijs: Et sic in fortioribus terminis multo minus torquere, quod est maius præ-
2 iudicium. Verum Reus torquetur, quando fuit confessus de dd. alijs pretensis delictis de consuetudine; si ideò sit diffamatus v. g. pro magno fure, seù magno falsario. Marf. in l. Repeti num. 41. ff. de quæst. Gram. vot. 13. num. 3. seq. Lancellot. Conrad. in suo Repert. tit. de negat. crim. & torment. Bertaz. conf.
3 40. num. 8. Et ista dicitur laudabilis consuetudo, quando vltra confessionem concurrit diffamatio. Et benè explicat Brun. tract. de indit. q. 5. 2. par. nu. 65. Vbi quod isto casu Iudex debet abstinere ab interogatione, & per consequens à tortura: Fallit tamen in aliquibus casibus, prout alibi dictum est.

SVMMARIVM.

1 *Testis, qui non debuit examinari ob eius inhabilitatem; examinatus nullum ad torturam facit inditium.*
2 *Testis, qui non debuit examinari, examinatus in casibus, in quibus admittitur, non est omni exceptione maior.*

DISCEPTATIO CLI.

De Teste qui non debuit examinari.

AD dictum testis examinati, qui ob eius inhabilitatem non debuit examinari,
1 non potest torqueri Inquisitus. Ità Bart. in l. 1. §. si cum quis. ff. de quæst. Bal. in l. Impera-
2 tor. ff. de stat. homin. Et examinatus in casibus, in quibus admittitur, non est omni exceptione maior. Vt tradit Cœpol. conf. 32. n. 2. Marf. conf. 5. col. 5. vers. vario modo.

SVMMARIVM.

1 *Habitator, si est bonæ famæ non debet torqueri.*
2 *Fama bona Rei tollit inditium ad torturam.*
3 *Inditium vnum Rei tollit aliud Fisci.*
4 *Coniectura illa est eligenda, quæ excludit delictum.*
5 *Inditium vnum pro Reo tollit omnia alia inditia, ex quibus ipse Reus torqueri possit.*
6 *Probatio Rei quamuis dubia, imperfecta, & non plena taliter offuscat probationem Instigatoris, quod sequi debet absolutio.*

DISCEPTATIO CLII.

De Habitatore.

1 HAbitatori non potest infligi tortura, si sit bonæ famæ, in casu v.g. quod igno-
2 ratur occisor; quoniam d. bona fama tollit inditium ad torturam. Ità Bal. in l. 1. in fin. C. locat. Blanc. de indit. nu. 414. Boss. tit. de indit. nu. 52. Cirill. in summ. crim. par. 3. Rubr.
3 de quæst. §. 9. nu. 4. Vbi quod tale inditium non operatur. Nec est nouum, quod vnum inditium Rei tollat aliud Fisci. l. Diuus. ff. de in integr. restit. Marf. conf. 109. n. 29. Gram. conf. 13. num. 9. & decis. 18. num. 5. Foller.
4 in pract. in verb. Dantur capitula. num. 47. Vbi quod si adsunt coniecturæ, illa est eligenda, quæ excludit delictum. Et vnum in-
5 ditium innocentiæ pro Reo tollit omnia alia inditia, ex quibus ipse Reus torqueri possit. Vt Ias. in l. fin. in fin. C. commun. delegat.
6 Hinc est, quod in criminalibus probatio Rei, quamuis dubia, imperfecta, & non plena taliter offuscat, & obnubilat, seù obumbrat probationem Instigatoris, quod sequi debet absolutio. Corn. conf. 134. vol. 4. col. fin. Ias. post Bart. in l. non solum. §. sciendum. col. 2. ff. de no. op. nūciat. vers. secūda cōclusio Bart.

SVMMARIVM.

1 *Inditia diuersi generis, & maximè quando vnumquodq; non est plenè probatum, non coniunguntur ad faciendum inditium ad torturam.*

DISCEPTATIO CLIII.

De Inditijs diuersi generis.

1 TOrtura non potest infligi Inquisito, quando Fiscus conatur afferre contra ipsum plura pretensa inditia diuersi generis, quādo omnia sunt remota, & vnumquodq; non plenè probatum; quoniam non possunt in causa criminali coniungi ad faciendum inditium ad torturam. Dec. c. cum causam. num. 14. seq. de probat. Marf. post Bart. l. 1. §. Idem Cornelio. in fin. ff. de quæst.

SVMMARIVM.

1 *Fisionomia mala & turpe nomen nisi aliud concurrat inditium non sufficit ad torturam.*

DI-

DISCEPTATIO CLIIII.

De Fisionomia mala.

1 FIsionomia mala, & turpe nomen Inquisiti non sufficit ad ipsum torquendum; nisi aliquod aliud concurrat inditium. Salyc. in l. fin. vlt. col. vers. quæro an sufficiat. C. de quæst. Gand. in tract. malef. sub rubr. de præsumpt. verb. tenementi. Bal. in l. 2. C. quomodo appell. non recip. Nouell. in pract. crim. car. 26. num. 56.

SVMMARIVM.

1 *Fuga sola Rei non sufficit ad torturam.*
2 *Fuga ab aliquo loco, quando potest ascribi alicui causæ non parit inditium.*
3 *Fugæ causa quamuis non probetur; tamen si fama est probabilis, statur illius assertioni, qui fugam attentauit.*
4 *Fugæ causa quando est rationabilis, excusatur fugiens, etiam quod formata sit Inquisitio.*
5 *Fugiens præsumitur discessisse ob aliam causam.*
6 *Fugæ causa quod euenerit propter delictum, per Fiscum probari debet.*
7 *Fugæ causa est rationabilis, quando fugiens est in periculo vitæ.*
8 *Fuga semper præsumitur in bonam partem.*
9 *Fugæ causa est, quando Delinquens suspicatur, nè contra eum formetur processus.*
10 *Fugæ causa est, quando Delinquens est forensis.*
11 *Fugæ causa est, quando Delinquens aufugit, nè caperetur*
12 *Captura cõtinet præiudiciũ irreparabile, & infamiã capti*
13 *Fugæ causa est, quando socius criminis, vel alius fuit carceratus.*
14 *Fuga sola non inducit confessionem.*
15 *Delictum nihil commune habet cum fuga, seù carceris effractione.*
16 *Fuga quamuis sit plenè probata; tamen ex ea non potest deueniri ad condemnationem aliquam.*
17 *Fuga non præiudicat, quando Inquisitus aliàs ob aliquod delictum non fuit solitus aufugere.*
18 *Fuga ante citationem, seù præceptum emanatum nullum parit inditium; sed leuem quandam præsumptionem.*
19 *Fuga præsumitur facta metu, & nõ animo fugiẽdi. quãdo quis discessit ab aliquo loco ex aliqua probabili causa.*
20 *Fuga facta metu fugientem excusat.*
21 *Fuga post commissum delictum non probat delictum.*
22 *Fuga facta ob seuitiam Iudicis nullum facit inditium.*
23 *Fuga post commissum delictum nullum parit inditium.*
24 *Fuga socij criminis siue ante, siue post consocij carcerationem nullum ad torturam parit inditium.*
25 *Fugæ inditium cessat, quando Delinquens rediit ad locum patrati delicti.*
26 *Fuga in hoc casu nec leue facit inditium.*
27 *Fuga purgatur per spontaneam comparitionem.*
28 *Fuga dicitur purgata per spontaneam constitutionem in carceribus.*
29 *Fuga sicut præstat inditium contra fugientem; ità nõ fuga facit inditium delicti exclusiuum pro non fugiente.*
30 *Fugæ suspicio purgatur iuramento Inquisiti ob quam causam discessit.*
31 *Fuga dicitur purgata, quãdo Delinquens facit copiã sui.*
32 *Loco vicino qui stat non habetur pro recedente.*
33 *Fuga alicuius non operatur in præiudicium tertij.*
34 *Fuga vnius non præiudicat alteri, quando sumus in delicto diuiduo.*
35 *Fuga post capturam alterius dat iustam causã timoris.*
36 *Fuga non afficit, quando Inquisitus sæpè facit copiam sui, eo quia semper manet in Ciuitate.*
37 *Fuga non præiudicat, quando quis vadit Romam, quamuis ibi captus fuerit.*
38 *Confugens ad superiorem non dicitur aufugere.*
39 *Itineris arreptio ad superiorem habet vim appellationis.*
40 *Fugiens è carceribus ad superiorem non habetur pro confesso, nec pro conuicto.*
41 *Fugiens ob seuitiam Iudicis dicitur discedere ex iusta, & rationabili causa.*
42 *Confugere ad Principem dicitur ire ad fontem, à quo debet iustitia emanare.*
43 *Fugere non dicitur, qui semper manet in Ciuitate, & sui copiam semper facit.*
44 *Fugere non dicitur, qui sui accusandi potestatem facit.*
45 *Fugere non dicitur, qui vadit ad Dominum, vel ad amicũ, quando imminet periculum, pro implorando auxilio.*
46 *Fugere non dicitur, qui vadit ad Vrbem recta via.*
47 *Fugisse non dicitur, qui discessit, & postea rediit ad locũ iuris, & iudicij.*
48 *Fugisse non dicitur, qui rediit ad locum, vbi fuit condemnatus, & stetit carceratus, licet nõ accesserit ad Iudices*
49 *Fugisse non dicitur, quamuis latitet se, qui non manet in Vrbe, & facit copiam sui permittendo se capturari.*
50 *De fuga saltem constare debet per duos testes, sicut de quolibet alio inditio.*

DISCEPTATIO CLV.

De Fuga Rei.

1 INquisito ob eius fugam non potest infligi tortura; quoniam sola fuga non sufficit ad torturam. Dixit Plot. cons. 65. num. 22. inter cons. crim. diuers. lib. 1. Berraz. cons. 416. num. 12. Idq; eo magis si agatur de muliere, quæ de sui natura est valdè timida; cum quis alijs de causis fugere possit. c. Accedens. 2. vt lit. non constet. Bal. in l. bonæ fidei. C. de reb. credit. Blanc. in l. vlt. ff. de quæst. nu.
2 285. Et quando d. fuga potest ascribi alicui causæ, tunc non parit inditium. Carrer. in sua prax. crim. num. 112. in princ. qui sub-
3 dit, quod etiamsi non probetur causa; tamen si fama esset probabilis, seù verisimilis, statur assertioni illius, qui fugam attentauit. Mascard. de probat. cõclus. 819. n. 11. post Bal. quẽ
4 allegat. Et hoc procedit, etiam quod sit formata Inquisitio. Vt scribit Rom. in l. lege Cornelia. ff. ad Sillan. Ideò præsumitur disces-

5 cessisse ob aliam causam.c.cum contumacia.
Vbi Glos.de hæret. in sexto Archid. in c. ni-
6 hilminus 3.q.9.Inferēs ꝓpterea, Fiscū teneri
probare, quod Reus causa delicti recesserit.
7 Soc.cons.4.col.pen.lib.3. Causa rationabilis
fugæ est, quando fugiens est in periculo vitę.
Ità Carrer.in pract.crim.in l.obseruare.num.
8 112. & illa semper præsumitur in bonam
partem. Ità Bal. in l.bonæ fidei. C. de iure-
9 iuran. Alia causa est, quando Delinquens
suspicatur, nè contra eum formetur proces-
sus. Rom.in d.l. lege Cornelia. ff. ad Sillan.
10 quem sequitur Dec. cons.434.num. 3. Alia
causa est, quia fugiens est forensis; Vnde in
loco commissi criminis locus ei non est tu-
tus, vel propter offensum, vel propter
eius consanguineos; & ideò isto casu fu-
ga nullum parit inditium. Vt per Carrer.
in pract. crim. in d. l. obseruare. num. 112.
11 Alia causa est, quādo delinquens se retraxit,
seù aufugit, ne caperetur. Gram. vot. 10 n. 1.
Menoch. cons. 94. nu. 36. lib. 1. quoniam
12 Captura continet præiudicium inreparabile,
& infamiam facti. Vt dicunt omnes in l. 4.
13 §. condemnatum. ff. de re iudic. Alia causa
est, quia d. fuga post carcerationem alicuius
socij criminis, seù alterius carcerati iustè in-
ducit timorem carcerationis, & sic ex tali fu-
ga nullum resultat inditium. Ioan. de Amic.
cons.7.num. 18. Ideò fugit Alcibiades Pro-
uerbium illud adijciens; Vitæ discrimen nè
matri quidem committendum: Fieri enim
ignorantia posse, vt nigrum pro albo ferat la
pillum. Vt Plutarcus in Alcibiade: Et Aelia-
nus lib. 13. variæ historiæ authores sunt.
Simanc. Enchirid. de torment.tit.52.nu.16.
Fugit etiam Demosthenes & Epistola se-
cunda de suo reditu inquit: Iam ob discessum
meum iure irasci mihi non potestis; nec enim
ideò abij, quod aut de vobis desperarem,
aut vspiam aliò respicerem; Sed primum
carceris ignominiam animo ferebam graui-
ter, deinde propter ætatem afflictionem illam
corporis perpeti nō poterā. Simanc. eo tit. nu.
17. Verum vt huiusmodi fugæ materia me-
lius intelligatur, ac plenius, & clarius tracte-
tur, dicitur, quod d. fuga Rei à Iudice parum
14 in consideratione est habenda; nanq; fu-
ga sola non inducit confessionem delicti:
Et hæc sententia est verissima etiam in causa
hæresis. Vt rectè docet Ioan. Roias tract. de
15 hæret.par.2.assertio. 15. Nihil enim cōmune
habet delictum cum fuga, vel carceris effra-
ctione. Pennia in Annotat. super lucer. Inqui-
16 sit.in tract. de Contumace. nu. 2. Idq; etiam
procedit, quamuis sit plenè probata, tamen
ex ea non potest deueniri ad cōdemnationē
aliquam. Foe'yn. communem dicens. c.nul-
17 lus. nu. 1. seq. de præsumpt. Item quia fuga
non præiudicat, quando Inquisitus aliàs ob
aliquod delictum non fuit solitus aufugere.
Ita Bal.in l. in lege. ff. ad Sillan. refert, & se-
quitur. Marc.de Perus.cons.32.nu. 2.diuers.
18 lib. 1. Item quia fuga ante citationem, seù
præceptum emanatum nullum parit inditiū,
sed leuem quandam præsumptionem. Vt
post Dec.Mars.& Vulpell. quos allegat, osten
dit Claud. ad Bertaz. cons. 133. in littera B.
19 Item quia fuga præsumitur facta metu, & nō
animo fugiendi; quando ex aliqua proba-
bili causa discessit ab aliquo loco. v. g. quia
fuit verberatus, vel minatus. Vt in indiuiduo
scribit Gram.vot.10.num.28. seqq. Et quā-
20 do quis metu aufugit excusatur à fuga. Boer.
decis.215.nu. 27. seq. Gram.cons.ciuil. 66.
21 num. 70. seqq. Item quia fuga post com-
missum delictum nō probat ipsum delictum.
l.lege Cornelia. ff.ad Syllan.& ibi Bart. n. 1.
22 quoniam potest esse, quod quis aufugiat se-
uitiam Iudicis, & sic ob nimiam carceratio-
nē, si nō discedat. Put.tract de scindic.in verb
Fuga Officialis.cap.2. An Iudex, & officialis.
nū.3. Vbi quod isto casu sufficit saltem pro-
babiliter timere, etiamsi non iustè. Ias. in l.
admonendi. num. 169. ff. de iureiur. Et ma-
ximè quando accedit ad superiorem; & qui
vadit ad superiorem, non dicitur aufugere.
Ità Boss. tit. de carcerat. fideiuss. committ.
23 num.45.seq. Immo quia fuga post commis-
sum delictum nullum parit inditium; nam
forsan delinquens suspicatur, nè contra eum
formetur processus; Et isto casu nullum facit
inditium. Rom. in d. l. lege Cornelia. ff. ad
Sillan. quem sequitur Dec.cons.434.num.3.
24 Vt proximè nu.9. dictum est. Item quia fuga
v.g. socij criminis siue ante, siue post cōsocij
carcerationem nullum ad torturam facit in-
ditium contra d. socium. Farinac.q.48.n.25.
25 Item quia fugæ inditium cessat, quando de-
linquens redijt ad locum patrati delicti, quia
tunc non consideratur fuga, cum in ea non
perseuerauerit. Ioan. de Amic. cons.7.n.19.
Clar. q. 21. vers. fuga Delinquentis. in fin.
26 Vbi quod nec etiam leue inditium facit, &
quod de hoc nulla est dubitatio. Idem Ioan.
de Amic.num. 9. Mascard. de probat. lib. 3.
27 conclus. 1330. num. 3. Item quia fuga pur-
gatur per spontaneā comparitionē. Bart.in l.
quis

quis sit fugitiuus. §. 1. ff. de Edilit. edict. Bal. in l. 1. col. 5. vers. quæro, quid de errore. C. de seru. fugit. Natt. cons. 407. num. 10. Et ideò non omnis, qui recedit dicitur fugere. Idem Natt. cons. 430. num. 21. Et quando quis sponte rediit in locum iuris, & iudicij non dicitur habuisse animum recedendi. l. nihil interest. Vbi not. Bart. ff. de capt. & post lim.
28 reuers. Immo fuga dicitur purgata per spontaneam constitutionem in carceribus. Bart. in l. quis sit fugitiuus. §. 1. & ibi Cœpoll. nu. 15. ff. de Edilit. Edict. Plot. cons. 65. nu. 25.
29 seqq. lib. 1. inter cons. diuers. crim. Ratio est, quia sicut fuga præstat inditium ad delictum, & inducit suspicionem contra fugientem, & non sui copiam facientem. Bart. l. lege Cornelia. ff. ad Sillan. d. Bart. per illum Text. in l. Impuberibus. §. præterea. ff. de suspect. tuto. Ità non fuga operatur præsumptionem ad non delictum; vt sic operetur oppositum in opposito, quod propositum in proposito. §. plus autem instituta. de act. l. si vt proponis. C. de nupt. Clar. q. 21. vers. Fuga Delinquentis. in fin. Vbi quod isto casu nec leue inditium facit, attestans de communi. Imò fugæ inditium totum resoluitur contra fugiētem, & non comparentem, & non contra non fugientem. Bal. in l. voluntatis. col. fin. C. de fi-
30 deicomm. Gram. vot. 6. num. 9. Item quia fugæ suspicio dicitur purgata iuramento Inquisiti ob quam causam discessit. Ità Cyn. in l. fin. C. de requir. reis. quod dictum reputauit singulare. Corn. 58. vol. 2. Nec dissentit Boer. decis. 215. num. 27. Peguer. decis. 17. num. 35. seq. Mars. in pract. §. diligenter. nu.
31 43. seqq. Dicitur etiam purgata, quando Inquisitus post patratum delictum faciat copiã sui; eo quia parum distabat ab vrbe; nam
32 qui stat in loco vicino, non habetur pro recedente. c. præsenti. de probat. in sexto Cuman. cons. 175. circa med. Natt. cons. 407. num. 9.
33 Et illud animaduertendum est, quod fuga alicuius non operatur in præiudicium tertij,
34 sed tantum contra se ipsum fugientem. Vt Boer. d. decis. 215. nu. 25. Immo fuga vnius non præiudicat alteri, quando fumus in delicto diuiduo, idest quod duo in simul delictũ commiserunt. Vt benè explicat Farinac. q. 38. num. 24. Vbi attestatur id sæpius audiuisse à quodam doctissimo viro eius amico;
35 & maxime quando aufugit post capturam alterius; quia iustè potuit timere eius carcerationem. Bertaz. post Bart. quẽ allegat cõs.
36 37. num. 10. lib. 1. Vbi quod fuga non præiudicat tertio. Item quia fuga non afficit; quando Inquisitus sepè fecit copiam sui. Cuman. cons. 175. circa med. Vbi quod non dicitur aufugere is, qui facit copiam sui, & capturandi potestatem facit Nec dissentit Natt. d. cons. 407. num. 9. Eo quia semper mansit in Ciuitate, & iuit per vias apertas, & passus est se capturari. Ias. in l. admonendi. col. 19. ff. de iureiur. nec dissentit Bertaz. cons. 468. n. 6.
37 seqq. Item quia fuga non præiudicat, quãdo Delinquens accessit ad Vrbem Romanam, quamuis ibi captus fuerit; quia habens recursum ad Principem excusatur. Boer. decis. 215. num. 28. Petr. Duen. conclus. 393. vers.
38 fugiens. tertia limit. & nullo modo dicitur aufugere. Vt per Boss. tit. de carcerat. fideiuss.
39 committen. num. 45. seqq. quoniam Itineris arreptio habet vim appellationis. Bal. in l. Sed & si per Prætorem. §. fin. ff. ex quib. caus. maior. Boer. d. decis. 215. num. 28. Vbi quod
40 isto casu fugiens etiam è carceribus non habetur pro confesso, nec pro conuicto, nec vti carcerum effractor punitur. Gram. vot. 39. cum alijs adductis per Veronen. in l. quis sit fugitiuus. num. 21. ff. de Edilict. Edict. Vbi quod ità aliàs fuit seruatum. Et maximè quando à suo Iudice est male tractatus longo
41 carcere: Et aufugiens ob seuitiam Iudicis dicitur discedere ex iusta, & probabili causa. Put. in tract. de Scindic. in verb. fuga officialis. c. 2. nu. 3. Vbi quod isto casu sufficit probabiliter timere, etsi non iustè. l. rectè. ff. quod met. caus. Ias. in l. admonendi. num. 169. ff. de
42 iureiur. Vltra quod confugiens ad Principem dicitur ire ad fontem, à quo iustitia debet emanare, l. meminerint. C. vnde vi & est species appellationis. c. dilecti. de appel
43 lat. Item quia fuga non præiudicat, quando Delinquens semper mansit in ciuitate, & assiduè sui copiam facit. Ità Cuman. cons. 175.
44 circa med. Item fuga non afficit, quando sui accusandi potestatem facit, & præsens habetur, qui est in foro, vel in Vrbe, Cuman. d.
45 cons. 175. Item quia fuga non præiudicat, quando Reus propter imminens periculum vadit ad Dominum, vel ad amicum pro implorando auxilio. Boss. tit. de carcerat. fide-
46 iuss. committen. nu. 46. Item quia fugere non dicitur, qui ad Vrbem per rectam viam vadit. Bart. in l. quis sit fugitiuus. §. apud labeonem,
47 ff. de Edilict. edict. Item quia fugisse non dicitur, qui discessit, & postea rediit ad locum iuris, & iudicij. Plot. cons. 65. num. 23. seq. l. inter cons. crim. diuers. lib. 1. Ias. & alij in l. admo-

admonendi.ff.de iureiur. Vbi loquitur de carcerato aufugiente de carcere, seù de manibus
48 Berroatiorum. Item quia fugisse non dicitur, qui redijt ad locum, vbi fuit cōdemnatus, & stetit carceratus, & habitat, licet non accesserit ad Iudices. Boer. decis. 215. num. 2. cum non possit dici fugitiuus, qui ad suos lares redijt. Ias. post Cyn. in d.l. admonendi.ff.de
49 iureiur. Item quia fugisse non dicitur, quāuis latitet se, qui non manet in Vrbe, & facit copiam sui, permittendo se capturari. Ità Cuman.consl. 175. circa med. refert, & sequitur Natt.cons 407.num.9. loquens in proprijs. c.præsenti.de probat. Tamen illud omnibus patere debet, quod de fuga deber constare per duos testes, sicut de quolibet alio inditio; secundum quod dicitur per Glos.in l.fin. C. famil.hercisc. voluit etiam Cyn.in l.fin.C.de requir. reis. Sed quid multa ? illud denique dicitur, quod quando fuga obijcitur alicui tanquam crimen, tunc probata fuga est probatum crimen (Vt quidā Iurisperitus dixit) l.desertorem.ff.de re.milit. C.de deserto.l. 1. & 2.lib. 12. secundum Oldrad. & hoc etiam tenet Iacob. de Aret. Cyn. Bart. Bal. Angel. & omnes. Quandoq; fuga obijcitur pro alterius criminis probatione, non vt sit de per se crimen; Er tunc aut est tale crimen, ad cuius probationem, & coudemnationem sufficit sola suspicio, & tunc sola fuga sufficit, quia facit quem suspectum. Vl l.in publicis. §.præterea ff.de suspect.tuto.& in hoc etiam concordanr omnes. Aur est tale crimen, ad cuius condemnationem requiritur plena probatio de ipso facto, & non de suspicione rantum: Et tunc aut quis fugit ante formatum processum, aut post. Primò casu aut fugit timore familiæ, ne capiatur, & postea vocatus ad iuditiū reuertitur, & comparet, & tunc fuga nullum contra eum facit inditium, nec sibi in aliquo præiudicat. Vt not. Bart.in l.quis sit fugitiuus.§.scienti de Edilict.edict. & ideò dicit Bal.in l. 1.C.de seru. fugit. Quod statutū puniens fugientem de carcere, non includit illos, qui exiuerunt animo reuertendi. Argū Insti.de rerum diuisione.in §.pauonum: Sed si citò reuertatur, secus si non reuertatur, & ita intelligitur Glos. in d.l. 1. ad hoc. ff.de re milit. in §. emansor. & in l. qui cum vno. §. Edictum germani. secundum eum. Si verò postea vocatus ad iudicium non veniar, & non comparet, & tunc fuga facit inditium, & præsumptionem contra fugientem, & intelligitur. Bart.in d.l. fin. de quæst, Aut non fugit timore familiæ Gubernatoris sed ex causa probabili, puta quia timet ratione partialitatis, nè propter mortem vnius hominis interfecti, ipse etiam occidatur, vel quod ab aduersa parte aliàs de delicto inculpetur, propter quod non est ei locus tutus; Et tunc propter fugam non resultat inditium sufficiens ad torturam. Et ità loquitur Bal.in l.bonæ fidei. C. de iureiuran. Et propter hoc quidam consuluerūt, quod si fuga potest ab aliqua rationabili, & probabili causa velari, & colorari non facit inditium. Vnde si quis propter homicidium factum de aliquo aufugit, nè consanguinei occisi ipsum interficiant, non propter hoc redditur suspectus de homicidio; nam aduersus periculum naturalis ratio permittit se defendere. l. itaq; ff. ad l. Aquil. secundum eos. Item consuluerunt quidam alij si solitus transcurrere ratione mercantiarum per diuersas ciuitates, & loca statim cōmisso homicidio de aliquo ipse recedit, & allegat se pro mercantijs emendis, vel vendendis recessisse; nam per eius recessum non fit inditium sufficiens ad torturam. allegat. l. si eum §. ex iusta. ff. de fideicomm. Et ad hoc benè facit; quia in hac re dubia, scilicet ex qua causa recessit interpretamur in meliorem partem. l. non omnes. §. a barbaris. Et hanc sententiam tenebat etiam Lud. de Vr. in l. admonendi.ff.de iureiur. Secundo verò casu quando quis fugit propter processum initiatum, & tunc aut ad inditium faciendum allegatur sola fuga, & illa non facit inditium, & ità loquitur Bart. in l. 1, ff. de bon. eorum, qui mor. si. consci: Aut allegatur fuga cum alijs adminiculis aliquid suspicionis inferentibus cōtra fugientem, & ità simul iuncta faciunt inditium. Argum. l. 1. cum ibi no. C. qui numero tut. & ità dicit Iud.de vrbe.in l. lex Cornelia, qui etiam limitat dictum Bart. in l. 1. C. de bon. eo.qui mor. si. nisi Iudici fuerit porrectus libellus minatorius de accusando, licet accusatio nō insteruenerit ad huc; quia de hoc resultat in multis casibus idem effectus, qui resultaret ex libello accusatorio. Vt est Text.in l.miles §. licebit.ff. de adulter; qui etiam limitat Tertio dictum Bart. ibidem nisi post accusationem institutam quis fractis carceribus aufugerit; nam tunc fuga plenam probationem facit, & facit eum haberi pro confesso de eo, de quo prætendebatur contra eum. l. in eos. & l. fin.de custo.reo. & in d.l. lex Cornelia. Quod est verum, nisi aufugerit ostio carceris existente aperto; quia tunc non

ha-

habetur pro confesso, nec fuga facit probationem criminis secundum Guil. de Cu. & Bal. in l. succurritur. ff. ex quib. caus. maior. Item idem Bal. in d. l. admonendi limitat illud verum, quando quis aufugerit de publico carcere: secus si de Palatio Gubernatoris allegat etiam Guil. in d. l. succurritur. Vbi hoc tenet. De eo autem, qui aufugit fractis cippis Bal. in d. l. contra ipsum tanquam si confessus fuisset, quasi nihil intersit, an parietibus, an compedibus teneatur. Dixit tamen Bart. in d. l. Cornelia, quod quamuis fuga deducta ad probationem criminis non plenè probet; tamen inditium facit ad torturam. Quod maximè habet locum, quando est adminiculata. l. vnica. C. de rapt. virg. hoc. Curt. Iun. d. l. admonendi. num. 49. seq. ff. de iureiur. ibi dicat, quod parit qualem qualem præsumptionem tantum. Quamuis alij DD. dicant, quod fuga operatur vires suas, quando patrato delicto quis citatus aufugit, vel citatus nō vult comparere. Vt per Bart. & alios in d. l. lege Cornelia. ff. ad Sillan. Plot. cons. 65. nu. 22. diuers. lib. 1. Aut in d. fuga perseuerat, quia tunc dicunt, quod facit inditium probabile ad torturam. Boss. tit. de indit. num. 49. vers. aliud inditium. Nec non quod inducit præsumptionem, & inditium; quod omninò est menti tenendum, & alios suos operatur effectus, quando est certa, & manifesta saltem per vehementem præsumptionem; quod se illa de causa absentauerit. Archid. qui ità signanter notauit. 3 q. 8. c. nihilhominus & in c. cum contumacia. de hæret. in sexto. Item aduertendum est, quod fuga non inducit inditium sufficiens, quando fugiens per prius reputabatur bonæ vitæ, & famæ secundum Archid. in c. decernimus. 3. q. 9. & fuit de mente Baldi in d. l. bonæ fidei. C. de iureiuran. Vbi dicit, quod absentia alicuius in dubio præsumitur in bonā partem, & formam, vt superius dictum est. Tamen fugiens statim commisso delicto, & ante formatam Inquisitionem dat certitudinem descendentem ab inditijs, & coniecturis apparentibus humana lege, & probatis ratione, quod ipse, & non alius v. g. occiderit. Et quando materia est talis, in qua certitudo haberi non potest nisi ex coniectura, illa fugæ coniecturalis certitudo sufficit. Bal. in l. 1. §. debebit. ff. de bon. agno scen. Dec. in c. ad hęc in beato n. 17. seqq. de postulat. Prælat. Et ideò euidens probatio dicitur illa, quę ex coniectura colligitur. Vt per plura iura ostendit Ioan. de Imol. in c. quia quesitum. de offic. deleg. Hinc est, quod ista fuga parit inditium verisimile, & accusat fugientem. §. si verò. Auth. de exhiben. introd. rei. propterea delictum probatur, etiam præsumptiuè. l. 3. §. interdū. ff. de his, quis deiec. & effud. quem Text. sic intelligit Glos. in l. 1. §. fin. de probat. Abb. in c. 3. loco. col. fin. de præsumpt. Verum ex mea sententia fuga probatur in genere idest ad inquirendum tantum non autem in specie cōtra personā Inquisiti.

SVMMARIVM.

1 *Fugiens è carcere ob aliquam causam, puta quia malè tractabatur, vel quia timebat sentiam Iudicis, & ad superiorem confugiens non punitur.*

2 *Itineris arreptio ad superiorem habet vim appellationis.*

3 *Fugiens è carcere non habetur pro confesso, nec vti carcerum effractor punitur.*

4 *Fugiens eo quia timet sæuitiam Iudicis non habetur pro confesso, & sufficit probabiliter timere.*

5 *Fuga quando causatur culpa & facto Iudicis non punitur, quamuis adsit cautio de non discedendo, quia tunc dicitur sublata cautio.*

6 *Delictum vnum dupplici pœna non potest puniri.*

7 *Fuga è carceribus non attenditur, quando non constat Reum deliquisse.*

8 *Fugiens è carcere iniustè detentus non punitur, quia licet ei carceres effrangere.*

9 *Fugiens è carcere animo reuertendi, & statim rediens non dicitur carceris èffractor.*

10 *Fugiens è carceribus non carceres rumpens, sed quia ostium ab alijs inuenit apertum, non potest puniri de effractione carceris.*

11 *Fugiens è carcere timens potentiam aduersariorum, seu Iudicis nequitiam, vel ob aliam probabilem causam, non ideò sit torquendus.*

12 *Fugiens è carcere facit sibi aliquod inditium, verum inditium eliditur si cito reuertatur.*

13 *Fugiens è carceribus quia iniustè tortus fuerat, non punitur, quia potest fugere timens, ne iterum iniustè torqueatur.*

14 *Fugiens è carceribus absq; conspiratione, & fractura nō punitur pœna capitis*

15 *Fugiens ad Ecclesiam non potest ab ea extrahi etiam ob crimen læsæ maiestatis.*

16 *Fugiens ad Ecclesiam citari debet verbotenus.*

17 *Fugiens ad Corpus Christi an possit extrahi Vide Boss. tit de captura. num 29*

18 *Fugiens ad domum præsbiteri quæ sit citra 30. passus propè Ecclesiam quando securus sit, & non possit extrahi.*

19 *Fugiens post formatam inquisitionem & accusationem præsumitur fugere timore molestiarum & vexationū.*

20 *Fugiens ostio carceris existente aperto non habetur pro confesso, nec fuga facit probationem criminis.*

R DI-

DISCEPTATIO CLVI.

De Fugiente è carcere.

1 CArceratus ob eius fugam è carcere non potest infligi tortura, quando probabilem aliquam habet causam; puta quia malè tractabatur, vel quia timebat seuitiam Iudicis, seù nequitiam, & ad superiorem con-
2 fugit; quia tunc itineris arreptio habet vim appellationis. Vt in l.sed etsi per Praetorem.§.fin.& ibi Bal.ff.ex quib.caus.maior.
3 Quapropter sic effugiens nec habetur pro confesso, nec vti carcerum effractor punitur. Hostien. in c. Vt dilectus. ext. de appellat. Paris.de Put.in tract.de Sindic.in verb.fuga officialis.c.1.incip. An Iudex, vel officialis. nu.4.fol.mihi 190.a tergo. Iacob. de Sancto Georgeo in l.1.num.9.C.de seru.fugit.Ioan. de Amic.consi 7.nu.20.Boer. decis. 215. nu. 28.Gram.vot.39 num.12.Cepoll.in l.quis sit fugitiuus. in princ.num. 21. ff. de Edilit. Edit.Paul.Ghirlan.tract.de relaxat.carcerat. Rubr.de fuga Incarcerat.nu.10.seq. Caccialupus in tract.de Debitore suspecto,& fugit. q.1.n.2.inter tract.à quos tom.16.fol. mihi 181.Mascard.de probat.lib.2.conclus. 820. num.13.Farinac.q.30.num. 171. Carrer.in pract.crim.in 2. tract. de ind. §. tertium est indicium.num.38.Foller.in pract. crim. par. 4.in verb. Etsi confitebuntur, nu. 57. Paris. de Put.tract.de sindic.in verb.An Iudex, vel officialis fol.mihi. 140. Vbi timens seuiti
4 Iudicis, ob fugam a loco, vbi permanet Iudex,non habetur pro confesso, & sufficit probabiliter timere,etsi nō iustè.l.rectè. ff. quod met.caus.Boer.decis.215.nu.27.in fin. Immo
5 fuga quando cauatur culpa, & facto Iudicis iniustè punitur,quamuis adsit cautio de non discedendo,dicitur sublata d.cautio.Bal.l.fin.
6 C.de nouat.Foller.Vbi supra.Ratio est,quia pro vno pretenso delicto quis dupplici poena affici non debet,Glos.l.qui de crimine. in verb.plurima.C.de accusat.Clar.q. 84. vers.
7 alius casus est. Et quando non constat.Reū in aliquo deliquisse, fuga è carceribus nō est
8 attendenda.Mar. consi.18 num.34. Brunor. à Sole in suo vniuers. cons.crim.num.13.Boss. tit.de delict.n.53. Et maximè quando iniustè detinetur, licet ei carceres effrangere, & aufugere absq; incursu pœnæ.l. vis eius. & ibi Bart.C.de probat.Clar.q.21.vers.3 aurē
9 modo.Immo quando fugit animo redeundi, & statim redit,carceris effractor non dicitur. Alex.ad Bart.in l.1.ff.de effract.Vulpell.cōs.
10 139.num.5. Et eo magis quando carceres non rumpit;sed quidem quia ab alijs ostium carceris inuenit apertum, non potest puniri de effractione carceris Bart. tract. de carcer. propè fin. vers. Sed iuxta prædicta quæro, quod si ostium carceris erat apertum. Franc. Becc cons.44.num.2 10.& 36. Rip. l. admo-
11 nendi,nu.170.ff.de iureiur. Vbi ait hanc esse communem opinionem. Et quando accidit, quod fugiens è carcere. eo quia veritus est seuitiam Iudicis, aut potētiam aduersariorum, vel ob aliam probabilem causam nec etiam est torquendus.c.accedens.2.Vt lit.non contest.Bal.in l.bonæ fidei.C.de reb.credit.Blāc. in l.vlt.ff.de quæst.num.285. Simanc.eo tit.
12 num.17. Et quamuis aliquod sibi faciat indicium.Bal.in l. 1., num 4. C.de Edilit; act.c. vulgaris §.diuortium,de pœni. d. p.& in c. prætenti,de prohen.in fexto tamen d.indiciū eliditur, si illico reuertitur. Vt Alex.in consi. 144.n 2.Bart.in l.quis sit fugitiuus.§ sicut.ff. de Edilit.edict. Bal. in l. 1. C. de seru. fugit. Nouell.in tract.ad defens.num. 102.seq.cat. mihi 67.Quibus quoq; additur,quod fugiēs
13 è carceribus eo quia iniustè fuerat tortus,nō punitur.l.in eos.ff. de custo. reo. quia potest fugere,timens nè iterum iniustè torqueatur. Glos.in Clem.pastoralis.vers.per violentiā, ibi cōmuniter recepta de re iudic Ioan.Andr. ad spec.Rubr.de iureiur.Anc.reg. peccatum. 3. q.de reg.iur.in sexto. Etsi carceris fractura præcesserit.Ex congestis ex Did. c.,l b. 1. resolut.c.2.nu.11.Bab.cons.7.nu 41.in 1.Plac. lib.1.Epit.delict.c.23.nu.6.Clar.lib. 5. sent. s.fin.q.21.vers.3 autem n.17. qui de eō ittestatur.Vulpell.cons.21 n.7. Quinimò fugiēs quia iniustè tortus pro confesso non habetur. Vulpell.ibidē.n.8.Idq;ēt præcipue in huius-
14 modi materia est aduertendū, quod fugienti è carceribus absq; conspiratione, & fractura, capitis pœna nullo modo puniri potest.Albe in l.inter eos.ff.de custo.reo. Angel.l. 1. ff.de effract.Comen.cōs.106.Clar.§.fin.q.21.vers. 3.aurē,modo, & ita seruari testatur in praxi.
15 Vulpell.cōs.70.n.1.Et quādo fugiens è carcere, vel alias confugit ad Ecclesiā nec ēt ob crimen lesę maiest.ab ea extrahi potest.Boss.
16 tit.de capitura.n.32. Et qn̄ est citandus, citari
17 debet verbotenus.Boss.d.tit.nu 28. Sed fugiēs ad Corpus Christi,an possit extrahi. Vi-
18 de d.Boss. d. tit, num. 29. ita pariter fugiens ad domum præsbiteri quæ sit intra 30. passus propè Ecclesiam quando securus sit & non possit à Iudice extrahi. Vide d. Boss.

19 Bofs.d.tit.num.30.Verum dato quod quis è carcere fugiat post Inquifitionem formatā, & accufationem, in omnibus cafibus timore moleftiarum, & vexationum fugere præfumitur, quæ ex carceratione proueniunt, quas non omnes fubire volunt, etiam quod innocentes fint. Dixit Bart. per illum Text.l.
20 1.num.1.ff.de bon.eorum. Deniq. dicere nō eft prætermittendum, quod fugiens oftio carceris exiftente aperto non habetur pro confeffo, nec fuga facit criminis probationem fecundum Guil. de Cu. & Bal.in l. fuccurritur, ff. ex quib. cauf. maio. Item idem Bal. in l. admonendi. limitat illud verum, quando quis aufugerit de publico carcere, fecus fi de Palatio Gubernatoris allegat etiā Guil.in d.l.fuccurritur. Vbi hoc tenet. De eo autem, qui aufugit fractis cippis. Bal. in d.l. fuccurritur. per illum Text. tenet idem quod fi fregiffet carceres, & fine fuga probat contra ipfum, tanquam fi confeffus fuiffet, quafi nihil interfit, an parietibus, an compedibus quis teneatur. Dixit tamen Bart.in l. lege Cornelia. ff.ad fillan quod quamuis fuga deducta ad probationem criminis non plenè probet, tamen inditium, facit ad torturam. Cæterum vt melius huiufmodi materia intelligatur, ac plenius de ipfa tractetur, dicitur quoq; quod Attentantes fugam è carceribus eos frangentes cum effectu fugæ: licet l.1 ff.de effracto carcere dicatur puniri debere pœna capitis; tamen non intelligitur de
21 naturali, fed de ciuili. Glof. in l. 1. in verb. capitali.C.ne chriftianum mancip. & in l. vt frumentum. Vbi Bal.& Salyc. C. quæ res vend.non pofs.cum alijs, quę pluribus, quos ibidē adducit Petr. Duen.in fuis reg. vtriufq; iuris.in reg.393. incip. fugiens fractis carce-
22 ribus. limit. 8. Vbi probat hanc effe communem. Quando verò non fequitur fuga, tunc non ftatuitur pœna, nifi quod habeatur pro confeffo, & conuicto de criminibus, pro quibus detinetur, vel in arctiores carceres detrudatur. Per l.in eos. ff.de cufto. reo. Vbi ita declarant Albetic. & Angel. cum alijs, quos refert Bofs. in fua prax. tit. de carcere. num. 5. & tit. de effractoribus carcerum. nu.
23 1. Sed hoc etiam recipit limitationem; nam fi quis attentauerit fugam, & carcerum fracturam ex fe ipfo non facta confpiratione cum Socijs, tunc ceffat difpofitio d.l.in eos, & non habetur pro confeffo. Ita Bal. notanter conf.32.lib.3. num.1. verf. aut detinetur pro inquifitione, & cum alijs adductis per eundem Petr. Duenam reg 392. limit.6. Et vt dicit Albet.in d.l.in eos. vel debet talis attentans detrudi in carceres arctiores, vel haberi pro confeffo, & conuicto, & fequitur
24 Bofs.d.tit.de carcere.num.5. Et fic cum pœna fit pofita alternatiuè, Iudex, vel Fifcus eligendo vnam pœnam, alteri renunciauit; quia (vt dictum eft) nemo debet dupplici pœna puniri. l. plura delicta. ff. de actio. & oblig. Et Inftit. de oblig. quæ ex delicto nafcuntur. §. quæ de fullone cum ibi traditis
25 per DD. Et aufugiens è carceribus rupto pariete carcerum, fi plebeius eft operis publici: fi autem nobilis fit, relegationis pœna tenetur. Per Text.in l. 1. in fin. de effract. Vbi omnes. Et quamuis Bart.in d l.eos. quē ibi omnes fequuntur. ff. de cufto. & exhib. reo. dicat, quod Reus frangens carceres, & aufugiens puniatur pœna criminis, pro quo detinebatur; ac fi verè illud commififfet, & habeatur pro conuicto, & confeffo. Per d. Text.in l.in eos. apertiffimè colligitur idem effe contra Text. expreffum in d. l. 1. in fin. ff.de effracto. Vbi expreffa pœna eft aufugientis ruptis carceribus (vt fupradictum eft) vt nō puniatur pœna criminis, fed de carcerum effractione, alias effractor carcerum pœna delicti puniretur non de fracto carcere. Vt Text. eft in l.in eos.declarat Boer.decif.215. num. 22. verf. & ad fextum. Et notabiliter Ioan. Igne.in l.3.§. ubuenitur.num.65.vfq;ad nu. 83.93 94.cum alijs feqq. ff de fenat.conful. Syllan. Nec quifq; moueri debet, quod Bart.opinio d.l. in eos videatur communis, vt atteftatur Clar. in pract. crim. § fin.q.21. verf. 3. Et propterea à communi opinione nec in confulendo, nec in iudicando recedendum videatur. Per Text.in l. 1. §. finē. ff. de offic.quæft. Vbi fcribentes. & in l.maximum vitium. §.nam hoc corrigentes.C.de lib.præterit. Et vtrobiq; fcribentes, & videatur non fani capitis recedens à communi. Vt per Rim.conf.86.verf. vltimò hoc fequitur quoniam difficillimum eft maiorum Sententias reuoluere. Per Text. in c. veniam.35.q. 9 Vbi Glof. & fcribentes Rip.in l.dirs.§.hoc autem indicium. nu.106. ff de damn.infect. Tamen in pluribus fallit conclufio ifta. Primò quando extat Text.in contrariū de quo in communi opinione nulla habetur confideratio, & ad quem fequentes communem non aduerterunt, vt refpondit filuan.in cōf. 10.n. 16.vol.1.cum alijs ibi per eum congeftis. Et quia Textū in hoc cafu nō habemus declarā

tem pœnam effractoribus carcerum irrogan. de quo Bart. mentionem non facit in d. l. in eos. ergò. Secundò fallit quando contraria opinio est melioribus, & fortioribus rationibus fulcita. Tunc enim opinio plurium non attenditur. Vt per Text. expressum in d. l. 1. §. sed neq; ex multitudine. Vbi Glos. & scriben. C. de veter. iur. enuclean. Text. in l. qui folium §. sabinus. vers. Imperator, ff. ad senat. consult. Trebell. Opinio Boer. in d. decis. 215. Et Ioan. Igne. in d. l. 3. d. §. subuenitur. num. 63. 64. 65. cum alijs seqq. contra communem opinionem videtur esse melioribus rationibus comprobata. Vt plenè ibi per Igne. Ideò à communi opinione tanquã erronea, quod tantorum patruum venia dixisse volui, discedendum putauit. per ea, quæ idem Ioan. Igne. respondit in d. §. subuenitur. num. 64. seq. Text. est in c. Nicena. Vbi Glos. & scribentes 31. dest ea. Fœlyn. in c. 1. num. 102. & seq. extra de constit. opinio illa ex duabus spectan. est sequenda, quæ ex melioribus oritur rationibus. Rolan. Valle cõs. 100. num. 49. vol. 2. Paris. cons. 722 num.
16 41. vol. 1. Quæ conclusio procedit etiamsi opinio contra communem sit tantum vnius Doctoris, etiam deterioris. Per Text. in d. l. 1. §. sed neq; ex multitudine. C. de veter. iur. enucl. Fœlyn. in c. 1. num. 1. extra de re iudic. Et quando duæ opiniones sunt in causa criminali, quarum vna communis, & seuerior, altera non communis & mitior, est amplectenda. Vt respondit Rolan. à Valle cons. 51. num. 44. vol. 1. & cons. 64. num. 31. vol. 2. Sed semper requiritur, quod fuerit secuta consumatio delicti.

SVMMARIVM.

1 *Hæretici dictum contra fidelem, & catholicum ad torturam non facit inditium.*
2 *Hæretici dictum contra catholicum Inquisitores contemnere non debent.*
3 *Hæreticus non est testis omni exceptione maior.*
4 *Infidelis qui est Deo non potest esse fidelis hominibus.*
5 *Hæretici dictum non facit semiplenam probationem, vt possit ad capturam deueniri.*
6 *Hæretici dictum facit inditium ad inquirendum tantum.*

DISCEPTATIO CLVII.

De Hæretico contra Catholicum.

1 HOmini fideli, qui pro vero fideli, & catholico reputatur, non est infligenda tortura, quando hæreticus crimen heresis ei imponit, siue eum dicat Socium crimi-
2 nis, siue non. Et quamuis Inquisitores ipsius vocem contemnere nõ debeant; tamen quia non est omni exceptione maior, plena non
3 est ei adhibenda fides, prout adhibetur testibus integris, & omni exceptione maioribus:
4 Tum quia qui est infidelis Deo, non potest esse fidelis hominibus, c. non potest. 2. q. 7. & tenet. Petr. de Anchar. cons. 317. Tum etiam
5 quia hoc in casu hæresis certum est, quod ipsius dictum non facit semiplenam probationem, vt ad capturam possit deueniri; sed
6 ad inquirendum tantum facit inditium; quod si cum alijs coniecturis verisimilibus, & adminiculis coniungatur, tunc ad cætera parat viam. Et ab hac sententia credo non esse recedẽdum. Director. Inquisit. 3. par. pag. mihi 611. comm. 117. col. 1. seq.

SVMMARIVM.

1 *Iudeus non potest esse testis contra Christianum etiam in exceptis.*
2 *Infidelis testimonium ferre non potest contra Christianũ.*
3 *Iudeus est adeò incapax testimonij contra Christianum, quod Christianus huic priuilegio renuntiare non potest.*
4 *Iudeus sicut est infidelis Deo, ita & Christiano.*
5 *Iudei quia sunt in superstitione reprobata, dicuntur esse semper in delicto.*
6 *Iudei non sunt liberi, sed seruilis conditionis christianorum ob eorum delictum.*
7 *Iudei, quia testimonia diuina contemnunt, humani testimony pondus perdiderunt.*
8 *Iudeus in causa hæresis contra christianũ ferre nõ potest.*

DISCEPTATIO CLVIII.

De Iudeo contra Christianum.

1 CHristiano ad depositionem Iudei non potest infligi tortura: quoniam Iudeus non potest testimonium ferre contra Christianum. c. si hereticus. & c. non potest. 2. q. 7. Glos. in c. Iudeis. Vbi not. omnes dec. tit. l.
2 quoniam. C. de hæret. Afflict. decis. 214. Idq; etiam dicitur de Infideli, qui pariter contra Christianum testis esse non potest. Director. Inquisit. pag. mihi 441. Eymeric. 3. par. q. 68. Ratio est, quia (vt alias dictum est) qui est

est infidelis Deo, non potest esse fidelis hominibus d.c.non potest.2.q.7. tenet Petr. de Anchar. cons. 317. Quod procedit etiam in crimine except . Glos.no rab.in c. Pagani.2. q.7. Idem tenet Ioan. Andr. & Burr. c. 1. de
3 test. Quoniam Iudeus est adeò incapax testimonij contra christianum, quod Christiani huic priuilegio renunciare non possunt. Foelyn.c. Iudei. de test. Alber.l. quoniam. C. de
4 hæret. Et optima ratione quidem nam sicut est infidelis Deo, ità & christianis. Vt per Plot. in l.si quando. num. 363. C. vnde vi.
5 Nec mirum esse debet, si d. Iudeus non potest esse testis; quia cum sit in superstitione reprobata, ideò semper est in delicto. Not.
6 in l.non erit.§. Diuus. ff. de iureiur. Additur etiam quod Iudeus non potest esse testis cōtra christianum dupplici ratione. Prima ratio est, quia non est liber, sed seruilis conditionis christianorum ob eius delictum. Secunda
7 ratio est, quia cum diuina testimonia contemnat, humani testimonij pondus perdidit. c. ipsa pietas. 23.q.4.d.l.quoniam.C.de hæ-
8 ret. Cæterum Iudeus contra christianum testimonium ferre potest in crimine hæresis. 4.q.3.placuit. Director. Inquisit. 2. par. pag. mihi 209. col 2. Sed ego puto ad præsumptionem faciendam, seù ad inquirendum tantum, cum non sit omni exceptione maior.

SVMMARIVM.

1 *Neophitus non admittitur ad testificandum contra christianum.*

DISCEPTATIO CLVIIII.

De Neophito contra Christianum.

1 CHristiano ad dictum Neophiti non potest infligi tortura; quoniam Neophitus cum nuper sit ad fidem conuersus, non admittitur ad testificandum contra christianum. c.2.48. distin. Crott.tract. de test.num. 136. Roman. singul. 672. Mascard.de probat.lib. 3. conclus. 944. num. 3. seq.

SVMMARIVM.

1 *Homicidio de nocte commisso qui præsens fuit, non potest torqueri vti verisimilibus informatus.*

DISCEPTATIO. CLX.

De Præsente homicidio de nocte commisso.

IN casu homicidij de nocte commissi Inquisito non potest infligi tortura; quamuis fuisset præsens; quoniam verè non po-
1 test deponere vidisse interfectorem, nec vti verisimiliter informatus potest super ipso torqueri; nanque falso id deponeret. Vt in proprijs terminis tradit. Bal. in l. si cum. §. in hoc. ff. quod met. caus. Sal. in l. non minorem. num. 4. C. de transact. Dec. cons. 163. col. 3.

SVMMARIVM.

1 *Homicidio qui præsens est, & non obuiat, licet obuiare possit, non est torquendus.*
2 *Quod procedit etiam si videret hominem corā se interfici.*
3 *Procedit etiā si clamore obuiare, & hominē euadere possit.*
4 *Homicidio opem præstare non dicitur, qui non iuuat eum qui occiditur.*
5 *Homicidio quis obuiare tenetur duobus concurrentibus.*
6 *Quis non dicitur posse probibere, nisi commodè possit.*
7 *Homicidio qui præsens fuit, non tenetur credere, socium voluisse committere d. homicidium; cum nemo præsumatur delinquere velle.*
8 *Homicidio qui non tenetur obuiare, non obuians non tenetur aliqua pœna.*
9 *Homicidio qui præsens est secundum aliquos tenetur obuiare, & si non obuiat est puniendus si facere potest. & si non potest opere saltem clamore.*
10 *Homicidio qui præsens est tenetur obuiare secundum aliquos si est officialis, secus si priuata persona.*
11 *Homicidio qui præsens fuit in dubio secūdū aliquos casualiter, & ex accidēti, & non studiosè adfuisse præsumitur.*
12 *Homicidio qui præsens fuit illud non dicitur commisisse, nisi probetur, quod opem dedit.*
13 *Homicidio qui præsens fuit, non potest inquiri tanquam particeps criminis.*
14 *Tractatus ad homicidium probari debet.*
15 *Homicidio qui præsens fuit non tenetur de assistentia, nisi constet de auxilio & tractatu.*

DISCEPTATIO CLXI.

De eo, qui Homicidio præsens est, non obuiat.

1 INquisito non potest infligi tortura sub prætextu quod opem dedit homicidæ, eo quia homicidio præsens fuit, & non obuiauit, cū obuiare posset; quoniam nemo obuiare tenetur. Bal. in l. 1. §. si in eo. ff. ad

R 3 Sillan.

2 Silan. Quod procedit, etiamsi videat hominē corā se interfici Castren.l.fin.in fin.C.de his, quib. vt indign.nec non etiamsi clamore
3 obuiare, ac hominē euadere possit. Bal. l. vt vim q.8.ff.de iust. & iur.Dec.c.1.col.4.n.6.de offic. delegat. Nanq; nō dicitur prestare opē,
4 qui non iuuat eum, qui occiditur. Bal. l. 1. col. 3. vers. ex personis deniq; C. de seru. fugit. Quod habet locum etiā de iure canonico, vt in foro contentioso nulla pœna teneatur, licet in foro pœnitentiali peccaret. Ias.l.vt vim.col.pen.ff.de iust. & iur. Barbat. c.1.col.10 num.64.de offic.delegat. Vt v.g. Ego sciui, quia Titius mihi dixit velle occidere Caium; non tamen dolo meo, vel culpa permisi, d. Caium fuisse occisum; sed potui prohibere, & non prohibui, & de hoc fui accusatus; nulla pœna sum puniendus, licet quoad Deum peccarem. Argum.èxt.dè hæret.c.2.& 2.q.7.negligere cum possis èxt. de hæret.c.cum ex iniuncto.Iuxta illud Diliges
5 proximum tuum sicut te ipsum. Nec ab re videri debet, quoniam in omnibus casibus, in quibus quis tenetur obuiare delicto ad eius prçsentiam cōmisso intelligitur semper. duobus concurrentibus. Primo quod sciat delinquentem delinquere velle. Secundo q prohibere possit, alias imputari non potest. Alex.l.non solum.§.si quis ipsi Pretori.super 10.q.col.6.l.in omnibus.cū l.seq. ff. de noxal.act.& in l.scientiā in princ.ff.ad l. Aquil. Bart.in 1.col.ff.de no.op.nunciat.& ibi etiam Ias. & est Text.in l. qui omnibus cum l.seq.
6 ff. de noxal. act. Et ille solus dicitur posse obuiare, qui commodè potest l. Nepos proculo.ff.de verb.significat. Fœlyn. c. quanto. col. 1.de sent.excomm.Cagnol.l. culpa.caret
7 in princ.de reg.iur. Veruntamen non tenetur credere, Socium voluisse homicidium committere; cum nemo præsumatur delinquere velle.Bal.c. cum in iuuentute. de præsumpt.
8 Sed qui non tenetur obuiare, non obuians nulla pœna tenetur. Tradit Bart.l.1.§ si in eo. ff.ad Sillan.Sunt autem qui dicunt, quod tenetur, & est puniendus, si non prohibet, si fa-
9 cere potest.Casus est in l.qui scientiam. ff.ad l.Aquil.d.l.in omnibus.de noxal.act.& facit 33.q.3.non inferenda vltimò. Quod si non potest opere saltim clamore.l.2.§. hoc autē.
10 ff.ad Sillan.Alij dicūt, quod si est officialis tenetur, secus si priuata persona. Et de hoc not. c.quartæ præsumptionis.èxt.de sent.excōm.
11 c.sicut.èxt.de homic.§ 1.ibi etiam nota contrariū.Bonifa.Rubr. quid sit accusatio.n.41.

Verum homicidio, seu delicto quando quis interfuit, in dubio casualiter, & non studiosè adfuisse præsumitur. Tradit. Fœlyn. c. sicut dignum.sub num.5. vers.& ista omnia limita de homic.quem sequitur post alios, quos allegat.Hyppol.l.fin.num.28.ad l. Cornel. de Sicar.quoniam qui delicto præsens fuit, non
12 dicitur cōmisisse delictum, nisi probetur dedisse opem delicto.Angel.in tract.malef.August.de Arimino in Addit.ad Angel.in Glos. præcedent.quia ex Bal. (vt dictum est) præsumitur casu interfuisse, & ex accidenti potius, quam ex proposito, cum alijs adductis
13 per Bertaz.cons.516.num.3.seq. Et iste talis non solum non potest inquiri tanquam particeps criminis.Paris.cons.152.num.33.
14 vol.4. nisi probetur tractatus. Bart. Teg. in tract.iuis criminal.num.12. pract. num. 10.
15 vers.4. Sed nec etiam tenetur de assistentia, nisi constet de eius consilio & tractatu. Burs. cons.65.num.11.Claud.in pract.crim.regal. 207.num.2.seq.

SVMMARIVM.

1 *Associans aliquem, qui homicidium commisisse pratenditur, non torquetur, nec aliqua pœna tenetur quando non vadit animo committendi homicidium.*

2 *Homicida quis fuerit, quando non constat, associans non est torquendus.*

3 *Inditia quando non extant non minus contra vnum, quā contra alium quid agendum.*

4 *Innocens pro nocente torqueri non debet.*

5 *Homicidium commissum de nocte magis incertum reddit illum qui occidit.*

6 *Associantes, & assistentes quod deliberate accesserint, per fiscum probari debet.*

7 *Associantes, & assistentes etiam armati non puniuntur, nisi deliberatè homicidio astiterint.*

8 *Associantes, & assistentes quod non deliberatè accesserunt, statur ipsorum iuramento.*

DISCEPTATIO CLXII.

De Vocato ab amico vt arma capiat, & ipsum associet.

NOn solum tortura, sed nec etiam alia pœna potest infligi Inquisito vocato
1 ab amico, vt arma capiat, & ipsum associet ad aliquem locum; si d.amicus obijcitur inimico, & ipsum occidat; Ratio est, quia non iuit animo committendi homicidium. Ità Marf.in l. vnica.num.81. C.de rapt.virg. Et quod nulla pœna sit puniendus associans scribit Cæphal.cons.77.num.75. Iob. Non. cons.

conf. 101.num. 15. seqq. Bal. in l. ob hæc
1 verba ff. de his, qui not. infam. Quinimò in huiusmodi casu etiamsi non constaret de cer-
2 to interfectore, adhuc dicitur associantem nec super pretensa assistentia, nec super pretensis
3 percussionibus non esse torquendum; quoniam quando inditia extant non minus contra vnum, quam contra alium, Iudex prudens
4 non permittet, vt Innocens pro nocente torqueatur. Boss. tit. de homic. num. 28. Blanc. de indit. num. 227. & num. 246. cum alijs adductis per Bursatt. cons. 316. num. 10. seqq. lib. 3. Et eo magis quando homicidium fuit
5 commissum de nocte; quoniam homicidium commissum de nocte magis incertum reddit illum, qui occidit, nisi aliter constet. Ità Bursatt. d. cons. 216. numer. 13. seqq. lib. 1.
6 Et ideò assixentes etiam armati non puniuntur, nisi deliberatè accesserint; & quod deliberatè accesserint, tenetur fiscus probare.
7 Text. est expræssus. in l. 3. §. homines. ff. de vi. bon. rapt. Mars. in pract. §. constante. nu. 60. latè Carrer. in pract. crim. §. homicidium. nu. 48. seqq. Crauett. cons. 124. num. 5 Et isto casu statur iuramento ipsorum, quod non deliberatè accesserunt. Gram. decis. 25. num. 5. Ruyn. cons. 1. num. 3. in fin. seq. lib. 5.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium commissum in aliquo loco non potest ascribi alicui sub prætextu quod per d. locum est solitus transire, & conuersari, quando maleficia non est solitus perpetrare.*

DISCEPTATIO CLXIII.

De Homicidio commisso in loco, per quem aliquis est solitus transire.

1 Tortura non potest infligi Inquisito ob homicidium commissum in loco, per quē erat solitus transire, & conuersari; quando maleficia non est solitus perpetrare. Argum. l. si cui. §. hisdem. ff. de accusat. & in l. si ità §. fin. ff. de fun. instru. Et istud puto per ea, quæ in simili not. Glos. & Bal. in l. fin. ff. de hæred. instit. Et de hoc habetur per Iud. in l. 1. §. si quis vllam. ff. ad Sill. Vbi inducit illū Text. quod si ante ostium domus. N. reperitur corpus mortuum, præsumitur à d. N. interfectum; quod etiam limitandum puto, vt proximè dixi, de quo per Bart. in l. Ediles §. nè quid in via publica.

SVMMARIVM.

1 *Mandatarij dictum nullum ad torturam facit inditium contra mandantem sine alijs adminiculis.*
2 *Mandatarius non parit inditium ad inquirendum contra mandantem.*
3 *Mandatario si daretur fides, facilè posset impius accusare virum bonum.*
4 *Quod procedit, quamuis Mandatarius diceret, se non acceptasse mandatum.*
5 *Mandatarij depositio quando non fuit incontinenti, sed post aliquos annos, non afficit Mandantem.*
6 *Mandatarius per acceptationem mandati facit se socium criminis.*
7 *Mandatarius pretensus, & suspectus si non confiteatur habuisse mandatum tamen suspicatur habuisse, nullum ex hoc oritur inditium contra Mandantem.*
8 *Mandatum probari debet, quando delictum prætenditur patratum de mandato alterius.*
9 *Mandatum in delicto non præsumitur ex sanguinis coniunctione, familiaritate, vel amicitia.*
10 *In mandato quando Fiscus se fundat, debet illud probare, cum sit fundamentum suæ intentionis.*
11 *Facta non præsumuntur, sed probanda sunt.*
12 *Delictum ab aliquo factum intelligitur à me factum si ille opera mea, & tractatu intentauerit.*
13 *Filius si homicidium commisit, non dicitur commisisse de mandato patris.*
14 *Ratihabitione delicti per alium commissi vt quis teneatur, duo requiruntur ità vt vnū tantū sufficit interuenisse.*
15 *Primum quod sit nomine meo gestum, aliàs non teneor.*
16 *Secundum est, quod illud approbem tanquam nomine meo gestum.*
17 *Mandato, seù Ratihabitione non comparatur gaudium, seù dolor.*

DISCEPTATIO CLXIV.

De Mandatario contra Mandantem.

1 Mandanti ad depositionem, seù dictum Mandatarij sine alijs adminiculis nō potest infligi tortura. Vt per Salyc. in l. fin. C. de accusat. & ibi Glos. & Imol. in c. 1. de confess. Alex. cons. 137. vol. 4 post alios, quos allegat. Gram. vot. 34. num. 1. seq. loquentes omnes in terminis homicidij. Imò
2 nec etiam d. Mandatarius contra Mandantē ad inquirendum parit inditium. Mars. §. dili-
3 genter. num. 39. Vbi quod si ei fides adhiberetur, facilè posset impius accusare virum bonum, refert, & sequitur Menoch. cons. 98.
4 num. 20. lib. 1. Quod procedit, etiamsi Mandatarius diceret mandatum non acceptasse. Clar. §. fin. q. 21. ver. & hac conclusione. Hieron. de Monte c. 16. num. 20. Farinac. q.
5 44. num. 16. seq. Et maximè quando Mandatarij depositio non fuit incontinenti, sed

per

6 per aliquot annos post commissum delictū, sicū homicidium factum. Gram.decis.28.nu. 26. Rolan.cons.14.num.7.lib.4. Farinac.d. q.num.17. Ratio est, quia Mandatarius per acceptationem mandati fecit se socium criminis. Eugen.cons.27.num.47. Bertaz.cons. crim. 116.num.23.lib.1. Farinac. d.q.nu.2.
7 Sed dato quod aliquis pretēsus, & suspectus Mandatarius non confiteatur habuisse mandatum v. g. ad aliquem occidendum; sed tantum suspicatur illud habuisse, eo quia d. pretensus, & suspectus Mandatarius est v. g. consanguineus, seù famulus pretensi Mandantis; tamen nullum ex hoc potest oriri in-
8 ditium contra pretensum Mandantem; quoniam mandatum probari debet, quando delictum prætenditur patratum de mandato al-
9 terius. Hinc est, quod sanguinis coniunctio, seù familiaritas non sufficit ad præsumēdum mandatum in delicto. Bal. in l. 1. C. de Episc.
10 & Cler. Et quando Curia fundat se in mandato, habet hoc probare; cum sit fundamentum suæ intentionis. Et quoniam mandare,
11 & tractare consistunt in facto; Facta non pręsumuntur, sed probanda sunt. l. in bello. §. facta. ff. de capt. Et ideò dixit Bal. in l. vnica.
12 col. 1. C. de Rect. prouinc. Ità demum quod fit ab alio Delinquente, intelligitur à me factum, si opera mea, & tractatu intentauerit.
13 Idem scribit Franc. de Curt. cons. 41. Vbi voluit, quod si filius commisit homicidium, non dicitur fecisse de mandato patris. Non obstat, si dicatur teneri saltem de Ratihabitione delicti, quasi ratum habuerit d. homicidium
14 patratum: Nam ad hoc vt quis teneatur de Ratihabitione delicti per alium cōmissi duo requiruntur; ità quod vnum non sufficit in-
15 teruenisse. Primum quod v. g. sit nomine meo gestum, aliàs non teneor, l. si seruus. ff.
16 de prec. Alterum est, quod illud approbem, tanquam nomine meo gestum. Glos. in l. 1. §. sed si quis. ff. de vi, & vi armata. Vbi Glos. ex hoc Secundo infert, quod possum dolere de aliquo vti facto nomine meo, & gaudere, quod sit factum eodem nomine; nec illud
17 gaudium comparatur mandato, aut Ratihabitione, & ità etiam sentit Bal. ibi.

SVMMARIVM.

1 *Mendicus in causa ardua à testificando repellitur.*
2 *Testis debet esse idoneus, & legalis.*

DISCEPTATIO CLXV.

De Mendico.

1 Mendici dictum non sufficit ad torquēdum Inquisitum; quoniam Mendicus in causa ardua à testificando repellitur. Alex. cons. 236. num. 4. vol. 5. Marl. cons. 28.
2 num. 20. Natt. cons. 315. num. 7. Ratio est, quia testis desuper deponens debet esse idoneus, & legalis. Ita Bero. in c. Atsi Clerici. num. 137. de Iudic. Viui. commun. opin. in verb. testis propter solam paupertatem. in fin. Clar. q. 24. vers. quæro etiam nunquid. Rolan. cons. 63. num. 34. lib. 2. Ioan. Andr. & alij c. si quis testium. de test. l. 3. in princ. ff. eo. tit. Alia ratio est, quia facilius corrumpitur.

SVMMARIVM.

1 *Mercemnarius vel quod habitet, vel non in domo, dummodo domum frequentet vt laborator, dicitur domesticus, & ideò à testificando repellitur.*
2 *Mercemnarius nullum parit inditium.*

DISCEPTATIO CLXVI.

De Mercemnario.

1 Mercemnarij dictum non sufficit ad torquendum Inquisitum; quoniā Mercemnarius vel quod habitet, vel non habitet in domo, dumodo domum frequentet, vt laborator, dicitur domesticus; & ideò non solum non admittitur ad testificādum. Gabriel tit. de test. conclus. 10. num. 4. Mascard. de probar. lib. 1. conclus. 533. sub. num. 5. seq. & lib. 3. conclus. 1358. num. 7. Roman. cons. 420. Marsi. in l. 1. §. idem nuncio. num. 4. ff. de quæst. spec. tit. de test. §. 1. num. 12. vers. sunt etiam domestici Castrens. l. etiam. nu. 1. in fin. C. de test. Sed nec etiam vllum parit inditium. l. respiciendum. §. furta. ff. de pœn. & l. si libertus. §. furti.

SVMMARIVM.

1 *Meretrix cum sit infamis nec in ciuilibus, nec in criminalibus potest esse testis.*
2 *Meretrix quamuis desierit meritricari, quia adhuc reputatur infamis, non potest esse testis.*
3 *Meretrix non solum quæ facit, sed quod facere desijt, lege notatur.*
4 *Turpitudo non aboletur quæ postea intermissa est.*
5 *Meretrix quamuis examinata nullum facit probationis gra-*

gradum ob eius malam vitam, maximè in causa ardua.
6 Fides caret quando vita bona deest.
7 Iustitia non potest cum sceleratis mulieribus habere commercium.

DISCEPTATIO CLXVII.

De Meretrice.

1 AD Meretricis dictum non potest torqueri Inquisitus, quoniam cum sit infamis. Text. in l. palam. §. non solum. ibi lege notatur. ff. de rit. nupt. & in l. Athletas. §. ait prætor. ff. de his, qui not. infam. Glos. in l. 3. §. lege Iulia. Ibi quæ vel palam quæstum faceret, & ibi Glos. verb. palam. ff. de test. Nepos de Monte Albano in tract. de test. nu. 17.
2 Farinac. q. 56. nu. 138. seq. Nec in ciuilibus, nec in criminalibus potest esse testis; etiam quod desierit meretricari; quia adhuc reputatur infamis. d. Text. in l. palam. §. non solū:
3 Non solum autem inquit Vulpianus ea quæ facit, sed quæ facere desijt lege notatur:
4 Neque enim aboletur turpitudo, quæ postea intermissa est: Immo etiam quamuis examinata nullum facit inditium, seu proba-
5 tionis gradum ob eius malam vitam. Alex. cons. 11. vol. 1. maximè in causa ardua. Paris. cons. 54. num. 49. seqq. & cons. 67 nu. 80. lib. 1. Crott. tract. de test. num. 46. Idem Alex. cons. 237. nu. 4. lib. 6. Natt. cons. 315. nu. 7. l. 3. in princ. & in l. lege Iulia. ff. de test.
6 Ratio est, quia quando bona vita deest, caret
7 fides: non enim potest Iustitia cum sceleratis mulieribus habere comercium. c. forus. in fin. de verb. signif. Mascard. de probat. lib. 2. conclus. 1063. num. 4.

SVMMARIVM.

1 Monachus non potest esse testis contra laicum.
2 Monachus deponens sine licentia superioris coram Iudice laico nullum parit inditium.
3 Licentia superioris quando requiritur in aliquo casu, tunc illa præcedere debet.

DISSCEPTATIO CLXVIII.

De Monacho contra Laicum.

1 LAicus ad dictum Monachi non potest infligi tortura; quoniam Monachus non potest esse testis contra ipsum. c. testimonii. cum ibi not. 11. q. 1. Abb. c. de cætero. in pri. mò notab. de test. Quod eo magis dicendum
2 videtur, quando deponit coram Iudice laico sine licentia eius superioris; quia tunc ipsius dicta non tenent, nec aliquod pariunt inditium. c. quanquam 14. q. 2. Albert. Auth. si
3 dicat. C. de test. Et quando in aliquo casu requiritur licentia superioris, tunc illa præcedere debet. Tradit. Bart. l. si autem. ff. de aqua pluuial. arcen.

SVMMARIVM.

1 Murator, ex quo ascendit cum periculo vitæ cacumina, & tecta ædificiorum, efficitur infamis.
2 Murator in totum à testificando repellitur.

DISCEPTATIO CLXIX.

De Muratore.

1 OB Muratoris dictum non potest torqueri Inquisitus; quoniam Murator, ex quo pro modico lucro ascendit singulis horis cum periculo vitæ cacumina, & tecta ædificiorum, efficitur infamis, & nulla est ei adhibenda fides. Angel. in l. 1. §. bestijs. de
2 postul. & ibi Alber. Vbi quod in totum à testificando repellitur.

SVMMARIVM.

1 Consanguinei, & affines nec in casu difficilis probationis, occulto, & in quo veritas per alios haberi non potest, admittuntur.
2 Consanguinei, & affides computantur inter inimicos, & non inter testes inhabiles.
3 Inimicorum depositio respicit odium, rancorem, & inimicitiam accusati, & offensi.

DISCEPTATIO CLXX.

De Consanguineis, & Affinibus.

1 OB depositiones Consanguineorum, & Affinium v. g. Offensi non potest torqueri inquisitus; quoniam pater, mater, fratres, sorores, consanguinei, affines non computantur inter testes inhabiles, qui prætenduntur posse admitti in casu difficilis probationis, occulto, & in quo veritas aliter haberi
2 non potest; Sed computantur inter Inimicos propter honorem, & dedecus, ac etiam propter interesse, quo casu omninò repelluntur, Vt post Alexi optima ratione tenet Curt. Iun. viden. cons. 27. sub. num. 4. lib. 1. Ratio affertur à Gomez. in tract. de delict. tom. 3. c. 11. in tit. de probat. delict. num. mihi 14.
3 quia particulariter depositio inimicorum respicit odium, rancorem, & inimicitiam accusati, & Inquisiti, ob quæ resultat verisimilis timor

timor falsitatis, & ideò meritò à testificando repelluntur.

SVMMARIVM.

1 *Testis, qui in primo examine dicit non recordari, quomodo factum præcesserit, & in secundo recordatur; impossibile, seù falsum non dicit, maxime si est rusticus, & idiota.*

2 *Testis, qui heri dixit non credo, hodie potest credere, & qui dixit heri nescire; hodie potest scire.*

3 *Falsitas nulla necessariò sequitur possibili veritate in esse posita.*

4 *Testis potest vno tempore recordari, & alio tempore non recordari, vel è conuerso.*

5 *Obliuio in teste non est lata culpa, maximè quando est longum tempus post commissum delictum.*

6 *Obliuio ob longum tempus facilè inducitur.*

7 *Testis ex temporis cursu, seù tractu potest quodamodo fidem variare.*

8 *Memoria hominum est labilis, & de facili non diuturna.*

9 *Testis de facili potest de præterito obliuisci de eo, etiam quod ipsemet fecit.*

10 *Testis in simili casu nec inditium facit ad inquirendum, quia uerum falsum iurare præsumitur.*

11 *Testis vt falsi pœnam euitet, satis est, quod dicat, se in primo examine recordatum non fuisse.*

12 *Obliuio post biennium præsumitur etiam in facto proprio.*

13 *Testis in simili casu non dicitur incidisse in aliquam pœnã, nec potest dici periurus licet veritas sit in contrarium.*

14 *Iurans aliquid esse verum iusta credulitate ductus non punitur de periurio, licet veritas sit in contrarium.*

15 *Credulitas vehemens habetur pro certitudine.*

16 *Obliuio potest cadere in quantumcunque bonis, & perfectis viris.*

17 *Obliuio non solum annorum sed etiam mensis cadit in teste.*

18 *Obliuio de facili cadit in teste de re aliqua non gesta.*

19 *Reminiscentia nunquam considerari potest.*

20 *Reminiscentia non cadit super non ente.*

21 *Testis quando allegat nouam causam suæ memoriæ, cur potuit noniter recordari alicuius rei, non potest dici varius, & sibi ipsi contrarius.*

DISCEPTATIO CLXXI.

De Teste dicente in primo examine non recordari, & in secundo recordari.

1 TEsti, qui in primo eius examine dixit non recordari, quomodo factum præcesserit, & in secundo recordatur, non potest infligi tortura; quoniam impossibile, seù falsum non dicit. Ita Bart. l. quæ bona. §. si quis stipulatus. ff. de damn. infect. Bal. in c. 1. §. si enim. num. 3. quid sit inuestitura. Alex cons. 4. num. 7. cons. 47. in 2. & cons. 56. num. 7. in 2. & maximè in rustico, & idiota. Vulpell.
2 cons. 71. num. 1. Et ideò dixit Bal. in c. 1. §. notandum. de notis Fœud. quod testis, qui dixit heri non credo, hodie potest credere; & qui heri dixit nescire, potest hodie scire. Iacob. de Aret. in l. 2. §. quod obseruari. C. de iuram. calum. quem sequitur Bal. d. tit. de notis Fœud. Nell. tract. co §. qualiter. num. 11.
3 Boss. tit. de fals. num. 135. quoniam possibili veritate in esse posita nulla necessariò sequitur falsitas, nec potest dici periurus. Tradit Bal. l. de tutela. C. de in integr. restit. minor. Angel. l. quidam Tabula. ff. de furt. nec potest l. Cornelia plecti. Iacob. de Aret. in d. l. 2. §. obseruari. C. de iuram. calumn. Vulpell. cõs.
4 29. num. 9. quia potest vno tempore recordari, & alio tempore non recordari, vel è conuerso. Glos. c. cum causam. de test. nec incidit in falsum. Boss. tit. de fals. num. 135.
5 Nanque obliuio in teste non est lata culpa. Innoc. in c. qualiter, & quando de accusat. Bal. in l. præsbiteri. C. de Episc. & cler. Et ma-
6 ximè quando adest longum tempus post commissum delictum, seù homicidium; nam ob longum tempus facilè inducitur obliuio. Crauett. cons. 171. n. 9. vers. quæsito itaque. latè Ruyn. cons. 10. num. 6. & cons. 2. nu. 10.
7 lib. 2. Ratio est, quia ex cursu, seù tractu temporis potest quodamodo variare fidem. l. 3. §. duæ autem sunt causæ. ff. de carbu. Edic.
8 cum hominum memoria sit labilis, & de facili non diuturna. l. 2. C. de veter. iur enuclean. Gram. in proprijs terminis cons. 47.
9 num. 14. post alios, quos allegat stante cursu longi temporis. l. si arbiter. ff. de probat. specul. tit. de locat. § 6. Vbi quod de facili po-
10 test quis de præterito obliuisci de eo etiam,
11 quod ipsemet fecit. Sed vt d. testis euitet pœnam falsi, satis est, quod dicat, se in primo examine recordatum non fuisse. Bal. in d. c. 1. §. si enim. tit. quid sit inuestitura. nu. 7. Vul-
12 pell. cons. 71. num. 5. Et hac ratione quidem quia obliuio præsumitur etiam in facto proprio post biennium cum memoria sit labilis, & de facili non diuturna (vt dictum est)
13 Ideò rebus sic stantibus non dicitur testis incidisse in aliquam pœnam, nec periurus dici potest, licet veritas sit in contrarium. Ità notabiliter scribit Bal. in d. l. 2. § quod obseruari. Innoc. in c. fin. post med. Vbi iurans ali-
14 quid esse verum iusta credulitate ductus non
15 punitur de periurio, licet veritas sit in contrarium; quoniam vehemens credulitas ha-
16 betur pro certitudine. Et d. obliuio potest etiam cadere in quantumcunque bonis, & perfectis viris. Bal. in l. fin. C. de test. Immo
17 d. obliuio non solum annorum, sed etiã mensis

sis de facili cadit in teste. Vt per Farinac. cõs.
18 44. num. 5. Et eo magis obliuio cadit in teste, quando deponit de re aliqua non gesta; sed solum pura de cognitione alicuius; quoniam
19 nunquam considerari potest Reminiscentia. Riminal. Iun. cons. 213. num. 11. lib. 2. Vbi quod ità omnes DD. loquuntur, refert, & sequitur Additio ad Magon. decis. lucen. 42.
20 in littera B. in fin. Ratio est, quia super non ente non cadit reminiscentia. Et quando testis allegat nouam causam suæ memoriæ, cur potuit nouiter recordari alicuius rei, nemini dubium est, quod non potest dici varius, nec sibi contrarius. Crauett. cons. 75. num. 33. Foelyn. in c. præterea. col. fin. de test. cogen. Crott. tract. de test. num. 340 in 2. & 5. casu.

SVMMARIVM.

1 *Senex qui habet iuris præsumptionẽ ad sui fauorẽ torqueri non potest.*

2 *Senex habens pro se iuris præsumptionem. dicitur habere intentionem fundatam quod non delinquat.*

3 *Senex sexagenarius censeri debet impotens ad res venereas vel non suspectus*

4 *Senex non præsumitur abiecisse iugum Domini fœtorem libidinis amplectendo.*

5 *Sene cõsiderata eius ætate cessat omnis suspicio incõtinẽtiæ*

6 *Senex potest retinere in domo mulieres etiam extraneas absque aliqua venerea suspicione.*

7 *Senex sexagenarius tanquam ad generãdum non idoneus lege Pompeia Poppia vxorem ducere non potest.*

8 *Senex sexagenarius verè dicitur senex.*

9 *Seni incipit deficere intellectus quando annum quinquagesimum secundum excedit.*

10 *Senex sicut puer ignorat quid agat.*

11 *Senex si puerum amat, non est trahendum ad malum.*

12 *Senex mirè delectatur pueris, quarè similis ad summum amorem propensus repuerescere dicitur.*

13 *Inditium vnum innocentiæ quando extat pro Reo, tollit omnia alia inditia etiam indubitata.*

14 *Indicio nunquam statur, vbi possibile est rem aliter se habere, vel esse.*

15 *Inditium vnum tollit aliud.*

16 *Præsumptio vna tollit alias.*

17 *Senex cum habeat præsumptionem naturalem pro se, illa tollit omnem aliam contrariam opinionem.*

18 *Senis inditium quod non committat delictum attenta senectute, facit, quod torqueri non possit.*

19 *Præsumptiones vbi militant hinc inde, nempè inter Curiam & Reum, cessat quæstio.*

20 *Senex imprudenter delinquens nullatenus punitur.*

21 *Senex decrepitæ ætatis, si quid impium dixerit, excusatur vel vt puer.*

22 *Senex delinquens non punitur, quando inaduertenter aliquid mali fecit.*

23 *Senex intellectu & sensu caret, & puero æquiparatur.*

24 *Senes, & pueri excusatur à pœna.*

25 *Senibus parcendum est, nè quæstionibus subijciantur.*

26 *Senex amator ad breuius tempus quam adolescens est relegandus.*

27 *Senis ætati & imprudentiæ in pœnalibus succurrẽdũ est.*

DISCEPTATIO CLXXVII.

De Sene.

1 SEni non potest infligi tortura, cum habeat in sui fauorem iuris præsumptionem. l. si de talibus. Vbi expressè tenet Bal.
2 ff. de fid. instrum. Et cum habeat iuris præsumptionem pro se, dicitur habere eius intentionem fundatam, id est quod non delinquat. l. generaliter. § si petitum. in fin. ff. si fideicom. libert. Dec. cons. 400. vol. 3. vers. & ratio manifesta, Cæphal. post alios, quos allegat cons. 4. num. 32. & maximè quod non delin-
3 quat in rebus venereis: Nam senex sexagenarius censeri debet impotens ad res vene-
4 reas, vel ad minus non suspectus, Tum quia non præsumitur abiecisse iugum Domini Fœtorem libidinis amplectendo. Ait Text. in
5 c. cum iuuentute. de præsumpt. Tum etiam quia considerata eius ætate cessat omnis suspicio incontinentiæ. c. ad apostolicam. de
6 conuers. coniungat. Vnde potest retinere in domo mulieres etiam extraneas absque aliqua venerea suspicione. Abb. c. 1. de cohabit.
7 cler. & mulier. Et ideò l. Pompeia Poppia constitutum fuit sexagenarium tanquam ad generandum minimè idoneum vxorem ducere non posse. l. si pater. § vlt. de adopt.
8 Quarè qui est sexagenatius, verè dicitur senex. scripsit Gram. decis. 34. nu. 4. post Glos. c. 1. de celebrat. missarum. Tiraquel. de pœn temperan. aut minuen. caus. 8. num. 3. quam-
9 uis ipsi intellectus deficere incipiat, quando annum quinquagesimum secundum excedit. Aristot. in Politicis, quem refert Menoch.
10 cons. 72. num. 183. lib. 1. Et sicut puer ignorat, quid agat. l. 1. §. infans. C. de fals. monet.
11 Itaque dicendum est, quod si senex amat aliquem puerum, non est trahẽdum ad malum;
12 nanque senex mirè delectatur pueris, quarè similis ad summum amorem propensus, & repuerescere dicitur ex Luciani sententia in
13 saturnalibus, quasi iterum in pueritiam reuersus. Quæ cum ità sint, dicitur, quod vbi pro Reo extat vnum innocentiæ inditium, & tollit omnia inditia, quamuis indubitata. Ias. l. fin. in fin C. commun. de legat. l. Diuus. & ibi Bart. ff. de in integr. restit. Hinc est, quod vbi possibile est, rem aliter se habere, vel esse, nunquã statur iudicio. Iacob. Butr. l. fin. C. de pro-

probat. Castr.cõs. 273.col.1.vol.1.soc.conf.
15 8.col.3.vol.1. Et vnum inditium tollit aliud.
16 d. l. Diuus. & ibi idem Bart. Et vna præ-
sumptio tollit alias. c. tuam. & ibi Glos. de
sponsal. Vlterius dicitur, quod cum senex
17 habeat pariter præsumptionem naturalem
pro se, illa tollit omnem aliam contrariam
opinionem. Bal. l. cum qui. C. de Episc. &
18 Cler. Et inditium, quod non committat de-
lictum attenta senectute, facit, quod torqueri
non possit. Alex. conf.180. col. 3. num. 20.
Boer.decis. 165.in fin. Vbi attestatur de cõ-
muni opinione, & ità pluries fuisse iudicatũ.
19 Et vbi hinc inde, nempè inter Curiam, &
Reum militant præsumptiones, cessat quæ-
20 stio. Immo senex imprudenter delinquens
nullatenus punitur. Gand. tit. de pœn. reorũ
post numerum 30. vers. Item in sene, quem
refert, & sequitur Farinac.tit.de pœn.tempe-
21 ran.q.82.num.28. Quinimò senex decrepitè
ætatis si quid impium dixerit, excusatur velut
puer, cum debilitate nimia confectus sit. Vt
Cassiodorus lib. de anima. c. tanta nequitia
86.distin.l.si quis ingrauescente § ignoscitur.
ff. ad Sillan. Simanc. Enchirid. tit. 47. De
Defensio. num. 12. Nec est nouum, quod
senex Delinquens non puniatur, quãdo ina-
22 duertenter aliquid mali facit: Ratio est, quia
intellectu, & sensu caret, & puero æquipara-
tur iuxta illud Plauti in Mercatore. Senex
qui exemplo est, nec sentit, nec sapit. Plato
lib.1. de Republ. & lib. 1. de legib. refert di-
23 ctum Grecorum Bis pueri senes post alios
concordantes, quos refert, Tiraquel. tract. de
pœn. legum &c. causa 8. Et ob id excusan-
24 tur à pœna ità senes, & pueri. Et clarè proba-
tur in l. si quis in graui. §. ignoscatur. ff. de
25 his, quib. ut indign. Vbi Vulpianus censuit,
senibus parcendum esse, nè teneantur pœna
illius senat. consulti, nè quæstionibus subij-
ciantur Vr in l.2.ff.de termino moto. Vbi se-
26 nem amatorem ad breuius tempus, quam
adolescentem relegandum esse. Ob id scribit
Paul. I. C. in l. ferè. in omnibus ff. de reg.
27 iur. In pœnalibus iudicijs etiam ætati, & in-
prudentiæ succurrendum est ob eorum de-
crepitatem.

SVMMARIVM.

1 *Solitus delinquere quod quis sit, sub isto prætextu tantum non potest torqueri.*
2 *Solitus delinquere quis dici non potest, qui semel tantum deliquit.*
3 *Solitus delinquere vt quis dici possit, necesse est, vt bis deliquerit ante vltimum prætensum delictum?*
4 *Solitus delinquere quis non dicitur, nisi in processu appareat ipsum fuisse aliàs cõdẽnatũ in eodẽ genere delicti.*
5 *Solitus delinquere vt quis dicatur debet esse in eodem genere mali.*
6 *Solitus delinquere ille dicitur, qui per tres vices deliquit.*
7 *Delinquentem semel tanquam solitum punire absurdum est.*
8 *Solitum delinquere si à tribus annis citra appareat, non deliquisse, mala eius fama purgata censetur.*
9 *Solitum delinquere si à tribus annis citra appareat non deliquisse, cessat illa præsumptio semel malus semper præsumitur malus &c.*
10 *Solitus delinquere quando non apparet aliàs v.g commisisse falsum, ex aduersis delictis non potest inferri ad istud falsi ità vt subiciatur torturæ.*
11 *Malus semel ad hoc vt semper præsumatur, intelligitur in eadem qualitate delicti.*
12 *Malus semper quis dici non potest, quando non est malus in eadem qualitate delicti.*
13 *Exemplo non est iudicandum.*
14 *Similibus non est iudicandum, cum diuersi sint termini.*
15 *Ex diuersis argumentari non licet.*
16 *Malus quando per triennium stetit, quod non commisit delictum, & benè & laudabiliter vixit, cessat illa præsumptio, quod semel malus semper præsumitur malus.*

DISSCEPTATIO CLXXIII.

De Reo solito delinquere

1 INquisito, sub prætextu tantum quod sit
solitus delinquere non potest infligi
tortura. Vt post multos, quos allegat, osten-
dit Mar. in pract. §. diligenter. num. 39.
nec dissentit Blanc. de indit. num. 246. cum
2 pluribus seqq. Et solitus delinquere quis di-
ci non potest, quando semel tãtum deliquit;
3 quia necesse est, quod bis deliquerit ante vl-
timum pretensum delictum. Bal. in l.3.nu. 5.
4 C.de Epal. Audien. Immo solitus delinquere
quis non dicitur, quando in processu non
apparet, ipsum fuisse aliàs condemnatum in
eodem genere delicti. Vt per Alex conf.5.n.
5 3.lib.1. Natt.conf.42. num.6. Et propterea
debet esse in eodem genere delicti. Vt per
plura iura ostendit Natt. conf. 59. num. 18.
6 Quinimo solitus delinquere dicitur ille, qui
per tres vices deliquit. luc. de Penna in l.
1. C. de super exact. lib. 10. Alioquin quid
7 absurdius, quam punire semel delinquen-
tem tanquam solitum? Ità Bal. in l. 3.
numer. 5. C.de Episc. & Cler. in vlt. notab.
dum dicit, quod qui fecit duo furta dici-
tur consuetus furari, & pro tertio furto

mit-

mittitur ad furcas. Cæterum si d. solitum delinquere à tribus annis citrà appareat non commisisse delictum, non solum eius mala fama censetur purgata. Ias. in l. si prius. col. 143. ff. de no. op. nunciat. Rom. consil. 236. col. 3. Nouell. in tract. ad defens. cat. 67. num.
9 106. Sed etiam cessat illa præsumptio, quod semel malus sẽper præsumitur malus; Nanq. d. præsumptio procedit in eo, qui apparet, quod fuit malus in eodem genere mali. Bart. & alij in l. Cassius. ff. de Senat. Bal. in. l. fin. ff.
10 de hered. instit. Vnde quando non apparet, inquisitum aliàs commisisse v.g. falsum, non potest ex aduersis delictis inferri ad istud falsi ità vt subijciatur torturæ. Alex. in terminis cons. 5. lib. 1. sequitur Natt. d. cons. 42. nu. 5.
11 Ratio est, quia d. Regula semel malus semper præsumitur malus, intelligitur in eadem
12 qualitate delicti: Et quando non sumus in eadem qualitate delicti, non intrat d. Regula. Bal. in l. fin. ff. de hæred. instit. Gram. decis. 25. num. 7. Nec est verum quod Argumentum à simili, licet non sit omnino simile, sit vali-
13 dum; quoniam ex exemplis non est iudicãdum, nec similibus; cum diuersi admodum sint termini, tale argumentum facile prosternitur vna adducta similitudine. not. in c. trã-
14 slato. de constit. Et ex diuersis argumentari
15 non licet. l. vlt. C. de calumniat. cum similibus. Immo dicitur, quod malus, quando per
16 triennium stetit, quod non commisit delictum, & benè, & laudabiliter vixit, cessat d. præsumptio, quod semel malus, item præsumitur malus. Text. est in §. Sancimus. verb. nequaquam & ibi Angel. in Authen. de Monach. ibi triennalis termini testimonium. col. 1. Rom. cons. 263. nu. 5. seq. & ibi Mandos. in Addit. letera. Et Corsett. sign. in verb. præsumptio. 1. Ias. in Rubr. de iust. & iur. num. 7. Boet. in Addit. ad Dyn. in Reg. semel. de reg. iur. in sexto Curt. Iun. in l. vnica. num. 36. C. de prohib. seq. pec. Alciat. reg. 2. præsumpt. 7. num. 3. Cason. cons. 60. in c. Quidam Prior. num. 4. Dec. cons. 163. nu. 2. Foller. in pract. crim. vers. Item quod sororem venenauit. nu. 28. vers. quia probatur ex aduerso. Rolan. cons. 63. num. 12. seq. lib. 3. & cons. 11. num. 35. seq. eo. vol. & cons. 64. n. 36. lib. 2. Blanc. in pract. crim. in fin. nu. 14. cautela. Mascard. de probat. lib. 1. conclus. 222. num. 22. Vbi plures adducit cõcordantes. Et cõclus. 1003. num. 41. lib. 2. & conclus. 465. num. 10. seq. lib. 1. Menoch. in suo tract. de præsumpt. lib. 1. quæst. 89. num. 105. lib. 5. præsumpt. 32. num. 30. Ludou. Peguer. decis. crim. 17. num. 14. seq. Hieron. Laurent. decis. Auinionen. 1. num. 13. Vbi probat hanc limitationem. minimè probari in d. §. Sancimus; sed pro ea allegat Text. in l. Imperialis. C. de nupt. & in c. ferrum. 50. distin. Farinac. q. 23. nu. 26.

SVMMARIVM.

1 *Spurius, cum sit infamis infamia facti non admittitur in testem.*

2 *Iuramentum suppletorium probationis non defertur probanti per vnum testem illegitimè natum.*

DISCEPTATIO CLXXIV.

De Spurio.

1 Spurij dictum, seù depositio non sufficit ad torturam contra Inquisitum; quoniam Spurius, cum sit infamis infamia facti non admittitur in testem. Crot. post alios, quos allegat tract. de test. num. 165. seqq. Fa-
2 rinac. q. 56. num. 401. Hinc infertur, quod probanti per vnum testem illegitimè natum, non defertur iuramentum suppletorium probationis. Rom. l. admonendi ff. de iureiuran.

SVMMARIVM.

1 *Tabernarius, seù hospes, cum sit de genere predonum, lex malè sentit de ipso*

2 *Tabernarius, seù hospes tanquam infamis à testificando repellitur.*

DISSCEPTATIO CLXXV.

De Tabernario, seù Hospite.

1 Tabernarij, seù hospitis depositio nõ sufficit ad torquendum Inquisitum; tum quia continuò bibit, & commedit; tum etiã quia, cum sit furacissimum genus hominum, seù de genere predonũ. l. 1. § 1. ff. naut. caup. stabul. lex malè sentit de ipso. Vt ait Clar. §. furtum. vers. pro completo. Alex. in l. 1. in fin.
2 C. de eden. Mascard. de probat. conclus. 1356. nu. 28. Et ideò tanquam infamis à testificando repellitur. Rolan. cons. 34. num. 5. lib. 2. Nepos de Monte Albano tract. de test. nu. 18. Vbi in argumentum allegat Text. in l. humilem. C. de incest. nupt.

SVMMARIVM.

1 *Temerario non infligitur tortura.*
2 *Temeritati in totum parcitur, quamuis sit commissa in Principem seu superiorem.*
3 *Temeritas in criminalibus non punitur.*

DISCEPTATIO CLXXVI.

De Temerario.

1 TEmeratio nō potest infligi tortura, quoniam temeritati in totum parcitur. c. si quis pœnituit. §. totandum in fin. 2. q. 3. l. famosi. vers. quanquam. ff. ad l. Iul. maiest. Vbi
2 loquitur, quando temeritas committitur immediatè contra Principem, seu superiorem. Idq; eo magis dici debet de temeritate com missa in priuatā personam. Auth. multo ma-
3 gis, C. de Sacrosanct. Eccles. Et ideo temeritas in criminalibus non punitur. l. 1. §. queri possit. ff. ad Turpill. que lex est canonizata in c. fin. § si autem interloquendo, 2. q. 3. Innoc. in c. in princ. de maled. Menoch. cons. 145. n. 13. post alios, quos allegat. cons. 46. nu. 10.

SVMMARIVM.

1 *Testimonium factum contra aliquem parit inimicitiam capitalem*
2 *Testis, qui vna vice se examinauit contra aliquem, alia vice contra eundem nō potest se examinare, quia præsumitur eius inimicus.*

DISCEPTATIO CLXXVII.

De Teste, contra quem alias Inquisitus se examinauit.

1 AD depositionem testis contra quē Inquisitus alias se examinauit, d. Inquisito non potest infligi tortura; quoniam ex tali testimonio contracta fuit inimicitia capitalis. Farinac. q. 53 num. 47. seq. vsq; ad numerum 50. prout non potest infligi tortura alicui in vna causa criminali ad depositionē Inquisiti contra quem in alia causa criminali d. Inquisitus testificatus est; quoniam ex primò testimonio præsumitur eius inimicus; sed intelligitur, quando spontè se obtulit examini; secus si coactus. Verum in omni casu non potest dici testis omni exceptione maior. Farinac. q. 53. num. 47. seq.

SVMMARIVM.

1 *Testis suspectus de eodem crimine, quo laborat Inquisitus ad testificandum non admittitur.*
2 *Testis suspectus de eodem crimine modica exceptione vitiatur.*

DISCEPTATIO CLXXVIII.

De Teste suspecto de eodem crimine, quo laborat Inquisitus.

1 INquisito non potest infligi tortura ad dictum testis, qui est suspectus de eodem crimine, quo laborat ipse Inquisitus; quoniam ad testificandum non admittitur. Glos. in l. 3. §. lege. Iulia. ff. de test. Spec. tit. de test. §. 1. vers. Item quod accusatus. sub num. 90.
2 Et quando testis est suspectus de eodem crimine, vt sunt famuli &c. modica exceptione vitiatur. Ruyn. cons. 149. nu. 30. vol. 2. Natt. cons. 315. num. 10. seq.

SVMMARIVM.

1 *Testis amicus inimici mei non est omni exceptione maior.*
2 *Testis amicus inimici mei reputatur inimicus meus.*
3 *Amicitia diminuit testem de fide, & facit, vt non sit omni exceptione maior.*

DISCEPTATIO. CLXXIX.

De Teste amico inimici mei.

1 INquisito ad dictum testis, qui sit valdè amicus, socius, vel domesticus, aut cōfœderatus inimici eius, non infligitur tortura, quia non est omni exceptione maior. Farinac. q. 53. num. 37. seqq. Et ideò à testimonio re-
2 pellitur; nam ipse quoq; reputatur inimicus eius. Glos. in l. 1. § cum patronus. in verb. cū inimicus. ff. de offic. Præfect. Vib. Bart. in l. sciendum. §. 1. ff. de legatio. Cyn. & Bal. in l. si quis. C. de test. Farinac. d. q. num. 36. Ratio
3 est, quia testis amicus inimici mei, qui quotidie mecum commedit, & conuersatur in domo repellitur; nam amicitia diminuit testem de fide, & facit, vt non sit omni exceptione maior. Bois. tit. de opposit. contra test. num. 102. in princ. Vbi de comuni.

SVMMARIVM.

1 *Testi propter solam affectionem in causa nulla adhibetur fides.*

2 Testis

2 *Testis propter solam affectionem in causa, etiam in exceptis à testificando repellitur.*
3 *Testis, quando agitur de annexa commoditate, puta de iurisditione, de pascuis, de pecunijs, & similibus à testificando repellitur.*
4 *Vniuersitas quando pascua pratendit, testes de d. Vniuersitate à testificando reppelluntur.*
5 *Testis affectionis ratione, nempè quod est filius, frater &c. repellitur.*
6 *Affectionis, & familiaritatis exceptiones ad reppellendum testem à iure inter principales inhabilitates connumerantur.*

DISCEPTATIO CLXXX.

De Teste habente magnam affectionem in causa.

1 TEstis dictum, qui habet magnam affectionem in causa non sufficit ad torquendum Inquisitum; nanq; propter solam affectionem non solum ei non creditur, idest quando v.g. dicit se gerere negocia alicuius, vel esse amicũ l. 10. ff. de test. Bart. in l. omnibus. C. de test. Clar. in pract. q. 32. in princ.
2 Sed etiam in criminalibus omnino a testificando repellitur. Farinac. q. 60. num. 29. etiam in criminibus exceptis. num. 30. etiam
3 quando agitur de annexa commoditate puta de iurisditione, de pascuis, de pecunijs, &
4 similibus. Vbi quis, vel vniuersitas ea pretendit, cum alibi supradicta commodè habere non possit. Scripsit. Bal. viden. c. cum nũcius. ante numerum primum quem refert, & sequitur Foelyn. c. insuper. nu. 5. Coepol. tract.
5 de seruit. iur. pascen. sub. num. 18. Item repellitur quoq; ratione affectionis, nempè quando est filius, fratet &c. quæ affectio valde
2 consideratur in teste. l. parentes. C. de test. spec. tit. de test. §. 1. Et huiusmodi exceptiones affectionis, & familiaritatis ad repellendum testẽ à iure inter principales connumerantur inhabilitates. Farinac. q. 55. nu. 57.

SVMMARIVM.

1 *Testis deponens ex obrupto absq; aliqua Iudicis interogatione contra aliquem præsumitur suspectus.*

DISCEPTATIO CLXXXI.

De Teste deponente ex obrupto absq; Iudicis Interogatione.

1 TOrtura non potest infligi Inquisito ad dictum testis, qui contra ipsum ex obrupto absq; aliqua Iudicis interogatione deposuit, quia præsumitur suspectus. Ruyn. consl. 146. num. 1. vol. 5. Gram. consl. 66. nu. 1. in criminalibus.

SVMMARIVM.

1 *Testis instructus à parte, seù ab Aduocato nihil probat.*
2 *Testis instructus, & suspectus presumitur eo ipso, quod ante examen allocutus fuerit partem.*

DISCEPTATIO CLXXXII.

De Teste instructo à parte.

1 TOrtura non potest infligi Inquisito ad depositionem testis, qui fuerit instructus à parte, seù ab Aduocato, quoniam talis testis nihil probat. Farinac. q. 67. nu. 284. & maximè si pars, seù Aduocatus ei schedulam dederit Bos. rit. de opposit. contra test. num. 31. & 50. Et instructus, & suspectus, præsumitur, eo ipso quod ante examen allocutus fuerit partem. Farinac. q. 67. n. 285.

SVMMARIVM.

1 *Testis habens interesse cum inquisito non est idoneus.*
2 *Particeps in Societate non probat.*
3 *Testis tractans, seù deponens pro eius interesse omninò repellitur.*
4 *Testis interessatus in aliqua causa nullum facit inditium*
5 *Testis quoquo modo habens interesse in causa dicitur deponere in causa propria.*

DISCEPTATIO CLXXXIII.

De Teste habente interesse cum Inquisito.

1 NOn potest infligi tortura Inquisito ad depositionem testis, qui cum ipso habeat interesse v. g. in fundico, vel in aliquo alio negotio, quoniam d. testis non est idoneus. l. quoniam. Vbi not. C. de test. Dec.
2 Genue. consl. 71. nu. 9. Vbi quod particeps
3 in Societate non probat. Et testis tractans, seù deponens pro eius commodo, & interesse omninò repellitur. Bal. in l. dicentibus. nu. 3. C. de test. Bos. tit. de opposit. contra test. num. 45. Quod maximè procedit in criminalibus ad condemnandum. Crauett. consl. 6.
4 num. 102. & consl. 63. num. 4. Immò testis interessatus in eadem causa nullum facit inditium. Dec. consl. 56. nu. 4. Crauett. consl. 37. num. 30. Odofred. l. omnibus. C. de test. l. nul-
5 lus. ff. eo. tit. Ratio est quia testis habẽs quoquo modo interesse in causa, dicitur depo-

nere in causa propria.l.1.§. in propria causa. ff. quomodo appellandum sit. Bart. in l. deferre. §. idem decreuerunt. num. 2. ff. de iur. Fisc. Curt. tract. de test. conclus. 38. num. 81. Crauett. cons. 99. num. 1. seq. Bal. in l. distantibus. num 4. C. de testam. Claud. ad Bertaz. cons. 236. littera. C. Vbi testatur de communi. Quod maximè procedit in criminalibus. Crauett. d. cons. 6. nu. 102. & cons. 73. nu. 34.

SVMMARIVM.

1 *Testis deponens per eûdem præmeditatumq; sermonem suspectus est quod ante coniurauerit.*

2 *Testis deponens per eundem premeditatumq; sermonem suspectus est de falso.*

DISCEPTATIO CLXXXIV.

De Teste deponente per eundem, premeditatumq; sermonem.

1 TEstis deponens cum alijs per eundem, premeditatumq; sermonem nullũ contra Inquisitum ad torturam facit indicium; quoniam perhibens eisdem verbis testimonium suspectus est, quod antea coniurauerit l.3 §.1. ff. de test. Dec. cons. 627. Paris. cons. 55. lib. 4 Farinac. cons. 5. num. 63. & in Addit. littera B. Oldrad. cons. 210. col. 2. Bal. cõs. 455. lib. 4. Crauett. cons. 78. in fin. Boss. de
2 opposit. contra test. nu. 24. Immo suspectus est de falso, quia videri potest ad perhibendum eisdem verbis testimonium antea coniurasse. Ob eamq; rem Theologi, & Iurisperiti eam suspicionem dignam esse notatione docent. Christo. homil. in Mattheum & illic. Theophilactus. in fin. exordij Thom. 2. 2. q. 70. Dec. cons. 627. Simanc. Enchirid. tit. 35. de test. num 33.

SVMMARIVM.

1 *Artifex mecchanicam artem exercens á testificando repellitur.*

DISCEPTATIO CLXXXV.

De Artefice mecchanicam artem exercente.

TOrtura non potest infligi Inquisito ad dictum Artificis mecchanicam artem exercentis, quia in criminalibus talis testis repellitur. Farinac. cons. 78. num. 9.

SVMMARIVM.

1 *Testis tractans de se exculpando, & alium inculpando nullam fidem facit nec in testem admittitur.*

2 *Testis deponens pro sua exoneratione nec in occultis, nec cum tortura probat.*

3 *Testis reprobatur factum proprium in depositione habens crimen admixtum cum alio.*

4 *Tortura proprij interesse vitium non suplet.*

5 *Testis tractans de suo vituperio euitando, & de bona fama acquirenda non probat.*

DISCEPTATIO. CLXXXVI.

De Teste qui tractat de se exculpando.

1 TEstis, qui tractat de se exculpando, seù exonerando, & alium inculpando, cõtra alium nullum ad torturam facit inditium; quoniam fidem non mœretur. Alex. cons. 128. in 4. Fulgos. cons. 173. Marf. Rubr. ad l Corne. de Sycar. in pract. §. diligenter. num 39 Vulpell. cons. 34 nu. 3. nec etiam admittitur in testem. Alber. tract. de test. c. 4. num. 15. Viui. commun. opin. in verb. Testi
2 deponenti pro sua exoneratione. Vbi de cõmuni testatur; Sed etiam nihil probat etiam in occultis, & in tortura; quia dicitur deponere in causa propria. l. nullus. & ibi Alber. ff. de test. Bart. in l. deferre. ff. de iur. fisci. Abb. c. insuper. num. 8. de test. Guid. Papa cons. 133. col. 2. Paris. cons. 15. n. 29. vol. 2. Aym. cons.
3 99. num. 2. cons. 110. num. 12. Gram. cons. 35. nec etiã in occultis. Decis. Pedamon. 79. num. 42. Vbi semper reprobatur testis factũ proprium in depositione habens crimen admixtum cum alio. Aym. cons. 73. num. 37. Menoch. casu 99. nu. 6. Farinac. cons. 60. nu.
4 54. Etiamsi attestaretur cum tortura, quæ licet omnem quasi defectum purget; proprij tamen interesse vitium non suplet. Vt tradit. Boss. tit. de Inquisit. num. 52. Tiraquell. de
5 pœn. remitten. casu 51. num. 65. Immo testis tractans de suo vituperio, & damno euitando, & de bona fama, & honore acquirendo nihil probat. Alex. cons. 86. num. 9. vol. 2. Ruyn. cons. 153. num. 12. vol. 1. per Text. in l. omnibus. C. de test.

SVMMARIVM.

1 *Testis allegans mortuum in testem contra aliquem minus vera dicisse censetur.*

D I-

DISCEPTATIO CLXXXVII.

De Teste mortuum contra aliquem allegante.

1 TOrtura non potest insligi Inquisito ad dictum testis, qui contra ipsum mortuum in testem allegat; quia talis testis minus vera dixisse censetur. Ad tradit. per Aym. cõs. 28. num. 7. Neuiz. cons. 8. num. 62. cons. 27. num. 15. Menoch. de arbitrar. qq. lib. 2. casu 187. num. 44. Decis. Pedam. 117. nu. 1.

SVMMARIVM.

1 *Testis dicens se multa dixisse contra veritatem vi tormentorum non attenditur.*
2 *Protestatio de mentiendo vi tormentorum attendi debet.*
3 *Tormenta plerunq; cogunt ad mentiendum.*

DISCEPTATIO CLXXXVIII.

De Teste dicente multa dixisse contra veritatem.

1 INquisito ad depositionem testis, qui in tortura dixit, se multa dixisse contra veritatem, non potest insligi tortura; quoniam hac eius declaratione, seù protestatione animi sui dicendum est, se vi tormentorum contra veritatem ipsum nominasse. Tradit. Bart. l. non solum. §. morte. in materia protestationis declaratoriæ. Et in l. pupili. §. si quis Prætori. ff. de no. op. nunciat. Quæ protestatio,
2 seù declaratio de mentiendo vi, seù formidine tormentorum eo magis attendi debet; quoniam experientia docet, & iure quoq; cautum est, tormenta plerunq; cogere ad mẽtiendum. l. 1. §. in causa. ff. de quæst. Vbi ait Vulpian. torturam esse rem fragilem, & periculosam, & quæ veritatem fallat; cum aliq sint tanta impatientia, vt in alios mentiri, quam pati tormenta velint.

SVMMARIVM.

1 *Testis deponens de certa scientia tenetur reddere rationem in d causa scientiæ.*
2 *Ratio bona sicut iustificat dictum testis, sic mala elidit.*
3 *In Scientiæ causa stat effectus.*
4 *Testis dictum à ratione pendet.*

DISCEPTATIO. CLXXXIX.

De Teste Deponente de certa scientia.

1 NOn est torquendus Inquisitus ad dictum testis deponentis de certa scientia delicti, nisi reddat rationem, prout reddere tenetur, in causa scientiæ: nam sicut
2 bona ratio iustificat dictum testis, sic mala elidit; quia in causa scientiæ stat effectus.
3 Bal. in l. 1. ff. si cert. pet. Bart. & alij in l. si seruus legatus. §. quis quis. de legat. primò
4 Alex. cons. 120. num. 6. lib. 5. Vbi quod dictum testis à ratione pendet.

SVMMARIVM.

1 *Testis de vna Ciuitate non plenè probat contra alium de alia Ciuitate, quando adest differentia inter dd. Ciuitates.*
2 *Delictũ probari debet per testes fide dignos, & honestos.*

DISCEPTATIO CXC.

De Teste de vna Ciuitate deponente contra alium de alia Ciuitate.

TEsti de vna Ciuitate non est insligenda Tortura ad depositiones testium de
1 alia Ciuitate, quando adest differentia inter dd. Ciuitates, puta confinium; quoniam non plenè probant; nanq; delictum probari de-
2 bet per testes fide dignos, & honestos; non autem per suspectos, & maleuolos. Tradit. Brun. cons. 115. num. 45. tom. 2. inter cons. crim. diuers.

SVMMARIVM.

1 *Testi dicenti se Iudicem corrupisse non creditur, quia tractat de se exonerando.*
2 *Testi dicenti se Iudicem corrupisse non creditur, quia est Socius criminis.*
3 *Corruptela debet probari per testes omni exceptione maiores.*

DISSCEPTATIO CXCI.

De Teste dicente se Iudicem corrupisse.

1 IVdici non potest insligi tortura ad dictum testis dicentis se ipsum corrupisse, & ad eum pecuniam detulisse; non solum quia
2 tractat de se exonerando; Sed etiam quia dicitur socius criminis. Boss. tit. de opposit. cõtra test. num. 58. nam testis ad corruptelam

probandam debet esse omni exceptione maior; quia lex multum præsumit de officiali. Gram. viden. cons. 35. num. 38.

SVMMARIVM.

1 *Socius criminis etiam in exceptis nullum contra consocium facit inditium sine alijs indiitjs.*

2 *Socij criminis nominatio cum talibus inditijs sufficit ad inquirendum tantum.*

3 *Moribundus in alterius præiudicium non præsumitur dicere verum, etiam quod in suo dicto perseuerauerit vsq; ad mortem.*

4 *Socij criminis nominatio, vt faciat aliquam fidem, opus est vt fuerit confirmata in tortura.*

5 *Socius criminis ex proprio delicto efficitur infamis.*

6 *Infamia in criminalibus non purgatur per torturam.*

7 *Infamia facti tollitur per solum Deum.*

8 *Socij criminis nominatio facta in tortura nihil operatur.*

9 *Socius criminis vti criminosus & infamis nullum contra consocium parit inditium.*

10 *Socio criminis, quia est testis in causa propria, non creditur.*

11 *Accusator & testis, quando facit se socium criminis tanquam infamis ad accusandum non admittitur.*

12 *Mulieres à testificando repelluntur.*

13 *Mulieres quando sunt malæ, seu culpatæ vitæ non attenduntur.*

14 *Mulieres, quando deponunt turpitudinem suã, non sunt audiendæ.*

15 *Præsumptiones etiam violentissimæ, nempè solus cum sola, nudus cum nuda non suffi[ci]unt ad torturam.*

16 *Adulterium non probatur præsumptionibus etiam violentissimis.*

17 *Actus publicè factus caret omni suspicione mali.*

18 *Præsumptionibus non probatur illud delictum, quod cõsistit in facto.*

19 *Factum non præsumitur, sed per testes probari debet.*

20 *Ex præsumptionibus Iudex bonus, & christianus torquere, seu condemnare non debet.*

21 *Præsumptiones sufficiunt ad pœnam pecuniariam tantũ.*

22 *Testes ad probandum delictum requiruntur omni exceptione maiores.*

23 *Testes sicut ad probandum requiruntur omni exceptione maiores sic etiam ad torquendum.*

24 *Tortura antequam infligatur, liquidè constare debet de facti veritate.*

25 *Tortura non datur ad liquidandum factum, sed personã.*

26 *Præsumptiones* } *sufficiunt solum ad torquendum, seu*
27 *Verisimilitudines* } *condemnandum, quando lex ex-*
28 *Coniecturæ* } *pressè disponit ea haberi loco pro-*
29 *Inditia.* } *bationis.*

30 *Præsumptiones* } *probant solum delictum in genere,*
31 *Verisimilitudines* } *idest ad inquirendum; & non in specie, idest contra personam inquisiti;*
32 *Coniecturæ &* } *cum ad torquendum, & condemnã-*
33 *Inditia* } *dum requirantur testes omni exceptione maiores.*

34 *Inditia non sufficiunt ad torquendum, seu condemnandum, quia requiruntur testes omni exceptiones maiores.*

35 *Inditium non est probatio, sed est signum alicuius maleficij commissi ad veritatem habendam.*

36 *Inditium est adminiculum demostratorium ad veritatem inducandam.*

37 *Inditium est minus quam semiplena probatio.*

38 *Tortura, vt infligi possit, requirit ad minus semiplenam probationem.*

39 *Tortura non potest inferri per semiplenam probationem, nisi sit confirmata alijs adminiculis.*

40 *Probatio semiplena est præsumptio fortiter mouens animum Iudicis ad aliquid credendum, seu discredendum.*

41 *Inditium est minima præsumptio hominis boni, seu distans argumentum à specie veræ probationis.*

42 *Inditium est pars probationis.*

43 *Inditium non est pars probationis, sed est species ipsius.*

44 *Signum indicat, sed non probat identitatem facti.*

45 *Perfectum non potest oriri ex imperfecto.*

46 *Pœna pecuniaria quando venit imponenda, non potest infligi tortura.*

47 *Præsumptio est minus quam inditium.*

48 *Crimen quanto est grauius & atrocius: tanto probationes debent esse grauiores & vrgentiores.*

49 *Criminis atrocitas, & probationis difficultas facere non possunt, vt sine legitimis probationibus Reus torqueri possit*

50 *Præsumptiones in nullo casu sufficiunt ad torturam, seu condemnationẽ in pœnam aliquam, nisi in casu, in quo lex ipsa presumit.*

51 *Inditium, quando non adest præsumptio iuris, & de iure, non oritur adeò indubitatum, quin quandam sollicitã recipiat dubitationem.*

52 *Inditium nullum est adeò indubitatum, quin aduersus illud possit probari contrarium.*

53 *Inditia indubitata debent esse talia, quod non solum nullã habeant difficultatem etiam minimam, sed opus est vt crimen tangant, vt suffi[cia]n[t] ad torturam.*

54 *Testis vnus de visu non sufficit ad torturam, nisi tria copulatiuè concurrant.*

55 *Testis vnicus debet esse omni exceptione maior.*

56 *Testis vt sufficiat ad torturam, debet deponere super maleficio directè, non autem super inditio ad maleficium.*

57 *Testis vnicus non sufficit ad torturam, nisi alia concurrant adminicula.*

58 *Oculus* } *sepè falluntur.*
59 *Manus* }

60 *Inditia singula sunt plenè probanda per duos testes contestes de loco, & tempore idoneos. Ac etiam circumstantiæ delicti sunt planè probandæ.*

61 *Inditia leuia sufficiunt ad probandum quem hæreticum, quando sunt plenè probata.*

62 *Sodomiæ* } *crimen non erit delictum in propria specie,*
63 *Stupri* } *si semen agentis non fuit immissum in anum patientis vel saltim membrum intus anum impositum.*

66 *Qualitas aggrauans delictum debet constare in actis per testes idoneos.*

67 *Testis in sua depositione necessariò, & non præsumptiuè concludere debet.*

68 *Testis non concludens nec inditium facit ad inquirendum.*

69 Testis

69 Testis deponens de certa scientia delicti tenetur reddere rationem in causa scientiæ.
70 Ratio bona iustificat dictum testis.
71 Ratio mala elidit dictum testis.
72 Testis dictum à ratione pendet.
73 Testis debet deponere super delicto per vnum ex quinque sensibus.
74 Tortura non potest infligi alicui, nisi inditia sint legitimè probata.
75 Testium munus non est iudicare, sed quod oculis vidit testim nium ferre.
76 Testi affirmanti, quod vere scire nō potest nō est credēdū.
77 Testis debet deponere de facto consumato, quia non sufficit deponere de circumstantijs, vel inditijs remotis.
78 Testis deponens super circumstantijs delicti, & non super delicto nullum ad torturam facit inditium.
79 Testis, quando non deponit de facto consumato non erit in propria specie sodomia, sed quædam extraordinaria, & turpis pollutio.
80 Pollutio, quamuis probata per testes omni exceptiône maiores pœna extraordinaria pun tur.
81 Pœna extraordinaria debet intelligi de pecuniaria, non de corporali.
82 Pœna extraordinaria succedit loco pœnæ, & proprie pene
83 Attentatum pœnam extraordinariam exigit.
84 Sodomiæ. } crimen, vt puniri possit, requirit consu-
85 stupri. } mationem actus non sufficit attentatio.
86 Crimine atrocissimo non sufficit actus imperfectus, & non consumatus.
87 Pœna corporalis requirit actum consumatum.
88 Pœna, quæ imponitur ipso iure, vel ipso facto nunquam imponitur pro actu imperfecto, sed pro consumato.
89 Attentatum & non consumatum nulla pœna punitur.
90 Delictum, quando non perficitur, eo quia quis non vult, cessat pœna.
91 Delictum non consumatū est incōsiderabile & im un bile.
92 Delictum si non fuit consumatum eo quia d lin quens voluit, sed benè potuit & tunc per eum stetit n pun ur.
93 Affectus non punitur, nisi sequatur effectus.
94 Attentatum de consuetudine totius Italiæ non punitur.
95 Delictum quod fuerit consumatū per Fiscū probari debet.
96 Actus obsceni constare debent.
97 Præsumptio illa tam violenta, nempè quod vir fuerit repertus cum muliere per Fiscum probari debet.
98 Corpus delicti in coppula carnali est exibere linteolam, seù camisiam sanguinolentam, seù deturpatam.
99 Colloquium secretum } ad aures ad inuicem habitum,
Allocutio secreta. } seù habita, & si esset plenè probata non facit inditium ad torturom.
100 Actus dubius, & æquiuocus non parit inditium ad torturam.
101 Actus alicuius ambiguus, & multipliciter intelligibilis in dubio semper bonus sumi debet.
102 Locus indecens nullum facit inditium.
103 Locus non sāctificat homines, sed homines bene viuentes sanctificant locum.
104 Tactus mamillarum
105 Osculum, seu } cum verbis lasciuis non faciunt in-
106 Deosculatio. } ditium ad torturam.
107 Preludia
108 Attentata. } non sufficiunt ad delictum, quia in simili-
109 Preparatoria } bus requiritur consumatio ipsius.
110 Osculum, seu } quamuis per vim mulieri inferatur, ta-
111 Deosculatio } men punitur solum pœna extraordinaria
112 Prosternens in terram mulierem, seù virginem non debet pœna capitis puniri.
113 Oscula, & } quamuis in puerū minorem coniecturan-
114 Amplexus. } dum est, quod potius licito amore, quam libidine fiant.
115 Præludia
116 Presumptiones } non probant coppulam carnalem.
117 Preparatoria
118 Amplexus, & } de per se nō faciūt inditiū ad torturā.
119 Deosculatio
120 Actus obsceni capiendi sunt quod licito amore, & non libidine facti fuerint.
121 Actus indifferens ad amorem, & non amorem, prout etiam ad delictum & non delictum, potius præsumendus est ad bonum, quam ad malum.
122 Risus
123 Iocus } sunt leuia adminicula, quæ non sufficiunt
124 Conuiuia } ad torturam.
125 Chorea
126 Actus indifferens ad amorem, & non amorem, & ad delictum, & non delictum quis sit.
127 Raptus mulieris vicinæ, seù amicæ non est capiendus ad malum.
128 Dependens ab animo iuramento probatur.
129 Actus quilibet per duos testes omni exceptione maiores probari debet.
130 Conuiuia, seù
131 Commedere } non facit inditium ad torturam.
132 Conuersatio hominis, & mulieris non facit inditium ad torturam.
133 Conuersatio cum malis mulieribus tunc solum parit inditium, quando est stricta, continua, seù continuata, non autem interpellata.
134 Conuersatio stricta & continua illa dicitur, quæ fuit per duennium continuata.
135 Habitare in domo nullam prorsus parit inditium.
136 Fama mala Rei per Fiscum probari debet.
137 Qualitas personæ multum attenditur in delictis.
138 Verisimilitudo facti non sufficit ad torturam.
139 Verisimilitudo debet constare per probationes, non per præsumptiones & coniecturas.
140 Verisimilitudo debet esse tanto potentior, quanto ipsa tortura auget fidem contrariæ depositionis.
141 Similibus non est iudicandum.
142 Verisimilitudo non est ipsa veritas, sed est aliqualis simile, seù signum aut demonstratio veritatis.
143 Tortura vt infligi possit, debet constare de facti veritate per testes omni exceptione maiores.
144 Verisimilitudines sufficiunt ad torquendum, seù condemnandum, quando lex disponit.
145 Verisimilitudo dicitur probatio in genere, non autem in specie.
146 Probatio delicti vt faciat inditium ad torturam debet esse in specie, non in genere.
147 Delictum debet concludenter probari.
148 Inditia remota non sufficiunt ad torturam.
149 Inditium remotum non probatur per vnum testem quamuis omni exceptione maiorem.

DISCEPTATIO CXCII.

De Muliere dicente aliquem ea abusum fuisse venere.

Tortura non potest infligi Inquisito ad nominationem mulieris dicentis ipsum
1 ea abusum fuisse venere; quoniam d. mulier, cum sit socia criminis in delicto sine alijs adminiculis, seu indicijs nec etiam in exceptis contra consocium ad d. torturam facit inditium. Carrer. in pract. in 2. tract. de indit. & tortu. §. octauum inditium. num. 27. ad fin. Cram. consl. 21. num. 6. consl. 35. nu. 22. in fin. & consl. 65. num. 1. in fin. & decis. 28. n. 11.
2 Verum talis nominatio super delicto cum talibus inditijs sufficit ad inquirendum tantum, siue ad assumendas informationes. Dec. consl. 18 post numerum 63. lib. 1. Ludou. Peguer. decis. ... 5 num. 30. vers. & hanc vltimam opinionem. Farinac. q. 43. num. 190. seq.
3 Et d. mulier non facit inditium ad torturam etiam quod in d. nominatione perseuerauerit vsque ad mortem, licet morti proximus, seu moribundus mentiri non præsumatur, & immemor esse salutis æternæ. Text. est in l. fin. C. ad l. Iul. repetund. & in c. sancimus. 1. q. 7. Glos. in l. 1. C. de fals. cau. deiec. Bal. consl. 25. vol. 1. & consl. 162. num. 4. in fin. vol. 2. quoniam morti proximus non præsumitur esse S. Ioannes Baptista, vel Euangelista, & sic non semper præsumitur dicere verum in mortis articulo, & maximè quando adest præiudicium tertij. Bart. in l. si quis. §. si quis moriens. ff. ad Sillan. Menoch. consl. 39. num. 44. & 63. vol. 1. Farinac. q. 43. num. 28. & 30.
4 Et nominatio socij criminis ad hoc vt faciat aliquam fidem, requiritur, vt fuerit confirmata in tortura; cum socius criminis ex proprio delicto fuerit effectus infamis. Clar. §. fin. q. 21. vers. scias etiam.
5 Verum Chass. super consl. Burgund. fol. 44. post numerum 14. & Simanc. de hæret. c. 62. num. 6. contrarium tenent, dicentes, quod nec etiam sufficit quamuis fuerit confirmata in tortura; quibus nimirum ego libenter
6 ascribo: Ratio est, quia infamia in causis criminalibus non purgatur per torturam, sed quidem in ciuilibus. Dec. consl. 189. num. 1. ad fin. consl. 94. num. 17. & consl. 95. num. 15. seq. vol. 4. Vbi attestatur de communi.
7 Honded. consl. 106. num. 29. Nec mirum videri debet, quoniam huiusmodi infamia facti tollitur per solum Deum. Glos. in c. ex tuatum, in verb. absoluas. de purgat. canon.
8 Polyani. in verb. Infamia. Immò nominatio Socij criminis facta in tortura, postquam de se ipso fuit confessus, regulariter nihil operatur, cum potius præsumatur facta, vt liberet se a carceribus, quam quod verum dicat. Dixit Cason. in sua prax. crim. tit. de
9 tormen. c. 17. Vltra quod vti criminosus, & infamis nullum parit inditium. l. 3. §. 1. ff. de test. Et maximè quia est quoque testis in causa propria, cui ob id minimè creditur, l. nullus. ff. de test. l. omnibus. C. eo. tit.
10 Quinimo etiam quia non solum est testis in
11 causa propria, Sed etiam quia est accusator, & testis simul; qui quando facit se socium criminis, vt in casu de quo agitur, tanquam infamis ad accusandum non admittitur. d. l. nullus. c. forus. §. in omni. de verb. signif. spec. tit. de test. §. 1. vers. Item quod ipse est testis, & accusator. Fœlyn. in c. licet. lib. 6. de Simon. Lanfranc. tract. de test. num. 118. l. si filium. C. de lib. caus. Spec. tit. de accus.
12 §. 1. vers. Item repellitur, quia fuit socius. Additur etiam quod d. mulier nullum facit inditium; cum mulieres de iure canonico à testificando repellantur; & probatur in c. mulierem. ibi nec testis esse, & ibi Glos. in verb. nec testis. 33. q. 5. & in c. forus. in fin. ibi si vir, non fœmina, & ibi Glos. in verb. fœmina. de verb. signif. Idem Glos. in c. quoniam. in verb. mulieres. vers. illud sic intelligi debet. ext. de test. Farinac. q. 59. nu. 3.
13 Et maximè quando sunt culpatæ, seu malæ vitæ. l. 3. vers. culpatæ vitæ. ff. de test. Alex. consl. 11. vol. 1. Crott. tract. de test num. 46.
14 nec non in earum depositionibus allegant, seu deponunt turpitudinem suam, vt d. mulier; quoniam tunc nullo modo sunt audiendæ. l. cum profitearis. C. de reuocat. donat. l. si creditoribus. C. de seruo pign. dato. Mantic. de tacit. lib. 13. tit. 37. n. 5. vers. Hoc autem Rot. Rom. veneta donationis coram R. P. D. Butlatto die veneris 7. Nouembris 1614. Additur quoque in huiusmodi casu
15 nec etiam potest infligi tortura, quamuis adesset illa tam violenta præsumptio; nempè solus cum sola, nudus cum nuda in talamo clauso repertus, & vir habet caligas solutas, & mulier recuset aperire ostium clausum, & reperiatur cum vestibus dormire cum d. muliere in eodem lecto; quoniam d. præsumptio non facit inditium copulæ carnalis consummatæ. Ita Boss. in terminis tit. de opposit. contra test. num. 96. Matthesila. notab. 119.

Corn.

Corn. conf. 92. in fin. lib. 4. Crauett. conf. 205. num. 20. vbi post Anton Rosell. Adulterium non probari ex eo, quod quis solus
16 cum sola, nudus cum nuda, &c. Gratt. conf. 205. n. 10. cum alijs adductis per Menoch. conf. 31. num. 6. seq. lib. 1. Et si quidam frater, qui per biennium in eodem lecto iacuerat cum sorore sua fuit defensus à Crauett. in suo aureo conf. 321. prout refert Clar. in §. incestus. in princ. multo magis cessat præsumptio, seù suspicio coitus, quando adest casus, quod vir, & mulier iacent in lecto cum vestibus de die, & ostio aperto. Auth. multo
17 magis. C. de sacrosanct. Eccles. quia ea, quæ publicè fiunt, carent omni suspicione mali. Clar. q. 21. in fin. Cessat (inquam) d. præsumptio; quia coitus cum consistat in facto
18 per testes probari debet; nanque delictum, quod consistet in facto non probatur per præsumptiones; quia factum non præsumitur. l. in bello. § facta. ff. de capt. Alciat. conf. 40.
19 num. 6. lib. 6. Et id iure optimo quidem, quoniam potest esse quod quis maneat cum muliere solus, & nudus in lecto cum ostio clauso, & non veniat ad consumationem copulæ carnalis, vel propter impotentiam ad coitum, vel quia delectatur solum in eam amplectendo, tangendo, deosculando, & si-
20 miles alios actus carnales faciendo. Qua quidem ex re ex præsumptionibus Iudex bonus, & christianus Reum torquere, seù condemnare non debet; quoniam ipsius iudicium debet conformari cum iudicio Dei. c. 1. de re iudic. lib. 6. Sed Deus non fallit per præsumptionem. c. nouit. de offic. delegat. Ità & Iudex christianus tenetur sequi veritatem, & non iudicare, & condemnare ex præsumptionibus, quæ non reddunt rem claram, vt requiritur: Et ideò iudicare secundum apparentiam extrinsecam non est tutum. Vt scribit Caualcan. in tract. de Brachio regio. in verb. iudicare secundum apparentiam extrinsecam. Nec facit si per Fiscum dicatur, quod quando adest tam violenta præsumptio, po-
21 test per Iudicem contra Inquisitum procedi ad torturam; quoniam præsumptiones sufficiunt ad pœnam pecuniariam tantum. Bosf. tit. de conuict. num. 35. Bart. in l. 1. cum ibi not. ff. de quæst. not. in l. milites. & l. fin. C. eo tit. Idem Bosf. post alios, quos allegat. tit. de indit. num. 180. Vbi ait, præsumptiones in criminalibus sufficiunt ad capturam tantum, non autem quo ad reliqua. Ideò omninò dicendum est, quod nec præsum-
22 ptiones, Immo nec etiam inditia sufficiunt ad probandum delicta; sed testes requiruntur omni exceptione maiores, luce meridiana clariores, & benè concludentes. Text. est in l. sciant cuncti, quæ est final. C. de probat. canonizata 2. q. vlt. c. sciant cuncti Vbi dum loquitur de probat. test. addit idoneorum; & dum de probat. inditiorum addit indubitatorum, ac etiam luce meridiana clariorum. Et ibi not. Glos. & communiter DD. Dec.
23 conf. 189. col. 1. Itaque sicut ad probandum delictum, seù ad condemnandum Inquisitum requirūtur testes omni exceptione maiores: Ità pariter ad torquendum. l. qui vltimò. in fin. ff. de pœn. quam allegat Bart. in l. cunctos populos, & declarat ibi Ias. num. 51. in fin. Farinac. q. 37. num. 58. & q. 56. num. 121. Mantua. conf. 67. num. 37. seq. Mars. conf.
24 63. num. 13. seq. Ob eamque rem omninò dicitur, quod necesse est, vt per dd. testes liquidè cōstet de facti veritate, antequam tortura infligatur. Ariminen. in Addit. ad Angel. de malef. in verb. & fama publica. num. 108. in fin. Vbi secundum Bal. quem allegat in l.
25 3. § eiusdem. ff. de test. Ratio est, quia tortura non datur ad liquidandum factum, sed personam. Ità tenet Brun. tract. de indit. par. 2. q. 5. num. 10. Clar. q. 4. vers. quando verò. Alia quoque adest ratio, quia reperitur solū in iure scriptum, quod Verisimilitudines, præsumptiones, & coniecturæ in omnibus
26 casibus criminalibus; prout ego etiam dico de inditijs secundum Brunor. à sole in suo
27 vnico conf. num. 200. Vbi quod de delicto commisso constare debet per testes, & pro-
28 bationes liquidissimas; non autem per præsumptiones, coniecturas, & inditia; quæ sufficiunt ad torquendum, seù condemnan-
29 dum, quando lex expressè disponit dd. Verisimilitudines, præsumptiones, & coniecturas haberi loco probationis. Alex. l. licet de legat. primo Mars. in l. fin. num. 4. ad l. Cornel. de Sicar. & in Rubr. de probat. nu. 113. seq.
30 Et hac quidem ratione quoniam probatio delicti per verisimilitudines, præsumptiones, & coniecturas dicitur probatio in genere;
31 & tamen vt probatio sufficit ad torturam;
32 seù condemnationem debet esse in specie cō-
33 tra personam Inquisiti per testes omni exceptione maiores; aliàs non dicitur delictum idonee, & concludenter probatum. Not. in c. cum oporteat. de accusat. Cascn. de indit. tract. 2. num. 25. seq. Bart. conf. 65. nu. 2. Alex. conf. 3. num. 1. lib. 3. Crauett. conf. 21. num.

num. 4. Vbi adducit concordantes. Nec ab
34 re videri debet, si dicatur, quod ad probandum, & torquendum requiruntur testes, & non solum non sufficiunt præsumptiones, coniecturæ, &c. sed nec etiam, quod magis
35 est, inditia; quoniam clarè constat, quod Inditium non est probatio, sed est signum alicuius maleficij commissi ad veritatem habendam. Gand. tract. de malef. sub. Rubr. de præsumpt. & indit. Ioan. Andr. in addit. ad spec. in tit. de probat. §. fin. in verb. Item per inditia. Paul. de Llaza. in c. grauius. de opposit.
36 in vlt. car. dicit, quod Inditium est Adminiculum demonstratorium ad veritatem indicandam. Per Text. l. si quis adulterium. C. de adult. & c. præterea. de test. & c. tua. §. adulterium. de homic. Bart. in l. 2. ff. de excus. tuto.
37 Et diffiniëdo dicit, quod inditium est minus, quam semiplena probatio. & idem dicit Bal. in l. cum probatio. ff. de probat. in Addit. suis dicens nulibi clarius id probari quam in illa
38 lege. Et quando non adest ad minus semiplena probatio d. l. icti, reus torqueri minimè
39 potest. Clar. §. fin. q. 62. in princ. Immo si non est confirmata alijs adminiculis nec
40 etiam sufficit ad torturam; quia secundum Bal. in l. ea quidem. num. 4. de accus. semiplena probatio est solumodo præsumptio fortiter mouens animum Iudicis ad aliquid credendum, seù discredendum. & Bal. sequun
41 tur omnes Criminalistę. Et idē Bal. in Rubr. C. de probat. dicit, quod Inditium est minima præsumptio hominis boni, seù distans argumentum à specie veræ probationis, & non
42 est totalis probatio, Sed pars probationis. Gand. in d. tract. in Rubr. quæ præcedere debeant quæstionem. in verb. Quæ, & qualia
43 esse debeant ista inditia. Quinimò dicitur, quod Inditium non est pars probationis, sed species ipsius. Per not. per Bal. in l. fin. C. pro bat. Ex quibus igitur infertur, quod si Indi-
44 tium est signum alicuius maleficij ad veritatem habendam, non potest dici probatio; quoniā signum indicat, sed non probat identitatem facti. Vt per Bart. & alios tradit Crauett. cons. 169. num. 4. Si est Adminiculum demonstratorium ad veritatem indicandam, nec etiam est probatio; quoniam quod demostratur, non probatur, si est minus quam semiplena probatio non sufficit ad torturam; quia ad ipsam infligendam ad minus requiritur semiplena probatio. Clar. in d. §. fin. q. 62. in princ. & Bal. in d. l. ea quidem. dicit, quod nec etiam sufficit semiplena, nisi sit pro bata alijs adminiculis (vt dictum est) si est minima præsumptio, non sufficit, quia præsumptio, sufficit ad pœnā pecuniariam tantū, seù ad capturā. Boss. d. tit. de cōuict. n. 35. & tit. de indit. num. 180 si est distans Argumentum à specie veræ probationis, non sufficit, quoniam non per distantia, & remota argumenta; sed per propinqua proceditur in criminalibus ad infligendam torturam. Glos. l. fin. in verb. vel inditijs. C. famil. hercisc. Corrad. in pract. tit. de negat. crim. & tormēt. num. 26. Vbi ait id procedere etiam in crimine hæresis. Cason. tract. de torment. c. 1. num. 8. Si denique est solum pars probationis, non potest dici totalis, plena, & perfecta
45 probatio, sed imperfecta: Et tamen ex imperfecto non potest oriri perfectum. Aym. de antiq. temp. vers. testis quid in lib. officialis. num. 17. & 19. Si non est probatio, sed tantum probationis species, non sufficit ad torturam; quoniam à quo remouetur genus remouetur quælibet eius species. C. de vsur. re. iu. ff. de fund. instru. l. fundi. Qua igitur de re concluditur, quod ad torquendum, probandum, & condemnandum requiruntur testes omni exceptione maiores; non autem inditia, præsumptiones, & coniecturæ, quæ (vt dictum est) ad pœnam pecuniariam tantum
46 sufficiunt. Quæ nimirum quando venit imponenda, non potest infligi tortura. Clar. q. 64. vers. præterea debet. Bursatt. cons. 368 num. 34. vol. 4. Etiam quod extarent inditia. Gomez. varia. resolut. tom. 3 c. 13. de tortura reorum. num. 2. vbi testatur de communi. Vulpell. cons. 24 num. 13. & cons. 95. nu. 17. Carar. in pract. reorum examinand. lib. 4. c. 1. num. 17 seq. Peguer. decis. 16. per totam. Boss. tit. de indit. num 92. Ratio est, quia absurdum est, quod ordinatum est ad vnum finem, non reguletur iuxta naturam illius finis contra Text. in l. et si non sint §. peruenimus, ff. de aur. & argent. legat. Crauett. cons. 337.
47 num. 10. & 12. Alia quoq; adest ratio, quia præsumptio est minus quam indit. um. Bart. in l. fin. ff. de quæst. Vbi quod mendacium est maxima præsumptio contra Reum; at præsumptio est minus quam inditium, quod requiritur ad torturam. Ità ostendit Alex. cons. 89. col. 1. vers. restat ergò. lib. 3. Vnde sicut ex inditio non potest torqueri Reus sicut non potest torqueri Reus (vt proximè dictum est) requiruntur testes omni exceptione maiores. d. l. qui vltimò. ff. de pœn. Farinac. q. 37. num. 58. & q. 56. num. 121.

sic multo minus ex præsumptione. Natt. conf. 362. num. 6. Vbi ait hanc esse communem opinionem scribentium in vtroque iure. Franc. Personal. tract. de indit. numer. 96. Vbi testatur de magis commune opinione. Quod procedit etiam in occultis, & difficilis probationis, Clar. q. 64. vers. dixi etiã in fin. Rolan. conf. 361. col. 3. Vbi reddit rationem; quia quanto crimen est grauius, & atrocius; tanto probationes debent esse grauiores, & vrgentiores: nam cum in criminalibus de salute hominis tractetur; ideò arctior, & vrgentior requiritur probatio. Boer. decis. 164. num. 1. Dec. conf. 415.
48
49 num. 1. Farinac. q. 86. num. 6. Et id etiam in atrocissimis delictis; quoniam criminis atrocitas, & probationis difficultas facere non possunt, vt sine legitimis probationibus Reus torqueri possit. Foller. in pract. in verb. Quod suffocauit vxorem. num. 58. Rolan. conf. 7. num. 38. vol. 1. & conf. 12. num. 89. lib. 3. Hyppol. Riminal. conf. 89. num. 57. lib. 1. & latius conf. 361. num. 32. seq. lib. 3.
50 Et id iure quidem, quia ex præsumptionibus in nullo casu potest procedi ad torturam, seù ad condemnationem in pœnam aliquam, nisi in casu in quo lex ipsa præsumit, & super præsumpto disponit (vt dictum est) de communi testatur Boss. in tit. de indit. num. 34. vers. veritas tamen est, & communis opinio, de qua ante ipsum testatur Gand. in tit. de præsumpt. & indit. §. nunc restat. n. 12. in fin.
51 Ratio est, quia vbi non est præsumptio iuris, & de iure non oritur inditium adeò indubitatum, quin quandam sollicitam dubitationem recipiat. Vt post Gand. tradit idem Boss. d. tit. num. 45. Quinimò etiam dicitur, quod nullum reperitur inditium, adeò indubita-
52 tum, quin aduersus illud possit probari contrarium. Boer. decis. 165. num. 1. Debet itaque audiri Reus, antequam ponatur ad quæstionem. l. 2. ff. de appellat. recip. Immo quoque dicitur, quod tam præsumptiones violentissimæ, quam inditia indubitata non sufficiunt ad torturam, quamuis nullam habeant difficultatem, quin delictum fuerit
53 commissum. Et dato, & non concesso quod sufficiant; tamen debent esse talia, quod non solum nullam habeant difficultatem etiam minimam. Boss. tit. de indit. ante tortu. num. 37. Bertaz. conf. 60. num. 8. lib. 1. Vbi de communi; sed etiam opus est, quod crimen tangant. Glos. in c. 1. de confess. Ob illam Dictionem Aliæ, quæ est relatiua, & represen-

tatiua eiusdem qualitatis. Glos. in l. quidam relegatus. in verb. amicis. ff. de reb. dub.
54 Quibus quoque additur, quod non solum dd. præsumptiones, & inditia; Sed nec etiam vnicus testis quamuis de visu sufficit ad torturam, nisi tria copulatiuè concurrant.
55 Primo quod d. testis sit omni exceptione maior. Plot. in l. si quando. nu. 879. C. vnde
56 vi. Aym. conf. 6. num. 12. Secundo quod deponat super maleficio directè, & non super inditio ad maleficium. Bal. l. fin. C. famil. hærcisc. l. fin. ff. de quæst. Alex. conf. 5. nu. 1. conf. 11. num. 4. Dec. c. tertio loco. nu. 15. de probat. Gram. vot. 22. Vulpell. conf. 35.
57 num. 6. Tertio quod alia concurrant adminicula; cum de per se d. testis non sufficiat. Ias. post alios in l. admonendi. col. 46. vers. x. num. 186. in fin. ff. de iureiur. Marl. in pract. §. diligenter. nu. 5. Alex. conf. 89. viso. nu. 9. seq. vol. 3. Farinac. conf. 65. numer. 41.
58 Nec mirum videri debet, quia d. testi non est omninò credendum, quamuis sit omni ex-
59 ceptione maior; nam oculus, & manus sæpè falluntur. c. nec aliqua. 22. q. 1. Franc. March. decis. 678. quam refert, & sequitur Baiard. ad Clar. q. 4. num. 7. Verum in supradictis omnibus, nec etiam sufficit quod vltra
60 d. testem concurrant alia adminicula, præsumptiones, & inditia, nisi quoque ipsa, & circumstantiæ singulę sint plenè probatę per duos testes contestes de loco, & tempore idoneos, atque legales. Afflict. c. 1. §. Sacramenta. de consue. rec. feu. Gomez. tit. de delict. c. 13. num. 18. seq. Bart. & cæteri. in l. vlt. ff. de quæst. Grat. conf. 59. num. 34. vol. 2. Hyppol. in pract. §. diligenter. Glos. communiter approbata & Bart. in d. l. fin. ff. de quæst. & in l. vlt. in verb. vel inditijs. C.
61 famil. hærcisc. Ità etiam voluit Innocc. in c. sicut. de Simon. Vbi dicit, quod leuia inditia sufficiunt ad probandum quem hæreticum, sed opportet illa plenè probari, idest per duos testes idoneos. Ita refert Bal. in d. l. fin. C. famil. hærcis. Brun. tract. de indit. & tortu. q. 1. par. 1. Simanc. Enchirid. de torment. tit. 52. numer. 6. Clar. q. 22. in princ. Vbi quod ista opinio non solum est communis, sed quod nullam habet difficultatem, & contradictionem. Blanc. de indit. numer. 206. Carrer. quos allegat Bertaz. conf. 559. Ioseph. Ludouif. in suis commun. opin. conclus. 45. vers. Inditium autem remotum. Honded. conf. 87. num. 120. vol. 2. Vbi de communi Brun. conf. 115. num. 70. seq. di-
uers.

uerſ. criminal. lib. 2. Natt. conſ. 6. num. 7. & conſ. 42. num. 6. Vbi atteſtatur de communi. Nec ſupradicta omnia in tali caſu dixiſſe ſufficit; ſed dicitur quoque quod ad infligendam torturam de neceſſitate requiritur, vt non ſolum per aliquem teſtem de viſu omni exceptionem maiorem, & concludentem; cum ipſe ſolus non ſufficiat; prout nec etiam præſumptiones, & indicia;
62 Sed etiam per multa alia adminicula probetur, pollutionem, ſeù ſemen Inquiſiti agen-
63 tis eſſe immiſſum in anum ipſius muneris patientis, vel ſaltem membrum in partes pudendas, & intus anum impoſitum licet ſemen d. Inquiſitus non emiſiſſet; aliàs non
64 intrat pœna ordinaria, ſed extraordinaria,
65 cum fiat ſolummodo attentatio, & ſic quædam extraordinaria, & turpiſſima, ſeù enormiſſima pollutio. Clar. §. ſodomia. in fin. Soc. Iun. conſ. 7. num. 1. vol. 3. quos referr, & ſequitur Menoch. de arbitrar. Iud. caſu
66 286. num. 18. Et qualitas aggrauans delictum conſtare debet in actis. Angel. in l. 1. § ſi quis neget. ff. quemad. teſtam. aper. Veronen. conſ. 58 cum. alijs adductis per Marſ.
67 conſ. 87. Ratio eſt, quia teſtis in ſua depoſitione neceſſariò concludere debet, & non concludens non afficit, & eſt omninò repellendus. Abb. in c. in præſentia. de probat. quoniam teſtis debet neceſſariò, & non præſumptiuè concludere. Vt v. g. ſi dicat Giouanni fù ripreſo da. N. ma non sò ſe gli diſpiacque. Vel ſi dicat v.g. vidiſſe Tamburrum in cubiculo, ſi non dicit etiam, quod intus aderant veſtimenta, ſeù alia bona, vt neceſſariò requiritur, ad hoc vt dicatur conſtare de furto. Bart. in l. ſi quando. in fin. C. vnde vi. Gram. conſ. 54. num. 2. Marſ. conſ. 65. num. 33. l. teſtium. & l. ſolam. C. de teſt. Bertrand. conſ. 147. num. 3. vol. 3. Vel v.g. ſi dicat, vidiſſe ſudarium, & non pecuniam in eo: Vel quod vidit aliquem fugientem, & non dicat, quis fuit ille fugiens: nan-
68 que non concludens nec parit inditium ad inquirendum. c. in præſentia. & d. l. neque
69 natales. Imò teſtis deponens de certa ſcientia delicti, tenetur reddere rationem in cauſa ſcientiæ v. g. quomodo vidit delictum fuiſſe patratum, & conſumatum; quoniam ſicut
70 bona ratio iuſtificat dictum teſtis, ſic mala
71 elidit, quia in cauſa ſcientiæ ſtat effectus. Bal. in l. 1. ff. ſi cert. pet. Bart. & alij in l. ſi ſeruus legatus. §. quis quis. de legat. primo Alex. conſ. 120. numer. 6. lib. 5. Vbi quod
72 dictum teſtis a ratione pendet. Immo teſtis neceſſariò deponere debet ſuper delicto,
73 nempè per vnum ex quinque ſenſibus. Franc. Caſon. tract. de indit. in luis qq. c. 6. Rubr. de non torquendo per inditia, niſi
74 legitime probata. num. 8. Ratio eſt, quia munus teſtium non eſt iudicare; ſed quod
75 oculis vidit, teſtimonium ferre. Bart. & alij l. quod tamen. § ſi arbiter. ff. de arbitr. Iarè Curt. Iun. d conſ. 165. num. 17. Crauett.
76 conſ. 249. num. 4. Vbi non eſt credendum
77 teſti affirmanti, quod vere non ſit. Immo teſtes in criminalibus, debent deponere de facto conſumato, & non ſufficit, quod deponat de circumſtantijs, vel inditijs remotis, ſeù attentationibus, aut præludijs ad actum venereum. Boſſ. rit. de conuict. num. 21. quo-
78 niam teſtis deponens ſuper circumſtantijs delicti, & non ſuper delicto, vel facto conſumato non facit inditium ad torturam. Clar. q. 21. verſ. mendacium. Rolan. qui alios citat conſ. 3. num. 53. vol. 3. Nam
79 alias in caſu, de quo agitur non erit in propria ſpecie delictum Sodomiæ; ſed potius
80 quædam extraordinaria pollutio, quæ ſi eſſet probata per duos teſtes conteſtes de loco, & tempore omni exceptione maiores, d. agens non ſodomiæ pœna ordinaria, ſed alia mi-
81 tiori; ideſt extraordinaria teneretur. Muſcatell. in pract. crim. pag. mihi 221. nu. 28. Et d. pœna extraordinaria ſemper debet intelligi de pecuniaria, non autem de corporali. l. qui ædes. & ibi Gloſ. ff. de incend. ruin. & naufrag. & eſt Text. in l. fin. ff. de iniur. Bal. l. data opera. col. 2. in fin. C. qui accuſ. non poſs Soc. conſ. 104. lib. 1. in fin. Boſſ. tit. de falſ. num. 86. Petr. Cabal. caſu 288. num. 6. Suid. conſ. 132. num. 14. quos refert, & ſequitur Guaz. defenſ. 33. c.
82 14. num. 14. Quæ pœna extraordinaria ſuccedit loco pœnæ, & propriæ pœnæ delicti. Bertaz. conſ. 70. num. 36. inter conſ. crim. diuerſ. lib. 2. Hyppol. §. quoniam. num. 32. ſeq. & in l. 1. §. Diuus. ff. de Sicar. & conſ. 24. num. 36. & conſ. 30. num. 19. Gram. conſ. 26. in fin. Bal. in l. addictos. C. de
83 Epiſcopal. Audien. Et intrat d. pœna extraordinaria, quia fit ſolummodo attentatio. Clar. §. ſodomia. in fin. Soc. Iun. conſ. 7. num. 1. vol. 3. quos refert, & ſequitur Menoch. de arbitrar. Iud. caſu 286. num. 18.
84 Nec mirum videri debet, quia delictum ſodomiæ, vt puniri poſſit, requirit conſuma-
85 tionem actus, & non ſufficit præparatio, ſeù atten-

attentatio.Bart.in l.1. §. Diuus. ff. de Sicar.
Crauett. cons. 46.n.2.Vbi adducit cõcordã-
tes.Salyc.in l.is, qui cum telo. in tertio no-
86 tab. C.de sicar. Alex. cons.15.lib.1. Quod
procedit etiamsi ageretur de delicto, seù cri-
mine atrocissimo, in quo non sufficit actus
imperfectus, & non consumatus.Not. in c.
præterea.de elect.in sexto & tradit Bal. in d.
l.data opera.C.qui accus non poss. Vbi ait,
87 quod vbi venit imponenda pœna corpora-
88 lis, requiritur actus consumatus. Hinc est,
quod pœna, quæ imponitur ipso iure, vel
ipso facto, nunquam imponitur pro actu
imperfecto, sed pro consumato, licet per
conantem non steterit.Ioan.Andr.in d.c.pręe
89 terea. Quinimò pro delicto attentato, &
non consumato, etsi prætendatur deuentum
fuisse ad actum facti, ex quo nullus fuit se-
cutus effectus, Reo nulla potest imponi pœ-
90 na; etiamsi simus in atrocissimis.Gram. de-
cis.74.Ioseph.Ludouis.decis.lucem.15.num.
91 30. Vbi attestatur de comuni. Quinimò
delictum quando non perficitur, eo quia
quis non vult, cessat pœna.l.qui falsa. ff. de
fals.Imò delictũ nõ cõsumatũ est incõsidera-
bile, & impunibile.Bal.& alij in l.quicunq.
92 C. de seru. fugit. Quinimò delictum si non
fuit consumatum, eo quia delinquens no-
luit, sed benè potuit; & tunc quoniam per
93 eum stetit, non punitur; nec hoc casu puni-
tur; affectus, nisi sequatur effectus. Et
propterea derogatum est legibus loquen-
tibus de delictis puniendis; quoniam ho-
die de totius Italiæ consuetudine non fit
punitio delicti non consumati, non per-
94 fecti non præfinir. Angel. & Castren.
l. 1. ff. quod quisq; iur. Afflicit. decis. 21.
95 Gram.decis.21.num.8 9.13.& 16. Et quod
delictum fuerit consumatum, perfectum, &
præfinitum à fisco probari debet per duos
testes contestes de loco, & tempore omni
96 exceptione maiores: Ratio est quia actus
obsceni.ǀ constare debent, & pariter illa tam
violenta præsumptio, nempè quod vir fue-
97 rit repertus cum muliere. Ità DD. & Paris.
de Put. tract. de scim. dic. in verb. Officialis
offensa.c.1.sub num.2.seq.Foller.in pract.in
verb. capiat informationem. num. 13. Ma-
scard.de probat.conclus. 1377. in verb. stu-
prum.lib.3 .Et sic non potest transmitti In-
quisitio; quando non constat; & maximè
quando mulier non exhibuit linterulam, seù
98 camisiam sanguinolentam, seù deturpatam,
quod est corpus delicti; quoniam querela
præsumitur calumniosa. Ità per Bal. cons.
37.lib.2. Nec valet, si per Fiscum dicatur,
quod contra Inquisitum adest inditium ad
torturam; eo quia inter ipsum, & mulierem
multa interuenerunt v.g.Colloquium secre-
tum, seù Allocutio secreta ad aures: In lo-
co indecenti; Tactus mamillarum, seù pu-
dendorum; Amplexus; Deosculatio; seù
Osculum; conuiuiam; choreæ; Iocus; Ri-
sus; conuersatio: munera, litteræ amatoriæ;
habitatio &c. Nanq;
99 Colloquium secretum; seù allocutio se-
creta ad aures ad inuicem habita, etiamsi
essent plenè probata stante incertitudine
eius, super quo sermo habitus fuit, non
facit inditium ad torturam; sed præsumi-
tur potius in bonam, quam in malam
partem. c. absit. & ibi Glos. 11. q. 3. l. me-
100 ritò. ff. pro Soc. quoniam ex actu dubio,
& equiuoco non oritur inditium ad torturã;
nam ex sola allocutione non oritur inditium
contra loquentem, puta quod de delicto, seù
coitu futuro cum muliere fuerit contra-
ctum. Vt p plura iura, & authoritates osten-
dit Hyppol. cons. 21. seq. nisi alijs con-
currentibus inditijs, & coitu incontinenti
secuto. Bal. in l. 1. num. 10. & ibi Ias. sub
num. 30. vers. quinto mirabiliter limita. C.
de seru. fugit. Anan. cons. 59. num. 2. vers.
intellige tribus concurrentibus Farinac.cons,
37. nnm. 23. Ità etiam per plura iura, &
authoritates ostendit Mars. cons. 12. seq.
101 Et actus alicuius, quando est ambiguus,
& multipliciter intelligibilis, in dubio sem-
per bonus sumi debet, quo delictum eui-
tetur. d.l. meritò. ff. pro Soc. Alex. cons.
185.num.6.
102 Locus indecens in casu coppulæ carna-
lis nullum pariter ad torturam facit indi-
tium; quoniam etiam in postribulo ha-
bitant quandoq; homines, & mulieres
honestæ vitæ: Et locus non sanctificat ho-
103 mines, seù habitantes: Sed homines,
seù habitantes benè viuentes sanctificant
locum. c. illud & c. multi. 40. distin. Natt.
cons.637.num. 49. sicq; ex loco non potest
oriri inditium v. g. adulterij, lenocinij, &
similium criminum.
104 Tactus mamillarum, seù pudendorum,
& osculatio, siue osculum cum verbis
105 lasciuis non faciunt inditium ad tortu-
ram; quoniam similia sunt tantumodo
106 præludia, seù attentata, aut præparatoria ad
coitum, quæ non solum sufficiunt ad deli-

107 ctum. Ità Bart. in l. 1. §. Diuus. ff. ad l. Cornel. de Sicar. Salyc. in l. is, qui cum telo in
108 Tertio notab. C. de Sicar. cum alijs adductis
109 per Crauett. consl. 46. num. 2. Sed cessat quoque omnis suspicio coitus carnalis. Vt per Bursatt. consl. 283. numero 24. vol. 2. Vbi cumulat plures concordantes; quoniam in similibus requiritur consumatio delicti. Glos. 3. l. ait lex. & ibi Bart. ff. de adult. & idem Bart. in l. 1. ff. de var. & extraord. crim. Idem Bart. l. 2. §. fin. & in l. capite quinto. ff. de adult. Dec. in Rubr. de iudic. Vbi considerat etiam locum turpitudini valdè accom-
110 modatum. Quo verò ad osculum, seù deosculationem dicitur, quod quamuis per vim
111 mulieri inferatur; tamen (vt dictum est) punitur solum pœna extraordinaria. Vt per Afflict. decis. 276. Cuman. consl. 95. dixit
112 de eo, qui prostrauit in terram mulierem, seù virginem, & conatus est, illam carnaliter cognoscere quod propter hoc non debet pœna capitis damnari, quem refert, & sequitur Dec. in l. si fugitiui. num. 46. C. de seru. fugit. Constit. Prouinc. March. Glos. A. nu. 1. fol. 302. Boss. tit. de extraord. crim. num. 3. Clar. §. fin. q. 83. vers. Osculum. Vulpell. consl. 34. num. 8. Et quod pœna extraordinaria ad vltimum vsque supplicium sit aucta, potius credendum est violentia accedente, quam pro simpli osculo volenti dato, pro quo si capitalis pœna imponeretur, breui vt apud Ouidium.

Periere Cupidinis arcus.
Contemptaeq. forent, & sine luce faces.

113 Immo oscula, & Amplexus, quãuis in puerum minorem, qui prætendatur subagitatus;
114 tamen coniecturandum est, quod licitò potius amore, quam libidine huiusmodi actus fiant. Argum. l. meritò. ff. pro soc. Et d. pœna extraordinaria debet esse pecuniaria, non autem corporalis (vt dictum est) Et huiusmodi actus plenè constare debent. Ità DD. & pariter quod vir fuerit repertus cum muliere (vt quoque dictum est) Illudque
115 omninò sciendum est, quod presumptiones præludia, & præparatoria, quando agitur
116 criminaliter, non probant coppulam carna-
117 lem. Adden. ad Bart. in l. capite quinto. nu. 4. nota ergò. ff. de adult. Mattheus sing. 119. Corn. consl. 191. in fin. lib. 4. Aym. consl. 205. numero 20. seq. Mascard. de probat. lib. 1. conclus. 59. num. 10. & 20 seq. Farinac. consl. 80. numero x. 52. Rot. in illa Firman. Cappellaniæ die 7. Maij 1572. vers. effectuatio non obstat coram Sanctissimo D. N. Clemente octauo tunc Rotæ Auditore. Et in vna Tollen. parochialis die 28. Maij 1593. coram R. P. D. Pamphilio.
118 Amplexus, & Deosculatio mulierum, seù puerorum, quamuis probentur, de per se
119 non faciunt præsumptionem, seù inditium ad torturam contra osculantem, & amplectentem, & in bonam partem accipi debent, & maximè quãdo osculans, seù amplectens
120 est vir bonæ conditionis, & famæ. Vt in proprijs terminis ad excludendam præsumptionem vitij sodomitici tradit Paris. consl.
121 163. col. 3 in princ. qui videntur. Immo tales actus capiendi sunt, quod licito amore, & non libidine facti fuerint. Argum. d. l. meritò. ff. pro soc. Glos. c. absit. in verb. sinistrum. 11. q. 3. Ratio est, quia (vt dictum est) actus indifferens ad amorem, & non amorem, prout etiam ad delictum, & non de
122 lictum potius præsumendus est ad bonum,
123 & non ad malum. Alex. consl. 186. vol. 6. Fœlyn. in c. litteris. num. 3. in princ. Vbi
124 Risus, Iocus conuiuia, choreæ, & similia sunt
125 leuia adminicula in his delictis carnis; cum (vt pariter dictum est) sint tantummodo quædam leuia præparatoria, & præsumptiones ad amorem, quæ in criminalibus non sufficiunt ad torturam. Rolan. consl. 7. num. 38. seq. Marsl. consl. 20. num. 48. Bru-
126 nor. in suo vnico consl. num. 79. Et actus indifferens dicitur, quando Amasius commedit cum Amalia, choreas ducit, ridet iocatur, blanda verba dicit, loquitur in via, litteras amatorias scribit, vel aliquid muneris proijcit d. Amasiæ, ac amorem ad inuicem tenentur; cum non sint actus propinqui fornicationi. Abb. c. tertio loco. num. 4. post princ. & in d. c. litteris. num. 1. inquit Imol in d. c. litteris. num. 3. post med. d. l. meritò. ff. pro Soc. l. Item apud labeonem. §. communem. de iniur. l. omnimodo C. de inoffic. testam. Abb. in c. 1. num. 16. de præsumpt. Cæphal. consl. 75. num. 9. alios citat, & sequitur Menoch. de præsumpt. præs. 2. num. 1. seq. Bertaz. consl. 452. num.
127 19. lib. 2. Et dd. actus non sunt in consideratione, quando fiunt in loco publico, & inter vicinos, & amicos, inter quos id

id sæpe accidit ex honesta causa: Et propterea non sunt capiendi ad malum, præ-
128 sertim Raptus. Foe yn. vbi supra. quoniam iudicandi sunt potius licili, quam illiciti. Alciat. tract. de præsumpt. Tertia regula Prima præsumpt. sequitur Bertaz. consil. 385. numero. 10. Et cum hoc sit quoddam dependens ab animo iuramen-
129 to probatur. §. Alic. Instit. de actio. Immo ad probandum quemlibet actum duo requiruntur testes omni exceptione maiores. Abb. & Foe yn. relati à Mascard. conclus. 65. num. 37.
130 Conuiuia, seù commedere non faciunt inditium ad torturam; quoniam non sunt ca-
131 pienda ad malū; etiam si fiant in domo meretricis; nanq; commedere in domo meretricis nō est de genere prohibitorum. Ità in indiuiduo scribit Mars. cons. 15. nu. 15. & cons. 51. n. 67. cum frustra expectetur illud, cuius euentus nihil operatur. Vt in iuribus vulgaribus Mant. 213. propè fin. lib. 1. Vbi quod ista est verissima opinio. Ratio est, quia talia nō pertinent, nec inferunt delictum. Boss. tit. de indit. âte tortu. n. 36. vers. tale mēdaciū.
132 Conuersatio hominis, & mulieris non facit inditium ad torturam; nam cū pariter sit indifferens ad delictum, & non delictum, in dubio semper dici debet, eos nō animo adulterandi accessisse. Argum. l. merito. ff. pro soc.
133 Alex. d. cons. 185. vol. 6. Menoch. cons. 82. num. 18. Immo conuersatio cum malis mulieribus tunc solum parit inditium, quando est stricta, & continua; secus si interpolata, quo casu non attenditur. Vt post Angel. & Castrens. quos allegat, tradit Mascard. de probat. lib. 1. conc. 451. num. 9 Aym. cons. 220. num. 12. Et stricta, & continua dicitur
134 illa, quæ fuit per decennium continuata. l. 2. C. de in col. lib. 10. Cæphal. cōs. 83. n. 3. lib. 1.
135 Habitare in domo nullum prorsus parit inditium, nisi concurrat mala fama habitantis.
136 Ita Bal. in l. Dominus horreorū. ff. locat. Boss tit. de indit. num. 52. Bertaz. cons. 213 nu. 2.
137 Vbi adducit concordantes. Et quando non est probata ista qualitas pro parte fisci, nempè quod habitans sit malæ famæ, cessat illud
138 inditium habitationis; quoniam qualitas personæ multū attēditur in delictis. Cæphal. cons. 352 n. 3 Gabriel. cons. 169. num. 8.

Nec valet, si per fiscum dicatur. quod in similibus valdè est attendēda verisimilitudo; nanq; ad torturam infligendam non potest se fundare super facti verisimilitudine; quæ quamuis sit valdè attendenda in probationibus. l. 3. vers. eru magis. ff. de test. Bal. in l. testium. sub num. 5. C eo. tit. Siluester Aldobrandinus cons. 127. num. 2. lib. 2. Crauett. cons. 61. num. 9. cons. 75. num. 2. & cons.
139 135. num. 37. Tamen debet constare per probationes, non autem per Verisimilitudines, suspiciones, & coniecturas. Bal. cons. 78.
140 vol. 3. Et verisimilitudo debet esse tanto potentior, quanto ipsa tortura auget fidem contrariæ depositionis. Gram. vot. 3. num. 7.
141 Aym. cons. 75. num. 17. in fin. Ratio est, quia Verisimilitudo non est ipsa veritas, sicut simile non est idem cui est simile. l. actio-
142 nis verbo. §. 1. cum Glos. de act. & obligat. Bart. & alij l. quod Nerua. ff depos. Alber. Rubr. de Duob Reis num. 14. Sed est ali-
143 quale simile, seù signum, aut quid demonstratorium veritatis, & ideò non potest ob ipsam infligi tortura; quoniam ad ipsam infligendam (vt proximè dictum est,) debet liquidè constare de facti veritate per testes omni exceptione maiores. Ariminen. in Addit. ad Angel. de malef. in verb. & fama publica. num. 108. in fin. vbi secundum Bal. quem allegat in l. 3. §. eiusdem. ff. de test. Ideò semper est omninò menti tenendum, quod solummodo reperitur in iure scriptum, quod verisimilitudines, præsumptiones, & coniecturæ in omnibus casibus criminalibus sufficiunt ad torquendum, & condemnandum, quando lex expressè disp-
144 nit dd. verisimilitudines, præsumptiones, & coniecturas haberi loco probationis. Alex. l. licet. de legat. primo Mars. in l. fin. num 4. ad l. Cornel. de Sicar. & in Rubr. de
145 probat. num. 113. seq. Ratio est, quia probatio delicti per verisimilitudines, coniecturas &c. (vt dictum est) dicitur probatio in genere; & tamen vt probatio faciat indi-
146 tium ad torturam debet esse in specie, idest per testes omni exceptione maiores, alias delictum non dicitur idoneè probatum, nec etiam concludenter. Not. in c. cum oporteat. de accusat. Cason. de indit. tract. 2. & 5. seq. Bart. cons. 65. num. 2. Alex. cons. 3. num. 1.
147 lib. 3. Nec ab re videri debet; quia delictum debet concludenter probari. Crauett. cons. 21. num. 4. Vbi adducit concordantes.
148 Deniquè dicitur, quod cum supradicta omnia sint inditia remota à delicto non faciunt inditium ad torturam. Burlatt. communem dicens cons. 29. num. 43. Boss. tit. de indit. & considerat. ante tortu.

num. 17. DD. & omnes in l.fin.ff.de quæst. Gand.de malef. tit. de quæst. vers. sed quero finaliter, & itä tenet Apostill. ad Angel. de malef. vers. quod fama publica. vers. quero, quod si reperiatur. Paris. de Put. de scindic. Constit. Prouinc. March. Glos. A. num. 79. fol. 243. Ioseph. Ludouis. in suis commun. opin. conclus. 45. vers. inditium autem remotum. Vbi quod vnus testis, quamuis omni exceptione maior non probat inditium remotum. Mars. § plurium. num. 93. Director. Inquisit. 3. par. pag. mihi 424. Immo nec etiam in causa hæresis. Idem Director. Inquis. d. 3. par. pag. mihi 594. comm. 110.

CON-

CONSILIVM PRIMVM.

SVMMARIVM.

1 *Testes inhabiles etiam in quolibet grauissimo crimine, in quo veritas aliter haberi non potest, admittuntur ad inquirendum tantum.*
2 *Testes inhabiles admittuntur ad inquirendum tantum, quamuis coadiuuentur adminiculis.*
3 *Testes tam ad torquendum, quam ad probandum, & condemnandum debent esse omni exceptione maiores.*
4 *Probatio in criminalibus, quia de hominis vita tractatur, arctior esse debet.*
5 *Quod requiritur etiam ad conuincendum hereticum.*
6 *Crimen quanto est grauius, & atrocius, tanto inditia debent esse grauiora, validiora, & vrgentiora.*
7 *Testes nō dicantur omni exceptione maiores, sufficit quilibet defectus, quelibet macula, aut exceptio etiam minima.*
8 *Testes illi dicuntur omni exceptione maiores, quibus nihil potest opponi.*
9 *Iudex de facili ad dictum testis inhabilis Reum torquere non debet.*
10 *Mulieribus ob magnitudinem præiudicij in criminalibus plenè non creditur.*
11 *Testes inhabiles, quando per DD dicuntur admitti, admittuntur tantum, quando de crimine agitur ciuiliter, secus si criminaliter.*
12 *Testes inhabiles si in criminalibus admittuntur, non sunt omni exceptione maiores.*
13 *Iudex etiam in atrocissimis sanctius, & multo melius facit, si adamussim iuris dispositionem seruat, quam si iura transgreditur.*
14 *Inditia etiam in atrocissimis legitima præcedere debent.*
15 *Iura transgredi etiam in atrocissimis licet Iudici solum in puniendo non autem in procedendo.*
16 *Testium inhabilium numerus supplet defectum testis minus idonei in ciuilibus tantum; non autem in criminalibus.*
17 *Supplementum non recipit, quod nihil est.*
18 *Testes inhabiles, quamuis in atrocissimis non omnes ad inquirendum admittuntur; quia solumodo admittuntur illi, qui sunt simpliciter inhabiles, non autem qui sunt perpetuo inhabiles.*
19 *Mulieres omnes ex iuris dispositione ad testificandum sunt perpetuò inhabiles.*
20 *Ius canonicum seruatur in terris Ecclesiæ.*
21 *Mulieres cum sint inhabiles ad Sacerdotium, nō possunt deponere contra Sacerdotem.*
22 *Mulieres de earum natura sunt fallaces, mendaces, periuræ, dolosæ, corruptibiles, & mutabiles.*
23 *Mulieres sunt verbosæ.*
24 *Mulieres in dubio præsumuntur malæ.*
25 *Mulier nulla in toto corpore iuris reperitur appellata bona.*
26 *Mulieres etiam examinatæ nullum faciunt inditium.*
27 *Mulier varium & mutabile cor habet, & mutabile semper testimonium producit.*
Fœmina nulla bona, quia ter mutatur in hora.
28 *Mulieres ob paupertatem faciliores sunt ad amandum, & faciliores ad peierandum.*
29 *Mulieres à mollitie mentis, & inconstantia dictæ sunt instabiles.*
30 *Mulieres sunt plenæ rimarum, & solumodo celare solent, quæ ignorant.*
31 *Mulieribus in testimonio ferendo (vt videatur) quod nulla potest adhiberi fides, legendum est Alphabetum S. Antonini.*
32 *Mulieres quomodo in subsidium admittantur ad testificandum.*
33 *Mulieres in crimine excepto admittuntur ad accusandum, seu denuntiandum tantum.*
34 *Mulieres non admittuntur ad torquendum, & probandum, quia non sunt omni exceptione maiores.*
35 *Mulieres etiam in excepti. non sunt omni exceptione maiores.*
36 *Mulierum dicta sufficiunt ad præsumptionem faciendam, non ad torquendum.*
37 *Testes ad torquendum, & probandum debent esse omni exceptione maiores.*
38 *Testes subsidiarij, vt sunt mulieres, non admittuntur ad testimonium vt integri.*
39 *Testes subsidiarij quamuis plures non admittuntur, vt integri.*
40 *Testes subsidiarij quamuis cum tortura eo magis non attenduntur, quando sunt infames infamia facti.*
41 *Mulieres pauperes, viles, inhonestæ, culpatæ vitæ atq; status, famæ, honoris, & personæ patientes defectum, aut modicum faciunt inditium, aut pœnitus repellūtur.*
42 *Mulieres ob solam paupertatem repelluntur, cum non dicantur omni exceptione maiores.*
43 *Paupertas sola repellit mulieres, quia non dicuntur idoneæ.*
44 *Testes vt possint dici omni exceptione maiores debent superare omnem etiam friuolam exceptionem.*
45 *Mulieres quando iuxta Constit. prouinciæ Marchiæ in quolibet maleficio admittuntur, semper intelliguntur admitti, dumodo non sint infames, nec alium patiantur defectum.*
46 *Mulieres quando in subsidium admituntur, quando sunt idoneæ & omni exceptione maiores.*
47 *Mulierum testimonio an sit habenda fides, Index multum considerare debet.*
48 *Mulieres quando non sunt nobiles, & magnæ authorita-*

num. 17. DD. & omnes in l.fin.ff.de quæst. Gand.de malef.tit. de quæst. vers. sed quero finaliter, & itá tenet Apostill. ad Angel. de malef.vers.quod fama publica.vers. quero, quod si reperiatur. Paris. de Put. de sindic. Constit. Prouinc. March. Glos. A. num.79. fol. 243. Ioseph. Ludouis. in suis commun. opin.conclus.45.vers.inditium autem ten o- tum. Vbi quod vnus testis, quamuis omni exceptione maior non probat inditium remotum. Mars.§.plurium.num.93.Director. Inquisit. 3. par. pag. mihi 424. Immo nec etiam in causa hæresis,Idem Director.Inquis. d.3.par.pag.mihi 594.comm. 110.

CON-

CONSILIVM PRIMVM.

SVMMARIVM.

1 *Testes inhabiles etiam in quolibet grauissimo crimine, in quo veritas aliter haberi non potest, admittuntur ad inquirendum tantum.*

2 *Testes inhabiles admittuntur ad inquirendum tantum, quamuis coadiuuentur adminiculis.*

3 *Testes tam ad torquendum, quam ad probandum, & cõdemnandum debent esse omni exceptione maiores.*

4 *Probatio in criminalibus, quia de hominis vita tractatur, arctior esse debet.*

5 *Quod requiritur etiam ad conuincendum hæreticum.*

6 *Crimen quanto est grauius, & atrocius, tanto inditia debent esse grauiora, validiora, & vrgentiora.*

7 *Testes nè dicantur omni exceptione maiores, sufficit quilibet defectus, quelibet macula, aut exceptio etiam minima.*

8 *Testes illi dicuntur omni exceptione maiores, quibus nihil potest opponi.*

9 *Iudex de facili ad dictum testis inhabilis Reum torquere non debet.*

10 *Mulieribus ob magnitudinem præiudicij in criminalibus plenè non creditur.*

11 *Testes inhabiles, quando per DD dicuntur admitti, admittuntur tantum, quando de crimine agitur ciuiliter, secus si criminaliter.*

12 *Testes inhabiles si in criminalibus admittuntur, non sunt omni exceptione maiores.*

13 *Iudex etiam in atrocissimis sanctius, & multo melius facit, si adamussim iuris dispositionem seruat, quam si iura transgreditur.*

14 *Inditia etiam in atrocissimis legitima præcedere debent.*

15 *Iura transgredi etiam in atrocissimis licet Iudici solum in puniendo non autem in procedendo.*

16 *Testium inhabilium numerus supplet defectum testis minus idonei in ciuilibus tantum; non autem in criminalibus.*

17 *Supplementum non recipit, quod nihil est.*

18 *Testes inhabiles, quamuis in atrocissimis non omnes ad inquirendum admittuntur; quia solumodo admittuntur illi, qui sunt simpliciter inhabiles, non autem qui sunt perpetuo inhabiles.*

19 *Mulieres omnes ex iuris dispositione ad testificandum sunt perpetuò inhabiles.*

20 *Ius canonicum seruatur in terris Ecclesiæ.*

21 *Mulieres cum sint inhabiles ad Sacerdotium, nõ possunt deponere contra Sacerdotem.*

22 *Mulieres de earum natura sunt fallaces, mendaces, periuræ, dolosæ, corruptibiles, & mutabiles.*

23 *Mulieres sunt verbosæ.*

24 *Mulieres in dubio præsumuntur malæ.*

25 *Mulier nulla in toto corpore iuris reperitur appellata bona.*

26 *Mulieres etiam examinatæ nullum faciunt inditium.*

27 *Mulier varium & mutabile cor habet, & mutabile semper testimonium producit.*

Fœmina nulla bona, quia ter mutatur in hora.

28 *Mulieres ob paupertatem faciliores sunt ad amandum, & faciliores ad peierandum.*

29 *Mulieres à mollitie mentis, & inconstantia dictæ sunt instabiles.*

30 *Mulieres sunt plenæ rimarum, & solumodo celare solent, quæ ignorant.*

31 *Mulieribus in testimonio ferendo (vt videatur) quod nulla potest adhiberi fides, legendum est Alphabetum S. Antonini.*

32 *Mulieres quomodo in subsidium admittantur ad testificandum.*

33 *Mulieres in crimine excepto admittuntur ad accusandum, seù denuntiandum tantum.*

34 *Mulieres non admittuntur ad torquendum, & probandum, quia non sunt omni exceptione maiores.*

35 *Mulieres etiam in excepti. non sunt omni exceptione maiores.*

36 *Mulierum dicta sufficiunt ad præsumptionem faciendam, non ad torquendum.*

37 *Testes ad torquendum, & probandum debent esse omni exceptione maiores.*

38 *Testes subsidiarij, vt sunt mulieres, non admittuntur ad testimonium vt integri.*

39 *Testes subsidiarij quamuis plures non admittuntur, vt integri.*

40 *Testes subsidiarij quamuis cum tortura eo magis non attenduntur, quando sunt infames infamia facti.*

41 *Mulieres pauperes, viles, inhonestæ, culpatæ vitæ atq; status, famæ, honoris, & personæ patientes defectum, aut modicum faciunt inditium, aut pœnitus repellũtur.*

42 *Mulieres ob solam paupertatem repelluntur, cum non dicantur omni exceptione maiores.*

43 *Paupertas sola repellit mulieres, quia non dicuntur idoneæ*

44 *Testes vt possint dici omni exceptione maiores debent superare omnem etiam friuolam exceptionem.*

45 *Mulieres quando iuxta Constit prouinciæ Marchiæ in quolibet maleficio admittuntur, semper intelliguntur admitti, dumodo non sint infames, nec alium patiantur defectum.*

46 *Mulieres quando in subsidium admituntur, quando sunt idoneæ & omni exceptione maiores.*

47 *Mulierum testimonio an sit habenda fides, Iudex multum considerare debet.*

48 *Mulieres quando non sunt nobiles, & magnæ authorita-*

tis nullam faciunt præsumptionem, nec vllum constituunt testimonij pondus.

49 *Mulieres quamuis sint nobiles, & magnæ authoritatis, honestæ, & bonæ famæ, tamen admittũtur ad præsumptionem faciendam tantum.*

50 *Mulieres contra Clericos, & maximè contra Sacerdotes saltim de iure canonico non admittũtur ad testificādũ.*

51 *Sacerdotij dignita sine ordo non mediocrem in criminalibus facit præsumptionem exclusiuam delicti.*

52 *Testes etiam in crimine occulto, graui, & quando per alios veritas haberi non potest, quanda repelluntur, nullum faciunt inditium, quamuis eum tortura deposuerint.*

53 *Testes quando repelluntur, non possunt ex aliorum numero suppleri.*

54 *Testes quando repelluntur, adminicula non reddunt eos habiles.*

55 *Testes qui volunt supplere, requiritur, vt sint integræ & præstantissimæ fidei, & omni exceptione maiores.*

56 *Inditia indubitata & non leuia requiruntur ad Reum condemnandum pœna ordinaria.*

57 *Inditia indubitata requiruntur ad Reum torquendum. Immo nec etiam ipsa sufficiunt.*

58 *Inditia ad torquendum debent esse talia, vt vix delictum denegari possit.*

59 *Mulieres nobiles, honestæ. & bonæ famæ in criminalibus solumodo aliqualem faciunt præsumptionem.*

60 *Mulieres rusticæ, vilissimæ conditionis, & defectum status, honoris & famæ patientes cum haud qualem qualem faciant præsumptionem, nullo modo ad testificandum debent admitti.*

61 *Ratio est, quia nullum constituunt probationis gradum.*

62 *Mulieres quamuis admittantur ad præsumptionem faciendam; tamen ex ipsa sola non torquetur Reus.*

63 *Testis quando dicatur singularis.*

64 *Testes illi dicuntur singulares, quando sunt diuersi & discordes de loca, & tempore, quamuis de eadem re deponant.*

65 *Testes singulares non probant. nec ex eorum dictis ad pœnam criminis imponendam est accedendum.*

66 *Testes singulares dicuntur illi. qui in eorum depositionibus alios testes sibi met ipsis non habent per omnia contestes.*

67 *Testes dicuntur singulares, quando vnus deponit de vno actu & alter de alio. ideo in criminalibus non probãt.*

68 *Testes mille singulares tantum probant quantum vnus.*

69 *Singularitatis exceptio per aliorum testium numerum non suppletur.*

70 *Testes singulares prorsus diuersi & si plures sint, pro vno solo habentur, quia vnus dumtaxat de re qualibet testificatur.*

71 *Testes singulares quamuis mille minus probant, quam vnus.*

72 *Testis vnus singularis debilitat dictum alterius.*

73 *Testes singulares, quamuis dicantur admitti ad probandum quid in genere, idest ad inquirendum; tamen non admittuntur ad probandum quid in specie, nempè contra personam Inquisiti; quia exiguntur testes contestes, ac omni exceptione maiores.*

74 *Testium singularitas diuidit, & lacerat testimonia.*

75 *Testes vario modo loquentes auferunt verum sensum suarum depositionum.*

76 *Singularitas vbi est, ibi est etiam varietas.*

77 *Dictum, siue vox vnius, dictum nullius.*

78 *Testis vnus singularis non potest supplere alium.*

79 *Testibus singularibus vt non credatur lege diuina, pontificia, & cæsarea statutum est.*

80 *Testes patientes plures defectus nec etiam in exceptis vllum faciunt inditium.*

81 *Testibus singularibus nec etiam in causa hæresis tam priuilegiata creditur.*

82 *Testes singulares si in alijs criminibus non probant, multo minus in crimine hæresis probabunt; cum in eo vberiores desiderentur probationes.*

83 *Hæresis species nisi sit plene probata; idest per duos testes cõtestes & idoneos nec quis probatur hæreticus.*

84 *Singularitas diuersificatiua dicitur, quando testes diuersi sunt in loco, & tempore, quia videntur deponere de diuersis actibus.*

85 *Temporis diuersitas diuersitatem factorum, seù actuum inducit.*

86 *Testes dicuntur singulares, quando vnus est testis in facto suo proprio. & alius in factis aliorum.*

87 *Singularitas obstatiua est quando ex dictis testium nascitur repugnantia, & contrarietas obstans, & repugnas veritati.*

88 *Testis singularis obstat alteri testi, quando deponit de facto proprio. quod est diuersum à factis aliorum, vel deponit de diuerso facto in diuerso loco, & tempore ab alio facto, & non habet alium testem sibi met ipsi contestem*

89 *Singularitas Cumulatiua, seù Adminiculatiua non dicitur quando plures testes sunt, & quisq; ipsorum deponit in facto proprio; quia non potest se ipsum adminiculari, & supplere, cum testes non se ipsum sed alios adminiculari & supplere possit.*

90 *Testis vnus vt alium supplere, & adminiculari possit, opus est, vt sit prestantissimæ fidei, & omni exceptione maior.*

91 *Testis vnus inhabilis non potest supplere dictum alterius.*

92 *Perfectum non potest oriri ex pluribus imperfectis.*

93 *Supplementum, siue adminiculatio testium inhabilium fit in ciuilibus. non in criminalibus.*

94 *Singularitas adminiculatiua vt locum habeat opus est, vt omnes testes deponant super eodem facto, & non vnus de vno. & alius de alio facto.*

95 *Factorum diuersitate testium intentiones, & probationes remanent dubiæ, & incertæ.*

96 *Singularitas adminiculatiua vt habeat locum, opus est, vt vnus sit testis in facto alterius.*

97 *Testium munus non est iudicare, sed quod oculis viderunt testimonium ferre.*

98 *Testi affirmanti, quod verè scire non potest, non est credendum.*

99 *Ex diuersis pluribus non potest oriri integrale.*

100 *Probationes diuersæ, & imperfectæ non coniunguntur in criminalibus.*

101 *Testes singulares validum aliquod non faciunt inditium.*

102 *Testium singularium dicta non possunt dici dilucidæ, & claræ probationes.*

103 *Conuictus dici non potest, qui non habet contra se testes idoneos, & legales ac per omnia cõtestes & cõformes.*

104 *Offensus contra offendentem non probat, quia esset testis in causa propria.*

105 *Offen-*

105 *Offensum qui se dicit ab aliquo, statim se eiusdem declarat inimicum capitalem.*
106 *Inimicus capitalis nec in exceptis ad accusandum admittitur.*
107 *Crimina excepta sunt crimen hæresis, læsæ maiestatis, simoniæ, & similium.*
108 *Offensio, siue iniuria atrox atrocem, & grauem parit inimicitiam.*
109 *Offensi, & querelantis dictum nec ad inquirendum, nec ad capturam facit inditium.*
110 *Offensus quando querelat non ad probationem, sed ad instructionem tantum est examinandus.*
111 *Offenso etiam in articulo mortis existenti non creditur.*
112 *Denuncians delictum commissum ab aliquo post tres menses præsumitur calumniosus.*
113 *Silentium longum in querelando, seù denuntiando arguit dolum & querelam calumniosam.*
114 *Denuncians delictum post aliquos annos euadit criminosus.*
115 *Criminosus à testificando repellitur.*
116 *Criminosus quando ad testificandum admittitur, non admittitur sine tortura.*
117 *Accusatio criminalis parit inimicitiam capitalem.*
118 *Inimicitia capitalis contrahitur, quando mouetur lis criminalis tam respectu mouentis, quã illius, cui mota est.*
119 *Accusatio quando ortum habuit ab inimico, non est attendenda.*
120 Copie, *non est plus credendum quam originali.*
121 *Inimicus nec cum tortura admittitur.*
122 *Testis vilis, & pauper simul, quamuis suum dictum confirmauerit in tortura; nec in delictis occultis, Difficilis probationis, & quando veritas per alium haberi non potest, admittitur.*
123 *Testis plures patiens defectus nihil omnino probat.*
124 *Tortura purgat vnum tantumodo defectum non duos, vel plures.*
125 *Testis vilis ignotus, obscurus, ac vilem artem exercens non admittitur sine tortura.*
126 *Testis vilis, obscurus, ignotus, ac vilem artem exercens maximè in causa capitali, & ardua non admittitur sine tortura.*
127 *Testis vilis, obscurus, & vilem artem exercens à testificando repellitur.*
128 *Mulier rustica vilis, & pauper modo vnam domum, modo aliam frequentans, & ad ciuitatem ad res vendendas, aut emendas vadens meretrix præsumitur.*
129 *Odiosus contra alium nullam fidem facit.*
130 *Odiosus, & inimicus præsumptus à testimonio repellitur.*
131 *Odium licet non probetur, tamen vt quis à testificando repellatur, satis est constare de inimicitiæ, & odij causa.*
132 *Inimicitia capitalis oritur, ex prolatione iniuriarum.*
133 *Inimicitia capitalis oritur, quando quis altercatus fuit cum aliquo.*
134 *Testes deponentes per eundem premeditatumq; sermonẽ suspecti sunt, quod antea coniurauerint, & subornati fuerint.*
135 *Testes reddentes eandem causam, & rationem presumuntur subornati.*
136 *Testis tractans de se exculpando, & alium inculpando etiam in occultis, etiam cum tortura non probat.*
137 *Testis reprobatur, etsi cum tortura attestaretur, factum propriũ in depositione habens crimen admixtũ cũ alio.*
138 *Tortura proprij interesse vitium non supplet.*
139 *Testis tractans de suo vituperio, & damno euitando, & de bona fama, & honore acquirendo, non probat.*
140 *Testis habens contra Inquisitum consimiles causas nullã facit fidem.*
141 *Testis deponens contra Sacerdotem non solum debet esse omni exceptione maior; sed etiam a macula animæ, & corporis abesse debet.*
142 *Sacerdos semper præsumitur bonus, & verax.*
143 *Testis spontè se subijciens examini non probat, quia Inquisiti euasit inimicus.*
144 *Inimicus præsumptus à testimonio repellitur.*
145 *Testis nimis animosè, & audacter deponens à testificando repellitur.*
146 *Testimonium procaci non creditur.*
147 *Testis solum quæ audiuit testificari potest, non autem quæ non audiuit.*
148 *Mulier se examinans sub spe reportandi pudicitiæ, & castitatis laudem non probat.*
149 *Testi quoties potest ascribi laus, seù vituperium in causa, in qua deponit repellitur, quia non est idoneus.*
150 *Testis bis se examinãs contra aliquem repellitur, quia ex secunda depositione euasit eius inimicus.*
151 *Laicus contra Sacerdotem in causa criminali nullum parit inditium.*
152 *Laicus non est par Clerico gradu & dignitate.*
153 *Testis vbi ob reuerentiam repellitur, examinatus nullum parit inditium.*
154 *Laicus contra* Clericum *tribus de causis testimonium ferre non potest.*
155 *Testi inuerisimilia deponenti non creditur, quia falsum deposuisse præsumitur.*
156 *Verisimile multum est attendendum à Iudice.*
157 *Inuerisimile quod est, habet falsitatis imaginem.*
158 *Inuerisimile quod est, non est credibile.*
159 *Sacerdos Magistratibus præponitur.*
160 *Inditia singula sunt plenè probanda; idest per duos testes contestes, & idoneos.*
161 *Inditia leuia etiam in causa hæresis nec ad carceratione͂, nec ad torturam; sed ad solã præsumptione͂ sufficiunt.*
162 *Inditia ad torturam debent esse verisimilia, probabilia, non leuia, equiuoca, vel perfunctoria; sed grauia, vrgentia, propinqua, certa, clara, & luce meridiana clariora.*
163 *Tortura vt infligi possit, Iudex etiam in occultis, & difficilis probationis, non solum debet esse quasi certus de delicto commisso; sed etiam vt nil aliud sibi desit, quam delinquentis confessio.*
164 *Inditia tanto debent esse grauiora, & vrgentiora, quanto crimen est grauius, & atrocius; cum de graui agatur præiudicio.*
165 *Inditium vnum etiam in crimine hæresis non sufficit ad torturam, sed plura requiruntur.*
166 *Inditia plura leuia simul iuncta in criminalibus non sufficiunt ad torturam.*
167 *Inditia singula in suo genere imperfecta, quamuis plura, non possunt iungi ad faciendum vnum inditium perfectum ad torturam.*
168 *Inditia imperfecta quæ dicantur.*
169 *Tortura etiam in atrocissimis non potest inferri, nisi legitima adsint inditia, quamuis in similibus Iudex debet esse promptior ad eam infligendam.*

170 *Inditia quando non ſunt indubitata, ſed ſunt quædam hominis præſumptiones, ad aliquam præſumptionem deueniri non poteſt.*

171 *Inditia indubitata ad pœnam pecuniariam tantum ſufficiunt.*

172 *Inditium nullum eſt adeò indubitatum, quin aduerſus illud poſſit probari contrarium.*

173 *Teſti de auditu nunquam eſt ſtandum.*

174 *Teſtis de auditu nullam præſumptionem facit.*

175 *Teſtis deponenti audiuiſſe ab offenſo minus creditur.*

176 *Teſtis de auditu auditus nihil prorſus probat.*

177 *Mulier quando forma eſt turpis, ceſſat præſumptio, quod quis cum ea carnaliter deliquerit.*

178 *Infamis ille verè dicitur, qui propria oris confeſſione fatetur delictum.*

179 *Infamis ſine tortura contra alium non poteſt admitti.*

180 *Infamis contra alium etiam cum tortura non poteſt admitti.*

181 *Infamia non in criminalibus, ſed in ciuilibus purgatur per torturam.*

182 *Infamia facti tollitur per ſolum Deum.*

183 *Teſtes inhabiles, quando veritas aliter haberi non poteſt, admittuntur in ſubſidium, ſed ad inquirendum tantũ.*

184 *Infamis caret fide, & quia teſtimonij fundamentum eſt fides, ideo non probat, cum eius ſtatus ſit maculatus iuris diſpoſitione.*

185 *Infames non ſupplentur numero, ſed omnes à teſtimonio repelluntur.*

186 *Infames admittuntur in crimine occulto graui, & quando aliter veritas haberi non poteſt, quando agitur ciuiliter, non autem criminaliter.*

187 *Socius criminis infamis, criminoſus, vilis, & qui plures patitur exceptiones etiam in exceptis contra conſociũ nullum parit inditium.*

188 *Confeſſis de ſe non creditur in alios niſi ad inquirendum.*

189 *Socius criminis ad teſtificandum non admittitur, quia eſſet teſtis in cauſa propria.*

190 *Teſti ſibi ipſi contrario nulla eſt adhibenda fides.*

191 *Teſtis vnum deponens, ſi ex interuallo aliud teſtificetur, etiam in tortura, nullum facit fidem.*

192 *Teſtis indicare non debet ſuſpicionis arbitrio.*

193 *Teſtis deponere debet de his, quæ certitudinaliter nouit.*

194 *Teſti nimis animoſè deponenti nullo modo eſt ſtandum.*

195 *Varietas in teſte facit, vt ſine alio inditio poſſit condemnari de falſo*

196 *Varietas in teſte facit, vt ſine alio inditio torqueri poſſit.*

197 *Periurus tam in exceptis quam in non exceptis omninò à teſtificando repellitur.*

198 *Periurus etiam quod cum tortura depoſuerit, in criminalibus non admittitur.*

199 *Periurium non purgatur per torturam.*

200 *Periurium vbi eſt, nulla iuramenti religio in eo conſiderari poteſt.*

201 *Periurus eſt infidelis Deo, & qui eſt infidelis Deo, hominibus fidelis eſſe non poteſt.*

202 *Mendax in vno mendax in omnibus, & in totum reputatur falſus & mendax.*

203 *Iuramentũ eſt indiuiſibile.*

204 *Attentatum, ſine conatus nec in atrociſſimis punitur, niſi ſequatur effectus.*

205 *Verba, quando eſt dubium, an inferant inhoneſtatem contra mulieres, ſemper ſunt interpretanda, vt nullam inhoneſtatem inferant.*

206 *Verba quando poſſunt accipi in bonum, & in Malũ, nunquam ſunt interpretanda in damnum proferen, ſed ſecundum illius mentem.*

207 *Verba quando ſunt dubia, ambigua, & multipliciter intelligibilia, in dubio ſenſus bonus accipi debet, & delictum euitetur.*

208 *Verba dubia regulariter interpretantur ad fauorem proferentis.*

209 *Verba laſciua v. g. Core mio, bene mio, non denotat delictum; quia eſt dubium, an quis ad malum, vel bonum protulerit & in dubio in bonum accipi debet.*

210 *Sermo; qui habet duplicem ſenſum, ideſt quod accipi poteſt in bonũ, & in malũ ſenſũ bonus, accipi deb.*

211 *Verba dubia, & multipliciter intelligibilia ſemper ſunt interpretanda contra Fiſcum, & inſtigatorem.*

212 *Inimicitiam qui contrahit cum vno de vna familia, preſumuntur ei inimici omnes de dicta familia.*

213 *Tortura ſi quis variat a primò dicto, eius variatio non dicitur ſanata per d. torturam.*

214 *Offendens aliquem in perſona oritur inter eos inimicitia capitalis.*

215 *Sacerdoti oſcula, & ſimilia capienda ſunt in bonam partẽ*

216 *Mendaces oportet eſſe memores.*

217 *Inimicitia capitalis oritur ex ſola iniuriarum prolatione*

218 *Famæ bonæ probatio omnia purgat indita contra Reum exiſtentia*

219 *Famæ bonæ probatio in genere tollit inditia de delicto in ſpecie*

Famæ bonæ probatio elidit inditia, quamuis eſſent ſollemnia, & legitima.

220 *Famæ bonæ probatio tollit inditia ad torturam redundantia etiã in atrociſſimis, ex dictis ſocciorũ criminis.*

CONSILIVM I.

N defenſionem. N. iniuſtè querelati; quod aliquas mulieres, ſingulas tamen diuerſis locis, & temporibus non ſolum pluries ad turpia, & inhoneſta ſollicitauerit, ſed etiam ipſarum nonnullas carnaliter cognouerit; illud omninò dicendum cenſeo, quod malè ſentiunt DD. illi, qui dicũt, quod in delictis grauibus, occultis, difficilis probationis, & quando per alios veritas haberi non poteſt, tã ad torquẽdũ, quã ad probandum, & condemnandum admittuntur, & probant etiam teſtes inhabiles, vt ſunt dd. mulieres contra ipſum examinatæ, quia ex

1 mea ſententia ſecus eſt: Nanque in quolibet grauiſſimo crimine dd. teſtes quando dicuntur admitti, & probare, admittuntur, & probant in genere, ideſt ad præſumptionem faciendam, aut ad inquirendum, nempè ad aſſummendas informationes delicti commiſſi; non autem in ſpecie, ideſt contra per-

personā Inquisiti, videlicet ad ipsum conuincendum, torquendum, & condemnandum. l. seruos. ff. de test. Clar. q. 24. vers. vidi et plerūq; Frāc. c. 1. n. 4. de test. in sexto Riminal. cons. 361. num. 9. & 45. lib. 3. Muscatell. in pract. crim. pag. mihi 222. num. 9. & 12.
2 Et id quamuis coadiuuentur adminiculis. Bal. in l. falsas. num. 3. C. de furt. Angel. in l. si quis ex argentarijs. §. cogantur. num. 6. ff. de eden. Mars. sing. 554. memini. Aym. cons. 9. & 12. Natt. cons. 298. num. 10. lib. 2. Rolan. cons. 98 num. 34. vol. 4. Farinac. q. 43. num. 153.
3 Ratio est, quia testes ad probandum, & condemnandum debent esse integri, fide digni, omni exceptione maiores, & luce (vt aiunt) meridiana clariores; prout etiam ad torquendum. l. qui vltimò in fin. ff. de pœn. quam allegat Bart. in l. cunctos populos, & declarat ibi Ias. num. 51. l. sciant cuncti. C. de probat. canonizata 2. q. vlt. c. Sciant cuncti. Vbi loquitur de probat. test. addit idoneorum; & dum de probat. inditiorum addit indubitatorum, & ibi not. luce meridiana clariorum. Farinac. q. 56. num. 121. & q. 43. num. 115. Soc. Iun. de reg. 425. in 1. fallent. Glos. & communiter DD.
4 Et hanc adducunt rationem, quia cum in criminalibus de hominis salute tractetur, ideò arctior requiritur probatio. l. qui accusare. C. de probat. Boer. decis. 164 num. 1. Dec. cons. 415. Farinac. q. 86. num. 6. Boss. tit. de conuict. num. 9. 11. & 13. Vulpell. cons. 12. num. 8.
5 Quod procedit etiam ad conuincendum hæreticum. l. vlt. C. de probat. Oldrad. cons. 210. Anchar. in c. accusatus. in princ. de hæret. lib. 6. Simanc. Enchirid. tit. 34. de probat. num. 1.
6 Alia quoque adest ratio, quia quanto crimen est grauius, & atrocius (vt aliàs dictum est) tanto inditia debent esse grauiora, validiora, & vrgentiora. c. Vbi periculum de elect. in sexto Rolan. cons. 361. num. 32. vol. 3.
7 Et nè testes dicantur omni exceptione maiores, sufficit quilibet defectus, quælibet macula, & quælibet exceptio etiam minima aut in dictis, aut in personis ipsorum. Vt post multos, quos allegat, scribit Mascard. de probat. lib. 1. in præfatione. q. 6. num. 68. seq. & lib. 2. conclus. 855. num. 10. Aret. in c. litteris. col. 6. vers. sed sequitur. de test. Ias.
8 in l. si quis. col. 1. ff. si quis caut. Vnde omninò dicendum, quod illi testes dicuntur omni exceptione maiores, quibus nihil potest opponi, & superant etiam omnem friuolam exceptionem, & nullam pœnitus patiuntur maculam; immo & vndiq; sunt inuulnerabiles, aliàs secus. l. 1. §. Idem Cornelio. l. maritus. Vbi Glos. in verb. illicitè. in fin. ff.
9 de quæst. Clar. q. 21. vers. vnus testis. Vbi reprehendit Iudices, qui de facili ex depositione testis inhabilis Reos torquent. Vbi attestatur de communi. Alex. cons. 180. col. 2. vol. 6. Gram. cons. ciuil. 59. num. 17. & cons. 35. num. 35. Soc. Iun. cons. 39. vol. 2. nu. 59. Bart. in l. maritus. ff. de quæst. Glos. in §. Item verborum. Instit. tit. de inutil. stipul. Crott. tract. de test. num. 10. Glos. notab. in c. 1. in verb. maiores. de consanguinit. & affinit. Paris. cons. 152. vol. 4. nu. 6. Cœpol. cons. 32. num. 2. seq. loquens in proprijs termi-
10 nis. Bursatt. cons. 20. n 22. lib. 1. Vbi quod mulieribus plenè non creditur in criminalibus ob magnitudinem præiudicij. Cæphal. cons. 233 num. 23. lib. 2. Dec. cons. 429. num. 12. vers. quarto in criminalibus. Mascard. de probat. conclus. 459. num. 6. & 9. lib. 2. & conclus. 1360. num. 4. Farinac. q. 61. num. 22.

Illudque dd. DD. apprimè scire debent, q qñ in crimine occulto, & difficilis proba-
11 tionis testes inhabiles dicūtur admitti, & probare, admittitur, & probant tantū, quādo de crimine agitur ciuiliter, secus si criminaliter. Ità Boss. post Bart. Aret. & alios, quos allegat in tit. de indit. num. 177. Ratio est, quia (vt dictum est) in criminalibus testes de-
12 bent esse omni exceptione maiores: Inhabiles verò, si admittantur, non sunt omni exceptione maiores. Bursatt. cons. 216. num. 39. Vbi alijs relatis attestatur de communi opinione. Ludou. Peguer. decis. crim. 17.
13 num. 38. in fin. & seqq. Et licet vulgò dici soleat, quod in atrocissimis licet Iudici iura transgredi; Sanctius tamen est, & multo melius facit Iudex, etiam in atrocissimis iuris dispositionem adamussim seruare, quam iura transgredi. Vt benè tradit Iodoc. in pract. crim. c. 55. num. 9. vers. in omnibus verò delictis. Mars. in pract. §. diligenter. num. 175. Gram. vot. 24. in fin. Rolan. cons. 12. nu. 76.
14 lib. 3. Imò etiam in atrocissimis ad torquendum Reum legitima præcedere debent inditia. Rolan. d. cons. num. 89. Riminal. cons.
15 361. num. 32. seq. lib. 3. Et quatenus secundum vulgi opinionem dicere velimus, in atrocissimis licere Iudici iura transgredi; id vtique intelligitur in puniendo, & sic postq̄ plenè, & verè constat de delicto commisso; secus

secus autem in procedendo, vbi est dubium, an Reus commiserit delictum, vel non. Foller. in pract. crim. in verb. Item quod suffocauit sororem. num. 57. Bos. tit. de sor. comper num. 65. Gabr. lib. 7. conclus. 1. num. 28. Rolan. conf. 7. num. 42. lib. 1. & conf. 12. num. 72. seq. lib. 3. Hieron. Gabri. conclus. 170. nu. 26. lib. 1. & est communis opinio. Vt per Mascard. de probat. lib. 1. conclus. 137. num. 5.

16 Nec facit, si per dd. DD. dicatur, quod testium inhabilium numerus supplet defectum alterius testis minus idonei; quoniam id procedit (vt dictum est) in ciuilibus, non autem in criminalibus. Ias. in Auth. si verò contigerit. C. de Iud. Marf. sing 477. vers. limita tamen. & conf. 109. n. 6. Hyppol. sing. 477 vers. limita tamen. Ruyn. conf. 149. num. 11. lib. 2. Bursart. conf. 32. num. 13.

17 lib. 3. Ratio est, quia quod nihil est supplementum non recipit. l. sed si manente. ff. de precar. Rolan. conf. 16. num. 18. vol. 1. Bertaz. conf. 28. num. 3. & conf. 234. nu. 1. lib. 1. Vbi attestatur de communi. Dec. conf. 133. vol. 4. Gram. conf. 45. Farinac. conf. 6. num. 19.

18 Cæterum vt dd. DD. pœnitus à sua recedant opinione, dicitur, quod nec etiam omnes testes inhabiles admittuntur ad d. præsumptionem faciendam, seu ad inquirendum; quoniam in delictis atrocissimis solummodo possunt testificari illi, qui sunt simpliciter inhabiles, non autem qui sunt perpetuò inhabiles, veluti dd. mulieres: Nanque cantat Constitutio Pij Quinti in Bullario pat. 2. fol. mihi 137. & subintrat quoque dispositio Constitutionis Sixti Quinti 6. in ordine de qua in Bullario. pat. 2. fol. mihi 375. nonnullos delinquentes, qui sunt declarati perpetuò inhabiles, etiam quod veritas aliter haberi non possit, & agatur de crimine atrocissimo testificantes nullum pœnitus facere in ditium, & maximè ad torturam. Fœlyn. in c. cum dilecti. num. 10. seq. de accus. Riminal. conf. 361. n. 9. Marf. sing. 197. post med.

Quæ cum ità sint, illud firmissimè assero, quod non solum dd. mulieres in hac crimi-

19 nali causa examinatæ; Sed etiam omnes aliæ, cum ex iuris canonici dispositione ad testificandum sint perpetuo inhabiles, omninò sũt repellendæ. Probatur in c. mulierem. ibi nec testis esse, & ibi Glos. in verb. nec testis. 33. q. 5. & in c. forus. in fin. ibi si vir, non fœmina. Et ibi Glos. in verb. Fœmina. de verb. significat. Item Glos. in c. quoniam. in verb. mulieres. vers. istud sic intelligi debet èxt. d. test. Farinac. q. 59. num. 3. Et quando testes ad testificandum sunt perpetuò inhabiles, nullo modo attenduntur. Ioan. Andr. in summario. Anan. num. 1. Bal. in summario Abb. num. 1. Fœlyn. & Aret in summario Monticell. in suo Reperto. test. verb. latcu contra Clericum. fol. 47. col. 1. vers. 2. sec Mascard. de probat. conclus. 962. lib. 2. nu. 1. Et ità cantant supradictę Constitutiones Pi Quinti. & Sixti V. Et maximè qñ dd. Mulieres deponũt in causa capitali graui. Ioã. Andr. ad Spec. tit. de test. §. 1. Alex. conf. 11. nu. 2. Cœpoll. conf. 32. Marf. conf. 22. Gram. conf.

20 24. In terris verò Ecclesiæ seruatur ius canonicum. Horat. Lut. conf. 161. num. 17 lib. 1. Hyppol. Riminal. conf. 217. num. 2 lib. 2. Et est receptissima sententia, quod in terris Ecclesiæ mediatè, & immediatè subiectis mulieres non admittantur ad testificandum. Ioan. Andr. conf. 17. Petr. Duena reg. 315. Clar. lib. sen. § fin. q. 24. vers. iure ca-

21 nonice, Vulpell. conf. 1. num. 7. Et iure quidem optimo in criminalibus repelluntur; tum quia, cum sint inhabiles ad Sacerdotium, non possunt deponere contra sacerdotem. 2. q. 7. c. ipsi Apostoli. col. 3. c. accusatio

22 Episcoporum. 2. q. 7. Tum etiam de earum natura sunt fallaces, mendaces, periuræ, dolosæ, mutabiles, corruptibiles. Vt scribit Alber. in l. qui testamento. §. mulier. num. 1. ff. de testam. nec dissentit Aristot. lib. 9. de animalibus. c. 1. Barbat. conf. 54 num. 2. lib. 1. Tiraquell. ff. connubial. l. noua. num. 45. seqq. reassumit Mascard. de probat. conclus. 762. num. 3. Farinac. d. q. 59. num. 4. Gram.

23 conf. 42. Et D. Paul. ad Thimot. primo c. 5. Mulieres verbosas appellat.

24 Repelluntur etiam, quia in dubio fœminæ semper præsumuntur malæ. Vt scribit Bart. in l. Pater Seuerinam. §. Socrus. ff. de condit.

25 & demonstrat. Et quidam aiunt in toto corpore iuris non reperiri mulierem aliquam (sanctis mulieribus exceptis) quæ bonam appellatam. Et plura contra fœminas allegata leguntur in Sylua Nuptiali lib. 1. in princ. num. 8. seqq. quod citra iniuriam dictum sit. Hinc est, quod de iure canonico d. c. forus. de verb significat. Gram. conf. 43. n. 3

26 nec etiam examinatæ aliquod faciunt inditium. Bart. in l. 1. §. si cum quid. ff. de quæst.

27 Alia quoque adest ratio, quoniam fœmina varium, & mutabile cor habet, & varium, & mu-

mutabile testimonium inducit, d. c. forus. §. testes. de verb. significat. Et ibi Glos. in verb. Varium adducit versum. Quid leuius fumo? Flamen. Quid flamine? ventus. Quid vēto? Mulier. Quid muliere? Nihil. Vnde benè alius versus. Fœmina fallere, falsaque dicere, quando carebit Beccaria piscibus, & Mare fluctibus tumque carebit. Et alibi Fœmina nulla bona, quia ter mutatur in hora.

Additur etiam, quod mulieres pluribus alijs de causis à testificando sunt repellendæ.
28 Prima causa est, quia ob paupertatem faciliores sunt ad amandum, & faciliores ad peierandum. Bursatt. cons. 346. num. 13. vol. 4. Vbi quod ista opinio est maximè æquitati consona, nec dissentit Riminal. cons. 217.
29 num. 2. lib. 2. Secunda causa est, quia mulieres à molitie mentis, & inconstantia sunt di-
30 ctæ instabiles. 23. q. 7. c. proposuisti. Tertia causa est, quia sunt plenę rimarum, & solummodo celare solent, quod ignorāt, vt faciunt pueri. Et Cato in omnem vitam pœnituit, se arcani quicquam mulieri credidisse: Quo circa Aristoteles lib. 5. Politico. c. 11. scribit inter multa, quibus diutius imperium Tirannis construuatur, illud est, cum facultas datur mulieribus vagandi per domos, ex quo secreta pandeant. Et S. Antonius in sua 3. par. contra Mulieres infrascriptum recitat Alphabetum.

Mulier est

31 *Auidum animal,*
Bestiale Baratrum,
Concupiscentia carnis,
Damnosum Duellum,
Estuans Aestus,
Falsa fides,
Garrulum Guttur,
Herinus armata,
Inuidiosus ignis,
Kalumniarum Kaos,
Lapida lues,
Monstruosum mendacium,
Naufragi Notrix,
Opifex odij,
Prima peccatrix,
Quietis quassatio,
Ruina regnorum,
Silua superbiæ,
Truculenta Tyrannis,
Varietas varietatum,
Xantia Xersis,
Ymago Ydolorum,
Zelus Zelotipius.

Itaque cum mulieres tot, tantosque patiantur defectus, parum, aut nihil refert, si per dd. DD. dicatur illas in atrocissimis in subsidium
32 esse admittendas; quoniam id procedit, quando actu, & habitu, & ex natura negotij alij testes habiles haberi non possunt: Verum quando delictum prætenditur patratum in via publica, de die, & sic habiles possunt ha-
33 beri, secus. Et quando in subsidium dicuntur admitti in crimine excepto, admittuntur ad accusandum, seù ad denuntiandum tantum. Glos. in d. c. forus. in verb. Fœmina;
34 non autem ad torquendum, probandum, & condemnandum; quoniam non dicuntur omni exceptione maiores, prout requiritur in causis criminalibus (vt dictum est) l. sciant cuncti. C. de probat. d. l. qui vltimò. ff. de pœn. Boss. tit. de conuict. & post Parid. de Put. quem allegat, tradit Bertaz. d. cons. 116. numero 19.

Cæterum quid multa? illud omninò dicitur, quod mulieres omnes in omnibus, & per omnia regulariter non sunt omni exceptione maiores. Cepell. cons. 32. col. 2. Crauett.
35 cons. 99. nu. 5. Immo nec etiam in exceptis; immo ex solis earum dictis non dicuntur testes omni exceptione maiores, prout in causa capitali, & ardua requiritur. Veronen. cons. 32. col. 2. Alex. cons. 99. lib. 1. & cons. 176. lib. 2. quem refert, & sequitur Dec. l. 2. col. 4.
36 vers. & casu quo. ff. de reg. iur. Sed earum dicta sufficiunt solum ad faciendum modicam præsumptionem; non autem ad torquē-
37 dum, & probandum: Ratio est, quia (vt dictum est) ad torquendum, & probandum testes debent esse omni exceptione maiores. Soc. de reg. iur. 425. lib. 1. fallent. Farinac. de indit. & tortu. q. 43. num. 115. Cæphal. cons. 32. Rolan. cons. 24. num. 63. lib. 1.
38 Et est regulare, quod testes subsidiarij, vt sūt dd. mulieres, non admittuntur in causis vt integri. Butr. cons. 24. in fin. Alciat. reg. 1. præsumpt. 39. num. 5. Boss. de indit. n. 176.
39 Et id quamuis essent plures; quia etiam tunc nec ad torquendum, nec ad condemnandum sufficiunt. Ita Bal. in l. cunctos populos. C. de summ. Trinit. & fid. cathol. & in l. 1. ff. de quæst. quem refert, & sequitur Gram. cons.
40 32. num. 14. Et maximè quando sunt infames infamia facti. Vulpell. cons. 95. nu. 5. Vbi quod isto casu nec in subsidium admittuntur, quamuis etiam cum tortura. Per ea, quæ tradit Boss. in tit. de tortu. test. num. 3. Igneus in l. 1. §. serui appell. num. 79. cum plu-

pluribus seqq. ff. ad Sillan. Marſ. conſ. 102. num. 15. præſertim quando pluribus ſcatent morbis. Soc. conſ. 118. in princ. Dec. l. fœminæ. ff. de reg. iur. Vulpell. d. conſ. 9. nempè quando ſunt pauperes, viles, inhoneſtæ, culpatæ vitæ, atque ſtatus, famæ, honoris, & perſonæ patiuntur defectum; quoniam tunc modicum faciunt inditium, aut pœnitus repelluntur. Gram. conſ. 59. vol. 2. latè Rolan. d. conſ. 24. num. 63. lib. 1. l. 3. verſ. culpatæ vitæ. ff. de teſt. Alex. conſ. 11. vol. 1. Crott. tract. de teſt. num. 46. c. licet. de for. compet. latè Gram. conſ. 38. num. 8.
42 Immo ſola paupertas ipſas repellit, cum non dicantur idoneæ, prout requiritur in criminalibus. Bal. l. ſi
43 quis teſtium. num. 5. de teſt. Et quando teſtes requiruntur omni exceptione maiores,
44 debent ſuperare etiam omnem friuolam exceptionem. Alex. conſ. 180. vol. 6. col. 2. Gram. conſ. 59. num. 17. in criminalibus.
45 Et quamuis iuxta Conſtitutionem Prouinc. March. lib. 4. recipiantur in teſtimonium in quolibet maleficio; ſemper tamen intelliguntur recipi, dumodo non ſint infames, nec alium patiantur defectum. Vulpell. d. conſ. 95. num. 5. Vbi quod isto caſu mulier nec in ſubſidium admittitur (vt dictum eſt) Marſ. d. conſ. 102. num. 15. Quam Conſtitutionem refert Farinac. tract. de oppoſit. contra
46 teſt. q. 59. num. 16. & dicit tantum habere locum, quando ſunt idoneæ, dignæ, & omni exceptione maiores. Ioan. de Amic. conſ. 87. num. 8. ſeq. lib. 1. Dec. conſ. 310. nu. 5. Rolan à Valle d. conſ. 24. num. 64. ſeq. lib. 1.
47 Et Iudex multum conſiderare debet, an mulierum teſtimonio ſit habenda fides, nec nè, ac illarum qualitates pariter conſiderare debet. Ità eleganter ſcribit Iodoc. in pract. crim. c. 50. Rubr. de probat. teſt. num. 25. Et eo magis repelluntur, quando tam ratione loci, quam temporis poſſunt haberi teſtes habiles; puta quia de die, & in via publica prætendi-
48 tur commiſſum delictum: Ratio eſt, quia mulieres quando non ſunt nobiles, & magnæ authoritatis non admittuntur in teſtimoniũ. Tradit Caſtren. l. lutius. ff. de infam. Blanc.
49 tract. de indit. num. 367. Immo etiam quamuis ſint nobiles, magnæ authoritatis, honeſtę, & bonæ famæ, admittuntur tantum ad præſumptionem faciendam, ex qua ſola Reus torqueri, & condemnari minimè poteſt. Et maximè Sacerdos. Iacob. Leoniſſa conſ. crim. diuerſ. lib. 1. conſ. 55. numero 12.
50 Nec ab re videri debet; quoniam mulieres contra Clericos, & maximè Sacerdotes ſaltim de iure canonico non admittuntur ad teſtimonium. d. c. mulierem. q. 5. d. c. forus. §. fin. de verb. ſignificat. c. quoniam. & ibi Gloſ. & communiter DD. de teſt. Spec. in tit. de teſt. §. 1. num. 83. verſ. ſecundum Canones autem. Alber. in d. l. qui teſtamento. §. mulier. num. 4. verſ. de iure autem canonico. & ibi Paul. de Caſtr. & Innoc. ff. de teſtam. Rolan. d. conſ. 24. num. 13. lib. 1. Farinac. d.
51 conſ. 38. num. 11. Ratio eſt, quia ſacerdotij dignitas, ſiue ordo non mediocrem in criminalibus de ſe facit præſumptionem excluſiuam delicti, ex quo habet pro ſe iuris præſumptionem; Et volens probare contrarium, clariores, & lucidiores debet deducere probationes. Dec. conſ. 175. num. 15. Cæphal. d. conſ. 138. num. 18. lib. 1. Et hæc iuris pręſumptio dicitur liquidiſſima probatio. l. licet Imperator. & ibi Alex. & Iaſ. de legat. primo Gloſ. in l. tutor petitus. C. de petit. tuto. In tantum quod Reo ad reportandam victoriã ſufficit probatio per ſimilem præſumptionẽ. Angel. in. l. 1. ſecundo notab. C. de teſtam.
52 Fœlyn. Rubr. de Reprobat. col. 2. Et quando teſtes repelluntur, nullum ferè faciunt inditium, quamuis cum tortura depoſuerint. Aym. conſ. 66. num. 55. & 57. Gratt. conſ. 45. num. 22. in fin. Cæphal. conſ. 65. num. 27. ſeq. lib. 1. Burſatt. conſ. 135. num. 2. Vbi atteſtatur de communi ſcripſerunt id procedere etiam in crimine occulto graui, & alias in caſu in quo per alios veritas haberi non poſſit. Fœlyn. d. c. cum dilecti. num. 10. ſeq. de accuſatt. Hyppol. conſ. 361. nu. 9. &
53 27. Nec poſſunt ex aliorum numero ſuppleri. Grãm. deciſ. 11. num. 20. Natt. conſ. 298. num. 10. lib. 2 Gabriel tit. de teſt. concluſ. 7. num. 8. Rolan. conſ. 98. nnm. 34. Franc. Bec. conſ. 85. num. 19. lib. 1. quoniam admi-
54 nicula non reddunt eos habiles. Vltra quod teſtes, qui volunt ſupplere, requiritur, vt ſint non ſolum integri, ſed præſtantiſſimæ fidei, & omni exceptione maiores. Aym. conſ. 99. num. 10. Corn. conſ. 172. n. 2. lib. 2. Gabriel. tit. de teſt. concluſ. 5. num. 4. ſeq. lib. 1. Franc. Becc. conſ. 45. num. 20. l. ſciant cuncti. C. de probat. Boſs. tit. de conuict. Et poſt Parid. de Put. quem allegat, tradit Bertaz. conſ. 116. num. 19.

Cæterum quid multa? illud omninò dicitur, quod mulieres omnes iure optimo à teſtifi-
55 cando repelluntur: Ratio eſt, quia ad Reum condemnandum pœna ordinaria requiruntur

tur inditia indubitata,non autē leuia,vt sunt inditia ipsarum contra Inquisitum examinatarū.Bal.in l.fin.in fin.C.de probat. nec dissētit Clar.q 20. verf. scias tamen, loquens de Reo grauato inditijs indubitatis, & violentissimis;quæ nimirum nec etiam ad torturam sufficiunt,quamuis nullam habeant difficultatem, quare delictū fuerit commissum.Ratio est,quia inditia indubitata ad pœnam pecuniariam tantum sufficiunt.Bofs.tit.de con-
57 vict.nu.35.Nec ab re videri debet,quoniam nullum inditium est adeò indubitatum,quin aduersus illud possit probari contrariū.Boer. decis.165.n°1.Et dato,& non concesso quod sufficiant;tamen debent esse talia, quod non solum nullam habeant difficultatem ēt minimam.Bofs.de indit. ante tortu.n.37. Bertaz. cons.60.n.8.lib.1.Vbi de cōsfed etiam opus est,vt crimen tangant.Glos.in c.1. de cōfess. ob illam dictionem Aliæ,quæ est relatiua,& repræsentatiua eiusdem qualitatis.Glos.in l. quidam relegatus.in verb. amicis. ff. de reb. dub.Quod maximè à Criminalistis,& in criminalibus est notandū. Angel.l.conditionaliter.C.de quæst. Veronen.cōs.crim.39.n.8.
58 Immò inditia debent esse talia, vt vix possit denegari delictum.Olac.decis.79.nu.55.seq.
59 Quæ quidē inditia cū de iure nec ēt possint parere mulieres nobiles,honestæ,& bonę famæ,quæ solumodò in criminalibus aliqualē faciunt præsumptionem.Gram.cons.59.vol. 2.multo minus facere possunt mulieres contra Inquisitum examinatæ;cum sint rusticæ, vilissimę conditionis,& defectum status,honoris,& famæ,quod citra iniuriam dictū sit,
60 patiatur; Vnde cum nec etiam qualem qualem faciant præsumptionem,nullo modo ad testificandum potuerunt admitti,latè Rolan.
61 d.cons.24.n.63.lib.1.Quinimò quod magis est,nec mulieres nobiles,magnę authoritatis, honestæ,& bonæ famæ(vt dictum est)nullā faciunt præsumptionem,nec vllū constituūt ꝓbationis gradū Tradit Castrens.l. lutius.ff. de insā.Blāc.tract.de indit.n.367. Sed dato,
62 & nō cōcesso,ꝙ admittātur ad d.præsūptionē faciēdā;tamē ex ipsa sola nemo potest torqueri,aut damnari,& maximè Sacerdos. Iacob.leonissa cōs.cri.diuers.lib.1.& cōs.55.n.12 Additur quoq; quod dd. mulieres ex pluribus alijs infradicendis in hac criminali causa pro
63 bant. Primò quia omnes sunt singulares in earum depositionibus.cum.N. Inquisitū diuersis locis,& temporibus eas carnaliter cognouisse, atq; ad turpia & inhonesta sollici-

tasse deposuerint c.licet causā· Vbi not.ōnes de probat.l.iusiurandi.C.de test. Viui.commun.opin.in verb.singularis,& ideò nō sunt attendendæ.Carrer.in pract.in 2.tract. de indit.§.septimum inditiū.nu.8.Foller.in pract. in verb.Et si confitebuntur.nu.2.par.2.Viui opin.138.num.6.Bursatt.cons.166.num.20. seq.lib.2. Vbi de communi.Bagarott.tract. de test.n.63.Crott.tract.de test.n.324.Ratio est,
64 quia testes de loco,& tempore diuersi, & discordes;quamuis de eadem re deponant, tamen singulares sunt,ideò non probant,neq;
65 ex talium dictis ad pœnam criminis imponendam vllo modo est accedendū.Direct or. Inquisit.3.par.pag.mihi 618. seq. cōm.121.
66 col.1.seq.Et illi testes singulares dicūtur,qui in eorū depositionibus alios testes sibi metipsis nō habent per omnia cōtestes,& cōformes,scū concordes. Vt optimè scribit Pract. Papiēs.in forma opposita cōtra test.vers. sūt etiā singulares.Director. Inquisit.3 par.pag. mihi 616.cōm.161.col.2. Imo testes dicūtur
67 singulares, qñ vnus deponit de vno actu, & alter de alio, ꝓut in casu de quo agitur;ideò nō ꝓbāt,nec in criminalibus debent admitti. Clar.q.3.vers.dixi ēt. Bertaz. cons. 273.n.5. seq.vbi alios refert,& cōs 452.n.16.seq. Vbi de magis cōmuni,& veriori.Director.Inquisit.par.3.cōm.121.vers. postremò.Vnde Bal. in d.l.iusiurandi.col 3.nu.4.vers.deinde nota rationē,dicit tātū probare mille testes singu-
68 lares, quātū vnus;īū quia nume. nō supplet hāc exceptionē singularitatis. Idē Bal.ibidē.
69 Iœlyn.in c.licet ex quadā.n.2.col.3.vers.vnde tātū ꝓbāt mille.ext.eo. Dec.in c.licet causā.n.61.de probat. Ias.in l.admonēdi.n.256. & ibi etiā Caccialupus post num.84 ff. de iureiuran.Alex.cons.21.nu.2.lib.4. Farinac.q. 64.n.37.nec.dissentit Gabriel tit.de test.conclus.2.in princ.post Mars.& alios,quos alle-
70 gat: Tum etiā quia testes singulares prorsus diuersi,vt sūt dd.mulieres etsi plurimi sint, ꝓ vno tamē solo habētur;quoniā vnus dūtaxat de re qualibet testificatur. c. nihilominus 3. q.9.Bal in l.iusiurādi.C.de test.Dec.cōs.649. Simāc. Enchirid.tit.37.de test. singul. nu.3.
71 Imò testes singulares,quāuis essent mille,minus probāt,quā vnus.Idē Bal.in l.de quibus. col.āte pen.vers.sed nūquid testis.ff. de legib.
72 Vbi ꝙ de test. singularibus vnus debilitat dictum alterius, nec dissentit Dec. cons. 534.
73 nu.11. seq. Et licet aliqui DD. dicant,testes singulares admitti ad probandū quid in genere, idest ad assumendas informationes,

V idest

idest ad inquirendum; tamen quando agi-
tur de probando quid in specie, idest contra
personam Inquisiti; exiguntur testes conte-
stes, non autem singulares. latè Foelyn. in d.
c.licet ex quadam col.pen.in fin.de test.
Nec ab re videri debet, si dicatur, dd.testes sin-
gulares non probare; quoniam testium sin-
gularitas diuidit, & lacerat testimonia. Bal.
cons.25.col.1.in fin.lib.3. Crauett. cons.41.
74 col. fin. Ideò dicit Bal. in d. l. iusiurandi,
quod singularitas testium arguit dolum. Ra-
75 tio est quia testes vario modo loquentes au-
ferunt verum sensum suarum depositionum.
Foelyn.in princ.Glos.super Prohem.Decret.
num.1.Sicq; ob id nullum faciunt probatio-
nis gradum.c.in omni negotio. de test.c.cùm
dilecti. de elect. Vbi enim est singularitas,
ibi est varietas; quoniam quilibet est solus
76 in suo dicto. Et contra ius diuinum, & hu-
manum est, quod credatur dicto vnius tan-
tum.Aym.post alios, quos allegat cons.75.
77 num.5. Nanq; dictum, siue vox vnius; vox
nullius.Boss.tit. de opposit contra test. Vl-
tra quod vnus non potest alium supplere.
78 Mars.sing.554. vers. Sed ista omnia limita.
Aym.cons.9.num.12.Rolan.cons 98.num.
79 34.lib.4. Immo, & lege diuina ita esse sta-
tutum, quod nullo modo credatur testibus
singularibus, ignorat nemo. Deuter.c. 19.
Non stabit vnus testis contra aliquem, quic-
quid ille peccati, aut facinoris fecerit; sed in
ore duorum, vel trium stabit omne verbum
Matthei c.18. Et id lex Pontificia, & Cæ-
sarea comprobarunt. c. in omni negocio. &
c.licet causam in fin.de test.d.l.iusiurandi.C.
de test. Et huic regulæ standum est, donec
de exceptione, & fallentia constet.Bart.in l.
2.num.1.ff.si quis in ius voc.non ierit. Idq;
maximè in casu, de quo agitur, procedit;
cum dd. mulieres vltra singularitatem non
sint omni exceptione maiores; tum quia sunt
mulieres, quæ (vt supra dictum est) tanquã
perpetuò inhabiles ad testificandum non ad-
80 mittuntur; tum etiam quia plures patiuntur
exceptiones; prout in infradicendis apparе-
bit. Et ideò etiam in criminalibus exceptis
nullum prorsus pariunt inditium, & maximè
ad torturam. Boss.tit.de indi. & considerat.
ante tortu.n.197.Mars.in pract.§ diligenter
num.6.& cons.162.num.11.& cons.78.nu.
14.Gram.cons.66.num.3.
Et cur in quolibet grauissimo crimine non cre-
datur testibus singularibus, pulcherrima à
Soto traditur ratio lib.5. de iust.& iur.q. 7.

81 art.2. Nam cum Reus(inquit) sit suæ vitæ,
& bonorum possessor, & melior sit conditio
possidentis, vnius Actoris affirmatio non
putatur sufficiens ad pellendum ipsum de
82 sua possessione. Aliqui DD.hanc aliam ad-
ducunt rationem, quod si in alijs criminibus
testes singulares non probant, multo minus
in atrocissimo crimine probabunt; cum in eo
vberiores, & validiores desiderentur proba-
tiones. Director. Inquisit. 3. par. pag. mihi
83 616.comm. 121. col. 2. Alij hanc tradunt
rationem, quia nisi species delicti plenè idest
per duos testes contestes, concordes, & ido-
neos probata sit, nec quis probatur delin-
quens.Bal.cons.394.lib.2.Salyc.in l.testium
C.de test.Alex.cons.72.lib.1. Dec. in c.licet
causam.de probat.Simanc. Enchirid. tit.37.
de test num.5.
Et nullus quidem dubitare debet, quin in has
mulieres testes contra d.N.examinatas cadat
singularitas Diuersificatiua, vt plenè decla-
rat Crauert.in tract.de antiq.temp par.4.nu.
84 157. Nam ex quo in earum depositionibus
singulæ sunt diuersæ in loco, & tempore tam
circa dd. coppulas carnales, quam circa dd.
sollicitationes ad turpia, & inhonesta, vt ab
ipsis prætenditur, factam à d.Inquisito, viden
85 tur omninò loqui de actibus diuersis: Diuer-
sitas enim temporis diuersitatem factorum,
siue actuum inducit, & per consequens red-
dit testes singulares. Ità Anton. de Burr. &
comuniter DD.in c.cũ causam.de test.Cyn.
in l.testium.q.6.& ibidem Bal.C.de test. Ar-
chid.in c. Nihilhominus 3.q. 9. Abb. cons.
98.incip.in quæstionibus.lib.2 Bal.cons. 39.
incip.proponitur § quia testes.lib.4. Anchar.
cons.64.incip.in causa.Idem cons.147. incip.
super alia.Castrens.cons. 137.incip.in causa
queritur.in fin.lib. 2. Ias. cons. 131. lib.1.&
alij propè infiniti, quos libenter omitto. Et
hanc ipsam sententiam apertissimè probare
videtur Text.in d.c nihilminus 3.q.9.Vbi de
hac re ferè differens Leo Papa ità sanciuit;
Nec eorum voces tanquam plurium admit-
tuntur, quos temporum quidem diuersitas
simul interfuisse prohibuit, hæc ibi Et facit
Text.in c. De parentela èl secundo 35. q. 6.
Placius Rubius in allegat in materia hæresis
in.§.12.incip.restat modo.Ex quibus omni-
bus consequitur, periculosum esse ad voces
talium testium singularium quempiam con-
demnare. Et Susannæ exemplum Daniellis.
13.satis esse ostendit, singulares esse censen-
dos, nec propterea eis esse adhibendam fidẽ.
Ità

Ità Ioan. Roias tract. de hæret. allegat. 6. nu. 145. Director. Inquiſit. 3. par. pag. mihi 618. ſeq. comm. 121. col. 1. ſeq.

Immo nullus etiam dubitare debet, quod dd.
86 mulieres, cum omnes ſint ſingulares; eo quia vnaqueq; ipſarum eſt tantumodo teſtis in facto ſuo proprio; non ceciderint in ſingularitatem obſtatiuam; cum ſingula, vti teſtis, deponat etiam in coppulis carnalibus, & ſollicitationibus aliarum, in quibus non interuenit; prout ſingulæ non interueniſſe
87 fatentur. Vnde earum dicta ſunt inter ſe obſtantia, & collidentia, nec non veritati repugnantia, ob id nullo modo ſunt attendenda. Vt ſingulariter, & verè dicit Bal. in c. licet cauſam num. 11. de probat. in l. teſtium. C. de teſt. nu 9 & 14. apertius Crauett. tract. de antiq. temp. par. 4. num. 157 Albertin. in c. quoniam. de hæret. lib. 6. nu. 38. Director. Inquiſit. 3. par. pag. mihi 616. comm. 121.
88 col. 1. Et quod dd. mulierum dicta ſint verè inter ſe obſtantia, ad inuicem aduerſantia, & veritati repugnantia, ex hoc etiam clariſſimè colligitur; quoniam ſingulæ in earum depoſitionibus ſunt tam ſibi ipſis, quam alijs mulieribus contrariæ, quare nullo modo ſunt attendendæ.

Nec facit, ſi per Fiſcum dicatur, quod in caſu,
89 de quo agitur, intrat ſingularitas teſtium cumulatiua, ſeù adminiculatiua; eo quia dd. mulieres, quamuis ſingulares; tamen cum omnes ſuper pretenſis coppulis carnalibus, & ſollicitationibus deponant; ad eundem finem tendunt; & ideò vna adminiculatur alteri; vna aliam ſupplet, comprobat, & coadiuuat, & ſic Inquiſiti plenè reſtat probatum delictum: quoniam ſecus eſt, nam ex quo vnaquæq; ipſarum eſt ſolumodo teſtis in facto proprio, non poteſt alias ſupplere, comprobare, coadiuuare, & adminiculari in ijs, in quibus non eſt teſtis, & multo minus ſe ipſam; cum nullus teſtis ſe
90 ipſum ſupplere, & adminiculari poſſit. Vltra quod vnus teſtis vt alteri adminiculari poſſit, neceſſe eſt, quod ſit præſtantiſſimæ fidei, & omni exceptione maior (vt dictum eſt) prout non ſunt dd. mulieres. Bal. & Angel. in l. ſi quis ex argentarijs. §. 1. ff. de Eden. Gram. deciſ. 28. num. 17. Aym. conſ. 99. num. 10. Becc. conſ. 85. num. 20. poſt alios quos alle-
91 gat: Vnde firmiter dicendum eſt, quod vnus teſtis inhabilis non poteſt ſupplere defectum alterius inhabilis. Bertaz. conſ. 41. num. 2.
92 Cæphal. conſ. 107. num. 11. lib. 2. Ratio eſt, quia ex pluribus imperfectis (vt pariter dictum eſt) non poteſt oriri perfectum. Aym. de antiq. temp. teſtis quid in lib. officialis.
93 num. 17. & 19. Additur etiam, quod teſtium inhabilium adminiculatio, ſiue ſupplementum ſit in ciuilibus tantum, non autem in criminalibus. Scripſit Iaſ. Auth. ſi verò contigerit. numero 6. C. de iudic. Marſ. ſingul. 477. verſ. limita tamen. & conſ. 109. numero 6.

Nec dicere prætermittendum eſt, quod huiuſmodi ſingularitas vt habeat locum, neceſſe
94 eſt, quod omnes teſtes deponant de vno, codemque facto, & non vnus de vno, & alter de alio, prout in caſu de quo agitur; quoniam ex tali diuerſitate factorum intentiones, &
95 probationes ipſorum remanent dubiæ, & incertæ, & conſequenter nullius momenti. l.
96 non hoc. C. vnde legit. Itē d. vt ſingularitas habeat locum, opus eſt, vt vnus teſtis ſit teſtis in facto alterius, id quo fieri non potuit in caſu noſtro, eo quia (vt dictum eſt) vna mulier non vidit coppulam carnalem, nec audiuit ſollicitationem ad turpia, & inhoneſta d. Inquiſiti in perſonas aliarum mulierum. Vnde ſi non vidit, nec audiuit quomodo poteſt eſſe teſtis? Et ſi non eſt teſtis, quomodo poteſt vna alteri adminiculari, & vna alteram ſupplere, comprobare, & coadiuuare? Certè quod nullo modo, quia nemo poteſt eſſe teſtis, niſi deponat ſuper delicto per vnum ex quinque ſenſibus. Franc. Caſon. tract. de indit. in ſuis queſt. c. 6. Rubr. De non torquendo per inditia: niſi legitimè probata. num. 8 Iaſ. conſ. 167. num. 9. in fin.
97 lib. 4. Nec mirum videri debet, quia munus teſtium non eſt iudicare, ſed quod oculis viderint, aut auribus audiuerint teſtimonium ferre. Bart. & alij l. quod tamen. § ſi arbiter. ff. de arbitr. latè Curt. Iun. conſ. 165. num. 17.
98 Crauett. conſ. 249. numero 4. Vbi non eſt credendum teſti affirmanti, quod verè non ſcit.

Qua quidem ex re omninò dicendum, quod dd. mulieres, cum omnes ſint ſingulares, & deponant ſuper diuerſis factis, nempè vnaquæque ipſarum in facto proprio; non ſolum non poſſunt coniungi, ſeu vna alteri
99 adminiculari; Tum quia ex pluribus diuerſis non poteſt oriri integrale. l. Sancimus. § ſi quis autem. C. de donat. l. vſuræ. C.
100 de vſur. Tum etiam quia probationes diuerſæ, & imperfectæ in criminalibus non coniunguntur. Gloſ. ſingularis in verb.

illorum.in c. veniens. el primò de test. Bart. in l.si quis ex argentarijs.§.1. de Eden. Albertin. de agnoscen. assert. q. 25. num. 21. & alij. Et hæc est communis opinio Simanc. Enchirid. tit. 34. numero 3. Rojas tract. de hæret. par. 2. asseit. sexta num. 147. Anton. de Butr. in d.c. veniens. Marsil.in Rubr.C.de probat.Clar. in pract q. 63.vers.tu scis.sed etiam cum sint singulares, & non contestes, & conformes, prout iura requirunt, validum aliquod contra N.Inquisitum non faciunt inditium.c.bonę.el primò de elect.c.cum dilecti.eo. tit. Clar. q.3. vers. dixi etiam.Bertaz.cons.273.num.5.seq.Vbi alios refert, & cons.452.num.15.seq.lib.2. Vbi de magis communi, & veriori. Director. Inquisit.par.3.comm. 121.vers. postremò. Idem sancitum fuit in conc. Biterrensi.c.11.

101 Idem in Conc.Narbonensi.nu.23. Ratio est, quia ex pluribus imperfectis (vt dictum est) nō potest oriri perfectum.l.vnica.C.qui matutelæ se excus. Aym. de antiq.temp.in verb. testis quicquid in lib. officialis.nu.17. & 19. Natt.cons 298.num.10.lib.2.Gabriel tit. de test.conclus.7 num.8.lib.1. Rolan. cons 98. num.34.Bertaz.cons.28.nu. 3. & cons 234. lib.1. Vbi de comuni.Marsi.sing. 477. Dec. cons.133.vol.4.Gram.cons.45.Farinac.cōs. 6.num.19. Quibus confert singulare illud, & obseruatione dignissimum Guidonis Fulgodij in consultationibus ad Inquisitores.q.

102 15.c.17.Vbi de propria facti specie loquens ait: Et nisi testes plenè,& plane in omnibus concordauerint,melius est vobis sententiam differre,quam damnare: Nanq; clarum est, testium singularium dicta secundum regulas iuris non posse dici dilucidas,claras,integras, & apertas probationes. Huc spectat c.1.2.

103 q.1.cuius verba sunt:Nos in quenquam sententiam ferre non possumus, nisi aut conuictum, aut sponte confessum. Conuictus dici non potest, qui non habet contra se testes idoneos, legales,& per omnia contestes, & conformes. Et hanc sententiam sequuntur viri insignes Caiet.apud S. Thom.2.2.q.70. art.2.Sottus lib.5.de iust.& iur.q.7 art.2.ad primum Argum.Ioan.Roias tract. de hæret. pat.2.assert.6.nu.146.seq.

Secundò Dictæ mulieres non probant, quia cum in earum depositionibus propter dd. coppulas carnales, & sollicitationes ad turpia, & inhonesta se dicant offensas, & iniu-

104 ria affectas à d. Inquisito, inditium contra ipsum non faciunt ad torturam; tum quia dicuntur testes in causa propria contra Text. in l.nullus.ff.de test.& l.omnibus. C. eo. tit. Tum etiam quia eo ipso quod quis se dicit

105 offensum ab aliquo;statim etiam se eiusdem declarat inimicum capitalem. Franc.Cason. de indit.& tortu.tract.8.c. 1. Rubr. de dicto offensi, & querelantis.num.5.vers.limitandum tamen. Paris.cons.152.num.41.vol.4. Rolan.cons.4.num.25.seq. vol.1. Ioan. Turius inter cons.crim.diuers. cons.81. nu. 26. seq.Bertaz.cons.3 num.2.seq.& num.33. & cons.8. num.42.seq. Vbi latè, & pluribus authoritatibus hanc probat conclusionem, & cons.167.num.8.& cons. 235. nu. 2. lib. 1.Hieron.Magon.decis.lucen.89 nu.2. Mascard.de probat.conclus.1129.nu. 1. & pluribus seqq. Vbi & iuribus, & rationibus, ac DD.authoritatibus hanc exornat conclusionem; eamq;communem,& vsu receptam

106 esse testatur. Et inimicus capitalis nec etiam in casibus exceptis ad accusandum admittitur; nempè læsæ maiestatis,heresis,simoniæ,

107 & similium, vbi non habiles admittuntur ad accusandum. Ista est sententia aurea Spec. tit.de accus.in 1.par. in verb, fin. in fin. quia ita dicit per Text. in c.per tuas. de simon. de qua doctrina facit magnum festum Angel. in l.qui accus. ff. de accus. Et idem firmauit Spec.in tit.de accus.in 3.par.§.2.vers.1. August.ad Angel.tract.malef. in verb.Et ad que relamn.37. Et id iure optimo quidem cū ex

108 atroci offensione, & iniuria oriatur pariter atrox, & grauis inimicitia. Bart.in l.3.§ fin. ff de adimen. legat. Farinac.tit. de indit. &

109 tortu.q 46. num. 12. Immo dd. mulierum offensarum dicta non solum non faciunt inditium ad torturam, sed nec etiam ad inquirendum.Clar.in pract.§.fi q.7.vers habes igitur.Natt.cons.407.num.6.Farinac. q.46.nu. 96. Quinimò nec etiam sufficiunt ad captu-

110 randum.Idem Farinac.q.43.num.5. Et illud est semper menti tenēdum,quod offensus, quādo querelat, non ad probationem, sed ad instructionem tātum est examinandus.l. nullus.ff.de test.l.omnibus. C. eo. Vulpell.cons. 99.num.16.Ratio est,quia esset testis in causa propria (vt dictum est) cui ob id nullo mo

111 do est credendum. Et verum dicit. Mascard. vbi supra, quod si non creditur offenso existenti in articulo mortis, quo casu minus præsumitur mentiri, multo minus credendum est ei, qui alium inculpat de offensione, vel iniuria sibi illata non existens in mortis articulo.Farinac.q.46.nu.92.

Tertiò

Tertiò Non probant, quia præsumûtur calumniosè, cum tam diù steterint ad denunciandum Curiæ dd. prætensas coppulas carnales,
112 & sollicitationes: Et verè calumniosus præsumitur ille, qui post tres mẽses denũciat delictũ ab aliquo cõmisũ. l.2.§.si quis.ff.si quis caut.Bal.conſ.37.in fin.lib.1.Caſon.de indit. & torru.tract.8.c.1.Rubr. de dicto offenſi, & querelantis.nu.9.Foller.in pract. crim. verb. Item quod commisit falsitatem. num. 18. Boer.decis.42.num.2 Aym.conſ.75.num.9. Plot.de in lit.iuran.§.si n.11. Cæphal. conſ. 287.num.13.Vulpell.conſ.94.num. 15. Farinac.conſ.42. num. 13. & q.46. num.103. Maſcard.de probat.concluſ.532.nu.59.Vnde ob id d.denunciatio, sine accuſatio post
113 tres menses instituta parum est attendenda; quoniã iſtud longũ ſilẽtiũ in querelando ſeù in denunciando delictum arguit dolum, & querelam calumnioſam. Ità Bal. d.conſ. 37.in fin.lib.1.Boer.d.decis.42.nu.20. Crauett.conſ.75.num.9. Ratio eſt, quia d.dictio Diù verificatur in d.tempore, ac etiam vltra d.tempus, pro cuius veritate vide Abb.in c. cum Eccleſia num. 3. de caul. poſs. ac etiam Vocabularium iuris in d.dictione Diũ; ſed ſemper eſt reſtringenda ad fauorem Rei. Immò dd.mulieres ſunt pariter repellẽdæ; quia cum non denunciauerint ſtatim dd.coppulas carnales, & ſollicitationes, prout tenebantur iuxta plures ſummorum Pontificũ Constitutiones, ſed post plures annos, euaſerunt
114 criminoſæ; prout dicitur de illo, qui ſtatim non denunciauit aliquem, qui practicauit cũ
115 bannito. Vt in Conſtitutione Sixti Quinti continetur. Et Criminoſus à teſtificando repellitur. c.teſtimoniũ.de teſt.Gram. vot. 22. num.2.& 7.& conſ.26.num.23.& conſ. 35. num.29. Maſcard. de probat.lib.1. concluſ.
116 464.num.1. Immò Criminoſus, quando ad teſtificandum admittitur, non admittitur ſine tortura. Bal.in l.præsbiteri. num. 1. verſ.licet ergò.C.de Epiſc.& Cler.Prepoſ.in c.3. Item ſi res, ante num.1. verſ. Item nota, quod teſti criminoſo.4.q.3. Archid.in c. Præſbiteri. nu.1. poſt med.verſ. in Gloſa contra.5.q. 6. Monticell.in Repert.teſt.Rubr.An,& quando examin. teſt. ſine torru.fol.160.col. 1. verſ.5.Farinac.q.79.num.28.

Nec dicere prætermittendum eſt, quod pariter ſunt repellendæ, quia ipſarum denunciatio,
117 ſiuè accuſatio criminalis de dd.coppulis carnalibus, & ſollicitationibus peperit inimicitiam capitalem inter ipſas & d.Inquiſitum.e. meminimus.de accuſat. iuncto. c. de his. co.
118 tit. Et d. inimicitia capitalis contracta fuit tam reſpectu Inquiſiti, cui mota fuit huiuſmodi lis criminalis, quam reſpectu dd.mulierum, quæ d.litem mouerunt. Marſ.in l.1. num.56.ff.de queſt.Gram.conſ.46. num.4.
119 Et accuſatio quando ortum habuit ab Inimico, prout ſunt dd.mulieres propter offenſionem, & iniuriam, quam dicunt receptiſſe à d.Inquiſito (vt ſupra dictum eſt) non eſt attendenda.c.qualiter,& quando.de accuſat. Foller.in terminis in verb. Denuo capitula.
120 num.36.Eugen.conſ. 27. num. 44. Vbi de comuni, alioquin plus crederetur copiæ, quam originali, quod non eſt credendum. Crauett.conſ.6.num.27. Abb.in c.de his. de accuſat. Vbi adducit concordantes. Ideò accuſator, ſeù denunciator à teſtimonio omninò repellitur. l.3.in princ.ff.de teſt.cum alijs adductis per Crauett. tract. de teſt. num. 97.
121 Blanc.de indit.num.115. Inimicus verò nec cum tortura admittitur. Aret. communem dicens in c.cum oporteat.nu. 19. de accuſat. Clar.q.24. verſ. Item quæro.

Quarto Non probant, cum ſint mulieres ruſticæ, viles, & pauperes; nanque teſtis quando eſt vilis, & pauper ſimul, & ſic plures patitur exceptiones, ſeù defectus; quamuis ſimus
122 in delictis occultis, & difficilis probationis, vel aliàs in caſu, in quo per alios veritas haberi non poteſt, inditium non facit ad torturam, licet in tortura ſuum dictũ emanauerit. ſcripſerunt Aym.conſ.6.nu.55. ſeq. & conſ. 149.num.11.ſeq.Gram.conſ.45.n.22.in fin. Gratt.reſpon.59.n.41.lib.1. Burſatt.cõſ.135. nu.2.Vbi de comuni. Pariſ.conſ.2. n.85.lib. 4.Cæphal.conſ.65.n.27.ſeq. Eugen.cõſ.25. n.66.Bertaz.cõſ.3.n.32.lib.1.Vbi q̃ iſta concluſio ab omnibus approbata, & recepta eſt.
123 Natt.conſ.298.nu.6. Gabriel tit.de teſt.concluſ.7.nu.10. lib.1. Immo teſtes, in quibus plures concurrunt inhabilitates, & defectus nihil omninò probant.Pariſ.conſ.53.nu.36. vol.4. Quinimò in criminalibus omninò repelluntur. §. ſancimus & ibi Gloſ. in verb. ignobiles, ponit exemplum in carpentarijs. Aym.conſ.249.num.12. Accedit etiam vilitas.ſpec.tit.de teſt.§.1.num. 66. verſ. Item quod eſt artifex.Rolan.conſ.63. nu. 34. Pariſ.conſ.54.num.57.lib.4.Farinac. conſ. 78. num.9.in fin. Ratio eſt, quia tortura purgat vnum tantumodo defectum, non
124 duos, vel plures. Idem Farinac. conſil. 79.nu.10. Burſatt. conſ.192. nu.21. ſeq.

Et supradicta quoq; ꝓcedunt, quãuis testis esset
125 solumodo vilis, obscurus, ignotus, & vilem artem exercens, nanq; talis non admittitur in testem sine tortura. Text. in l. ob carmen. §. si ea Rei conditio. ff. de test. Cyn. in l. fin. num. 5. vers. si queratur. C. de quæst. Bal. in l. milites. nu. 5. ad fin. vers. sed vt torqueatur testis. C. eo. tit. dicit, quod iusta causa torquendi testes est vilitas personæ. Alber. de Malet. tract. de test. num. 69. Ias. l. cunctos populos. nu. 47. in secunda lectura. C. de summ. Trinit. & fid. Cathol. Zabar. post. nu. 9. vers. si verò in alios. Farinac. q. 79. num. 33. Et
126 maximè non admittitur in causa capitali, & ardua. §. Sancimus. da test. Alex. cons. 238. vol. 6 in princ. Vulg. Glos. in §. si verò absint in verb. substantiam. In Auth. de hæred. & falcid. Vulpell. cons. 99. num. 17. Dec. cons. 310. num. 10. Ioan. de Amic. cons. 87. nu. 8. seq. Vbi quod talis testis pœnitus repellitur. Et
127 in indiuiduo scribit Rolan. a Valle d. cons. 24. num. 64. seqq. Bal. l. fin. in fin. col. pen. in 4. q. C. de Edict. Diu. Adrian. tollen. Alex. post alios, quot allegat. cons. 507. vol. 6. in princ. Ratio est, quia cum sit vilis, non est idoneus testis. Bal. in l. etiam in fin. col. 1. de test. d. Bal. in Auth. si verò dicatur. col. fin. C. de test. & in l. milites. C. de quæst. Gram. decis. 11. num. 4.

Quintò Non probant, quia cum sint rusticæ, viles, & pauperes modo vnam domum, modo aliam in Castro, seù Villa frequentant, & solæ ad res vendendas, seù emendas
128 ad Ciuitatem vadunt. Vnde iuris præsumptione meretrices præsumuntur; quoniam mulier, si soleat ingredi modo vnam domũ, modo aliam, meretrix præsumitur. Vt post Angel. & Frman. quos allegat, tradit Bonacoss. de præsũpt. in littera M. vers. meretrix, & multo magis præsumitur meretrix, quando sola vadit ad Ciuitatem a Villa, seù Castro distantem.

Sexto Non probant, quia, vt ipsæ deposuerunt, ob pretensam iniuriam semper d. N.
129 Inquisito fuerunt odiosæ. Et quando quis est odiosus alicui, nullam fidem facit. c. quoties. ext. de test. & c. sicut. 4. q. 2. §. in testium. & l. quos. C. de test. Ne pos. de Mõte Albano in tract. de test. num. 137. Nanq; Odiosus vt
130 inimicus præsumptus à testimonio repellitur. l. 1. §. præterea. & ibi Marf. ff. de quæst. Alex. cõs. 174 col. 4. circa med. vol. 2. Gram. cons. 38. num. 11. seq. Vbi quod sufficit, interuenisse verba iniuriosa, vnde multo magis quando interuenerunt facta.

Septimò Non probant, quia d. N. Inquisiti non solum dd. mulieribus, sed etiam earum Consanguineis sæpè multa verba iniurio[sa] dixit ob damna data ab ipsis in suis bonis & pascuis, vt constat per plures mulier[es] examinatas. Vnde ob id tam dd. mulieres quam dd. earum Consanguinei ipsum Inq[ui]-
131 situm tanquam inimicum odio habuerun[t]. Et testis vt à testimonio repellatur, satis e[st] constare de causa odij, seù inimicitiæ, lice[t] non probetur odium, seù inimicitia. Innoc in c. cum I. & A. in fin. de re iudic. Abb. in c repellantur. c. cũ oporteat. de accusat. Gram
132 cons. crim. 58. num. 5. 8. seq. Vltra quod e[st] sola iniuriarum prolatione oritur inimiciti[a] capitalis Bal. in c veniẽs. circa fin. de iureiur. quem sequitur Ias. in l. procuratoribus. C. de procurat. Marf. in l. 1. §. præterea. ff. de quæst.
133 Vbi quod ità quandoq; fuisse iudicatum testatur. Idẽ Marf cõs. 2. & 3. Gram. vot. 6. n. 4. Rolan. cõs. 24. n. 38. lib. 1. Immo inimicitia capitalis oritur, qñ quis altercatus fuit cũ aliquo, & ideò à testificãdo repellitur, quoniam effectus est eius inimicus. c. cum P. Mãconella. de accusat. Hyppol. l. 1. §. præterea. ff. de quæst.

Octauò Non probant, quia omnes super dd. pretensis coppulis carnalibus, & dd. sollici-
134 tationibus deponunt per vnum dem, præmeditatumq; sermonem; ideò sunt suspectæ, quod ante coniurauerint perhibentes eisdem verbis testimonium. l. 3. ff. de test. Dec. cons. 627. Paris. cõs. 55. n. 4. Farinac. cõs. 55. n. 63. &
135 in Addit. littera B. Immo præsumi debet, q[uod] fuerint subornatæ, & maximè cù eãdẽ causã reddant, & rationem. Vt not. Spec. tit. de test. §. 1 vers. Item quod testes Bart. in l. 3. §. ideoq; ff. de test. Alex. cons. 137. vol. 2. col. 3. Ob eamq; rem Theologi, & Iurisperiti hanc suspicionem notatione dignam esse dicunt. Christof. homel. 1. in Mattheũ. & illic. Theophilactus in fine exordij. S. Thom. 22 q. 70. d. l 3 §. 1. ff. de test. Dec. cons. 627. Simanc. Enchirid. tit. 35. de test. num. 33.

Nono Non probant, quia in earum depositionibus tractauerunt de se exculpando, & d. Inquisitum inculpando; nanq; testis, qui tra-
136 ctat de se exculpando, & alium inculpando, nihil probant etiam in occultis, etiam in tortura, quoniã dicitur deponere in causa ꝓpria l. nullus. & ibi Alber. ff. de test. Bart. in l. deferre. ff. de iure fisci. Abb. in c. insuper. num. 8. de test. Guid. Papa. cons. 133. col. 2. Paris. cons.

conf. 15. num. 29. vol. 2. Aym. conf. 99. nu. 2. conf. 110. num. 12. Gram. conf. 35. Bertaz. post multos conf. 225. nu. 12. seq. lib. 1.
137 Vbi quod eius dictum nom facit inditium ad torturam. Immo nec etiam in occultis Decis. Pedamon. 79. num. 42. Vbi semper reprobatur testis factum proprium in depositione habens crimen admixtum cum alio. Aym. conf. 73. num. 37. Menoch. casu 99.
138 in 6. Quinimò etiamsi attestaretur cum tortura, quæ licet omnē defectum purget, proprij tamen interesse vitium non supplet. Vt tradit Boss. de inquisit. num. 52. Tiraquell. de pœn. remitten. casu 51. num. 65. Farinac. conf. 60. num. 54. Immo non admittitur in testem. Alber. tract. de test. c. 4. num. 15. Viui. in commun. opin. in verb. testi deponenti pro sua exoneratione. Vbi testatur de communi opinione. Et admissus non facit inditium. Vt per Farinac. tract. de test. & tit. de opposit. contra examin. test. q. 60. ampliat. 3. n. 5 & 19. seq. Immo etiamsi sit arbitrium Iudicis repellere testes à testificando propter affectionem ipsius testis. Dicitur nō esse arbitrarium Iudicis, sed expeditum esse in iure, vtà testimonio repellatur. Vt per eun
139 dem. num. 12. Immo tractans de suo vituperio, & damno auitando, & de bona fama, & honore acquirendo, nihil probat. Alex. conf. 86. num. 9. vol. 2. Ruyn. conf. 153. num. 12. vol. 1. Per Text. in l. omnibus. C.
140 de test. Quinimò testis habens consimiles causas contra accusatum nullam pœnitus facit fidem. Text. in c. personas. de test. 4. q. 3. §. liberi testes. & c. veniens. ext. de confess. Spec. in §. 1. vers. Item quod habet. eo. tit. Rolan. conf. 98. num. 31. lib. 4. Vbi quod in totum à testificando repellitur.

Decimo Non probant, quia non habent requi-
141 sita; nanque testes, qui deponunt contra Sacerdotem, non solum debent esse idonei, & omni exceptione maiores, nec non habiles ad Sacerdotium; Sed etiam à macula animę, & corporis abesse, aliàs repelluntur. Abb. c. 1. num. 4 de excepr.

Vndecimo Non probant, quia ipsis non solum in hac criminali causa, sed etiam in quauis alia non est credendum; cum (vt supra dictum est) sint fallaces, mendaces, dolosæ, verbosæ; Verum d. Inquisito omninò,
142 & plenè est credendum; quoniam cum sit Sacerdos præsumitur bonus, & verax. c. principium. de pœnit. distin. 3. Et in terminis tradit Soc. sen. cōs. 15. vers. Itē quæro. lib. 1.

Duodecimo Non probant, quoniam contra d. Inquisitum spontè se obtulerunt examini,
143 vnde euaserunt eius inimicæ capitales. c. cum P. vers. quia in testimonium illius causæ fuerat. Vbi not. omnes. de accusat. Gram. cōs. 46. nu. 4. post alios, quos allegat. Mascard. de probat. conclus. 898. num. 17. Bart. l.
144 post legatum. §. his verò. ff. de his, quib. vt indign. Blanc. de indit. num. 152. Et ideò tanquam inimicæ præsumptæ omninò à testificando repelluntur. Bal. in c. cum P. in fin. de accus. Alex. l. 3 ff de test. l. 1. § prętetea. & ibi Marf. ff. de quæst. Alex. cons. 174. col. 4. post med. vol. 2. Gram. conf. 38. num. 11. seq. Nec faceret, si ipsarum depositiones fuissent confirmatæ in tortura ad faciem d. Inquisiti; quoniam inimicitia non purgatur per torturam. Boss. tit. de Inquisit. num. 2. Vulpell. conf. 30. num. 5. seq. Bertaz. conf. 8. num. 44. lib. 1.

Decimo tertio Non probant, quoniam vt in earum depositionibus apparet, nimis animosè, & audacter contra d. Iqusitum deposuerunt; & ideò eis nulla est adhibenda fides.
145 Crauett. conf. 249. num. 4. Vbi ait non esse credendum similibus. Idem scripserunt Soc. sen. conf. 229. col. 4. in fin. lib. 2. Gram. conf. 12. num. 14. In criminalibus. Boss. de opposit. contra test. num. 25. Ratio est, quia
146 testimonium procaci minus creditur l. quæ omnia. ff. de procu. §. pen. Instit. de suspecta tuto. Alex. conf. 13. num. 3. Vulpell. conf.
147 76. num. 13. Alia quoque adest ratio, quia earum munus erat solum, quæ audierant testificari, cum (vt spra dictum est) non viderint dd. coppulas carnales, & audierint dd. sollicitationes. Bart. l. quod tamen. § si arbiter. ff. de arbitr. Soc. sen. conf. 229. col. 4. lib. 2. Ruyn. conf. 24. in fin. Gram. conf. 12. n. 14. In criminalibus. Vt est in crimine difficilis probationis. Crauett. conf. 249. num. 4. vers. saltem negari.

Decimo quartò Non probant, quoniam se examinauerunt contra d. Iquisitum, sub spe reportandi ex earum examinibus pudicitiæ,
148 & castitatis laudem. Et quando testis à testimonio reportat laudem, non pbat. Zuccard. post las. quem allegat in l. fin. Glos. in verb. vitiatum. in fin. num. 293. C. de Edict. Diu. Adrian. Tollen. Strau. qui alios citat in tract. de Proxenetis. §. illa est. num.
149 8 Et testibus quoties potest ascribi laus, seu vituperium in causa, in qua deponunt, semper repelluntur. Abb. & alij in c. insuper. de test.

test. Alex. cons. 85. col. pen. vol. 2. & cons.
86. col. 2. num. 9. Fœlyn. c. à nostris. nu. 12.
de test. Boss. tit. de opposit. contra test. Ruyn.
cons. 153. num. 12. vol. 1. Immo quoties
testes possunt reportare laudem, & vitupe-
rium ex eorum examinibus, non sunt idonei.
Curt. sen. l. sanum. C. de transact.

Decimò quinto Ipsatum plures non probant,
quoniam bis in hac criminali causa se exa-
150 minauerunt contra d. Inquisitum. Et testis,
qui bis se examinauit contra aliquem repel-
litur; quia ex secunda depositione orta fuit
inimicitia capitalis inter ipsum, & Inquisitū.
c. 2. §. in criminali. 4. q. 3. Blanc. de indit. nu.
156. Vbi adducit concordantes.

Decimò sexto Non probant; tum quia sunt
mulieres laicæ; tumetiā ob ipsarū irreuerentiā
151 erga Sacerdotem; nam laicus in causa crimi-
nali non parit inditium contra præsbiterum.
c testimoniū. 11. q. 1. c. veniens. de test. spec.
152 tit. de test. §. 1. vers. Item quod est laicus. Mars.
§. expedita. num. 80. Ratio est, quia laicus
non est par Clerico gradu, & dignitate; &
ista ratio respicit reuerentiam, qua laicus Cle-
ricum prosequi debet. Tradit Aret. c. cum de
153 cætero. de test. Et vbi quis repellitur ob re-
uerentiam, examinatus nullum parit indiiū.
Text. in l. 1. §. Diuus. el primo ff. de quæst.
sequitur Dec. c. Atsi Clerici. num. 67. de test.
154 Et hoc tribus de causis. Prima causa est pro-
pter reuerentiam, quam laicus debet Clerico,
qui Dei legatione fungitur. c. accusati. in fin.
2. q. 7. c. quis dubitet. & c. duo sunt. 95. Di-
stin Secunda propter antiquam inimicitiam,
quæ intercedit inter laicos, & clericos; prout
Boss. in tit. de opposit. contra test. num. 91.
cum laici sint Clericis infesti. c. laici. & c. lai-
cus. 2. q 7. Tertia quia sicut Clericus contra
laicum testimonium fere non potest; ità ra-
tione æqualitatis seruandæ nec id poterit
laicus contra Clericum, & multo minus con
tra Sacerdotem. Oldrad. cons. 145. num. 3.
Vbi de communi Clar. q. 24. vers. propterea
quæro. Vbi de communi Farinac. cons. 78.
num. 8. & in prax. crim. tit. de opposit. con-
tra person. q. 61. num. 98. seqq.

Decimo septimò Non probant, quia inuerisi-
milia deposuerunt; nam haud verisimile est,
quod d. Inquisitus eas de turpibus, & inho-
nestis requisiuerit maximè cum sint vilissimę
mulieres. Mand. à Baltea post alios, quos
155 allegat, cons. 70. num. 8. Et talibus testibus
deponentibus contra verisimilia non solum
non creditur, sed præsumitur, eos dixisse fal-
sum. Mand. cons. 24. num. 10. Mars. co[n]s.
74. num. 13. Gram. cons. 35. num. 49. Fran
Curt. in tract. de test. conclus. 16. num. 3
Boss. de opposit. contra test. numero 9
156 Et in Inditijs verisimile multum est atte
dendum à Iudice. Aret. cons. 9. col. 2. Cr
uetr. cons. 61. nu. 9. Riminal. Iun. cons. 30
157 lib. 3. & alibi passim per DD. Et quod n[on]
est verisimile, habet falsitatis imaginem. Ba
l. 1. C. de seru. fugit. Vulpell. cons. 12. n. 1
Mars. l. 1. §. ad quæstionem. num. 32. ff. d[e]
158 quæst. Immo Inuerisimile non est credibil
l. hac consultissima. in fin. C. qui testam fa
poss. Aym. cons. 75. num. 19.

Decimò octauo Non probant, quoniam cu[m]
d. Inquisitus sit vir nobilis, & maximè qu[ia]
est sacerdos, qui ideò Magistratibus præpo
nitur. l. 1. §. 1. de iust. & iur. pro eo, & n[on]
159 pro vilissimis mulieribus est præsumendu[m]
Soc. Iun. cons. 39. num. 27. seqq. Cro[t]
cons. 22. num. 37. Quæ præsumptio ad[eo]
præualet; vt, etiamsi vrgerent coniecturæ al
cuius imputati sceleris contra ipsum; illa t[a]
men præfertur. Bal. cons. 402. num. 4. vol.
Becc. cons. 102. num. 23.

Decimò nono Non probant, quia dd. mulie
rum inditia non sunt singula plenè probata
prout necessariò requiritur, idest per duos te
stes contestes, & idoneos. Afflict. c. 1. §. fa
160 cramenta. de consue. rec. feu. Ma. ch. Blanc
tract. de indit. num. 46. tom. 15. Franc. c. 1
col. 3. vers. & intellige. Bart. & cæteri. in l
vlt. ff. de quæst. Hyppol. in pract. §. diligen
ter. Glos. communiter approbata. in l. vlt. C
famil. hærcisc. Simanc. Enchirid. tit. 52. De
Torment. num. 6. Sed quia dd. Inditia non
possūt plenè probari, cum agatur de auditis,
& factis sine vlla interuentione testium; ideò
nullo modo sunt attendenda.

Vigesimo Non probant, quoniam dd. mulie-
rum inditia sunt leuia, cum ab ipsis mulieri-
bus testibus inhabilibus, & non fide dignis
161 emanauerint: Vnde nec ad torturam, nec ad
carcerationem vllum faciunt inditium; sed
solum suspicionem pariunt, etiam in causa
hæresis. l. 2. C. de præsumpt. §. nos verò. in
princ. Director. Inquisit. 2. par. pag. mihi
197. num. 7. Director. Inquisit. 3. par. pag.
mihi 597. comm. 119. col. 1. Et Innocentij
sententia est falsa, qui secus tenet. Placius
Rubius in allegat. de hæret. §. 12. nam indi-
tia, siue præsumptiones non sufficiunt ad
torquendum, seù condemnandum. Director.
Inquisit. 2. par. pag. mihi 205. numero 7.

Ratio

162 Ratio est, quia inditia ad torturam debent esse verisimilia, probabilia; non leuia, equiuoca, vel præfunctoria; sed grauia, vrgentia, propinqua, certa, clara, & (vt aiunt) luce
163 meridiana clariora. In tantum vt Iudex sit non solum quasi certus de delicto cōmisso; Sed vt nil aliud sibi desit, quam Delinquentis confessio. Text. est in l. 1. in princ. ff. de quæst. ibi, & in l. milites. §. oportet. C. de quæst. Bal. in cons. 259. num. 4. vol. 1. & cons. 515. num. 4. lib. 5. Bal. in l. 1. num. 10. & Ias. sub. num. 3. vers. quinto mirabiliter limita. C. de seru. fugit. Farinac. q. 37. nu. 8. Text. in l. conditionaliter. C de quæst. Cæpol. cons. crim. 39 num. 38. Alex. cons. 33. vol. 7. num. 11. seq. Et id procedit etiam in occults, & difficilis probationis. Clar. q. 64. vers. dixi etiam in fin. Rolan. cons. 361. n. 32.
164 Vbi reddit rationem; quia quanto crimen est grauius, & atrocius; tanto magis inditia debent esse grauiora, & vehementiora; cum de graui agatur præiudicio. c. Vbi periculum.
165 de elect. in sexto. Sicq; dicitur, quod inditium vnum in quolibet facto, prout in casu, de quo agitur, & maximè non plenè probatum, non est sufficiens ad torturam; sed plura alia requiruntur. Bart. in l. fin. num. 9. ff. de quæst. Bursatt. cons. 336. num. 1. vol. 3. March'Anton. Eugen. cons. 27. num. 20. Vbi testatur de communi nec dissentir Alex. cons. 77. num. 12. lib. 3. Immo non sufficit etiam in crimine hæresis. Directot. Inquisit. 3. par. pag. mihi 592.

Nec valet si dicatur, quod inditia leuia, si sint plura; tamen simul iuncta ad torturam sufficere debent, per regulam, quod quæ non prosunt singula, multa colecta iuuant. Glos. in l. cum simus. C. de Agric. & Censit. lib. 11.
166 Quoniam d. Regula procedit in ciuilibus, non autem in criminalibus. Mars. cons. 20. num. 48. Brunor. in suo vnico cons. num. 79.
167 Ratio est, quia singula inditia in suo genere imperfecta, vt sunt ista; ex quo à mulieribus inhabilibus testibus proueniunt; nec non quia non sunt singula plenè probata, idest per duos testes contestes, & idoneos (vt dictum est) non possunt iungi ad faciendum vnum inditium perfectum sufficiens ad torturam. Alex. cons. 13. & cons. 15. vers. & ideo num. 19. lib. 1. & cons. 180. num. 6. lib. 2. Mars. d. cons. 20. num. 50. cum seqq.
168 Et inditia imperfecta dicuntur, quando testes plures patiuntur exceptiones, seù defectus (vt dd. mulieres) aut non adest, nisi vnus testis, qui ea probet. Galeat. Maluaticen. cons. crim. 100. num. 10. lib. 1. Mars. d. cons. 20. num. 47. Gabriel. cons. 183. in princ. Ias. in l. admonendi. num. 25. ff. de iureiuran. Thesaurus decis. 23. num. 11. laurent. ab Oua cons. 60. num. 64. lib. 2. cons. crim. diuers.

Nec facit, si dicatur, quod ex quo sumus in enormi delicto d. Inquisitus potest torqueri ad eruendam veritatem, etiam quod contra eum non extent inditia itá plena, prout in alijs delictis exiguntur. Vt in terminis tradunt. Rolan. cons. 7. lib. 1. num. 5. Brunor. d cons. vnico num. 1. & 8. quoniam Respon-
169 detur, quod licet Iudex in tali casu debeat esse promptior ad torturam; non tamen debet illam inferre non existentibus legitimis inditijs. Rolan. d. cons. 7. num. 38. 39. seqq.

Vigesimo primò Non probant dd. Mulieres, quia ex earum depositionibus non adsunt inditia indubitata, prout requiritur, quoniá quando quis ex inditijs est condemnandus,
170 seù torquendus, indubitata, clara, & perfecta esse debent. Gram. decis. 42. num. 1. Boss. in tit. de coniectur. num. 26. seq. Mars in reg. de probat. num. 242. seqq. cum alijs, de quibus per Farinac. q. 86. num. 55. Et quando inditia non sunt talia; sed sunt quædam hominis præsumptiones, ad aliquam condemnationem non est deueniendum. Menoch. q. 94. num. 2. & q. 97. num. 16. lib. 1. de præsum pr.
171 Farinac. cons. 75. num. 104. Immo dato, & non concesso quod Inditia indubitata adessent; tamen ad pœnam pecuniariam tantum sufficerent. Bois. tit. de conuict. numero 35.
172 Ratio est, quia nullum inditium est adeò indubitatum, quin aduersus illud possit probari contrarium. Boer. decis. 165. numero 1.

Vigesimo secūdo Nō probāt plures dd. mulierū, quia deponūt de auditu Et testi de auditu; de
173 ponenti non est standum. c. per inquisitionē. ext. de elect. & c. cum in nostris. in fin. ext. de test. & in Auth. de hæred. & falcid. §. si verò absint. col. 1. l. testium. ff. de test. c. licet ex quadam. de test. Rolan. cons. 24. num. 86. lib. 1. Menoch. cons. 98. num. 55. lib. 1. Quinimò testis de auditu non solum non parit inditium, sed nec præsumptionem aliquam facit. Mars. cons. 20. num. 5. & 10. Menoch.
174 cons. 144. num. 24. lib. 2. Ratio est, quia qui ea dicunt, quę ab alijs audierunt, non ipsi testes sunt, sed aliorum afferunt voces. Simanc. Enchirid. de test. tit. 35. numero 20.
175 Idq; maximè procedit, quando d. testis deponit audiuisse ab offenso, vt dd. Mulieres, cui

cui minus creditur. Crauett.cons 6.num.67.
& cons. 112. nu.3. Bertaz.cons.283.nu.11.
176 Et præcipue minus probat ille, qui deponit
de auditu auditus; nanq; testis de auditu au-
ditus nihil prorsus probat, & minus quam
ille, à quo audiuit, nè plus credatur copiæ,
quam originali. Crauett. cons. 6. num. 67.
Vigesimo tertio Non probant, quoniam om-
nes sunt forma turpissimæ; nam mulier,
quando non est pulcra, minus præsumitur,
quod quis cum ea carnaliter deliquerit. Bart.
in l. fur in princ. ff. de furt. Et plura ad pro-
positum tradit Sylua Nuptial.lib.2.num.85.
seq.nanque in probationibus multum atten-
ditur verisimilitudo. Crauett.cons.75.n.24.
Vbi adducit concordantes.

*Cæterum omissis supradictis generalibus Exceptioni-
bus, quæ in defensionem d. Inquisiti faciunt,
nunc ad speciales exceptiones quæ
contra dicta, & personas
dd. Mulierum faciunt,
aggrediar.*

PRima Testis N. in processu informatiuo
tribus vicibus examinata; cum dixerit
pluries se rem carnalem habuisse cum. N.
Inquisito, pluribus de causis à testificando
177 repellitur. Prima causa est, quia non solum
per d. coppulam carnalem se declarauit cri-
minosam; vnde ad testificandum sine tortura
non potuit admitti. Bal. in l. præsbiteri. nu. 1.
vers. licet ergò. C. de Episc. & Cler. Præpos.
in c. 3. Item si res. ante numerum 1. vers.
Item nota, quod testi criminoso. 4 q. 3. Ar-
chid. in c. præsbiteri. num. 1. post med. vers.
in Glosa contra. 5. q. 6. Monticell, in Repert.
test. Rubr. An, & quando examin. test. sine
tortu. fol. mihi 160. col. 1. vers. 5. Farinac.
178 q. 79. num. 28. Sed etiam Infamem. Et infa-
mis ille verè dicitur, qui propria oris con-
fessione suum fatetur delictum. l. quid. §. ex
promisso. ff. de his, qui not. infam. l. palam.
ff. de rit. nupt. Gram. vot. 30. num. 25. seq.
post alios, quos allegat. Quod cum ità sit,
sine tortura contra alium non potest admitti.
c. illi, qui. 5. q. 5. Cœpoll. cons. 61. col. 2. Me
noch. de arbitrar. q. 474. num. 50. seq. Text.
est in l. ob carmen. §. si ea Rei conditio. ff. de
179 test. cuius verba sunt hæc: Si ea Rei condi-
tio sit, vbi arenarium testem, vel similem per-
sonam admittere cogimur, sine tormentis
eius testimonio credendum non est. Et ibi
hæc not. Bal. in summario. Alber. in vers. ad
testimonium autem. Odofred. in princ. Ful-
gos. in summario. Glos. in l. 3. §. lex Iulia. in
verb. palam. vers. Item fallit contra pariter
infamem. ff. de test. Bal. in l. non solum. col.
2. in princ. vers. & idem est. Et ideò facit ge-
neralem conclusionem, esse silicet torquen-
dos eos omnes testes, quibus sine tortura
non creditur. C. ad l. Iul. de adult. Text. est
in c. 3 §. si autem ea Rei conditio 4. q. 3. de
test. & ibi Glos. in verb. arenarium. Farinac.
180 q. 79. nu. 23. Immo Infamis in criminalibus
nec etiam cum tortura admittitur; quia Tor-
tura in criminalibus non potest purgare in-
181 famiam, sed quidem in ciuilibus. Dec. cons.
189. nu. 10. ad fin. Rolan. cons. 94. nu. 17.
& cons. 95. num. 15. seq vol. 4. Vbi attesta-
tur de communi. Honced. cons. 106. nu. 29.
Vbi alios plures concordantes refert. Fari-
182 nac. q. 45. num. 23. Et huiusmodi infamia
facti tollitur per solum Deum. Glos. in c. ex
tuarum in verb. absoluas de purgat. canon.
Cæterum illud est sciendum, quod Infamis so-
lummodo admittitur, quando aliâ, seù aliter
veritas haberi non potest; quoniam hoc casu
admittuntur testes, quamuis non sint omni
exceptione maiores, nempè inhabiles, infa-
mes; sed admittuntur solum in subsidium,
183 idest ad inquirendum. Et quod admittantur
tantum ad inquirendum, & non ad condem-
nandum; ratio est euidens; quia perfectum
non potest oriri ex imperfecto. Aym. de an-
tiq. temp. in verb. quicquid. in lib. officialis.
num. 17. & 19. Natt. cons. 298. num. 10.
lib. 2. Gabriel tit. de test. conclus. 7. num. 8.
lib. 1. Rolan. cons. 98. num. 34. Bertaz cons.
28. num. 3. & cons. 234. num. 1. lib. 1. Vbi de
communi opinione testatur. Mars. sing. 477.
Dec. cons. 133. vol. 4. Gram. cons. 45. Fari-
184 nac. cons. 6. num. 19. Et quia etiam testi-
monij fundamentum est fides, & Infamis
caret fide, cum eius status sit maculatus iuris
dispositione. l. iusta. ff. de manu. vindict. Abb.
c. testimonium. num. 6. Fœlyn. 161. nu. 10.
de test. Vltra quod absurdum est, quod quis
conuincatur ex dictis infamium. Immo Te-
185 stes infames, seù inhabiles non supplentur
numero, sed omnes à testimonio repellun-
tur. Gram. decis. 11. num. 2. Becc. cons. 85.
num. 19. lib. 1. Ratio est, quia quod nihil
est supplementũ non recipit. l. sed si manente.
ff. de precar. Et nemo dat, quod non habet, &
ex pluribus imperfectis in sua specie non po-
test vnum perfectum resultare. l. 1. C. minor.
tutel. Immo testes infames, quando admit-
tuntur, non admittuntur vt integri. Butt.
cons.

conf. 24 in fin. A'ciat. Reg. 1. præsumpt. 39. num. 5. Bofs.tit. de indit. num. 176. Et maximè quando dd testes plures patiuntur exceptiones, vt d. prima testis, quę est vetula, turpissima, & rustica vilissimæ conditionis.
186 Gram. conf. 45. num. 24. Additur etiam, quod Infames, seù inhabiles admittuntur in crimine occulto, & difficilis probationis, & quando veritas aliter haberi non potest, quando de crimine agitur ciuiliter, non autem quando agitur criminaliter. Ità Bofs. post Bart. & Aret. & alios, quos allegat in tit. de indit. num. 177. Ratio est, quia (vt supra dictum est) in criminalibus testes debent esse omni exceptione maiores: Vnde meritò infames omninò à testimonio repelluntur. l. 3. § l. Iulia. ff. de test. & præterea de test. cogen. Farinac. tit. de indit. & tortu. q. 43. num. 13. Et testes, qui omninò à testimonio repelluntur, etiam quod veritas per alios haberi non possit, nullum prorsus parit inditium. Fœ yn. c. cum dilectus, 10. le qq. de accusat. Hyppol. conf. 361. num. 9. & conf. 45. lib. 3. & idcò quamuis etiam in tortura emanauerit. l. 1. ff. de his, qui nor. infam. & l. Athletas. in l. furti. § mandati. ff. de testam. Dixit Barbat. tract. de test. c. testimonium. par. 2. num. 15. vers. & idcò
187 Bart. Secunda causa est, quia, cum ob d. coppulam carnalem se declarauerit sociam criminis, nulla ei est adhibenda fides: nanq; socius criminis infamis, criminosus, vilis, abiectus, & qui plures patiuntur exceptiones, & defectus, vt ipsa, ne etiam in exceptis facit inditium ad torturam cōtra consocium. Vt ex not. in l. fin. C. de quęst. vt dixit Gand. in suo tract. malef. in Rubr. de quæst. & torment. § restat autem. verb. sed quem nunquid quem rel. rt, & sequitur Hyppol. conf. 2?, num. 23. tradit Bal. in l. quoniam liberi. num. 2. C. de test. Vbi quod non creditur testibus de se confessis in alios Per l. fin. C. de accusat. Et tales testes probant solum ad in-
188 quirendum. Gram. conf. 61. post numerum 1. Natt conf. 298. num 9. in fin. l. quoniam liberi. C. de quæst. Hyppol. conf. 74. nu. 4.
189 vol. 1. Nec mirum, quia si socij criminis dictum admitteretur ad faciendum inditium ad torturam, sequeretur, quod esset testis in causa propria, quod minimè esse potest. l. nullus. ff. de test. Tertia causa est, quia est sibi ipsi contraria in suis depositionibus; & testi sibi ipsi contrario nulla est adhibenda fides. Dec. conf. 175. col. 2. & conf. 189. num. 8.

190 Vbi quod nec ad inquirendum facit inditium. Ruyn. conf. 146 seq. vol. 5. Gram. conf. 35. ante fin. & conf. 44 num. 10. Anchar.
191 conf. 24. incip. Visa inquisitione. Immo testis vnum deponens, si ex interuallo aliud testificetur, nullam meretur fidem, etiam quod in tortura deponat. Dec. conf. 189. num. 8. Rolan. conf. 15. in princ. Cephal. conf 223. in 2. Bofs. tit. de Inquisit. nu. 42. Ciar § fallum. nu 4. Vulpell. conf 83. nu. 1. Vltra quod illis verbis Giudice volesse hauere da fare con me, non di ponit certitudi-
192 naliter, & idcò nihil probat, quoniam nemo iudicare debet suspicionis arbitrio. 2. q. 1. Director. Inquisit. 2. par. pag. mihi 200. nu. 2.
193 nam testis deponere debet de his, quæ certitudinaliter nouit. clarum. q. 2. c. testes. 3. q 8. l œ y. c. quoties. num. 7. de test. Rot. decis. Pacor. 679. in princ. 3. par. nouiter
194 impress. Additur quod eius depositio est nimis animola. Quis enim nouit hominis voluntatem, Deo excepto, qui est scrutator cordium? c. de occidendis. Vbi Glos 23. q 5. Angel. l. plagij. col. 1. C. de plagia. Et cum nimis animosè deponat, ei nullo modo est credendum. scripserunt Soc. sen. conf. 220. col. 4. in fin. lib. 2. Gram. conf. 12. num. 14. in criminal.

Additur etiam, quod d. Testis à testificando repellitur: tum quia incredibilia deponit, & quod non est verisimile, non est credibile, & habet falsitatis immaginem per iura superius allegata in exceptionibus generalibus ad numerum decimum septimum Tum etiam quia toties variauit in suis depositionibus. Et testis varius nullo modo ad testificandum admittitur. l. qui falsa, vel varia. ff. de test. Capic. decis. 142. nu. 7. Gram. vot. 31. n. 19. Ita Bofs. tit. de tortu. test. num. 37. & in eius tit. de opposit. contra test. nu. 18. vers quid
195 modo. Vbi nisi probetur veritas sui dicti, debet condemnari de falso. Immo etiam variatio testis facit, vt possit sine aliquo inditio
196 torqueri. Vt habetur in l. ex libero, & ibi Glos. ff. de quæst. Bal. in l. milites. C. eo tit. Idem Bal. in l. nullum. & ibi Salyc. C. de test. Mars. in suis singul. num. 103. & conf. 15. Nouell. in pract. crim. cat. 27. num ero 63. Quarta causa est, quia d. prima testis habuit quoque in suis examinibus iuramentum de
197 veritate dicenda; & cum in vno examine vnum dixerit, in alio verò illud idem tacuerit, est periura. Et periurus testis tam in exceptis, quam in non exceptis omninò à testificando

cando repellitur, & nullum prorsus facit inditium. Glos.in c.per tuas.in verb. Adulteri. ext.de Simon. Gig. de crim.læs.maiest.prob. q.11.num.11.cum alijs.Clar.in pract.§.periurium. vers.repellitur etiam periurus. Anton. Gomez. varia.resolut.tom.3.c.12. Rubr.de probat. delict. num. 15. Olasc. decis. Pedamon.72. num. 7. est Text.in c.si quis conuictus. in c.paruuli. 22. q. 5. in c. quicunque. 6. q. 1.& in c. testimonium. de test. Farinac. q.43. num.183. & quæst. 56. nu.186. Fœlyn.in c.sicut.in vlt.notab.de test. Gram.vot. 6. num. 16. c. ex parte. & ibi Glos. in verb. de periurio. Vbi Abb.nu. 3.& Fœlyn. nu.4.

198 de test. Immo periurus in criminalibus non admittitur, etiam quod cum tortura deposuerit: Quinimò etiam periurus, quamuis tortus, nullo modo potest admitti in testem. Vt per Ruyn. cons.146.numero 4. Crauett. cons. 16. num. 16. 46. seqq. Gram. vot. 6. num. 16. Alciat.in tract.præsumpt.10. Dec. d. cons.189.læctatus sum. col.6.vers.ad di-

199 ctum Corrad. dicentis, quod infamia periurij in criminalibus non purgatur per torturã. Soc.cons.39.perspectus. vol.2. Vbi ampliat si pœnitentiam agent.Imol.in c.testimonium. num. 15.seq.& ibi Barbat. de test. Vulpell. cons. 76.num.5. Bursatt.cons 201. num.62. vol. 2. Fab. Turrett. cons. 9. num. 24. Vbi alios cumulat. Dec.d. cons. 189. numero 8. Vbi quod non facit inditium ad inquirendũ. Rolan.cons 94. num.17. & cons.95.nu.15.

200 seq.vol.4. Vbi testatur de communi: Ratio est, quia stante periurio eadem videtur ratio siue deponat in tortura, siuè extra torturam: nam vbi est periurium, nulla iuramenti religio in eo considerari potest. l. ob carmen. §. penult. ff. de test. §. si verò. in Auth. eo tit. Aym.in c. 6.num.16.47. seq. Rolan. cons. 16. num.21. & cons.95.vol.4. Vbi de communi. Mascard. de probat. conclus. 1169. num. 12. & 15. Dec.d. cons. 189. num. 13. Cæphal. cons.234.num.18.seq. Ruyn.cons. 146. num. 2. & 4. lib. 5. Farinac. d. q. 56. num.194. Idem.cons.20.num.3. l.qui falsa, vel varia. ff.de test. Bart.quem allegat. cons.

201 6. num. 15. Vltra quod qui est periurus est infidelis Deo,& qui est infidelis Deo, hominibus fidelis esse non potest.Bal.in c.cum Ioannes. de fid.instrum. Franc Curt.cons. 55. col. 3.

Et parum refert, quod dicta testis dixerit, quod Inquisitus eam sodomiticè subagitare tentauerit; cum in suis depositionibus tot men-

202 dacia dixerit: Et mendax in vno, mendax in omnibus, & in totum reputatur falsus, & mendax, atq; repellitur ratione iuramenti,

203 quod est indiuisibile.Innoc.in c.fraternitatis. de hæret. Aym. cons. 9. num. 10. Oldrad. cons.37. Alex. l.si ex falsis.num. 15.de transact. Dec.cons. 105. Soc. Iun. cons. 41. nu. 12.lib.2.Sed dato, & non concesso, quod ità

204 fuerint; tamen omninò dicitur, quod huiusmodi attentatum, siue conatus ex generali cõsuetudine totius Italię, etiam in atrocissimis non punitur, nisi sequatur effectus. Bal.cons. 361. in fin.lib.1. Angel.cons.14. numero 3. Vbi quod ista consuetudo est approbata per totum mundum, & sic generalis non indiget probatione. Cathald. de scindic.q. 98.

Quibus sic stantibus dicta prima Testis cum tot, tantasque patiatur exceptiones, & defectus nullo modo est attendenda per iura allegata.

Secunda Testis à testificando repellitur, tum quia, vt ipsa fatetur, ad secundum Interogatorium est pauperrima,& vilissimę conditionis, cum sit serua cuiusdam Ciuis Sancti Seuerini per iura superius allegata in exceptionibus generalibus ad numerum quartum. Tum etiam quia dicit, quod d. Inquisitus ei dixit aliqua verba, quæ ei non placuerant. Verum dato & non concesso, quod per Fiscum dicatur, quod dicta verba sunt trahenda ad malum, & non ad bonum; tamen dicitur, quod quando sunt talia, qualia ipsa dixit, trahenda sunt ad bonum,& non ad malũ:

205 Nam verba, quando est dubium, an inferant inhonestatem contra mulieres, semper sunt interpretanda, vt nullam inferant inhonestatem. Vt in proposito scribit Bart.cons. 108. col. fin. Mars. cons.2.numero 7. Ruyn. latè

206 cons.145. num.23. seqq. vol.5. Immo non sunt interpretanda in damnum proferentis, sed secundum illius mentem l. penult. ff. de exhiben. Et subiecta materia suadet, quod verba prolata debent accipi in bonam partẽ, secundum quam materiam, idest sermonem, qui factus fuit, accipi debent. l. proculus. ff. de vsufruct. Et tunc perfectè enunciamus, cum loquimur secundum subiectam materiam. Vt post Aristot. quem allegat, tradit Bal.in l. data opera. col.9. C. qui accus. non poss. Et dd. prætensa verba Inquisiti eo magis in bonam partem accipi debent, cum dicta secunda Testis deponat in Processu Repetitionis; Che non sà se lo disse con mali-

207 tia, ò semplicemente. Et quando verba sunt dubia,ambigua,&multipliciter intelligibilia, in du-

in dubio sensus bonus accipi debet, quo delictum euitetur. l. meritò. ff. pro Soc. Et ità D. Augustin. in lib. de Concordia scribit. Bart. in l. non solum § sed vt probari. ff. no. op. nunciat. not. in c. in præsentia. de probat. Dec. cons. 189. nu. 14. Crauett. cons. 51. num. 18.
208 Quinimò verba dubia regulariter interpetrātur ad fauorē proferentis. Bart. l. is, qui Reus. col. pen. ff. de publ. iudic. Soc Iun. cons. 39. n.
209 70. vol. 2. Immo etiam verba lasciuia, & inhonesta v. g. quando dicitur Amasiæ Core mio, bene mio, non denotant delictum, quia sunt dubia, an ad malum, vel ad bonum qu s protulerit; & in dubio præsumi debet protulisse ad bonum, & non ad malū. Dixit Alex.
210 cons. 185. vol. 6. Sicq; concluditur, quod sermo, qui habet, seù continet dupplicē sēsum, idest quod potest accipi, seù interpretari in bonum, & malum sensum, melior est accipiē dus; Dubia enim in meliorē partē interpretari debemus. Albertin. tract. de agnoscē. assert. q. 34. n. 48 quē refert, & sequitur Ioā. Roias tract. de hæret. par. 1 n. 201. seq. Pennia in An notat. super lucer. Inquisiti. in verb. Præsum-
211 ptio. n. 7. Quinimò dicitur, quod verba dubia, & multipliciter intel igibilia, sēper sunt interpretāda contra Fiscū, & Instigatorē, super quibus se fūdāt. l. veteribus. ff. de pact. Hyppol. Rimina'. cōs. 134. n. 51. diuers. erim. lib. 1.

Quarta Testis in processu informatiuo tribus vicibus examinata est filia N. inimici capitalis d. Inquisiti ex causis ab ipso expressis in eius depositione, repellitur; Nec valet, si dicatur per Fiscum, quod si d. N. eius pater est inimicus d. Inquisiti, non est inimica d. quarta Testis eius filia; quoniā quando quis con-
212 traxit inimicitiam cum vno de vna familia, præsumuntur etiā ei inimici omnes de ipsius familia vsq; ad quartum gradum inclusiuè. Foe'yn. in c. repellātur. de accusatio. n. 4. vers. Item ad. le. Bal. in l. si Vassallus, èl primo in tit. si de feudo fue controu. Angel. cons. 248. incip. in splendidissima Ciuitate, & Alex. cons. 24. in 2. vol. vers. non obstat. Gram. cōs. 13. Et ideò omnes descendentes de illa familia repelluntur à testimonio. l. Athletas §. dar remissionem. ff. de accusat. iuio. Vbi not. Bal. & alij DD. quos sequitur Anton. Gomez. tom. 3. varia. resolut. c. 12. num. 14. Eadem etiam ratione Collaterales vsq; ad quartum gradum reputantur inimici. Argum. Text. in l. Cornelia. §. 1. ff. de iniur. Ità tenet Bal. in d. §. dat remissionem. Marf. in l. 1. §. præterea, num. 103. ff. de quæst. Item d. Testis repellitur etiam quia variauit in sua deposi-
tione, nec valet si per Fiscum dicatur, quod
213 eius variatio, siue contrarietas fuit sanata per tormentum sibillorum ei inflictum: nam quando quis ob tormenta variat à primò dicto nullum parit inditium ob defectum periurij. Gram. vot 34. num. 10. seq. Dec. cons. 189. nu. 8. per totum. Bertaz. cons 341. num. 27. vol. 2. Vbi ait, quod isto casu nec ad inquirendum parit inditium.

Quinta Testis in Processu Informatiuo duabus vicibus examinata nullo modo est attendenda; tum quia dicit se inimicam d. Inquisiti N. ideò per iura superius allegata contra quartā Testē repellitur; tū etiā quia nō depo suit se fuisse à d. Inquisito carnaliter cognitā, nec d turpia, & inhonesta sollicitatam.

Sexta Testis à testificādo repellitur, cum dicat, quod d. N. Inquisitus alapha ipsam percussi; nam quando quis alium offendit in perso-
214 na, oritur inter eos inimicitia capitalis. Bal. in l. in his ff. solut. matrim. quem sequitur Marf in l. 1. §. præterea. ff. de quæst Quod docuit etiam eleganter appositis exemplis Eymeric. 3. par. num. 118. Ibi vel vulnera grauia, vel lethalia; quæ tunc in primis procedunt, cum inhonesto modo aliquis corporalem pertulit iniuriam; vt si eui pugnus, seù alapha, aut fustibus sit pullatus, seu canna. Quod genus iniuriæ magnā hominum opinione affert infamiam, & dedecus. Per Tex. singularem in §. 2. Instit. de iniur. & docet copiosè Anton. Gomez. varia resolut. c. 6. n. 1. seq. Nec facit, cum dicat, quod d. Inquisitus eam deosculatus fuit, quia secus est: Sed dato & non concesso quod fuerit; tamen nō
215 potest trahi ad malum; quoniam Sacerdotis oscula, & similia sunt capienda in bonam partem. Vt in c absit, & ibi not 11. q. 3. Farinac. 35. num. 46. Deniq; à testificando repellitur, quia de ijs, quæ in primò examine deposuit, dicit, q nō recordatur; & tamē Mē-
216 daces debēt esse memores, & eos magis si suspicio subsit de testimonio falso Foelyn. c. cū in tua. de test. Boer. decis. 108. Vulp. cōl. 71. n 4

Octaua Testis à testificando repellitur, quoniā d. N. Inquisito est inimica propter verba iniuriosa, quæ ei dixit; quoniam inimicitiam capitalis oritur ex sola iniuriarum prolatio-
217 ne. Bal. in c. veniens. circa fin. de iureiur. qē sequitur Ias. in l. procuratoribus. C. de procurat. Marf. in l. 1. §. præterea. ff de quæst. Vbi ità quādoq; fuisse iudicatum testatur Gram. vot. 6. nu. 4. seq. Rolan. cons 23 nu. 36. lib. 1.

X Cæte-

Cæterum vt multis, quæ in defensionem d.N. Inquisiti possunt adduci, finem imponã, dicitur, quod sufficit, fuisse probatum per plures testes fide dignos in processu Defensiuo examinatos, ipsum esse bonæ conditionis, & famæ. Quæ sanè probatio omnia purgat inditia, si quæ extant contra ipsum, quod nõ creditur. Paris. cons. 153. vol. 4. nu. 35. Gratt. cons. 52. num. 23. vol. 2. Bols. tit. de opposit. contra test. num. 75. In tantum quod ex dd. inditijs torqueri minimè potest. Ias in l. 1. in in fin. C. cõ. nũ. delgat. Cason. de indit. & tor. tract. 1. c. 2. Rubr. de fama reorum n. 9 Ioan. Andr. Soliloq 37. Vbi attestat de cõm, q pro cedit etiamsi probata sit in genere, tolit inditia de delicto in specie. Mars. post multos § diligenter. num. 196. & tribus seqq. Immo elidit inditia, quamis essent sollemnia, & legitima. Mars. cons. 130. col. fin. nu. 48. Quin mò tollit inditia ad torturam redundantia ex dictis sociorum criminis, quamuis simus in exceptis, & atrocissimis delictis. Carter. in pract. crim. in 2. tract. de indit. & tortu. § 8. inditium n. 13. seqq. Giam. cõs. 21. n. 10 & cõs. 35. n. 25 & 49. & cons. 70. n. 7. Vbi loquitur de inditijs duorũ sociorũ criminis. Mascard. de probat. lib. 3. cõclus. 1311. Paris. cõ. 163. n. 16. lib. 4. Rimmal. Iun cõs. 290. n. 3. lib. 3. Quæ cum ita sint humiliter supplicatur. D. S. Illustrissimæ vt iuris medio dignetur a molestijs Fisci, & dd. Mulierum procacitatibus liberare d. N. inquisitum & iniustè carceratũ, nè in posterum aliæ malæ mulieres audeant bonos Sacerdotes malitijs inculpare, & vexare, quod singulari gratia reportabitur. &c. Quarè &c.

SVMMARIVM.

1 *Accusatio non potest fieri in causa adulterij, stupri, incestus, nisi à Consanguineis in gradu à iure expresso.*

2 *De delicti corpore quando dicatur constare in causa stupri.*

3 *De delicti corpore quando non constat, processus est nullus.*

4 *Dispositio non procedit nisi verificetur id super quo dispositio fundatur.*

5 *De delicti corpore quãdo non constat, manus Iudicis sunt ligatæ, & non potest ad Inquisitionem deuenire.*

6 *Delicti corpus non sufficit constare per coniecturas, & inditia, sed probatio debet esse liquida & plena.*

7 *Stuprũ vt probetur debet cõstare de præludijs*

8 *Item requiritur quod Stuprator fuerit repertus cũ stuprata idest nudus cũ nuda &c.*

9 *Item quod constet de aliqua vi.*

10 *Puella quando est doli capax cessat præsumptio violentiæ.*

11 *Vis est probãda pro parte pñse puellæ stupratę*

12 *Adminicula ad delictum inferentia sunt plene probanda.*

13 *Puellæ dicenti se vim passam, nõ est credẽdũ.*

14 *Puella vt credatur stuprata opus est quod rumor sit in vicinia.*

15 *Item quod Stuprator seduxerit stupratam.*

16 *Ite quod probetur, quod stuprata erat virgo.*

17 *Stupratæ nõ creditur, qñ agitur criminaliter.*

18 *Desflorationis actum perfectè fuisse consumatum testes probare debent.*

19 *Testium munus non est iudicare, sed quod oculis vident, deponere*

20 *Testibus affirmantibus, quod verè scire non possunt, non est credendum.*

21 *Desflorationis actum, si testes non deponant, fuisse consumatum, non concludunt in eorum depositionibus.*

22 *Testes debent clare & nõ præsumptiuè necessariò concludere; idest narrare quomodo factum steterit.*

23 *Desflorationis actum quomodo viderint fuisse consumatum testes deponere debent.*

24 *Desfloratione puellæ quando testes non deponunt actum fuisse cõsumatum intra ipsius vas naturale, itrat pœna extraordinaria.*

25 *Qualitas aggrauãs delictum constare debet in actis.*

26 *Præiudicium tertij iura valdè abhorrent.*

27 *Iudex debet subtiliter testes interogare super omnibus circumstantijs etiam a facto principali extraneis*

28 *Accusator, & testis in causa propria nemo esse potest.*

29 *Puella tractans de sua inhonestate, & dedecore euitando & de bona fama, & honore acquirendo non probat*

30 *Puella quãuis fuerit examinata vt testis, nihil facit, quia modus nõ attẽditur sed effectus.*

31 *Puella contrahit inimicitiam cum stupratore quando deponit contra ipsum.*

32 *Puellæ desflorata contra desflorantem nulla est præstanda fides.*

33 *Puella dicens se ab aliquo desfloratam, reddit se infamem.*

34 *Infamis à testimonio repellitur.*

35 *Infamia non purgatur per torturam*

36 *Tortura purgat vnum tantummodo defectum non duos vel plures.*

37 *Infamia illa sola purgatur per torturã, quę resultat*

fultat ex eo, quod quis se facit Sociũ criminis.
38 *Vilitas, & paupertas non purgantur simul cum infamia.*
39 *Puellæ dictum prosternitur in totum per plures defectus in ea simul iunctos.*
40 *Testis deponẽs de ipso maleficio, & actu proximo, & immediato delicti inditium contra alium non facit, si non sit omni exceptione maior.*
41 *Puella deflorata non facit inditium ad torturam, cum sit socia criminis.*
42 *Socius criminis admittitur contra consocium ad præsumptionem faciendam tantum.*
43 *Testes ad torquendum, & probandum requiruntur omni exceptione maiores.*
44 *Testes omni exceptione maiores dicuntur illi, qui superant etiã omnem friuolã exceptionem, & nullam patiuntur maculam.*
45 *Stuprator non tenetur dotare, nec in vxorẽ ducere puellam vilis conditionis; sed tenetur tantum actione iniuriarum*
46 *Vilitas in coppula carnali consideratur respectu mulieris cognitæ non autem viri.*
47 *Consanguinei à testificando repelluntur.*
48 *Stuprator quod voluerit per vim puellam stuprare de die, & domo aperta, & cui sunt aliæ domus contiguæ, non est verisimile.*
49 *Inuerisimile quod est, non est credibile.*
50 *Inuerisimile quod est, falsum reputatur.*
51 *Coppulla carnalis vt præsumatur non sufficit illa tam violenta presumptio solus cum sola, nudus cum nuda &c.*
52 *Adulterium non censetur probatum ex eo, quod solus cum sola, nudus cum nuda &c.*
53 *Coppula carnalis inditium nullũ oriri potest, quando vir, & mulier visi sunt dormire vestibus induti cum ostio domus aperto.*
54 *Actus palã facti carẽt omni suspicione mali.*
55 *Actus palam facti excludunt dolum*
56 *Actus carnales ex naturæ instinctu occultè, & secretè fieri solent.*
57 *Obstetricibus referentibus puellam non esse virginem, non est credendum.*
58 *Oculus, & manus sæpe falluntur. Ideò Obstetricium iudicium circa deflorationem puellæ est multum fallax.*
59 *Obstetrices cum non possint videre claustra pudoris puellæ, non possunt testificari de virginitate, & non virginitate.*
60 *Testibus affirmantibus quod verè scire & videre nõ possunt, non est credendum.*
61 *Periti in arte deponere debent de his, quæ certitudinaliter noscunt.*
62 *Puella defloratio potest prouenisse ab Obstetricibus per immissionem earum manuum intra vas naturale puellæ*
63 *Obstetricis dictum cum sit vnica, non plenè probat stuprum. Ideò*
Puella quando inspicienda est, Iudex debet deputare honestas, & prudẽtes Matronas.
64 *Puella quando apponit digitos suos in naturam, committit vitium sodomiticum.*
65 *Fama probatio tollit omnia alia inditia.*
66 *Famæ probatio in genere tollit inditia de delicto in specie, & elidit inditia, quamuis legitima, & sollemnia.*

CONSILIVM II.

QVod Donna Orunria Oristilla fuerit deflorata ab Orgilandro Corsino, prout per querelã Florindi Olidauri in actis Curiæ apparet, credi minimè debet; cũ puellæ virginitas, seu defloratio vt certis notis cognosci possit, ad eò per difficilis, tantiq; momenti sit secundũ Excellentissimos Medicos, peritissimosq; Anatomicos; vt nec sciẽtia, nec arte, nec inspectione, nec experientia id tuto sit affirmandum. Qua quidem ex re vt rei veritas magis elucescat, probabiliores huic inde (si quæ sunt) rationes veniunt in medium adducendæ.

Sciendũ itaq; primò est, corpoream virginitatẽ in fœminis à Sacris Theologis, præsertim à D.Thom. sic diffiniri videlicet esse carentiam cuiuscunq; voluntariæ seminis emissionis. Veruntamen in casu de quo agitur, hoc modo non venit perpendenda; cum omnes sic acceptam virginitatem in nullo sexu certè cognosci posse fateantur. Dicamus igitur quemadmodum comuni quadam notione homines definire consueuerunt; nempè esse abstinentiam perfecti viri congressus cũ fœmina; adeò vt tunc deuirginatio, seu defloratio ea verè dicatur; quando itã Mas, & fœmina congrediuntur, vt inde fieri conceptio queat: quam quidem virginitatem in quadã naturali labiorũ vteri constrictione, ac symhisi consistere nonnulli scribunt.

Sed melius dicamus nos iuxta Galeni sententiã lib. de Anatomia viuorum cap. de vtero. Vbi in prima defloratione inquit, dilatatur collũ matricis, & rumpuntur quædam venæ subtiles, quæ sunt in dextera parte ipsius Colli, & exit inde sanguis, adeò vt facilè sit ex hoc ipsam virginitatẽ cognoscere: Habetur enim in Exodo apud Hebreos lege fuisse constitutum, vt panni cruentati primi congressus conseruarentur, & postulante vsu Iudicibus repræsentarentur, ne cui liceret malis artibus

Vxoris deflorationem accusare. Hinc colligitur quod quasi necesse sit, primò coitu claustris vuluæ effractis sāguinē profundi, ac ꝓinde certū esse ipsius virginitatis argumētū.

Adsunt ēt & alia tū corporis, tum animi signa, quibus Defloratio cognosci posse videatur; quemadmodū à Laertiò relatum venit Democritū illum maximi iudicij philosophum quadam die puellam conspicatū virginē appellasse, sequenti autem die non amplius virginem, sed mulierem; quod solo aspectu cognouisset, eā antecedēte nocte viriatā fuisse.

Legimus præterea apud Catullū antiquū fuisse morē, vt cum primò virgo cū viro concumbere debebat, filo collū circundarent, deinde mane ad explorādū, nunquid esset deflorata, eodē filo collū mēsurarent; si autē collū amplius effectum erat, & fili mēsuræ nō respondebat, iam defloratam fuisse autumabant.

His accedit, quod dum virgines vitiantur, pudorē illū à poetis virgineum appellatū pœnitus amittunt, & ob id defloratę impudibūdæ redduntur, atq; vocātur: Sed quod maius nobis esse debet, virginitatis argumētū illud est, quod virginibus ante os vteri à Natura fabricatū est mēbranosū quoddā velamē, siue mēbrana, Hymen à Grecis dicta; quæ nisi frangatur, ingredi virile mēbrū minimè potest: Et propterea virginitas, donec d. membrana integra sit, conseruatur, atq; fruetur; quarè indubitatū videtur virginitatis signū, & omnis videtur iam ablata difficultas.

Verū etsi simplices amātes, & cōcūbētes possēt vuluæ strictura falli, & vitiatas puellas integras habere; haudquaquā falli possunt Excellentissimi Medici, & diligentes, peritęq; Obstetrices, cū liceat ipsis manibus, & oculis explorare, dictamq; mēbranā integrā, vel descissam cōtrectādo iudicare. Ex quibus omnibus satis apparere videtur, quod si datur occasio doctissimis Iurisperitis talia iudicandi, possunt per relata signa verū, ac rutū iudiciū proferre, ac suam inde sententiā pro occasione propalare.

Verū enim verò animaduertant quæso dd. Excellentissimi Iurisperiti, seù Iudices, animaduertant obsecro; nā rationes dictæ alicuius nec exigui videntur esse momenti; nec tanti sunt roboris, quin multas recipiant contrarietates, & confutari meritò non possint. Vt ex modo afferendis vnicuiq; facilè innotescet.

Pro veritate igitur non est ignorandum, certissimum esse, eousq; fœminarum malitias nostris hisce temporibus peruenisse; vt non solum possint, & valeant vuluam cōstringere; verum etiam cruoris profusionem ità in cōgressu prouocare, aut fluentibus menstruis cōcūbere, vt nō solū Concūbētes, sed alios ēt decipere, atq; fallere possint, quemadmodum scorta iuniora ad illaqueādū simpliciū hominū animos plerunq; facere solēt; & ità à sacro medicine fonte multa sibi ad ementiēdā virginitatē parare; quemadmodū ad eādē obscurandā aliquo sibi proposito fine, talibus circa partes muliebres vti, vt sepissimè sūt in causa, ꝙ vndequaq; peritissimi Medici, perspicacissimiq; obstetrices adeò decipiantur, vt eas quas nō deberent, defloratas affirment, & eas, quæ deflorationem multis mensibus, vel etiam annis passe fuerint, non culpatas existiment, atq; deponant.

Quarè ad singulas rationes superius allegatas respōdēdo dicimus; quod si Hebrei antiqui legē illā fecerūt, eū in modū ꝓpterea fecisse, seù sācisse existimādū est, ꝙ nullā firmiorē rationē ad cōprimēda virorū scelera haberēt.

Ad illud Democriti dicimus, suspicandum esse, ipsū forsā aliorū relatione, vel proprio aspectu certā sciētiā habuisse, ꝙ virgo primū à se appellata, subsequenti nocte fuisset cōpressa; & propterea ꝙ astutiæ fuerat, sibi pro iudicij vi, atq; peritia attributū fuisse. Nec argumēta illa ex Collo, & pudore certū esse possūt inditiū, cūm alijs ēt de causis id euenire possit; quæmadmodum & in primis cōgressibus, vel impedimēto naturæ, vel ligaturis colli dilatatio, possit inhiberi, sicuti de vsu, & ratione nō est alienū, sagaces fœminas, tūc multo magis pudorē effingere, cum deflorationē capiunt occultare.

Nec argumētū ex mēbrana illa inuincibile videtur; cum nō satis inter Anatomicos cōstet, an in cūctis puellis velamē illud inueniatur. Immo inter celeberrimos Recētiores nō defuerunt, qui litteris mādauerunt; aut in paucissimis, aut in nullis mēbranā illā inueniri; & eo magis, cum nullum vsum effatu dignum mēbrana hmōi habere videatur; nā ea, quę ad salutē, & tutelā vsum habēt, in cunctis à Natura ꝓduci solēt: Sed ētsi cōcederetur, talē mēbranā in cunctis esse, & vsum ad tutelā à puluere habere (vt nonnulli dixerunt) fieri nihilominus potest, vt queādmodum doctissimi Anatomici referūt, possit illa vel spōte in pueritia frāgi, vel paulatī exiccari, et hiscere, vel ēt digitis ꝓprijs, vel aliquo alio instrumēto formā penis sustinēte, vel copioso, & admodū acri mēstruorum cōfluxū, vel morbo aliquo discen-

discindi; atq; consumi; vt postmodum quæ violatæ sunt, defloratæ videantur: sicuti ex altera parte fieri etiam potest, vt mulier talis sit conditionis, & naturæ; vt naturaliter os ceruicis vteri vastum, amplumq; habeat, vel etiam arte eousq; dilatatum, vt membro virili sic redditum fallo videri queat, & sic etiam absq; defloratione penem aliquantulum exilem sine ruptura, & sanguinis profusione admittat.

Addendum quoq; est, quod Virgo pariter ipsa sic edocta pati virum chlunes retrahens mẽbranã frangi prohibere apta est: Quod similiter ad strictorijs medicamẽtis facere potest membranam illam condensando, duramq; reddendo, eandemq; fractu difficillimam præstando.

Nec inconueniens est cogitare, vt ab ortu naturæ sit adeò densum huiusmodi velamen, atq; contumax effectum, quod non modo absq; fractura vlla patiatur fœmina exiguũ virilis membri ingressum; verum etiam per foramen exiguum illius velaminis semen intra vterum trahat, sicq; concipiat; quo enim casu non solum partum difficilem reddi, verũ ẽt parturiẽtiũ necẽ subsequi Medici õnes cognouerunt. Quarè verissimum est illud, quod legitur apud S. Thom. in quolib. Vbi scribit, mulierem posse concipere membrana illa virginea nõ effracta, sed minimè posse parentem esse. Vnde ex his satis apparet, & patet, quod neq; colli vteri dilatatio, neq; circumsitarum venarum disruptio, neq; sanguinis ab eisdem emanatio, neq; velaminis discissio adeò certum sint primę deflorationis signum; quin eadem etiam ad falsam quandam & apparentem violationem vitreo, ligneo, vel ferreo aliquo, & consimili instrumento formam virilis membri representante ab ipsis mulieribus sibimet inductam subsequi possint: sicq; pariter si quæ alia sunt, & esse possunt tentamenta pro defloratione deprehendenda, easdem, vel similes patiuntur difficultates, tum ex natura rei, tum ex artificiosa fœminarum malitia petitas, quibus ipsa potius contingentia, quam necessaria redduntur.

Et pro confirmatione huius veritatis tacendũ non est, quod ex supradictis omnibus certũ est, quod & Concumbentes, & Medici, & Obstetrices non semel falluntur in vera mulierum virginitate deponenda. Vnde inferre non licet aliquam puellam esse defloratam, quod velamine careat, locosq; latos habeat, neq; virginem esse, quod membrana illa integra in ipsa reperiatur. Quarè si hoc assequi nequeunt, quis profectò non videt, eis multo magis denegari certum, & præcisum violationis tempus? Et qua obsecro ratione illud certo innotescet? Dicent forsam recentem deflorationem ex partibus colli vteri, & pudendi, veluti laxis, & disruptis cognoscemus? Progressam verò ex eisdem veluti induratis distinguemus, atq; deniq; consumatã ex ipsis met collo obductis depræhẽdemus? Cum hæc ea sint, cum aliunde quam à virga virili (vt cum satis dictum est) prouenire possint; profectò, omninò credendum, tutam virginitatem, indubiam violationem, seù deflorationem certumq; deflorationis tẽpus astruere tũ Medicis, tum Obstetricibus, nisi diuino spiritu suffultis fuisse denegatum, vel saltem non aliunde cognosci posse autumandum est, nisi quorundam Indorum populorum exemplo, vt qui res indicas scripserunt, enarrant. Illi enim puellis statim enatis vuluam consuunt, nec à quoquam dissolui conceditur, nisi à marito, cum primum ea vsurus est: Cum verò apud nos nullum sit certitudinis signum, nec pro, nec contra. Et hæc posita sunt iuxta sententiam cuiusdam peritissimi Medici. Caueant igitur Medici, & obstetrices in referendo, & Iudices præsertim in iudicando; multæ enim in eorum libris fallacissimæ reperiuntur rationes. Et quia res est tanti ponderis, tantiq; momenti (vt iam diximus) caueant tandem, nè in perditionem animarum suarum sibimetipsis iudicium in iudicando iudicent æternum.

Cæterum cum per supradicta iuxta Excellentissimorum Medicorum, & Anatomicorum opiniones probauerimus, puellæ deflorationem nullo modo posse cognisci, nunc quoq; per iura, & doctissimorum DD. Iuris peritorum authoritates non solum idem, verum ẽt querelam per Florindam in actis Curiæ cõtra Orgilãdrũ, quod Donnã Oruntiã deflorauerit, porrectam infrascriptis de causis nullam, & abolendam esse probabimus.

Prima causa est, quoniã d. Florindus nõ potuit Orgilãdrũ querelare, cũ nõ sit cõsanguineus d. Oruntię: nã in causa stupri quis nõ potest alium accusare priuatim, vel publicè, nisi sit pater, mater, Auus, vel Auia, Filij, & Nepotes vtriusquæ sexus vsquę ad secundum gradum, fratres, & sorores, & filij fratrum, & sororum; qui prænominati solum ad prędictã accusationem admittuntur;

quoniam domus,& generis sui quodamodo
prosequuntur iniuriam. Aegid.Constit.pro-
uinc.March.tit.de Rapt.mulierum, Adulte-
rio,Incestu,& stupro.c.69.lib.4. Et istud ac-
cusandi ius ad proximiorem sanguinis per-
tinet, qui quidem proximior omnibus alijs
est preferẽdus.l.si verò.§.haec actio.ff.de his,
qui deiece.& effu. Petr.à Plac.lib.1.Epit.de-
lictorum.c.45.nu.3.Vulpell.q.11.

Secunda causa est, quia non constat de corpore
delicti, cum camisia, seu linterulae sanguine
deturpatae, quae sunt corpus delicti, non fue-
2 rint in actis exhibitae. Vnde testium dicta
presumuntur calumniosa.Bal.cons.37.lib.1.
Et d. camisia, seu linterulę erant necessariò
exhibendae;nam in crimine stupri, ad hoc vt
constet de corpore delicti, non sufficit sola
puellae pretensae defloratae confessio;cũ nul-
lo modo deflorationem probet. Vt commu-
nem dicens attestatur Honded.cons.98.nu.
3 15.& cons.100.nu.5.in fin.vol.1. Et quan-
do non constat de corpore delicti, non solũ
Inquisitus non potest puniri, sed etiam pro-
cessus est nullus.l.1 §.Item illud.ff.ad Sillan.
l.proinde. la secunda cum ibi not. per Glos.
4 ff.ad l.Aquil. Ratio est, quia dispositio non
procedit,nisi verificetur id, super quo d. dis-
positio fundatur. Glos.in l.mãcipia.in verb.
ad notandum.C. de seru. fugit. quam notat
ibi.Castrens. & Salyc. Immò quando non
5 cõstat de corpore delicti, manus Iudicis sunt
ligatae, & non potest ad Inquisitionẽ deue-
niri.l.necessarios.§.non alios.ff.ad Sillan. l.si
6 is, qui Titium. ff. de furt. Et id est omninò
animaduertendum, quod delicti corpus non
sufficit constare per coniecturas, & inditia;
sed probatio debet esse liquida, & plena.
Brunor. à Sole in suo aureo cons.num.200.
Vbi quod de delicto commisso debet consta-
re per testes, & probationes liquidissimas.

Tertia causa est, quia non fuerunt probata in-
frascripta requisita; & tamen ad stuprũ pro-
bandum eadem necessario requiruntur pro-
7 bata. Primo quod constet de preludijs ad
stuprum. Vt considerant DD.sępè de tactu
mamillarum, de osculis; de muneribus &c.
secundò quod stuprator reperiatur nudus
iuxta lectum cũ stuprata.Parid.de Put.tract.
de Scindic.in verb.Officialis offensa.c.1. sub
8 nu.2.& 3.Foller.in pract.in verb. capiat in-
formationem.num. 13. Mascard.de probat.
conclus.1377.in verb. stuprum. lib. 3. alias
9 Inquisitio transmitti non potest. Tertiò
quod constet de aliqua vi illata puellae; sed
10 quando est doli capax, cessat praesumptio
11 violentiae. Et d. vis est probanda pro parte
pretẽsae stupratae puellae. Ità scripserũt Boss.
tit.de coit.damnat.& punib. num. 68. Petr.
12 Caball.casu 29.nu.9. Ratio est,quia admi-
nicula, seu signa ad delictum inferentia sunt
plenè probanda. Innoc. c. sicut de Simon.
13 Verum illud omitti non debet, quod d.puel-
lę dicenti se vim passam non creditur in prę-
iudicium alterius. Alex. cons. 157. in princ.
lib 3. Gram.cons.crim.45.in princ. Crauett.
cons.41.in princ. lib. 1. Franc. Rosell. cons.
12. per totum. diuers. criminal. lib. 2. Boer.
decis.319.nu.7.vol.2. Gratt.cons.57.nu.28.
14 lib. 2. Quarto quod sit rumor in vicinia.
15 Mascard. vbi supra. Quinto requiritur iuxta
Text. in c. 1. & 2. de adult. quod stuprator
16 seduxerit stupratam, Sextò quod verè stu-
prauerit. Septimò quod stuprata erat virgo.
Ità declarat idem Gratt. viden. cons.43. nu.
31. vers. his tamen non obstantibus. vol. 2.
Quae tamen omnia sunt probanda aliunde,
quam ex dicto stupratae: nam supradictus
Text.loquitur,si seduxerit. Dictio,si denotat
conditionem, & importat formam, & ideò
qui se fundat in d. Text. qualitates in eo re-
quisitas probare debet. Gratt. d. cons.43. &
45.Verum quando agitur ciuiliter,licet for-
san stetur dicto stupratae, quod erat virgo;
17 tamen quando agitur criminaliter, sibi prae-
iudicium alterius (vt supra dictum est) non
creditur.Franc. Rosell.d.cons.12.

Quarta causa est,quia testes in processu exami-
nati non deponunt vidisse actum pretensae
18 deflorationis fuisse perfectè consumatum:Et
cum testium munus non sit iudicare, sed
19 quod oculis vident deponerè,ideò non pro-
bant.Bart.& alij in l.quod tamẽ.§.si arbiter.
10 ff.de arbitr.Curt. Iun.cons.105.nu.17. Dec.
cons.459.num.10.& cons.249.num.4. Vbi
non est credendum testibus,quod verè scire,
& videre non potuerunt.c.testes.3.q.8. Rot.
decis.Paleot.679.in princ.3.par.nouiter im-
pressae.Soc.Sen.cons.229.lib.2. Ruyn.cons.
21 27.in fin. Gram cons.12.num.14. Vt in cri-
mine difficilis probationis. Et cum testes
in causa, de qua agitur, non deposuerint d.
actum ab Orgilandro intra vas naturale d.
Orinriae fuisse consumatum, non concludũt
ab ipso fuisse defloratam.Abb.in c.in praesen
22 tia de probat. Et tamen testes debent ne-
cessariò clarè & non praesumptiuè conclu-
dere,idest narrare, quomodo factum steterit.
dicto. capit. in praesentia lege. non hoc. C.
ynde

vnde cognat. Abb. in c. auditis. col. 4. de pręscript. l. neq; natales. C. de probat. Immo in
23 hac criminali causa nec etiã id sufficit; quoniam debent clarè, & specificè deponere, nempè quomodo viderunt d. actum intra d. vas fuisse consumatum. Glos. in l. lucius. in verb. debeant. ff. de infam. Natt. post Bal. quem allegat cons. 177. num. 6. Aret. l. legata inutiliter. col. 1. eo. tit. Et id ob magnitudinem præiudicij contra d. Orgilandium. Ca-
24 stren. cons. 168. vol. 1. in 2. dub. Ratio est, quia quando in defloratione puellæ testes non deponunt actum consumatum intra ipsius vas naturale, non intrat pœna ordinaria, sed extraordinaria, idest pecuniaria, cum sit solummodo deflorationis attentatio, & non consumatio, Clar. § Sodomia. in fin. Soc. Iun. cons. 7. num. 1. vol 3. quos refert, & sequitur. Menoch. de arbitrar. Iud. casu 286.
25 num. 18 Nec mirum videri debet, quoniam qualitas aggrauans delictũ constare debet in actis. Angel. in l. 1. §. si quis neget. ff. quemad. testam. aper. Veronen. cons. 58. cum alijs adductis per Mars. cons. 87. Et quia iura val-
26 dè abhorrent præiudicium tertij; Iudex debet subtiliter, & cum maxima diligentia te-
27 stes interogare super omnibus circumstantijs etiam à facto principali extraneis. Bal. in l. fin. C. de test. Alex. cons. 91. vol. 4. seq. Quod eo magis dici debet, quando præsumptio militat falsitatis, vt in casu de quo agitur. Bal. & Alex. ibidem.

Nec facit, si dicatur, quod d. Oruntia d. Orgilandrum prætensum socium criminis querelauit, quia est testis in causa propria, quod
28 nullo modo esse potest; nam absurdum est, quod quis in causa propria sit accusator, & testis. Bart. Gritt. inter cons. crim. diuers. cons. 160. num. 3. lib. 1. Rolan. cons. 37. num. 10. seq. lib. 1. Vulpell. cons. 17. num. 1. & cons. 92. num. 3. seq. Bertaz. cons. 8. num. 42. lib. 1. Glos. in l. is, qui in iudicio. ff. de accusat. Gand. in tract. malef. Rubr. qui accus. poss. Mars. cons. 33. num. 3. seq. Tiber. Decian. cons. 83. num. 16. vol. 3. nec ab re quia sequeretur inconueniens; nam puella semper posset dicere fui stuprata; ad hoc vt dotetur
29 vel in vxorem accipiatur. Additur etiam, quod non potest esse testis, quia de eius inhonestate, & dedecore euitando tractat, & de eius bona fama, & honore acquirendo. Alex. cons. 86. num. 9. vol. 2. Ruyn. cons. 153. nu. 12. vol. 1.

Nec valet, si dicatur, quod d. Oruntia fuit examinata vt testis; quia modus non attenditur,
30 sed effectus. l. 3. & ibi Bal. C. de instit. & substit. l. quoties. §. si quis nouem. & ibi Imol. cum alijs per eum adductis ff de hęred. instit. Immo etiamsi cum tortura deposuerit. Vulpell. cons. 30. num. 5. seq. Ratio est, quia tunc non habetur pro examinata. Rolan. cons. 3. nu. 49. lib. 3. Riminal. Iun. cons. 75. nu. 8.
31 lib. 2. Alia quoq; adest ratio, quia ex depositione facta contracta fuit inimicitia capitalis inter ipsam, & d. Orgilandrum. Farinac. q. 53. num. 47. seq. Et inimicitia capitalis non purgatur per torturam. Boss. tit. de Inquisit. num. 2 Idem Farinac. in prax. crim. tit. de indit. & tortu. q. 46. num. 100.

Augetur exceptio, quod d. Oruntiæ deponenti
32 se ab Orgilandro fuisse carnaliter cognitam, nulla prorsus est adhibenda fides. Alex. cons. 15. in princ. lib. 3. Gram. cons. crim. 45. in princ. Gratt. cons. 57. num. 28. lib. 2. Boer. decis. 319. num. 7 Crauett. cons. 41. in princ.
33 lib. 1. Et hac ratione quidem, quia dum deponit, se fuisse defloratam, reddit se infamem. Vt habetur in Auth. Vt non luxur. contra natur. in l. cum vir. nubit. in fœminam. C. de adult. in c. Clerici. de exces. Prælat. l. nullus. ff. de test. c. forus. §. in omni. de verb. signif.
34 Et infamis à testimonio repellitur. c. in primis. 2. q. 1. c. per tuas. de simon. Spec. tit. de
35 test. §. 1. num. 28. Etiam quod cum tortura deposuerit, quoniam in criminalibus testis infamia non purgatur per torturam, sed in ciuilibus tantum. Dec. cons. 89. num. 10. ad fin. Rolan. cons 94. num. 17. & cons. 95. num. 15. seq. vol. 4. Vbi attestatur de communi. Honded. cons. 106. num. 29. Farinac. d. q. 45.
36 num. 23. Immo tortura purgat vnum tantummodo defectum, & non duos vel plures. Burlatt cons. 192. Ad litteram H. Idem Farinac. q. 43. num. 178. circa med. nempè solam infamiam resultantem ex eo, quod quis
37 se facit socium criminis. Crauett. cons. 6. nu. 16. 47. 48. 57. seq. lib. 1. Rolan. cons. 3. nu. 48. seqq. lib. 3. Tob. Noni. cons. 99. num. 5.
38 seqq. non autem v. g. vilitatem, & paupertatem simul cum d. infamia. Fab. Turret.
39 cons. 15. n. 52. Vbi alios refert: nam dd. defectus simul iuncti prosternũt in totum puellæ dictum. Vt per Crauett. & Mars. quos allegat, ostendit Menoch. cons 98 nu. 15. vol. 1.

Ob eamq; rẽ omninò dicẽdũ, quod si Oruntię dictũ per supradicta cõtra Orgilãdrũ nullã facit fidẽ, minus ad torturã cõstituit inditium. Vt DD. sẽtiũt; & in specie de inditio ad torturã loquun-

loquuntur Crauett. & Gratt. in locis supra citatis. Id quod concludentissima ratione
40 comprobatur: Nam si quis deponens de ipso maleficio, & actu proximo, & immediato delicti inditium non facit ad torturam, nisi sit omni exceptione maior. Bart. in l. maritus. nu. 1. ff. de quæst. Bal. cons. 259 nu. 5. lib. 1. Crauett. cons. 99. num. 4. lib. 1. Ruyn. ex communi cons. 147. nu. 3. lib. 5. sic d. Oruntia
41 non facit inditium ad torturam, cum non sit omni exceptione maior, stante quod vltra suam magnam vilitatem, & paupertatem sit socia criminis. Firmat Marf. cons. 28. nu. 18. seq. Paris. cons. 163. nu. 8. seq. lib. 4. Riminal. Iun. cons. 290. num. 9. lib. 3.

Et quando per DD. dicitur, quod vnus, vel plu-
42 res focij criminis admittuntur contra consocios, intelligitur, quoad præsumptionem faciendam tantum; cum ad torquendum, & probandum testes debeant esse (vt pluries dictum est) omni exceptione maiores. l. sciant cuncti. vers. testium idoneorum. C. de probat. l. qui vltimò. in fin. ff. de pœn. quam allegat Bart. de reg. 425. in 1. fallent. Ratio
43 est, quia in criminalibus requiruntur probationes luce meridiana clariores; nam absurdum est dicere, quod quis conuincatur ex di-
44 cto focij criminis infamis. Et testes omni exceptione maiores dicuntur illi, quibus nihil prorsus potest opponi, & superant omnem friuolam exceptionem, nullam patiuntur maculam, & vndiq; sunt inuulnerabiles, aliàs secus. l. 1. §. Idem Cornelio. l. maritus. Vbi Glos. in verb. illicitè. in fin. de quæst. Clar. q. 21. vers. vnus testis. Vbi reprehendit Iudices, qui de facili ex depositione testis inhabilis reos torquent, seù condemnant. Vbi testatur de communi. Alex. cons. 180. col. 2. vol. 6. Bart. in d. l. maritus. Glos. in §. Item verborum. Instit. de inutil. stipulat. Crott. tract. de test. Glos. notab. c. 1. in verb. maiores. de consanguinit. & affinit.

Quinta causa est, quia d. Orgilandrus iuit ad domum d. Oruntiæ de eius consensu, idest ductus ab ipsa, prout in processu apparet.
45 Vnde dato, & non concesso, quod ipsam deflorasset, non solum contra ipsum non posset agi ad stupri crimen. Vt per Diaz. in pract. crim. scribit Baiard. in §. stuprum. num. 28. Sed nec etiam posset cogi ad ipsam dotandã, seù in vxorem ducendam; cum d. Oruntia sit vilis conditionis, pauperrima, ac etiã (quod citra iniuriam dictum sit) natu infamis; sed tenetur tãtum actione iniuriarum. l. qui adulterium. C. de adult. Paul. Ghirland. tract. de pœn. omnif. coit. in septima q. principali. num. 4. in 2. fallent. Alex. cons. 13. num. 6. vol. 7. Vnde quando sententia ferrur in huiusmodi casu contra aliquem, venit omninò reuocanda, Salyc. in l. cum qui duas. num. 2.
46 C. de adult. Vbi ponit pœnam vilis stupratoris, limitat non procedere in stuprante ancillam; nanque vilitas consideratur respectu mulieris cognitæ, non autem viri. Ghirlan. & Salyc. Vbi supra.

Sexta causa est, quoniam testes examinati non solum sunt d. Oruntiæ consanguinei, qui propterea à testificando repelluntur. c. similiter. 3. q. 5. c. absens. el secundo 3. q. 9. Gabriel tit. de test. conclus. 13. num. 1. Clar. q. 24. vers. quæro modo nunquid. Farinac. q. 53. num. 4. & 23. Sed etiam quia omnes sunt viles, & pauperes rustici, prout in Processu defensiuo apertissimè constat. Ioan. de Amic. cons. 78. Corrad. in pract. tit. de test. verb pauper. Viui. in commun. opin. in verb. testis propter solam paupertatem. Bonacoss. in commun. opin. crim. par. 1. verb. testes viles, & pauperes, qui omnes testantur de communi opinione. Clar. q. 25. vers. Sed quæro nunquid. in fin. Nam vilitas iuncta paupertati non solum testi diminuit; verum etiam facit eum tam in ciuilibus, quam in criminalibus reputari non idoneum. Scripserunt Alex. d. cons. 15. num. 7. Anton. Gomez. tit. de delict. c. 12. num. 18. Vbi testatur de communi. Itaq; nec ob fidem pauper dicitur idoneus testis. l. creditores. ff. de priuileg. credit.

Nec obstat, si dicatur, quod d. Orgilandrus à dd. testibus fuit repertus solus in domo cum d. Oruntia, quoniam iuit de die (vt dictum est) malitiose ductus ab ipsa; vnde non est
48 verisimile, quod de die, & in domo aperta, & cui sunt etiã contiguæ, prout in d. processu
49 multæ aliæ domus habitatæ à consanguineis ipsius mulieris; nec non etiam à diuersis familijs aliorum rusticorum, per vim voluerit deflorare d. Oruntiam. Et quod non est verisimile, non est credibile. l. hac consultissima. in fin. C. qui testam. fac. poss. Aym. cons. 75.
50 num. 19. Et quando per testes inuerisimilia deponuntur, falsa reputantur, & non probãt. l. ob carmen. §. fin. ff. de test. Gabriel. cõs. 195. num. 14. Mascard. de probat. lib. 4. conclus. 1358. num. 1. seqq. Bal. l. 1. C. de seru. fugit.

Additur quoq; quod quamuis d. Orgilandrus fuerit solus repertus in domo cum d. Oruntia;

tia; tamen nullo modo potest præsumi, quod
ipsam defloraverit, quoniam ad probandam
coppulam carnalem. Vt scribit Matthesil.
notab. 119. nec etiam sufficit illa tam violen-
ta præsumptio solus cum sola, nudus cum
nuda cum thalamo clauso repertus, & vir
habeat calligas solutas, & mulier recuset ape-
rire ostium clausum. Idem scripserunt Corn.
cons. 192. in fin. lib. 4. Crauett. cons. 205.
52 num. 20. seq. post Anton. Rosell. qui scribit
adulterium non censeri probatū ex eo, quod
53 solus cum sola, & nudus cum nuda. Immo
omninò dicitur, quod coppulę carnalis indi-
tium nullum oriri potest, quando vir, & mu-
lier visi sunt dormire vestibus induti in do-
mo cum ostio aperto. Ità Boss. in terminis
54 tit. de opposit. contra test. n. 96. Ratio est,
quia quæ palam fiunt, & ab alijs videri pos-
sunt, suspicione, fraude, & dolo carere cen-
sentur, l. non intelligitur. §. si quis palam.
ff. de rit. nupt. Clar. d. q. 21. in fin. Immo ex-
55 cludunt dolum. Abb. cons. 68. num. 3. seq.
56 vol. 1. Paris. cons. 171. num. 16. lib. 4. Alia
quoque adest ratio, quia actus carnales ex
naturæ instinctu secretè, & occultè fieri so-
lent. Muscatell. in pract. crim. pag. nihi 225.
num. 1.

Et si supradicta tam violenta præsumptio cum
nudus cum nuda, &c. non sufficit, multo ma
gis cessare debet suspicio coitus; cum d. Or-
gilandrus fuerit repertus in domo vestibus
indutus de die, & cum ostio aperto. Auth.
multo magis. C. de sacrosanct. Eccles. Et si
quidam frater qui per biennium in eodem
lecto cum sorore sua iacuerat, fuit defensus
à Crauett. in suo aureo cons. 321. prout re-
fert Clar. in §. Incestus. in princ. multo magis
defenditur ille, qui vestibus indutus de die,
& ostio domus aperto stetit cum aliqua mu-
liere in eius domo. Et iure quidem optimo
quia potest esse, quod quis maneat cum mu-
liere solus, & nudus cum ostio clauso, ac
etiam dormiat cum ipsa in lecto, & ipsam
carnaliter non cognoscat, vel propter impo-
tentiam ad coitum, vel quia vult delectari
solum in eam amplectendo, deosculando,
tangendo, & similes alios actus carnales fa-
ciendo.

Sed quid multa? In huiusmodi causa benè ad-
uertat D. Iudex, & non credat, quamuis ipsi
dicatur, quod d. Oruntia fuit visa, & ab Ob-
57 stetricibus reperta deflorata; quoniam Ob-
stetricibus referentibus puellam non esse vir
58 ginem, non est credendum; nam oculus, &
manus sæpe falluntur. c. nec aliqua. 27. q. 1.
Franc. March. decis. 678. quem refert Ba-
iard. q. 4. n. 7. qui etiam testatur, in facti con-
tigentia euenisse casum in Ciuitate Spoleti,
Obstetrices retulisse falsum, se excusarunt,
59 quod illud iudicium est multum fallax; &
hac quidem ratione; quia cum in simili casu
60 non possint intra vas naturale videre claustra
pudoris puellæ; ideò non possunt testificari
61 de virginitate, & non virginitate ipsius. Dec.
d. cons. 459. n. 10. & cons. 249. n. 4. Vbi non
est credendum testibus affirmantibus quod
62 vere scire, & videre non possunt: Ratio est,
quia periti in arte deponere debent, de his,
quæ certitudinaliter noscunt. d. c. testes. 3. q.
8. Rot. d. decis. Paleotti 679. in princ. 3. par.
nouiter impressæ.

Qua quidem ex re nè indebitè d. Orgilandtus
molestetur, illud credendum est, quod præ-
tensa defloratio Oruntiæ; quatenus ideò de-
florata fuerit, potest prouenisse vel ab Obste-
tricibus per immissionem earum manuum,
63 aut digitorum: Vnde semper debet D. Iu-
dex, quando inspicienda est aliqua puella de-
putare honestas, prouidas, ac prudentes Ma-
tronas. Vt ad litteram probat Text. in c. vlt.
de probat. loquens in proprijs terminis Ob-
stetricium. Idem scripserunt Pacia. de pro-
bat. c. 2. lib. 2. n. 16. Farinac. de delict. carn.
q. 47. nu. 143. Vel potius prouenisse prius
per immissionem digitorum. d. Oruntiæ in-
tra suum vas naturale. Vt benè exēplificant
DD. Vltra quod Obstetricis dictum circa
stuprum puellę nō probat plenè d. stuprum;
cum sit vnica in sua depositione; prout ante
omnia de eo constare debet. l. 1. § Item illud
ff. ad Sillan. l. proindè. la secunda cum ibi
not. per Glos. ff. ad l. Aquil. Rolan. cons. 51.
64 num. 9, lib. 1. Et quando puella à semetipsa
apponit, siue immitit digitum in suam natu-
ram, appellatur vitium sodomiticū. Vt post
D. Augustin. scribit Bonacoss. in quæst. crim.
in prima par. in verb. sodomia. vel etiam per
immissionem alicuius instrumenti vitrei, li-
gnei, ferrei, aut alius consimilis formam viri-
lis membri repræsentantis.

Cæterum vt multis, quæ in d. Orgilandri defen-
sione possunt adduci, finem imponam, di-
citur, quod sufficit fuisse probatum, ipsum
esse adolescentem honestum, & bonæ condi-
65 tionis, & famæ: Quæ sanè probatio omnia
purgat inditia, si quæ extant contra ipsum,
quod non creditur. Paris. cons. 153. vol. 4.
nu. 35. Gratt. cons. 52. n. 23. vol. 2. Boss. de
opposit.

opposit.contra test. nu.75. In tantum quod ex inditijs torqueri minimè potest. Ial.in l.i. in fin. C. commun. delegat. Calon. tract. de indit.& tortu.tract. i.c.2. Rubr.de fama reorum nu. 9. Quod procedit, quamuis sit probata in genere, tollit inditia de delicto in specie. Marf. post multos. §.diligenter.nu. 196. Immo inditia elidit, quamuis essent sollemnia, & legitima. Marf. cons. 130. col. fin. num. 48.

Quibus sic stantibus supplicatur D. S. Illustrissimæ mandare dignetur, d. Orgilandi um excarcerari, & amplius in futurum pro huiusmodi causa non molestari. Quod singulari gratia reportabitur, &c.

Quarè, &c.

SVMMARIVM.

1 *Socius criminis contra consocium non probat.*

2 *Confessio de se non creditur contra alium.*

3 *Confesso de se non creditur in caput aliorum, etiam in articulo mortis, in quo nemo præsumitur mentiri, & esse immemor salutis æternæ.*

4 *Moribundus non semper præsumitur dicere verum.*

5 *Moribundo non creditur, qñ agitur de præiudicio tertij.*

6 *Testis vltrò se offerēs examini, suspectus à iure reputatur*

7 *Testis vltrò se offerēs examini inimicus capitalis efficitur.*

8 *Puer dicens se per vim fuisse subagitatum nihil probat.*

9 *Vis per sisceum probari debet.*

10 *Adminicula, seu signa ad delictum inferentia plenè sunt probanda etiam in exceptis.*

11 *Mulieri dicenti se per vim ab aliquo fuisse cognitam, nō creditur.*

12 *Accusator, & testis quis esse non potest*

13 *Socius criminis quamuis dicatur per iscum, quod fuit examinatus vt testis, nihil probat, licet in tortura deposuerit, quia non modus attenditur, sed effectus.*

14 *Socius criminis contrahit inimicitiam capitalem, quando deponit contra consocium.*

15 *Inimicitia non purgatur per torturam.*

16 *Puer deponens se suppositum per sodomiam, reddit se infamem.*

17 *Infamis à testificando repellitur.*

18 *Infamia in criminalibus nō purgatur ꝑ torturā sed forsā.*

19 *Puer deponens turpitudinem suam non est audiendus.*

20 *Mulieri dicenti se ab aliquo carnaliter cognitam, non est præstanda fides.*

21 *Testis vnus deponens de maleficio, & actu proximo, & immediato delicti non facit inditium ad torturam, nisi sit omni exceptione maior.*

22 *Puer dicens se suppositum per sodomiam inditium non facit ad torturam contra inquisitum*

23 *Socius criminis in criminalibus admittitur contra consocium ad præsumptionem tantum.*

24 *Probationes in criminalibus debent esse omni exceptione maiores.*

25 *Socius criminis cum sit infamis consocium non conuincit.*

26 *Testes omni exceptione maiores qui dicantur.*

27 *Sodomiæ crimine vt ipsius actus probetur perfectè consumatus, necessariò per testes dici debet, ipsos vidisse subagitantis membrum esse immissum intra anum subagitati.*

28 *Testium munus non est iudicare, sed quod oculis viderunt deponere.*

29 *Testibus affirmantibus quod verè scire, & videre non potuerunt, non probant.*

30 *Testes non deponentes vidisse membrum virile immissum in anum subagitati non concludunt.*

31 *Testes necessario clarè, & non præsumptiuè concludere debent.*

32 *Sodomiæ crimine testes clarè & specificè deponere debēt, quomodo viderunt membrum virile intra anum subagitati immissum.*

33 *Membrum virile, & semen subagitantis non constat fuisse immissa intra anum subagitati, non intrat pœna ordinaria, sed extraordinaria, idest pecuniaria.*

34 *Qualitas aggrauans delictum constare debet in actis.*

35 *Iura valde abhorrent præiudicium tertij.*

20 *Iudex debet subtiliter, & maxima cū diligentia interrogare testes, maxime quando militat præsumptio falsitatis.*

37 *Inuerisimile est quod quis de die, ostio cameræ aperto, in qua plures manebant, voluerit alium subagitare.*

38 *Actus carnales ex naturæ instinctu secretè, & occultè fieri solent.*

39 *Inuerisimile, quod est, non est credibile.*

40 *Inuerisimilia, quando per testes deponuntur, falsa reputantur.*

41 *Macula qualibet, seu exceptio etiam minima, aut in dicto, aut in persona testis impedit torturæ effectum.*

42 *Testibus de visu plenè non est adhibenda fides.*

43 *Sodomiæ actus non dicitur consumatus, & probatus per testes qui solummodo dicunt vidisse aliquem in camera stante supra puerum.*

44 *Coppula carnalis vt probetur, non sufficit illa tam violenta præsumptio, nempe solus cum sola, nudus cum nuda.*

45 *Adulterium non censetur probatum ex eo, quod quis solus cum sola, nudus cum nuda reperitur.*

46 *Coppula carnalis non censetur probata ex eo, quod vir & mulier visi sunt dormire vestibus induti in domo cum ostio aperto.*

47 *Actus qui palàm fiunt, & ab alijs videri possunt, suspitione fraude & dolo carere censentur.*

48 *Coppula carnalis inditium cessat, quando inquisitus manet in Camera vestibus indutus de die, & ostio aperto.*

49 *Coppulæ carnalis inditium quomodo excludi possit.*

50 *Puer subagitatus non purgat suam infamiam, quamuis in tortura deponat.*

51 *Tortura pro inditio ad torturam non sufficit, idest tortura non parit torturam.*

52 *Tortura data socio criminis, vt pariat inditium ad torturā contra consocium, quæ concurrere debeant.*

53 *Verisimilitudo non deducitur ex qualitate subagitati, quando est 14. annorum quia non resultat præsumptio quod non mentiatur.*

54 *Verisimilitudo non deducitur ex qualitate Inquisiti de sodomia, nec elicitur præsumptio veritatis depositorū contra ipsum, quando est vir insignis, honestus, & probus.*

55 *Vir insignis habet præsumptionem exclusiuam delicti.*

56 Sacer-

56 *Sacerdotij dignitas non mediocrem in criminalibus de se facit præsumptionem exclusiuam delicti.*

57 *Famæ bonæ probatio Rei omnia purgat inditia, si quæ extant contra ipsum.*

58 *Testis vnicus plenè probat ad defensam Rei.*

59 *Fama bona Rei quamuis in genere probata purgat inditia de delicto in specie, licet legitima & sollemnia; quod etiam habet locum in crimine sodomiæ.*

60 *Puer subagitatus inimicum consocij se facit, quando dicit se ab ipso percussum.*

61 *Socius criminis inimicus ad torturam non facit inditium contra consocium.*

62 *Inimicitia quamuis non constet satis est, quod constet de eius causa.*

63 *Inimicitia capitalis contrahitur tam respectu eius cui mouetur lis criminalis quam respectu mouentis.*

64 *Inimicus capitalis nec in exceptis ad testificandum admittitur.*

65 *Tortura purgat vnum tantumodo defectum, non duos, vel plures.*

66 *Tortura purgat solumodo defectum, ex quo Reus effectus est socius criminis.*

67 *Sodomiæ crimine, quando non constat de corpore delicti, idest quod non fuerunt in actis exhibitæ linterulæ sanguine deturpatæ seù alijs immunditijs, non proceditur.*

68 *De delicti corpore quando non constat testium dicta præsumuntur calumniosa.*

69 *Sodomiæ crimen vt constet, statim subagitati anus per Chirurgos inspici debet.*

70 *Sodomiæ crimen vt constet Chirurgus deponere debet inspexisse totam ani coronam subagitati.*

71 *Pueri subagitati confessio non probat subagitationem.*

72 *De delicti corpore quando non constat, Inquisitus non potest puniri, & processus est nullus.*

73 *Delicti corpus non sufficit constare per coniecturas; sed debet constare per probationes liquidissimas.*

74 *Pueri subagitati anus quando per Chirurgos fuit inspectus v.g. post aliquos annos, Inquisito non obstat.*

75 *Silentium longum in querelando arguit dolum.*

76 *Chirurgos dicens esse in ano subagitati fracturam & non dicens euenisse certè ob subagitationem, non obstat.*

77 *Periti in arte deponere debent de his, quæ certitudinaliter noscunt.*

78 *Chirurgus quando dicit, quod in anum aliquando descendit quædam humorum mordacitas, quæ causat fracturam tollitur omne sodomiæ inditium.*

79 *Delictum in dubio non est præsumendum.*

80 *Delicti exclusiua interpretatio in dubio semper est sumenda.*

81 *Litterarum recognitione non sufficit, quod recognoscens dicat habere notam manum alicuius sed opus est, vt dicat quod vidit eum scribere.*

82 *Testes de facili propter characterum similitudinē decipi possunt.*

83 *Litterarum recognitione peritus rationem reddere debet, quomodo d. manum recognoscit.*

84 *Verba habentia dupplicem sensum, seù multiplicem sensum vt delictum excludatur in bonum sumi debent.*

85 *Leno nullum parit inditium.*

86 *Leno est adeò detestabilis, & infamis, vt sit prior Diabolo.*

87 *Leno non probat, quia est particeps criminis.*

88 *Leno tanquam infamis à testificando repellitur.*

89 *Leno cum mitra flagellari debet.*

90 *Testis sibi ipsi contrarius à testificando repellitur, & de falso conuincitur.*

91 *Mendax in vno, mendax in omnibus.*

92 *Vilis, & pauper non est idoneus testis.*

93 *Vilitas iuncta paupertati testi fidē diminuit, & facit eum reputari non idoneum.*

94 *Pauper nec ob fidem dicitur idoneus testis.*

95 *Querela sola criminalis parit inimicitiam capitalem.*

96 *Testis sibi ipsi contrarius nihil probat.*

97 *Mendaces oportet esse memores.*

98 *Testis de auditu nullum parit inditium, nec præsumptionem aliquam facit.*

99 *Testis de auditu non potest dici testis, quia aliorum affert voces.*

100 *Serui contra eorum dominos ad testimonium non admittuntur, & admissi nihil probant.*

101 *Serui contra eorum dominos etiam in causa hæresis modicam faciunt fidem.*

102 *Serui expulsi è domo à dominis sunt ipsis expulsoribus exosi.*

103 *Carceratio parit inimicitiam capitalem.*

104 *Instigatores ad testificandum non admittuntur, quia efficiuntur inimici capitales.*

105 *Criminosi à testificando repelluntur, etiamsi in tortura deposuerint.*

106 *Testis culpatæ vitæ à testificando repellitur; Imò Quando est culpatæ vitæ & vilis subornatus præsumitur.*

107 *Testes deponentes sub promissione impunitatis, etiamsi legitima præcedant inditia, non probant.*

108 *Impunitatis promissio à Iudice facta est contra publicam vtilitatem.*

109 *Homines illaqueare non licet.*

110 *Impunitatem si Iudex promittat, dolosè agit.*

111 *Ex impunitatis promissione, quam Iudex facere nō potest, Inquisitus nullo modo condemnari debet.*

112 *Testes nimis animosè deponentes non probant.*

113 *Testes deponentes per eundem, premeditatumq; sermonē suspecti sunt quod antea coniurauerint.*

114 *Quia procedit quando eandem causam, & rationem reddunt.*

115 *Testes infames, seù inhabiles quamuis admittantur in delictis occultis, & difficilis probationis; tamen admittuntur ad præsumptionem faciēdam, seù ad inquirendum; non autem ad probandum, & torquendum.*

116 *Testes ad torquendum, seù probandum debent esse omni exceptione maiores.*

117 *Testibus detrahendum est de eorum fide propter eorum inhabilitatem.*

118 *Perfectum non potest oriri ex imperfecto.*

119 *Testimonij fundamentum est fides.*

120 *Infames, & inhabiles carent fide, quia eorum status maculatus est iuris dispositione.*

121 *Infames non supplentur numero, sed omnes à testimonio repelluntur.*

122 *Supplementum non recipit quod nihil est.*

123 *Infamis in criminalibus alium infamem iuuare minimè potest.*

124 *Nemo dat quod non habet.*

125 *Infames quando admittuntur, non admittuntur vt integri etiam in occultis & difficilis probationis, ac etiam quod fuerint ad funem adducti.*

CON-

CONSILIVM III.

Contra Illustrem D.N. conspirauerunt, & se examinauerunt Bernardinus, Ioseph, Lelius, & Nuntius olim ipsius famuli, prout in processu causæ, de qua agitur, sub falso quidem prætextu, quod pluries nephandissimum sodomiæ crimen in personas dd. Bernardini, & Lelij, nec non aliorum patrauerit. Verum vt ipsorum falsitas, & impia, ac iniusta persecutio omnibus apertissimè pateat; In primis iuribus, ac DD. authoritatibus singulos hos ingratissimos, & impudentissimos famulos, vnum post alium repellendo; deinde generaliter ipsorum exceptiones, & defectus proponendo, vel detegendo Illustris D. mei innocentiam omnibus patescere faciam.

Et primò quo ad Bernardinum dicitur, quod nullum prorsus facit probationis gradum contra Illustrem D. N. quoniam dicens se pluries, ac pluries per tres annos continuos fuisse subagitatum ab ipso, eo quia aliquando fuit vocatus à d. Iosepho, & aliquando spontè accessit, prout in Processu Informatiuo apparet, facit se eiusdem criminis partici-
1 pem: Et tamen particeps criminis contra alium nō probat. l. quoniam liberi. C. de test. l. fin. C. de accusat. l. si filium. C. de lib. caus.
2 Nec mirum videri debet, quia de se confesso non creditur contra alium. c. 1. de confess. ibi de reatu proprio confitentis periculosa confessio non est aduersus quemlibet admittenda. & in c. memini. 15. q. 2. cuius verba satis clara sunt, dum ibi dicitur, Nemini prę terquam in crimine lęsę maiestatis de se confesso credi potest super crimen aliorum, quoniam eius, & omnis Rei confessio periculosa est, & admitti aduersus quemlibet non debet. Ità etiam tenet Spec. tit. de test. §. 1. vers. Item quod est socius criminis. n. 37. Parif. cons. 52. num. 15. vol. 4. Bal. cons. 95. regula. lib. 1. Mars. in l. si fortè. num 15. seq. ad l. Cornel. de Sicar. Mascard. de probat, lib. 1. conclus. 466. num. 1. & conclus. 1311. nu. 1.
3 Quod etiam militat, etiamsi deposuerit in articulo mortis, in quo nemo pręsumitur mentiri, nec immemor esse salutis æternæ. Text. in l. fin. C. ad l. Iul. Repetund. & in c. sancimus. 1. q. 7. Ratio est, quia morti proximus non præsumitur esse S. Ioan. Baptista, aut
4 Euangelista; & sic non præsumitur semper dicere verum. Bal. in tit. de pace Constan. in verb. Vassalli. el primo in vsibus Fœud. Et
5 quatenus pręsumatur dicere verū, nō habet locum, quando agitur de prejudicio alterius. Bart. in l. si quis. §. si quis moriens. ff. ad Sillan. Menoch. cons. 39. nu. 44 & 68. vol. 1. Quod eo magis procedit, cum d. Bernardinus spontè se examinauerit contra d. Illustrem D.
6 N. inquisitum: Ratio est, quia testis vltrò se offerens examini, suspectus à iure reputatur. l. post legatum. §. his verò. ff. de his, quib. vt indign. Salyc. in l. fin. num. 11. C. de accusat. Gram. decis. 28. nu. 10. seq. Boss. tit. de opposit. contra test. nu. 21. Mars. cons. 2. n. 41.
7 Immo inimicus capitalis efficitur. Bart. d. l. post legatum. Blanc. de indit. n. 152.

Nec valet, si d. Bernardinus dicat, prout in d. processu, quod prima vice fuit per vim suba-
8 gitatus, seù carnaliter cognitus, & ità nō fuit particeps criminis; quia (vt supra dictū est) deposuit se alijs pluribus vicibus fuisse suba-
9 gitatum; prout in d. processu. Vltra quod ita dicere non sufficit, nisi per ipsum, vel per Fiscum probetur d. vis. l. qui accusare. C. de eden. & ibi DD. & in proposito Mar. in pract. crim. §. diligenter. num. 37. Rolan. à
10 Valle. cons. 14. lib. 4. Ratio est, quia adminicula, seù signa ad delictum inferentia plenè sunt probanda etiam in crimine lęsę maiestatis. Tradit Innoc. in c. sicut de Simon. Et aliunde sunt probanda, quam ex dictis socio-
11 rum criminis. Calcan. cons. 110. col. 2. & in simili nec mulieri creditur, dicenti se ab aliquo fuisse per vim cognitam. Alex. cons. 157. in princ. lib. 3.

Additur etiam, quod d. Bernardinus, cum de sodomiæ crimine d. Illustrem D. N. Inquisitum prætensum socium criminis querelauerit, & testis in causa propria, quod esse non
12 potest; quoniam iura valdè abhorrent, quod quis in causa propria sit accusator, & testis. Bart. Gritt. inter cons. crim. diuers. cons. 160. num. 3. lib. 1. Rolan. à Valle cons. 37. num. 10. seq. lib. 3. Vulpell. cōs. 17. n. 1. & cons. 92. n. 3. seq. Bertaz. cons. 8. num. 42. lib. 1. Glos. in leg. is qui in iudicio ff. de accusat. Gand. in tract. malef. in Rubr. qui accus. poss. Mars. cōs. 33. n. 3. seq. & in terminis sodomiæ Tiber. Decian. cons. 83. num. 16. vol. 3. nec.
13 obstat si dicatur, quod fuit examinatus vt testis; quoniam modus non attenditur, sed effectus l. 3. & ibi Bal. C. de instit. & substit. l. quoties. §. si quis nouem. & ibi Imol. cū alijs per eū adductis. ff. de hæred. instit. Imò etiamsi cum tortura deposuerit. Vulpell. cōs.
14 30. nu. 5. seq. Ratio est, quia ex depositione facta,

facta, contracta fuit inimicitia capitalis inter
ipsum, & D. Inquisitum. Farinac. q. 53. n. 47.
15 seq. Et inimicitia non purgatur per torturam.
Boss. tit. de inquisitio. n. 2. Farinac. in prax.
crim. tit. de indit. & tortu. q. 46. n. 100.
Illud quoq; est animaduertendum, quod d. Bernardinus, dum deponit se suppositũ per sodomiam, reddit se infamem. Vt habetur in
16 Auth. Vt non luxur. contra natur. in l. cum
vir nubit in fœminam. C. de adulter. & in c.
Clerici. de excess. Prælat. l. nullus. ff. de
test. c. forus. § in omni. de verb. signif. Et
17 infamis à testimonio repellitur. c. in primis.
2. q. 1. per tuas. de simon. spec. tit. de test.
18 §. 1. num. 28. Etiam quod cum tortura
deposuerit; quia in criminalibus testis infamia non purgatur per torturam; sed in
ciuilibus tantum. Dec. cons. 189. numer.
10. ad fin. Rolan. cons. 94. num. 17. &
cons. 95. num. 15. seq. vol. 4. Vbi attestatur de communi. Honded. cons. 106.
num. 29. Farinac. q. 45. num. 23. Ad-
19 ditur pariter, quod nullo modo est audiendus, quia deposuit turpitudinem suam
c. inter dilectos. de donat. & ibi Glos. Hyppol. cons. 28. num. 19.

Qua quidem ex re DD. dicunt, non adhibendam fidem mulieri deponenti se ab aliquo fuisse carnaliter cognitam, & id non
solum iuribus supra allegatis, sed etiam
20 per Alex. cons. 157. in princ. lib. 3. Gram.
cons. crim. 45. in princ. Gratt. cons. 57.
num. 28. lib. 2. Boer. decis. 319. num. 7.
Crauett. cons. 41. in princ. lib. 1. Vnde
omninò dicendum est, quod Bernardini
dictum per supradicta nullam facit fidem,
nec ad torturam constituit inditium. Vt
21 DD. sentiunt; & in specie de inditio ad
torturam loquuntur Crauett. & Gratt. in
locis citatis; id quod concludentissima ratione comprobatur; nam si vnus testis deponens de ipso maleficio, & actu proximò, & immediato delicti inditium non
facit ad torturam, nisi sit omni exceptione maior, stante maximè cum sit socius
22 criminis. Et in terminis quod dictum
ipsius, qui asserit se suppositum per sodomiam non faciat inditium ad torturam
firmat Mars. cons. 28. num. 18. seq. Paris. cons. 163. num. 8. seq. lib. 4. Riminal. Iun.
cons. 290. num. 9. lib. 3.

Et quando per DD. dicitur, quod vnus,
vel plures socij criminis admittuntur con-
23 tra consocios, intelligitur quoad præsumptionem faciendam tantum; cum ad torquendum, & probandum testes debeant
esse omni exceptione maiores. l. qui vltimò. ff. de pœn. quam allegat Bart. in l.
cunctos populos. & declarat ibi Ias. num.
51. Farinac. q. 56. num. 121. & q. 43.
num. 115. Soc. Iun. de reg. 425. in prima fallent. l. sciant cuncti. vers. testium
24 idoneorum. C. de probat. Ratio est, quia
in criminalibus requiruntur probationes
luce meridiana clariores; quoniam absur-
25 dum est dicere, quod quis conuincatur
ex dicto socij criminis infamis. Et testes
26 omni exceptione maiores dicuntur illi,
quibus nihil prorsus potest opponi, & superant etiam omnem friuolam exceptionem, nullam patiuntur maculam, & vndiq; sunt inuulnerabiles, alias secus. l. 1.
§. Idem Cornelio. l. maritus. Vbi Glos. in
verb. illicitè in fin. ff. de quæst. Clar. q.
21. verb. vnus testis. Vbi repræhendit Iudices, qui de facili ex depositione testis
inhabilis Reos torquent, seù condemnant. Vbi testatur de communi. Alex. cons.
180. col. 2. vol. 6. Bart. in d. l. maritus. Glos. in §. Item verborum. Instit. de
inutil. stipulat. Crott. tract. de test. Glos.
notab. in c. 1. in verb. maiores. de consanguinit. & affinit.

Nec facit, si per Fiscum dicatur, quod vltra dictum Bernardini adsunt etiam depositiones duorum aliorum testium, nempè
Iosephi, & Lelij, qui prout in d. Processu Informatiuo dicunt vidisse de die in camera ostio existente aperto d. Illustrem D.
N. Inquisitum caligis solutis stantem propè lectum supra d. Bernardinum, ipsum
subagitando. Quorum quidem depositiones in hac causa nullam faciunt fidem,
quoniam per eorum iudicium d. pretensam
subagitationem deponunt; cum solumodo dicant, quod ex ostio cameræ vide-
27 runt d. D. Inquisitum stantem supra d Bernardinum, & non dicant, quod verè viderunt membrum virile d. D. Inquisiti intra anum ipsius, prout necessariò dicendum est, ad probandum, quod d. subagitationis actus perfectè fuit consumatus:
28 Ratio est, quia testium munus non est
iudicare, sed quod oculis vident, deponere, alias non probant. Bart. & alij in l.
quod tamen. §. si arbiter. ff. de arbitr. Curt.
Iun. cons. 165. nu. 17. Dec. cons. 459. nu. 10.
& cons. 249. num. 4. Vbi non est credendum

29 teſtibus affirmantibus, quod verè ſcirè, &
videre non potuerunt. c. teſtes. 3. q. 8. Rot.
deciſ. Paleotti 679. in princ. 3. par. nouiter
impreſſæ. Soc. Sen. conſ. 229. col. 4. lib. 2.
Ruyn. conſ. 27. in fin. Gram. conſ. 12. nu. 14.
30 Vt eſt in crimine difficilis probationis. Et cũ
non viderint membrum virile intra anum
immiſſum, non concludunt d. D. Inquiſitum
ſubagitaſſe d. Bernardinum; Abb. in c. in præ-
31 ſentia. de probat. Et tamen teſtes neceſſariò
clarè, & non prǽſumptiuè concludere debẽt,
quomodo factum ſteterit. d. c. in præſentia. l.
non hoc. C. vnde Cognat. Abb. in c. auditis.
col. 4. de præſcript. l. neq; natales. C. de pro-
32 bat. Immo in criminalibus nec etiam id ſuf-
ficit, quia debent etiam clarè, & ſpecificè fa-
ctum deponere, nempè quomodo viderunt
mẽbrum virile intra anum immiſſum. Gloſ.
in l. lutius. in verb. debeant. ff. de infam. Natt.
poſt Bal. quem allegat conſ. 177. nu. 6. alias
eorum dicta nulla redduntur. Aret. l. legata
inutiliter. col. 1. de legat. primò Bal. in l. fin. in
fin. C. de teſt. & in l. iuſiurandi. col. 1. eo. tit.
Fœlyn. c. cum in tua. col. 1. eo. tit. Et id ob
magnitudinẽ præiudicij. Caſtrenſ. conſ. 168.
vol. 1. in ſecundo dub.

Nec ab re videri debet, quia quando membrum
virile, & ſemen intra anum ſubagitari per ſu-
bagitantem non fuerunt immiſſa non intrat
pœna ordinaria, ſed extraordinaria, ideſt
33 pecuniaria; cum fiat ſolumodo attentatio.
Clar. §. ſodomia. in fin. Soc. Iun. conſ. 7. nu. 1.
vol. 3. quos refert, & ſequitur Menoch. de ar-
34 bitrar. Iud. caſu 286. num. 18. Et qualitas
agrauans delictum conſtare debet in actis.
Angel. in l. 1. §. ſi quis neget. ff. quemadm. te
ſtam. aper. Veronen. conſ. 58. cum alijs ad-
35 ductis per Marſ. conſ. 87. Et quia iura, &
DD. valdè abhorrent præiudicium tertij, Iu-
dex debet ſubtiliter, & cum maxima diligẽ-
36 tia teſtes interogare etiam ſuper omnibus
circumſtantijs etiam à facto principali extra
neis. Bal. d. l. fin. Alex. conſ. 91. vol. 4. num. 9.
Dec. & Cagnol. in l. ea eſt natura. ff. de reg.
iur. Gram. deciſ. 34. num. 4. ſeqq. Quod eo
magis dici debet, quando præſumptio mili-
tat falſitatis, vt in caſu de quo agitur. Bal. in
d. l. fin. Alex. d. conſ. 91.

Quibus ſupradictis omnibus rationibus non
ſolum dd. teſtes a teſtificando repelluntur;
37 Sed etiam quia inuериſimilia depoſuerunt;
nanq; inueriſimile eſt, quod Illuſtris D. In-
quiſitus de die, & camera aperta, in cuius
oſtio ipſi manebant ad cuſtodiam, prout in
d. Proceſſu voluerit ſubagitare d. Bernardi-
num; cum actus carnales ex naturæ inſtin-
38 ctu ſecretè, & occultè fieri ſoleant. Muſca-
tell. in pract. crim. pag. mihi 225. num. 1. Et
39 quod eſt inueriſimile, non eſt credibile. l.
hac conſultiſſima. in fin. C. qui teſtam. fac.
poſſ. Aym. conſ. 75. num. 19. Et quando
40 per teſtes inueriſimilia deponuntur, falſa
reputantur, & non probant. l. ob carmen. §.
fin. ff. de teſt. Gabriel. conſ. 195. num. 14. Ma-
ſcard. de probat. lib. 4. concluſ. 1385. num. 1.
ſeq. Bal. l. 1. col. 4. C. de ſeru. fugit.

Nec Fiſco ſunt præbendæ aures, ſi dicat, quod
ſupra dd. teſtibus plenè eſt credendum, cum
deponant de viſu; quoniam etiam teſtibus
de viſu ad torturam non creditur, niſi ſint
omni exceptione maiores; prout non ſunt
41 iſti: Ratio eſt, quia omnis macula, ſeù de-
defectus, aut exceptio ẽt minima aut in dictis
aut in pſonis teſtiũ impedit torturæ effectũ.
Bal. conſ. 427. lib. 1. Menoch. de præſumpt.
q. 89. num. 2. Rolan. conſ. 7. num. 3. & 10. &
conſ. 24. num. 2. vol. 1. Clar. q. 21. verſ. vni-
cus teſtis. & q. 22. verſ. vnum tamen. Vltra
42 quod teſtibus de viſu nec etiam plena eſt ha-
benda fides, quia oculi hominum ſepè fal-
luntur. c. nec aliqua. 27. q. 1. Franc. Marc.
deciſ. 678. quem refert Baiard. ad Clar.
q. 4. num. 7.

Sed dato, & non conceſſo, quod dd. teſtes
43 viderint d. Illuſtrem D. Inquiſitum ſtan-
tem in camera ſupra d. Bernardinum ha-
bentem caligas ſolutas, tamen non pro-
44 bãt d. ſubagitationis actũ; cõſumatũ quoniã
ad probandam coppulã carnalem, vt ſcribit
Mattheſit. notab. 119. nec etiam ſufficit illa
tã violenta præſumptio ſolus cum ſola, &
nudus cum nuda cum thalamo clauſo re-
pertus, & vir habeat caligas ſolutas, &
mulier recuſet aperire oſtium clauſum.
Idem ſcripſerunt Corn. conſil. 192. in
fin. lib. 4. Crauett. conſil. 205. num. 20.
45 ſeq. poſt. Anton. Roſell. qui ſcribit adul-
terium non probari ex eo, quod ſolus
cum ſola, & nudus cum nuda. Immò
omninò dicitur, quod coppulæ carnalis
inditium nullum oriri poteſt, quando
vir, & mulier viſi ſunt dormire veſtibus
46 induti in domo cum oſtio aperto. Ità
Boſs. in terminis tit. de oppoſit. contra
teſt. numer. 96. Ratio, eſt quia quæ
palam fiunt, & quæ ab alijs videri poſſunt,
47 ſuſpicione, fraude. & dolo carere cenſentur.
l. non intelligitur. §. ſi quis palam. ff. de rit.
nupt.

48 nup'. Clar. q. 21. in fin. Et si supradicta tam violenta præsumptio cũ nudus cũ nuda &c. non sufficit, multo magis cessare debet suspicio coitus; si d. Illustris D. Inquisitus mansit in camera vestibus indutus de die, & cum ostio aperto. Auth. multo magis. C. de sacrosanct. Eccles. Et si quidam frater, qui per biennium in eodem lecto cum sorore sua iacuerat, fuit defensus à Crauett. in suo aureo cons. 321. prout refert. Clar. in §. Incestus in princ. multo magis defenditur ille, qui vestibus inductus de die, & ostio aperto, stetit cum aliquo in camera, & maximè visus ab
49 alijs. Et iure optimo quidem quia potest esse, quod quis maneat cum muliere solus, & nudus cum ostio clauso, ac etiam dormiat cum ipsa in lecto, & non fornicetur, vel propter impotentiam ad coitum, vel quia delectatur solum in eam amplectendo, deosculãdo, tangendo, vel alios similes actus carnales faciendo.

Idq; potissimum est animaduertendum, quod quamuis dd. testes deposuerint contra d. D.
50 Inquisitum, & d. Bernardinus ad purgandam eius infamiam suum dictum confirmauerit
51 in tortura; tamen huiusmodi adminicula pro i. ditio ad torturam non sufficiunt; sed requiritur etiam, quod appareat, vel ex qualita-
52 te. Deponentis, vel ex persona eius, contra quem socius criminis deposuit, verisimile sit ipsum socium non mentiri. Aret. in c. cum P. Mãconella. n. 2. de accusat. Mars. cõs. 74. n. 12. Grã. cõs. crim. 38. n. 26. Rolã. à Valle cõs. 73. n. 25. lib. 1. Bursatt. cons. 201. n. 60. lib 1. Tiber. Decian. cons. 18. num. 64. num. 1. qui alios allegat. Quæ quidem verisimilitudo in huiusmodi casu nullo modo deducitur, nec deduci potest. Non enim ex qualitate personæ Bernardini resultat præsumptio, quod non mentiatur, sed oppositum; qui a erat tunc temporis annorum 14. Paris. in ter-
53 minus d. cons. 163. Et quia etiam plures alios pariter defectus (prout supra dictum est) & melius ex intradicendis apparebit. Et minus
54 ex qualitate d. Illustris D. Inquisiti de sodomia dicitur præsumptio falsitatis depositiorum per d. Bernardinum, & dd. testes. sed contrarium dicendum est; tum quia est vir
55 insignis, & Illustris & magnæ ætatis, vnde clariores, & efficaciores requiruntur probationes. Bart. in l. 1. § penult. ff. de re milit. Bal. in l. vlt. col. vlt. C. de probat. Ratio est, quia agitur de probando factum minus probabile, credibile, & verisimile. l. vlt. ff. de eo, quod met. caus. Abb. c. quia verisimile. 2. notab. de præsumpt. Ias. l. si extraneus. 6. notab. ff. de
56 condit. ob caus. Tum etiam quia est sacerdos, & magna authoritate Ecclesiastica insignitus; cuius dignitas nõ mediocrẽ in criminalibus de se facit præsumptionem, exclusiuam delicti, ex quo habet pro se iuris præsumptionem, & volens probare contrarium; clariores, & lucidiores debet deducere probationes. Dec. cons. 175. nu. 5. Cephal. cons. 138. num. 18. lib. 1.

Additur etiam, quia probatum fuit, ipsum esse
57 bonæ conditionis, & famæ, prout deposuit
58 Nuntius testis Fisci in processu. &c. qui quamuis vnicus tamen plenè probat ad defensam d. D. Inquisiti. Crauett. cons. 2. nu. 16. Natt. cons. 412. num. 23. Boss. tit. de opposit. contra test. num. 75. Vltra quod alij sunt testes ad ipsius defensam examinati, qui d. bonam famam probant, prout in processu Defensiuo. Quæ sanè probatio omnia purgat inditia, si quæ extant contra ipsum. Paris. cons. 153. vol. 4. nu. 35. Gratt. cons. 52. vol. 1. num. 23. In tantum quod ex dd. inditijs torqueri minimè potest. Ias. in l. 1. in fin. C. commun. delegat. Cason. de indit. & tortu. tract. 1. c. 2. Rubr. de fama Reurum. n. 9. Ioan. Andr.
59 Soliloq. 37. Vbi attestatur de comuni. Quod procedit etiamsi probata sit in genere, tollit inditia de delicto in specie. Mars. post multos. §. diligenter. num. 196. & tribus seqq. immo inditia elidit quamuis essent sollemnia, & legitima. Mars. cons. 130. col. fin. nu. 48. Quinimò tollit inditia ad torturam resultantia ex dicto socij criminis, quamuis simus in exceptis, & atrocissimis delictis. Carrer. in pract. crim. in 2. tract. de inditijs, & tortu. §. Octauũ inditium. num. 13. seq. Gram. cons. 21. n. 10. & cons. 35. num. 25. & 49. & cons. 70. nu. 7. Vbi loquitur de dictis duorum sociorum criminis. Mascard. de probat. lib. 3. conclus. 1311. Et pro inculpato de sodomia considerant. Paris. d. cons. 163. nu. 16. lib 4. Riminal. Iun. cons. 290. num. 3. lib. 3.

Cæterum in hac causa d. Bernardinus contra d. D. Inquisitum à testificando quoq; repelli-
60 tur, quia est ei inimicus, & inimicum se fecit, quando deposuit se ab ipso fuisse percussum, & verberatum, prout in Processu Informatiuo. Mars. sing. 178. Crauett. cons. 9. num. 6.
61 lib. 1. Et in specie de socio criminis qui est inimicus, quod nullũ facit inditium. Gram. cõs. 38. num. 13. Riminal. Iun. cons. 114. num. 22. seq. lib. 2. Nec valet, si d. Bernardinus

nus dicat, se non esse inimicum, & odiosum
ex dd. pcussi mibus quomá. ıatıs est ad repel
lendos testes constare de causa, & sic de per
cussionibus ex quibus resultat præsumptum
63 odium. Innoc. in c. 1. & A. in fin. de re iudic.
Abb. in c. repellantur. & in c. oporteat. de ac-
cusat. Grā. cōs. crim. 58. n. 58. seq. Additur. et
quod est inimicus; quia d. Illustris D. Inqui-
situs fecit capturare eius matrem ob concu-
binatum cum Ioanne habitum, prout in
64 processu apparet. Et inimicitia capitalis con-
trahitur tam respectu eius, cui mouetur lis
criminalis, quam respectu mouentis. Mars.
in l. 1. num. 56. ff. de quæst. Gram. cons. 46.
nu. 4. Et inimicus capitalis nec etiam admit-
titur in casibus exceptis; nempè læsæ ma-
iestatis, heresis, simoniæ, & similium. Ista
est sententia aurea Spec. tit. de accus. in 1. par.
in verb. fin. in fin. quia ita dicit per Text. in
c. per tuas. de Simon. De qua doctrina facit
magnum festum Angel. in l. qui accus. ff. de
accus. Immo inimicus capitalis nec etiam
admittitur cum tortura. Aret. communem
dicens in d. c. cum oporteat. n. 19. de accusat.
Clar. q 24. vers. Item quero.

Et quia d. Bernardinus vltra d. exceptionem,
quod se facit Socium criminis, supradd.
alias plures patitur exceptiones; ac etiam
alias, prout ex infradicēdis apparebit, tortu-
65 ra ipsi inflicta non potuit tot defectus purga-
re; cum vnum tantumodo purget, & non
duos, vel plures. Burlatt. cons. 192. ad litte-
ram H. Farinac. q. 43. num. 158. crica med.
66 nempè infamiam purgat solum resultantem
ex eo, quod quis se facit socium criminis.
Crauett. cons. 6. num. 16. 47 48. 54. seq. lib.
1. Rolan. à Valle cons. 3. num. 48. seq. lib. 3.
Tob. Noni cons. 99. nu. 5. seq.

Ob eamq; rem dicere non est prætermitten-
67 dum, quod d. D. Inquisitus omnino ab im-
putatis fauorabiliter venit absoluendus, &
multo magis quia in hac causa non constat
de corpore delicti; tum quia prætensæ linte-
rulæ sanguine, seu alijs immunditijs deturp-
patæ in actis non fuerunt exibitæ, prout ne-
cessario requirebatur; cum sint corpus deli-
68 cti: Vnde testium dicta præsumuntur ca-
69 lumniosa. Bal. cons. 37. lib. 1. Tum etiam
quia statim post prætensam subagitationem
per Chirurgos non fuit inspectus Bernardi-
ni Anus, vt consuetum est fieri in simili deli-
cto. Clar. q. 4. vers. quod verò. in fin. Plot.
cons. 132. num. 2. & 22. vol. 1. Et ideò con-
tra D. Inquisitum iure procedi nullo modo
potuit. Vulg. l. 1. §. Itē illud. ff. ad Sillan. In ò
nec etiam sufficeret, quoniam necessariò re-
70 quirebatur quoq; quod dd. Chirurgi depo-
nerent inspexisse totam ani coronam, ad hoc
vt dici posset constare de corpore delicti. Vt
benè adnotauit Scacc. tract. crim. q. 8. num.
3. Thom. Treuisan. decis. 13. nu. 4. & 26.
71 lib. 1. Ratio est, quia in Sodomiæ crimine ad
hoc vt constet de corpore delicti, non sufficit
sola prætensi subagitati confessio; quia talis
confessio non probat subagitationem. Vt
communem dicens attestatur Honded. cons.
98 num. 15. & cons. 100. & cons. 200. num.
72 3. in fin. vol. 1. Et quandò non constat de
corpore delicti, non solum Inquisitus
non potest puniri, sed etiam processus est
73 nullus. l. 1. §. Item illud. ff. ad Sillan. l. proinde.
la secunda cum ibi notat. per Glos. ff. ad l.
Aquil. Ratio est, quia dispositio non pro-
cedit, nisi verificetur id, super quo funda-
tur. Glos. in l. mancipia. in verb. ad notandū.
C. de seru. fugit. quam notat. ibi Castrens. &
Salyc. Immo quando non constat de cor-
pore delicti, manus Iudicis sunt ligatæ, nec
potest ad inquisitionem deueniri. l. necessa-
riò §. non alios. ff. ad Sillan. l. si his, qui Titius
74 ff. de furt. Et delicti corpus non sufficit con-
stare per coniecturas, & indicia, sed de delicto
commisso constare debet per testes; & pro-
bationes liquidissimas.

Non obstat, si dicatur, quod d. Bernardini anus
tempore suæ depositionis per Chirurgos fuit
75 inspectus; quoniam fuit post sex annos à
76 die prætensæ subagitationis; Et istud lon-
gum silentium in querelando arguit dolum.
Ita Bal. cons. 37. lib. 1. Aym. cons. 75. num 9.
Mascard. de probat. conclus. 531. lib. 1. Vltra
quod dd. Chirurgi dicentes; quod in eius
ano erat fractura, & non dicentes d. fractu-
ram certe euenisse propter subagitationem,
77 nihil probant; quia periti in arte deponere
debent de his, quæ certitudinaliter noscunt
d. c. testes. 3. q. 8 Rot. d. decis. Paleotti 679. in
princ. 3 par. nouiter. impressæ. Soc. sen. cons.
229. col. 4. lib. 2. Ruyn. cons. 27. in fin. Imò
dicunt, quod non possunt pro veritate di-
cere, quod d. fractura euenit propter d. sub-
agitationem; eo quia aliquando etiam eue-
nit, vt vulgari sermone ipsorum verba ex-
78 primatur: Perche cala qualche morda-
cità d'humori in quella parte, che fà il
medemo effetto, deponunt ad fauorem d.
D. Inquisiti; quia in dubio delictum non
est præsumendum. Bart. in l. non solum.

§. sed

§. sed vt probari. de no. op. nunciat. cum vulg. l. neq; natales. C. de probat. Vulpell.
80 cõs.38.n.3. Alia quoq; adest ratio, quia delicti exclusiua interpraetatio in dubijs semper est sumẽda. l. meritò. ff. pro Soc. Alciat. tract. de praesumpt. reg. 3. praesumpt. 1. Bal. l. precibus. col. 7. C. de impuber. & alijs subst.

Et vt totalis Fisci tollatur praesumptio, dicitur, quod litterae ad Ioannem directae, quae manu d. Illustris D. Inquisiti videtur subscriptae, & in quibus de d. subagitatione à Fisco tractari praetenditur, sub his formalibus verbis: Se Bernardino non hauesse promesso essere cõstante alli gusti miei, hauerei menato voi, & non lui; nullum contra d. D. Inquisitum faciunt inditium, cum nunquam eas scripserit.
81 Et quamuis d. Bernardinus deponat eas benè recognoscere, & esse subscriptas manu d. D. Inquisiti; tamen nulla ei est praestanda fides; tum quia non potuerunt recognosci ab ipso inimico; tum etiam quia in recognitione literarum non sufficit, quod testis dicat, quod habet notam manum alicuius, vt ipse dixit, sed requiritur etiam, quod deponat, quod vidit eum scribere, & quod erat presens, quando scripsit: Ratio est, quia, vt dicit Bart. in Auth. Et si contractus. col. 2. in verb. oppon. C. de fid. instrum. Bal. Auth. sed nouo iure. num. 9. in fin. C. si cert. qet. Alciat. decis. 181. Dec. post. Abb. & Fœlyn. c. 2. nu. 7. eo. tit. & DD. in c. de fid. instrum. testis potest de
82 facili decipi propter characterum similitudinem; & quia etiam potest quis de facili alienas manus contrafacere; id quod per testes ad fauorem d. D. Inquisiti examinatos probatur; quia apertissimè dicunt, quod sunt aliqui in eorum Ciuitate, qui ad vnguẽ d. D. Inquisiti manum contrafaciunt. prout in pro
83 cessu Defensiuo patet. Immo in recognitione litterarum non sufficit dicere solum, quod habet notam manum; sed debet reddi ratio, quomodo d. manum recognoscat; nempè quomodo singula elementa, elementorum tractus, signa, accentus, stylum, & his similia d. D. Inquisitus formabat, & ducebat. Bal Salyc. in l. Comparationes. C. de fid. instrũ. Menoch. tit. de arbitrar. casu 114. n. 37.

Nec valet, si per Fiscum dicatur, quod verba in dd. litteris contenta: Se Bernardino non hauesse promesso essere costante alli gusti miei &c. sonant d. sobagitationem; quia secus est, cum verè, & indubitatè nil aliud sonant, quã actualem, honestam, & gratam seruitutem, quam debet facere seruus Domino suo. Sed dato, & non concesso quod d. D. Inquisitus scripsisset dd. litteras non ob id posset aliqua pœna puniri, cum dd. verba non sonent inhonestatem, nam verba habentia dupplicem sensum, seù multiplicem sensum, idest quod possunt accipi in bonum, & in malum, semper sunt accipienda in bonum, & non in malum; quoniam dubia, & multipliciter intelligibilia in meliorem partem, seù sensum sunt interpretanda, quo delictum euitetur. l.
84 meritò. ff. pro Soc. Not. in c. in praesentia. de probat. l. veteribus ff. de pac. & ita D. Augustin. in lib. de concordia scribit. Bart. in l. is, qui Reus. col. pen. ff. publ. iud. Soc. Iun. conf. 39. nu. 70. vol. 2. Idem Bart. in l. non solum. §. sed vt probari. ff. no. op. nunciat. Dec. cons. 189. num. 14. Crauett. cons. 51. nu. 18. Hyppol. cons. 134. nu. 51. diuers. criminal. lib. 1. Albertin. tract. de agnoscen. assert. q. 34. num. 48. quem refert, & sequitur Ioan. Roias tract. de haeret. par. 1. num. 101. seq. Pennia in Annotat. super lucern. Inquisitorum. in verb. Praesumptio. n. 7.

Quoad Iosephum dicitur, quod ex pluribus in hac criminali causa est repellendus. primò quia dicens quod pluries, ac pluries ad d. Illustrem D. Inquisitum Bernardinum subagitandum conduxit, prout in processu Informatiuo, Lenonem se facit, id quod etiam deponit d. Bernardinus sub his formalibus verbis, N. si seruiua di lui à fare tali
85 poltronarie, prout in d. processu. Et leno testis nullum facit inditium. l. 1. in princ. & l. Atheletas. §. ait. praetor. de his, qui not. infam. Mascard. de probat. lib. 3. conclus. 1356. nu. 12. Farinac. cons. 38. n. 13. Bal. in d. l. Athle-
86 tas. §. 1. Immo leno est adeò detestabilis, & infamis, vt sit peior Diabolo. Io. Neuiz. in
87 Syl. nuptiali. num. 42. Vltra quod est etiam particeps criminis. Ioan. Andr. in nouell. c. praeterea. col. 1. in princ. vers. dicit Hostiens.
88 de test. Ideò tanquam infamis à testimonio repellitur. Glos. d. l. Athletas. ff. de infam. Iacob. Butricar. tract. de test. num. 3. Et etiam per alia iura allegata vt supra
89 contra Bernardinum: Vnde cum mitra flagellari potest, & ità consuetudine introductum fuit. Vt testatur Nonius De los Corregidores fol. 204. Iodoc. in pract. c. 89. numero 43. sequitur Calcan. q. 68. vers. Lenones. Secundo quia est sibi ipsi contrarius, cum dicat, Ch'à parole di Giouanni andò à chiamare vn f
B., & lo menò da N. che detto

 Gio-

Giouanni le diſſe, che ſe n'andaſſe via, & che
reſtò il frate, & che penſa che l ... lo
ſupponeſſe prout in d. proceſſu Informati-
uo; poſtea dixit Quanto hò detto del. B.
C o, l'ho inteſo da Bernardino, &
90 da Don Lelio, & da Don Mutio. Qua qui-
dem ex re cum ſit ſibi ipſi contrarius in eius
dicto iurato non ſolum à teſtimonio repelli-
tur; ſed etiam de falſo conuincitur. Abb. in c.
cũ in tua. col. vlt. de teſt. Bart. l. eos. in princ.
C. de teſt. Farinac. q. 66. num. 13. Tertio
quia eſt mendax, cum dicat, q̃ qñ d. D. Inqui
ſitus ſodomitabat Bernardinum, ipſe & D.
Lelius erant eius famuli, prout in proceſſu
&c. Et tamen illo tempore non erant eius
91 famuli, prout in proceſſu Defenſiuo &c. Vn-
de mẽdax in vno mẽdax in omnibus ratione
iuramẽti, q̃ eſt indiuiſibile. Innoc. in c. frater-
nitatis de hæret. Abb. in c. teſtimonium. n. 3. de
teſt. Veronen. conſ. crim. 32. col. 4. verſ. quar-
92 ta ratio. Quarto quia eſt vilis, & pauper,
cum eius pater eſſet Macellarius, prout in
proceſſu &c. Ideò in hac capitali cauſa non
eſt idoneus teſtis. Ioan. de Amic. conſ. 78. n.
9. Corrad. in pract. tit. de teſt. verb. pauper.
Viui. in commun. opin. in verb. teſtis propter
ſolam paupertatem. Bonacoſs. in commun.
opin. par. 1. verſ. teſtes viles, & pauperes, qui
omnes teſtantur de communi opinione. Clar.
93 q. 25. verſ. Sed quæro nunquid. in fin. nam
vilitas iunctas iuncta paupertati non ſolum
teſti diminuit, ſed etiam facit eum reputari
non idoneum tam in ciuilibus, quam in cri-
minalibus ſcripſerunt Alex. conſ. 15. num 7.
Anton Gomez. tit. de delict. c. 12. num. 18.
94 Vbi teſtatur de comuni; itaq; nec ob fidem
pauper dicitur idoneus teſtis. l. Creditores. ff.
de priuileg. credit.

Quoad Donnum Lelium dicitur, quod ipſe pa-
riter pluribus de cauſis à teſtificando repel-
litur. Prima cauſa eſt, quia eſt inimicus ca-
pitalis d. D. Inquiſiti, eo quia fuit querelatus
95 ab ipſo, prout in proceſſu &c. Et quod ſola
querela criminalis pariat inimicitiam capita-
lem eſt Text. in c. meminimus. de accuſat. iũ-
cto c. de his. eo. tit. Abb. d. c. de his vbi addu-
cit concordantes. Gloſ. in l. licet autẽ. in verb.
capitalis. ff. de recept. arbitr. Bart. in l. non ſo-
lum. num. 3. & in l. filio. § ſeia. num. 1. ff. de
adimen. legat. Gram. deciſ. 33. num. 5. Vnde
quia inimicus à teſtificando repellitur per
iura ſupradd. contra Bernardinum allegata
96 Secunda cauſa eſt, quoniam in ſuis depoſi-
tionibus eſt varius, & mendax; quia primo
deponit de viſu, q̃ d. D. Inquiſitus Sodomita
bat Bernardinum, prout in proceſſu &c.
Deinde dicit, quod iudicabat, quod ipſum
ſubagitaret, prout in dicto proceſſu &c. Vl-
tra quod eſt etiam varius, & mendax, quia
dicit, quod quando ipſe, & D. Ioſeph vide-
runt d. illuſtrem D. Inquiſitum ſubagitantẽ
Bernardinum erant eius famuli; & tamen
clarè conſtat, quod illo tempore, ſeù anno,
nempè 1608. non erant eius famuli, prout
in proceſſu defenſiuo &c. Ideò per ſupradd.
non ſolum repellitur; Sed etiam per l. qui
falſa, vel varia. ff. de teſt. & vt ait Gram. vot.
31. num. 18. ſeq. poſt alios quos allegat, de
97 falſo conuincitur. Tertia cauſa eſt, quia in-
terogatus de multis, prout in proceſſu In-
formatiuo ſemper reſpondit non recordari.
& tamen Mendaces oportet eſſe memores,
& eo magis ſi ſuſpicio ſubſit de teſtimonio
falſo Fœlyn. in c. cũ in tua. de teſt. Boer. deciſ.
108. Vulpell conſ. 71. num. 4.

Quo verò ad illa, quæ deponit de Donno Mau-
ro Præsbitero 40. annorum ætatis ſuæ pre-
tenſo ſubagitato a d. D. Inquiſito, nullum
98 quippè faciunt inditium; cum omnia depo-
nat de auditu ab ipſo. c. per inquiſitionẽm.
ext. de elect. & c. cum in noſtris. in fin. ext. de
teſt. & in Auth. de hæred. & falcid. §. ſi verò
abſint. col. 1. l. teſtium. ff. de teſt. c. licet ex qua-
dam. de teſt. Rolan. conſ. 24. num. 86. lib. 1.
Menoch. conſ. 144. num. 24. lib. 2. Ratio eſt,
quia auditiones, ſiue ſermones ab alijs rela-
ti nullam faciunt fidem; quia qui ea dicunt,
quæ ab alijs audierunt, non ipſi teſtes ſunt,
ſed aliorũ afferunt voces. Simanc. Enchirid.
99 deteſt. tit. 35. num. 2. Immò teſtis de auditu
non poteſt dici teſtis. Abb. c. tam litteris. num.
5. verſ. nam talis, & ibi etiam Fœlyn. num. 2.
ante fin. de teſt. Butr. c. quoties. in fin. & ibi
etiam Abb. num. 7. eo. tit.

Quoad Nuntium dicitur, quod cum ipſe pari-
ter omnia de auditu deponat, dd. iuribus
omninò repellitur.

Cæterum cũ adhuc ſingularibus ſupradd. Teſti bus particulares ſeù ſpciales fuerint data exceptiones; vt clarius d. Illuſtri D. Inquiſiti innocentia, & iniuſta aduerſariorum perſecutio appareant, nunc ad generales eorundem exceptiones patefaciendas aggrediar.

Supradicti Bernardinus, Ioſeph, Donnus Le-
lius, & Donnus Nuntius ex pluribus alijs
quoq;

quoq; à testificando sunt repellendi. Primò quia fuerunt d. Illustris D. Inquisiti famuli, prout in processu Informatiuo; Et famuli
100 contra eorum Dominos non admittuntur, & admissi nihil probant. Text. est in l. etiam. & ibi not. omnes. C. de test. Item Text. in l. 1. § ad quæstionem, & ibi post alios Marf. ff. de quæst. Mascard. de probat. lib. 2. conclus. 533. n. 1. & conclus. 1357. n. 46. lib. Et est communis opinio. Et per plura iura, & authoritates ostendit etiam Gram. vot. 6.
101 num. 19. Immo in crimine hæresis tam priuilegiato modica eius adhibetur fides, cum suis Dominis infestissimi esse soleant, iuxta dictum Euangelistæ Mathei. c. 10. Et Micheæ. 7. Inimici hominis Domestici eius. Director. inquisit. 3. par. pag. mihi 606. comm. 115. col. 2. Immo nec etiam cum tormentis admittuntur. Marf. in d. l. 1. §. ad quæstionem, quem refert, & sequitur Mascard. de probat. lib. 4. conclus. 533. num. 9. Fari-
102 nac. q. 55. num. 20. Quod eo magis procedit, quando fuerunt expulsi è domo, vt fuerunt ipsi, prout in processu &c. Ratio est, quia sunt exosi Dominis expulsionibus. Vt per Bal. & alios. in l. Iutius T.tius. §. Iutius Ti-
103 tius. de legat. secundo. Secundo quoniam a d. D. Inquisito pluries pro diuersis delictis fuerunt carcerati, put in processu, &c. Et carceratio parit inimicitiam capitalem. Bal. per illum. Text. in l. ipsius. in secundo notab. C. famil. hercisc. Fœ yn. in d. c. repellantur n. 3. de accusat. cum alijs adductis per Marf. in l. 1 §. præterea. n. 55 ff. de quæst. Vnde quia inimici per supradicta contra Bernardinum allegata à testificando repelluntur. Tertio quia à d. D. Inquisito fuerunt accusati prout constat in Romana Curia per processum fabricatum per Reuerendissimum D. Episcopum N. Delegatum Apostolicum, eo quia malè percusserunt Vic. generalem. Et accusatio criminalis causat pariter inimicitiam capitalem iuribus supra allegatis contra Donnum Lelium: Vnde tanquã inimici à Sacra Cõgregatione fuerunt facti exempti à Iurisditione d. Illustris D. Inquisiti, prout in processu Defensiuo, &c. Et quia inimici non admittuntur contra ipsum iuribus supra allegatis.
104 Quarto quia sunt Instigatores in hac causa contra d. D. Inquisitum, quod constat per quoddam mandatum in actis productum. Et Instigatores ad testificandum non admittuntur, quia efficiuntur inimici capitales Inquisiti. l. 3. vers. an inimicus sit. ff. de test.

Aufrer. de reprobat. test nu. 89. Gabriel tit de test. conclus. 12. nu. 4. vers. contrarium. Mandos. ad Roman. cons. 420. litteram A. vers. Sed contrarium tenet, Mascard. de probat lib. 3. cõclus. 1317. n. 11. seq. Quod procedit ẽt in delictis occultis, & difficilis probationis, vel vbi aliàs veritas haberi nõ potest. Bertaz. cõs. 528. n. 6. lib. 2. Quintò quia sũt criminosi; nanque ob furta frumenti, & ordei; quæ derobauerunt d. D. Inquisito, nec non quia derobauerunt quoque, & occiderunt quandam vitulam, fuerunt inquisiti, & carcerati in Tribunali Audientiæ Trani, prout
105 in processu Defensiuo. Et criminosi à testificando repelluntur. c. testimonium. de test. c. constituimus. 3. q. 5. Abb. in d. c. testimonium. Gram. vot. 22. nu. 2 & 7 & cons. 26.
106 num. 23. Et maximè cum alijs etiam de causis prout in processu Informatiuo, &c. sint malæ, & culpatæ vitæ. l. 3. vers. culpatæ vitæ. ff. de test. Alex. cons. 11. vol. 1. Crott. tract. de test. num. 46. c. testimonium. Immo cum sint culpatæ vitæ, & viles præsumuntur subornati. Bal. cons. 253. vol. 2. Bonacoss. de præsumpt. in littera T. vers. testes viles. pag. mihi 312. Qua de re nullam faciunt fidem, etiamsi in tortura deposuerint. Dixit Barbat. tract. de test. & d. c. testimonium. par.
107 2. num. 15. vers. & ideò Bart. Sexto quia supradd. prætensa crimina deposuerunt sub spe impunitatis ipsis promissæ à Iudice substituto ad fabricandum processum in partibus; prout in processu Defensiuo, &c. Ideò eorum depositiones non solum non præiudicant d. D. Inquisito ad condemnationem;
108 Sed etiam huiusmodi impunitatis promissio est contra publicam vtilitatem. Boss. tit. de
109 examinat. Reorum. num. 16. & 18. Ratio est, quia homines malitijs illaquecare non licet. l. Item si precio. § fin ff. locat. c. farè de renunt.
110 Quod procedit etiamsi legitima præcederent inditia: Nec ab re quia Iudex hoc modo dolosè agit promittendo impunitatem, vt
111 alliciat testes ad falsum deponendum: Et sic impunitatis promissione, quam Iudex promittere non potest, Inquisitus condemnari nullo modo valet. Ità expressè testatur Suarez. in Addit. ad Anton. Gomez. varia. resolut. tom. 3. c. 12. Rubr. de probat. delict.
112 num. 6. Septimò quia nimis animosè deposuerunt. Crauett. cons. 249. numero 4.
113 Octauo quia per eundem, præmeditatumq; sermonem deposuerunt; vnde suspecti sunt, quod antea coniurauerint. l. 3. §. 1. ff. de test.

Dec.

Dec.conſ.627. Pariſ.conſ.55.lib.4. Farinac.
114 conſ.5. n. 63. Immo quia eandem referunt
cauſam,atq; rationem,præſumi debet,quod
fuerunt ſubornati. Vt not. Spec. tit. de teſt.
§.1.verſ.Item quod teſtes.Bart.in l.35.ideo-
115 que.ff.de teſt. Alex.conſ.137. vol.2. Nono
quia omnes ſunt infames, ideò à teſtimonio
repelluntur iuribus ſupra contra Bernardinũ
allegatis, Et quamuis teſtes infames, ſeu in-
habiles admittantur in crimine occulto, &
difficilis probationis, & quando per alios ve
ritas haberi non poteſt; tamen ſemper intel-
liguntur admitti ad præſumptionem facien-
116 dam tantum, aut ad inquirendum, idest ad
aſſumendas informationes,non autẽ ad pro-
bandum;cum ad probandũ debeant eſſe om-
ni exceptione maiores, prout etiam ad tor-
quendum. l. ſciant cuncti. verſ. teſtium ido-
neorum. C.de probat.l.qui vltimò in fin. ff.
de pœna.quam allegat Bart. in l. cunctos po-
pulos. & declarat.ibi Iaſ.nu. 51. Farinac. q.
56.nu.121. & q 43 n.115. Soc.Iun.de reg.
117 425. in 1. fallent. Nec mirum videri debet,
quia ſemper detrahendum eſt de eorum fide
propter eorum inhabilitatem. Boſs.tit.de in-
dit.n.165.ad fin.& 177.verſ.non tamen cre-
118 das: Ratio eſt euidens,quia perfectũ non po-
teſt oriri ex imperfecto.Aym.de antiq.temp.
in verb.teſtis quicquid. in lib.officialis.n.17.
& 19. Natt.conſ.298. nu.10.lib. 2. Gabriel
tit.de teſt.concluſ.7.nu.8.lib.1. Rolan.conſ.
98.nu.34. Bertaz.conſ.28.n.3.& conſ.234.
nu.1.lib.1. Vbi de communi opinione teſta-
tur. Matt. ſing. 477. Dec conſ. 133. vol.4.
Gram. conſ.45. Farinac. conſ.6. num. 19.
119 Alia quoq; adeſt ratio, quia fundamentum
120 teſtimonij eſt fides; Infamis verò caret fide,
cum eius ſtatus ſit maculatus iuris diſpoſi-
tione. l.iuſta.ff. de manu. vindit. & Abb. c.
teſtimonium.nu.6. Fœlyn ibi nu.10.de teſt.
Et quidem abſurdum eſt dicere, quod quis
conuincatur ex dictis infamium. Et eo ma-
gis quando plures patiuntur exceptiones,
& defectus, vt hi; nanque tortura purgat
vnum tantummodo defectum (vt pluries
dictum eſt) & non duos vel plures. Burſatt.
cõſ.71. ad litteram N. Farinac.q.43.n. 178.
circa med.& conſ.79.nu.10. Quarè omninò
dicendum eſt,quod ad Reum conuincendum
requiruntur teſtes idonei, & omni exceptio-
ne maiores. Tradit Boſs. tit.de conuict. n.9.
Et ad propoſitum faciunt alia iura allegata
contra Bernardinum.

Nec facit,ſi dicatur,quod hi teſtes contra d. D.
Inquiſitum examinati ſunt quatuor, quoniã
121 Infames non ſupplentur numero,ſed omnes
à teſtimonio repelluntur. Gram. deciſ.11.n.
122 2. Becc. conſ.85.n.19.lib. 1. Ratio eſt, quia
quod nihil eſt, ſupplementum non recipit. l.
123 ſed ſi manente. ff. de precar. Et ex pluribus
imperfectis in ſua ſpecie non poteſt vnum
124 perfectum reſultare.l.1.C.minor.tutel. Vltra
quod etiam Infamis in criminalibus aliũ in-
125 famem iuuare non poteſt; Ratio eſt,quia ne-
mo dat quod non habet. Quinimò quando
Infantes admittuntur, non admittuntur vt
integri. Butr. conſ. 24. in fin. Alciat. reg. 1.
præſumpt.39. nu.5. Boſs.tit.de indit.n.176.
etiam quod fuerint ad funem adducti. d. l.
ſciant cuncti.verſ. teſtium idoneorum. C.de
probat. & id quamuis in delicto occulto, &
difficilis probationis. ſcripſerunt Aym conſ.
6. num.55.ſeqq. & conſ. 149. num. 11.ſeq.
Et iſta concluſio ab omnibus approbata, &
recepta eſt. Natt. conſ.298. num.6.

Quibus ſic ſtantibus humiliter ſupplicatur D.
S. Illuſtriſſimæ ac Reuerendiſſimæ d. Illu-
ſtrem D. Inquiſitum iuris medio liberare di-
gnetur,a tam iniqua, & iniuſta perſecutione
ſuorum ingratiſſimorum famulorum; quod
ſingulari gratia reportabitur, &c.

Quarè, &c.

DE CONFESSIONE REI CONTRA FISCVM.

SVMMARIVM.

1 *Confessio iudicialis quid sit.*
2 *Vt praeiudicet quot & quae requirantur, & n 4.*
3 *Quot modis fit in iure.*
5 *Iudex debet sedere pro tribunali.*

CAPVT I.

De confessione iudiciali in genere.

1 CONFESSIO iudicialis est certa, & clara assertio, idest responsio eius de quo queritur in Iure coram legitimo Iudice facta, & ad hoc vt praeiudicet, debet
2 habere, quae in his versibus continentur, videlicet, Maior, sponte, sciens, contra se ius sit, & hostis. Nec natura neget, fauor, & lis, iusue repugnet. Vide haec in allegationibus singulorum in Glos. c. Nos in quemquam 2. q. 1. in verb. confessum, Host. in summ. de
3 confess. n. 1. Et fit in Iure tripliciter, scilicet, ore, facti euidentia, & interpretatiuè, idest contumacia. c. nullus dubitat, de praesumpt.
4 & praeiudicat dum fit in Iure, scilicet, in iudicio coram Iudice competente, & Aduersario praesente; quod intelligitur per dictionem hostis supra positam; item si per litis contest. nec fit contra naturam, vt cum occidisse, qui viuit secundum Ber. in glo. praeallег. Azz.
5 in summ. C. de confess. Sed vtrum necesse sit quòd fiat coram Iudice pro tribunali sedente, Marant. in suo spec. in 5. actu 2. par. iudic. nu 30. testatur de magis communi, quod sic, in causis requirentibus plenam causae cognitionem.

SVMMARIVM.

1 *Confessio extraiudicialis quid sit.*
2 *Quando faciat inditium ad torturam.*
3 *Quis dicatur omni exceptione maior.*
4 *Ratio quare confessio probata per vnum testem non omni exceptione maiorem non faciat inditium ad torturam.*
5 *Etiam in causa lesae maiestatis etiam de visu, & scientia, etiam in crimine haeresis.*
6 *Quando etiamsi testis sit fidelis Iudex possit abstinere à tortura.*
7 *Testis solus non facit inditium & num. 10.*
8 *Ratio.*
9 *Standum est regulae quousque non constet de exceptione.*
11 *Quo casu non faciunt inditium etiam in omni exceptione maiores, nisi sint contestes de loco, & tempore.*
12 *Ratio.*
13 *Confessio extraiudicialis vt praeiudicet, coram quibus facta esse debeat.*
14 *An coram rogatis.*
15 *An duo testes singulares faciunt semiplenam probationem.*
16 *An etiam plenam.*
17 *An inditium veritatis.*
18 *Confessio extraiudicialis geminata plenè praeiudicat.*
19 *Etiam non geminata de aequitate canonica, etiam parte absente.*
20 *Authoris opinio est quod testes singulares nihil probent.*
Quod sint suspecti de falso.
21 *Confessio extraiudicialis etiã probata per dd. testes idoneos, & verisimilis non praeiudicat, nec facit inditium nisi concurrant mala fama, aut aliqua suspicio.*
23 *Vt praeiudicet debet esse probabilis.*
24 *Emanata in carcere non officit.*
Ratio.
25 *In tormentis iterata ratificari debet. Etiam in causa haeresis.*
Ratio.

26 Con-

26 *Confeſſio extraiudicialis non ex propoſito facta non facit inditium ad torturam.*
27 *Idem coram inboneſtis mulieribus.*
28 *Idem ſi eſt probata per teſtes pauperes.*
29 *Confeſsio extraiudicialis facit, vt quis dicatur tantum inditiatus.*

CAPVT II.

De Confeſsione extraiudiciali.

1 Confeſſio extraiudicialis eſt, quæ non fit in iudicio, nec coram Iudice Maran. loco citato nu. 2. & de ſe multa exigit dicen-
2 da. Primo, quod probata per vnum teſtem nullum in cauſa criminali ad torturam parit Inditium, niſi d. teſtis ſit integer, idoneus, inuulnerabilis, & omni exceptione major, vt dicunt omnes relati per Clar. q. 21. verſ. vnus teſtis, Bald. conſ. 41. in fin. lib. 5. Farinac. q. 37. nu. 58. & ſeq. Franc. Becc. conſ. 67. n. 15. & conſ. 67. nu. 15. & conſ. 85. nu. 3. Bertaz. conſ. 332. nu. 5. idem Farinac. conſ. 39. nu. 4. c. licet de teſt. Dec. conſ. 429. Placius Rubeus in allegation. de hæreſi §. 1. Franc. Curt. de teſt. n. 101. in fin. verb. præmiſſa clarè præcedunt ſeq. Abb. in c. inquiſitionis §. tertij n. 11. extra de accuſat. Gramm. deciſ. 34. n. 28. Bart. l. maritus. ff. de quæſt. Gram. vot. 30. n. 31. per text. in d. l. maritus. Bal. in l. fin. C. famil. hercíſc. & l. admonendi. C. eo. Brun. de indit. & tortur. num. 6. 9. & 25. q. 3. Bal. l. fin.
3 vol. 2. C. de probat. & ille dicitur omni exceptione maior, cui nihil poteſt opponi, ſuperãs etiam omnem friuolam exceptionem, & nullum prorſus patitur defectum, ſeu maculam, imò & vndique eſt inuulnerabilis, alias ſecus. Gloſ. in §. item verborum. inſtit. de inutil. ſtipul. tradit Bero. c. At ſi clerici. n. 136. & ſeq. de iudic. Fel. c. olim nu. 8. verſ. fallit, de reſcript. Alex. conſ. 180. col. 2. lib. 6. Gram. conſ. crim. 59. n. 17. lib. 1. §. item Cornelio. Gloſ. in d. l. maritus. in verb. illicitè in fine. ff. de quæſt. Clar. d. q. 21. vbi refert te-
4 ſtantes de communi omnium, & reprehendit Iudices, qui de facili ex depoſitione teſtis inhabilis Reos torquent. Ratio eſt, quia omnis macula, quilibet defectus, & exceptio etiam minima ſiue in dicto, ſiue in perſona teſtis impedit torturæ effectum, vt poſt multos oſtendit idem Clar. d. q. 21. Rolan. conſ.
5 7. nu. 3. & 10. vol. 1. Et quod vnus teſtis niſi ſit omni exceptione maior non ſufficiat ad torturam etiam in cauſa læſæ maieſtatis, vel ſimoniæ, tenet Alex. conſ. 11. num. 1. lib. 1. Quamius ſit de viſu, & ſcientia. Immò nec etiam ſufficit in crimine hæreſis. Director. Inquiſit. 3. par. pag. mihi 592. comm. 10. quando tamen nulla alia concurrant inditia. Roman. conſ. 45. incip. quædam mulier. num. 4. Clar. d. q. 21. & hanc ſententiam vocat communem, vt dictum eſt, Anton. Gomez. tom. 3. var. reſolut. c. 13. num. 7. Carrer. in pract. crim. num. 110. verſ. 1. maius inditium, qui-
6 bus omninò ſcribendum. Non dubito tamen poſſe quãdoque Iudices à tortura abſtinere, etiam ſi adſit vnius teſtis fidelis dictũ, quando Reus eſt eius qualitatis, & probitatis, vt facile dictum præſumi non poſſit. Director. Inquiſit. 3. par. cõm. 10. pag. mihi 596. col. 2.
7 Et ideo teſtis vnicus nullum prorſus facit inditium, quia dictum vnius, dictum nullius, & eſt etiam ſingularis l. iuſiurandi. C. de teſt. cap. veniens in fin. de elect. c. licet. in fin. de teſt. & quod teſtis ſingularis nullam faciat probationem vide c. Bonæ. de elect. c. in omni negotio. de teſt. cap. cum dilect. de elect. cap. licet cauſam. vbi not. omnes. de probat.
8 Ratio eſt, quia ſingularitas teſtium diuidit, & lacerat teſtimonia, cùm omne diuiſum ſit lacerum. Bal. conſil. 25. col. 1. in fin. lib. 3. Crauett. conſ. 41. in fin. & ideo dicit Bal. in d. l. iuſiurandi. col. 3. quod ſingularitas teſtium arguit dolum; Idque à Iure diuino ſtatutum eſſe ignorat nemo, Deuteron. c. 19. non ſtabit teſtis vnus contra aliquem quicquid ille peccati aut facinoris fecerit, ſed in ore duorum, vel trium ſtat omne verbum; & id lex Pontificia, & Cæſarea comprobarunt d. c. in omni negocio, d. c. licet in fin. de teſt.
9 & d. l. Iuſiurandi, & huic regulæ ſtandum eſt donec de exceptione, & fallentia non conſtet Bart. in l. 2. nu. 1. ff. ſi quis in ius vocat. Dec. in l. 1. n. 77. de reg. iur. Menoch. conſ.
10 98. nu. 15. lib. 1. Additur etiam, quod vnus teſtis nullum facit inditium, quia cum confeſſio extraiudicialis ſit inditium à remotis in eo duo requiruntur teſtes. Gloſ. & ibi Bart. in l. fin. C. famil. hercíſc. Blanc. de indit. nu. 207. d. l. fin. C. famil. hercíſc. Ruyn. conſ. 72. n. 4. Caſtr. conſ. 109. verſ. qui teſtis, & conſ. 143. nu. 3. lib. 2. Hercula. de probanda negatiua nu. 98. verſ. is fallit, Crauett. conſ.
11 252. nu. 16. verſ. te ire videmus, Immo nec ſufficiunt duo teſtes etiam omni exceptione maiores, niſi ſint conteſtes de loco, & tempore d. Gloſ. d. l. fin. Brun. de indit. num. 206.
12 vbi adducit concordantes, Ratio eſt, quia in indi-

inditijs remotis testes non contestes de loco, & tempore dicuntur singulares, ideo, vt supra dictum est, nullum pariunt inditium, nec alicui præiudicare possunt, Gloss. in d. l. fin. in verb. vel inditijs. C. famil. hercisc. quam communiter approbatam testatur Boss. tit. de indit. num. 18. & seq. Clar. q. 22. in princip. Farinac. q. 82. n. 44. & seq. Nec abs re videri debet, quia per testes singulares non probatur inditium d. l. fin. vbi Glos. notab. in d. verb. vel inditijs. Curt. Iun. communem dicens cons. 309. n. 7. & seqq. vol. 3. Alexand. d. cons. 180. nu. 5. lib. 1. Paris. de scindic. fol.
13 301. vers. quia communiter. Secundo, quod confessio prædicta vt præiudicet, debet fieri non solum coram idoneis, & legalibus testibus, sed requiritur etiam, quod dicti testes sint honesti viri, l. quæro. §. fin. de ædilict. edict. Ea ratione, quia confessio non infert delictum quando inest suspicio falsitatis, & doli, notat omnes in l. 1. C. de suffrag. Natt. cons. 438. nu. 9. Tertio, quod dicta confessio est probanda à testibus, qui fuerint rogati ad ipsam audiendam, & non quod fortuitu audiuerint, Glos. c. de his. in verb. audierunt, 3. q. 9. quod est mirabile dictum ad excludendum inditium confessionis extraiudicialis, & ad excludendam torturam. Et id secundum
14 Bero. post d. Gloss. quam allegat in d. c. At si Clerici. num. 136. de iudic. vbi dicit quod ab ista opinione Glosæ non est recedendum quando agitur de graui præiudicio, vt puta in criminalibus, quod not. omnes in d. l. 1. C. de suffrag. & not. vbi supra, & nullus reperitur contradictor, aliàs talis confessio esset inuer similis, & informis, non autem certa, & qualificata, prout esse debet, & ideo non est attendenda Brun. de indit. par. 3. num. 15.
15 Carrer. pract. crim. num. 120. Quarto, quod confessio extraiudicialis per duos testes singulares probata semiplenam inducit probationem quando dicti testes deponunt fuisse emanatam parte præsente, l. cum de indebito. §. fin. de probat. l. quoniã iuncta gloss. de his qui not. infam. ità tradunt Bart. Alex. Ias. & Rip. in l. admonendi. de iureiurand. Butr. & Imol. in c. fin. de iureiur. Alex. cons. 24. n. 40. lib. 2. & Ioan. de Grass. in tract. arbitr. iudiciar. §. alia Glossa & Abb. in c. fin. de success. ab intest. Alex. cons. 39. nu. 8. lib. 5. Corn. cons. 113. n. 6. lib. 1. Afflict. decis. 12. n. 2. & decis. 337. n. 6. vbi de communi, & maximè quando inter illos adest Religiosus testis Castren. cons. 143. circa fin. vers. tum quia. par. 2.

Quamuis Glos. l. ob carmen. §. fin. de test. cum alijs allegatis per Surd. consil. 49. dicat
16 quod d. confessio cum sit actus reiterabilis plenè per testes supradictos parte præsente emanata probat, quia omnes coniunguntur ad plenam probationem constituendam, cũ ad eundem finem tendant, Aym. cons. 207. num. 6. Rolan. cons. 82. num. 45. lib. 2. Alex. cõs. 53. n. 4. lib. 1. & cõs. 24. n. 42. Socin. Iun. cons. 99. n. 15. lib. 2. Ac etiam dicat, quod si Iudici scrupulus remaneret, potest iuramẽtum in supplementum deferre. Alex. d. cons. 53. nu. 5. & seq. lib. 1. Castren. d. cons. 143. in fin. par. 2. vbi quod ab ista opinione tam in iudicando, quam in consulendo non est recedendum. Nec mirum videri debet, si supradicti DD. talem habeant opinionem, quia alij etiam dicunt, quod dicta confessio quando fuit probata per dictos testes, quamuis parte absente emanata, semiplenam inducit probationem; prout Ioann. Crot. cons. 85. nu. 10. quod etiam exornat Petr. Duen. in reg. 4. & reg. 120. Marant. in 6. par. in tit. de confess. §. quintus actus. circa princ. Ludou. decis. 9. nu. 1. Immo etiam alij dicunt,
17 quod non solum semiplenè probat, sed etiã facit inditium veritatis, vt Socin. Iun. cons. 32. nu. 17. lib. 1. & cons. 8. num. 20. lib. 2. & cons. 89. nu. 2. eo. lib. Cephal. cons. 297. n. 2. lib. 2. Afflict. d. decis. 337. num. 5. Felin. in c. si cautio. de fide instrum. & idem Ludouic. ibidem nu. 2. hac quidem ratione quod talis geminata confessio æquiparatur confessioni iudicali, tradit Marant. vbi supra nu. 15. vers. tertio limita. Ias. in l. triticum. nu. 10. de verb. obligat. Dec. cons. 163. num. 2. Ias. in l. admonendi de iureiuran. nu. 149. uers. pro ista opi-
18 nione, vbi dicit, quod ista geminata confessio plene præiudicat sicut confessio ipsa iudicialis, quem sequutus est Petr. Pthol. num. 110.
19 Imo dicit, quod etiam si non fuerit geminata, sed simplex, tamen de æquitate Canonica plenè probabit, etiam parte absente; tradit quoque Cephal. d. cons. 297. nu. 5. Marant. vbi supra Ias. in l. tale pactum col. 2. de pact. Ioseph. Ludou. d. decis. 9. nu. 4. & seqq. Seraph. decis. 486. nu. 6 & eo magis ipsam dicunt probare, cum simus in statu Ecclesiæ, vbi d. ius Canonicum est omnino seruandũ per tradita à Bart. in l. priuilegia, vers. vt loquitur in temporalibus, C. de sacrosanct. Eccles. & Dec. cõs. 542. n. 6. vers & ista æquitas. Et quod dicta æquitas sit seruanda asserunt Anton. de Butr. & Felin. in d. c. si cautio, de fid.

de fid.instrum.in 7. col. verſ. fallit ſecundo, vbi allegant gloſ.in 1.q 7. cap. quoties cordis oculus, & idem admittit Caccial. in d. l.
20 admonendi nu. 190. Tamen vt mea opinio fert,confeſſio extraiudicialis per dictos teſtes probata nec præſente,nec abſ.nte parte emanata vti inuerisimilis Reo non præiudicat, Blanc.de indit.nu. 207. & teſtes.deſuper deponentes nihil probant, immo dicuntur ſuſpecti de falſo, Abb.per illum text.in c.quia veriſimile in fin. de præſumpt. refert, & ſequitur Iaſ.l.ſi extraneus in 4.notab.ff.de contit.ob turp. cauſ.Dec.conſ.93.col.2.& conſ. 110.col.5. Et Iudex ex cauſa poteſt nullam adhibere fidem dictis teſtibus; & iuſta cauſa
21 nõ credẽdũ eſt, quia deponunt inuerisimile, namq; inuerisimile eſt, quod Reus voluerit confiteri delictum teſtibus vel parte præſẽte, vel abſente nulla exiſtente coniunctione ſanguinis, ſeu ſaltem magna cum eis familiaritate, Felin.c. auditis,col.3.de præſcript. quẽ refert,& ſequitur Curt. Iun.conſ.17. col. 2. poſt med. & conſ.52.col.3 verſ. puto igitur poſt Bart. l. Lucius in fin. ff. de his, qui not. infam. quod eo magis dicendum puto,quãdo præfati teſtes de aſſerta confeſſione ex abrupto,& incidenter facta deponunt, Domin. c ſciendum 29 diſtinct. Natt.conſ.6.num.4.
22 Immo d. confeſſio extraiudicialis etiam ſi eſſet veriſimilis, & probata per dd. teſtes idoneos, & legales adhuc non præiudicat, nec vllum ad torturam parit inditium, quando cum ea non concurrit mala fama, aut aliqua ſuſpicio, Blanc.de indit.nu. 36. & 207. Viu. opin. 138. nu. 7 Immo requiritur, quod ſit probata non ſolum per duos teſtes idoneos, ſed etiam quod dd. teſtes ſint conteſtes,& d. confeſſio ſit coarctata de loco, & tempore, quia quando non ſunt conteſtes de loco, & tempore,dicũtur ſingulares, vt ſupra dictum eſt,qui non probant confeſſionem extraiudicialem, quæ eſt inditium remotum à dicto delicto,Gloſ. & Bart.in d l.fin.C.famil.herciſc. Blanc.de indit. nu. 206. Burſatt. conſ. 166.nu.20.& ſeq lib.2. Bertaz.conſ.559.& conſ.494.num.5.& ſeq. Vltra quod confeſſio extraiudicialis emanata ſimpliciter ſine loco.& tempore, quia eſt informis, & ſimplex,nõ dicitur probata per teſtes ſingulares, Diaz.in terminis homicidi reg.125.in prin a limit.verſ.ſublimita num.4. Marſ.in l.de minore,num.36. in fin.ff.de quæſt. Ludou. Peguer. deciſ.crim.17.nu.3.& ſeq.vbi de com-
23 muni. Quinto, quod confeſſio prædicta vt præiudicet, debet eſſe probabilis, alias non attenditur,nec vllum ad torturam parit inditium. Iaſ.in l.magiſtratibus nu.7.ff.de iuriſd. omn. iud. Foller. in pract. crim.in verb. & ſi confitebuntur, vbi nu.5 & 7. inuehit contra Iudices aliter facientes, Malcard. de probat.
24 concluſ.350. nu.18.vbi alios refert. Sexto, quod dicta confeſſio emanata in carcere non afficit,quando non fuit probata per duos teſtes conteſtes de loco, & tempore, vt poſt Blanc.& Carrer.quos allegat,oſtendit Bertaz.
25 conſ. 396. num. 8. Septimo quod confeſſio extraiudicialis quamuis in tormentis iterata, tamen ratificari debet etiam in cauſa hæreſis, tum quia ius generaliter diſponit confeſſionẽ etiam in tormentis ratificandam; tum etiã quia cum confeſſio ſupradicta iam ſit ſuum effectum operata, videlicet quod reus ex ea torqueri poſſit,non debet alium effectũ operari,vt ſcilicet non requiratur ratificatio. Ita alleūt,& bene Anton.Gomez.tom.3.variar. reſolut. nu.8. verſ. 2. Director. Inquiſit. par.
26 3.pag.num. 599 col.1. Octauo, quod dicta confeſſio abſque propoſitio facta, quamuis concludenter probata, tamen non facit inditium ad torturam, Iaſ.in l.magiſtratibus.nu.
27 7.ff.de iuriſd. omn. iud. Nono,quod eadem confeſſio quando fuit facta coram inhoneſtis mulieribus non præiudicat inquiſito, l. quero.§ fin.ff.de ędilit.edict.vbi dicitur quod credendum eſt cõfeſſioni extraiudiciali factæ per ſeruum coram honeſtis perſonis, Felin.
28 c.olim,nu.8.verſ.fallit,de reſcript. Decimo, quod prædicta confeſſio non debet probari per teſtes pauperes,& viles, ita Bero. in c. at
29 ſi Clerici,nu.137.de iudic. Vndecimo, quod confeſſio extraiudicialis ſola non facit, vt quis dicatur conuictus,ſed tantum inditiatus, vt tradit Curt. Iun. conſil. 309. num. 6.volum. 3. Blanc. tract. de indit.num.204.

CAPVT III.

De Confeſſione iudiciali ambigua.

Confeſſio iudicialis ambigua debet intelligi, & regulari ſecundum confitentis intentionem, text. in l. ſi quis intentione. ff. de iud.

SVMMARIVM.

1 *Quis dicatur ſponte confeſſus.*
2 *Confeſſus in carceribus non dicitur ſponte.*

3 *Nec*

3 *Nec supplet defectum corporis delicti.*
4 *Etiamsi sit de delicto particulari.*
5 *Corpus delicti debet aliunde constare, quam ex confessione Rei.*
Ratio.
6 *Requiritur perseuerantia, vt sequatur condemnatio.*
Ratio.
7 *Debet pluries ratificari in criminalibus.*
8 *Confessio nulla interrogatione Iudicis facta est nulla.*
Ratio.
9 *Confessio præsumitur potius ob metum.*
10 *Maximè à capto sine inditijs.*
11 *Quando possit reuocari.*
12 *Reus, qui reuocauit confessionem errore probato non potest vt varius torqueri.*
13 *Ratio quare cõfessio spõtanea possit reuocari.*
14 *Confessio spontanea non dicitur probatio.*
15 *Confessio spontanea etiam ratificata in tortura sine alijs adminiculus de graui delicto non præiudicat.*
Ratio.
16 *Confessus sponte debet mitius puniri.*
17 *Referenti se Fisco priusquam per alium deferatur est ignoscendum.*

CAPVT IV.

De confessione iudiciali spontanea.

1 QVoad confessionem spontaneam, dicitur quod ille sponte dicitur confessus, qui in primo examine nulla precedente interrogatione liberè delictum fatetur, etiam ꝙ vocatur, & citatus existat Bero. in c. At si clerici, extra de iudic. ad idem adduco Anan. in c. de hoc, num. 4. & seq. quem refert, & sequitur Felin. num. 5. vers. in ea Glos. extra de simon. vbi dixit, quod sponte eum confessum credit, qui statim tractus ad iudicium confitetur; vide etiam Tiraquell. caus. 30. de pœn. n. 10. & seqq. vbi cum Bart. Bal. & alijs ibi per eum relatis concludit, quod sponte confessus non solum dicitur ille, qui tractus ad iudicium statim interrogatus antequam testes recipiantur fatetur, sed etiam ille, qui post negatione statim confitetur, dummodo Accusator, vel Iudex ex illa negatione non fuerint onerati probandi necessitate, quod & idem voluit Hippol. Riminal. conf. 245. nu.
2 59. & seq. lib. 3. Illum tamen animaduertendum est, quod sponte confessus non dicitur ille, qui confessus est in carceribus, quia tunc dicitur, quod metu tormentorum confessus fuit; tradit Anchar. conf. 120. Barbat. cõs. 70. vol. 4. Cæterum vtcumque sit huiusmodi cõfessio non sufficit ad condemnationem, nisi constet de delicto, Gram. conf. 60. Brun. de indit. 4 q. principali num. 11. Caslo. de malefic. c. 1. Vulpell. conf. 5. num. 1. & conf. 147. num. 5. Farinac. tit. de inquisit. nu. 15. Blanc. de quæst. nu. 18. Boss. tract. de delict. in princ.
3 Immo nec etiam supplet defectum corporis delicti, Bart. l. Diuus. ff. de milit. testam. Bald. l. vnica C. de confess. Gram. decis. 2. num. 28. Franc. Becc. conf. 70. nu. 2. & seqq. lib. 1. vbi ampliat id procedere non solum in confessio ne generali emissa per carceratum se plura commisisse delicta, sed etiam in speciali de
4 aliquo delicto particulari, nãque de delicto, seu eius corpore constare debet: tradit Hip-
5 pol. conf. 8 nu. 2. Immo & aliunde constare debet, quam ex confessione Rei, Alex. conf. 19. col. 1. vol. 1. Ratio est, quia non est in potestate alicuius cum sua confessione facere delictum, vbi non est delictum, Aym. conf. 82. num. 119. vol. 1. & conf. 262. num. 3. & seq. vol. 2. Et si aliter diceretur quis esset dominus membrorum suorum contra l. liber
6 homo, ff. de l. Aquil. Vltra quod ad condemnandum requiritur quod Reus perseuerauerit per text. in l. 1. §. si quis vltro. ff. de quæst. Nam quando confessio nõ est perseuerata, non nocet confitenti, Hippol. §. post quam n. 22. allegat rationem, quia spõte cõfitens delictum, de quo vertitur pœna suæ vitæ, non videtur in plenitudine sui intellectus ob metũ Iudicis, sed potius videtur delirare, & nõ esse sanæ mẽtis, refert, & sequitur Paul. Merend. conf 91. n. 50. lib. 2. Inter. cons. crim. diuers. Quare cautius est ꝙ ratificetur Corrad. in pract. tit de cõfess. crim. n. 4. Mõtecell. reg. 29. n. 2. Put. de syndic. in verb. tortus c.
7 1. n. 13. vbi quod cõmuniter receptũ. Imò in criminalibus debet pluries ratificari, alioquĩ nõ præiudicat, Raphael Cuman. cõs. 158. col.
8 2. Mars. in pract. §. postquã n. 22. Nec abs re, quia cõfessio spontanea Rei nulla præcedẽte interrogatione Iudicis emanata redditur nulla & non attenditur, Gloss. & ibi Bart. in l. post legatũ, §. his vero, ff. de his, quibus vt indign. Bal. in Auth. sed nouo iure, 2. notab. C. si cert. pet. Nõ enim verisimile est ꝙ quis vltro confiteatur, ꝙ vitã adimit, ꝙ abhorret natura, ꝙ conseruari desiderat, mortem vero deuiat. Ita formaliter scribit Anchar. in celebrato conf. 24. nu. 4. Hinc infertur, quod confessio

ſpontanea ob metum dicitur facta, cum nemo contra ſe confiteri præſumatur, argum.l. fin.C.arbitr.tutel.l.generaliter, C. de non numer.pec.Claud.ad Bertaz. conſ.29. in littera
10 C. vbi adducit concordantes. Et maximè præſumitur facta ob metum quando emanauit ab aliquo capto abſque inditijs, Boſſ. tit. de carceribus nu. 22. ad med. verſ. & ideo ſi detentus,& Alex.quem allegat conſ. 52. nu.
11 168. vbi de communi. Et quamuis aliqui DD.dicant, quod Reus docendo de erronea eius confeſſione poſſit ipſam reuocare, Aret. c.cum dilecti.in vlt. verb.de accuſat.Bart.in l. non fatetur.ſub n.10.verſ.ſi verò in iudicio, ff.de confeſſ.l.de ætate, §. fin. ff. de interrogat.act.Brun.de indit.num.7.q.6. Tamen id dicitur in aliquibus caſibus, nempe quando eſt generalis, & incerta, quia efficax non eſt ad integram probationem: Vrgere tamen Reus poteſt,& debet,vt verum fateatur,l.certum,ff.de confeſſ. Item quando fuit facta per minorem, nam minor 25. annis reſtitutione in integrum petita ſi læſus fuerit iniuſta confeſſione,eam reuocare poterit, d.l. certum. §. vlt. de confeſſ. Item quando Reus aliquid per errorem confeſſus fuit, namque errore poſito confeſſionem reuocare poterit, non enim fatetur qui errat, l. ſi per errorem ff. de iuriſd.omn.iud.& qui probabili errore deceptus,eſt,& poſtea plenius inſtructus retractare poteſt confeſſionem d.l. non fatetur. ff. de
12 cõfeſſ.d.l.de ætate,§.vlt.de cõfeſſ.l.Vnde Neratius,§.vlt.ff.ad l.Aquil.l.1.§. ſi quis vltro. ff.de quæſt.Simanc.Enchirid.tit. 25. de confeſſ.num.5.& ſeqq. Item quando perſuaſione Aduerſarij,& ſub ſpe veniæ fuit facta,tenet Alex.conſ.47.nu.16.lib.1.Hippol.d.l.1. §.quæſtioni,num.12. ff. de quæſt. vbi dicit, quod ſicut iuramentum, (vt inferius etiam dicetur) dolo extortum nocere non debet iuranti. ita etiam confeſſio dolo extorta non debet nocere confitenti.Item quando d.confeſſio emanata incontinenti reuocatur, non requiritur erroris probatio Boſſ.tit. de confeſſ.num.63. Immo Reus poteſt ipſam reuocare ſi metu tormentorum fuit facta. Item quando dicta confeſsio non continet locum, & tẽpus,ſicut inquiſitio, & accuſatio poteſt reuocari.Boſſ.tit.de confeſſ.nu.43. Et quando Reus ipſam reuocauit errore probato, nõ poteſt vti vatius torqueri Boſſ. d. tit.nu. 63.
13 Nec ab re dicitur confeſsionem ſpontaneam reuocari poſſe, quia confeſsiones non ſunt habendæ pro exploratis facinoribus, facit text.in d.l. 1. §. Diuus, ff. de quæſt. Immo
14 dicta confeſſio nõ dicitur propriè probatio, Boſſ.tit.de conuict.num.8. Sed quidem delicti relatio, vnde non debet attendi, & hac potiſſimum ratione, quia in criminalibus probationes debent eſſe luce meridiana clariores, l. ſciant cuncti, C. de probat. Immo Reus poteſt illam reuocare etiam non docto de errore, Iaſ.in d.l.magiſtratibus,col.2.ff.de iuriſd.omn.iud.Petraſancta ſingul.67. Brun. tit.de indit.fol.3. verſ.ſed ſi confeſſio, Ioan. de Arnon.ſingul. 49. Ratio eſt, quia in criminalibus non poteſt reus renunciare defenſionibus ſuis, Gloſ. ſingul. in l. pactum inter hæredem, ff. de pact. Et quia dicta confeſſio eſt nudi facti l. error. ff de iur.& facti ignor. Immo etiam in tortura ratificata ſine alijs
15 adminiculis de aliquo graui delicto confitenti non præiudicat. Non enim veriſimile eſt, quod quis vltro confiteatur quod vitam adimit, vt ſupra dictum eſt,& ideo d.confeſſio tanquam non veriſimilis non valet, nec præiudicat. Ita formaliter ſcribit Anchar.d. conſ.24.nu. 4. tum quia ratificatio prouenit ex d.confeſſione ſpontanea,cui nulla prorſus eſt adhibenda fides,tum etiam quia prouenit ex tortura in eum illata, quam multum timebat,& ratificatio meticuloſa nõ attẽditur, vt poſt multos oſtendit Menoch. conſ. 1.nu. 286. & in hoc caſu bene debent animaduer-
16 tere Iudices, quod ſponte confitens delictũ mitius puniri debet, quam conuictus, text. in c.non dicatis 12.q.1.ibi ſi hoc vltro confiteiur parcetur illi, & oretur pro illo. facit etiam text. in l. quiſquis. §. ſanè, C. ad l. Iul. maieſt. Boſſ. tit. de examinibus reorum nu. 16.Tiraq.de pœn.temperan.cauſ.30.num.1. Abb.in c.at ſi clerici, de iudic. num. 8. & ibi etiam Aret.num.9.in c. qui admiſſi 25. q. 8. in c.in primis 2.q.1.& in c.innotuit,de elect. in l.1.C.ne tut.& curat.vectig.conduct.Dec. in d.c.at ſi clerici,in 6.notab.Felin.nu.2. Bero.nu.20. & 87. verſ. contrarium colligitur, & num.88.in princ.& verſ.prima opinio,& verſ.ſeq.vbi teſtatur de veteriori,& communi opinione,& verſ.cæterum,& ſeqq.vbi pariter teſtatur de communi,& reſpondet contrarijs extra de iudic.Tiraq;de pœn.cauſ.30 nu.1.& ſeqq.vbi & iuribus,& rationibus, & DD. & Theologorum, & Sacræ Scripturæ auctoritatib.hanc.probant opinionem, & cõcluſionem,Simanc.trac.de hæret.c.55.nu.6. vbi de communi Bertaz. cõſ.37.verſ. cæterũ dato n.3.lib.1. vbi amplius per text.in l.edicto,

cto,

cto,in princ. ff.de iur.Fisci,& in l.1.C. de his qui se deter. lib. 10. facit generalem conclusionem, quod deferenti se Fisco, antequam
17 causa sit per alium Fisco delata ignoscendũ est, quia non dicitur confessus metu probationum nanque confessus metum probationum dicitur ille, qui primò negat, postea dubitans conuinci fatetur,& sic post litis cõtestationem Bero.loco præcitato.

SVMMARIVM.

1 *Qua confessio dicitur qualificata.*
2 *Confessio qualificata non admittit pœnam ordinariam.*
Ratio .
3 *Confessio cum qualitatibus excusatorijs super processu informatiuo non inducit litis contestationem.*
4 *Cõfessio qualificata, & spõtanea admittitur.*
5 *Nec præiudicat.*
6 *Si est præsumptio pro qualitate statur qualitati confessionis.*
7 *Fiscus debet probare contra qualitatem.*
8 *Quando aliter non constat de delicto est standum qualitati confessionis*
9 *Confessio, offendi sed ad mei defensionem vtrum sit diuidua.*
10 *Quid si cũ clausula non aliter,nec alio modo.*
11 *Quid si confessus fuerit quis se adulterium commisisse cum volente.*
12 *Confessio non verificata in suis qualitatibus non sufficit ad condemnandum.*
13 *Qualitas confessionis potest probari per vnũ testem.*
14 *Confessus quando stetit cum bannitis, sed per vim non punitur ordinaria pœna.*
Quando dicatur per vim, & metum, & quãdo dicatur durare.

CAPVT V.

De Confessione qualificata.

1 Circa confessionem qualificatam infrascripta sunt cõsideranda. Primo, quod confessio qualificata dicitur illa, quæ exponit v.g.delictum fuisse commissum,quia quis fuit prouocatus, vel causa honoris,vel ob acceptum damnum, seu iniuriam, vel quid simile.
2 Secundo, quod dicta confessio quando solum constat de delicto per inditia non exigit pœnam ordinariam delicti, Hippol. Riminal.conf.83.nu.16. & seqq. inter consil. crim.diuers.lib.2.magnæ impressionis Calepin.de Calep.cõs.52.col.pe.Decil.Pedẽ.n.9. vbi testatur de communi, etiam quod dicta confessio habeat contra se iuris,& facti præsumptiones, & sumus in his quæ sunt de genere prohibitorum,Surd.consi.173.nu. 166. lib.2. Ratio est, quia nunquam fit coniunctio imperfectarum probationum ad pœnã mortis. Immo dicitur, quod quæuis alia confessio qualificata nec etiam infligit pœnam ordinariam delicti,Abb.in c. auditis nu. 33.de præscript.Angel. cons. 27. col.2. post alios quos recenset Riminal. d. conf.83. nu. 14.& seq.Mascard.de probat.lib.2. conclus. 867.num.8.vbi quod ista opinio vti æquior amplecti debet,Bertaz.consl.27.num.2.lib.1. & cons.122.num.15.Bursat.cons.27.n. 18. & 25.vbi omnes attestantur de communi
3 DD.opinione. Tertio,quod confessio cum qualitatibus excusatorijs in accusatione, vel inquisitione super processu informatiuo non inducit litis contestationem,Barr.in l.1.n.12.
4 C.de confess.Vulpell.conf.1.nu.4. Quarto, q dicta confessio quamuis spontanea admittitur, vt v. g. quando aliquis dicit se denunciasse Potestati aduentum bannit, & quod volebat cum ipso concedere, & quod de ordine dicti Potestatis fuit receptus in eius domo,Boss.tit.de confess.num. 36.quod enim fit iussu potestatis, & sic Superioris, non est
5 punibile. Quinto,quod confessione spontaneæ cum qualitate factæ ab aliquo ipsi nõ præiudicãt,cũ sint qualificatę quia statur qualitati adiectæ,nõ autẽ cõfessioni,tradit Salic. lib.1.vers.4.exponitur,ff.de cõfess. Hippol. cons.138.n.31.vbi attestatur de cõi,Bal.l.nec Codicillos,vers. etiam quæro.ff. de codicill.
6 Sexto, quod quando confessioni adest præsumptio pro qualitate annexa, qualitati annexa statur.Tradit. Alciat.l.1. §. si quis simpliciter, ff. de verb. oblg. refert, & sequitur Anton.Gabriel.conclus.19.num.14.lib.7.& ista qualitas dicitur v.g.quando aliquis confitetur,quod fuit captus à Bannitis sine armis & inseruiuit ipsis vi pro aliquo eorum seruitio, ex quo infertur, quod non sponte, sed
7 coactè ipsis inseruiuit. Septimo,quod prædicta confessio non solum recipi debet cum suis qualitatibus, sed ẽt quod tunc pro parte Fisci cõtrarium probari debet; immo quod quãdo dicta cõfessio nõ est clara, nitida, vt requiritur in criminalibus nõ potest ex ea imponi pœna delicti,sed alia mitior, vt p plura iura ostẽdit Marf.in pract.§.quoniam n. 24.

8 Octauo, quod confessio qualificata quando non constat aliunde de delicto, quam per cō fessionem inquisiti, debet recipi cum qalitate adiecta, & ipsi qualitati standum est, nec diui di potest, vt verbi gr. inquisitus dicit, quod Archibusium ex se ipso se exonerauit, c. audi tis de præscript. Immo etiam confessiones qualificatæ, quamuis qualitas adiecta iustifi cetur alijs probationibus aliunde, nec diui duntur, Alex. cons. 30. col. fin. vol. 7. Gabr. tit. de criminalibus lib. 7. conclus. 16. nu. 11. nec dissentit Vulpell. cons. 94. num. 10. Hieron. de Monte q. 16. nu. 18. & seq. Mascard. de probat. conclus. 867. num. 6. Gram. decis.
9 107. n. 3. Nono, quod dicta confessio qualificata quod v.g. ipse offendit, sed ad sui defensionem non est attendenda, quia potius negari, quam fateri videtur, ex quo eius confessio remouet culpam ab actu, Bal. d. l. Codicillos, C. de codicill. & in l. 2. num. 30. C. de donat. ante nupt. quam sequitur Salyc. in l. 1. num. 8. C. de confess. Alex. cons. 87. Ias. in §. item si quis, nu. 25. instit. de actio. Vulpell. cons. 44. n. 5. sed Sarniet. lib. 1. Select. interpr. c. 1. num. 11. quem sequitur Fachin. controu. iuris lib. 1. cap. 27. Inquit, hanc quæstionem ex facti, & personarum circunstantijs diffiniendam esse, quia si is, qui hominem occidit fuit vir probus suffragatur ei ista confessio qualificata, vt nō possit puniri pœna capitis, si è contra occisus probus, & occisor improbus nihil prodest quin puniatur pœna capitis, si verò cessarent coniecturæ omnes pu-
10 niri pœna ordinaria existimat facturi. Decimo, quod dicta confessio cum clausula, non aliter, nec alio modo, &c. & cætera negauit, operatur quod Fiscus vel cogitur integram responsionem acceprare, vel inquisitionem pro negata habere, vt docet Glos. & Bal. l. si quidem num. 3. C. de except. Ias. §. item si quis num. 26. instit. de actio. Bos. tit. de confess. n. 19. in quinta declaratione, Socin. cons. 251. col. 4. vers. postremo, Dec. cons. 61. num. 2.
11 Vulpell. cons. 91. num. 1. Vndecimo, quod confessio qualificata, quod v.g. quis adulterium commisit cum muliere volente non diuiditur, & reus vel violentiam cessasse probare tenetur, vel super ea qualitate torqueri potest, quia dicta confessio vnico verborum contextu prolata diuidi non potest; Vnde vel debet in totum acceptari, vel in totum respui. Bart in l. Aurelius, §. item quæsiuit, ff. de lib. leg. & distin. Dec. in c. ad hæc nu. 4. de postul. præl. Rom. cons. 167. Ratio est, quia huiusmodi confessioni natura non repugnat, sed ad stipulatur, quod maxime dicendum est quando concurrunt præsumptiones vitæ inhonestæ mulieris, Vulpell. cōs. 94.
12 num. 10. Duodecimo, quod confessio non verificata in suis qualitatibus non sufficit ad condemnandum, Soc. in c. qualiter & quan-
13 do, il 2. n. 475. de accus. Decimotertio, quod confessio si sit qualificata debet capitulari, & probari qualitas, Boss. tit. de confess. reor. n. 2. & confessionis qualitas probari potest per vnum testem, vt elidat probationem quere-
14 lantis, vt Boss. eo. tit. nu. 3. Decimoquarto, quod dicta confessio qualificata, quod quis v.g. per vim steterit cum bannitis, facit, quod Reus non pœna vltimi supplitij, sed alia mitiori puniri debeat, Ioseph. Ludou. decis. Lucen. 3. par. 1. Mascard. de probat. cōclus. 867. num. 8. lib. 2 Bertaz. cons. 27. nu. 2. lib. 1. vbi attestatur de magis communi opinione. Nec facit, quod à principio reus negauerit delictum, & deinde in tormentis cum qualitate fassus fuerit, scilicet quod per vim; quia in pœnam nihilominus mitiorem condemnari debet, Gram. vot. 2. nu. 4. Bertaz. d. cons. 27. nu. 3. lib. 1. vbi Rei negantes delictum, postea in tortura illud confitentes cum qualitate nō possunt nisi in pœnam extraordinariam dānari, Clar. q. 60. vers. quæro modo, vbi de cō muni. Et quando extat præsumptio pro qualitate annexa confessioni qualificata non diuiditur, Alciat. in d. l. 1. §. si quis simpliciter, Gabr. de criminal. conclus. Bertaz. d. cons. 27. num. 10. & seq. lib. 1. Immo dicta confessio nec etiam diuidi potest, quando non per modum confessionis, sed excusationis factum proponitur Dec. d. c. ad hæc. n. 14. de postul. prælat. Vulpell. cons. 44. & quando dicitur, quod quis per vim v. g. steterit cum bannitis, metus præsumitur instare in detentis, vt supra dictum est, licet irent per campaneam, Mars. cons. 48. n. 28. & metus durare præsumitur quousque durat eadem potestas Mars. cons. 32. n. 5. Nec facit si dicatur, quod poterat aufugere, ex quo nō iret legatus, quia est in manifesto vitæ periculo & qui tali periculo se supponit propriam salutem despicere dicitur, vt in Auth. in medio litis, vers. sed si quis Additur etiā, quod confessus cum qualitate adiecta clausula; vt supra dictum est, non aliter, nec alio modo, &c. nisi acceptetur qualitas, habetur pro negante, Bos. tit. de confess. nu. 26.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Confessio nuda quæ dicatur.*
2 *An admittatur, & præiudicet.*
Ratio.
3 *Non creditur, nec meretur nomẽ confessionis.*
4 *Non facit inditium ad torturam.*
Ratio.
5 *Non verificata confessione non debet quis damnari.*
Ratio.
6 *Talis qualificata est recipienda cum sua qualitate.*

CAPVT VI.

De Confessione nuda.

1 Confessio nuda, siue sola, seù vnica dicitur illa, quæ est sine adminiculis, vel absque inditijs, quæ licet spontanea non
2 admittitur, not.c. quia verisimile de præsũp. Cason.tract de indit.q.6.par.2.num.19. not. l.2. ff. de custo. reo. & facit textus in l. 1. §. diuus, ff.de quæst. immo talis confessio non præiudicat Anchar.cõs.24.n.2.in fin. & reus confitens ad aliquam pœnam non perstringitur, Rom.cons.167.n.4. Ratio est, quia talis confessio non videtur emanata ab habente rectitudinem intellectus, sed potius à delirante: ideo debet sæpius reus interrogari, an perseueret in tali confessione, ita formaliter scribit Mars.§.postquam n.22.post Cuman. quem allegat cons.138. col.1. & idem tenet Glos.l.vnica.C.de confess.per tex.in l.1.§.si quis vltro, ff. de quæst. & maximè quando emanauit metu tormentorum, inditijs non extantibus, propterea ei non est credendum, etiamsi perseueratum fuerit, quia cum sit in-
3 ualida non operatur vires confessionis, nec eius nomen meretur l.4.§.condemnatum, ff. de re iudic.l.quoties, ff. qui satisd. cogan. idẽ Anchar.d.cons.24.nu.4. ob eamq; rem illud Iudex potissimũ animaduertere debet, quod ob talem confessionẽ sine inditijs nullo mo-
4 do d.confitentem potest adducere ad torturam, Boss.tit.de indit.num.160.& 166. vers. ita tamen, ratio est, quia dicitur extorta. idem Boss.tit.de mandat.ad homic.num.28. immo etiam quando cum d.confessione non constat de delicto non afficit, l.1.§.itẽ illud, ff.ad Syllan. Imol.l.quis filio, §.his autem, ff. de iniust.nupt.& irrit.testam.not.cap.auditis de p̃script. Ratio est, quia ob solam Rei confessionem à Iudice pœna iniungi non po-
5 test, Cason.tract.de torment.c.20.vbi quod exemplo perniciosum est aliquem damnare non verificata confessione. Nec valet si dicatur, quod sumus in sponte confesso, quia etiam in isto casu non afficit, nisi constito prius de delicto, saltem per aliquod inditium vt l.inde Neratius.§.si quis hominem viuum ff.ad l.Aquil.Boss.tit.de delict. num. 15. vbi quod nullam habet difficultatem. Immo dicta confessio nuda Rei nõ præiudicat, quãuis agatur de delicto difficilis probationis, & de quo nulla remanent vestigia, Clar. q. 55. vers.potest etiam, & vers. quomodo autem, quia si Iudex de nuda inquisitorum confessione posset aliquem damnare, sequeretur q̃ quis ex sua confessione posset facere delictũ, vbi non extat, & efficeretur Dominus membrorum suorum contra l.liber homo, ff.ad l.
6 Aquil. Immo confessio nuda Rei si est qualificata debet recipi cum suis qualitatibus not. d.c.auditis, de præscrip. immo dicta confessio nuda Rei ipsi non præiudicat, etiamsi ipse de licti corpus fateretur; tradit post alios, quos allegat ex communi omnium sententia Hippol.cons.8.col.2.& de delicti corpore aliunde constare debet, quam per confessionem ipsius Rei. Alex.cons.19.col.1.lib.7.

SVMMARIVM.

1 *Confessio inuerisimilis quæ. Et an attendẽda.*
2 *Iudex inuerisimilibus non debet adhibere fidem.*
3 *Ex quibus reddatur confessio inuerisimilis.*
4 *Quando dicatur verisimilis.*

CAPVT VII.

De Confessione inuerisimili.

1 Confessio inuerisimilis est illa, quæ ex contrarijs inditijs, & præsumptionibus constat, & ideo non attenditur, & nullũ parit inditium, & Reus per ipsam damnari minimè potest, etiam quod sit millies ratificata, Boss.tit.de confess.nu.45.in fin. & seq. Mascard. de probat. lib.1.conclus.344.n.5. Bal.in l.si quis in hoc genus, C. de Episc.& Cler.idẽ Bal.cõs.497.n.2.lib.5 Gram.decis. 596.n.9.& decis.2.n.41.Menoch.cons.65.n. 26.lib.1.Tiraquel.l.si vnquã n.40.C.de reuocat.donat.Anchar.cons.24.num.4. & maxi-

mè quando confitens est simplex, & iuuenis, ita tex.in l.2. ff. de in ius vocat. Immo quamuis sponte, siue per torturam emanauerit, nihil operatur Bal.d.cons.479.num.2. lib.5.Boss.d.tit.num.46.Ias.in l. magistratibus nu.7.ff. de iurisd.omn.iud.vbi quod nec ad torturam sufficit;illudque est animaduertẽdum, quod inuerisimile est, quod quis cõfiteatur quod vitam adimit, & statum eius, & formam minuit, id enim natura abhortet, ita formaliter scribit Anchar.d. cons.24. & sicut confessio contra naturam non valet, l.si is,§.vlt.ff.de interrogat.act.c. quia verisimile de præsump.Simanc.Encher.tit.29. de confess. num.3. ità pariter confessio contra præsumptionem eius, quod est secundum naturam, idest se ipsam cõseruare mortemq; & perniciem euitare, refert & sequitur Paul. Merend.cõs.91.n.45. inter cons.crim.diuers. lib.2.Anchar.d.cons.24.nu 4. Ideo Iudex

2 inter similibus non debet adhibere fidem idem

3 Anchar.cons.267. Illudq; dicitur, quod cõfessio redditur inuerisimilis ratione loci, dũ v.g. Reus fatetur commisisse delictum in Palatio aperto de die vbi quotidie ingrediuntur homines ad frequentandum, seù videndum dictum Palatium, ratio est, quia actus perniciosus sic publicè fieri non præsumitur, Soc.cons.277.Crauet.cons.75.nu.18. Ideo asserenti inuerisimile non creditur, Mars.in l. 1.§.ad quæstionem num.32. de quæst. additur etiam, quod inuerisimile est, quod graue delictum ibi committatur, tum in loco multo, & secreto committi soleat. Vnde huiusmodi confessio vti improbabilis, & inuerisimilis non præiudicat ad condemnandum, Bal.d.l. si quis hoc genus, C. de Episc. & Cler. Hippol.l.1.num.35.ff.de quæst. post alios quos allegat, & eo magis redditur inuerisimilis ratione loci, quando fatetur per plures vices ibi commisisse delictum. Prout etiam inuerisimile est, quod homo v.g. voluerit committere graue delictum, & illud postea simplici mulieri communicare, quæ, vt prouerbio dici solet, vt faciunt pueri quod ignorãt; & mulierem verbosam appellat D. Paulus ad Timor. c. 1. seù S. Vitorum enim secreta pandet, teste Arist.lib.1.polit.c.11.& quod inuerisimile est haber falsitatis imaginem, Bal. l. 1. C. de seru.fugit. Vltra quod etiam confessio dicitur inuerisimilis quãdo est spõtanea, prout supra dictum est, qua quidem ex re aduertat Iudex, quod confessio, vt verisimilis dici possit, oportet vt causa non leuis præcesserit, quæ confidentem mouerit ad delinquendum, Bal.in c.1.post.Glos.num.4. de confess. vbi quod Iudex omnino perquirere debet causam v.g.offensionis;nec dissen-

4 tit Gram.decis.2.num.47. Immo tunc verisimilis dicitur quando cum ea concurrit fama, vel alia suspicio, Mars.in l. repeti nu. 19. ad fin.ff.de quæst. Mascard.de probat.lib. 1. conclus.35.num.18.

SVMMARIVM.

1 *Confessio erronea quæ.*

2 *Confessionis error quomodo probetur.*

3 *Iudex ex officio debet absoluere reum repertum innocentem.*

4 *Reuocans confessionem erroneam non potest vt varius torqueri.*

5 *Confessio cum incontinenti reuocatur, non requiritur erroris probatio.*

6 *Quando possit reuocari.*

CAPVT VIII.

De Confessione erronea.

1 Confessio tunc dicitur erronea, quando constat se aliter habere, Gloss.l.de ætate,§.vlt.ff.de interrogat.act.Ias.l. si quis post diuisionem. num.3. C.de iur. & fact. ignor. Soc.Iun.cons.25.num.3.& cons.33.num.5.

2 lib.4.& confessionis error, vt eruatur, contraria probatione induci debet, d. l. si post diuisionem, Cyn.l.vnica in fin.de confess.cæterũ si confessionis error non allegetur à Reo, Iudex si ipsi cõstet de innocẽtia, debet eũ absol

3 uere etiam post sententiam, quæ in iudicatũ transierit, Boss.tit.de confess.num. 71. sed si d.Iudici non constet de innocentia, seù errore, confessionis reuocatio non admittitur, nisi docto de errore, etiam quod sit sponte facta d.l.de ætate,Brun.de indit.num.7.q.6.

4 secundæ par.principalis. Verum probato errore confessionem reuocans non potest vti varius torqueri, Boss.tit.de confess.num.60. tamen admittitur ipsius confessionis reuocatio,idem Boss.tit.eo.num. 49. Et si dicta re-

5 uocatio incontinenti facta fuerit non requiritur erroris probatio, Boss.d. tit. nu.63. Quibus supradictis omnibus additur quod

6 d.confessio potest etiam reuocari, si metu tormentorum emanauerit, idem Boss.d.tit.n.23. nec non et quando persuasione aduersarij, & sub spe veniæ fuit facta, Tenet Alex.cõs.47. num.

nu. 16. lib. 1. Hippol. l. 1. §. quæstioni nu. 12. ff. de quæst. vbi dicit, quod ficut iuramentũ dolo extortum non poteſt nocere iuranti, ita eadem ratione confeſſio dolo extorta non debet nocere confitenti.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio intricata, & vaga, qua.*
2 *An & quomodo præiudicet.*

CAPVT IX.

De Confeſſione intricata, & vaga.

1 Confeſſio intricata, ſeu vagans dicitur, quando Reus modo ait, modo negat, & tunc tam confeſſio, quam ratificatio, quia non ſunt nitidæ, claræ, puræ, & ſimpliciter
2 emanatæ d. Reo non præiudicant ad condemnationem, l. 1. §. Diuus Seuerus, vbi Bart. ff. de queſt. l. 3. C. de exhiben. reis, Franc. Maria de Pio. conſ. 65. n. 12 inter conſ. crim. diuerſ. lib. 1. Iudex tamen d. Reum, quo vario modo faſſus eſt delictum in tormentis magis ſpecifice interrogare poteſt ſtante dicta varietate, tradit Boher. q. 136. refert Bonacoſ. in verb. ratificans delictum. Ob quam quidem varietatem quamuis perſeueret tamen non poteſt damnari pœna ordinaria delicti, ſed pœna extraordinaria, vt per Gomez. var. reſol. tit. de delict. c. 3. ſub. n. 26. Hippol. in 9. quoniam nu. 24. Bero. q. 126.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio obſcura, qua.*
2 *Non nocet.*
Ratio.

CAPVT X.

De Confeſſione obſcura.

1 Confeſſio obſcura dicitur illa, quæ non declarat locum particularem, & tempus commiſſi delicti, prout etiam declarare debet
2 accuſatio, & inquiſitio, & ideo non nocet cõfitenti, ita Boſs. tit. de confeſs. n. 43. & ſeqq. vbi adducit concordãtes, & reddit rationem, quia reus ignorans locum particularem, & tempus, confeſſio redditur inueriſimilis, & ipſa non poteſt ex ea condemnari ratio eſt, quia confeſſio debet eſſe certa, & veriſimilis reſpectu loci, & temporis, & naturæ rei, tradit poſt alios Carrer. in l. obſeruare in princ. nu. 121. C. quorum appellat. recep.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio obumbrata.*
2 *Confeſſio in tortura debet eſſe inuulnerabilis.*

CAPVT XI.

De Confeſſione obumbrata.

1 Confeſſio ne dicatur obumbrata debet eſſe clara ſicut Sol, ad hoc, vt ex illa poſſit deueniri ad condemnationem, Boſs. in tit. de confeſs. per tortur. nu. 12. Bertaz. conſ.
2 29. num. 17. vbi quod confeſſio etiam emanata in tortura debet eſſe inuulnerabilis.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio dubia ad fauorẽ Rei interpretatur.*

CAPVT XII.

De Confeſſione dubia.

1 Confeſſio dubia regulariter interpretatur ad fauorem confitentis, ita Bart. in l. ſi is qui reus col. pen. ff. de public. iudic. Socin conſ. 39. num. 70. vol. 2. dicit notandum Marant. in ſuo ſpeculo in § actu, 2. par. iudic. nu. 32. quia in alijs actibus, & probationibus contrarium dicitur, Marſil. ante eum in prax. crim. §. poſtquam nu. 25.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio generica, quæ ſit.*

CAPVT XIII.

De Confeſſione generica.

1 Confeſſio generica eſt illa, quæ ambiguitatem parit, & non eſt nitida, & clara Rom. conſ. 455. nu. 4.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio ficta qua dicatur.*

CAPVT XIV.

De Confeſſione ficta.

1 Confeſſio ficta dicitur illa, quæ non nocet alteri, Boſs. tit. de confeſs. n. 97. ac etiam

etiam dicitur illa, quę v.g. resultans ex banno non operatur, quia non est fundata super processu valido, Foller. in pract. in verb. & si confitebuntur nu. 6. Immo dicitur illa, quæ resultans ex contumacia vigore Bullarum intelligitur respectu dicti principalis, non autem respectu qualitatum aggrauatiũ, Gram. cons. 1. num. 56. Curt. sen. l. 2. §. quod obseruari sub. nu. 29. C. de iuram. calumn.

SVMMARIVM.

1 *Confessio geminata quæ dicatur.*

CAPVT XV.

De Confessione geminata.

1 Confessio geminata dicitur illa, quæ efficacem producit obligationem. Bart. in l. cum simus in fin. C. de agric. & censit. lib. 9. Ias. in l. triticum n. 10. in fin. ff. de verb. oblig.

SVMMARIVM.

1 *Confessio calore iracundiæ non est attendenda.*
Nisi adsit perseuerantia.
2 *Ratio.*
3 *Iracundiæ effectus.*

CAPVT XVI.

De Confessione irati.

1 Confessio calore iracundiæ facta, siue irati hominis nullo modo est attẽdenda, nec etiam præiudicat, nisi adsit perseuerantia. Panor. in c. ex litteris de diuort. lucer. inquisit. in verb. confessio nu. 3. Glos. in d. c. ex litteris, cum alijs adductis per Natt. cons.
2 6. num. 2. Ratio est, quia ira est subita animi tempestas, quæ dum inordinatè corruit, cor hominis ad insaniam protrahit, vt l. si adulterium, §. Imperatores, ff. de adult. Paul. de Cast. cons. 192. Aret. 165. col. vlt. Marf. in l. 1. limit. 10. ff. de sicar. Fellin. in c. dilecti, de excep. allegat tex. in l. lex Iulia, in fine, ff. ad l. Iul. repetund. Bald. in l. addictos C. de Episc. & Cleric. Panor. in c. 1. de incurr. Nouell. in
3 tract. de defens. car. 24. num. 60. Vnde iustè, & benè dicitur, quod iracundia commotus non est in plenitudine intellectus, Bal. c. 1. §. 1. in fin. de pac. iur. for. Nec mirum videri debet cum ira sit inimica consilij, & impediat animum ne possit cernere verum, Bal. in c. 1. §. si quis vltro, de pac. iur. form. vbi quod non habet deliberandi consilium quem ira iam corripuit.

SVMMARIVM.

1 *Confessio incidenter facta quæ.*
2 *Non potest sic confessus ordinariè puniri.*
3 *Nec talis confessio sufficit ad condemnationem.*

CAPVT XVII.

De Confessione incidenter facta.

1 Confessio facta incidenter dicitur illa, quæ fuit facta ab aliquo quando fuit captus, & carceratus alia de causa, vnde ex ea non potest quis pœna ordinaria puniri, ita Foller. in pract. crim. 1. par. secundę par. n. 21.
3 Immo d. confessio nec etiam sufficit ad condemnationem, secus si principaliter Boss. tit. de confess. nu. 41.

SVMMARIVM.

1 *Confessio per suggestionem quæ.*
2 *Non sufficit ad condemnandum.*
3 *Ratio.*
4 *Nec nocet alijs.*
5 *Nec si ratificata.*

CAPVT XVIII.

De Confessione per suggestionem.

1 Confessio per suggestionem extorta dicitur illa, quæ fuit extorta iam in tortura, quam extra, & ante eam, quæ quidem nullo modo sufficit ad condemnandum, & omnia inde sequuta ipso iure nulla redduntur text. est in l. 1. §. qui ad quæstionem, & ibi Bar. & Marf. ff. de quæst. Salic. in l. fin. num. 8. C. de accusat. Marian. in cap. qualiter, & quando il 2. num. 1103. vers. habet tamen Iudex de accusat. Ang. de malefic. in verb. quando fama publica. nu. 118. & ibi August. in addit. Carrer. in pract. in 2. tract. de indit. §. in testem ibi formidine tormentorum. nu. 16. Boss. in tit. de examin. reo. nu. 12. vers. & illa confessio, Anton. Gomez. var. resolut. tom. 3 rubr. de tortur. reor. num. 23. in fin.
3 Ratio est, quia suggestio est prohibita nõ solum in damnum Rei, sed etiam in damnum Fisci, Farinac. de indit. & tort. q. 83. nu. 84.
4 Immo confessio extorta per suggestionem non

non solum non nocet confitenti, sed nec etiã alijs, Carrer. in pract. in tract. de indit. & tortur. §. in testem, ibi formidine tormentorum num. 16. Grati. vot. 34 & faciunt quæ dixit Farinac. in simile de iotio criminis in d. tit. de indit. & tortur. q. 93. nu. 95. Immo etiam confessio extorta per suggestionem interpositæ personæ, nempe alicuius qui fuit positus
5 in carceribus ad persuadendum carcerato, vt fateatur, & euitet tormenta, quamuis rai ficata non nocet confitenti, Carrer. in pract. in 2. trac. de indit. & tortur. in tex. ibi formidine tormenrorum, nu. 16. quia est ipso iure nulla, l. 1. §. qui ad quæstionem, vbi not. ff. de quæst.

SVMMARIVM.

1 *Confessio suasione Iudicis, & promissione veniæ est contra publicam vtilitatem, & reo non præiudicat ad condemnationem.*
2 *Ratio.*
3 *Etiamsi fuissent legitima inditia.*
Ratio.
4 *Vt sequatur condemnatio debet ratificari.*
5 *Contrarium.*
6 *Quid si concurrant coniecturæ commissi criminis.*
7 *Quid in crimine hæresis.*

CAPVT XIX.

De Confessione Iudicis suasione, & veniæ promissione.

1 CONfessio facta in examine Iudicis suasu, idest extorta cum maxima persuasione, & promissione sub spe veniæ, & impunitatis, prout esse potest sub verbis huiusmodi; fateatur veritatem, & iudex curabit ne aliquid mali d. constitutio eueniat, non solum ipsi Reo non videtur ad condemnationem præiudicare, sed etiam huiusmodi impunitatis promissio est contra publicam vtilitatem,
2 Boss. tit. de exam. reor. n. 16 & 18. Ratio est, quia homines maleficiis illaqueare non licet, l. item si precio, §. fin. ff. locati, c. sane de renunc. & isto casu videtur potius inquisitum sub spe impunitatis, quam pro veritate fassũ fuisse. not. in l. error. C. de iur. & fact. ignor. Magalot. tract. de saluoconduc. par. 2. vers.
3 secundo casu si reus. quod procedit etiamsi procederent legitima inditia. Ratio est, quia hoc modo Iudex dolosè agendo promittendo impunitatem allicit reum ad fallum deponendum; & sic ex sola impunitatis promissione, quam Iudex promittere nõ potest, dicta confessio ad condemnandum non sufficit, ita expresse testatur Suarez in addit. ad Anton. Gomez. var. resolut. tom. 3. c. 12. rubr. de probat. delict. num. 6. & hoc potissimum procedit, quando Reus in d. confessione non perseuerauit, prout necessario requirebatur, quando est obumbrata, & non clara vt Sol, prut requiritur l. sciant cuncti, C. de probat. Boss. tit. de confess. per tort. nu. 14. ideo dicta de causa non potest sequi aliqua condemnatio saltem ordinaria, quia d. confessio Iudicis dolo facta videtur, nec potest iudicari spontanea, ita Anton. Gomez. vbi supra tom. 3 c. 12. nu. 6. Hieron. Cuchalon. apud Dec. in l. est natura, ff. de reg. iur.
4 Et ideo necesse est, vt Reus d. confessionem ratificet, vt condemnari possit, quia etiam talis confessio, vt singulariter docuit Imol. in cons. 109. comparatur ei, quę facta est in tormentis, quod sequitur Marsil. in l. 1. §. quæstioni, ff. de quæst. vers. modo redeundo, & latissimè in singul. 207. incip. In confessum, Pegna in direct or. inquisit. comm. 23. par. 2. pag. mihi 437. col. 2. Immo d. confessio etiãsi procederent inditia, vt dictum est, nihil valet & etiam mille perseuerantiæ interuenissent,
5 Boss. tit. de confess. per torr. num. 8. Immo confessio præcedente promissione impunitatis facta per Iudicem, qui instet, vt fateatur, & fateri quę non commisit, quia non sit alius modus euadendi, dicitur extorta dolo malo Boss. eo. tit. num. 16. Itaque tutissima est hęc sententia, quæ tũc magis vera erit, cum Reus confessionem ita factam reuocauerit. Nam hoc casu inhumanum erit, & quasi à iustitię tramite, & rectitudine alienum reum pœna criminis ordinaria punire; sed alia mitior
6 pœna arbitraria imponenda erit, verum si cum tali confessione concurrant aliæ coniecturæ, inditia, & præsumptiones commissi delicti non erit ab æquitate alienum hunc reum ordinaria pœna punire; cum his coniecturis tandem vera eius confessio accesserit, Couar. lib. 1. c. 2. var. resolut. num. 16.
7 At in crimine hęresis, vt consentanea tradantur, tutius, & securius est, vt Reus ratificet confessionem, quia ita ratificata, & si aliæ accedant coniecturæ, quas abesse frequenter contingit, semper erit leuius puniendus, & ordinaria criminis pœna temperanda ne Inquisitor datæ à se fidei, & promissæ gratiæ deesse

deesse videatur, cum tuto possit eam facere prædictis modis. Director. inquisit. 3. par. pag. mihi 437. com. 23. vol. 2. Cæterum nullis præcedentibus inditijs, sed præcedente promissione impunitatis a Iudice facta, si reuocauerit confessionē mitius torqueri debet, Boss. tit. de confess. per tort. nu. 15.

SVMMARIVM.

1 *Confessio ob doloris impatientiam non nocet. Etiam socio inculpato.*

CAPVT XX.

De Confessione ob doloris impatientiam.

1 Confessio emanata ob doloris impatiētiam in immoderata tortura, sicut non nocet inquisito, ita nec etiam socio inculpato, Gram. vot. 34. sub nu. 10. vbi depositiones testium absque inditijs tormentorum nō valere, nec inditium facere contra eos, contra quos deponunt.

SVMMARIVM.

1 *Confessio adulterij cum muliere volente non potest diuidi.*
2 *Ratio.*

CAPVT XXI.

De Confessione adulterij cum muliere volente.

1 Quoad confessionem factam super crimine adulterij cum muliere volente dicitur, quod ista qualitas voluntatis d. mulieris, vt supra dictum est, non potest diuidi, & Reus, vel violentiam cessasse probare tenetur, vel super dicta qualitate torqueri potest, quia vt pariter dictum est, ea confessio vnico uerborum contextu prolata diuidi non potest. Vnde debet per Fiscum vel in totum acceptari, vel in totum respui, Bart. in l. Aurelius, §. item quæsiuit, ff. de lib. leg. & Dec. in c. ad hæc nu. 4. de postul. præl. Rom. conf. 167. & ea ratione adduci posse videtur, quia huiusmodi confessioni natura non repugnat, sed adstipulatur, quod maxime etiam dicendum est, quando vitæ inhonestæ mulieris cōcurrunt præsumptiones Vulpell. conf. 94. num. 10.

SVMMARIVM.

1 *Confessio de delicto non interrogato non nocet quoad condemnationem.*
Ratio.

CAPVT XXII.

De confessione super delicto non interrogato.

1 Circa confessionem emanatam de delicto non interrogato, dicitur quod Reus non videtur ex eo posse damnari, quia talis confessio præsumitur suspecta, Bois. tit. de indit. & considerat. ante tort. nu. 140.

SVMMARIVM.

1 *Confessio super incerto non parit inditium.*
Ratio.

CAPVT XXIII.

De Confessione super incerto.

1 Confessio super incerto nullum parit inditium, quia cōfessio cadit super certo, non autem incerto l. 1. C. vt omnes causæ tam ciuiles, quam criminales, Auth. vt Iudices sine quoque suffrag. § necessitas, Foller. in pract. crim. num. 4. par. 3. vers. & si confitebuntur nu. 56. & confessio debet esse certa, & verisimilis respectu loci, temporis, & naturæ rei, docet post alios Carrer. in l. obseruare in princ. n. 121. C. quorum appell. non recept.

SVMMARIVM.

1 *Confessio contra pluritatem personarum non probat.*
Ratio.
2 *Fallit.*

CAPVT XXIV.

De Confessione contra pluritatem personarum.

1 Confessio facta contra pluritatem personarum non probat delictum ratione
2 incertitudinis delinquentis, & ideo exequi non debet nisi probato delicto, Bal. l. si ideo, in princ. ff. de cunct. & in l. transigere, C. de transact.

SVMMARIVM.

1 *Confessio coram incompetente non valet.*
2 *Nec*

2 *Nec incopetens potest recipere probationes.*
3 *Amplia ne dum incompetẽte respectu personæ, verum etiam materiæ.*

CAPVT XXV.

De Confessione coram incompetente.

1 Confessio facta coram Iudice incompetente, & iurisditione carente non valet, Bofs.tit.de confefs. nu.47. c. at si clerici,
2 de iudic. Vbi quod Iudex incompetens non potest recipere probationes super eo, de quo cognitionem non habet, imò confessio facta coram Iudice competente respectu personæ,
3 sed incompetente respectu materiæ nec etiã valet, idem Bofs. eo. tit. num. 49. ita pariter non valet confessio clerici primæ tonsuræ tãtum coram Iudice seculari, etiamsi clericus fateatur se laicum, Bofs.d.tit. nu. 51.

CAPVT XXVI.

De Confessione rei feriata non valente.

Confessio facta die feriata non valet, Bofs.tit. de confefs. nu. 47. Vide Marant.in 10. actu in 2.quæst.

CAPVT XXVII.

De Confessione prægnantis non valente.

Confessio facta à muliere prægnante quamuis extorta per torturam non valet, Brun. post Bald. trac.de indit. q. 4. 2. par. nu.3. Baiard.q.64.num.75.

SVMMARIVM.

1 *Confessio contra filium quãdo faciat inditium, & noceat filio.*
2 *Ratio.*
3 *Et è contra.*

CAPVT XXVIII.

De Confessione contra filium, vel patrem.

1 Confessio facta à Patre contra filium, & sic è contra ex abrupta absque aliqua Iudicis interrogatione nullum patit inditiũ, & quando adimit vitam filio redditur inuerisimilis, & non nocet filio, ita formaliter scribit Anchar. conf. 24. num. 4. Hoc enim natura abhorret, cum pater magis diligat filium, quam se ipsum, l. isti quidem in fin. ff. quod met. cauf. §.fin.instit.de noxal. act. & eo magis nullum contra filium parit inditiũ quando coactus deponit, ita expresse tradit Bal.in l.seruos, C.de test.Bart.in l. 1. §.si ser-
2 uus, ff. de quæst. Ratio est, quia Pater nunquam præsumitur velle offendere filium, cum magis crucietur in persona filij, quam sui ipsius d. §. fin.d.l. isti quidem, vt post Cephal. quem allegat, tradit Bonacoll. trac. de præ-
3 sump. in verb. Pater non præsumitur, sic è contra dicitur, quod confessio vera filij non potest nocere Patri, Bart. l.is qui reum, ff. de fur. Vulpell.conf. 118.n.22. Ratio est, quia non potest venire contra iura sanguinis.

SVMMARIVM.

1 *Confessio minoris vigintiquinque ann. etiam in tortura sine curatoris præsentia non facit inditium.*
2 *Cum minore actum sine curatore vacillat.*
3 *Minor non potest respondere sine curatore.*
4 *Ratio.*
5 *Restitutio minori datur contra confessionem, etiam non probato errore.*
6 *Etiam si sit spontanea.*
7 *Ratio.*
8 *Minor in capitalibus renuncians defensionibus sibi non præiudicat.*
Ratio.
9 *Confessioni spontanæ minoris non credendum. Ratio.*

CAPVT XXIX.

De Confessione minoris.

1 Confessio minoris 25. annis etiã in tortura extorta sine præsentia Curatoris nullum prorsus parit inditium, quia in quauis causa criminali etiam graui omnino ipsi est dandus Curator, cuius auctoritate se defendere queat, ne, & imperitia sua, vel iuuenili calore aliquid dicat, vel taceat, quod si fuisset probatum, vel nõ expressum prodesse ei posset, & à deteriori calculo cum eripere.
2 Et quicquid sine Curatoris auctoritate cum Minore actum fuerit, nullius prorsus est momenti, l. Clarũ, C.de author.præstan.Corn. consil.598. lib.4. Bertran. conf. 326. lib. 3. Afflict. decis. 208. Simanc. Enchirid.tit 44. de Minorib. num. 1. Et ex his, quæ post Cyn.

Cyn.in d.l. Clarum, Aret. tract. malef. vers. comparuerunt dicti inquisiti, vers. nec sit cautus, vide etiam ad hoc Bart. in l.fin. §. pupil-
3 lus, ff.de verb.oblig. vbi tenet, quod Minor non potest respondere sine Curatore, & ideo quando Iudex habet talem Minorem in sua potestate pro aliquo delicto, det ei Curatorē, antequam recipiat eius responsionem, & Salic. in l.1.de confess. dicit, quod Iudex criminum recipiat cautelam, & ad videndum iurare Minorem faciat adesse curatorē communi calculo probat, etiam in confessione iurata Mars.conf.130.Gram.cōs.16. Vulpell.
4 conf.34. Ratio est, quia cum non habeat personam legitimam stādi in iudicio, non potest respondere sine Curatore Lucer. Inquisit. in verb.minor 25.annis, & ibi quoque Pegna
5 in addit. Immo confessio minoris ipsi non præiudicat, & aduersus illam restitui debet absque probatione alicuius erroris, Ang. l. certum in pupillo, ff.de confess.de quo dicto exclamat Alex.conf. 115. nu. 3. Nec facit si dicatur, quod fuit spontanea, quia ipsa etiam reuocari potest, & maxime quando agitur de puniendo minorem graui pœna, quia tunc requiritur expressa ratificatio confessionis cū præsentia Curatoris, Mars.in pract. § quoniam nu.20.& seq. Namq. Minori datur restitutio in integrum, etiā non docto de errore.
6 Ratio est, quia d. restitutio fit aduersus iudiciū, & confessionem, non autem aduersus delictum, ita Bald./conf. 310.lib. 1. Honded. consil. 102. num. 50. vbi de communi.
7 Alia quoque ratio est, quia talis confessio Minoris non præsumitur vera; vt post Bald. quem allegat, ostendit Natt.conf.558.prope
8 fin. Hinc est, quod Minor in causis capitalibus, etiam quod renunciauerit defensionibus sibi non præiudicat d. confessio, l.non tantum, ff.de appell. quia præsumitur delirasse, Cuman.conf. 138. num. 4. Anchar. in cele-
9 brato conf.24. num.4. vbi quod confessioni Minoris etiam spontaneæ non sit credendum, quia natura abhorret, quod quis confiteatur, quod vitam adimit, & ideo talis confessio non præiudicat l.1. §. Diuus, ff. de quæst. & in proprijs terminis de minore confitente nō probari scelus firmat Gram.cōs. 16.in princ.

CAPVT XXX.

De Confessione super venenatione.

Confessio emanata super venenatione alicuius si nō adfuerit recognitio signorū non nocet Muscatell. pag.mihi 79.nu.25.

SVMMARIVM.

1 *Confessio super latrocinio an verificanda, & quomodo.*

2 *Iudex neminem debet condemnare non verificato delicto.*

CAPVT XXXI.

De Confessione super latrocinio.

1 Confessio emanata super latrocinio omnino verificari debet per emptores, seu detentores rerum derobatarum, scripserunt Brun.de indit.q.6.secundæ par.nu.13.refert, & sequitur Caton.tract.de torment.c.20.vbi quod exemplo perniciosū est aliquem con-
2 demnare non verificata confessione, Et hoc facere tenetur Iudex, ne ex sola confessione non verificato aliter facto condemnet, immo secundum Muscatell.pag.mihi 165. nu. 51. dicitur, quod sine particulari cognitione delicti in genere non sufficit confessio sola ad condemnandum, quia constare debet de corpore delicti, scilicet de rebus derobatis, l.1.§. item illud ff.ad Syllan.tradit in proprijs furti Rolan. à Valle conf.52.nu.9. vol. 1.

SVMMARIVM.

1 *Confessio super damnato congressu non sufficit ad condemnandum sine inditijs, & coniecturis.*

CAPVT XXXII.

De Confess. super damnato concubitu.

1 Circa confessionem emanatam super nefando Sodomiæ crimine, stupro, incestu, & in omni coitu damnabili, dicitur, quod sola rei confessio non sufficit ad condemnandum, quia confessatum delictum verificari debet ex inditijs, & cōiecturis senserūt Boss. in tit.de delict.num.19. & 23. in fin. vbi generaliter loquitur in omni coitu damnabili, Plot.conf. crim.diuers.132.nu.22.lib.1. vbi in terminis loquitur in stupro commisso in puerum, Foller.in pract.crim.in verb. capiat informationem nu.2. vbi etiam in specie loquitur in crimine Sodomiæ, Mascard.de probat. lib. 2.conclus. 830. nu. 7.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Confeßio paßi non causat interrogationem super agente.*

CAPVT XXXIII.

De Confeßione paßi.

1 QVoad cõfeßionẽ factã ab aliquo, quod v.g. fuit subagitatus, dicitur quod nõ potest interrogari an fuerit subagitatus ab aliquo quando non extant inditia, Clar. post alios quos allegat, q. 64. vers. successiuè quæro.

SVMMARIVM.

1 *Confeßio delicti, cuius non remanent vestigia sine coniecturis, non sufficit ad cõdemnationem.*

CAPVT XXXIV.

De Confeßione super delicto non imprimente vestigium.

1 COnfeßio sola emanata in delictis, quorum post factum nulla remanent vestigia, prout est insultus, percussio facta cum manu vacua, adulterium, seu alia fornicatio non sufficit ad condemnandum, nisi confessatum delictum, seu carnalis coppula verificetur saltem ex inditijs, & coniecturis, censuerunt Boss. tit. d. delict. nu. 19. & 23. vbi generaliter loquitur, vt supra dictum est in omni casu damnabili, Plot. d. cons. cum diuers. 132. n. 22. lib. 1. vbi in terminis loquitur de stupro commisso in puerum, Foller. in prac. crim. in verb. capiat informationem n. 2. vbi etiam in specie loquitur Sodomię Mascard. de probat. lib. 2. concl. 830. n. 7.

CAPVT XXXV.

De Confeßo capto sine inditijs torquendo.

COnfessio facta non præcedentibus capturæ inditijs, remanet elisa, & hoc casu potius torquendus est Reus, quam condemnandus Boss. tit. de confess. n. 76.

SVMMARIVM.

1 *Confeßio facta vi, & metu tormentorum inualida.*

2 *Quando talis dicatur. & num. 8.*

3 *Ratio.*

4 *Vt præiudicet requiritur ratificatio, & perseuerantia.*

5 *Consuetudo quod condemnatus metu tormentorum confessus non valet.*

6 *Quando dicatur ratificari.*

7 *Confeßio metu tormentorum, & per tormenta par est.*

CAPVT XXXVI.

De Confeßione vi, & metu tormentorum.

1 COnfessio facta vi, & metu tormentorũ est inualida Boss. tit. de tortu. nu. 3. &
2 confessio metu tormẽtorum extorta dicitur, quando quis in loco torturæ spoliatus fuit sine vinculis, & minis, idem Boss. tit. de tortu. n. 22. & si confessio metu tormentorum imminentium extorqueatur, nihil Reo nocebit.
3 Ratio est, quia metus omnium rerum horribilium maximè animos perterret, l. nouissimè, ff. quod falso tuto. auth. l. 2. C. quorum appellat. non recip. Simanc. Enchirid. tit. 52. de torment. nu. 36. cæterum animaduertendũ
4 est, quod etiam ratificatio, & perseuerantia requiruntur, Glos. in l. auxilium, §. in delictis, in verb. fateatur, ff. de minor. Cartar. in pract. interrogan. Reorũ c. 1. lib. 4. n. 139. & seqq.
5 nam ex tali confessione pessimum est vt supra dictum est, quemquam iudicare, & consuetudo contraria est iniusta, & ab omni humanitate aliena. is. q. 6. c. 1. Gloss. Hippol. & alij in l. 1. §. Diuus Seuerus, ff. de quæst. Simanc. Enchirid. tit. 52. de torment. nu. 34.
6 Et quando quis protestatur confessionem à se factam ratificare vi, & metu tormentorũ, vt supra dictum est, non potest dici fuisse ratificatam, quia perseuerare is dicitur in cõfessione, quando est libera metu tormentorum, Bart. in l. 1. §. Diuus, ff. de quæst. l. nouissimè in princ. ibi si compulsus, vel metu compelleretur, & ibi Bart. & Bal. ff. quod fals. tutor.
7 Cæpol. cons. 39. n. 52. Illud quoque animaduertendum, quod confessio facta per tormenta, seu metu tormentorum par est. Bal. d. l. nouissimè in princ. & talis confessio non debet nocere Inquisito ad cõdemnãdũ, sed bene ad torquẽdũ Boss. tit. de cõfess. n. 76. & in

tit.de confess. per tortu.nu.22.vers. quando confessus, Farinac.q.83.nu.66. Additur etiã, quod confessus metu tormentorum dicitur
8 quãdo quis est ligatus ad torturam cum minis eum torquendi Boss.tit. de tortu. num.4. Immo confessus minis asperioris torturæ, licet non possit dici tortus, tamen dicitur metu tormentorum confessus, Boss.tit.de tortu. nu.184. Quo verò ad metũ vide inferius in verb. confessio facta in tormentis à persona debilis complexionis.

SVMMARIVM.

1 *Confessio metu tormentorum à timido non praiudicat.*
2 *Metus inducitur per minas.*
3 *Protestatio quod dicet qua Iudex volet quia non potest sufferre tormenta facit, vt confessio dicatur meticulosa, nec praiudicat.*
4 *Confessio metu tormentorum facta potest reuocari quando fuit facta metu asperioris tortura.*

CAPVT XXXVII.

De confessione metu tormentorum à timido.

1 CONfessio extorta metu tormentorum à timido, & meticuloso non præiudicat, Marf. in l.1.n.75 ff.de quæst. Cason.in tract. de torment.c. 19.nu.4. Iodoc.in prac. crim.
2 c.54. nu. 25. Vbi quod per minas inducitur metus in cofitentem, & maximè non preiudicat, quando more protestantis confitens
3 declarat animum suum qualis esset in futurum, dicendo, quod vult cõfiteri omnia quę Iudex vult, quia nõ poterit vnquam sufferre tormenta. Ex qua declaratione, seu protestatione animi sui dicendum est se metu tormentorum fassum fuisse contra veritatem, & declaratio, seu protestatio de mentiendo metu, & formidine tormentorum, eo magis attendi debet, quia tortura est res fragilis, & periculosa, quæ veritatẽ fallat, l.1.§ in causa,
4 ff. de quæst. Et an sufficiat tortura ad probandum metum vbi deficerent testes, vide Boss.de defens.reor.nu.5. Immo d.confessio potest reuocari quando fuit facta metu asperioris torturæ, & præcedentibus inditijs, idẽ Boss.eo. tit. nu. 6. Quoad metum vide inferius in verb. confessio facta in tormentis à persona debilis complexionis.

SVMMARIVM.

1 *Confessio per torturam pracedentibus legitimis inditijs si reuocetur, debet sequi tortura.*
2 *Inditijs non pracedentibus nulla est.*
3 *Nihil operatur etiam perseuerata.*
4 *Pracedentibus inditijs sufficit ad plenam fidem.*
5 *Fallit si perseuerauit sub spe promissionis impunitatis.*

CAPVT XXXVIII.

De Confessione per torturam pracedentibus inditijs.

1 QVoad confessionem per torturam extortam præcedentibus legitimis inditijs, dicitur, quod si reuocetur tortura sequi debet, sed si non præcedebãt inditia & reuocetur nulla est. Vbi vero perseueretur non
3 pręcedẽtibus inditijs nihil operatur, sed pre-
4 cedentibus sufficit ad plenam fidem, nisi ap-
5 pareat confessum perseuerasse sub spe promissionis impunitatis, Boss. tit. de confess. per tortu.n.17.

SVMMARIVM.

1 *Confessio non pracedentibus inditijs per torturam solum ad querelam partis nõ nocet etiam alijs.*
Idem inditijs non bene probatis.
Idem eorum copia Reo non data.
2 *Sine inditijs nemo torquendus.*
3 *Confessio sine inditijs non nocet, etiam quod esset verificata ex nouis inditijs.*
4 *Princeps de potestate ordinaria non potest mãdare vt aliquis torqueatur sine inditijs*
5 *Confessio pradicta etiã perseuerata nõ nocet.*
6 *Confessio facta in tormentis si non est ratificata in actis non afficit, & est necessaria expressa ratificatio.*
7 *Ratio.*
8 *Non dicitur ratificare is, qui dicit se ratificare metu tormentorum.*
9 *Confessio per torturam, qua inferri non debebat non praiudicat.*
10 *Facit inditium ad torturam, & tortus reuocans confessionem purgat omnia inditia.*
11 *Confessio facta leui tortura dicitur facta metu tormentorum.*
12 *Reuocans confessionem factam ex promissione impunitatis mitius punitur.*

CAPVT

CAPVT XXXIX.

De Confessione per torturam non præcedentibus inditijs.

1 COnfessio per torturam extorta nullis præcedentibus inditijs, vel non bene probatis, vel eorum copia Reo non data, sed solum ad querelam partis, etiamsi dictus Reus ratam eam habuerit non solum ei non nocebit, sed nec etiam alijs, Gloss. in l. pœn. vbi etiam Bart. ff. de quest. Brunor. à Sole in
2 suo consil. crim. num. 160. vbi de communi, cum sine inditijs nemo sit torquendus l. 1. in princip. ff. de quest. l. milites, §. oporteat, C. eo. tit. Hippol. d. l. 1. n. 32. vbi de communi; quicquid. n. Iudicis iniuria fit, seu manat, iniustum est, & iniustitia causæ permanet in eius effectu, non enim ex iniuria ius nasci potest, & hæc est communis opinio Gloss. & cæteri in d. l. pœn. & in c. cum in contemplatione de reg. iur. Hippol. in pract. §. secunda questio, Sotus de ratione tegendi secretum memb. 3. q. 1. lib. de iust. & iur. art. 2. Simanc. Enchirid.
3 tit. 52. de torment. num. 34. duod procedit etiamsi dicta cōfessio esset verificata ex nouis inditijs, Matthesil. singul. 55. incip. Nota
4 quotiescunq; Iudex, in princ. Et Princeps de potestate ordinaria non potest mandare, quod quis torqueatur absque inditijs, licet possit de potestate absoluta. Rolā. post alios,
5 quos allegat cons. 12. num. 47. vol. 3. Immo quamuis in ea fuerit perseueratum dicitur nulla d. l. pœn. vbi Gloss. & DD. not. ff. de quæst. Ias. conf. 188. nu. 12. cōmunem dicens. Immo quamuis Iudex liberum haberet arbitrium, & superuenissent inditia, Boss. tit. de confess. per tortu. n. 6. & ideo semper non est habenda fides tormentis, quæ vi, & metu dicere cogunt, quæ non sunt vera, d. l. 1. ff. de quæst. Simanc. Enchirid. d. tit. de torment. tit. 52. nu. 34. Nec ab re iudicari debet, quia si confessio facta in tortura deberet esse præiudicialis, sequeretur, prout pluries dictum est, quod quis esset Dominus membrorum suorum, contra l. liber homo, ff. ad l. Aquil. & l.
6 non tantum, ff. de pœn. Immo confessio facta in tormentis si non est in actis ratificata, non afficit Boher. decis. 63. num. 18. & ita seruat consuetudo, & attestatur Bart. l. 1. in vlt. verb. ff. de custo. reo. Crauett. in sua prax. crimin. fol. 166. num. 196. Nec suffi-
7 cit vt tortus tacitè perseueret illam non reuocando, sed opus est, vt illam expressè ratificet apud acta iuxta d. consuetudinem vt attestatur Clar. post alios quos allegat q. 64. vers. cæterum si Reus in tormentis. Ratio est, quia ad hoc, vt confitens damnari possit requiritur perseuerantia, Glos. in l. auxilium, §. in delictis, in verb. fateatur, ff. de minor. Cartar. in pract. interrogan. reor. c. 1. lib. 4. n. 139.
8 & seqq. Et quando quis protestatur, vt supra dictum est, confessionem à se factam ratificare vi, & metu tormentorum, non potest dici fuisse ratificatam, quia perseuerare is dicitur in confessione, quando est liber à metu tormentorū Bart. in l. 1. § Diuus, ff. de quæst. l. nouissimè in princ. ibi si compulsus metu, vel compelleretur, & ibi Bart. & Bal. ff. quod
9 fals. tuto. Cephal. cōs. 39. n. 52. Immo quādo d. confessio fuit extorta per torturam, quæ inferri nō debebat, quamuis etiam ratificata non præiudicat, Bart. in d. l. pœn. ff. de quest. Honded. conf. 118. n. 33. vbi testatur de magis communi opinione, maximè quando Reus ante torturam protestatur, quod si dixerit, nō erit verū, sed metu, & dolore tormē torū dixerit, ita Fulgos. in l. qui alienas. §. celsus n. 8. & seqq. ff. de acquit. hæred. Honded. d. conf. n. 42. & si dictam confessionē factā in
10 tormentis ratificare nolit, parit tantummodo inditium ad torturā Bart. in l. vnius, §. Reus in vltimis verbis, ff. de quest. refert, & sequitur Clar. q. 21. vers. vlterius quero, sed si tortus reuocauit dictam cōfessionē, dicitur purgasse omnia inditia contra ipsum existentia.
11 Illudq; etiam est animaduertendū, quod cōfessio quamuis extorta fuerit ex leui tortura dicitur facta metu tormentorū. Mars. l. 1. n. 54. ff. de quest. Quibus supradictis omnibus
12 additur etiam, quod confessus non præcedētibus inditijs, sed præcedente promissione impunitatis, vt dictum est, à Iudice facta, si reuocauerit confessionem mitius torqueri debet, Boss. tit. de confess. per tortur. n. 15.

SVMMARIVM.

1 *Confessio per torturā non seruatis seruādis nulla.*

CAPVT XL.

De Confessione in tortura non seruatis seruandis.

1 COnfessio extorta per torturā nō seruatis seruandis, non valet. Bald. in l. maritus,

ff.de quæst.Alex.conf.5.& cõf.93. in princ. Corn.conf.134.num.4. Iaf.conf. 118. nu.2. Gram. conf. 37. qui de communi testatur. Vulpell.conf.21.nu.6.

SVMMARIVM.

1 *Confessio per torturam coram Iudice laico nõ facit inditium coram Ecclesiastico c. At si clerici num.14.vers ego puto. Glos. & ibi not.l questionis habenda ff. de quæst. Foller. qui testatur de communi in sua prax. crim fol 307.*

CAPVT XLI.

De Confessione in tortura coram incompetente.

1 CONfessio extorta per torturam coram Iudice laico nõ facit inditium corã Ecclesiastico, vt in c.at si clerici.nu.14.vers. ego puto.Glos.& ibi not.l.quæstionis habẽdæ,ff. de quęst. Foller. qui testatur de communi in sua prax. crim. fol. 307.

SVMMARIVM.

1 *Confessio per torturam super processu nullo ex defectu iurisdictionis est nulla.*
2 *Etiamsi inquisitus sponte fassus sit.*
3 *Confessio secuta post nullitatem processus impedit condemnationem.*

CAPVT XLII.

De Confessione in tortura super processu nullo ex defectu iurisdictionis.

1 COnfessio extorta per torturam super processu nullo ex defectu iurisdictionis est nulla, Glos & ibi Bart.l.quæstionis habẽdæ,ff.de quæst.Foller. in sua prax. crim. fol. 307.qui testatur de communi,Hippol.conf. 95.nu.10.Clar.q.55 § fin.vers. item posset, quod procedit etiamsi inquisitus sponte fassus fuisset delictum, Gomez. c. 12. delictorũ
2 nu.8.Ang.conf.178.in fin. Immo confessio si fuit facta quando processus nullitas fuit facta ante d.confessionem, non potest sequi condemnatio Ang.in lib.malef.in verb.com paruerunt dd.inquisiti col.8.in fin.addit.quã bene not, Lucer. Inquisit. in verb.confessio num.3.

SVMMARIVM.

1 *Confessio facta per torturam ab eo qui non erat torquendus ob rupturam, vel pregnãtiam non præiudicat.*
2 *Etiam ratificata.*

CAPVT XLIII.

De Confessione in tortura non torquendi ob non fortitudinem corporis.

1 COnfessio facta in tortura, quæ nullo modo inferri poterat, stante Rei ruptura, seu crepatura, quamuis ratificata non præiudicat,ad ea quæ habet Brun. de indit. 2. par.
2 q.4.num.3. Bert.2.conf.20. num.31. in fine diuers.lib.2.

SVMMARIVM.

1 *Confessio debilis cum præcedente protestatione, dicitur vi tormentorum.*
2 *Etiam secuta ratificatione non præiudicat.*
3 *Timor quousque durare dicatur.*
4 *Idem ex debilitate testis.*

CAPVT XLIV.

De Confessione debili in tortura.

1 QVoad confessionem factam in tormẽtis à persona debilis complexionis, dicitur, quod si in tortura dixerit hæc vel similia verba antequã eleuetur, vel post, Ditemi quello, che volete, che io dica, che lo dirò & etiam in ratificatione: Io non posso negare, perche non posso sopportar tormenti: ista protestatio animi sua operatur, quod vi tormentorum contra veritatem fassus fuerit, ita Bart.in l.non solum, §.morte, ff.de nou.oper. nunc. Et eo magis attendi debet, quia experientia docet, & iure quoque cautũ est, tormenta plerunque cogere ad mentiendum, l. 1.§.in causa ff.de quest.solet enim ista protestatio metum probare cum declaret protestantis voluntatem, Bart. in l. de pupillo, §.si quis ipsi Prætori ff. nou. oper. nunciat. Crauett.conf. 253.n. 8. cum alijs adductis per
2 Ruin.conf. 6.n. 1.& seq.lib.4. Ex qua protestatione etiam infertur subsequtam prætensam ratificationem delicti nullum operari effectum quoniã, & ipsa meticulosa iudicatur cum eadẽ timoris causa durasse videatur. Ita in terminis argumentatur Socin.iũ.cõf.77.n. 52.lib.1.Rolã.cõf.2.n.90.lib. 1. metus enĩ semel illatus dicitur durare. Angel.in l.inuidiã, C.quod met.caus.Paris.cõf.54.nu.69. lib.4. Et

3 Et tanto tempore durare præsumitur quousque durat eadem timoris causa, Marſ. conſ. 52.nu.5. Immo nec ex interuallo purgatur, ita ſcripſit Aret.conſ.14.n.17.& ſeqq. quem ſequitur Crauett.conſ.6.nu.84. Idem dicitur
4 de confeſſione extorta eximia debilitate teſtis, que nullius eſt momenti, ſeu conſiderationis, Salic. in l.interpoſitam num. 6. C. de tranſact.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio in tormentis non ratificata non eſt attendenda.*
2 *Ratificatio debet eſſe expreſſa apud acta.*
3 *Ratificata non nocet in pœnitentia.*

CAPVT XLV.

De Confeſſione torti non ratificata in actis.

1 Confeſſio facta in tormentis, ſed in actis non ratificata, vt ſuperius dictum eſt, nullo modo eſt attendenda, Boer. deciſ. 163. num. 18. Clar. q. 64. verſ. ceterum ſi Reus,& ibi ſeruat conſuetudo, vt atteſtatur Bart.l.1.in vltimis verbis,ff.de cuſto Reo. nec ſufficit quod tortus tacitè perſeueret illam non reuocando, ſed opus eſt, vt illam expreſſe ratificet apud acta iuxta d.cōſuetudinem,vt teſtatur Clar. poſt alios quos
3 allegat d.q. 64. verſ. eo. Immo quando eſt ratificata Reo nocere non debet in pœnitentia,ideſt quando ſuſpectus eſt de hæreſi,ideſt quando recipitur ad ſinum Eccleſiæ Simāc. Enchirid.tit.37.de cauer.per pet.nu.14.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio ratificata ſine tormentis non præiudicat,niſi ſint certa ſigna,quod Reus deliquerit.*
2 *Ratio.*

CAPVT XLVI.

De confeſſione ratificata abſque tormentis.

1 Confeſſio ratificata abſque tormentis ſi non continet ſigna certa,ex quibus appareat ipſum Reū deliquiſſe ipſi nullo modo præiudicare poteſt.Caſon.tract. de torm. c.20.n.6.Ratio eſt,quia confeſſio debet declarari ab inquiſito per ſigna, ex quibus Iudex verificetur ipſum verè fuiſſe confeſſum Franc.Canſon.d.tract.c.21.n.18.namque ſine ſignis non habet vim veritatis, cum quidam ſint tantæ impatientiæ, vt potius mentiri velint,quā tormēta pati.l. 1. ff. de queſt. alias ſequeretur,vt dictū eſt,q̃ quis eſſet Dominus membrorum ſuorum,& poſſet facere ſe condemnare ad mortem, contra text.in l. liber homo,ff.ad l.Aquil.& in l.non tantum, ff. de pœn.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio per tortura non data copia inditiorum,vel negatis defenſionibus non præiudicat Reo. Nec alteri ab ipſo nominato.*
2 *Immo ſi non fuit poſitus ad largam ante torturam cū termino,&c. proceſſus eſt nullus.*
3 *Etiamſi legitima inditia præceſſerint.*
4 *Etiamſi conſtaret de corpore delicti.*

CAPVT XLVII.

De Confeſſione per torturam non data copia inditiorum.

1 Confeſſio extorta per torturam non data copia inditiorum, & denegatis defenſionibus,quamuis ratificata Reo non præiudicat,nec etiam alteri ab ipſo nominato.Imò
2 quando Reus non fuit poſitus ad largam āte torturam cum termino ad ſe defendendum, talis confeſſio corruit, & totus proceſſus eſt nullus,text. eſt in Clem. Paſtoralis in fin. de ſent.& re iud.Marſ.conſ.95.nu.7. & 10. vbi quod iſto caſu confeſſio redditur nulla, etiā
3 quod legitima inditia præceſſerint.Hier Laurent.deciſ. Auinionen. 15. per tot. vbi Reus ille fuit abſolutus non obſtante confeſſione per torturam illatam denegatis defenſionibus,etiam quod conſtaret de corpore delicti,
4 & d.confeſſio eſſet adminiculata depoſitionibus duorum ſociorum criminis.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio in tortura reiterata non præiudicat ſi non eſt verificata in proceſſu.*
2 *Ratio.*

CAPVT XLVIII.

De Confeſſione in tortura reiterata.

1 Confeſſio extorta per torturam reiteratā non præiudicat cōfitenti,quādo in proceſſu non ſit verificata, v. g. ex annotatione

sumefactionis, seu fracturæ ossis capitis, Bal. consl.77.lib.3.Alex.cons.5.lib.1.Marf.cons. 14.num.24.Anton.Gomez. var.resol. tom. 3.c.13.rubr.de tortu.reo.n.25.vers.tertio in-fero, Bursatt.cons.101.num.82.lib.2. Franc. Personal.de indit.& tortur. Ratio est, quia perniciosum est exemplo aliquem condẽnare, vt dictum est, confessione non verificata, & nõ constito de delicto, vt post Valer. Max. scribit Cason, tract. de torment.c.20. in fin. Neenon etiam, quia natura est res fragilis & periculosa, quæ veritatem fallat. l.1.§. in causa, ff. de quæst. Immo dicitur, quod confessio extorta per torturam repetitam, quæ repeti non debebat, redditur nulla, & inualida, prout dicitur de confessione extorta per torturam, quæ inferri nõ poterat, Glos.& Doct. in l. pœn. ff. de quæst. Mars. in l. questionis.nu. 27.de quæst. Alex.d.cõs.5.vol.1.& quia militar eadem ratio, ergo debet eadem iuris dispositio militare, l. illud, ff. ad l. Aquil. cum vulg. Immo confessio extorta per repetitionem tormenti vigiliarum, quod repeti non debebat, non valet, nec nocet confitenti Anton. Gomez.& alij DD. vt supra.

CAPVT XLIX.

De confessione coram solo Notario non præiudicante.

Confessio facta in tortura corã Notario absque præsentia Iudicis non præiudicat Glos.l. iubemus, in verb. aliud iudicium, C. de lib. caus.

SVMMARIVM.

1 *Confessus in tortura dicens se errasse in facto auditur.*

2 *Ratio.*

3 *Error potest deduci vsque ad sententiam.* *Ratio.*

4 *Aliud in errore iuris deducendo.*

CAPVT L.

De confessione in tortura dicentis errasse.

1 Confessus in tormentis quamuis perseuerauerit si dicat se errasse in facto auditur secundum Gand. de malef. rit. de quest. vers. quod si alleget se errasse, quia non di-
2 citur confiteri, qui errauit, l. non fatetur, ff. de confess. & talis error non consueuit obesse vsque ad sententiam, l. error, C. de iur. & fact. ignor. l. 2 C. quorum appellat. non recip. Ratio est, quia si condemnatis ex confessione perseuerata etiam post sententiam probãdo de eorum innocentia, quamuis errauerint datur absolutio l. 1. §. si quis vltro, ff. de quæst. multo fortius debet audiri volens probare de suo errore ante sententiam. Verũ si errauerint in iure, non possunt contra eorũ confessionem venire d. l. error.

SVMMARIVM.

1 *Confessio ex processu informatiuo non iustificata non est attendenda.*
Ratio.

CAPVT LI.

De Confessione non iustificata.

1 Confessio non comprobata, nec iustificata ex processu informatiuo non est attendenda Gram. decis. 2. num. 38. post concordantes, quos refert. Ratio est, quia delicto non iustificato, confessio exinde manata est nulla, & non sufficit ad condemnationẽ, Boss. tit. de delic. num. 25.

SVMMARIVM.

1 *Pluries fassus in eodem constituto, & eodem tempore, non dicitur perseuerans.*

CAPVT LII.

De confessione in eodem constituto.

1 Confessio in eodem constituto, & vnico tempore facta dicitur vnica, & non potest dici perseuerata, etiamsi pluries Reus fassus fuerit, nempe coram notario affirmatiuè, & coram Iudice negatiuè, tradit Glos. in fin. in l. 4. ff. de pignor. act. Bald. rubr. de nou. Cad. comp. num. 10. col. fin.

SVMMARIVM.

1 *Confessio principalis de credulitate probat.*

2 *Eo magis si de proprio facto.*

CA-

CAPVT LIII.

De Confessione per credulitatem.

1 Confessio principalis de credulitate probat sicut confessio de veritate, Gloss. communiter approbata c. ex litteris, de iureiur. n. 10. & eo magis id procedit, quando non de facto alieno, sed de proprio ipsius principalis tractatur.

SVMMARIVM.

1 *In crimine haresis non sufficit ad condemnationem sola confessio Rei.*

Dantur defensiones ad opponendum contra illam.

CAPVT LIV.

De Confessione in crimine haresis.

1 Confessio sola Reorum in crimine hæresis non sufficit ad condemnationem, Muscatell. in prac. pag. mihi 27. & seq. n. 18. & 26. Ideo ipsis dandæ sunt defensiones, & si quid voluerint apponere aduersus eam audiendi erunt; ne iniustè vnquam se damnatos conquerantur; nam & contra propriam cõfessionem multa quidem possunt opponi, Clar. in prac. crim. §. fin. q. 55. & præcipue vers. sed pone, & q. 64. vers. si autem Reus, Simanc. de Cathol. instit. tit. 17. de defens. reor. n. 53. & aliquot seqq. Director. Inquisit. 3. par. pag. mihi 447. comm. 28. col. 1.

CAPVT LV.

De Confessione non praiudicante in altero iudicio.

Confessio emanata in iudicio ciuili probat etiam in iudicio criminali, ita Bal. & Alex. in l. 2. C. de confess. cum alijs adductis per Capic. decis. 179. n. 3. vbi confessio in vno iudicio facta præiudicat in alio, & Seraph. decis. 975. nu. 3.

SVMMARIVM.

1 *Confessio vera non sufficit ad exequendam condemnationem per sententiam contumacialem.*

Ratio.

CAPVT LVI.

De confessione vera, & de condemnatione non exequenda.

1 Confessio vera delicti sicut non sufficit ad condemnandum, multo minus sufficere debet ad exequendam condemnationẽ per sententiam contumacialem, cum maioris sit præiudicij exequi sententiam, quam condemnare, & ista iuris determinatio est clara, aperta, & indubitata, vt ostendit Alex. conf. 19. col. 1. lib. 7. Bofs. tit. de delict. num. 15. vbi quod hoc nullam habet difficultatẽ, seu dubitationem, Clar. q. 55. vers. potest etiam.

SVMMARIVM.

1 *Conuictus, & confessus appellare an possit, & quando.*

CAPVT LVII.

De Confessione conuicti.

1 Quoad confessionem factam ab aliquo conuicto dicitur, quod conuictus potest appellare, quando adducit aliquam causam per quam offuscatur eius confessio, seu offuscatur querelantis confessio, & probatio contra ipsum existens, Bal. in l. 2. nu. 2. vers. item quia, C. quorum appellat. Farinac. q. 101. num. 143.

SVMMARIVM.

1 *Confessio facta per metum à muliere carcerata ei non praiudicat.*

Ratio.

1 *De confessione mulieris per metum.*

1 Confessio facta per metũ à muliere carcerata ei non præiudicat, tum quia talis solus metus est sufficiẽs in muliere ad eius excusationem, l. qui in carcerem pen. ff. quod met. caus. Gram. vot. 30. n. 3. Rolan. conf. 2. n. 46. & seq. lib. 1. tum etiam quia d. confessio non dicitur spontanea, sed facta metu tormentorum, tradit Anchar. conf. 120. Barbat. conf. 70. vol. 4.

CA-

CAPVT LIX.

De confessione eius qui non petijt dilationem.

Confessio facta ab aliquo, qui non petijt dilationem, non exigit, quod statim sit à Iudice morti tradendus, sed debet interponi aliquod interuallũ, vt cognoscatur perseuerantia, Bos.de confess. n.3.

CAPVT LX.

De confessione ex leuitate.

Circa confessionem factam ab aliquo ex quadam leuitate, dicitur, quod Iudex debet dare dilationem, etiamsi non petatur, Bos. tit.de confess. n.11.

SVMMARIVM.

1 *Confessus potest se ex interuallo excusare.*
2 *Fallit.*
3 *Potest reuocare confessionem ob errorem, & probare innocentiam.*

CAPVT LXI.

De Confessione simplici, & excusatione ex interuallo.

1 Confessus simpliciter ex interuallo se excusare, & v.g. dicere, quod fecit ho-
2 micidium ad sui defensionem; nisi veniat contra suum iuramentum Bos. tit. de confess. num. 34. Additur etiam quod d. confessus simpliciter vbi generalitas iuramenti nõ admitteret excusationem potest confessionem à se factam reuocare docendo errorem. Et
3 licet non reuocasset, sed negasset simpliciter, tamen probando innocentiam admitteretur, Bos.tit.de confess. Reo num.4.

CAPVT LXII.

De confessione criminis de quo non fuit interrogato.

Circa confessionem factam ab aliquo de delicto, de quo non fuit interrogatus, non videtur ex ea posse damnari, quia dicta confessio præsumitur suspecta Bos.tit.de indit.& considerat. ante tortu.nu.14.

SVMMARIVM.

1 *Nominatus à cõfessis delictũ nõ potest torqueri. Ratio.*
2 *Potest inquiri.*

CAPVT LXIII.

De nominato à pluribus.

Quoad confessionem factam ab aliquibus de aliquo delicto dicitur, quod si
1 plures sint licet nominent aliquem participasse cum eis de delicto commisso non videtur propterea ob d. confessionem torquendus, cum vna sit tantummodo qualitas indi-tij l. fin. C. de accusat. Bal. l. quoniam liberi nu.2. C.de test. Gram.conf.61. post num.1. vbi dicit, quod si plures sint confitentes nihil probant nisi ad inquirendum, Natt. conf. 298.nu.9.in fin.

SVMMARIVM.

1 *Confessus de se ipso non probat contra alios.*
2 *Fallit ad inquirendum.*
3 *In crimine hæresis facit ad præsumptionem inducendam.*
4 *Fallit quando adsunt alia præsumptiones.*

CAPVT LXIV.

De non credendo confesso de se ipso quoad alios

1 Confitens de se ipso non creditur in alios idest super crimine cõsociorum Gloss. 1. in c.1. de confess. Bal.in l. quoniam liberi nu. 2. C. de test. & per l. fin. C. de accusat.
2 sed probat tantum ad inquirendum, Gram. conf.61. post nu.1. & decis. 28.post. nu.17. Natt. conf.298. nu. 9.in fine, prout etiam in
3 crimine hæresis confessus de se creditur tantum contra consocios quoad præsumptionẽ faciendam, non autem ad conuincẽdum, nisi aliæ adsint præsumptiones, quia si adsint valet confessio. d. Glos. 1. Lucer. Inquisit. in verb. confessio nu. 8.

NO-

NOTANDA.

I.

De non condemnando confessum in tormentis.

OB confessionem extortã per tormenta, vt supra dictum est pessimũ est quemquam iudicare immo ab omni humanitate alienũ is.q.6.c.1.Glos.Hippol.& alij in l.1. §.Diuus Seuerus, ff. de quæst.

II.

De confessione verificanda.

COnfessio est verificanda in omnibus delictis etiam occultis, & difficilis probationis, ac etiam constare debet de corpore delicti confessati saltem per partis querelam, & alias coniecturas,& prçsumptiones,scripserunt Bois.in tit.de delict. nu. 20. Foller. in prac. crim. in verb. capiant informationem nu.78. vers.fallit tamen, vbi amplius requirit coniecturas validas,& à iure approbatas, Gabr.concl.17.n.24. Clar.in pract.q. 60. in princ. vbi quod isto casu maiores requiruntur probationes.Nec mirum,nam quod quis sine aliqua probatione, aut coniectura possit ex sola confessione damnari,etiam in delictis occultis, & difficilis probationis prorsus à iure reprobatum est, vt videre est apud eundem Bois.tit.de delict.nu.15. & Clar. q.55. versic.potest etiam, Cephal.cons.230. n.11. lib.2. Roland. cons.51.n.13.lib.1. cum alijs infinitis,qui adduci possunt, Farinac.in tit.de Inquisit.n.15.nam vt dictum est,perniciosum est quem exemplo damnare. Cason.tract.de torment.c.20.in fin.qua quidem ex re Iudex debet in quantum potest studere, vt verificentur delicta confessata esse vera,ita Bart.in l.1.§.sed si sibi,ff.ad Sillan.& in furtis,homicidijs, & similibus debet mittere Notarios ad illa verificanda, alias damnat innocentes, & damnat animam suam, & corpus,ita Ang. tract. de malefic.in verb. & vestem cælestem abstulit,vers.quid si quis confiteatur,nec dissentit Bal.in Auth.sed nouo iure col. 3. vers. sed pone, quod si aliquis, C. de seruis fugit. vbi quod si non constaret de delicto nisi per solam confessionem, inquisitus puniri non debet, & tanto magis id dici debet, quando nulla apparet verificatio Val. Max. quem allegat Cason. trac. de tormen. c. 20. in fin. Farinac. tit.de inquisit. n. 15.

III.

De transactione non inducentem confessionem.

COnfessio delicti non dicitur facta, quãuis fiat transactio cum Fisco, quando v.g. Pater, seu frater inquisiti pro ipso vna vice Fisco pecuniam offert. Ratio est, quia cum agatur de capitali crimine, vnicuique licet transigere,& quomodocunque sanguinem suum redimere l.1.ff.de bon.eor.qui ãte sent. &c.ex quo sequitur conclusio,quod ex compositione nulla oritur confessio nec expressa, nec tacita, nec præsumpta, per Cyn. Bal. Castren.& Io.Fab. in l. transigere, C.de transac. cum alijs adductis per Gabr. lib. 7. concl.23.nu.1.& seq. Foller.in prac.crim. in verb.etsi confitebuntur il 1.nu. 45. Gomez. tract.de delict.tit.de homicid. sub n.54.

IV.

Quomodo sit verificanda confessio.

COnfessio quæcumque siue per torturã, siue spontanea verificari debet in circumstantijs substantialibus, & qualitatib. Ratio est,quia non sufficit ad aliquem condemnandum, quando v.g. quis fassus fuit occidisse cum ense existente in tali loco sanguine asperso, etsi reperiatur non reperiatur sanguine aspersus, tradit Marian. Soc.c.qualiter,& quando il 2.n.975.de accus. vbi latè, & benè admonet Iudices,vt bene inuestigent omnes qualitates,& circunstantias delicti cõfessati,vt cognoscant,an Reus verum dixerit, Paris.de Put. in trac.de syndic.in verb. confessio c.1.nu.5.& 9.fol. mihi 150.vbi dicit, quod quidam Commissarius,qui Reum non verificata confessione sua condemnauit,stetit in magno periculo, ne & ipse damnaretur, Mars.cons.14.n.17. & seq.& cons.22.nu. 9. Brun. de indit. & tortur. par. 2.q.6.num.13. Franc. Cason.trac. de torment.c.1. Rubr. de confess.in torm.nu.1.& seqq. Foller.in prac. crim.in verb.etsi confitebuntur il 2.sub nu.5. vers. & idem sicut Iudex n.316.Bursatt.cons. 201.n.29.& seqq.lib.2. Bertaz.cons.29.n.5. lib.1. ex quibus sine dubio apparet hanc cõclusionem communiter ab omnibus approbatam esse,etsi aliter diceremus, declararetur absurdum, quod esset in potestate hominis cõfiteri maria,& mõtes, & prout dicũt DD, se ne-

se necare, & morti tradere contra text. in l. liber homo, ff. ad l. Aquil. quod procedit etiã in delictis occultis, & difficilis probationis, Bal. in auth. sed nouo iure col. 2. in fin. vers. sed pone qui cõfitetur, Castren. etiam col. 2. vers. aduerte tamen, C. de seru. fugit. Gram. decis. 48. loquens de Mariolis, qui fatentur multa furta, quæ quidem supradicta conclusio procedit etiam quando carcerati fuerunt immoderate torti, & sunt varij in circunstantijs, eorum confessiones non verificatæ non præiudicant, ita Paris. de Put. d. tract. & d. vers.

V.

De Confessione inducente infamiã.

COnfessio propria inducit malam famã, Glos. ab omnibus approbata l. sed si possessori, §. fin. in verb. probatum esset, ff. de iureiur. Gram, cons. 34. num. 6.

VI.

De Confessione non habenda pro explorato facinore.

COnfessiones non sunt habendæ pro exploratis facinoribus, facit tex. in l. 1. §. Diuus, ff. de quæst. Immo non dicuntur propriè confessiones, Boss. tit. de conuict. nu: 8. Ratio est, quia in criminalibus probationes debent esse luce meridiana clariores, l. sciant cuncti C. de probat.

VII.

De concordandis confessionibus.

COnfessiones ex præcedentibus, & subsequẽtibus, sunt interpretãdæ, vt nihil contrarietatis in se contineant Bal. in l. cum falsa, C. de iur. & fact. ignor. nu. 9. Ias. ibidem n. 4. Aym. cõs. 214. n. 17. Foller. in pract. crim. 2. par. 3. par. vers. & si cofitebuntur n. 1.

VIII.

De confessione interpretanda pro inquisito.

COnfessio iuquisiti semper est interpretãda ad eius fauorem, Argum. notatorũ in l. inter stipulantem, §. 1. ff. de verb. oblig.

IX.

Quod petens gratiam non dicitur confessus.

COnfessio delicti non dicitur facta quãdo quis petit gratiam, nec Iudex potest dicere volenti vti gratia impetrata quod fateatur delictum alias non vteretur dicta gratia, Boss. de remed. ex sola Clem. Princi. n. 29.

X.

Quis contumax non dicatur confessus.

PRo confesso non habetur, qui non tenetur comparere vigore contumaciæ, ita Bal. in c. de iudic. Nouell. de bannit. 2. par. 1. temporis q. vbi quod ita pluries obtinuit, consuluit, & iudicare vidit.

XI.

Quod confessus potest corrigere errorem suum.

COnfessus quando non potest se excusare potest corrigere suum errorẽ, Boss. tit. de confess. nu. 35. quia non potest se excusare ea excusatione quæ perimit suam confessionem, Boss. tit. eo nu. 34.

XII.

Confessio perseuerata.

COnfessio debet esse cum perseuerantia Boss. tit. de confess. num. 4. immo debet esse verisimilis cũ perseuerantia, & à Iudice debet dari dilatio idem Boss. eo. tit. nu. 13.

XIII.

Confessio in tormentis secunda non est inditium.

COnfessio secunda in tormentis facta nõ est inditium. Director. Inquisit. 3. par. pag. mihi 485. comm. 30.

XIV.

Quando habenda fides confessioni.

COnfessioni Rei non est semper habenda fides Boss. tit. de confess. n. 4. immo eidem non est standum quando Fiscus non probat

probat delictum fuisse commissum.not.c.auditis de præscript.quia de corpore delicti cõstare debet, Farinac.tit.de Inquisit. num. 15. Quin etiam d.confessioni non est fidendum, cui nulla verisimilitudo comes est. Vulpell. consl.6. nu. 6.

XV.

De confessione habente Aduersarium contradictorem.

COnfessioni Rei ipsi nocet, seu ad condemnandum, seu ad torquendum, vel ad pœnam extraordinariam nisi Aduersarius contradixerit, scripsit Bal. l. cum precum, ff. de lib. caus. Ratio est quia in confessione dicitur quis quasi contrahere,& talis quasi cõtractus non celebratur inter dissentientes, refert,& sequitur Lanfranc. in repetit. c. quoniam contra nu.33.in fin.de probat.

XVI.

Innocentia superat confessionem.

COnfessio Rei non attenditur si post eam constet per testes de innocentia d. Rei, Bo∫s. tit. de conf. n.70.

XVII.

De Confessione ex præsumptione.

COnfessio ex præsumptione resultans magis ad torquendum, quam ad condemnandum sufficit, Bo∫s. tit. de confess. num. 85.

XVIII.

De sola confessione cum querela.

COnfessio sola cum querela sine cognitione in genere non sufficit ad condemnandum Muscatell. pag.mihi 13.n.47.

XIX.

Cum non constat de corpore delicti.

COnfessio de homicidio facto non sufficit nisi constet de corpore mortuo, Muscatell.pag.mihi 27.n.10.& 26.

XX.

De Confess. cui natura repugnat.

COnfessioni cui natura repugnat, haud standum est,nec ei,quæ verisimilis non est,l. si is, §. vlt. ff. de interrogat. act. c. quia verisimile, de præsump. Simanc. Enchirid. tit.29. de confess. n. 3.

XXI.

De Torto an sit retorquendus.

COnfessionem factam in tormentis reuocans si sufficienter fuit tortus,& reuocet est dimittendus, si non fuit sufficiẽter tortus, est retorquendus, Director. Inquisit. 3. par. pag.mihi 485. comm. 39.

XXII.

Confessio quando reuocanda.

COnfessionis reuocatio non admittitur, vt supra dictum est, nisi docto de errore, etiam quod sit sponte facta,l.de ætate,§. fin. ff.de interrogat.act. Brun.de indit.n.7.q.6.2. par. principalis, Bo∫s.tit. de tortu. num. 49. Verum d. confessio reuocari potest etiã quãdo persuasione Aduersarij,& sub spe veniæ, & impunitatis fuit facta, tenet Alex. cons. 47.n.16. lib.1. Hippoll.1.5.quæstioni n.12. de quæst. vbi dicit, quod sicut iuramentum dolo extortũ non potest nocere iuranti, ideo eadem ratione confessio dolo extorta non debet nocere confitenti,immo si d. confessio incontinenti reuocetur, non requiritur erroris probatio, Bo∫s.tit.de confess.n.66. immo d.confessio potest reuocari si metu tormentorum fuit facta,idem Bos.tit.eo.n. 73.

XXIII.

Confessio in tortura quam sit probatio,

COnfessio facta in tortura non est nisi semiplena probatio, Bal.in l. bonæ fidei, vers.item quæro de confessione facta in tormentis, C. de reb. credit. per Glos. in l. 2. de custo.reo. ideo sicut inditia alia, quæ faciunt semiplenam probationem regulariter purgantur per tormenta,ita,& hoc Bart.in l.fin. ff.de qæst. & hoc intelligitur, quando Reus

ipsam

cum inquiritur, quod percussit Sempronium in collo, & probatur quod in facie, poteit ferri sententia condemnatoria, quando probetur per confessionem Rei, quia ibi non curamus modum, & formam accusandi, vel inquirendi. vt post not. per Innoc. in c. cum super, extra de confess. & in c. per inquisitionē,
4 extra de electio. licet quando probetur per testes id quod includitur in accusatione non possit includi in probatione, quia esset impertinens; Vnde ad propositum factum est iterabile, & ad positionem vnius, non sequitur positio alterius. Vnde cum sententia absolutoria non pariat executionem rei iudicatæ super altero, sequitur merito quod condēnatoria non potest ferri, quia non includit in hoc iudicio, nec super eo fuit lis contestata, & plus dicit Bald. quod istæ probatiónes in alio iudicio nō probāt, quia apparēt receptæ lite nō cōtestata, cū alia lege sit cautū, & alia lege sit probatū, tandē allegat not per Bart. l. denunciasse, §. quod tamen. ff. de adult. & recte dabat mirabilē istam limitationem.
5 Vt confessio sit tantæ efficaciæ quod si libellus sit ineptus, vel processus sit ineptus, tamē probatio facta per confessionem operatur hoc, quod sententia condemnatoria potest ferri super eo, quod non fuerat deductum à principio, & est maxima limitatio ad dicta Bart. & aliorum d. l. denunciasse. §. quod tamē in princ. de adulter. Immo Angel. dicebat, quod Bart. multum eleganter loquebatur, August. de Angel. tract. malef. in verb. qui D.
6 Iudex num. 8. Nec mirum quia confessio Rei inter omnia probationum genera primum obtinet locum, l. proinde la 2. in fin. ff. ad L. Aquil. Director. Inquisit. 3. par. pagina mihi
7 445. comm. 27. col. 1. Quin etiam in crimine hæresis ipsa sola sufficit ad condemnandum, Ratio est, quia cum hæresis crimen mēte concipiatur, & in animo lateat, plerunque non potest aliter probari, quam per propriā confessionem, Bald. in l. si quis non dicam rapere, C. de Episc. & Cleric. quam sequitur Felin. in cap. auditis de præscript. & Nicolaus Arelatanus tract. de hæret. notab. 2. & Franc. de Ponzinib. tract. de lamijs n. 32. & 70. quia superfluum videtur esse concedere defensiones Reo ad dicen. cōtra testes quoties de delicto constat per propriam confessionem, ita Vmbertus Coratus in opere iudiciali verb. defensiones. Director. Inquisit. 3. par. pag. mihi 447. comm. 28. col. 1.

SVMMARIVM.

1 *Confessio spontanea non reuocata sufficit ad condemnandum.*
2 *Etiamsi non constet de delicto.*

CAPVT II.

De Confessione spontanea.

1 Confessio spontanea si non fuit reuocata sufficit ad condemnandum absque alia
2 ratificatione Boss. tit. de confess. nu. 2. Immo etiam si non constet de delicto, idem. Boss. eo. tit. nu. 19.

SVMMARIVM.

1 *Confessus qualificatiuè torqueri potest ad veritatem eruendam.*
2 *Confessio qualificata potest acceptari reiecta qualitate: limita si habet præsumptiones iuris contra se.*
3 *Confessio ex contumacia intelligitur etiam respectu qualitatum.*

CAPVT III.

De confessione qualificata.

1 Confessio qualificata facta ex qualitate, quæ tendit ad variationem, seu diminutionem delicti qualiter noceat, vide Boss. tit. de confess. nu. 24. sed confessus qualificari ad eruendam veritatem torqueri potest, idē
2 Boss. d. tit. num. 27. & dicta confessio facta cum aliqua qualitate potest acceptari reiecta qualitate, si is, qui confitetur habeat præsumptionem iuris contra se, Boss. tit. de part. suppos. num. 17 Additur etiam, quod confessio
3 facta proueniens ex contumacia intelligitur etiam respectu qualitatum Boss. tit. de banni nullit. num. 4.

CAPVT IV.

Quæ accusatio non admittatur.

Confessus cum excusatione licet possit se excusare ex interuallo, non tamen potest ea excusatione, quæ perimit confessionē, Boss. tit. de confess. num. 34.

CAPVT V.

Confessum non appellare.

Quoad confessionem factam in iure dicitur quod talis confessus non auditur appellans Gloss. singul. verb. vel. de quo, in c. Romana de appell. lib. 6. Gemin. super d. Glos. vbi dicit, quod in confessis nullæ sunt partes iudicis nisi in condemnando l. proinde la 2. in fin. ff. ad l. Aquil. & Gloss. 2. in c. 1. de accus. lib. 6. & facit c. per tuas de probat. Lucer. Inquisit. in verbi accusatio. num. 12.

CAPVT VI.

An & qua confessio probetur per vnicum testem remissiuè.

Confessio facta pro parte absente an probetur per vnum testem, vide Ioseph. Ludou. decis. 9. nu. 16. & seq.

SVMMARIVM.

1 *Confessio incidenter facta non sufficit ad condemnandum.*

2 *Fallit quando tangit crimen quod est principaliter deductum.*

CAPVT VII.

De Confessione incidenter facta.

1 Confessio facta principaliter sufficit ad condemnandum, secus si incidenter,
2 Boss. tit. de confess. num. 41. tamen confessus incidenter punitur quando confessio tangit crimen, quod principaliter est deductum Boss. d. tit. num. 42.

CAPVT VIII.

De Confessione geminata remissiuè.

Quoad confessionem geminatam vide Ioseph. Ludou. decis. 9. nu. 18.

CAPVT IX.

Quod confessio falsi in iudicio ciuili noceat in criminali.

Confessio facta de falsitate super exceptione per Reum in iudicio ciuili proposita nocet in iudicio criminali, Boss. tit. quomodo procedatur per except.

SVMMARIVM.

1 *Confessus non potest reuocare confessionem.*

2 *Si reuocatur error allegandus est.*

3 *in crimine hæresis non licet reuocare confessionem.*
Ratio.

4 *Fallit remissiuè.*

5 *Confessus vi tormentorum, & altero die reuocans confessionem, an ob id iterum torqueri possit remissiuè.*

6 *An bis tortus, bis confessus, & reuocans confessionem tertio possit torqueri.*

CAPVT X.

De Confessione non reuocanda.

1 Confessus non potest reuocare suam confessionem, præcipuè si deliberatè confessus est, & non calore iracundiæ Innoc. in c. per inquisitionem de elec. Gemin. in c. 1. de
2 accusat. circa princip. & vbi reuocatur error
3 allegandus est, Boss. tit. de confess. num. 64. Immo dicitur, quod Reo præcipue in crimine hæresis, iuxta iuris regulam confessionem reuocare non licet, namque nimis indignum est vt quod sua quisque voce fassus est, id reuocet, ac sibi ipsi aduersetur, & eo magis, quia prima confessio solet esse iurata, l. generali, C. de non num. pec. l. 1. C. de confess. licet aliquibus casibus reuocari possit, Simãc Euchirid. tit. 29. de confessi nu. 4. & seq. Imò dicitur, quod confessio in crimine hæresis reuocari non potest post actum pœnitentiam, sed confessus puniri potest, vt impenitens, vel certe tanquam temerarius. Argum. l. famosi, ff. ad l. Iul. Maiest. l. si duo Patroni, §. vlt. de iureiur. Calder. cons. 2. de hæret. idem Simanc. d. tit. num. 4. & seq.
5 Quin etiam confitens vi tormentorum, & cõfessionem altero die reuocans an ob id iterũ

tor-

torqueri possit, Vide eundem Simanc. in Enchirid. tit. 52. de torment. nu. 43. Immo confessionem reuocans bis tortus, bis confitens, An tertio sit torquẽdus vide eundem Simãc. d. tit. & d. n. ac etiam seqq.

SVMMARIVM.

1 *Confessio reuocata in duplicationibus non attenditur.*
2 *Quando fiat confessus indignus beneficio reuocationis.*
3 *In continenti acceptata non potest reuocari.*

CAPVT XI.

De confessione reuocata in duplicationibus.

1 Confessio reuocata in duplicationibus non attenditur. Dy. in l. non fatetur, ff. de confess. Cyn. Bar. l. error, C. de iur. & fact. ignor. Soc. Iun. cons. 3. n. 2. Egid. Bella. decis. 693. Vulpell. cons. 92. nu. 10. & 11. maximè
2 quando Reus negare audeat ea, quæ Iudice dictante scripta fuerunt, quia vti mendax reuocationis beneficio indignus efficitur, iuxta not. l. eum qui, ff. de iureiur. & maximè etiam quando incontinenti eam acceptauit, & ad sui commodum allegauit Alcia. de præsump. reg. 3. præs. 21. nu. 8.

SVMMARIVM.

1 *Confessio coram incompetente quãdo valeat.*
2 *Quando non possit reuocari.*
3 *Valet vt extraiudicialis.*
4 *An faciat inditium ad torturam remissiuè.*

CAPVT XII.

De confessione coram incompetente.

1 Confessio facta coram Iudice incopetente valet vbi iurisdictio est prorogabilis, Boss. tit. de confess. num. 52. immo d.
2 confessio reuocari non potest nisi facta plena probatione erroris Boss. tit. eo. n. 55. Quin
3 immo non est nulla, sed valet vt confessio
4 extraiudicialis Boss. d. tit. num. 56. & an faciat inditium ad torturã, vide Clar. in pract. crim. §. fin. q. 21. vers. sed hæc quæro Director. inquisit. 3. par. pag. mihi 599. col. 2.

SVMMARIVM

1 *Confessio sacramentalis non prodest ad minuendam, vel euitandam pœnam in iudicio contensioso,*
2 *Quæ pœna in blasphemantes.*

CAPVT XIII.

De confessione sacramentali.

1 Confessio pœnitentialis non debet attẽdi, quia v. g. blasphemanti nõ prodest pax à Parocho habita; si pœna, propter pacẽ minuatur, quia non est in quotidiana praxi namque effectus temporalis pœnæ & pœnitentiæ tendunt ad diuersa, & vnus cum altero non confunditur Glos. c. de his de accusat. Nec probari vidi, quod absolutio in pœnitentiali foro facta per omnia eundem effectum operetur quem in iudiciali & cõtra Bart. cons. 167. incip. Minister fratrum de Obseruãtia reperi. Bal. l. iusiurandi, ff. de iure iur. & in l. accusationem, C. de his qui accus. non poss. n. 6. Catald. Scind. n. 131. & à dicto Bart. dissentientes. Credo tamen Statuti Verba casum hunc non comprehendere, & blasphemantes Statuti beneficio non gaudere, Flor. l. 2. C. de. reb. & in odium blasphemantium facile admittendum, in quos ne dum statuta omnia animaduertunt, sed ius ciuile etiam pœna mortis, Vulpel. q. 26. n. 2.

SVMMARIVM.

1 *Confessus, & conuictus non appellat.*
2 *Declara.*

CAPVT XIV.

Confessus, & conuictus non appellat.

1 In confessione facta à confesso, & conuicto non datur appellandi locus, Bal. l.
2 obseruare n. 11. C. quorum appell. non recip. dicens, quod quis, aut est confessus, & conuictus, & tunc non potest Iudex appellationem admittere etiam si velit, iuxta text. ibi, aut est confessus tantum, & sponte, & potest si velit appellationi deferri, & sententiam priusquam inhibeatur, executioni mãdare, & ita consuetudine seruari idemmet sentit in l. 1. num. 24. C. de confess. in l. 1. n. 10. C. ne ex delict. defunct. Vulpell. consil. 137. num. 4.

SVMMARIVM.

1 *Confessio quam minis seu pollicitationibus facta valeat.*

2 *Confessus ex sola promissione impunitatis reuocans confessionem mitius torquetur.*

3 *Quid si perseueret.*

CAPVT XV.

De Confessione ex minis vel pollicitationibus.

1 Confessio extorta per Iudicem minis, seu polliciationibus valet, nec reuocari potest, si mille illæ, vel pollicitatio facta sit, vt diceret veritatem, secus si. in specie, vt dicat, vel tale qqid cõfiteatur, Boss. tit. de exam. reo. num. 17. Immo d. confessio est valida, siue Iudex illi prius dixerit, vt narret veritatẽ quia nihil mali sibi eueniret, siue dixerit, q liberabitur, si vltra non processit dolose agẽdo, Boss. tit. de confess. per tortu. n. 13. immo confessus nõ præcedentibus inditijs, sed præcedẽte ꝑ nissione impunitatis à Iudice facta, si reuocauerit cõfessionẽ mitius torqueri de-
2 bet, idẽ Boss. d. tit. n. 15. Quin eriã cõfessus sub promissione impunitatis cum perseuerantia si appareat, quod sub spe illius impunitatis non sequatur perseuerantia, valet ipsius cõfessio, Boss. eo. tit. num. 18. & quando dolo, & artibus Iudicis eius confessio extorta fuit secuta postea reuocatione po ens est ad torturam, sicut confessio tormentis extorta, & postea reuocata Boss. eo. tit. nu. 21. & quando etiam d. confessio non est omnino nitida, & clara sequitur potius tortura, quam aliter, Boss. ibid. num. 22.

CAPVT XVI.

Qua confessio delicti, quod non dimittit signum sufficiat ad pœnam ordinariam.

Confessio delicti, quod signum non dimittit vbi præcessit inditium dicti delicti, & delinquentis sufficit ad pœnam ordinariam Boss. tit. de delict. num. 19.

SVMMARIVM.

1 *Negans prauam intentionem non est audiendus.*

2 *voluntatis quæstio non admittitur vbi non est verborum ambiguitas.*

3 *Quid in crimine hæresis.*

CAPVT XVII.

De confesso negante malam intentionem.

1 Confitens in crimine hæresis, & etiam in alijs criminibus factum, sed prauam intentionem negans, non est audiendus, quia in maledictis, vel factis præsumitur malus animus, & nemo credendus est dixisse, quod prius non mente agitauerit, & quãdo in ver-
2 bis non est ambiguitas non admittitur voluntatis quæstio l. si non conuicij, C. de iniur. l. labeo, ff. de supellect. legat. l. ille, aut ille de legat. 3. Simanc. Enchirid. d. tit. 29. de cõfess. num. 7. Additur etiam quod confitens se dixisse, vel scripsisse hæresim, si negat intentionem impiam, nisi probabilem excusationem afferat torturæ subijci potest; nihil forte sit plene conuictus Gard. in Clem. vlt. de vsuris, Albert. in de assertio, Cathol. q. 36. in fin. Simanc. Enchirid. tit. 52. de torment. nu. 27.

SVMMARIVM.

1 *Confitens de se in crimine læsæ maiestatis creditur contra socios.*

2 *Amplia in crimine hæresis.*

CAPVT XVIII.

Qua confessio de se præiudicat socijs.

Confitens de se in crimine læsæ maiestatis creditur contra socios Glos. 2. c. 1. de confess. & probatur per eundem tex. & in Glos. 1. c. nemini is, q. 3. iuncto text. Quapropter à fortiori debet confitenti de se credi contra socios, etiam in crimine hæresis, quod est grauius c. vergentis de hæret. & propterea hoc est speciale in fidei fauorem quod socij criminis admittantur contra socios, text. est in c. in fidei de hæret. lib. 6. Lucer. Inquisit. in d. verb. confessio nu. 8.

SVMMARIVM.

1 *Confessio extraiudicialis plenè probata semiplenam facit probationem,*

2 *Sufficit ad torturam.*

3 *Etiamsi non contineat locum & tempus.*

4 *Nec reuocari potest, nisi facta plena probatione erroris.*

5 Cum

5 *Cum alijs verisimilibus sufficit ad sententiam.*

CAPVT XIX.

De confessione extraiudiciali plene probata.

1 Confessio extraiudicialis in criminalibus, & particulariter in crimine hæresis si est plene probata, quia semiplenam facit probationem sufficit ad torturam, l. vlt. ff. de interrogat. Glos. recept. in l. capite quinto, ff. de adult. vbi Bart. Rainerius, Angel. & communiter DD. Bart. in l. fin. nu. 6. ff. de quæst. & cæteri quos refert Anton. Gomez. tom. 3 var. resolut. c. 13. n. 8. & seq. & Clar. in pract. crim. §. fin. q. 21. vers. confessio extraiudicialis, & Carrer. in prac. crim. num. 21. vers. septimum indit. uni, Director. Inquisit. 3. par. pag. mihi 599. col. 1. vbi videre poteris exempla ibi apposita. omnes in l. vlt. ff. de quæst. & in c. at si clerici de iudic. Simanc. Enchirid.
3 tit. 52. de torment. nu. 15. Immo sufficit ad torturam, & si non contineat locum, & tempus, Bosf. tit. de confess. n. 45. & 57. & reuo-
4 cari non potest nisi facta plena probatione
5 erroris, Idem Bosf. eo. tit. nu. 55. Immo cum alijs verisimilitudinibus sufficit ad sententiã, idem Bosf. tit. de conuict. n. 32.

CAPVT XX.

Confessio non exigit perseuerantiam.

Quoad confessionem factam in criminalibus, & maximè in crimine hęresis dicitur, quod non exigitur perseuerantia, vt in l. si confessus, ff. de custo. & exhib. reo. & in c. 2. de confess. & hoc secundum Panor. est mente tenendum Lucer. Inquisit. in verb. confess. nu. 3.

SVMMARIVM.

1 *Confessio in crimine hæresis purgat omne vitium, & ineptitudinem processus.*
2 *Quando procedat remissiuè.*
3 *Ratio.*

CAPVT XXI.

De Confessionis effectu purgante vitium processus.

1 Confessio in crimine hæresis purgat omne vitium, & ineptitudinem processus, vt in c. pen. de accus. lib. 6. & in c. Pisanis de restit. spol. Ang. de malef. clausula comparuerunt de inquisitio. col. 8. & quando procedat, vide Bosf. tit. de confess. num. 40.
2 Immo quamuis libellus fuerit ineptè factus, confessus potest condemnari, Bal. in l. 2. ad fin. C. de re iudic. Innoc. in c. qualiter, & quã do il 2. de accusat. vbi dicit, quod confessio non curat ineptitudinem judicij, Panor. in c. at si clerici de iudic. Glos. 1. Lucer. Inquisit. in verb. confessio n. 1. & ibi in annotat. allegarur Simanc. de Cathol. instit. tit. 13. de cõfess. Anton. Gomez. tom. 3. de delic. c. 12.
3 Clar. q. 21. & 55. Ratio est, quia per confessionem crimen factum est notorium, c. 1. de cohabit. Cler. Gemin. in d. c. de accus. circa princip. & d. Angel. lib. eo. clausula qui D. Iudex Addit. col. 4. ibi, secundo limitabat Lucer. Inquisit. in verb. confessio n. 2.

CAPVT XXII.

Ineptus processus non impedit condemnationem in hæresis confessione.

Confessio facta in crimine hæresis antequam sit factus processus etiamsi d. processus sit ineptus sufficit ad condemnationem. Ang. de malef. clausula comparuerunt dd. Inquisiti col. 8 in fin. Addit. & q. facit ad hoc Glos. 2. in c. 1. de accus. Lucer. Inquisit. in verb. confessio nu. 4.

SVMMARIVM.

1 *Confessus interrogari potest de complicibus in omni delicto.*
2 *Immo non interrogatus tenetur eos indicare.*

CAPVT XXIII.

De interrogatione de socijs.

1 Circa confessionem factam ab aliquo de se ipso in crimine hæresis, dicitur, quod de participibus, seu socijs criminis interrogari debet, nam si in alijs criminibus nõ ita Reip. perniciosus id facere licet multo magis dicebit in hæresi, & hoc vsu frequenti receptum est Bal. consil. 95. lib. 5. Driod. lib. 1. de libertate Christiana, Sor. de ratione tegendi secretũ
2 memb. 2. q. 6. Immo etiam non interrogatus socios criminis indicare tenetur, alioquin nõ bona videtur eorum confessio, Simanc. Enchirid. tit. 29. de confess. n. 31. & seq.

SVM-

CAPVT XXVI.

De confessione ratificanda, vel non.

CONfessio facta sine tortura non oportet reiterari, sed quæ fuit facta in tortura, ita vt puta si erat ligatus in tortura, vel ante torturam ductus, vel āte torturam spoliatus, & oportet ratificari ad bancum, & debet tortus per vnam diem naturalem quiescere post torturam antequam ducatur ad ratificandū. Angel. de malef. in verb. fama publica col. 4. ibi postquam aliquis Lucer. inquisit. in verb. confessio n. 10.

CAPVT XXVII.

Confessio præcedentibus inditijs an reuocabilis.

COnfessus sine tortura, contra quem erant inditia ad torturam, an possit reuocare confessionem vel non, est in arbitrio Iudicis, Boss. tit. de confess. n. 79.

SVMMARIVM.

1 *Confessio in tormentis si reuocatur reperitur tortura.*
2 *Confessus in tormentis præcedente confessione extraiudiciali potest condemnari.*
3 *Sufficit ad sententiā sine perseuerātia iuncta verisimilitudine facti.*
4 *Quando sufficiat ad veritatem.*
5 *Quanto tempore postea sit verificanda.*

CAPVT XXVIII.

Quando in confessione requiratur perseuerantia.

1 COnfessio emanata in tormentis si reuocetur iterum tortura reperitur, & con-
2 fessus cogitur perseuerare, Boss. tit. de confess. nu. 58. Immo confessus legitime per tor-
2 menta præcedente confessione extraiudiciali potest condemnari Boss. eo. tit. num. 33.
3 Eo amplius sicut confessio facta legitimè per tormenta iuncta facti verisimilitudine, licet non adsit perseuerantia sufficit ad sententiam,
4 Boss. tit. de conuict. nu. 31. Ita pariter confessio facta in tortura vel cum perseuerātia, vel cum alio adminiculo sufficit ad veritatem, Boss. tit. de confess. per tortu. nu. 3. Illudque
5 etiam animaduertendum est, quod dicta cōfessio ratificari debet spatio vnius diei naturalis, sed benignius est, vt hæc ratificatio fiat post duos, vel tres dies postquā fuit inflicta tortura, ne adhuc tormentorum dolor, & vehemēs animi perturbatio durare videatur, Direct. Inquisit. 3. par. pag. mihi 485. comm. 39. col. 1. Et quibus obseruatis quid fieri debeat, & qualis modus interrogationis in hoc casu esse debeat, vide ibidem.

NOTANDA.

I.

Confessum pro iudicato.

COnfessus pro iudicato habetur, quia quodammodo sua sententia damnatur; Vnde illud Euangelij confessis Reis dici potest, ex ore tuo te iudicio, Luc. 19. l. 1. & l. 3. ff. de confess. Simanc. Enchirid. tit. 25. de comprehen. num. 1. & seq. Immo confessus etiam non præcedentibus indicijs in crimine hæresis habetur pro vere confesso Lucer. Inquisit. in verb. confessio nu. 11.

II.

De Confessione generali.

COnfessio omnis non plene prodest, vel nocet, nam confessio generalis, & incerta efficax non est ad integram probationē vrget tamen Reus debet vt certum confiteatur, i. certum, ff. de confess. Simanc. Enchirid. tit. 29. de confess. n. 2.

III.

Sumendum contra Reum, & quando.

EX confessione alicuius capitur illud, qđ contra eum est, & non id, quod pro eo. eligi potest, & hoc quando insurgit mala præsumptio cōtra illud quod fuit pro eo Panor. in c. cum venissent de instit. Lucer. Inquisit. in verb. confessio n. 6.

IV.

De efficacia confessionis.

1 COnfessio Rei est tantæ efficaciæ, & potentiæ, quod facta etiam coram Iudice incompetente, vt supra dictum est, confessus tenetur

tenetur illam confirmare coram Indice competente, Innoc. in c. At si clerici de iudic. & hoc, præcipuè si ex tali confessione orta est suspicio, vel infamia, Angel. de malef. in verb. comparuerunt dd. Inquisiti col. 11. Innoc. in c. inquisitionem, de elect. & Anton. Butr. in d. c. At si clerici, Lucer. Inquisit. ibidem n. 7.

V.

De efficacia confessionis.

2 Confessio in criminalibus inducit probationem etiam quoad pœnæ impositionē, licet ordo iudiciarius non fuerit seruatus; Vnde potest confesso imponi pœna quantūcūque grauior, Innoc. in c. qualiter, & quādo de accus. 1. col. 3. & sic patet quod confessio non læditur ex inutili instantia iudicij, vel ex ommissione ordinis iudiciarij, vt Gemin. in c. accusatus de hæret. lib. 6. in princ. de hoc supra eodem verbo, n. 2. & 4. Lucer. de verb. num. 8.

VI.

De efficacia confessionis.

3 Confessio notorium inducit, Boss. rit. de confess. n. 8.

VII.

De efficacia confessionis.

4 Confitens mandatum ad homicidiū non excusatur, etiam quod mandatarius compareat, & neget, mandantem aliquid mādasse, vel dicat se motu proprio fecisse, Boss. de delict. nu. 50.

Et hæc pro huiusmodi materia ad fauorē Fisci pro nunc sufficiant.

L A V S D E O.

M A C E R A T AE. M. DC. XXX.

EX TYPOGRAPHIA IO. BAPTISTÆ BONOMI.

CVM LICENTIA DD. SVPERIORVM.

